

Purpuroz piqment

Simptomatik purpura (*purpura symptomatica*) – hər hansı bir xəstəliyin təzahürü kimi meydana çıxan purpura (məs., skarlatina, vərəm, visseral leyşmaniyoza)

Trombositopenik purpura (*purpura thrombocytopenica*) – trombositopeniya və hemorragik sindromla xarakterizə olunan xəstəliklərin ümumi adı (məs., Verlqof xəstəliyi)

Trombositopenik trombohemolitik purpura – bax: Moşkoviç xəstəliyi

Trombotik purpura – bax: Moşkoviç xəstəliyi

Purpuroz piqment angiodermatiti

(*angiodermatitis pigmentosa purpurosa*) – venaların varikoz genişləməsi zamanı dərinin 0,5 sm-ə qədər ölçülü piqment ləkələri şəklində təzahür edən dermatiti

Pustula (*pustula*) – dəri səpgisinin içərisi irinlə dolu olan qabarcıqlar şəklində morfoloji elementi

Pustulyoz bakterid (*bacteridum pustulosum*) – streptokokk və stafilokokk infeksiyaları zamanı təsadüf edilən, əsasən əl və ayaqlarda yerləşən pustulalar formasında dəri səpgisi

Putrid fleqmoası (çürümə) – toxumaların çürüməsi və ölməsi ilə nəticələnən ağırlaşma

Putti artrodezi (V. Putti, 1880-1940, ital. cərrahı) – bud-çanaq oynaqının qalça sümüyündən götürülmüş sərbəst autotransplantatla hazırlanmış oynaq artrodezi

Püskürtmə üsulu – bax: insufflyasiya

Pyer-Roben sindromu (P. Robin, 1867-1950, frans. pediatri) – qlosoptoz, mikroqnatıya, damağın anomaliyası, respirator distress sindromu; alt çənənin anadangəlmə hipoplaziyasının dilin inkişafdan

qalması və damaq yarığı ilə birgə təsadüf etməsi, bu da udma və nəfəs almaqda çətinlik törədir

Pyetrantonii sindromu (L. Pietrantonio, ital. otorinolaringoloqu) – yuxarı əng cibi və ya xəlbir sümüyün şişlərinin üçlü siniri sıxması nəticəsində üz dərisinin və ağız boşluğu selikli qişasının hissiyyatının itirilməsinin üçlü sinirin nevrалgiyası ilə birgə təsadüf edilməsi

R

Rabdomioliz (*rhabdomyolysis*, yun. *rhabdos* çubuq + *mys, myos* əzələ) – eninəzolaqlı əzələnin zədələnməsi nəticəsində qanda sərbəst miqlobinin və kreatinkinazanın artması, ağır miopatiya ilə müşahidə olunan sindrom

Rad (*radiation absorbed dose*) – ionlaşdırıcı şüalanmanın udulmuş dozasının vahidi

Rad sindromu – ixtioz ilə müşahidə olunan oliqofreniya, autosom resesiv tipli genetik anomaliya

Radektomiya (*radektomia*, sin. *apiekoektomiya*) – diş kökü zirvəsinin rezeksiyası

Radiasion biogeosenologiya (*radiation biogeocenology*) – bax: radiasion ekologiya

Radiasion kombinə olunmuş zədələnmə (*combined radiation injury*) – ionlaşdırıcı şüaların orqanizmin xaricinə və eyni zamanda daxilinə düşməsi nəticəsində meydana çıxan radiasion zədələnmə

Radiasion nefrit (*radiation nephritis*) – bax: şüa nefriti

Radiasion temperatur (*radiation temperature*) – insan bədəninin ətraf

mühitlə istilik mübadiləsini xarakterizə edən radiasion şəraitin göstəricisi (kürəşəkilli termometr vasitəsi ilə təyin edilir)

Radiasion zədələnmə (*radiation damage*) – bax: şüa zədələnməsi

Radiasiya kəşfiyyatı – nüvə partlayışları nəticəsində yer səthində yatan radioaktiv maddələrlə zəhərlənmə təhlükəsi haqqında şəxsi heyəti vaxtında xəbərdar etmək məqsədilə öz bölməsi yerləşdiyi yerdə və ya onun marşrutu boyunca dozimetrik cihazların köməyiylə aparılan kəşfiyyat

Radiasiya şəraiti – yerdə, havada, suda nüvə silahı tətbiq edilən zaman yaranan şərait

Radiasiya və kimya kəşfiyyatı məşını – havanın, ərazinin və obyektlərin kimyəvi və radioaktiv zəhərlənməsini aşkar etmək, ondan analiz üçün nümunə götürmək, axtarış nəticələri haqqında xəbərdarlıq etmək və xəbər çatdırma, zəhərlənmə zonalarının sərhədlərini müəyyənləşdirmək və göstərmək üçün xüsusi vasitə

Radiasiyaəleyhinə müdafiə vasitələri (*radioprotectiva*) – şüa xəstələrinə təyin olunan kimyəvi preparatlar (vitamin kompleksi, kalium-yodit və s.)

Radioekologiya (*radioecology*) – bax: radiasion ekologiya

Radiofobiya (*radiophobia*) – şüalanmadan patoloji qorxu

Radikotomiya (*radicotomia*) – onurğa beyni və ya kəllə sinirləri köklərinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Radikulalgiya (*radiculalgia*) – onurğa beyni sinir kökünün inervasiya nahiyəsində yayılan ağrı

Radikulektomiya (*radiculectomy*) – onurğa beyni sinirləri köklərinin kəsilib çıxarılması

Radikulit (*radiculitis*) – onurğa beyni sinir köklərinin iltihabı

Bel-oma radikuliti (*r. lumbosacralis*) – fəqərənin bel-oma nahiyəsində yerləşən radikulit

Boyun-döş radikuliti (*r. cervicothoracica*) – aşağı boyun və döş fəqərələri nahiyəsində yerləşən radikulit

Kompression radikulit (*r. compressione*) – onurğa beyni sinir köklərinin şiş, osteofit və s. patoloji proseslər nəticəsində sıxılması ilə meydana çıxan radikulit

Sakral radikulit (*r. sacralis*) – oma nahiyəsində yerləşən radikulit

Radikulonevrit (*radiculoneuritis*) – onurğa beyni sinirlərinin və sinir köklərinin birləşmiş zədələnməsi

Radikulyar ağrı (*radicular dolore*) – onurğa beyni sinir kötüyündən törənən ağrı, əsasən onun kompresiyası ilə bağlı olur

Radikulyar sindrom (*syndrome radiculaire*) – onurğa beyni sinirlərinin zədələnməsi zamanı törənən xəstəlik əlamətləri

Radioaktiv barium (*radioactive barium*) – radioizotop diaqnostika zamanı işlədilən radioaktiv element

Radioaktiv (*radioactive*) – bəzi kimyəvi elementlərin atom nüvələrinin öz-özünə şüalanması

Radioaktiv bulud – nüvə partlayışının sürətlə yuxarı qalxan, işıqlanan sahəsində yaranan bulud

Radioaktiv buludun izi – nüvə partlayışının radioaktiv buludundan radioaktiv maddələrin tökülməsi nəticəsində radioaktiv zəhərlənmə əmələ gələn yer zolağı

Radioaktiv itterbium

Radioaktiv itterbium (*radioactive ytterbium*) – itterbiumun radioaktiv izotoplarının ümumi adı

Radioaktiv kalsium (*radioactive calcium*) – kalsium mübadiləsini öyrənmək üçün istifadə olunan süni radioaktiv kalsium izotoplarının ümumi adı

Radioaktiv maqnezium (*radioactive magnesium*) – 20-dən 28-ə qədər nişanlanmış radioaktiv maqnezium izotopları

Radioaktiv şüalanma tibbi radiologiyada – ionlaşdırıcı şüaların orqanizmə təsiri

α -şüalanma – alfa-hissəciklərin axını ilə şüalanma

β -şüalanma – beta-hissəciklərin axını ilə şüalanma; atom nüvəsinin radioaktiv izotoplarının beta-parçalanması zamanı buraxdığı elektron axını; nüvə partlayışı zamanı çoxlu miqdarda alınır

γ -şüalanma – qamma qadiasiyası ilə şüalanma

Bərabər şüalanma – şüalanan obyektin hər bir nöqtəsində udulan şüaların eyni dozada olması

Bətn daxili şüalanma – hamilə qadının bətnində dölnü şüalanması

Birzonalı şüalanma – xəstənin bədənində bir şüalanma nəhiyəsi ilə məhdudlaşan hərəkətli şüalanma

Boşluq daxili şüalanma – şüalanma mənbəyinin boşluqlu orqanın daxilində yerləşməsi nəticəsində şüalanma

Çoxzonalı şüalanma – xəstənin bədənində bir neçə şüalanma zonası yaradan hərəkətli şüalanma

Daxili şüalanma – şüalanma mənbəyinin orqanizmin daxilində yerləşməsi nəticəsində şüalanma (məs., nəfəs aldığımız hava ilə qəbul etdiyimiz qida və ya su, müalicə

məqsədilə orqanizmə daxil edilmiş radiofarmasevtik preparatlarla)

Dairəvi şüalanma – şüalanma dəstəsinin bucağının 360° -yə yaxın olduğu hərəkətli şüalanma

Ekssentrik şüalanma – şüalanma dəstəsinin fırlanma oxu ilə kəsişmədiyi dairəvi şüalanma

Ekstrakorporal şüalanma – qanın və ya limfanın qan və ya limfa sisteminə qoşulmuş şuntda şüalanması

Fraksion şüalanma – bir neçə saatdan bir neçə günə qədər intervalla çoxsaylı şüalanma

Hərəkətli şüalanma – şüalanma dəstəsinin və xəstənin bir-birinə nəzərən yerdəyişməsi ilə gedən şüalanma

Xroniki şüalanma – orqanizmin, orqan və toxumaların aşağı doza ilə uzun müddət şüalanması

Kəfkarəbənzər şüalanma – şüalanma dəstəsinin rotasiya bucağının 180° -dən çox olmadığı hərəkətli şüalanma

Kontakt şüalanma – şüalanma mənbəyinin şüalanan orqan və ya toxumanın səthinə maksimal yaxınlaşdığı şəraitdə baş verən şüalanma

Konvergent şüalanma – şüa dəstəsinin spiralşəkilli təsiri ilə aparılan hərəkətli şüalanma

Lokal şüalanma – orqanizmin və ya orqanın məhdud nəhiyəsinin şüalanması

Parsial şüalanma – bədən hər hansı bir nəhiyəsinin (baş, qarın, döş) şüalanması

Rotasion şüalanma – bax: dairəvi şüalanma

Rotasion-konvergenşon şüalanma – şüa dəstəsinin spiral boyunca, eyni zamanda şüalanma mənbəyi-

nin xəstənin bədəni ətrafında fırlanması ilə gedən hərəkətli şüalanma
Səthi şüalanma – dəri və selikli qişaya az nüfuz edən şüalarla şüalanma

Statik şüalanma – tərpənməz şəraitdə daimi parametrlərlə icra olunan şüalanma

Subtotal şüalanma – orqanizmin ayrı-ayrı nahiyyələrinin ekranlaşdırılaraq qalan hissəsinin şüalanması

Tangensial şüalanma – şüalanma istiqamətinin xəstənin təmas səthinə istiqamətləndiyi şüalanma

Total şüalanma – bütün orqanizmin şüalanması

Ultrafraksion şüalanma – implusların təsiretmə müddətinin 0,001 saniyə olmaqla bir neçə saniyə intervalla şüalanması

Yayılmış şüalanma – bax: ionlaşdırıcı şüalanma

Yerli şüalanma – bax: lokal şüalanma

Radioaktiv zəhərlənmə – yerin üzərindəki bütün obyektlərin, insanların, su və havanın nüvə partlayışı buludundan radioaktiv maddələrin düşməsi və istiqamətlənmiş radioaktivlik nəticəsində zəhərlənməsi

Radioaktiv zəhərlənməyə nəzarət – şəxsi heyət, silah, texnika, ərzaq, su və digər maddi vasitələrin radioaktiv maddələrlə zəhərlənmə dərəcəsinin təyin edilməsi

Radioaktivlik (*radioactivity*) – atom nüvəsinin öz-özünə dəyişilməsi nəticəsində bir elementdən daha sabit digər elementin atom nüvəsinə keçməsi

Radioaktivlik indikatoru – ərazinin radioaktiv zəhərlənməsini aşkar etmək və radioaktivliyi ölçmək üçün dozimetrik cihaz

Radioautoqrafiya (*radioautography*) – bax: autoradioqrafiya

Radiodermisit (*radiodermatitis*) – şüalanma nəticəsində meydana gələn dermatit

Radioduktoqrafiya (*radio-* + lat. *ductus* axar + yun. *grapho* yazmaq, təsvir etmək) – hər hansı bir orqanının axarının keçiriciliyinin radioqrafiya üsulu ilə müayinəsi

Radioepidermit (*radioepidermitis*) – bax: radiodermisit

Radioepiteliit (*radioepitheliitis*) – ionlaşdırıcı şüaların təsirindən selikli qişaların zədələnməsi

Radiofotoqraf – bax: flüoroqraf

Radiofotoqrafiya (*radiophotography*) – bax: flüoroqrafiya

Radioizotop arterioqrafiya (*radiosotope arteriography*) – arteriyalara radiofarmasevtik preparatlar yeridilməsilə aparılan arterioqrafiya

Radioizotop diaqnostika (*rdiologic diagnosis*) – radioaktiv izotoplarla xəstələrin diaqnostikasını aparan radiologianın bölməsi

Radioizotop xoleqrafiya (*radiosotope cholegraphy*) – nişanlanmış radioizotop maddələrin qaraciyər tərəfindən udularaq ödlə xaric edilməsinə əsaslanan radioqrafiya

Radioizotopla kardiografya – radiofarmasevtik preparatların qana yerildikdən sonra onların miqdarın ürəyin kameralarından keçdikcə dəyişilməsi və bunun qrafikdə görünməsi; ürək fəaliyyətinə xarakterizə edir

Radioizotop limfoqrafiya (*radiosotope lymphography*) – radiofarmasevtik preparatlar vasitəsi ilə limfatik damarların və düyünlərin öyrənilməsi (radioizotop angiografyanın bir növü)

Radioizotop mieloqrafiyası

Dolayı radioizotop limfoqrafiya

– radioizotop maddənin yumşaq toxumalara yeridilməsi ilə aparılan limfoqrafiya (kontrast maddə diffuziya yolu ilə limfatik yollara keçir)

Düz radioizotop limfoqrafiya

– radioizotop maddənin cərrahi yolla açılmış limfotik damara yeridilməsi ilə aparılan limfoqrafiya

Radioizotop mieloqrafiyası (*radiosotope myelography*) – onurğa kanalına radioaktiv inert qazların yeridilməsindən sonra onurğa beyninin radioqrafik müayinəsi

Radioizotop splenoportografiya (*radiosotope splenoportography*) – radiofarmasevtik preparatların dalağın parenximasına yeridilməsindən sonra qapı venasının radioizotop angioqrafiyası

Radiokardiografiya (*radiocardiography*) – bax: radioizotopla kardiografiya

Radioqraf (*radiograph*) – müxtəlif kölgə-şəkilin əmələ gəlməsi, müayinə olunan obyektlərin radioizotopları fərqli mənimsəməsindən asılı olaraq

Radiolimfoqrafiya (*radiolymphography*) – bax: radioizotop limfoqrafiyası

Radiologiya (*radiology*, lat. *radio* işıq sacmaq + *yun. logos* elm) – radiumla müalicə haqqında elm

Radioloq (*radiologist*) – şüa enerjisi üzrə mütəxəssis, radioaktiv izotoplarla müalicə üsullarından istifadə edən həkim

Radiometr (*radiometer*, lat. *radio* işıq sacmaq + *yun. metreo* ölçmək) – rentgen şüaları miqdarını müəyyən etmək üçün cihaz

Radiosintiqrafiya – bax: sintiqrafiya

Radiosion hematologiya (*radiosotope hematology*) – hematologiyanın ionlaşdırıcı şüaların orqanizmə təsiri nəticəsində qanyaranmada baş verən dəyişiklikləri öyrənən bölməsi

Radiosion toksikologiya (*radiation toxicology*) – radioaktiv maddələrin şüasının orqanizmə daxil olub oranın zədələnməsini müayinə edən toksikologiyanın bölməsi

Radiosirkuloqrafiya (*radio + lat. circulus* dairə, *grapho* yazmaq) – radioaktiv izotopların köməyi ilə qanın axma sürətinin müəyyən edilməsi

Radiosklerometr (*radiosclerometer*) – rentgen şüalarının nüfuz etməsini və intensivliyini qeyd edən cihaz

Radioterapevtik applikator (*radiotherapeutic applicator*) – bax: betta applikator

Radioterapiya (*radiotherapy*, sin. şüa terapiyası) – rentgen şüaları ilə müalicə, bunu qamma və betta rentqen şüalarla aparırlar

Radiotermodoterapiya (*radiotermodotherapy*, sin. hipertermiya) – şüa istiliyi ilə müalicə

Radiotoksemiya (*radiotoxemia*) – radioaktiv maddələrin təsirindən törənən toksemiya

Radiotoksikologiya (*radiotoxicology*) – bax: radiasion toksikologiya

Radiumun emanasiyası (*radium emanation*, lat. *emanatio* axma, yayılma) – bax: radon

Radon (*Radonum*) – D.İ. Mendeleyevin elementlərin dövrü sistemində 86-cı radioaktiv kimyəvi elementdir

Raduşkeviç-Petrovski üsulu (В.П. Радужевич, 1908-1976, sovet kardiocərrahı; Б.В. Петровский, 1908-2004, sovet cərrahı) – arte-

rio-venoz anevrizmalarda və fistul-larda tətbiq olunan üsul

Radziyevski əməliyyatı (A.Г. Радзиевский, 1864-1934, sov. cərrahı) – düz bağırsağın sallanması zamanı qarnın xarici çəp apanev-rozundan kəsilmiş lentlə düz bağırsağın oma əyriliyi nahiyyəsindən qarnın ön divarına fiksə edilməsi cərrahi əməliyyatı

Raxi (yun. *rhachis* onurğa) – mürək-kəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “kürəyə”, “onurğa beyninə aid” mənasını verir

Raxialqiya (*rhachialgie*) – bel ağrısı

Raxiqraf (*rhachigraph*) – onurğa sü-tununun əyilməsini ölçmək üçün cihaz

Raximetriya (yun. *rhachis* onurğa+ *metreo* ölçmək) – onurğa beyni ma-yesinin təzyiqinin onurğa kanalında ölçülməsi

Raxiometr (*rhachimeter*) – belin əyil-məsini müəyyən etmək üçün alət

Raxiotomiya (*rhachiotomia*, *rhachio*+ yun.*tome* kəsik) – onurğa kanalının açılması

Seddon raxiotomiyası (H. J. Sed-don, 1903, ing. nevropatoloqu) – vərəm spondiliti zamanı fəqərə cismindən və epidural sahədən nekrotik kütlənin xaric edilməsi və zədələnmiş fəqərə qövşünün reze-k-siyası cərrahi əməliyyatı

Raxisxizis (*rhachischisis*) – *spina bifi-danın* yalnız fəqərə qövsləri və cis-minin bitişməməsi deyil, həmçinin yumşaq toxumaların da aralı qalma-sı ilə gedən ağır forması

Raxit (*rachitis*) – erkənyaşlı uşaqlarda D hipovitaminozu nəticəsində kal-sium və fosfor mübadiləsinin po-zulması

Anadangəlmə raxit (*rachitis con-genita*) – hamiləlik zamanı ananın D hipovitaminozu nəticəsində uşa-q-da meydana gələn raxit

Bağırsaq raxiti (*rachitis intestina-lis*) – *bax*: bağırsaq osteodistrofiya-sı

Böyrək raxiti (*rachitis renalis*, sin. renal ostit, böyrək psevdoraxiti, re-nal raxiti) – nefrogen osteopatiya zamanı sümüklərdə raxitə oxşar də-yişikliyin olması

Gecikmiş raxit (*rachitis tarda*) – erkən məktəbyaşlı uşaqlarda (kifoz, skolioz, yastıyaqlılıq, baldır sümüklərinin deformasiyası) və əzələ hipotoniyasının meydana gəlməsi

Qaraciyər raxiti (*rachitis hepatica*) – sümüklərdə raxitə oxşar dəyişikli-yin sarılıq, qaraciyər və dalağın bö-yüməsi ilə birgə təsadüf etməsi

Nefrogen raxit (*rachitis nephroge-na*) – *bax*: böyrək raxiti

Renal raxit (*rachitis renalis*) – *bax*: böyrək raxiti

Yalançı böyrək raxiti – *bax*: böyrək raxiti

Raxitermometriya (*rhachitermomet-ria*) – serebrospinal mayenin tem-peraturunun punksiya ilə vasitə-silə yeridilən termoparla ölçülməsi

Raxitik «qolbaq» – raxit xəstəliyi za-manı mil-bilək və aşıq-baldır oynan-gı ətrafında sirkulyar sümük hün-dürlüyünün olması

Raji hüceyrələri ilə test (Raji cell) – sirkulyasiya edən immunokomp-lekslərin təyini metodu

Raqosit (*ragocyte*) – revmatik xə-sə-liklər, xüsusən revmatoidli artrit zamanı sinovial ekssudatda aşkar edilən diaqnosik əhəmiyyətli hü-ceyrə fenomeni

Randyu-Weber-Osler xəstəliyi (H. J. L. M. Rendu, 1844-1902, frans. həkimi; F. P. Weber, 1863-1962, ing. həkimi; W. Osler, 1849-1919, kanadalı həkim; sin. Osler-Randyu sindromu) – dəri və selikli qişaların çoxsaylı teleangiektaziyalarının səbəb olduğu hemorragik sindromla xarakterizə olunan irsi xəstəlik; autosom-dominant tiplə ötürülür

Ransom refleksi (C.A. Ransome) – arxası üstə uzanmış xəstənin birinci ayaq barmağının son falanqasına çəkilə vurdqda barmağın açılması

Ranula (*ranula*) – dilaltı nahiyyənin ön hissəsində, dilaltı vəzdən inkişaf edən retension sist

Rapant əməliyyatı (V. Rapant) – qida borusunun varikoz genişlənmiş damarlarının qanaxması zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Rapoport mühiti (M. A. Рапопорт) – enterobakteriyaları aşkar etmək üçün selektiv diferensial-qida mühiti

Rapoportun inteqrasiya patologiyası (Я.Л.Рапопорт, 1898-1996, sov. patoloq-anatom) – resipiyentdə xəstəliyin olması səbəbilə transplantasiya olunmuş orqanda patoloji dəyişikliyin baş verməsi

Rapport (frans. *rapport*) – hipnoz vəziyyətində olan şəxslə söz kontaktı

Raptus (*raptus*) – xəstənin olduqca hərəkətli, həyəcanlı olması və hər an özünə sui-qəsd etmək təhlükəsi ilə təzahür edən melanxolik oyanma sindromu

Rasemizasiya (*racemization*) – optik fəal maddələrin qeyri-fəal hala keçməsi, kimyəvi termin

Rasemoz angioma - *bax*: rasemoz hemangioma

Rasemoz hemangioma (*haemangioma racemosum*) – damar divarının konqulomerat formalı qalınlaşması və ayrılıqları ilə təzahür edən inkişaf anomaliyası

Rasional antibiotik terapiyası – patoloji materialın əkilməsi və antibiotikoqrammaya əsasən antibakterial maddənin təyini

Rasmussen anevrizması – (F.U. Rasmussen, 1834-1877, daniyalı patoloq-anatom) ağciyər vərəmi kavernasının boşluğunda yerləşən arteriyanın anevrizması

Raspator (frans. *raspatoire*) – sümük üstlüyünü ayırmaq üçün alət

Andoqsk raspatoru (N. Andogskiy, 19-20 əsr, alman oftalmoloq) – göz yuvasında aparılan əməliyyat zamanı yumşaq toxumaları sümük toxumasından ayırmaq üçün alət

Raspator-qasıq (*raspatory*) – tonzilektomiya zamanı istifadə edilən cərrahi alət

Rassell genişləndiricisi (J.C. Russell, ing. həkimi) – kardiospazmin konservativ müalicəsində kardiyanı genişləndirmək üçün istifadə olunan alət

Rasskazov-Lukomski-Paltauf ləkəsi (И.О. Рассказов, rus. sudekspert; Ю.А. Лукомский, rus. sudekspert; A. Paltauf, 1860-1893, çex. həkimi) – boğulma nəticəsində ölmüş xəstənin visseral plevrası altında polimorf açıq-qırmızı rəngli ləkələr

Rassudov əməliyyatı (П.М. Рассудов, sov. cərrah) – qırtlağın yayılmış papillomatozu zamanı qırtlağa buddan götürülmüş dəri loskutunun köçürülməsi plastik əməliyyatı

Raşkind əməliyyatı (W.J. Rackind, 1922, amer. cərrah) – erkən yaşlı uşaqlarda oval dəliyin qüsurları za-

manı icra olunan palliativ cərrahi əməliyyat

Rauxfus simptomu (K.A. Payxфус, 1835-1915, rus. pediatr) – perkutor səsin Qrokko-Rauxfus üçbucağında kütləşməsi, eksudativ plevritin əlaməti

Rauş-nakoz (alm. *rausch sərxoş*) – efir və ya xloretilin yüksək konsentrasiyası ilə nəfəsalma nəticəsində yaranan qısamüddətli səthi narkoz

Rauş-vəziyyət (alm. *rausch sərxoş*) – şüurun autopsixi və allopsixi oriyentasiyanın saxlanması ilə yüngül dumanlanması (affekt, hərəkəti və nitq reaksiyalarının, tənqidi yanaşmanın pozulması ilə xarakterizə olunan vəziyyət)

Raviç-Şerbo simptomu (B.A. Равич-Шербо, 1890-1955, sov. fiziatr) – divararalığı limfatik düyünlərinin vərəmlə zədələnməsi zamanı nəfəsalma aktının zirvəsində döş sümüyü üzərində dərinin dartılması, gərginləşməsi

Rayli-Dey sindromu (C.M. Riley, amer. pediatr; R.L. Day, amer. hək.) – hipersalivasiya, göz yaşı ifrazının azalması, eritema, psixi labillik, ağrı hissiyyatının azalması və hiporefleksiya

Raymon əlaməti (F. Raymond, 1844-1910, frans. nevropatoloq) – Reyno xəstəliyi zamanı emosional oynatılıqlıq və ya soyuqlama nəticəsində ətrafların, xüsusən barmaqların tutmaşəkili avazıması və ya sianozu

Raymon-Sestan sindromu (F. Raymond; M.R. Cestan, 1872-1832, frans. nevropatoloq) – zədələnmə nəhiyəsində göz almalarının müstəqil hərəkətinin iflici, əks tərəfdə isə ataksiya, xoreoateoid hərəkətlər, hemianesteziya və hemiparez

Raysterapiya (alm. *reiztherhpia, reiz qıcıqlanma+terapiya*) – orqanizmin müdafiə-uyğunlaşma reaksiyasını artırmaq üçün parenteral olaraq zülalın, qıcıqlandırıcıların yeridilməsindən ibarət müalicəvi tədbirlərin ümumi adı

Rayt reaksiyası (A.E. Wright, 1861-1947, ing. bakterioloq-infeksiionist) – brusellyozlu xəstədə brussellalarla aparılan aqqlütinasiya reaksiyası

Rayt sindromu (İ.S. Wright, 1901, amer. həkim) – qoltuqaltı nəhiyənin damarlarının və çiyin kəməri sinirlərinin sıxılması zamanı kiçik döş əzələsi ətrafında ağrı, akroparesteziya və biləyəin, barmaqların trofik pozğunluğu, rənginin avazıması

Razdolski simptomu (И.Я. Раздольский, 1890-1962, sov. nevropatoloq) – *bax*: budun uzaqlaşma simptomu

Reabilitasiya dövrü – müalicədən sonrakı bərpa dövrü

Reabilitasiya (frans. *rehabilitation*) – xəstələrin və əlillərin əmək qabiliyyətinin və sosial funksiyalarının bərpasına yönəlmiş tibbi, pedaqoji və sosial tədbirlər kompleksi

Readaptasiya (readaptation) – insanın əmək və məişət şəraitinə uyğunlaşması üçün itirilmiş və ya zəifləmiş reaksiyalarının bərpa olunmasına yönəlmiş kompleks tədbirlər

Reaksiya (*reactio*) – psixiatriyada: psixoloji travma və ya psixoloji gərginliyə cavab olaraq psixi fəaliyyətdə baş verən patoloji dəyişikliklərin ümumi adı

Affektiv hiperkinetik şok reaksiyası – xəstənin yaddaşının itməsi,

heç kəsi tanımaması və lazımsız hərəkətlərlə təzahür edən affektiv şok reaksiyası

Affektiv hipokinetik şok reaksiyası – xəstənin hərəkətsiz və tam sakit olması ilə təzahür edən affektiv şok reaksiyası

Astenik reaksiya (*r. asthenica*) – yuxusuzluq, emosional zəiflik, ipoxondriya, yaddaşın subyektiv zəifləməsi ilə müşayiət olunan əsəbi zəiflik şəklində olan reaksiya

Ipoxondrik reaksiya (*r. hypochondriaca*) – xəstədə ağır xəstəliyə düşər olduğuna əminlik hissinin yaranması şəklində reaksiyası

İsterik reaksiya (*r. hysterica*) – isteriyanın müxtəlif simptomlarının ümumi adı

Nevrotik reaksiya (*r. neurotica*) – astenik, isterik pozğunluqlar şəklində baş verən reaksiyalar

Paranoid reaksiya (*r. paranoidea*) – üç aydan artıq davam etməyən sa-
yıqlama halları

Yalançı ölüm reaksiyası – tam hərəkətsizlik şəklində primitiv reaksiya

Reaktiv (*reactive*) – əks-təsir edən, təsirə cavab verən, qayıdan

Reaktiv artrit (*reactive arthritis*) – bəzi orqanların (sidik-cinsiyyət, bağırsaq, burun-udlaq) iltihabından sonra yaranan, zədələnmiş oynaqda iltihabın törədicisinin və infeksiyon agentin olmaması ilə gedən iltihabi xəstəliklər qrupu

Reaktiv hal (*reactive state*) – qısamüddətli psixoz hali

Reamputasiya (*reamputatio*) – müalicə və ya protezləşməni təmin etmək məqsədilə təkrar icra olunan amputasiya

Reanimasiya (*reanimatio*) – orqanizmin həyatı vacib funksiyalarının bərpa edilməsi

Reberq sınağı (P.B.Rehberg, 1895, danim. fizioloq) – vena daxilinə kreatininin yeridilməsinə əsasən böyrək klirensinin təyin edilməsi və böyrək funksiyasının müayinə edilməsi üsulu

Reberq-Tareyev sınağı (P.B. Rehberg; E.M. Tapeev, 1895, sov. klinisisti) – böyrək klirensinin kreatinini təyin etməklə böyrək funksiyasının müəyyən edilməsi (əlavə yeridilmə olmadan, əvvəlcədən qanda olan miqdarına əsasən)

Redemeker-Qarsin simptomu (J.G. Rademacher, 1772-1849, alm. həkim; R.Garcin, frans.nevropatoloq, 1897-1971) – bax: Qarsin simptomu 1

Reder simptomu (A.R.Redder, 1826-1904, avstr.cərrah) – kəskin appendisit zamanı Mak-Berney nöqtəsindən bir az aşağı və içəriyə doğru qarın boşluğunun ağrılı olması

Reder sindromu (G.J.Raeder, 1889-1956, norveç. oftalmoloq) – göz yuvası nahiyyəsində birtərəfli kəskin tutmaşəkilli, adətən səhərlər tutub günortaya yaxın azalan baş ağrısı (məs: şişin bilavasitə üçlü sinir qanqlionuna yaxın yerləşməsi zamanı)

Redlix simptomu (E.Redlich, 1866-1930, avstr. psixiatr) – isterik tutma zamanı güclü əzələ gərginliyi, midriaz və bəbəyin işığa reaksiyasının itməsi

Redlix-Flatau xəstəliyi (E.Redlich; E.Flatau, 1869-1932, polşalı nevropatoloq) – yüngülgedişli paresteziya və vətər reflekslərinin dəyişilməsi ilə gedən ensefalomielit

Redressasiya (*redressation*, frans. *redresser* düzləşdirmə) – sümük deformasiyalarının ardıcıl olaraq danrılması və əks tərəfə sıxılması ilə düzəldilməsi

Onurğanın Uotson Cons redressasiyası (R. Watson Jones, 1902-1973, ing. ortoped-cərrah) – fəqərə cisimlərinin kompression sınıqları zamanı xəstənin üzü- aşağı iki stol- da qarın nahiyyəsi sərbəst qalmaq şərti ilə uzandırılaraq icra olunan redressiya

Redressator (frans. *redresser* düzləşdirmə) – onurğa ayriliyinin, ayaq sümüklərinin və digər sümüklərin güc tətbiq etməklə düzəldilməsi üçün ortopedik aparat

Reduktor (lat. *reducere* yerinə gətirmək) – bərpəedicisi, çıxıq və sınıq sümüklərin yerinə yerləşdirən cərrahi alət

Reduodenizasiya (re+ anat. *duodenum* 12 barmaq bağırsağı) – bax: gastro-yeyunoduodenoplastika

Refetoff sindromu (S. Refetoff, yeni amer. endokardioloq) – ikitərəfli karlıq, diffuz eutireoid ur, osteodiz-geneziya, qanda zülalla birləşmiş yodun artması, uzun spesifik forması ilə gedən inkişaf anomaliyası

Refleks (*reflexus*) – sinir sisteminin iş-tirəki ilə orqanizmin hər hansı bir qıcığa reaksiyası

Addım refleksi – ayaqlara dayaq verərək gövdənin önə əyilməsi nəti-cəsində meydana çıxan addımlama hərəkəti (erkənyaşlı uşaqlarda fizioloji refleks, 3 aydan yuxarı uşaqlarda isə USİ-nin simptomu)

Adduktor refleksi (r. *adductorius*) – qalça sümüyünün darağına, qasıq simfizinə, dizin və ya qamış sümü-yünün içəri səthinə döyələdikdə

budun yaxınlaşdırıcı hərəkətindən ibarət fizioloji periostal refleks

Ağrı-bəbək refleksi (r. *pupillaris dolorosus*) – intensiv ağrı qıcıqlan-ması zamanı bəbəyin genişlənməsi ilə xarakterizə olunan bəbək refleksi

Axill refleksi (r. *Achillis*) – daban (axill) vətərinə çəkilə vurduqda ayağın yığılması fizioloji refleks

Axtarış refleksi (sin. Kussman-Qensler refleksi) – burun-dodaq na-hiyyəsinin əzələsini qıcıqlandırdıqda iki aylığına qədər olan uşaqlarda dodaqların yanlara dartılması, başın və dilin qıcıqlandırıcıya tərəf dön-məsindən ibarət fizioloji refleks

Alliir reflekslər (frans. *allier* birləş-dirmək) – bir-birini qarşılıqlı güc-ləndirən reflekslər

Almacıq refleksi (r. *zygomaticus*) – hemipleqiyalı xəstələrdə almacıq qövsünə döyəcəlayıcı təsir etdikdə aşağı çənənin zədələnmiş tərəfə doğru yerdəyişməsindən ibarət pa-toloji refleks

Anal refleks (r. *analıs*) – anal dəlik ətrafında dərinə döyələdikdə və ya ştrixvari qıcıqlandırdıqda meydana çıxan fizioloji refleks

Antoqonist reflekslər (r. *antago-nistici*) – biri digərinə tormozlayıcı təsir göstərən reflekslər

Asqırma refleksi (r. *sternutationis*) – burnun selikli qişasının qıcıqlan-ması nəticəsində mimiki reaksiya-larla müşayiət olunan asqırmadan ibarət fizioloji refleks

Aşağı qarın refleksi (r. *abdominalıs inferior*) – qasıq bağı üzərindən qı-cıqlandırmaqla yaradılan səthi qarın refleksi

Aşner refleksi – bax: ürək-göz ref-leksi

Auopalpebral refleks (*r. auopalpebralis*) – bax: Bexterev simptomu, qəfləti səs qıcıqlandırıcısının təsirindən göz qapaqlarının dərhal bağlanması, fizioloji refleks

Auropupillyar refleks (*r. auropupillaris*) – qəfləti səs qıcıqlandırıcısının təsirindən bəbəklərin dərhal daralması və sonra yavaş-yavaş genişlənməsindən ibarət refleks

Avtomatik refleks – bax: addım refleks

Ayaqaltı refleks (*r. plantaris*) – ayaq altının xarici kənarının dərisini ştrixvari qıcıqlandırdıqda ayaq barmaqlarının bükülməsi fizioloji refleks

Bazunun üçbaşlı əzələ refleks (*r. musculi tricipitis brachii*) – üçbaşlı əzələ vətərinə çəkilə vurduqda saidin açılmasından ibarət fizioloji refleks

Bəbək refleks (*r. pupillaris*) – bəbəyin diametrinin dəyişməsi ilə xarakterizə olunan reflekslərin ümumi adı

Boynun asimmetrik tonik refleks (*r. tonicus cervicalis asymetricus*) – başı yana çevirdikdə həmin nahiyyənin ətraflarının açıcı əzələlərinin tonusunun, əks tərəfdə isə bükücü əzələlərin tonusunun artması (erkənyaşlı uşaqlarda fizioloji refleks, 3 aydan yuxarı uşaqlarda isə uşaq serebral iflici simptomu)

Boynun simmetrik tonik refleks (*r. tonicus cervicalis symmetricus*) – başı önə əydikdə yuxarı ətrafların bükücü, aşağı ətrafların açıcı əzələlərinin tonusunun artması (erkənyaşlı uşaqlarda fizioloji refleks, 3 aydan yuxarı uşaqlarda isə uşaq serebral iflici simptomu)

Boynun tonik refleks (*r. tonicus cervicalis*) – başın vəziyyətini dəyişdikdə boyun, gövdə və ətraf əzələlərin tonusunun dəyişməsindən ibarət postural refleks

Bulbar reflekslər (*r. bulbares*) – reflektor qövsün uzunsov beyin nüvələrində qapandığı refleks

Burun-çənəaltı refleks (*r. nasomentalis*) – buruna çəkilə vurduqda çənəaltı əzələlərin yığılmasından ibarət oral avtomatizm refleks

Buyuz qışa refleks (*r. cornealis*) – buyuz qışaya toxunduqda göz qapaqlarının bağlanmasından ibarət fizioloji refleks

Çənəaltı refleks (*r. mentalis*) – çənə altına çəkilə vurduqda çənəaltı əzələlərin yığılmasından ibarət oral avtomatizm refleks

Dad-göz yaşı refleks (*r. gustolacrimalis*) – dad reseptorlarının zədələnməsi zamanı birtərəfli profuz göz yaşının axması, üz sinirinin zədələndiyi təqdə olur

Damaq refleks (*r. palatalis*) – yumşaq damağın qıcıqlanması zamanı damaq və dilin yuxarı qalxmasından ibarət fizioloji refleks

Damaq-ürək refleks (*r. palatocardiacus*) – bərk damağa təzyiq etdikdə nəbzın tezləşməsindən ibarət patoloji refleks

Damar refleks (*r. vascularis*) – qan damarlarının tonusunun dəyişməsi ilə təzahür edən vegetativ refleks

Dartılma refleks – skelet əzələsinin passiv və ya aktiv dartılmasına cavab olaraq yığılmasından ibarət reflekslərin ümumi adı

De Kastro refleks – bax: çənəaltı refleks

Dəri refleksi (*r. cutaneus*) – dəri reseptorlarının qıcıqlanması ilə əlaqədar olan reflekslərin ümumi adı

Dəri-əzələ refleksi (*r. cutaneo-muscularis*) – dəri reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində əzələ tonusunun artması və ya əzələlərin yığılmasından ibarət refleks

Dəri-qarın refleksi (*r. abdominalis cutaneus*) – bax: səthi qarın refleksi

Dərin qarın refleksi (*r. abdominalis profundus*) – çəkilə qalça sümüyü darağının, qasıq sümüyünün və ya qabırğa qövsünün qıcıqlandırılması ilə yaradılan qarın refleksi

Dəri-selikli qışa refleksi (*r. cutaneomucosus*) – dəri reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində selikli qışanın sekretor və ya sorucu qabiliyyətinin dəyişməsindən ibarət visseral refleks

Dəri-ürək refleksi (*r. cutaneocardiacus*) – dəri reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində ürək parametrlərinin (ritm, dəqiqlik həcm və s.) dəyişməsindən ibarət visseral refleks

Dəri-visseral refleksi (*r. cutaneovisceralis*) – dəri reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində meydana çıxan visseral refleks

Dirsəyin açılma refleksi – bax: bazunun üçbaşı əzələ refleksi

Diz refleksi (*r. genualis, sin.vestfal refleksi*) – çəkilə diz qapağının aşağısından, dördbaşı əzələnin vətərinə vurduqda baldırın açılmasından ibarət fizioloji refleks

Dorsal adduktor refleksi (*r. adductorius dorsalis*) – piramid yolların zədələnməsi zamanı oturmaq və ayaqları aralı vəziyyətdə olan xəstənin fəqərələrinin ox çıxıntısına

döyəcləyici təsir etdikdə meydana çıxan patoloji yaxınlaşdırıcı refleks

Dördbaşı əzələ refleksi (*r. musculi quadricipitis femoris*) – bax: diz refleksi

Eksteroseptiv refleks (*r. exteroceptivus*) – eksteroreseptorlara təsir nəticəsində meydana çıxan reflekslərin ümumi adı

Ekstrapolyasion refleks (*r. extrapolationis*) – şərtsiz qıcıqlandırıcının mühitdə ehtimal olunan yerdəyişməsindən ibarət şərti hərəkət refleks

Enteroqastral refleks (*r. enterogastricus*) – onikibarmaq bağırsaq selikli qışasının qıcıqlanması zamanı mədə sekresiyasının və qidanın mədədən evakuasiyasının tormozlanmasından ibarət vissero-visseral refleks

Epigastral refleks (*r. epigastricus*) – bax: solyar refleks

Erb refleksi (*W.H.Erb*) – bax: diz refleksi

Əmma refleksi – yenidəgülmüşlərdə dodağın selikli qışasının reseptorlarının qıcıqlanması zamanı dodaqların, dilin və ağız boşluğu əzələlərinin ritmik hərəkəti nəticəsində meydana çıxan refleks

Fizioloji refleks (*r. physiologicus*) – müəyyən qrup reseptorların qıcıqlanması zamanı bir qayda olaraq meydana çıxan refleks

Flatau refleksi (*E.Flatau, 1868-1932, polşa nevroloqu*) – bax: burun-çənəaltı refleksi

Giyen-Triumfov refleksi (*G.Guil-lain, 1876-1961, frans.nevropatoloqu; A.B. Тримфов, 1897-1963, sovv.nevropatoloqu*) – bax: Triumfov refleksi

Göz-ürək refleksi (*r. oculocardiacus*) – göz almasını basdıqda arterial təzyiqin aşağı düşməsi və nəbzın ləngiməsindən ibarət vegetativ refleks

Hipoxondral refleks (*r. hypochondrialis*) – V-VI qabırğaarası nahiyyənin dərisini qıcıqlandırdıqda qarının düz əzələsinin yuxarı hissəsinin yığılmasından ibarət fizioloji refleks

İlbiz-bəbək refleksi (*r. cochleopupillaris*, sin. Şurigin refleksi) – qəfləti yüksək səsin təsirindən bəbəyin cəld daralması, ardınca ləng gənməsindən ibarət bəbək refleksi

Kardio-kardial refleks (*r. cardio-cardialis*) – ürək boşluğunda təzyiqin dəyişməsi nəticəsində ürək fəaliyyətinin dəyişilməsindən ibarət vegetativ refleks

Kardiovaskulyar refleks (*r. cardiovascularis*) – ürəyin müəyyən nahiyyəsinin reseptorlarının qıcıqlanması zamanı damar mənfəzinin dəyişməsindən ibarət vegetativ refleks

Karporadial refleks (*r. carporadialis*) – bax: mil sümüyü refleksi

Karpoulnar refleks (*r. carpoulnaris*) – bax: ulnar refleks

Kəfirəbənzər diz refleksi – beyin-cik mənsəli hipotoniya zamanı diz refleksi yaradıldıqda baldırın rəqsi hərəkətinin amplitudasının ritmik azalması

Kisə refleksi – onikibarmaq bağırsağın selikli qışasının bəzi qida və ya dərman qıcıqlandırıcıları ilə qıcıqlanması nəticəsində öd kisəsinin yığılmasından ibarət visseral refleks

Klinostatik refleks (*r. clinostaticus*) – üfüqi vəziyyətdən şaquli vəziyyətə keçdikdə nəbzın 1 dəqiqədə

6-8 vuruğu azalmasından ibarət somatovegetativ refleks

Koxlear refleks (*r. cochlearis*) – 1) gözün səs mənbəyinə tərəf çönməsindən ibarət fizioloji refleks; 2) intensiv səs qıcıqlanması zamanı ürək döyüntüsünün artması

Koxleopalpebral refleks (*r. cochleopalpebralis*) – bax: auropalpebral refleks

Koxleopupilyar refleks (*r. cochleopupillaris*) – bax: ilbiz-bəbək refleksi

Koxleostapedial refleks (*r. cochleostapedius, anat. cochleailbiz; -musculus stapedius-üzəngi əzələsi*) – intensiv səs qıcıqlanması zamanı üzəngi əzələsinin yığılması nəticəsində qulaq nahiyyəsində ağrının meydana çıxmasından ibarət fizioloji refleks

Konyunktival refleks (*r. conjunctivalis*) – göz almasına yüngül toxunduqda göz qapaqlarının yumulmasından ibarət fizioloji refleks

Koordinə olunmuş refleks (*r. coordinatus*) – bir-birindən aralı yerləşən əzələlərin iştirakı ilə yaranan refleks (məs: öskürək və qusma refleksləri)

Korneal refleks (*r. cornealis*) – bax: buynuz qışa refleksi

Korneomandibulyar refleks (*r. corneomandibularis*) – qabıq-nüvə yolunun ikitərəfli zədələnmələri zamanı güzehli qışaya toxunduqda və ya gözü sıxaraq yumduqda gözün dairəvi əzələsinin və xarici qanadabənzər əzələnin birgə yığılması nəticəsində aşağı çənənin əks tərəfə hərəkəti

Korneopterioid refleks (*r. corneopterygoideus*) – bax: korneomandibulyar refleks

Kubital refleks (*r. cubitalis*) – bax: ulnar refleks

Kubitopronator refleks (*r. cubitopronatorius*) – bax: ulnar refleks
Kussmaul- Qensler refleks (A. Kussmaul, 1822-1902, alm.həkim) – bax: axtarış refleks

Kürək sümüyü refleks (*r. scapularis*) – kürək sümüyünün daxili kənarına döyüldədikdə və ya həmin nahiyyənin dərisini ştrixvari qıcıqlandırdıqda kürək sümüklərinin yaxınlaşmasından ibarət fizioloji refleks

Kürək sümüyü-bazu refleks (*r. scapulobrachialis*) – çəkilə kürək sümüyünün daxili kənarına vurduqda bazunun yaxınlaşması və xaricə fırlanmasından ibarət fizioloji refleks

Qabıq-babək refleks (*reflexus pupillaris corticalis*) – psixi vəziyyətin qəfləti dəyişməsi zamanı babəyin genəlməsi ilə təzahür edən babək refleks (məs., qorxu zamanı)

Qabırğa refleks (*reflexus costalis*) – qabırğa qövsünə çəkilə vurduqda qarın divarının yuxarı əzələlərinin birtərəfli yığılmasından ibarət fizioloji refleks

Qarın refleks (*reflexus abdominalis*) – ön qarın divarı əzələlərinin yığılması ilə təzahür edən fizioloji refleks

Qasıq refleks – bax: Triumfov refleks

Qastrolinqval refleks (*r. gasterolingualis*) – mədənin selikli qişasının qıcıqlanması zamanı dilin selikli qişasının sekretor funksiyasının dəyişməsindən ibarət vissero-visseral refleks

Qastrosekal refleks (*r. gastrocecalis*) – mədə divarlarının dartılması

zamanı kor bağırsaq möhtəviyyatının sürətlənmiş evakuasiyasından ibarət vissero-visseral refleks

Qazanılmış refleks – bax: şərti refleks

Qida refleks (*reflexus alimentarius*) – qida qıcıqlandırıcısının təsirindən həzm orqanlarının funksional dəyişikliyindən ibarət vegetativ reflekslərin ümumi adı

Qırşberq refleks (L.K.Hirscherg, 1877, amer. həkim) – bax: Marinesku - Qırşberq simptomu

Qırpma refleks – gözün dairəvi əzələsinin müdafiyyəvi olaraq yığılma refleks (gözə qəfil işıq düşdükdə və ya göz önündə qəfləti olaraq əşya peyda olduqda meydana çıxır)

Qlüteal refleks (*r. glutealis*; yun. *glutos* sağrı) – bax: sağrı refleks

Qulaq-öskürək refleks – xarici qulaq keçəcəyinin ön divarını qıcıqlandırdıqda meydana çıxan öskürək, gözdən yaş axmadan ibarət fizioloji refleks

Labirint refleks (*reflexus labyrinthicus*) – vestibulyar aparatın qıcıqlanması ilə əlaqədar olan reflekslərin ümumi adı

Mento-mental refleks (lat. *mentum* çənə) – bax: çənəaltı refleks

Mədə-motor refleks (*reflexus motogastricus*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması nəticəsində mədənin motor və sekretor fəaliyyətinin dəyişməsindən ibarət motovisseral refleks

Mil sümüyü başı refleks – bax: mil sümüyü refleks

Mil sümüyü refleks (*reflexus radialis*) – çəkilə mil sümüyünün bizəbənzər çıxıntısına vurduqda saidin yığılması və pronasiya vəziyyətinə düşməsindən ibarət fizioloji refleks

Mil-bilək refleksi – *bax*: mil sümüyü refleksi

Miostatik refleks – *bax*: dartılma refleksi

Motodermal refleks (*r. motodermalis*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması nəticəsində dəri funksiyasının dəyişməsindən ibarət somatovegetativ refleks (məs: tər ifrazının artması)

Motokardial refleks (*r. motocardiacus*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması zamanı ürək ritminin dəyişməsindən ibarət motovisseral refleks

Motorenal refleks (*r. motorenalis*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması nəticəsində böyrək funksiyasının dəyişməsindən ibarət motovisseral refleks

Motorespirator refleks (*r. motorrespiratorius*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması zamanı tənəffüs tezliyinin və dərinliyinin dəyişməsindən ibarət motovisseral refleks

Motovisseral refleks (*r. motovisceralis*) – skelet əzələlərinin qıcıqlanması və ya yığılması nəticəsində hər hansı bir daxili orqanın fəaliyyətinin dəyişməsindən ibarət somatovisseral reflekslərin ümumi adı

Nazolabial refleks (*r. nasolabialis*) – *bax*: Astvasaturovun burun-dodaq refleksi

Nazopalpebral refleks (*r. nasopalpebralis*) – burnu yüngül döyəclədikdə və ya təzyiq etdikdə göz qapaqlarının qırılmasından ibarət fizioloji refleks

Okulokardial refleks (*r. oculocardiacus*) – *bax*: göz-ürək refleksi

Okulo-okulyar refleks (*r. oculocularis*) – bir gözdə gözdaxili təzyiq olduqda hər hansı bir qıcıqlandırıcının təsirindən intakt gözdə də

gözdaxili təzyiqin meydana çıxmasından ibarət vegetativ refleks

Oral avtomatizm refleksi – bədənin bəzi nahiyyələrini qıcıqlandırdıqda dodaqların irəli gəlməsi və əmmə hərəkətlərinin meydana çıxması (uşaqlarda bu fizioloji refleks, yaşlı şəxslərdə isə psevdobulbar iflicin əlaməti olaraq meydana çıxır)

Oriyentasiya refleksi – ətraf mühitin qəfləti dəyişikliyi zamanı analizatorların aktivləşməsi və mobilizasiya olunması refleksi

Orta qarın refleksi (*reflexus abdominalis medius*) – qarın nahiyyəsi dərisini göbək nahiyyəsində qıcıqlandırmaqla yaradılan səthi qarın refleksi

Ortostatik refleks (*r. orthostaticus*) – bədənin üfüqi vəziyyətdən şaquli vəziyyətə keçməsi zamanı nəbz vurğusunun 1 dəqiqədə 8-12 vurğu tezləşməsindən ibarət fizioloji-vegetativ refleks

Ovuc-ağız-baş refleksi (*reflexus palmoorocephalicus*) – üç yaşına qədər uşaqların baş barmağının ovuc səthinə təzyiq etdikdə başın qabağa əyilməsi və ağzın açılmasından ibarət fizioloji refleks

Ovucun tonik refleksi (*reflexus tonicus palmaris*) – baş beynin alın payının premotor nahiyyəsinin zədələnmələri zamanı əks tərəfin baş barmağının ovuc səthinə təkrarən ştrixşəkilli qıcıqlandırdıqda supinasiya vəziyyətində olan bilək barmaqlarının yığılması

Öskürək refleksi (*reflexus tussis*) – tənəffüs yolları reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində meydana çıxan, öskürək şəklində təzahür edən fizioloji refleks

Paradoksal refleks (*r. paradoxalis*) – normal reflekslə müqayisədə təhrif olunmuş (əsasən əks) refleks

Patellar refleks (*r. patellaris*; anat. *patella* diz qapağı) – *bax*: diz refleks

Patoloji refleks – piramid yolların zədələnməsi zamanı meydana çıxan reflekslərin ümumi adı

Periferik refleks (*r. periphericus*) – mərkəzi sinir sisteminin birbaşa iştirakı olmadan vegetativ sinir sistemi qanqlionları ilə həyata keçirilən vegetativ refleks

Periostal refleks (*r. periostalis*) – sümüküstlüyünün mexaniki qıcıqlanması zamanı müəyyən əzələ qrupunun yığılmasından ibarət fizioloji refleks

Pilomotor refleks (*r. pilomotorius*) – mexaniki və ya termiki qıcıqlandırıcının təsirindən tükləri qaldıran əzələlərin yığılması nəticəsində reflektor olaraq «qaz dərisinin» əmələ gəlməsi

Plantar refleks (*r. plantaris*) – *bax*: ayaqaltı refleks

Plevropulmonal refleks (*r. pleuropulmonalis*) – plevra reseptorlarının qıcıqlanması zamanı bronx əzələlərinin və ağciyər damarlarının generalizə olmuş spazmı

Postural refleks (*r. posturalis*) – yenidoğulmuşların mühitdə müəyyən vəziyyətini təmin edən reflekslərin ümumi adı

Pozotonik refleks – *bax*: postural refleks

Pressor refleks (*r. pressorius*) – arterial təzyiqin qalxmasına səbəb olan reflekslərin ümumi adı

Pronasiya refleks (*reflexus pronatorius*) – bazu sümüyünün medial qabarı nahiyyəsinə çəkilə vurduqda

biləyin və saidin pronasiyasından ibarət fizioloji refleks

Proprioseptiv refleks (*r. proprioceptivus*) – proprioseptiv reseptorların qıcıqlanması zamanı skelet əzələlərinin yığılması ilə təzahür edən reflekslərin ümumi adı

Pupillomotor refleks (*reflexus pupillomotorius*) – *bax*: bəbək refleks

Rossolimo barmaq refleks – barmaq yastıqcıqlarına vurduqda ayaq barmaqlarının cəld yığılmasından ibarət patoloji refleks

Sağrı refleks (*r. gluteus*) – sağrı nahiyyəsinin dərisini ştrixvari qıcıqlandırdıqda böyük sağrı əzələsinin yığılmasından ibarət fizioloji refleks

Segmentar refleks (*r. segmentarii*) – reflektor qövsü onurğa beyninin bir və ya bir neçə qonşu segmenti səviyyəsində qapanan refleks (məs: vətər refleks)

Səthi qarın refleks (*r. abdominalis superficialis*) – qarın nahiyyəsi dərisinin orta xətdən periferiyaya doğru cəld ştrixvari qıcıqlandırılması ilə yaradılan qarın refleks

Sinokarotid refleks (*r. sinocaroticus*) – yuxu sinusunda yerləşən reseptorların qıcıqlanması nəticəsində yaranan reflekslərin ümumi adı

Solyar refleks (*r. solaris*) – günəş kəlfəinə təzyiq etdikdə arterial təzyiqin enməsi və nəbzın zəifləməsindən ibarət vegetativ refleks

Somatik refleks (*r. somaticus*) – skelet əzələlərinin tonusunun dəyişməsi və ya yığılması nəticəsində yaranan reflekslərin ümumi adı

Somatovegetativ refleks (*r. somatovegetativus*) – dəri, selikli qışa və dayaq-hərəkət aparatı reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində mey-

dana çıxan və vegetativ sinir sisteminin iştirakı ilə həyata keçirilən reflekslər

Spinal refleks (*r. spinales*) – reflektor qövsü mərkəzi sinir sisteminin yuxarı nəhiyələrinin iştirakı olmadan onurğa beynində qapanan refleks

Statik refleks (*r. staticus*) – bax: postural refleks

Statokinetik refleks (*r. statokinetici*) – bədənin aktiv və passiv vəziyyətində müvazinətinin saxlanması təmin edən refleks

Stiloradial refleks (*r. styloradialis*) – bax: mil sümüyü refleks

Sümüküstlüyü refleks (*r. periostalis*) – bax: periostal refleks

Şərait refleks – ətraf mühitin dəyişməsi zamanı hər hansı bir şərti refleksin dəyişməsi

Şərti hərəkət refleks – xüsusi hərəkətlər seriyası şəklində şərti refleks

Şərti refleks – indifferent və bioloji qıcıqlandırıcının birgə, dəfələrlə təsiri nəticəsində fərdi həyat dövründə qazanılmış refleks

Şərti təbii refleks – şərtsiz qıcıqlandırıcının təbii komponentinə qarşı meydana çıxan şərti refleks (məs: qidanın qoxusuna görə meydana çıxan qida refleks)

Şərtsiz refleks – anadangəlmə refleks

Telereseptiv refleks (*r. telereceptivus*) – distant reseptorların (görmə, eşitmə, qoxu) qıcıqlanması zamanı meydana çıxan fizioloji reflekslərin ümumi adı

Təqlidi şərti refleks – digər canlıların hərəkətlərini müşahidə edərək təqlid etmək nəticəsində yaranan şərti refleks

Tənəffüs-bəbək refleks (*r. pupillaris respiratorius*) – dərinədən nəfəs aldıqda bəbəyin genişlənməsi, nəfəs verdikdə isə bəbəyin daralması ilə təzahür edən bəbək refleks

Tibioadduktor refleks (*r. tibioadductorius*) – qamış sümüyünün aşağı hissəsini döyəcəldə budun yaxınlaşmasından ibarət fizioloji refleks

Tom refleks – bax: kəfkrəbənzər diz refleks

Tonik refleks (*r. tonicus*) – əzələ tonusunun dəyişməsi ilə gedən reflekslərin ümumi adı

Trigeminal-bəbək refleks (*r. pupillaris trigeminalis*) – buynuz qışanının, konyunktivin və ya gözü əhatə edən toxumaların qıcıqlanması nəticəsində bəbəyin əvvəl genişlənməsi, ardınca isə daralmasından ibarət bəbək refleks

Trigeminopupillyar refleks (*r. trigeminopupillaris*) – bax: trigeminal-bəbək refleks

Tük refleks – bax: pilomotor refleks

Udğunma refleks – bax: udma refleks

Udlaq refleks (*r. pharyngeus*) – udlağın arxa divarının selikli qışasının mexaniki qıcıqlanması zamanı udlaq və qırtlaq əzələlərinin yığılması nəticəsində öskürək və qusma refleksinin meydana gəlməsindən ibarət fizioloji refleks

Udlaq-bəbək refleks (*r. pupillaris pharyngeus*) – udlağın arxa divarının mexaniki qıcıqlanması nəticəsində bəbəyin genəlməsindən ibarət bəbək refleks

Udma refleks – udlağın selikli qışası və dil kökünü reseptorlarının qıcıqlanması zamanı udma hərəkəti

tinin meydana gəlməsindən ibarət fizioloji refleks

Ulnar refleks (*r. ulnaris*) – dirsək sümüyünün bizəbənzər çıxıntısına çəkilə vurduqda saidin pronasiyası və barmaqların yığılmasından ibarət fizioloji refleks

Vegetativ refleks (*r. vegetativus*) – vəzin, damarların, daxili orqanların, sayə əzələlərin fəaliyyətini tənzim edən və adaptasion-trofik təsirli reflekslərin ümumi adı

Vegetosomatik refleks (*r. viscerosomaticus*) – bax: visseromotor refleks

Vestibulospinal refleks (*r. vestibulospinalis*) – gövdənin və ətrafların vestibulyar analizatorlarının qıcıqlandığı tərəfə əyilməsindən ibarət fizioloji refleks

Vestibulotonik refleks (*r. vestibulotonicus*) – labirint reseptorlarının qıcıqlandığı nəhiyədə əzələ tonusunun dəyişdiyi tonik refleks

Vətar refleks (*r. tendinis*) – vətərin mexaniki qıcıqlanması zamanı əzələnin yığılması şəklində təzahür edən fizioloji refleks

Visseral refleks (*r. visseralis*) – daxili orqanların qıcıqlanması nəticəsində meydana çıxan reflekslərin ümumi adı

Visserodermal refleks (*r. viscerodermalis*) – bax: visserokutan refleks

Visserokutan refleks (*r. viscerocutaneus*) – daxili orqanların reseptorlarının qıcıqlanması zamanı dərinin müəyyən nəhiyələrində hissiyyatın dəyişməsindən ibarət visseral refleks

Visseromotor refleks (*r. visceromotorius*) – daxili orqan reseptorlarının qıcıqlanması zamanı ayrı-ayrı

skelet əzələlərinin yığılmasından ibarət visseral refleks

Visserosensor refleks (*r. viscerosensorius*) – daxili orqan reseptorlarının qıcıqlanması zamanı müxtəlif hissiyyatların yaranmasından ibarət visseral refleks

Visserosomatik refleks (*r. viscerosomaticus*) – bax: visseromotor refleks

Visserovazomotor refleks (*r. viscerovasomotorius*) – daxili orqanların reseptorlarının qıcıqlanması nəticəsində qan damarları mənfəzlərinin dəyişməsindən ibarət visseral refleks

Visserovisseral refleks (*r. viscerovisceralis*) – bir daxili orqanın reseptorlarının qıcıqlanması zamanı digər daxili orqanın fəaliyyətinin dəyişməsindən ibarət visseral refleks

Refleksogen sahə (*reflexogenic zone*) – bədənin eynitipli reseptorların yerləşdiyi və həmin reseptorların qıcıqlanması zamanı müəyyən refleksin meydana çıxdığı sahəsi

Refleksograf (*reflexograph*) – vətar reflekslərini qrafik qeydə almaq üçün cihaz

Refleksometr (*refleks+ metro ölçmə*) – reflektor reaksiyanın sürətini və gücünü ölçmək üçün cihaz

Refleksoterapiya (*reflexotherapy*) – bədən səthinin müəyyən sahələrini qıcıqlandırmağa əsaslanan müalicə üsullarının ümumi adı (iynə batırma, aurikuloterapiya, elektropunktura və s.)

Reflektor illic (*paralysis reflectoria*) – hərəkətlərin pozulması ilə gedən fiziopatiya

Reflektor korluq (*caecitas reflectoria*) – gözün dairəvi əzələsinin reflektor

spazmı nəticəsində meydana çıxan korluq

Reflektor qövs (*reflex arc*) – refleksin həyata keçirilməsi üçün vacib olan törəmələrin məcmusu (reseptor, effektor və onları birləşdirən sinir törəmələri)

Reflektor təsirli dərman maddələri – təsiri refleksogen sahəni qıcıqlandırmağa əsaslanan dərman maddələri

Reflyuks (*refluxus*) – möhtəviyyatın bir boşluqlu orqandan digər boşluqlu orqanın mənfəzinə əks istiqamətdə hərəkət etməsindən ibarət patoloji vəziyyət

Bağırsaq-böyrək reflyuks (*refluxus intestino renalis*) – bağırsaq möhtəviyyatının yoğun bağırsaqla sidik axarı arasında qoyulmuş anastomozdan böyrək ləyəninə qayıtmasından ibarət reflyuks

Biliopankreatik reflyuks (*refluxus biliopancreaticus*) – ödün ümumi öd axarından mədəaltı vəz axarına reflyuks

Duodenobiliar reflyuks (*refluxus duodenobiliaris*) – onikibarmaq bağırsaq möhtəviyyatının öd axarına qayıtmasından ibarət reflyuks

Duodenoqastral reflyuks (*refluxus duodenogastricus*) – onikibarmaq bağırsaq möhtəviyyatının mədəyə qayıtmasından ibarət reflyuks

Fornikal reflyuks (*refluxus fornicalis*) – böyrək ləyəni möhtəviyyatının, böyrək kasacıqlarının proksimal hissəsinin limfa və qan damarlarının zədələnməsi nəticəsində böyrək parenximasına keçməsi

Xoledoxopankreatik reflyuks (*refluxus choledochopancreaticus*) – ödün qaraciyər-mədəaltı vəz am-

pulasından mədəaltı vəz axarına qayıtmasından ibarət reflyuks

Qastroezofageal reflyuks (*refluxus gastroesophageus*) – bax: mədə-qida borusu reflyuks

Ləyən-böyrək reflyuks (*refluxus pyelorenalis*) – bax: pielorenal reflyuks

Mədə-qida borusu reflyuks (*refluxus gastroesophageus*) – mədə möhtəviyyatının qida borusuna qayıtmasından ibarət reflyuks

Perivaskulyar reflyuks (*refluxus perivascularis*) – böyrək möhtəviyyatının böyrək venalarını əhatə edən toxumalara keçməsindən ibarət fornikal reflyuks

Perivenoz reflyuks (*refluxus perivenosus*) – bax: perivaskulyar reflyuks

Pielorenal reflyuks (*refluxus pyelorenalis*) – böyrək ləyəni möhtəviyyatının böyrəyin digər hissələrinə nüfuz etməsindən ibarət olan patoloji dəyişikliklərin ümumi adı

Pieloretroperitoneal reflyuks (*refluxus pyeloretroperitonealis*) – böyrək ləyəni möhtəviyyatının böyrək qapısı ətrafında yerləşən toxumaya keçməsindən ibarət fornikal reflyuks

Pielotubulyar reflyuks (*refluxus pyelotubularis*) – bax: tubulyar reflyuks

Pielovenoz reflyuks (*refluxus pyelovenosus*) – böyrək ləyəni möhtəviyyatının böyrək venalarına keçməsindən ibarət fornikal reflyuks

Sekoileal reflyuks (*refluxus cecoiliacus*) – ileosekal klapanın çatışmazlığı zamanı bağırsaq möhtəviyyatının kor bağırsaqdan qalça bağırsağa qayıtmasından ibarət reflyuks

Sidik kisəsi-sidik axarı refluyksu (*refluxus vesicouretericus*) – sidiyin retroqrad olaraq sidik kisəsindən sidik axarına qayıtması

Subkapsulyar refluyks (*refluxus subcapsularis*) – böyrək ləyəni möhtəviyyətinin böyrək parenximasına keçməsi və onun fibroz kapsulu altında toplanmasından ibarət fornikal refluyks

Tubulyar refluyks (*refluxus tubularis*) – böyrək ləyanında təzyiqin kəskin qalxması nəticəsində möhtəviyyətin böyrəyin düz kanalçıqlarına qayıtmasından ibarət refluyks

Veziko-uretral refluyks (*refluxus vesicouretericus*) – bax: sidik kisəsi-sidik axarı refluyksu

Refraksiyon keratoplastika-keratomilez – miopiyanın cərrahi müalicə metodu

Refraksiya (lat.*refractus işığın sınması*) – işığın optik sistemdə sınması

Buynuz qışanın refraksiyası (*refractio corneae*) – buynuz qışanın ön səthinin sındırma gücü

Büllurun refraksiyası (*refractio lentis*) – büllurun optik sisteminin sındırma gücü

Fiziki refraksiya – gözün optik sisteminin sındırıcı gücünün xarakteristikası

Gözün fiziki refraksiyası (*refractio oculi physicalis*) – gözün optik sisteminin sındırma gücü

Gözün hipermetropik refraksiyası (*refractio oculi hypermetropica*) – bax: uzaqdangörmə

Gözün refraksiyası (*refractio oculi*) – gözün optik sisteminin akkomadasiyanın sakitlik halında sındırma gücü

Klinik refraksiya – gözün optik sisteminin baş fokusunun torlu qışaya münasibətinin xarakteristikası

Refrakterlik (frans. *refractaire*) – sinir və ya əzələ toxumasının oynalıqlığından sonra meydana çıxan oynalıqlığın aşağı düşməsindən ibarət keçibgedən vəziyyət

Refraktometr (*refractometer*) – refraksiyanı müayinə etmək üçün cihaz

Refraktometriya (*refractometry*) – refraksiyanın müayinə olunma metodu

Refraktura (*refractura*) – tam bitişməmiş sümüyün sümük döyənəyi nəhiyəsində təkrar sınması

Refsum xəstəliyi (S. B. Refsum, 1907, norveç nevropatoloqu, sin.Refsum sindromu) – fitin turşusu mübadiləsinin pozulması nəticəsində meydana çıxan polinevrit, pigment retiniti, beyincik ataksiyası ilə gedən irsi xəstəlik

Reqredient ağıl kəmliyi (*dementia regrediens*) – psixi qüsurun kompensasiyası və ya əlamətlərin geri dönməsi ilə xarakterizə olunan ağıl kəmliyi

Regenerasiya (*regeneratio*) – bərpa olma

Fizioloji regenerasiya (*physiologic regeneration*) – orqanizmin normal həyat fəaliyyəti nəticəsində ölmüş toxumaların bərpa olması (məs: epidermisin regenerasiyası)

Natamam regenerasiya (*incomplete regeneration*) – ölmüş toxumanın fərqli toxuma ilə əvəz olunması ilə gedən regenerasiya (məs: qranulyasiya toxuması, çapıq toxuması)

Patoloji regenerasiya – 1) bax: reparativ regenerasiya; 2) toxumanın bərpa olunmasının ləngiməsi və ya

Reparativ regenerasiya

normadan artıq toxumanın inkişafı ilə gedən regenerasiya

Reparativ regenerasiya (*reparative regeneration*) – hər hansı bir patoloji proses nəticəsində ölmüş toxumanın bərpa olunması

Reimplantasiya (*reimplantatio*) – yarsız hala düşmüş implantatın yenisini ilə əvəz olunması cərrahi əməliyyatı

Reinfeksiya (*reinfectio*) – təkrar yoxluxma

Reinfuziya (*reinfusio*) – təkrar yeritmə, təkrar köçürülmə

Rekamye küretkəsi (*curette Recamier*) – döş yumurtası qalıqlarını uşaqlıqdan xaric etmək üçün alət

Rekanalizasiya (*recanalisation*) – trombdə mənfəzin (kanalın) əmələ gəlməsi

Reklinasiya (*reclinatio*) – onurğanın deformasiyası zamanı deformasiyanın əksinə güc tətbiq etməklə ayrılığın aradan qaldırılması metodu

Etaplı reklinasiya – təsir gücünü tədricən artırmaqla bir neçə etapda həyata keçirilən reklinasiya

Finka reklinasiyası (T.Fink, alm. ortoped) – uzun müddət gips çarpayısında qalan xəstə üçün fəqərənin qabarıq hissələrinə pambıq yastıqların qoyulması vasitəsi ilə yarıdılan reklinasiya

Reklinhausen xəstəliyi (F.O.Recklinghausen, 1833-1910, alm. patoloqu) – 1) *bax*: neyrofibromatoz; 2) *bax*: paratireoid osteodistrofiya

Reklus xəstəliyi (*Reclus*) – boynun dərialtı təbəqəsinin xroniki iltihabı nəticəsində əmələ gəlmiş bərk fleqmona

Rekompressiya (*recompressio*) – Kesson xəstəliyi zamanı xəstənin atmosfer təzyiqi tədricən normaya

qədər düşən barokamerası yerləşdirməklə müalicə üsulu

Rekonvalesensiya (*reconvalescentia*) – *bax*: sağalma

Rekonvalisent (*reconvalescens*) – sağalma mərhələsində olan xəstə

Rekrutment (*ing. recruitment*) – xəstə qulaqda sağlam qulağa nisbətən səsi qəbuletmənin intensivliyinin tədricən artması

Reksofobiya (*reksofobia*) – şahzadələrdən, çarlardan patoloji qorxu

Rektal qaşıntı – qurd yumurtalarının aşkar edilməsi məqsədilə düz bağırsağın selikli qişasından qaşıntının götürülməsi

Rektal müayinə (*exploratio rectalis*) – düz bağırsağın, ona yaxın orqan və toxumaların düz bağırsaq mənfəzindən müayinə edilməsi üsullarının ümumi adı (barmaq müayinəsi, endoskopik müayinə)

Barmaqla rektal müayinə (*exploratio rectalis palpatoria*) – düz bağırsağın divarlarının və ona yaxın yerləşmiş orqanların düz bağırsağa yeridilmiş barmaqla müayinəsi

Bimanual rektal müayinə (*exploratio rectalis bimanualis*) – bir barmağın düz bağırsağa yeridilməsi, digər əlin barmaqları ilə qarının ön divarı və kiçik çanaq orqanlarının müayinə edilməsi

Rektal sınaq (*testum rectale*) – allergenin düz bağırsağın selikli qişasına vurulması ilə qoyulan diaqnostik allergik sınaq

Rektal temperatur – termometri düz bağırsağa daxil etməklə bədən temperaturunun ölçülməsi

Rektal-qarın divarı müayinəsi – *bax*: bimanual rektal müayinə

Rekto – (anat. *rectum* düz bağırsaq) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil

olub, düz bağırsağa aid olan mənasını verir

Rektofobiya (anat. *rectum* anal dəlik + yun. *phobos* qorxu) – defekasiya aktının olmamasından patoloji qorxu

Rektopeksiya (*rectopexy*) – düz bağırsağın cərrahi yolla təsbit edilməsi

Rektoromanoskop (*sin.sigmoidoskop*) – yoğun bağırsağın aşağı nahiyyələrini müayinə etmək üçün optik cihaz

Rektoromanoskopiya (*rectoromanoscopy*) – düz və «S»-əbənzər bağırsağın rektoromanoskoplə müayinəsi

Rektosele (*rectocele*) – düz bağırsağın ön divarının aralıq əzələlərinin zəifliyi və ya zədələnməsi nəticəsində meydana çıxan kürəyəbənzər yırtığı

Rektosigmoid (*rectosigmoideum*) – «S»-ə bənzər bağırsağın düz bağırsağa keçdiyi nahiyyə

Rektosigmoidoskopiya (*rectosigmoidoscopy*) – bax: rektoromanoskopiya

Rektoskop (*rekto* + yun. *skopeo* baxmaq, müşahidə etmək) – düz bağırsağı müayinə etmək üçün alət

Rektoskopiya (*rectoscopy*) – düz bağırsağın qüzqü və rektoskop vasitəsilə müayinə metodu

Rekurrent (*recurrens*) – xəstəliyin yaxud patoloji prosessin klinik əlamətlərin təkrar meydana çıxması

Rekurvasiya (*recurvatio*) – oynaqların deformasiya və funksional pozğunluğu ilə müşayiət olunan normadan artıq açılması

Requrqitasiya (*regurgitation*) – boşluqlu orqanın möhtəviyyatının fizioloji gedişatın əksinə geriyyə hərəkət etməsi

Relaksasiya (*relaxatio*) – 1) skelet əzələlərinin boşalması; 2) psixi gərginliyin aradan götürülməsi

Relaparotomiya (*relaparotomia*) – qarın boşluğunun təkrar açılması

Relman-Qunn-Salyus simptomu (Э.Рельман, рус офтальмологу; R.M. Gunn, 1850-1909, ing. oftalmoloqu; R.Salus, 1877, çex. oftalmoloqu) – bax: Salyus-Qunn simptomu

Remak düyünləri (R.Remak, 1815-1865, alm. nevroloqu) – sağ quلاقığının venoz sinusunda yerləşən simpatik düyünlər qrupu

Remak lifləri (R.Remak) – mielinsiz sinir lifləri

Remak simptomu (E.J.Remak, 1848-1911, alm. nevropatoloqu) – *tabes dorsales* zamanı ağrı qıcıqlandırıcı kəsildikdən sonra ağrının uzun müddət davam etməsi

Remantadin (*remantadinum*) – virus əleyhinə profilaktik təsir göstərən preparat

Remxeld sindromu (L.Roemheld, 1871-1938, alm. həkimi) – həzm pozğunluğu zamanı çənbər bağırsağın dalaq ayrılındə qazın yığılması nəticəsində ürək nahiyyəsində ağrının olması

Reminissensiya (*reminiscentia*) – əvvəllər qavranılmış hadisə və hərəkətləri bir müddət keçdikdən sonra olduğu kimi yada sala bilməmək

Remissiya (*remissio*) – xəstəliyin əlamətlərinin zəifləməsi və ya tamamilə itməsi dövrü

Astenik remissiya (*remissio asthenica*) – psixoz zamanı zəiflik, yorğunluq, tez qıcıqlanma əlamətləri ilə təzahür edən remissiya

Spontan remissiya (*remissio spontanea*) – orqanizmə xarici təsir olmadan meydana çıxan remissiya

Timopatik remissiya (*remissio thymopathica*) – psixoz zamanı əh-

Remittədən

val-ruhiyyənin tsiklik dəyişməsi ilə təzahür edən remissiya

Terapevtik remissiya (*remissio the-rapeutica*) – aparılmış müalicə nəticəsində meydana çıxan remissiya

Remittədən (*remittens*) – xəstəliyin simptomlarının təkrar zəifləməsi ilə xarakterizə olunan dövr

Rena-Dellorm əməliyyatı (L. Rehn, 1849-1930, alm. cərrahı; E. Dellorme, 1847- 1929, frans. cərrahı) – *bax:* kardioliz

Renal ostit (*ostitis renalis*) – *bax:* böyrək raxiti

Renal ödem – böyrək problemi ilə əlaqəli yaranan ödem

Renal test – böyrəyin funksional sınağı

Renander-Müller xəstəliyi (A.Renander, İsveç həkimi; Muller) – aşıq-falanqa oynaqının birinci falanqa sümüyünün osteoxondropatiyası

Renoqrafiya (lat. *reno* boyrək+ yun. *grapho* yazmaq) – böyrəklərin rentgen müayinəsi

Renoparenximatoz arterial hipertenziya – böyrək parenximasının zədələnməsi ilə bağlı olan arterial qan təzyiqinin yüksəlməsi

Renovaskulyar hipertenziya (sin. renovaskulyar arterial hipertenziya, vazorenal arterial hipertenziya) – böyrək patologiyası ilə əlaqədar olan, bir və yaxud iki böyrəkdə arterial qanın normal dövr etmədiyində yaranan arterial təzyiq, əsasən işemik nevropatiyada və nefrosklerozda olur

Renovazografıya (lat. *ren* böyrək+ *vas* damar yun. *grapho* yazmaq) – böyrək arteriya və venalarına kontrast maddə yeridildikdən sonra çəkilən çoxsaylı rentgenoqrafiya

Rentgen aparatı (W.K. Rontgen, 1845-1923, alm. fizik)– rentgeno-

loji müayinə və müalicələri icra etmək üçün rentgen şüalanmasını generasiya edən aparat

Rentqeno – mürəkkəb sözlərin tərkibində olan rentgen şüalar ilə müayinə

Rentgen çəkiliş – *bax:* rentgenoqrafiya

Rentgen şəkli – *bax:* rentgenoqramm

Rentgenoangikinematografiya – *bax:* rentgenovazokinematografiya

Rentgenoangiografiya – *bax:* angioqrafiya

Rentgenodensimetriya (*rentgeno*+ lat. *densus* sıxlıq+ yun. *metreo* ölçmək) – *bax:* rentgenodensitometriya

Rentgenodensitometriya (*rentgeno* + lat. *densitas* sıxlığı + yun. *metreo* ölçmək) – orqan və ya toxumanın rentgen şüalanma üçün «şəffaflığının» təyin edilməsi

Düz rentgenodensitometriya – bilavasitə müayinə olunan obyektədən keçən rentgen şüalarının intensivliyinə əsasən, ölçülən rentgenodensitometriya

Vasitali rentgenodensitometriya – müayinə olunan obyektin kölgəsinin optik sıxlığına və ya flüoresensiya edən ekranın işıqlanmasına əsasən, ölçülən rentgenodensitometriya

Rentgenodiyagnostika (diagnostic radiologie) – rentgenoloji müayinədən istifadə etməklə xəstəliklərin diaqnozunun qoyulması

Rentgenoflüorografiya (*roentgenfluorography*) – *bax:* flüorografiya

Rentgenofotoqraf (*photoroentgenograph*) – *bax:* flüorograf

Rentgenofotoqrafiya (*roentgenophotography*) – *bax:* flüorografiya

Rentgenokardiometriya (*rentgeno* + yun. *kardia* ürək + *metreo* ölçmək) – ürəyin xətti ölçülərinin və həcmi-

nin rentgen kölgəsinin ölçülməsi ilə təyin edilməsi

Rentgenokimoqrafiya (*roentgenokymography*) – orqanın hərəkətinin rentgenoqrafiya ilə qeydə alınması üsulu (bu zaman orqanın konturları dişlər formasında qeydə alınır ki, hər dişin ölçüsü hərəkətin amplituduna uyğun gəlir)

Rentgenokinematoqrafiya – rentgen-televiziya və ya elektron-optik ekranlarla rentgen film çəkilişi

Rentgenokinezimetriya (rentgeno + yun. *kinesis* hərəkət + *metreo* ölçmək) – orqan və bədən hissəsinin hərəkətlərini öyrənən rentgenoloji müayinə metodlarının ümumi adı

Rentgenokontrast buj (*radiopaque dilatator*) – bax: rentgenokontrast genişləndirici

Rentgenoqrafiya (Rentgen müəllifin adı + yun. *grapho* yazmaq, W.K. Röntgen, 1845-1923, alm. fiziki) – müayinə olunan obyektin işığa həssas materialda fiksə olunması ilə aparılan rentgenoloji müayinə

Ekransız rentgenoqrafiya – gücləndirici ekrandan istifadə etmədən həyata keçirilən rentgenoqrafiya

Ginzburq rentgenoqrafiyası (B.Л. Гинзбург, 1916-2009, sov. fiziki) – yenidöğulmuş və südümər uşaqlarda antrumların rentgen müayinəsi

İcmal rentgenoqrafiya – bütünlükdə orqanın və ya anatomik nəhiyyənin əks olunduğu rentgenoqrafiya. ^[1] **Kontrast rentgenoqrafiya** – rentgenokontrast maddələrin tətbiqi ilə çəkilən rentgenoqrafiya

Kontakt rentgenoqrafiya – təsvirin daha dəqiq alınması üçün rentgen filminin işıq keçirməyən nazik materiala bürünərək bədən səthinə qoyulması ilə çəkilən rentgenoqrafiya

Məqsədli rentgenoqrafiya – orqan və ya onun hissəsinin optimal diaqnostik görüntü verə biləcəyi proyeksiyadan çəkilmiş rentgenoqrafiyası

Yaxın fokuslu rentgenoqrafiya – bax: plezioqrafiya

Sürətli rentgenoqrafiya – saniyənin hissələri qədər intervalla çəkilmiş çoxsaylı rentgenoqrafiya

Skeletsiz rentgenoqrafiya – yumşaq toxumaların sümüklər düşməməklə çəkilmiş rentgenoqrafiyası

Rentgenoqramm (*roentgenogram*) – işığa həssas materialda rentgen şəklinin fiksə olunması

Rentgenoqrammetriya – rentgen şəklində ölçüləri təyin edilməklə orqan, morfoloji törəmə və ya yad cismin müəyyən edilməsi

Rentgenolimfoqrafiya – bax: limfoqrafiya

Rentgenologiya (*rentgeno* + yun. *logos* elm) – kliniki təbabətin rentgen şuaları vasitəsilə orqan və sistemlərin quruluşunu, funksiyasını müayinə etmək və xəstəliklərin diaqnostikasını müəyyənləşdirməklə məşğul olan bölməsi

Rentgenoloji artefakt – rentgen müayinəsi zamanı rentgen ekranında və ya filmində müayinə olunan obyektə əlaqəsi olmayan kölgənin olmasından ibarət artefakt

Rentgenoloq (*radiographer*) – bax: radioloq

Rentgenoosteologiya (*rentgeno* + yun. *osteon* sümük + yun. *logos* elm) – rentgenologiyanın sümük və oynaqların normal quruluşunu, patoloji dəyişikliyi öyrənən bölməsi

Rentgenopelvimetriya – çanağın ölçülərinin rentgenoqrammetriya üsulu ilə təyin edilməsi

Rentgenopnevmpoliqrafiya

Rentgenopnevmpoliqrafiya (*rentgeno* + yun. *pneuma* hava + *poli* çox + *grapho* yazmaq) – ağciyərlərin poliqrifiya üsulu ilə rentgenoloji müayinəsi

Rentgenopoliqrafik qəfəs – rentgen aparatına uyğunlaşdırılmış qabırğaların, diafraqmanın, divararalığı orqanlarının tənəffüs hərəkətləri zamanı amplitudasının qeydə alınması üçün xüsusi qəfəs

Rentgenosistoqrifiya – *bax*: sistoqrifiya

Rentgenosistouetroqrifiya – *bax*: sistouetroqrifiya

Rentgenoskialogiya (*rentgeno* + yun. *skia* kölgə + *logos* elm) – rentgenologiyanın rentgen təsvirlərinin əmələgəlmə qanunauyğunluqlarını öyrənən bölməsi

Rentgenoskopiya (*rentgeno* + yun. *Skopeo* baxmaq, müşahidə etmək) – rentgen şüaları ilə işıqlandırma, baxma

Rentgenotelevizionkinematoqrifiya – *bax*: rentgenokinematoqrifiya

Rentgenoterapiya – rentgen şüaların dan istifadə edilməklə aparılan şüa terapiyası

Dərin rentgenoterapiya – bədənin dərin qatlarında yerləşən orqan və toxumalara təsir etməklə aparılan rentgenoterapiya

Şaul rentgenoterapiyası (H. Chaoul, 1887, alm. radioloqu) – dərinin səthi xərcəngi zamanı 5 – 7 sm məsafədən aparılan rentgenoterapiya

Səthi rentgenoterapiya – bədənin səthində yerləşən toxumalara tətbiq edilən rentgenoterapiya

Total rentgenoterapiya – *bax*: ümumi rentgenoterapiya

Ümumi rentgenoterapiya – bütün bədən səthinin şüalandırılması ilə aparılan rentgenoterapiya

Yerli rentgenoterapiya – bədənin ayrı-ayrı hissələrinin, anatomik törəmələrinin və ya orqanının məruz qaldığı rentgenoterapiya üsulu

Rentgenotomoqrifiya – *bax*: tomoqrifiya

Rentgenovazokardioqrifiya (*rentgeno* + *vas* damar + *cardio* ürək + *grapho* yazmaq) – *bax*: angiokardioqrifiya

Rentgenovazokinematoqrifiya – nəticələri film şəklində fiksə olunan angiogrifiya növü

Rentgenovazoqrifiya (*rentgeno* + *vas* damar + *grapho* yazmaq) – *bax*: angiogrifiya

Reoortoqramma – ürəyi qidalandıran damarlara qanın dolması və boşalması nəticəsində miokard toxumasının elektrik keçiriciliyinin qeydə alınması

Reoensefaloqrifiya (*rheoencephalography*) – beyin toxumasının tam elektrik müqavimətinin qeydə alınması əsasında baş beyinin funksional vəziyyətinin müayinəsi üsulu

Reoensefaloqramma (*rheoencephalogram*) – beyin qan damarlarına qanın dolması və boşalması nəticəsində beyin toxumasının elektrik keçiriciliyinin qeydə alınması

Reofleboqrifiya (*rheophlebographie*) – venaların reosfiqmoqrifiyası

Reohepatogramma (*rhehepatogram*) – qaraciyər damarlarına qanın dolması və boşalması nəticəsində beyin toxumasının elektrik keçiriciliyinin qeydə alınması

Reoqraf (*reo-* + yun. *grapho* yazmaq, təsvir etmək) – toxumaların elektrik müqavimətinin dəyişikliyinə qey-

də alınmasına əsaslanaraq qan damarlarının nəbz dalgalarını öyrənən cihaz

Reoqrafiya (*rheography*, *reo* axan + *grapho* yazmaq) – orqan və toxumaların elektrik müqavimətinin dəyişməsinə qeydə almaqla orqan və toxumaların qan damarlarının nəbzi rəqsinin öyrənilməsi üsulu

Gözün reoqrafiyası – *bax*: oftalmo-reoqrafiya

Reoqramma (*rheogram*, *reo* + *yun. gramma* yazı) – toxumaların tam elektrik müqavimətinin dəyişməsinə, bununla da toxuma damarlarının qanla dolmasının intensivliyini göstərən əyri

Reooftalmoqrafiya (*yun. reo* axan + *yun. ophtalmos* göz+ *grapho* yazmaq) – *bax*: oftalmoreoqrafiya

Reopoliqlükün (*rheopolyglucinum*) – qanın özlüklüyünü azaldaraq xırda kapilyarlarda qan dövrənini bərpa etmək və dezintoksikasiya yaratmaq qabiliyyətinə malik olan preparat

Reopulmonoqrafiya (*yun. rheos* axar+ *lat. pulmo, pulmonis* ağciyər + *yun. grapho* yazmaq) – ağciyər damarlarına qanın dolması və boşalması nəticəsində beyin toxumasının elektrik keçiriciliyinin qeydə alınması

Reopulmonoqramma (*sin. elektropulmozioqramma*) – ağ ciyərin müayinə olunan hissəsinin morfoloji və funksional vəziyyətindən asılıdır

Reosfiqmoqrafiya – damar divarının müqavimətinin qeydə alınmasına əsasən qan damarının nəbz dalgasının müayinə metodu

Reovazoqrafiya – ətrafların damarlarına qanın dolması və boşalması nəticəsində toxumaların elektrik keçiriciliyinin qeydə alınması

Reparasiya (*reparatio*- yenilənmə) – *bax*: reparativ regenerasiya

Repelent (*repellentia*) – xəstəlik yayarı həşəratları hürküdücü kimyəvi maddə

Reperkussiya (*repercussio*) – hər hansı bir orqanda patoloji dəyişiklik olduqda digər orqanın funksiyasının reflektor pozulması (məs: qaraciyərin, öd kisəsinin zədələnmələri zamanı ürək fəaliyyətinin pozulması)

Replantasiya (*replantatio*) – zədələnmə zamanı yerindən ayrılmış orqan və ya ətrafın öz yerinə bərpa edilməsi əməliyyatı

Dişin replantasiyası (*replantatio dentis*) – yerindən çıxarılmış dişin yenidən öz alveoluna daxil edilməsi (periodontit və dişin tam çıxması zamanı tətbiq olunur)

Krasovitovun dəri replantasiyası (B. K.Красовитов, *sov. cərrah*) – *bax*: dərinin replantasiyası

Repozisiya (*repositio*, *lat. repono, repositum* yerinə qaytarmaq) – sınıqlar zamanı normal anatomik münasibəti bərpa etməyə yönəlmiş cərrahi əməliyyat

Qapalı repozisiya – yumşaq toxumaların kəsilməməsi şərti ilə icra olunan repozisiya

Açıq repozisiya – yumşaq toxumaların kəsilməsindən sonra sümük fraqmentlərinin yerdəyişməsinin aradan qaldırılması ilə icra olunan repozisiya

Repp-Xodjkin sindromu (S.R. Rapp, W.E. Hodgkin) – ağzın balaca olması, dodaq və damağın yarığı, Yefistax borusunun displaziyası, quru və sərt saçlar, vaxtından qabaq keçəlləşmə

Reproduksiya

Reproduksiya (*re+* lat. *productio* istehsal etmək) – yadda saxlanılmış məlumatların yada salınması

Repriz (*frans. reprise* təkrarlamaq) – göy öskürəkli xəstələrdə bir-birinin ardınca davam edən öskürək tutmaları zamanı qıcolmaşəkili nəfəsalma

Resept (*receptum*) – həkimin müəyyən doza və sayda dərman maddəsinin buraxılması və ya hazırlanması üçün aptekə yazılı, möhürlü müraciəti

Reseptor (lat. *recipio, receptum* almaq, qəbul etmək) – qəbul olunan qıcıqlanmanı sinir impulslarına çevirən anatomik törəmə (hissi sinir ucu və ya xüsusiləşmiş hüceyrə)

Adrenergik reseptorlar – *bax*: adreno-reseptorlar

Ağrı reseptoru (sin.nosiseptorlar, -nosiseptor) – qıcıqlanması ağrı hissiyyatı yaradan reseptor

Alfa-reseptorlar – *bax*: alfa adreno-reseptorlar

Dad reseptoru – ağız boşluğunun selikli qişası və dil məməciklərində yerləşən, qıcıqlanması dad hissiyyatı yaradan xemoreseptorlar

Dəri reseptorları – mexaniki, temperatur və ağrı qıcıqlarını qəbul edən dəridə yerləşən reseptorlar

Distant reseptorlar (sin. telereseptor) – mənbəyi kənarda yerləşən, qıcıqları qəbul edən reseptorlar (görmə, eşitmə reseptorları)

Eşitmə reseptorları (fonoreseptorlar) – spiral orqanda yerləşən, qıcıqlanması eşitmə hissiyyatı yaradan reseptorlar

Gərginlik reseptorları – *bax*: tenzoreseptorlar^[P1] Görmə reseptorları (sin. fotoreseptorlar) – qıcıqlanması

görmə hissiyyatı yaradan, torlu qişada yerləşən reseptorlar

Xarici reseptor – *bax*: eksteroreseptor

Kontakt reseptorlar – oyanması qı-cıq mənbəyi ilə bilavasitə təmasdan baş verən reseptorlar

Qanqlionar reseptorlar – vegetativ qanqlion və ya kələflərdə yerləşən reseptorlar

Qoxu reseptorları – burun boşluğunun yuxarı nahiyyəsinin selikli qişasında yerləşən, qıcıqlanması qoxu hissiyyatı yaradan hemoreseptorlar

Monomodal reseptorlar – yalnız bir növ qıcıqlanmanı qəbul edən reseptorlar (məs: görmə reseptorları)

Oynaq reseptorları – oynaq kapsulu, oynaq qığırdağı, oynaqın bağ aparatı və perikapsulyar birləşdirici toxumada yerləşən, propriosepsiya-da iştirak edən mexanoreseptorlar

Polimodal reseptorlar – bir neçə növ qıcıqlanmanı qəbul edən reseptorlar (məs: mexaniki və temperatur)

Polivalent reseptorlar – *bax*: polimodal reseptorlar

Pressor reseptorlar – *bax*: baroreseptorlar

Taktil reseptorları – toxunma, təzyiq və vibrasiyanı qəbul edən mexanoreseptorlar

Temperatur reseptorları (sin. termoreseptorlar) – ətraf mühitin temperatur dəyişikliyinə qəbul edən reseptorlar

Toxuma reseptorları – orqan və toxumaların qeyri-refleksogen zonalarında yerləşən reseptorlar (məs: xemoreseptorlar)

Vətər reseptorları – vətər və perimiziya-da yerləşən mexanoreseptorlar

Reseptura (*receptura*) – farmasiyanın reseptlərin düzgün yazılmasına həsr olunmuş hissəsi

Resessiv X-xromosom ataksiyası – kişilərdə proqressivləşən beyincik ataksiyası ilə təzahür edən irsi xəstəlik

Resessiya (*recessio*) – çəpgözlük zamanı tətbiq olunan cərrahi əməliyyat növü

Residiv (*recidivum*) – remissiyadan sonra xəstəliyin əlamətlərinin yenidən bərpa olunması

Residiv verən epitelioma – bax: qarışıq şiş

Residiv verən polixondrit (*relapsing polychondritis*) – qığırdaq strukturunu ürək-damar sistemini və görmə orqanını zədələyən naməlum etiologiyalı autoimmun xarakterli sistem xəstəlik

Resipient (*recipiens*) – orqan və ya qan köçürülən şəxs

Respirator (lat.*respiro, respiratum* nəfəs almaq) – 1) bax: ventilyator; 2) respirator (ağzı və nəfəs borularını zəhərli qazlardan və tozdan qoruyan cihaz); 3) tənəffüsə aid

Respirometr (*respirometer*, lat. *respiro* nəfəs almaq+ yun. *metreo* ölçmək) – tənəffüsün parametrlərini ölçmək üçün cihaz

Restenoz (*restenosis*) – orqanın mənfəzinin təkrar daralması

Ret sindromu (A. Rett, 1924-1997, avstr. nevropatoloq) – əsasən qız uşaqlarında əl hərəkətinin koordinasiyasının pozulması, stereotip yazı və təngnəfəsliklə müşayiət edilən psixi pozuntu

Retardasiya sindromu (*retardatio syndrome*) – yeniyətmələrdə başqalarından asılı olmaq

Retension aparat – diş-çənə anomaliyalarının müalicəsi məqsədilə istifadə olunan mexaniki möhkəmləndirici aparat

Retension dilaltı sist (c. *sublingualis e retentione*) – bax: ranula

Retensiya(*retentio*) – nəinsə kecikməsi, ləngiməsi,saxlanılması

Retikulosit (*reticulocytus*) – subravital rənglənmədə bazofil toru görünən eritrosit

Retikulositoz (*reticulocytosis*) – periferik qanda retikulositlərin artması, eritrositopoezin gərginləşməsin göstərir

Retikulositopeniya (*reticulocytopenia*) – periferik qanda retikulositlərin azalması , eritropoezin zəifləməsin göstərir

Retikulyar membran (*membrana reticularis*) – bax: torlu membran

Retikulyar – torşəkilli, torabənzər

Retikulyoz (*reticulosis*) – retikulyar hüceyrələrin bədxassəli proliferasiyası ilə müşahidə olunan xəstəliklərin ümumi adı

Retinəölümüuş diş (lat. *retentio* kecikmə, ləngimə) – çıxmamış ağıl dişlər

Retinit (*retinitis*) – tor qişanın iltihabı

Albuminurik retinit (r. *albuminurica*) – bax: böyrək retinopatiyası

Metastatik retinit (r. *metastatica*) – infeksiya törədicisinin torlu qişaya uzaq iltihab ocağından gətirilməsi ilə meydana çıxan retinit

Mərkəzi ekssudativ retinit (r. *centralis exsudativa*) – bax: mərkəzi seroz retinopatiya

Septiki retinit (r. *septica*) – sepsis zamanı meydana çıxan metastatik retinit

Retinofot (*retinophot*) – göz dibinin şəkilin çəkmək üçün cihaz, gözdə

Retinoidlər

flüoresensiya hadisələrini müşahidə edir və qeydə alır

Retinoidlər (*retinoid*) – tərkibində retinol, retin turşusu və retinaldehid olan maddələr

Retinol (*retinolum*) – vitamin A

Retinopatiya (*retinopathia*) – torlu qışanın xəstəliyi

Anemik retinopatiya (*r. anaemica*) – pernisiöz anemiya zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq torlu qışaya qansızma və göz dibinin solğun olması ayırd edilir)

Angiospastik retinopatiya (*r. angiospastica*) – bax: hipertonik retinopatiya

Arteriosklerotik retinopatiya (*r. arteriosclerotica*) – torlu qışa damarlarının ateroskleroza nəticəsində meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq torlu qışa damarlarının qıvrılması, daralması və ya obliterasiyası ayırd edilir)

Böyrək retinopatiyası (*r. renalis*) – böyrək zədələnməsi zamanı meydana çıxan hipertonik retinopatiya

Diabetik retinopatiya (*r. diabetica*) – şəkərli diabet zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq torlu qışa arteriyalarının anevrizması, görmə diski ətrafında xırda qansızmalar və ağ ləkələr ayırd edilir)

Hipertonik retinopatiya (*r. hypertonica*) – arterial hipertenziya zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq torlu qışa arteriyalarının daralması, görmə siniri diskinin ödəmi, torlu qışaya qansızmalar və ağ ləkələr ayırd edilir)

Kollagenoz retinopatiyası (*r. collagenosa*) – kollagenozlar zamanı meydana çıxan retinopatiya (of-

talmoskopik olaraq torlu qışa venulalarının kəskin genişlənməsi, sarı ləkə ətrafında müxtəlif ölçülü və formalı pambığabənzər ləkələr ayırd edilir)

Leykemik retinopatiya (*r. leukaemica*) – kəskin leykozlar zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq göz dibinin rəngsizləşməsi, torlu qışada çoxsaylı qansızmalar, ətrafı qırmızı rəngdə haşiyələnmiş iri ağ ocaqlar ayırd edilir)

Polisitemik retinopatiya (*r. polycythaemica*) – polisitemiya zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq göz dibinin siyanotikliyi, torlu qışa venulalarının qıvrılması və ətrafında qansızmalar ayırd edilir)

Sklerotik retinopatiya (*r. sclerotica*) – bax: arteriosklerotik retinopatiya

Şüa retinopatiyası (*r. radialis*) – ionlaşdırıcı şüaların təsirindən meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq torlu qışa damarlarının genəlməsi və torlu qışaya qansızmalar ayırd edilir)

Toksoqruvidar retinopatiya (*r. gravidarum*) – hamiləlik toksikozu zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq görmə siniri diskinin ödəmi, arteriolaların daralması, peripapillyar ödem, torlu qışaya qansızma və bozuntul-ağımtıl ləkələrin olması ilə ayırd edilir)

Travmatik retinopatiya (*r. traumatica*) – kəllənin, döş qəfəsinin və qarın boşluğunun qəfləti sıxılmaları zamanı meydana çıxan retinopatiya (oftalmoskopik olaraq görmə siniri diski ətrafında ağ ləkə və tor qışa-

ya zolaqşəkilli qansızmalarla ayırd edilir)

Retinoskopiya (*retinoscopy*) – bax: qırmızı işıqsız oftalmoskopiya

Retinoşizis (*retinoschizis*) – torlu qışanın sistəbənzər degenerasiyası zamanı qatlara ayrılması (əmələ gəlmiş qatların arasında maye toplanır)

Retorakoplastika (*rethoracoplastica*) – eyni nəhiyədə eyni xəstəliklə bağlı təkrar icra olunan torakoplastika

Retorakotomiya (*rethoracotomia*) – əvvəl tikilmiş əməliyyat yarasının kənarlarının aralanması və plevra boşluğunun açılması ilə icra olunan təkrar torakotomiya

Retorta (*retorta*) – kimyəvi laboratoriyalarda və istehsalda istifadə olunan cihaz, onun vasitəsilə qaz və maye halında olan bəzi maddələr distillə olunur

Retrobulbar perinevrit (*perineuritis retrobulbaris*) – görmə siniri qışasının iltihabı ilə məhdudlaşan retrobulbar nevrit

Retrofiksə – arxaya təsbit olma

Retrofleksiya (*retroflexio*) – orqanın arxaya bükülməsi, qatlanması

Retrogeniya (*retrogenia*, sin. opistogeniya, mikrogeniya) – ölçüləri normal olan, alt çənənin arxaya doğru yerləşməsindən ibarət inkişaf anomaliyası

Retrokardial sahə (*spatium retrocardiacum*, sin. Qolsknext sahəsi) – ürəyin arxa səthi ilə onurğa sütununun ön səthi arasında olan sahə

Retroqnatia (*retrognathia*, *retro* + yun. *genys*, *genyos* çənə) – ölçüləri normal olan, üst çənənin arxaya doğru yerləşməsindən ibarət inkişaf anomaliyası

Retroqrad (*retrogradus*) – geriye gədən

Retroqrad appendektomiya (*appendectomy retrograda*) – appendiksin bağlanması və kor bağırsaqdan kəsilərək ayrılmasının öncə icra edildiyi appendektomiya

Retroqrad xolangiopankreatografiya – bax: retroqrad pankreatoxolangiorentgenoqrafiya

Retroqrad menstrurasiya (*retrograde menstruation*) – aybaşı qanının uşaqlıq yoluna axması

Retroqrad pankreatoxolangiorentgenoqrafiya (*Endoskopie retrograde cholangiopancreatography*, *ERCP*) – gastroduodenoskop vasitəsi ilə kontrast maddə yeridildikdən sonra mədəaltı vəz və ödçixarıcı yolların rentgenoqrafiyası, endoskopiyanın rentgenoqrafiya ilə kombinə üsulu

Retroqrafiya (*retrographia*) – tərsinə yazı, güzgüdə əks olunmuş yazı

Retrolental fibroplaziya (*fibroplasia retrolentalis*) – yarımçıq doğulmuş uşaqlarda göz almasının havanın tərkibindəki oksigenin yüksək miqdarının təsirindən atrofiyaya uğraması

Retrolental sahə (*spatium retrolentale*, *retro* + anat. *lens*, *lentis* bülür) – bülürün arxa səthi ilə şüşəyəbənzər cismin ön səthi arasında yarıq

Retronazal (*retroanasalis*, *retro* + lat. *nasus* burun) – udlağın burun nəhiyyəsinə aid olan

Retroperitoneal fibroz (*retroperitoneal fibrosis*) – bax: Ormond xəstəliyi

Retroperitoneal sahə (*spatium retroperitoneale*) – bax: peritonarxası sahə

Retroperitonit (*retroperitonitis*) – peritonarxası sahənin iltihabı

Retropozisiya (*retro* + lat. *positio* yerləşmə) – arxaya doğru yerdəyişmə

Retropulsiya

Retropulsiya (*retropulsio*) – parkinsonizm xəstəliyi zamanı xəstənin arxaya doğru qarşısıalınmaz hərəkəti

Retrorektal insufflyasiya (*retrorectale insufflatio*) – bax: pnevmoretroperitoneal insufflyasiya

Retrorektal paraproktit – düz bağırsağın arxasında yerləşən toxumanın kəskin iltihabı

Retrorektal sahə (*spatium retrorectale*, *retro* + anat. *rectum* düz bağırsaq) – bax: düz bağırsaqaqxası sahə

Retrosekal (*retrocaecale*) – kor bağırsaqdan arxada yerləşən

Retrospektiv epidemioloji təhlil (*RET*) – qoşunların döyüş hazırlığı və hərbi xidmət üzrə fəaliyyətinin ayrı-ayrı dövrlərdə, əvvəlki bir neçə ildə yoluxucu xəstəliklərin səbəb əlaqələrinin öyrənilməsi

Retrosternal nəbz (*retrosternale pulse*) – döş sümüyü üstündəki oymada əllənən nəbz

Retrotranspozisiya (*retrotranspositio*) – damağın anadangəlmə yarıqlarında aparılan plastik cərrahi əməliyyat

Retsiusun dayaq sapları (M. G. Retzius, 1842-1919, İsveç histoloqu) – spiral sümük səhifə ilə spiral bağın arasında, ilbiz kanalı boyunca bazal zarın tərkibində olan nazik kollagen liflər

Revaksinasiya – təkrar peyvənd

Revaskulyarizasiya (*revascularisatio*) – damar şəbəkəsi iltihabı, nekrotik və ya sklerotik proseslə pozulmuş orqan və ya toxuma sahəsinin damarlarının bərpa olunması

Revenko kronşteyni (T.A. Ревенко, 1919, sovet cərrah-travmatoloqu) – bud sümüyünün proksimal his səsi-

nin fiksə edilməsi üçün damardaxili vasitə

Reverden dəri plastikası (J.L. Reverdin, 1842-1929, İsveçrəli cərrah) – yaranın qranulyasiya səthinə qoyulmuş hər loskutun qismən qonşu loskutu da əhatə etməsi ilə xarakterizə olunan sərbəst epidermis loskutu ilə dəri plastikası

Reverden iynəsi (J.L. Reverdin) – S-şəkilli əyrisi olan liqatur iynəsi

Reverden sıxıcısı (J.L. Reverdin) – elastik ucluqlu cərrahi sıxıcı

Reviyo simptomu (L. Revilliod, 1835-1919, İsveçrəli terapevt) – hər iki gözün birgə yumulması saxlanıldığı halda üz sinirinin parezi olan tərəfdəki gözün tək yumula bilməməsi

Revmatik qranulema (*granulema rheumaticum*) – revmatizm zamanı müxtəlif orqanları interstisial toxumasında meydana gələn, mərkəzində proliferasiya və hipertrofiya olunmuş histositlər qranulema

Revmatik hücum – klinik əlamətlərin tam təzahür etdiyi revmatizmin aktiv fazası

Revmatik xoreya (*chorea rheumatica*) – bax: kiçik xoreya

Revmatik kardit (*carditis rheumatica*) – bax: revmokardit

Revmatik polimialgiya (*polymyalgia rheumatica*) – əsasən 50 yaşdan yuxarı şəxslərdə təsadüf olunan çiyin və çanaq əzələlərində ağrı, hərəkət məhdudluğu, hərəkətin yüksəlməsi, çəkinin qalxması, anemiya, EÇS-nin artması ilə gedən naməlum etiologiyalı sindrom

Revmatik triada – revmatik psixoz zamanı meydana çıxan depressiya, hallüsinasiya və motor tormozlanması

Revmatizm (*rheumatismus*) – streptokokklar tərəfindən törədilən, birləşdirici toxumani zədələyən, əsasən ürək-damar sistemində lokalizasiya olunan iri oynaqların simmetrik ağrısı ilə təzahür edən infeksiyon-allergik xəstəlik

Beyin revmatizmi (*r. cerebialis*) – baş beyin damarlarının və toxumaların revmatik mənşəli zədələnmələrinin ümumi adı (məs: kiçik xoreya)

Böyüklərin yarımkəskin oynaq revmatizmi – bax: infeksiyon-allergik poliartrit

Epidemik revmatizm (*r. epidemicus*) – bax: epidemik plevrodiniya

Epidemik əzələ revmatizmi (*r. muscularis epidemicus*) – bax: epidemik plevrodiniya

İkinci revmatizm (*r. secundarius*) – bax: infeksiyon-allergik poliartrit

Ponse revmatizmi (A. Poncet, 1903) – vərəmli xəstələrdə inkişaf edən poliartrit

Revmatoid artrit (*arthritis rheumatoidea*) – daxili orqanların sistem iltihabı və periferik oynaqların simmetrik xroniki eroziv zədələnməsi ilə gedən revmatik xəstəlik

Revmatoid faktor – Vaaller-Rous reaksiyası, lateks testi vasitəsi ilə revmatik proseslər zamanı aşkar edilən diaqnostik əhəmiyyətli faktor, immunoqlobulin G- nin Fc- fraqmentinə qarşı olan antitellər

Revmatoid kardit (*carditis rheumatoidea*) – revmatoidli artrit zamanı miokard və perikardın iltihabı cəlb olunması ilə gedən kardit

Revmatoidli pnevmokonyoz (*rheumatoid pneumoconiosis*, yun. *pneumon* ağ ciyər+ *conia* toz) – bax: Kaplan sindromu

Revmatoidli spondiloartrit (*spondyloarthritis rheumatoidea*) – bax: Bexterev xəstəliyi

Revmatologiya – daxili xəstəliklərin, daxili orqanların, oynaqların, birləşdirici toxumaların sistem zədələnməsini öyrənən bölməsi

Revmokardit (*rheumocarditis*) – ürək qışasının revmatizm nəticəsində iltihabı

Birincili revmokardit (*r. primaria*) – birinci revmatik hücumun gedişində inkişaf edən revmokardit

Qayıdan revmokardit (*r. recurrens*) – artıq formalaşmış ürək qüsuru, miokardiofibroz və perikardial bəzişmələr fonunda inkişaf edən revmokardit

Latent revmokardit (*r. latens*) – xəstəliyin əsas klinik əlamətlərinin təzahür etmədiyi revmokardit

Rey sindromu (D.Reye, 1912-1977, avstr. patoloqu) – daxili orqanların piy degenerasiyası

Reyfferşeyd müdaxiləsi (M. Reifferscheid) – qarın boşluğunun ön divarının döş qəfəsinə keçən X qabırğaya qədər davam edən, eyni zamanda qarın və döş boşluğuna müdaxilə etməyə imkan verən kəsik

Reyfferşeyd sxemi (M. Reifferscheid) – qaraciyərin qapı venası və qaraciyər venalarını nəzərə almaqla səkkiz seqmentə bölünməsi topoqrafik sxemi

Reyxardt simptomu (M. Reichardt, 1873-1966, alm. psixiatri) – təlqin nəticəsində xəstənin ağ kağız üzərində müəyyən mətn görməsi ilə təzahür edən hallüsinasiya

Reyxert sindromu (F.L. Reichert, amer. cərrah, sin. *neuralgiya plexus tympanici*) – təbil kələfinin zədələnməsi zamanı xarici qulaq keçəcə-

Reyxman xəstəliyi

yində məməyəbənzər çıxıntıya, gic-gah sümüyünə və yanaq nahiyəsinə irradiasiya edən tutmaşəkilli kəskin ağrı

Reyxman xəstəliyi (N.Reichmann) – mədə sekresiyasının artması ilə gədən xəstəlik

Reyxman sindromu (N. Reichmann, 1851-1918, polşalı həkim) – mədə turşuluğunun artması nəticəsində müşahidə olunan acqarına turş gəyirmə, qıcqırma, qusma; xora xəstəliyi zamanı xoranın onikibarmaq bağırsağın soğanağında yerləşdiyi hallarda baş verir

Reynals faktoru (F. Duran-Reynals, 1899-1958, isp. bakterioloq) – *bax*: yayılma faktoru

Reyn-Mışın sümük tikişi (Ф.А. Рейн, 1866-1925, sov. cərrahı; В.М. Мыш, 1873-1947, sov.cərrahı) – inək buynuzundan hazırlanmış ştiftlərin köməyi ilə osteosintez

Reyno fonemeni (A.G. M. Raynaud, 1834-1881, frans. həkimi) – mikrosirkulyasiyanın pozulmasından meydana çıxan vazospastik reaksiyalar nəticəsində əl, az hallarda isə ayaq dərisinin sianozu və soyuğa davamsızlığı

Reyno xəstəliyi (A.G. M. Raynaud) – barmaq arteriyalarının tutmaşəkilli spazmı nəticəsində ağrı, avazıma və paresteziyaların meydana çıxması ilə xarakterizə olunan naməlum etiologiyalı xəstəlik

Reyno-Leriş sindromu (A.G. M. Raynaud; R.H.M. Leriche, 1879-1955, frans. cərrahı) – əsasən Reyno xəstəliyi zamanı meydana çıxan ətrafları qidalandıran qan damarlarının və innervasiya edən sinirlərin zədələnməsi ilə xarakterizə olunan simptomokompleks

Reyn-Sabbarou mühiti (H. Rein, alm. infeksiyoz; V.Subbarow) – pnevmokokkları becərmək üçün sintetik maye qida mühiti

Reyssner membranı (E. Reissner, 1824-1878, alm. histoloq) – ilbiz axacağının divarını təşkil edərək dəhliz pilləkəninə doğru yönələn nazik lifli birləşdirici toxuma səhifəsi

Reyter xəstəliyi (H. C. J. Reiter, 1881-1969, alm. terapevti) – xlamidilər tərəfindən törədilən uretrit, konjunktivit və artrit əlamətləri ilə gədən infeksiya- allergik xəstəlik

Reyter sindromu (H.C. J. Reiter) – artrit, konjunktivit, uretrit və ya servisit, kolit və dərinin xarakter zədələnməsindən sonra yaranan simptomokompleks

Reyter triadası (H.C. J. Reiter) – *bax*: Reyter xəstəliyi

Reyterlər (alm. *reiter* atlı) – zonal katarakta zamanı ekvator boyunca perinuklear yerləşmiş, büllurun qismən bulanıqlaşmış lifləri

Rezidentura – həkimlərin diplomdan sonra ixtisaslaşması

Reze üsulu (R. Rhese) – göz yuvası dibinin rentgenoqrafiyası zamanı xəlbir labirintin birtərəfli bütöv təsvirinin əldə edilməsi

Rezeksiya (*resection*) – orqanın və ya anatomik törəmənin bir hissəsinin kəsilərək xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Arteriyanın rezeksiyası (*arteriectomy*) – *bax*: arteriektomiya

Böyrəyin rezeksiyası (*resectio rennis*) – orqansaxlayıcı əməliyyat olub, böyrəyin bir hissəsinin kəsilərək xaric edilməsidir (məs., vərəm, exinokokk, qapalı zədələnmələr, odlu silah zədələnmələri)

Çanağın Badqli rezeksiyası (C.E. Badgley, amer. cərrah) – çanaq sümüyündə osteomielit prosesi zamanı qalça sümüyü qanadının xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Düz bağırsağın Mikuliç-Nikolado-ni rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki, 1850-1905, alm. cərrahı; G. Nicoladoni, 1847-1902, alm. cərrahı) – düz bağırsağın peritondan xaric üsulla qənaətli rezeksiyası

Düz bağırsağın aralıq-periton rezeksiyası – düz bağırsağın proksimal nahiyyəsinin xərçəngi zamanı (anal dəlikdən ən azı 6 sm yuxarıda yerləşən şişlər zamanı) «S»-vari bağırsağın aşağıya doğru gətirilərək anal dəliyin selikli qışasına tikilməsi

Eyzelsberqin mədə rezeksiyası (A.F. Eiselsberg, 1860-1939, alm. cərrahı) – mədə güdülünün köndələn bağırsağın önündən nazik bağırsağa hissəvi tikilməsi ilə icra olunan mədə rezeksiyası əməliyyatı

Xoldinin mədə rezeksiyası (C.A. Холдин, 1896-1974, sov. cərrahı) – Bilrot II əməliyyatının Finsterer üsulu ilə modifikasiyanın Xoldin sıxıcısı və elektrocərrahi alətlərlə icrası

Qalxanvari vəzin Martinov-Mikulic üsulu ilə rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki, A. B. Мартынов, 1868-1934, sov. cərrahı) – *bax*: qalxanvari vəzin Mikuliç üsulu ilə rezeksiyası

Qalxanvari vəzin Mikuliç üsulu ilə rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki) – yuxarı qalxanabənzər vəz arteriyasının bağlanması ilə qalxanvari vəzin yan paylarının pazvari rezeksiyası

Melnikov rezeksiyası (A. B. Мельников, 1889-1958, sov. cərrahı) – bağırsaq fistulının bağırsaq divarında pazabənzər kəsik aparılmaqla ləğv edilməsi cərrahi əməliyyatı

Mədə rezeksiyası – mədənin bir hissəsinin cərrahi yolla çıxarılması

Mədənin Ru üsulu ilə rezeksiyası (C.Raux, 1857-1934, İsveçrəli cərrah) – *bax*: Ru qastroenterostomiyası

Mədənin Mikuliç üsulu ilə rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki) – Bilrot-II əməliyyatının modifikasiyası

Mikulic-Qenle rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki, A. R. Henle, 1864-1936, alm. cərrahı) – Folkmann kontrakturası zamanı funksiyaları bərpa etmək üçün mil və dirsək sümüklərinin rezeksiyası (4,0 sm ölçüdə)

Nikolayev rezeksiyası (O.B. Николаев, 1903-1980, sov. cərrah-endokrinoloqu) – damarların kapsuldaxili bağlanması və aşağı arxa payın saxlanması ilə qalxanvari vəzin subtotal rezeksiyası cərrahi əməliyyatı

Pulmonar rezeksiya – ağciyərin bir hissəsinin kəsilməsi

Yoğun bağırsağın Mikuliç üsulu ilə rezeksiyası (J.F. Mikulicz-Radecki) – yoğun bağırsağın şişləri zamanı üçetaplı cərrahi əməliyyat

Starkov-Dyakonov rezeksiyası (A.B. Старков, rus. cərrahı; П.И. Дьяков, 1855-1908, rus. cərrahı) – diz oynaqının rezeksiyası cərrahi əməliyyatı

Rofa rezeksiyası (R.Roof) – skolioz zamanı fəqərə qövsünün bir hissəsinin, köndələn çıxıntının rezeksiyası və fəqərə cisminin pazvari kəsilməsindən ibarət cərrahi əməliyyat

Rezeksiya bıçağı

Rezeksiya bıçağı (*excision knife*) – cərrahi əməliyyatlarda istifadə edilən kəsici alət

Rezerpin (*reserpinum*) – adrenergik innervasiyaya təsir göstərən antihipertenziv maddə

Rezidual (*residualis*) – qalıq (məs: xəstəliyin qalıq əlaməti)

Rezidual affekt pozuntusu – disforik depressiya həyəcanı zamanı ayır-ayrı ideyalarla özünü günahlandırma

Rezistentlik (*resistentia*) – orqanizmin müxtəlif zədələyici faktorlara davamlılığı

Rezonyorluq (frans. *raisonner* mühakimə etmək) – uzun-uzadı, mənasız, istiqamətsiz danışmaq

Rezorbsiya (*resorbtio*) – nekrotik kütlənin, yad cismin, iltihabi ekssudatın makrofaqların iştirakı ilə və maddələrin qan və ya limfa damarlarına sorulması ilə gedən proses

Sümüyün osteoklastik rezorbsiyası

– bax: sümük-lakunar rezorbsiya

Sümüyün hüceyrəvi rezorbsiyası

– bax: sümük-lakunar rezorbsiya

Rezorbtiv təsir (*resorptive effect*) – dərman və ya zəhərli maddələrin sorulduqdan sonra göstərdiyi təsir

Rezorsin (*resorcinum*) – fenol tərkibli antiseptik maddə

Rezus-faktor (Rh) – fenotipik fərqi göstərən eritrositlərin izoantigen sistemi

Rezusun izoantigen sistemi – bax: rezus-faktor

Rəng adisparopiyası (*adisparopia chromatica*) – bax: rəng astenopiyası

Rəng astenopiyası (*asthenopia chromatica*) – iki müxtəlif rəng tonlarının bir müddət baxıldıqdan sonra eyni cür qəbul edilməsi

Rəng korluğu (sin. daltonizm) – bax: axromatopsiya

Rəng yorulması – bax: rəng astenopiyası

Rənglərin Mansella sistemi (A. Munsell, 20 əsr) – rənglərin klassifikasiyası üçün üçölçülü koordinat sistemi (rəng tonu, parlaqlığı və doluluğu)

Rəngli eşitmə (frans. *audition coloree*) – bax: fonopsiya

Rəngli radioaktiv şüalanma – rəngli şüədən keçən işıqla dəriyə təsir etmək; işıq müalicəsində istifadə olunur

Rəngsiz interval – müxtəlif formalı loqarifimlərlə ifadə olunan işıq və rəng hissiyyatı göstəricilərinin həddlərinin münasibəti

Riagirlər – atopiya və anafilaksiyanın inkişafında iştirak edən, bəzi hüceyrələrə (*labrosit, bazofil granulosit*) fiksə olunma qabiliyyətinə malik olan allergik anticismlər

Ribo qanunu (T.A. Ribot, 1839-1916, frans. psixoloq) – əvvəlcə biraz öncə olan hadisələr, bunun ardınca keçmişdə baş verən hadisələrin ən sonda isə emosional yaddaşın itirilməsi (amneziyanın inkişafının əsas qanunu)

Riboflavin (*riboflavinum*, sin. laktoflavin) – vitamin B₂ suda həll olunan, flavoproteidlərə aid olan vitamin

Riboflavin-mononukleotid (*riboflavinum-mononucleotidum*) – riboflavinin fosforlaşmış məhsulu

Riboksin (*riboxinum*) – purin törəməsi olub, toxuma mübadiləsində aktiv iştirak edir

Ribonukleaza (*ribonucleasa*) – iribuynuzlu heyvanların mədəaltı vəzindən alınan ferment preparatı,

ribonuklein turşusunun parçalanma katalizatorudur

Riçards-Randl sindromu (B.W. Richards, yeni amer. həkim; A.T. Rundle, amer. həkim) – karlıq, ataksiya, əqli zəiflik, periferik əzələlərin atrofiyası, ketoasidouriya ilə xarakterizə olunan inkişaf anomaliyası

Ridel əməliyyatı (B. M.K. L. Riedel, 1846-1916, alm. cərrah) – xroniki frontit və ya alın cibinin zədələnmələri zamanı icra olunan alın cibi ilə burun boşluğu arasında geniş əlaqənin yaradılması cərrahi əməliyyatı

Ridel kəsiyi (B. M.K. L. Riedel) – qarın boşluğunun yuxarı hissəsində yerləşən orqanlara müdaxilə etmək üçün qarının düz əzələsi boyunca aparılan boylama kəsik

Ridel strumiti (B. M. K. L. Riedel) – birləşdirici lifli toxumanın inkişaf etməsi, qalxanvari vəzin follikulyar epitelinin məhv olması ilə gedən xroniki tireoidit

Ridli əməliyyatı (N. H. Z. Ridley, 1906, ing. oftalmoloqu) – katarakta zamanı büllurun ekstraksiyası və əvəzinə orqanik şüşədən-akrilatdan ibarət linzanın qoyulması cərrahi əməliyyatı

Ridli sindromu (N. H. Z. Ridley) – aterosklerotik kardioskleroz zamanı sol mədəciyin kəskin çatışmazlığı simptomlarının da təzahür etməsi

Ridoliz – qırıqların elektrostimulə vasitəsi ilə müalicəsi

Ridopunktura – ridolizin analoqu olub, bir neçə iynənin qırıq nahiyyə-sindəki dəriyə perpendikulyar təsiri ilə aparılması metodu

Rietti-Qreppi-Mikeli xəstəliyi (F. Micheli, 1872-1937, ital. həkim; F.

Rietzi, 1890, ital. hematoloq; E.G. reppi, 1896, ital. hematoloq) – bax: kiçik talassemiya

Rifampisin (*rifampicinum*) – əsasən, qram «+» mikroorqanizmlərə və vərəm mikobakteriyalarına təsir edən genişspektrli antibiotik

Rifatiroin (*rifathyroinum*) – hipotireozun, hipotalamus-hipofizar-tireoid sisteminin müxtəlif xəstəliklərinin diaqnostikasında istifadə olunan vasitə

Rigel əməliyyatı (H. Rieger, 1898-1986, avstriya oftalmoloqu) – bitişmə perikarditi zamanı dərinədən nəfəsalkanın zirvəsində ürəyin zirvə vurğusunun vizual təyin edilməsi

Rigel sindromu (H. Rieger) – büllurun ektopiyası, anadangəlmə katarakta, bəbəyin yarıqşəkilli deformasiyası, sarı ləkə nahiyyəsində dermoid sistin olması nəticəsində refraksiyanın kobud pozğunluğu ilə xarakterizə olunan inkişaf anomaliyası

Rigi xəstəliyi (A. Riga, 19 əsr. ital. həkimi) – yenidoğulmuşlarda dilin aşağı səthində qidalanmanı çətinləşdirən, səthi yaralı və üzəri ağ ərplə örtülmüş düyünlərin olmasından ibarət naməlum etiologiyalı xəstəlik

Rigidlik (*rigiditas*) – plastik tonusun dəyişməsi, əzələlərin hipertoniyası, gərginliyi

Riqi-Fede sindromu (A. Riga; F. Fede, 1832-1913, ital. pediatri) – dilin selikli qişasında öskürək tutmaları zamanı alt kəsici dişlərlə təması nəticəsində çoxsaylı qranulyasion törəmələrin əmələ gəlməsi

Rixert xəstəliyi (Richert) – təbil sinirinin ağrılı tiki

Rikketsioz (*rickettsiosis*) – rikketsiyalar tərəfindən törədilən, əsasən transmissiv, bəzən isə hava-toz və

Ril keratozu

alimantar yolla ötürülən kəskin infeksiya xəstəliklərin ümumi adı

Ril keratozu (G. Riehl, 1855-1943, avstr. dermatoloq) – ovuc və ayaq altının çoxsaylı adacıqlar və ya zolaq şəklində hiperkeratozu ilə xarakterizə olunan irsi xəstəlik

Ril melanozu (G. Riehl, 1855-1943, avstr. dermatoloq; sin. müharibə dövrünün melanozu) – dərinin açıq nahiyələrində torşəkilli bozuntulu-qəhvəyi rəngli hiperpigmentasiya, follikulyar hiperkeratoz və epidermin atrofiyası ilə xarakterizə olunan melanodermiya; ehtimala görə, karbohidrogenlərin toksik təsiri və (və ya) günəş işığına həssaslığın artması səbəbindən baş verir

Rilin melanotik sindromu (G. Riehl) – bax: Ril keratozu

Rilizing faktorlar (*releasing hormones*) – bax: liberinlər

Ringer məhlulu (S. Ringer, 1835-1910, ing. farmakoloq) – natrium xlorid, kalsium xlorid və natrium karbonat tərkibli izotonik məhlul

Ringer – Lokk məhlulu (S. Ringer; F. S. Locke, 1871-1949, ing. fizioloq) – natrium xlorid, kalsium xlorid, natrium karbonat və qlükoza tərkibli izotonik məhlul

Rinit (*rhinitis*) – burnun selikli qişasının iltihabı

Allergik rinit (*rhinitis allergica*) – əsasən pollinoz zamanı meydana çıxan burun selikli qişasının ödemi və burundan çox miqdarda selikli ifrazatın olması ilə xarakterizə olunan rinit

Hemorragik rinit (*rhinitis haemorrhagica*) – burun qanaxması ilə müşayiət olunan rinit

Hiperplastik rinit (*rhinitis hyperplastica*) – burnun selikli qişasının,

burun balıqqulağının sümüyünün və sümüküstlüyünün normadan artıq inkişaf etməsi və buna görə də tənəffüsünün pozulması ilə gedən rinit

Xroniki atrofik rinit (*rhinitis atrophica chronica*) – əsas etibarilə burnun selikli qişasının, az hallarda sümük toxumasının, burun balıqqulaqlarının atrofiyası və özüllü eksudatın, qartmaqların əmələ gəlməsi ilə nəticələnən xroniki rinit

Xronik hiperplastik rinit (*rhinitis chronica hyperplastica*) – selikli qişa hüceyrələrinin patoloji-anatomik cəhətdən sayca artması ilə gedən xroniki iltihabi proses

Xronik hipertrofik rinit (*rhinitis chronica hypertrophica*) – selikli qişa hüceyrələrinin patoloji-anatomik cəhətdən böyüməsi ilə gedən xroniki iltihabi proses

Xronik kataral rinit (*rhinitis chronica catarrhalis*) – tez-tez residiv verən iltihab zamanı burun selikli qişasının ödem nəticəsində şişkinləşməsi və sianotik olması

Kəskin fibrinoz rinit (*rhinitis fibrinosa acuta*) – əsasən burun difteriyası zamanı rast gəlinən, burun selikli qişasının fibrinoz ərplə örtülməsi ilə nəticələnən rinit

Qrippoz rinit (*rhinitis gripposa*) – qrip xəstəliyinin II-III günlərində meydana çıxan, bəzən hemorragik ifrazatla gedən, uzun gedişli, əksər hallarda burunətrafi ciblərin də prosesə qoşulması ilə gedən rinit

Neyrovegetativ rinit (*rhinitis neurovegetativa*) – bax: vazomotor rinit

Ön quru rinit (*rhinitis sicca anterior*) – bax: ön atrofik rinit

Ön atrofik rinit (*rhinitis atrophica*) – prosesin burun boşluğunun ön nahiyələrində, əsasən, burun arakəsməsi nahiyəsində lokalizasiya olduğu, çox zaman burun arakəsməsinin perforasiyası ilə nəticələndiyi xroniki atrofik rinit

Sadə atrofik rinit (*rhinitis atrophica simplex*) – burun selikli qişasının atrofiyası ilə gedən iltihabi proses

Sinir-reflektor rinit (*rhinitis neuroreflectorica*) – bax: vazomotor rinit

Süzənək rinit (*rhinitis gonorrhoeica*) – blenoreya ilə doğulmuş uşaqlarda rast gəlinən burundan çox miqdarda irinli, qanlı ifrazat, burun selikli qişasının kəskin ödemi ilə gedən rinit

Üfunətli rinit (*rhinitis foetida*) – bax: ozena

Vazomotor rinit (*rhinitis vasomotorica*) – sinir-reflektor tənzimin pozulması nəticəsində damarların tonusunun dəyişməsi, burun selikli qişasının şişkinləşməsi, çox miqdarda sulu, selikli ifrazatın olması ilə gedən rinit

Rinne sınağı (H. Rinne, 1819-1868, alm. otolarinqoloqu) – səsötürücü və səsşəbuledici aparatın xəstəliklərinin differensial diaqnostikası üsulu

Rinoblenoreya (*rhinoblennorrhoea*) – burnun selikli qişasının irinli iltihabı

Rinofarinqoskleroma (*rhinopharyngoscleroma*) – burun və udlaq toxumalarının zədələnmələri ilə gedən skleroma

Rinofarinqoskopiya (yun. *rino* burun+ yun. *pharynx, pharyngos* udlaq+ *skopeo* müşahidə etmək) – bax: arxa rinoskopiya

Rinofima (*rhinophyma*; *rino-* + yun. *phyma* şiş, qabarma) – çoxsaylı teleangiektaziyalı şişkin burun; burnun dəri örtüyünün xroniki iltihabı nəticəsində düyünlü səpgilərin yaranması, burun dərisinin daha qızartılı və kobud formada olması; kişilərdə daha çox müşahidə olunur

Rinofoniya (*rhinophonia*) – bax: rinolaliya

Rinogen (*rhinogena*) – burunda patoloji proseslə əlaqədar olan

Rinokladiroz (*rhinocladiosis*) – bax: sporotrixoz

Rinolaliya (*rhinolalia*) – burun boşluğunun rezanator funksiyasının pozulması səbəbindən səs tembrinin dəyişməsi və sözlərin tələffüz olunmasının təhrif olunması

Rinolit (*rhinolithus*) – ifraz olunan selikdə müxtəlif duzların çökməsi nəticəsində əmələ gələn konkret, əsasən burunda uzun müddət qalan qeyri cismnin ətrafında əmələ gəlir

Rinomikoz (*rhinomycosis*) – burun selikli qişasının parazit göbələklərlə zədələnməsi

Rinopatiya (*rhinopathia*) – allergik və vazomotor rinitlərin ümumi adı

Rinopnevmonometr (yun. *rino* burun + yun. *pneuma* hava + *metreo* ölçmək) – burun boşluğunda təzyiqi ölçməklə burun yollarının keçiriciliyini yoxlamaq üçün cihaz

Rinoreya (*rhinorrhoea*) – burun selikli qişası tərəfindən çox miqdarda eksudatın ifraz olunması

Rinoserebral fikomikoz (*rhinocerebral phycomycosis*) – göbələyin arteriyalarla orbitaya, xəlbir səhifəyə, beyin qişalarına və beyinə yayılması nəticəsində iltihabı dəyişikliklərin meydana çıxması və ölümlə nəticələnməsi

Rinosinusit

Rinosinusit (*rhinosinusitis*) – burun boşluğu üzvlərinin iltihabı xəstəliyi

Rinosinusopatiya (*rhinosinusopathia*) – rinit, burunətrafi ciblərin selikli qişasının ödəmi və maye ifrazatla dolması ilə təzahür edən allergik xəstəlik

Rinositioskopiya (*rino* + hist. *cytus* hüceyrə + yun. *skopeco* müşahidə etmək) – burun möhtəviyyətinin mikroskopla müayinə edilməsinə əsaslanan burun selikli qişasının müayinə üsulu

Rinoskleroma (*rhinoscleroma*) – burun boşluğu selikli qişasında ağım-tıl-çəhrayı rəngli, qabarcıqlı və sonradan çapıqlaşmaya məruz qalan infiltratların əmələ gəlməsi nəticəsində burun tənəffüsünün pozulmasına səbəb olan skleroma növü

Rinoskop (*rhinoscope*) – burun boşluğuna baxmaq üçün güzgü

Rinoskopiya (yun. *rino* burun + *skopeco* müşahidə etmək) – burun boşluğu divarlarına baxmaqla burun boşluğunun müayinə metodu

Arxa rinoskopiya (sin. rinofarinqoskopiya, epifarinqoskopiya) – burun-udlaq güzgüsü ilə həyata keçirilən burun boşluğunun arxa hissələrinin və burun-udlağın rinoskopiyası

Orta rinoskopiya – burun güzgüsü ilə həyata keçirilən burun boşluğunun orta və yuxarı hissələrinin rinoskopiyası

Ön rinoskopiya – burun güzgüsü ilə həyata keçirilən burun boşluğunun ön və orta hissələrinin rinoskopiyası

Rinosporidioz (*rhinosporidiosis*) – burun boşluğunun, gözlərin, qırtlağın selikli qişalarında, bəzən isə qulaqlarda və aralıq nahiyəsində polipoz törəmələrin əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan, *Rhinosporidium*

suberi tərəfindən törədilən xroniki mikoz

Rinostomiya (*rhinostomia*) – bax: dakriosistorinostomiya

Rio Branko müdaxiləsi (Rio Branco, Braziliyalı həkim) – öd yollarına müdaxilə etmək üçün xəncərəbənzər çıxıntıdan göbəyə qədər, sonra isə sağ X qabırğanın ön kənarına doğru kəsilərək aparılan laparotomiya

Riolan qövsü (*arcus Riolani*, J.Riolan, 1580-1657, frans. anatomu) – köndələn çənbər bağırsaq müsariqəsində yuxarı və aşağı müsariqə arteriyaları arasında anastomoz

Ripofobiya (*rhypophobia*) – natəmizlikdən patoloji qorxma

Risk faktoru – xəstəliyin bilavasitə səbəbi olmasa da, onun yaranma ehtimalını artıran faktorların ümumi adı

Riss simptomu (Riess) – bitişən perikardit zamanı perikardiodiafraqmal bitişmələrin əmələ gəlməsi sayəsində mədənin proyeksiyası üzərində güclənmiş metalik çalarlı ürək tonlarının eşidilməsi

Ritifobiya (*rhytiphobia*) – qırıqlardan patoloji qorxu

Ritmin süni aparıcısı – bax: elektrokardiostimulyator

Ritmokardiometr (*ritm* + yun. *kardia* ürək + *metreo* ölçmək) – bax: kardiotaqmetr

Ritodrin (*ritodrinum*) – tokolitik təsirli maddə

Ritual (psixiatriyada *ritualis*, sin. sarışan hallar) – öz istəyinlə yaxud öz istəyinə qarşı müvəffəqiyyət əldə etmə və ya özünü qorumaq məqsədilə olan sarışan hərəkətlər

Riva-Roççi aparatı (S. Riva-Rocchi, 1863-1937, ital. həkimi) – arteri-

al təzyiqi ölçmək üçün civəli sfiq-momanometr

Rivero-Korvalyo simptomu (J. Rivero-Corvallo; sin. Korvalyo simptomu) – fizioloji fenomen: dərinədən nəfəsalmanın zirvəsində tənəffüsü saxladıqda ürəyin auskultativ göstəricilərinin güclənməsi

Rivinusov dəliyi (A.Q. Rivinus, 1652-1723, alm. anatom və botaniki) – təbil pərdəsinin şırapnel zarında göz-lə görünməyən nöqtəvi dəlik

Rivinusov axarı (A.Q. Rivinus) – bax: böyük dilaltı axar

Rivuara əməliyyatı (J. R. Rivoir, alm. cərrahı) – hipospadiya zamanı sidikçıxarıcı kanalın geniş qüsurlunu əvəz etmək məqsədilə xəya qışalardan istifadə edilməsindən ibarət plastik əməliyyat

Riz üsulu (R.G. Reese, 1866- 1926, amer. oftalmoloq) – göz qapaqlarının ptozu zamanı göz qapağı qığırdağının dərialtı tikişlərlə alın əzələsinə təsbit edilməsi

Rizartroz (*rhizarthrosis*, sin. rizomelik artroz) – bazu və ya bud-çanaq oynaqlarının deformasiyaya uğrayan artrozu

Rizomelik psevdoartrit (*pseudopolyarthritis rhizomelique*) – bax: revmatik polimialgiya

Rizomonomeloreostoz (yun. *rizo* kök +yun. *monos* bir+ *meloreostoz*) – bax: meloreostoz

Rizotomiya (*rhizotomia*, *rizo* + yun. *tome* kəsik) – bax: radikotomiya

Rıjix üsulu (Н. Рыжих, 1897-1967, sov. cərrahı) – irinlik açılıb drenə edildikdən sonra daxili dəliyin düz bağırsaqdan kəsilməsi ilə xroniki paraproktitin cərrahi yolla müalicəsi

Roben sindromu (P. Robin, 1867-1950, frans. pediatri) – dilin qatlanması, qurdağızlıq, alt çənənin hipoplaziyası, mikroqnatıya, qusmaya meyilliliklə gedən irsi inkişaf anomaliyası

Robertson simptomu (W.E. Robertson, 1869-1956, amer. həkim) – haymor cibinin diafanoskopıya zamanı ön rinoskopiyada burnun sağlam tərəfinin daha yaxşı işıqlanması

Robinson-Miller-Bensimon sindromu (G.C. Robinson, J.R. Miller, J.R. Bensimon) – karlıq, hissəvi anodontiya, hiperhidroz, sindaktiliya, dişlərin konusvari formada olması ilə xarakterizə olunan inkişaf anomaliyası

Rodopsin (sin. görmə purpuru) – insanın və bir çox heyvan növlərinin fotoreseptorlarının işığa həssas pıqmenti

Roje xəstəliyi (L. Roger, 1809-1891, frans. terapevti; sin. Toloçinov-Roje xəstəliyi) – mədəciklərarası arakəsmənin əzələvi hissəsinin ana-dangəlmə qüsuru

Rokitanski xəstəliyi (C. Rokitansky, 1804-1878, avst. patoloq) – bax: Badda-Kiari sindromu

Rokitanski-Aşoff sinusu (C. Rokitansky; L. Aschoff, 1866-1942, alm. patoloq) – öd kisəsi selikli qışasının əzələ lifləri arasında qabarması

Rokkal (*roccal*) – detergent tərkibli antiseptik maddə

Romanyi simptomu (C. Romana, brazilya həkimisi) – Amerika tripanozomozu zamanı konyunktivit, dakriosistit, göz qapaqları və üzün ödemi

Romanov simptomu (A.B. Романов, rus. həkim) – mediastenit zamanı başı arxaya etdikdə və udqunduda

döş sümüyü, kürək sümükləri arasında ağrının meydana gəlməsi

Romanovski üsulu (Д.Л. Романовский, 1861-1921, sov. həkimi) – Romanovski-Gimza boyası ilə boyama

Romanovski-Gimza boyası (Д. Л. Романовский; G. Giemsa, 1867-1948, alm. kimyaçı və bakterio- loqu) – yaxmalarda hüceyrə və toxumaların olunan eozin, azur və metilen abısından ibarət qarışıqla boyanması üsulu; nüvələr al-qırmızı rəngə, sitoplazma – göy rəngə boyanır

Romberg fenomeni (M. H. Rom-berg, 1795- 1873, alm. həkimi) – *bax*: Romberg simptomu

Romberg simptomu (M. H. Rom-berg) – Romberg vəziyyətində gözlər yumulu olduqda güclənən, yığılmağa meyllilik, ürək bulanma, dayanıqsızlıq

Romberg vəziyyəti (M. H. Rom-berg) – müvazinəti müəyinə etmək üçün pəncələri tam bitişmiş, əlləri önə uzanmış vəziyyət

Roskam angiiti (J.Roskarn,1890, Bel-çikalı hematoloq; sin. disseminəo- lunmuş allergik angiits) – dəri və selikli qışaların spontan qansızma və qanaxma ilə birgə təsadüf olunan kapilyarların konstitusional kövrək- liyi və vaskuliti

Rossbax sindromu (M.J. Rossbach, 1842-1894, alm. həkimi) – parok- sizmal mədə hipersekresiyası nə- ticəsində periodik meydana çıxan ağrı və qusma tutmaları

Rossolimo-Bexterev sindromu (Г. И. Россолимо, 1860-1928, sov. nev- ropatoloqu; В. М. Бехтерев, rus. psixiatr- nevropatoloqu) – В vita- min qrupunun sorulmasının pozul-

ması nəticəsində ağız bucaqlarının qızartısı və çatlaması, disfagiya, ağızda yanğı hissi

Roşe əməliyyatı (V. Rochet, 1860-1934, frans. cərrah- uroloqu) – hi- pospadiya zamanı icra olunan plas- tik əməliyyat

Rot aparatı (A.Roth) – görməni müa- yinə etmək üçün cədvəli standart işıqlandıran və yerləşdirmək üçün aparat

Rot ləkəsi (M. Roth, 1839-1914, isveç- li patoloq) – anemik retinopatiya zamanı torlu qışada qansızmaların mərkəzində ağ sahələr

Rot simptomu (B. K. Pot, 1848-1916, rus nevropatoloqu) – *bax*: kürk simptomu

Rotasiya (*rotatio*) – ətrafların və ya onların hissələrinin boylama ox ət- rafında hərəkəti

Rotç əlaməti (Th.M.Rotch, 1848-1914, amer. pediatr) – ekssudativ plevrit zamanı ürəyin mütləq kütlüyünün V qabırğaarası sahədə döş sümü- yündən sağa doğru yerdəyişməsi

Rotmund sindromu (A. J. Rothmund, 1830-1906, alm. oftalmoloqu) – üz və ətrafların poykilodermiyası, ikitərəfli katarakta, saçların, dır- naqların və dişlərin distrofiyası, hi- poqonadizm, arterioskleroz, boyun inkişafdan qalması, sümükləşmə prosesinin pozulmasından ibarət irsi xəstəlik

Rotor sindromu (A. B. Rotor, fillipin. terapevt) – qanda birləşmiş bilirubi- nin artması, koproporfirinin sidiklə ifrazının artması, qaraciyərin digər struktur və funksional dəyişikliklə- rinin nəzərə çarpmadığı irsi hiperbi- lirubinemiya

Rotor tipli idiopatik hiperbilirubiniemiya (A. B. Rotor) – *bax*: Rotor sindromu

Rouli sindromu (T.P. Rowley, amer. mikrobioloq) – qəlsəmə qövslərinin involyusiyasının gecikməsi nəticəsində ağrışitmə, qulaqətrafı və boynun yan fistulları ilə gedən inkişaf anomaliyası

Royl-Xanter əməliyyatı (N. D. Royle, 1944, avstr. cərrah) – spastik ifliclər zamanı bel simpatik kötüyündə düyünlərarası şaxələrin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Rozanov əməliyyatı (B. H. Розанов, 1872- 1934, sov. cərrahı) – hidrosefaliya zamanı beyin mədəcik lərinin beynin sərt qişasının ayaqçıq üzərində kəsilmiş loskutu vasitəsi ilə drenə edilməsi

Rozasea (*acnerosasea*) – əsasən orta yaşlı qadınlarda rast gəlinən, eritema, teleangioektaziya, papula və pustulalarda təzahür edən dəri xəstəliyi

Rozasea-keratit (*rosasea-keratitis*) – çəhrayı sızanaqlar zamanı gözün güzəhli qişasının zədələnməsi

Rozasea-sklerit (*rosacea-scleritis*) – *bax*: sklerit-rozasea

Roze simptomu (E.Rose, 1836-1914, alm. cərrahı) – bel-oma radikuliti zamanı oma sümüyünün kənarına çəkilə vurduqda böyük sağrı əzələsinin ayrı-ayrı liflərinin səyirməsi

Roze vəziyyəti (E.Rose) – əməliyyat olunan şəxsin üfuqi müstəvidə başı arxaya kəskin atılmış vəziyyəti (ağız boşluğu əməliyyatları zamanı tətbiq olunur)

Rozen əməliyyatı (S. Rosen, 1897, amer. otolarinqoloqu) – otoskleroz zamanı eşitmə funksiyasını bərpa

etmək üçün icra olunan əməliyyatların ümumi adı

Roze-Naylen simptomu (E.Rose; Nylin) – kəllədaxili təzyiq zamanı başı önə əydikdə nistaqmin əmələ gəlməsi

Rozenbax erizepeloidi (O. Rosenbach, 1851-1907, alm. həkimi, lat. *erysipeloidum*) – *bax*: erizipeloid

Rozenbax qanunu (O. Rosenbach) – sinir xəstəlikləri zamanı açıcı sistemin бүкүцү sistemdən tez zədələnməsi qanunauyğunluğu

Rozenbax reaksiyası (O. Rosenbach) – sidikdə bilirubinin təyin etmə üsulu, tərkibində azot turşusu olan kağızın üzərinə 1 damcı sidik töküləndə bilirubin və azot turşusu reaksiyaya girib sarı rəng verir

Rozenbax simptomu (O. Rosenbach) – aşağı enmiş göz qapaqlarının kiçik amplitudla tez-tez əsməsi (məs., tireotoksikoz, üz sinirinin iflici zamanı)

Rozenbax sindromu (O. Rosenbach) – paroksizmal taxikardiya, təngnəfəslik, qarınüstü nəhiyədə ağrı və ümumi zəifliklə ifadə olunan naməlum etiologiyalı xəstəlik

Rozenberq-Çatoriyen sindromu (R.N. Rosenberg, amer. həkim; A. Chutorian, amer. həkim) – tam karlıqla nəticələnən progressiv ağrışitmə, ayaq əzələlərinin və görmə sinirinin atrofiyası ilə xarakterizə olunan irsi inkişaf anomaliyası

Rozengeym simptomu (Th. Rosenheim, 1860, alm. terapevti) – bitişmə periqastriti zamanı sol qabırğaaltı nəhiyədə plevranın sürtünmə küyü

Rozenin qlüteal fenomeni (E. Rose) – *bax*: Roze simptomu

Rozenmüller бүкүшү

Rozenmüller бүкүшү (J.Ch. Rosenmüller, 1771-1820, alm. anatom və cərrahı) – *bax*: göz yaşı бүküşü

Rozenmüller cibi (J.Ch. Rosenmüller) – udlağın burun hissəsinin arxa lateral divarında eşitmə borusu yastığının arxasındakı çuxur

Rozenmüller çuxuru (J.Ch. Rosenmüller) – *bax*: Rozenmüller cibi

Rozenşteyn üsulu (P. Rosenstein, 1875, alm. cərrahı) – sidikçıxarıcı kanalın strikturaları zamanı sidik kisəsi selikli qışasından istifadə etməklə icra olunan plastik əməliyyat

Rozental əməliyyatı (W. Rosenthal, 1884, alm. cərrahı) – mimiki əzələlərin iflici zamanı gicgah və çeynəmə əzələlərindən təşkil olunmuş əzələ loskutlarının iflic olmuş əzələlərə tikilməsindən ibarət plastik əməliyyat

Rozental leykodistrofiyası (W. Rosenthal) – *bax*: Aleksander xəstəliyi II

Rozental sindromu (C. Rosenthal, yeni, alm. nevropatoloq-psixiatri) – şizofreniyanın bəzi növlərində huşun aydın qalması şəraitində görmə paroksizmlərinin, qorxu affekti və kataleptik pozğunluqlarla birgə təsadüf etməsi

Rozeola (roseola, frans. *roseole*) – ölçüsü 1,0 sm-ə qədər olan iltihabi ləkədən ibarət morfoloji element

Toksiki rozeola (*roseola toxica*) – toksikodermiya zamanı meydana çıxan, qaşınma və yanğı hissi ilə müşayiət olunan rozeolaşəkilli səpgi

Qarın yatalağı rozeolası (*roseola typhosa*) – qarın yatalağı zamanı aydın kənarlarla məhdudlanan, xəstəliyin 8-10-cu günlərində qarın

və döş nahiyyəsi dərisində meydana çıxan səpgilər

Rozər buju (W. Roser, 1817-1888, alm. cərrahı) – ucunda zeytunabənzər qalınlaşma olan, metallik uretral buj

Rozər üsulu (W. Roser) – said sümüklərinin arxa çıxığının yerinə salınması üsulu

Rozər-Braun simptomu (W. Roser; Braun) – beyin absesi və şişləri zamanı əməliyyat müddətində sərt beyin qışası pulsasiyasının itməsi

Rozər-Nelaton xətti (W. Roser; A. Nelaton, 1807-1873, frans. cərrahı) – ön yuxarı qalça tini ilə oturaq qabarı birləşdirən şərti xətt (bud sümüyünün yerdəyişmələrini təyin etmək üçün orientir hesab olunur)

Rozevin (*rosevinum*) – bitki mənşəli alkaloid tərkibli sitostatik preparat

Rozov dəsti (B.И. Розов , 1877-1960, sov. cərrahı) – bilək və barmaq vətərlərində plastik əməliyyat icra etmək üçün cərrahi alətlər dəsti

Rozov şınası (B.И. Розов) – barmağı açan vətərin cırılması zamanı qoyulan uzun müddətli immobilizasiya şınası

Ru ezofaqoplastikası (C. Roux, 1857-1934, isveçrə cərrahı) – *bax*: Ru-Qersen əməliyyatı

Ru gastroenterostomiyası (C. Roux) – mədənin Bilrot-2 üsulu ilə rezeksiyasının modifikasiyası

Rubinstayn-Teybi sindromu (J. H. Rubinstein, 1925, amer. pediatri; H. Taybi, 1919, amer. rentgenoloq) – cırdanboyluluq, oliqofreniya, hipertelorizm, üzün assimetriyası, dişləmin pozulması, hipermetropiya, dimdiyəbənzər burun, ayaq və bilək barmaqlarının qısalması və qalınlaşmasından ibarət irsi xəstəlik

Rubomisin hidroxlorid (*rubomycini hydrochloridum*) – şiş əleyhinə təsir göstərən antibiotik

Rubro (*ruber*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, qırmızı, qırmızı nüvəyə aid olan mənasını verir

Rubrofitiya (*rubrophytia*) – *Trichophyton rubrum* tərəfindən törədilən yüksək kontagioz dermatomikoz, əsasən dırnaqları, ayaq və əlin dərisin zədələyir

Rubrofobiya (lat. *rubro* qırmızı+ yun. *phobos* qorxu) – qırmızı rəngdən, qızarmaqdan patoloji qorxu

Rubromikoz (*rubromycosis*) – bax: rubrofitiya

Rubrotalamik sindrom (*syndromum rubrothalamicum*) – talamus və qırmızı nüvənin zədələnmələri zamanı ətrafların əsməsi, sinergiya, dismetriya, xoreoatetoz və əlin talamik vəziyyətdə olması

Rudiment (*rudimentum*) – embrional vəziyyətdə qalmış, inkişaf etməmiş, qalıq

Rudiment böyrək – bətn daxili inkişaf anomaliyası olub, inkişafın embrional dövrdə dayanması ilə xarakterizə olunan hal

Rudiment diz qapağı (*patella rudimentaria*) – diz qapağının ölçülərinin kiçik olmasından ibarət inkişaf anomaliyası

Rudiment uşaqlıq (*uterus rudimentarius*) – bax: embrional uşaqlıq

Rudin əməliyyatı (B. B. Рудин, 1849, rus oftalmoloqu) – göz qapağının sərbəst kənarının epitelinin xaric edilməsi ilə blefarorafiya

Rudje əməliyyatı (G.Ruggi, 1844-1925, ital. cərrahı) – bud yırtığı zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Rudjeri refleksi (R. Ruggeri, 1905, ital. həkim) – gözün konvengersiyanı zamanı nəbzın zəifləməsindən ibarət fizioloji refleks

Rudnev üsulu ilə vaksinoterapiya (Г.П. Руднев, 1899-1970, sovet infeksionisti) – müalicəvi vaksinin təyin olunmuş dozasının iki hissəyə bölünərək 1,5-2 saat intervalı ilə xəstənin vena daxilinə yeridilməsi (əsasən brusellyozun müalicəsi zamanı tətbiq olunur)

Ruffini cisimcikləri (A.Ruffini, 1864-1929, ital. anatom) – dəridə istiliyi qəbul edən cisimciklər

Ru-Qersen əməliyyatı (C.Roux; П.А. Герцен, 1871-1947, sovet cərrahı) – döş sümüyü önündən dərialtı olaraq gətirilmiş nazik bağırsaqdan süni qida borusunun yaradılması cərrahi əməliyyatı

Ruhi xəstəlik – psixoloji fəaliyyətin anadangəlmə və qazanılmış pozğunluğu

Ruhi korluq – bax: görmə aqnoziyası

Ruiterin allergik arterioiliti (M. Ruiter, yeni, holland. dermatoloq) – bəzi yoluxucu xəstəliklərdə dermatinın xırda damarlarının zədələnməsi ilə xarakterizə olunan dərinin infeksiya-allergik vaskuliti

Rumpf simptomu (H.Th. M. Rumpf, 1851, alm. həkimi) – nevrasteniyalı xəstələrdə ağrı nöqtəsinə təzyiq etdikdə nəbzın tezləşməsi

Runqe sınağı (H. Runge, 1887, alm. otolarinqoloqu) – üzənginin ankilozu zamanı xarici qulaq keçəcəyinin su ilə doldurulması, məməyəbənzər çıxıntının üzərinə qoyulmuş kamerotonun səsinin qavrama müddətinə təsir etməməsinə əsasən oval pən-

cəradə üzənginin hərəkətinin pozulmasının diaqnostik üsulu

Rupiya (*rupia*) – yaranı örtən çoxqatlı qanlı-irinli qartmaq

Rupiyaşəkili dəmrov (*psoriasis rupioides*) – eksudat, irin, qanlı qartmaqla gedən dəmrov

Rusakov fenomeni (A.B. Русаков, 1885-1953, sov. patoloqanatomu) – qarın boşluğunu açıqda havanın boşluğa sorulması (məs., alimentar distrofiya, travmatik üzülmə zamanı rast gəlinir)

Rusanov sınağı (C. A. Русанов, 1902, sov. cərrahı) – magistral damarları sıxdıqdan əvvəl və sonra ətrafların qan dövrünün funksional çatışmazlığının aktiv hərəkətlərinin davam etməsinə əsasən qiymətləndirilməsi

Russetskinin yellənçək tipli diz refleksi (Russetzky) – *bax*: kəfkirəbənzər diz refleksi

Rutenburq əməliyyatı (Д. М. Рушенбург, sov. otolarinqoloqu) – qulağın, xarici qulaq keçəcəyindən aparılmış kəsiklə icra olunan radikal əməliyyat

Ruttin simptomu (E. Ruttin, 1880-1940, avstr. otolarinqoloqu) – xroniki latent labirintit zamanı hər iki tərəfə fırlatma reaksiyasının normaya nisbətən qısa olması, lakin postnistaqm nisbətinin bərabər olması

Ruttinin kompensasiya simptomu (E. Ruttin) – Ruttin sindromu

Ryuotta əməliyyatı (P. Ruotte, 1862, frans. cərrahı) – assit zamanı transudantın xaric edilməsi məqsədilə böyük dərialtı bud venasının kəsilməsi mərkəzi ucunun parietal peritonda yaradılmış dəliyə tikilməsindən ibarət cərrahi əməliyyat

S

Saarma simptomu (Ю.М. Саарма) – psixi neqativizmin təzahürü: xəstə ona yönəldilmiş suallara cavab vermir, lakin onu əhatə edən adamlar öz aralarında söhbət etdikdə xəstə onların söhbətinə müdaxilə edir

Sabaneyev gastrostomiyası (И.Ф. Сабанеев, rus cərrahı) – cərrahi əməliyyat: mədənin ön divar ləkutundan formalaşdırılmış boru vasitəsi ilə mədənin xarici fistulunun yaradılması

Sabati simptomu (Sabathie) – mediastinal sindrom zamanı yuxarı boş venadan qan axınının çətinləşməsi nəticəsində vidaci venaların şişkinləşməsi

Sabraze simptomu (J.E. Sabrazes, 1867-1943, frans. patoloqanatomu) – kəskin sakroileit zamanı xəstənin ayağını digər ayağının üzərinə aşıraraq oturaq vəziyyətində oma-qalça bitişməsi nahiyyəsində ağrının meydana gəlməsi

Saburo sindromu (R.J.A. Sabouraud, 1864-1938, frans. dermatoloqu; sin. Saburo-Priyer-Trenel sindromu) – katarakta, follikulyar keratoz, tüklərin inkişaf anomaliyasının (moniletriks formalı) birgə təsadüf olduğu irsi xəstəlik

Saburo-Priyer-Trenel sindromu (R.J.A. Sabouraud; M. Prieur, frans. oftalmoloqu; M. Trenel, 1866-1932, frans. həkimi) – *bax*: Saburo sindromu

Saç (tük) simptomu – bəzi zəhərlənmələr zamanı ağızda yad cisim (məs., tük, sap) hissiyyatı və bu yad cisimdən dili hərəkət etdirməklə azad olmaq istəyi

Saç simptomu – ağız boşluğunun taktiki hallüsinasiyası (ağızda saç, sap və müxtəlif kiçik cismlərin hiss edilməsi)

Saç soğanığı (*bulbus pili*) – saç kökünün genişlənmiş son hissəsi (çoxtalma qabiliyyətli epitelal hüceyrələrdən ibarət olan)

Saçın haçalanması – *bax:* düyünlü trixoklaziya

Saçların kövrəkliyi – *bax:* trixoklaziya

Sadə xroniki dəmrov (*lichen simplex chronicus*) – *bax:* məhdud neyrodermit

Sadə qasıq poradeniti – *bax:* qasıq limfoqranulematoz

Sadə oynaq (*articulatio simplex*) – yalnız bir cüt oynaq səthi olan oynaq

Sadə purpura (*purpura simplex*) – əsasən ətrafların açıq səthlərində və oynaq ətrafında rast gəlinən simmetrik petexiyalarla təzahür edən hemorragik vaskulitin dəri forması

Sadə sudurlu dəmrov (*herpes simplex*) – süzülən viruslar ərəfindən törədilən, qızarmış dəri üzərində bir neçə suluğun əmələ gəlməsi ilə nəicələnen dəri xəstəliyi

Sadə toz (*pulvis simplex*) – bir dərman maddəsindən təşkil olunmuş toz

Sadizm (*sadismus*; frans. yazıçı Markez de Sade-nin adı ilə bağlıdır, 1740-1814) – başqasına əziyyət verməklə öz şəhvetini təmin etməkdən ibarət cinsi pozğunluq; zorakılığa meyl etmə, alçaldılma və digər əzablardan həzz alma

Sado-mazoxizm – həm ona verilən əzab və işgəncədən, həm də özünün əks cinsə əzab-ışgəncə verməsindən cinsi zövq almaq

Sagittal (*sagittalis*) – ön-arxa (dorso-ventral) istiqamətdə yerləşmiş

Sağ atrioventrikulyar dəlik (*ostium atrioventriculare dextrum*) – *bax:* sağ qulaqcıq-mədəcik dəliyi

Sağ atrioventrikulyar stenoz (*stenosis ostii atrioventricularis dextri*) – sağ qulaqcıq-mədəcik dəliyinin daralmasından ibarət ürək qüsuru

Sağ limfatik axar (*ductus lymphaticus dexter*) – sağ vidaci, körpücükaltı, bəzən bronx-aralıq limfatik kötlüklərin birləşməsindən əmələ gəlib, sağ venoz bucağa tökülən daimi olmayan limfatik damar

Sağalma (*decubatio*) – orqanizmin patoloji haldan normal hala qayıtması

Sağda yerləşən hündür aorta – inkişaf anomaliyası: aortanın traxeyadan öndə yerləşməsi, sağa və yuxarıya doğru yerləşməsi

Sağıcı düyünü – əsasən sağıcılarda olan inək çiçəyi virusunun törətdiyi peşə xəstəliyi

Sağlamlıq vəziyyəti – hərbi kollektivdə və ya ayrı-ayrı hərbi qulluqçularda xəstəliyin olub olmamasına tibbi qiymət verən yekun tibbi statistik göstərici

Sağrı xətti (*linea glutea*) – qalça sümüyü qanadının xarici səthində sağrı əzələlərinin başladığı kələkötür xətt

Sağrı nahiyyəsi (*regio glutea*) – yuxarıdan qalça darağının proyeksiyasına uyğun dəri səthi, aşağıdan sağrı şırımını, içəridən orta xətt, xaricdən isə ön yuxarı qalça tinini böyük burma ilə birləşdirən xətlə məhdudlanan sahə

Sağrı şırımı (*sulcus gluteus*) – budun arxa səthi ilə sağrıyı ayıran cüt dəri şırımı

Sahə tibb bacısı – ambulator-poliklinik müəssisənin sahə həkiminə təhkim olunmuş, həkimin evə verdiyi

Sahə-rentgen aparatı

təyinatların və profilaktik tədbirlərin yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan tibb bacısı

Sahə-rentgen aparatı – hərbi səhra şəraitində zədələnmə və xəstəliklərin diaqnostikası üçün nəzərdə tutulan mobil rentgen aparatı

Sakkulotomiya (*sacculotomia*) – Meyner xəstəliyi zamanı zarlı labirintin sferik kisəsinin açılması cərrahi əməliyyatı

Sakr- (*sacrum*) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “oma sümüyünə aid” mənasını verir

Sakralgiya – *bax*: sakrodiniya

Sakralizasiya (*sacralisatio*) – V bel fəqərəsinin I oma fəqərəsi formasında olmasından olmasından ibarət inkişaf anomaliyası

Sakrodiniya (*sacrodynia*; anat. os sacrum oma sümüyü + yun. *odynē* ağrı; sin. sakralgiya) – kiçik çanaqda və yanaşı nahiyyələrdə baş verən müxtəlif patoloji proseslər səbəbilə oma sümüyündə ağrıların olması

Sakroileit (*sacroileitis*) – oma-qalça bitişməsinin iltihabı

Sakrotomiya (*sacrotomy*) – omanın bir hissəsinin kənar edilməsi

Saqaloviç üsulu (Б.М. Сагалович, sov. otorinolarinqoloqu) – sümükdən keçən ultrasəsin qəbul edilməsinə əsasən keçirici və ya reseptor ağrıışitmənin diferensial diaqnostikası üsulu

Saqqallı qadın sindromu – *bax*: Aşar-Ter sindromu

Saqqallı qadının diabeti – *bax*: Aşar-Ter sindromu

Salam tutmaları – uşaqlarda epilepsiya tutmaları zamanı boyun, bədən və əl əzələlərinin önə doğru hərəkət etməsi, başın ayaqlar tərəfə əyilməsi və əllərin yanlara açılması

Salazodimetoksin (*salazodimethoxinum*) – xinoksalin törəməsi olan antibakterial maddə

Salazopiridazin (*salazopyridazinum*) – xinoksalin törəməsi olan antibakterial maddə

Salazosulfapiridin (*salazosulfapyridinum*) – xinoksalin törəməsi olan antibakterial maddə

Salbutamol (*salbutamololum*) – əsasən bronxial astma zamanı istifadə edilən adrenomimetik maddə

Saldino-Nunan sindromu (R.M. Saldino, amer. həkim, Charles D. Nonan, amer. radioloq) – həyatın ilk saatlarında ölümə nəticələnən qırtlağın, qida borusunun, düz bağırsağın atreziyası, polidaktiliya, əhəmiyyətli dərəcədə qısa ətraflar, fəqərələrin, çanaq sümüklərinin və ətrafların qeyri-bərabər inkişaf etməsi, böyrəklərin polikistozu ilə təzahür edən irsi anomaliyalar; həyatın ilk həftələrində və ya aylarında ölümə nəticələnir

Sali üsulu (H. Sahli, 1856-1933, İsveçrəli həkim) – qanda hemoqlobinin konsentrasiyasını təyin etmək üçün HCl məhlulu ilə boyanma zamanı hematinin al rəngə boyanmasına əsaslanan kolorimetrik müayinə üsulu

Sali vahidi (H. Sahli) – Sali üsulu ilə qanda hemoqlobinin konsentrasiyasının ölçü vahidi (1 Sali vahidi 0,167 q% və ya 1,67 q/l hemoqlobinə müvafiqdir)

Salisil turşusu (*acidum salicylicum*) – antiseptik maddə

Saliuretiklər (*saluretica*) – orqanizmdən natrium və xlor ionlarının xaric edilməsini gücləndirən dərman vasitələri

Saliuriya (*saliuria*) – sidiklə duzun həddən artıq ifraz olunması

Salivant vasitələr – ağız suyu ifrazını artıran vasitələr

Salivasiya (*salivatio*) – ağız suyunun ifrazı

«Sallanan əl» simpomu – mil sinirin iflici zamanı rast gəlinən simptom

Salmonelloz (*salmonellosis*) – salmonellalar tərəfindən törədilən, əsasən gastrointestinal nəhiyənin zədələnməsi ilə gedən kəskin zoonoz bağır-saq infeksiyası

Salpinektomiya – uşaqlıq borusunun çıxarılması əməliyyatı

Salpingit (*salpingitis*) – uşaqlıq borusunun iltihabı

Salpinq- (*salpinqo-*; yun. *salpingos*, *salpinx* boru) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “uşaqlıq borusuna aid”, “eşitmə (Yevstax) borusuna aid” mənasını verir

Salpinqomanipulyator – eşitmə borusunun udlaq dəliyini müayinə etmək, bujlamaq, hava vurmaq üçün endoskopik cihaz

Salpingooforit (*salpingoophoritis*; *salpinqo-* + anat. *oophoron* yumurtalıq) – *bax*: adneksit

Salpinqootit (*salphingootitis*) – eşitmə borusunun selikli qişasının iltihabı

Salpinqo-ovorektomiya – uşaqlıq artımlarının çıxarılması

Salpinqopeksiya – uşaqlıq borusunun cərrahi yolla təsbit edilməsi

Saluretiklər (*saluretica*) – orqanizmdən natrium və xlor ionlarının xaric olmasını sürətləndirən sidikqovucu vasitələr

Salurez (*saliuresis*; lat. *sal* duz+ yun. *uresis* işəmə) – natrium və xlor ionlarının sidiklə ifraz olunması

Saluriya (*saluria*) – *bax*: saliuriya

Salyus-Qunn simptomu (R. Salus, çex oftalmoloqu; R.M. Gunn, 1850-1909, ing. oftalmoloqu; sin.: Relman-Qunn-Salyus simptomu) – aterosklerozlu və hipertoniyalı xəstələrdə arteriya divarlarının qalınlaşması və gərginliyi nəticəsində, venalara göstərdiyi təzyiqlə əlaqədar olaraq, torlu qışa venalarının daralması və onların arteriyalarla çarpazlaşdığı nəhiyədə torlu qışanın daha dərin qatlarına yerdəyişməsi

Salyus-Qunn I (R. Salus; R.M. Gunn) – Salyus-Qunn simptomunun yalnız venaların daralmasının müşahidə olunduğu ilkin mərhələsi

Salyus-Qunn II (R. Salus, R.M. Gunn) – Salyus-Qunn simptomunun vena damarlarının daralması və arteriyalarla çarpazlaşdığı nəhiyədə qövsvari yerdəyişməsindən ibarət ikinci mərhələsi

Salyus-Qunn III (R. Salus, R.M. Gunn) – Salyus-Qunn simptomunun son mərhələsi, bu zaman vena-nın torlu qışanın dərinliyinə doğru yerdəyişməsi baş verdiyinə görə arteriyalarla çarpazlaşma nəhiyə-sində oftalmoskopiya zamanı vena görünməz olur

Samoa – *bax*: alastrim

Samoylov sınağı (A.Я. Самойлов, sov. oftalmoloqu) – qlaukoma zamanı gözə 1%-li Pilocarpin məhlulu instilyasiya etdikdən sonra kor ləkənin ölçüsünün kiçilməsindən ibarət diaqnotik sınaq

Sanaqa (*sanaga*) – *bax*: alastrim

Sanasiya – sağlamlaşdırma, yaxşılaşdırma, qaydaya salma

Sanatoriya (lat. *sano*, *sanatum* müalicə etmək, sağaltmaq) – xəstələr üçün xüsusi rejimi olan, əsasən təbii vasitələrlə (iqlim, mineral sular,

Sanatoriya-profilaktoriya

müalicəvi palçıq vannaları və s.) və pəhriz müalicəsi, fizio- və farmakoterapiya ilə birgə aparılan müalicə üçün nəzərdə tutulmuş istirahət və müalicə müəssisəsi

Sanatoriya-profilaktoriya (sin.: profilaktoriya, gecə sanatoriyası) – iri sənaye müəssisələrinin öz işçiləri üçün təşkil etdiyi işdənkənar vaxtlarda müalicəvi və sağlamaşdırıcı tədbirlər kompleksi həyata keçirən sanator tipli müalicə-profilaktik müəssisə

Sanfilippo sindromu (S. J. Sanfilippo, amer. pediatr, 20 əsr) – eşitmənin zəifləməsi, əqli inkişafdan qalma, geniş burun zirvəsi, qaşların orta xətdə bitişik olması, dilin böyük olması, kəllə sümüklərinin qalınlaşması ilə təzahür edən irsi xəstəlik

Sanitar (frans. *sanitaire*, lat. *sanitarius* sağlamlığa səbəb olan) – tibbi-profilaktik müəssisədə işləyən, lakin xüsusi tibbi təhsili olmayan, ərazini yığışdırmaq və xəstələrə qulluq etmək kimi işləri icra edən kiçik tibb personalı

Sanitar aviasiya – sülh və müharibə dövründə ağır və yaralı xəstələrin təxliyyəsi üçün istifadə olunan hava nəqliyyatı növü

Sanitar ekspertiza – həkim-gigiyenist tərəfindən sanitar qanunvericiliyə əsasən sənədlərin yoxlanılması-müəyyən rəyə gəlməsi

Sanitar hazırlığı – bax: hərbi-tibbi hazırlıq

Sanitar xərək – iki boru arasında tarım çəkilmiş bərk parçadan ibarət xərək, yaralıların daşınmasında, həmçinin yaralının müvəqqəti uzanması üçün carpayı kimi istifadə olunur

Sanitar işləmə – insanın bədən səthinin, geyim və əşyalarının, yaşayış

yerlərinin yoluxucu xəstəlik törədiciləri və daşıyıcılarından azad edilməsinə yönəlmiş tədbirlər

Hissəvi sanitar işləmə – yalnız insanların yuyulması, geyim və ayaqqabılarının dezinfeksiyasından (dezinfeksiyası) ibarət olan sanitar işləmə

Tam sanitar işləmə – insanların yuyulması, geyim və ayaqqabılarının dezinfeksiyası (dezinfeksiyası), onların daimi və müvəqqəti yaşayış yerlərinin, həmçinin nəqliyyat vasitələrinin nəmli təmizlənməsi və dezinfeksiyasından ibarət olan sanitar işləmə

Sanitar müəyinə aktı – sanitar həkim və ya onun köməkçisi tərəfindən tərtib olunan obyektin sanitar vəziyyətini əks etdirən və sanitar pozuntuların aradan qaldırılması barədə təklifləri əks etdirən, tibbi qeydiyyat sənədi

Sanitar müdafiə – əhəlinin sağlamlığına mənfi təsir göstərə biləcək faktorların məhdudlaşdırılması, ətraf mühitin çirklənməsi, sanitar-gigiyenik və əksepideмик tədbirlərdən ibarət dövlət tədbirlər sistemi

Sanitar mühafizə zonası – su mənbələrinin çirklənmədən qorunması üçün mənbəyin ətrafına xüsusi rejimin tətbiqi

Sanitar nəzarət məntəqəsi – hərəkətdə olan hərbi birləşmələrin üzərində sanitar-epidemioloji nəzarəti həyata keçirir

Sanitar normalar – ətraf mühitin minimal və icazə verilən maksimal çirklənmə normativlərinin rəsmi sənədi

Sanitar texnika – sanitar tədbirləri həyata keçirmək üçün lazım olan texniki vəsaitlər

Sanitar təlimatçı – tibb xidmətində xüsusi təlim keçmiş çavuş rütbəsinə olan kiçik tibb işçi

Sanitar təmizləmə (işlənilmə) – bitlilik və qoturluğun ləğvi, həmçinin digər yoluxucu xəstəliklər zamanı hərbi qulluqçular arasında aparılan tədbir

Sanitar-avtomobil nəqliyyatı – sülh və müharibə şəraitində yaralı və xəstələri köçürmək üçün təchiz olunmuş tibbi nəqliyyat vasitəsi

Sanitar-epidemioloji bölmə – sanitar gigiyena və epidemiya əleyhinə kompleks tədbirləri təşkil edir və aparır

Sanitar-epidemioloji kəşfiyyat – qoşunların məskunlaşma və hərəkət rayonunun sanitar epidemioloji vəziyyəti haqda məlumatın qabaqcadan toplanması

Sanitar-epidemioloji tədbirlər – əhəlinin sağlamlığını və təmizliyini qoruma tədbirləri.

Sanitar-təxliyyə vasitələri – yaralıların döyüş meydanından tez təxliyyəsi və müalicə müəssisəsinə çatdırılması üçün nəzərdə tutulan vasitələr

Sanqa çuxuru – *bax*: kiçik körpücüküstü çuxur

Sanoekoloji rayon (*sano-* + *ekologiya*) – *bax*: tibbi-coğrafi rayon

San-Paulo səpgili yatalığı – *bax*: Qayalı dağların ləkəli qızdırması

Sansom simptomu (A.E. Sansom, 1838-1907, ing. həkimi) – ekssudativ perikardit zamanı küt perkutor səs zonasının genişlənməsi

Santonini sınağı – venadaxili yeridilmiş santoninin qaraciyər tərəfindən oksisantoninə çevrilməsinə və oksisantoninin sidiklə xaric edilməsinə

əsaslanan qaraciyərin antitoksik funksiyalarının müayinə üsulu

Santorini axarı (G. D. Santorini) – *bax*: əlavə mədəaltı vəzi axarı

Santorini balıqqulağı (G. D. Santorini, 1681-1737, ital. anatomu) – ən yuxarı balıqqulağı; yuxarı balıqqulağının üstündə yerləşən xəlbir sümüyü labirintinin medial divarındakı həmişə olmayan nazik sümük lövhəcik

Santorini qığırdağı (G. D. Santorini) – çalovabənzər qığırdaq-qırtlaq qapağı büküşündə, qırtlağın çalovabənzər qığırdağının zirvəsindən yuxarıda yerləşən konusabənzər qığırdaq

Santorini oymaları (*incisura Santorini*; G. D. Santorini) – xarici qulaq keçəcəyində qığırdağın fibroz toxuma ilə əvəz olunması nəticəsində əmələ gələn oyma

Santorini təpəciyi (G. D. Santorini) – çalovabənzər qığırdaq-qırtlaq büküşünün arxa hissəsinin qalınlaşması

Santorini yarığı (G. D. Santorini) – xarici qulaq keçəcəyinin qığırdaq hissəsində yuşmaş toxuma ilə dolmuş cüt vertikal çuxur

Sap (*malleus*) – *Pseudomonas mallei* tərəfindən törənən spesifik qranulema, nekroz, irinləmə və ümumi intoksikasiya ilə gedən kəskin yoluxucu xəstəlik

Sap çöpləri – *Pseudomonas malleri*, qrammənfi, hərəkətsiz, aerob, qliserenli və ya kartoflu mühidə yaxşı becərilən, canlılarda sap xəstəliyi törədən çöplər

Sapabənzər məməcik (*papilla filiformis*) – dilin taktil hissiyyat reseptorlarının yuxarı səthində yerləşən sapabənzər məməciklərin ümumi adı

Saparal

Saparal (*saparalum*) – astenik, asteno-depressiv vəziyyətlərdə, nevrasteniyə, hipotoniya və yorğunluq zamanı tətbiq olunan dərman vasitəsi

Sapejko əməliyyatı (K.M. Сапежко, rus cərrahı, 19 əsr; sin. Milinqen-Sapejko üsulu) – plastik əməliyyat: göz qapağının burulmalarını aradan qaldırmaq üçün dodağın selikli qişasının bir hissəsinin göz qapağı kənarına köçürülməsi

Sapfizm (Sappho, qədim Yunan şairəsi, VII əsr b.e.ə.) – qadın homoseksualizmi

Sapfizm sindromu – *bax*: qadın homoseksualizmi

Sapın kəsmə simptomu – anaerob infeksiyalar zamanı sürətlə inkişaf edən ödem və enfizema nəticəsində ətraflara bağlanmış sapın ətrafın yumşaq toxumasına nüfuz etməsi

Sapojkov demukozasiyası (K.П. Сапожков, 1874-1952, sovv. cərrahı) – cərrahi əməliyyat: bağırsaq fistulları zamanı selikli qişadan obliterasiya məqsədilə istifadə edilməsi

Sapojkov əməliyyatı (K.П. Сапожков) – ağız suyu vəzi fistul zamanı fistula yolu ətrafındakı dərinin kəsilməsi, yaranın dərialtı təbəqədən keçərək qalın ipək sapla tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Sapojkov qastrektomiyası (K.П. Сапожков) – cərrahi əməliyyat: mədə xərçəngi zamanı mədənin, regionar limfa düyünlərinin, bağların və böyük piyliyin tam xaric edilməsi

Sapriemiya – qanın irinli zəhərlənməsi

Saprofitlər (*sapro-* + yun. *phyton* bitki) – ölmüş orqanizmlərin orqanik məhsulları və heyvanların ifrazatları ilə qidalanan mikroorqanizmlər və bitkilər; bəzi saprofitlər insan

orqanizmi üçün şərti patogen ola bilər

Sardonik gülüş (yun. *sardonios* acı, zəhərli, istehzal) – istehzal gülüş, rişxəndli gülüş

Sargı materialı – xəstənin, zərərçəkmişin, yaralının bədən səthinə müalicə məqsədilə qoyulmuş və bərkidilmiş, bəzən tərkibində dərman maddələri olan sargı materialı

Sargı stolu – yataq xəstəsinə yerində sargı etmək, sadə cərrahi əməliyyatlar və digər prosedurlar üçün nəzərdə tutulan yığılan stol

Sargı (*fascia*) – xarici mühitin müxtəlif təsirlərindən dərini mühafizə etmək üçün, müalicə məqsədilə xəstənin bədən səthinə qoyulan və bəzən tərkibində dərman maddələri olan sargı materialı

Açıq gips sargısı – ətraf boyunca qoyulan, adi tənziflə bərkidilən langetşəkilli gips sargısı

Antiseptik sargı (*f. antiseptica*) – tərkibində bakterisid və ya bakteriostatik təsirli dərman maddələri olan sargı

Bakterisid sargı (*f. bactericida*) – *bax*: antiseptik sargı

Banaytis sargısı – açıq pnevmotoraks zamanı iri tampondan və ona bitişdirilmiş yapışdırıcı plastrlardan ibarət xüsusi sargı

Bərkidici sargı – *bax*: fiksəedici sargı

Binokulyar sargı (*f. binocularis*) – gözlərin zədələnməsi və əməliyyatdan sonrakı dövrdə tətbiq olunan hər iki gözü bağlayan sargı

Dairəvi gips sargı – *bax*: kip gips sargısı

Elastik sargı (*f. elastica*) – aşağı ətrafların xronik tromboflebiti və varikoz genişlənmələr zamanı istifadə

olunan elastik trikotaj və ya prorezin materiallardan hazırlanmış sargı və ya corab

Fiksəedici sargı – bədən səthində aseptik, hemostatik sargı materialını, dərman maddələrini, drenaj boruları saxlamaq məqsədilə tətbiq olunan sargı

Gips sargısı (*f. gypsata*) – tez bərkiyən gips bintləri və ya longətlərlə qoyulan, ətrafları, fəqərəni immobilizasiya etmək məqsədilə istifadə olunan sargı

Hemostatik sargı (*f. haemostatica*) – hemostatik materiallar əlavə edilməsi və ya damarlara sıxıcı təsiri ilə əlaqədar olaraq qanaxmanı dayandırmaq məqsədilə qoyulan sargı

Hərəkətsiz immobilizasiyaedici sargı – bərkiyən materiallardan hazırlanmış sargı (gips, nişasta və s.)

Hipertonik sargı (*f. hypertonica*) – yaradan irinli möhtəviyyatı çəkməklə təsir göstərən hipertonik məhlul hopdurulmuş sargı

Xaçşəkilli sargı (*f. cruciata*) – sargı materialının hər növbəti gedişdə bədən sarınan hissəsinin ön və arxa səthində çarpazlaşdığı sargı

İmmobilizasiyaedici sargı (*f. immobilisans*) – bədən hər hansı bir nəhiyəsinə hərəkətsizləşdirmək məqsədilə istifadə olunan sargı

Kip gips sargısı – bədən immobilizasiyaya məruz qalacaq hissəsinə tam əhatə edən sargı

Körpüyəbənzər gips sargısı – zolaqlı gips atmaları ilə qoyulan, yara səthinə müdaxiləni təmin edən daıirəvi sargı

Lister sargısı – karbol turşusunun məhlulu ilə hopdurulmuş və üzəri prorezin material ilə örtülmüş sargı

Müalicəvi sargı (*f. curativa*) – zədələnmiş bədən səthinə müalicəvi təsir göstərən, dərman maddələri hopdurulmuş sargı

Müdafiə sargısı (*f. protectiva*) – yara səthinin qranulyasiya toxumasını qurumaqdan və mexaniki qıcıqlanmadan qoruma məqsədilə istifadə olunan məlhəmli sargı

Okklüzion sargı (*f. occultionis*) – açıq pnevmotoraks zamanı döş qəfəsinə havanın keçməsinin qarşısını almaq məqsədilə qoyulan sargı

Pəncərəli gips sargısı (*f. gypsata fenestrata*) – yara səthində dəliyi olan kip gips sargısı

Piroqovun sargısı (Н. И. Пирогов, 1810-1881, rus cərrah-anatom) – uşaqlarda körpücük sümüyünün sınıqları zamanı döş qəfəsi və çiyin nəhiyəsinə qoyulan gips sargısı

Ptinin səkkizvari sargısı – bax: səkkizvari sargı

Radioaktiv sargı – bədən müəyyən nəhiyəsinə dozalanmış təsiri təmin etmək məqsədilə daxili səthinə radioaktiv maddələr vurulmuş ikiqatlı təniz sargısı

Radon sargısı – radonun parçalanma məhsullarından ibarət radioaktiv sargı

Səkkizvari sargı (*f. octoidea*) – bax: xaçşəkilli sargı

Sıxıcı sargı (*f. comprimens*) – müəyyən nəhiyədə anatomik törəmələri sıxan, əsas etibarı ilə hemostatik məqsədlə istifadə olunan sargı

Sink-jelatin sargısı – sink-jelatin pastası hopdurulmuş, quruduqdan sonra toxumalara bərabər təzyiq edən, əsasən baldırın varikoz xoralarında tətbiq olunan sargı

Spiralşəkilli sargı (*f. spiralis*) – ətraflara qoyulan hər növbəti gedişin

Sarı cismin partlaması

də əvvəlki sarğının üzərini hissəvi örtən dairəvi sarğı

Şraut sarğısı – fiksəedici maddə kimi maye şüşədə istifadə edilən immobilizasiya sarğısı

«T»-şəkilli sarğı – əsasən aralıq nəhiyəsinə qoyulan, bir-birinə perpendikulyar iki zolaqdan ibarət sarğı

Yağlı-balzamik sarğı – qətran və ya digər balzamlı maddə tərkibli maye məlhəm hopdurulmuş sarğı

Yanıt əleyhinə sarğı (*f. contra combustionem*) – antiseptik, ağrıkəsici, stimulyasiyaedici və digər dərman maddələri hopdurulmuş sarğı

Sarı cismin partlaması – *bax:* yumurtalıqların apopleksiyası

Sarı hüceyrələr – *bax:* bağırsağ argen-tafinositləri

Sarı ləkəli böyrək – qabıq maddəsi intensiv sarı sahələri olan bozuntul rəngli həcmi böyümüş böyrək (lipid və ya amiloid nefrozun morfoloji əlaməti)

Sarılıq (*icterus*) – öd pigmentlərinin toplanması nəticəsində dəri və selikli qişaların sarı rəngə boyanması; əsasən qaraciyərin və ya ödün funksiyasının pozulması nəticəsində baş verir

Axolik sarılıq – *bax:* obturasion sarılıq

Bədxassəli sarılıq (*i. malignus*) – qaraciyər çatışmazlığı və sarılıqla gedən ağır formalı hepatit

Ekzogen sarılıq (*icterus exogenus*) – *bax:* psevdosarılıq

Epidemik sarılıq – *bax:* infeksiyon hepatit

Hematogen sarılıq (köh.; *i. haematogenus*) – *bax:* hemolitik sarılıq

Hemolitik sarılıq (*i. haemolyticus*) – intensiv hemoliz nəticəsində əmələ gələn sarılıq (qanda dolayı

bilirubinin, nəcisdə strekobilinin, sidikdə urobilinin artması ilə gedir)

Hepatik sarılıq (*i. hepaticus*) – *bax:* qaraciyər sarılığı

Hepatogen sarılıq (*i. hepatogenus*) – *bax:* qaraciyər sarılığı

Hepatosellülyar sarılıq (*i. hepatocellularis*) – *bax:* qaraciyər sarılığı

Kataral sarılıq (köh.; *i. catarrhalis*) – *bax:* infeksiyon hepatit

Qaraciyəraltı sarılıq – *bax:* obturasion sarılıq

Qaraciyəüstü sarılıq – *bax:* hemolitik sarılıq

Mexaniki sarılıq (*i. mechanicus*) – *bax:* obturasion sarılıq

Obstruksion sarılıq (*i. obstructivus*) – *bax:* obturasion sarılıq

Parenximatoz sarılıq (*i. parenchymatosus*) – *bax:* qaraciyər sarılığı

Posthepatik sarılıq – *bax:* obturasion sarılıq

Rezorbision sarılıq (*i. resorptivus*) – *bax:* obturasion sarılıq

Yalançı sarılıq (*pseudoicterus*) – *bax:* psevdosarılıq

Sarıqlıq assitik sindrom (*syndromum icteroasciticum*) – qaraciyər sirroz zamanı qaraciyər hüceyrələrinin distrofiyası və şişkinləşməsi, öd axarlarını və qapı venasını sıxması nəticəsində assit və sarılığın birgə təsadüf olunması

Sarışan hallar (sin. anankazm) – xəstənin şəxsiyyətinə yad olan qeyri-iradi, qarşısıalınmaz fikirlərin, xatirələrin, şübhələrin, qorxuların, hərəkətlərin ortaya çıxması

Sarışan hallar sindromu – *bax:* obsessiv-kompulsiv pozuntu

Sarışan qorxu – *bax:* fobiya

Sarışan vəziyyət – qeyri-iradi meydana çıxan və dəf olunması çətinlik törədən fikirlər, qorxular, hərəkətlər

və s. (xəstədə bu hallara qarşı tənqid saxlanılır və mübarizə aparılır)

Sarışan yazı qorxusu – bax: qrafofo-biya

Sark – (sarko; yun. *sarx*, *sarkos* ət, cism) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ət”, “ətli”, “sarkoma-ya aid”, “eninəzolaqlı əzələ liflərinə aid” mənasını verir

Sarkadioz – ağciyərlərdə qığant hüceyrəli qeyri-epitelial qranulomaların əmələ gəlməsi ilə gedən naməlum etiologiyalı xəstəlik.

Sarkoblast (*sacroblastus*) – eninəzolaqlı əzələlərin inkişaf etdiyi az diferensiasiya etmiş hüceyrələr

Sarkoid (*sarcoidum*; *sarko-* + yun. *-eides* oxşar; sin. *lyupoid*) – sarkoidoz zamanı dərinin qabarcıqlar, dərialtı toxumanın düyünlər şəklində zədələnmələrinin ümumi adı

Sarkoidoz (*sarcoidosis*; *sarko-* + yun. *-eides* oxşar + *-oz*; sin.: Bek xəstəliyi, Benye-Bek-Şaumann xəstəliyi, xoşxassəli qranulematoz, xoşxassəli limfoqranulematoz) – naməlum etiologiyalı xroniki xəstəlikdir; ən çox ağciyər, dəri və döş qəfəsindəki limfa vəzilərini zədələyir və bir çox orqanda birdən meydana çıxır; gialinoz qatı ilə əhatə olunmuş spessifik qranulemaların əmələ gəlməsi ilə səciyyələnir

Sarkokarsinoma (*sarcocarcinoma*) – bax: karsinosarkoma

Sarkolizin (*sarcolysinum*) – beta xloretil tərkibli şiş əleyhinə təsir göstərən kimyəvi terapevtik dərman maddəsi

Sarkoma (*sarcoma*) – qeyri-epitelial mənşəli bədxassəli şiş

Adventisial sarkoma (*s. adventitia-le*) – damarın xarici qişasından inkişaf edən sarcoma

Angioplastik sarkoma – bax: angi-osarkoma

Endometrial sarkoma (*s. endomet-riale*) – endometriumun hüceyrələ-rindən inkişaf edən sarkoma

Qığanthüceyrəli sarkoma – bax: bədxassəli osteoblastoklastoma

Hemangioperisitar sarkoma – bax: perisitoma

Limfangioendotelial sarkoma – bax: limfangioendotelioma

Mielogen sarkoma – bax: bədxas-səli osteoblastoklastoma

Miksoplastik sarkoma – bax: mik-sosarkoma

Osteoklastlardan sarkoma – bax: bədxassəli osteoblastoklastoma

Periadventisial sarkoma (*s. periad-ventitia-le*) – bax: adventisial sarco-ma

Perivaskulyar diffuz sarkoma – bax: adventisial sarcoma

Raus sarkoması – bədxassəli şiş-lərin eksperimental modelini yaratmaq üçün eyniadlı viruslar tərəfin-dən toyuqlarda törədilən sarcoma

Retikulyar hüceyrəli sarkoma – bax: retikulosarkoma

Sinovial sarkoma – oynağın sinovi-al toxumasından inkişaf edən yum-şaq toxuma şişi

Sarkonema (*sarconema*; *sarko-* + yun. *nema* tel, sap) – bax: mikronema

Sarkostoz – əzələ toxumasının sümük-ləşməsi

Sarsılma(*commotio*) – küt travma nə-ticəsidə alınan zərbdə orqan və toxumaların funksiyalarının pozul-ması

Satanofobiya (yun. *satanos* şeytan, ib-lis + *fobiya*) – bax: demonofobiya

Satir qulağı – qulaq seyvanı qurluşu-nun variantı

Satiriazis

Satiriazis – kişilərdə cinsi əlaqəyə hədsiz dərəcədə tələbatın olması

Sato bıçağı – oftalmoloji əməliyyatlarda istifadə olunan cərrahi bıçaq

Satoyşi sindromu – əzələlərin ağrılı qıc olması, amenoreya, skelet sümüklərinin anomaliyası, total

Satton aftası (R.L. Sutton, 1878-1952, amer. dermatoloq) – *bax*: çapıqlaşan stomatit

Satton angiokeratoması – *bax*: xayanın nevusabənzər məhdud angiokeratoması

Satton nevu (R.L. Sutton; sin.: Satton xəstəliyi) – ətrafı piqmentsizləşmiş haşiyə ilə əhatələnən piqment xalı

Satton xəstəliyi (R.L. Sutton) – *bax*: Satton nevu

Satursiya (*saturatio*) – orqanizmin maye və toxumalarının qazla, əsas etibarlı ilə azotla doyması

Saturator (*saturatum*) – mayeni qazla doyuzduran aparat

Saturnizm (*saturnus*) – qurğuşun polinevriti, porfirin mübadiləsinin pozulması nəticəsində meydana gələn anemiya, qurğuşun kolikaları ilə təzahür edən qurğuşunla xroniki zəhərlənmə

Sauriaz (*sauriasis*) – *bax*: ixtioz

Sautter-Putti əməliyyatı (R. Sautter, 1870-1933, amer. cərrah; V. Putti, 1880-1940, ital. cərrah) – bud-çanaq oynaqının bükücü kontrakturaları zamanı tətbiq olunan cərrahi əməliyyat

Savçenko plastik əməliyyatı (H.E. Савченко, sov. cərrah-uroloq) – hipospadiya zamanı xarici cinsiyyət üzvünün uretral səthindən götürülmüş dəri loskutu ilə sidikxarıcı kanalın formalaşdırılması plastik əməliyyatı

Savinix diafraqmotomiyası (A. Г. Савиных, 1888-1963, sov. cərrahı) – qida borusunun aşağı 1/3-in və mədənin kardial hissəsinin xərcəngi zamanı mobilizasiya məqsədilə qaraciyər-diafraqma bağının diafraqma günbəzindən qida borusuna və diafraqma ayaqlarına qədər kəsilməklə icra olunan laparotomiya

Savinix gastroezofaqostomiyası (A. Г. Савиных) – mədə dibi ilə qida borusunun aşağı sol səthi arasında anastomozun qoyulması və vaqotomiyanın icra edilməsi cərrahi əməliyyatı

Sayıqlama (*delirium*) – həqiqətə uyğun gəlməyən, xəstənin şüuruna tam hakim kəsilən mühakimə, ideyalar toplusu

Alkoqol təqib sayıqlaması – *bax*: alkoqol paranoidi

Dahilik sayıqlaması – şəxsin özünü dahi hesab etməsi, tanınmış adamlara yaxın olmasını sübut etməyə çalışması, böyük layihə və ideyaların yaradıcısı olduğunu iddia etməsindən ibarət sayıqlama

Depressiv sayıqlama – özünü alçaltma, özünü mühakimə, özünü günahlandırma sayıqlamaları ilə təzahür edən depressiya

Dərketmə sayıqlaması – xəstənin öz-özünü dərk etmədən ona aydın olan hissələri katastrofik, qorxulu hadisə kimi qəbul etməsi

Ekspansiv sayıqlama – *bax*: meqalomaliya

Fabula sayıqlaması – sonluğa olan sujetli sayıqlama

Hipnotik sayıqlama – autohipnoz zamanı müxtəlif sayıqlama fikirlərini söyləmək

İkincili sayıqlama – psixi xəstəliklərin müxtəlif pozuntusu zamanı meydana çıxan sayıqlama

İntermetamorföz sayıqlama – sayıqlama zamanı xəstənin özünü və onu əhatə edən mühiti tamamilə dəyişmiş halda görməsi

İpoxondrik sayıqlama – olmayan xəstəlik barədə sayıqlama ilə təzahür edən təfəkkür pozuntusu

İzləmə sayıqlaması – xəstəyə elə gəlir ki, kimlərsə onu izləyir, lağa qoyur, həyat fəaliyyətinə mane olur

Kardiotanafobik sayıqlama – bax: ölüm sayıqlaması

Kəskin sayıqlama – qəflətən başlayan qısamüddətli sayıqlama

Konfabulyator sayıqlama – xəstənin fantastik, dahiyanə məzmunlu ideyalar irəli sürməsi

Qalıq sayıqlama – kəskin psixotik tutmalardan sonra meydana çıxan bir neçə gün davam edən əsasən izləmə sayıqlamaları

Qısqanclıq sayıqlaması – heç bir obyektiv səbəb olmadan öz həyat yoldaşına və ya sevgilisinə qarşı qısqanclıq hissləri

Meqalomanik sayıqlama – özü haqqında yüksək fikirdə olmaqdan ibarət sayıqlama

Meqolonaik sayıqlama – bax: dahiilik sayıqlaması

Nigilistik sayıqlama – hər şeyi inkar etmə, tam ümitsizlik sayıqlaması

Oxşar sayıqlama – iki və ya bir neçə adamın eyni məzmunlu sayıqlaması

Oxşatma sayıqlaması – tanış olmayan adamların qohum və yaxın adam kimi qəbul olunması simptomu

Ölüm sayıqlaması – ruhi xəstələrdə daima ölüm qorxusu nəticəsində ürəyinin qəflətən dayanması ilə öləcəyini söyləməsi

Özünü təqsirləndirmə sayıqlaması – ruhi xəstənin özünü törətmədiyi hər hansı bir cinayətdə təqsirkar hesab etməsi

Özünü böyütmə sayıqlamaları – bax: meqalomaniya

Parafren sayıqlama – sistemləşmiş fantastik məzmunlu sayıqlama

Paralel sayıqlama – bax: oxşar sayıqlama

Paranoyal sayıqlama – bax: paranoya

Rezidual sayıqlama – bax: qalıq sayıqlama

Sevgi sayıqlaması – real əsas olmadan başqası tərəfindən sevildiyini israr etmək

Zəhərlənmə sayıqlaması – xəstənin onu əhatə edən insanların onu zəhərləmək istəməsindən

Zərərurma sayıqlaması – xəstənin, ətrafındakı insanların onu oğurluqda günahlandırmasından ibarət sayıqlaması

Sayıqlama ideyası – psixi pozuntularla əlaqədar əsassız yaranan və həmin şəxs tərəfindən tənqidi münasibət bəslənilməyən ideyalar, fikirlər və münasibətlər

Sayıqlamanın kristallaşması – sayıqlama zamanı deyilən sözlərin ancaq xəstənin özü tərəfindən başa düşülməsi

Sazmen simptomu (S. Suzman, ing. kardioloqu) – aortanın koartikasiyası zamanı oturaq vəziyyətdə olan xəstə əyildikdə qabırğaarası və kürək arteriyalarında pulsasiyanın meydana gəlməsi

Sebo

Sebo- (lat. *sebum* piy, yağ) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “piy vəzilərinə aid olan”, “tərkibində yağ olan” mənasını verir

Sebobezoar (*sebo-* + *bezoar*) – mədədə seliklə birləşmiş piy kütləsindən ibarət yad cism

Seboreid (*seborrheidum*) – seboreya fonunda inkişaf edən eritematoz-sk-vamoz ocaqlarla xarakterizə olunan dermatoz

Seboreya (*seborrhea*; *sebo-* + yun. *rhoia* axmaq) – piy vəzilərinin funksiyasının pozulması nəticəsində dərinin piy vəziləri ilə zəngin nahiyələrinin xroniki xəstəliyi; xəstəlik kəpək, göynəmə, dərinin həddindən artıq quruluğu və qabıqlanması, saçların nazilərkək tökülməsi ilə özünü göstərir

Qarışq seboreya (s. *mixta*) – seboreyanın yağlı və quru növlərinin əlamətlərini özündə birləşdirir

Yağlı seboreya (s. *oleosa*) – piy vəzilərinin hiperfunksiyası nəticəsində əmələ gələn seboreya; dəri bozuntul rəngdə olur və portağal qabığına xatırladır, piy vəzilərinin axacaqlarına çirk toplandığından dəri üzərində komedonlar (qara nöqtələr) əmələ gəlir, bəzi hallarda dəridə kiçikölcülü, açıq-sarı rəngli piy kistaları formalaşır

Quru seboreya (s. *sicca*) – piy vəzilərinin hipofunksiyası nəticəsində əmələ gələn seboreya; əsasən dərinin tüklü hissələrini zədələyir və tüklərin qırılması və kəpəklənmə ilə müşayiət olunur, kəpəyin əmələ gəlməsinə baş dərisində olan bakterial disbalansın səbəb olmasıdır

Sebosefaliya (*cebocephalia*) – qaşlar arasında məsafənin kiçilməsi və xa-

rici burnun tam inkişaf etməsindən ibarət inkişaf qüsuru

Sebosistomatoz (*sebocystomatosis*) – *bax*: steatosistomatoz

Sebosit (*sebocytus*) – piy vəzinin sekretor hüceyrəsi

Sebrella sindromu – ariboflavinoz zamanı xeylit, qlossit və dermatitin birgə təzahürü

Seçenov effekti (И.М. Сеченов, 1829-1905, rus fizioloqu) – *bax*: Seçenov fenomeni

Seçenov fenomeni (И.М. Сеченов; sin. Seçenov effekti) – aktiv istirahətin təsiri altında yorulmuş orqan və sistemlərin iş qabiliyyətinin sürətlənmiş bərpası

Seçici angiopulmonoqrafiya – müayinə olunan Ağciyərə kateter vasitəsilə kontrast maddə yeridilməsi ilə aparılan angiopulmonoqrafiya

Sedan simptomu (J. Sedan, 1891-1967, frans. oftalmoloqu) – arxa boylama dəstənin zədələnməsi zamanı gözləri konvergensiya etmək istədikdə meydana çıxan çəpgözlük

Sedativ müalicə – sakitləşdirici müalicə

Sedativ vasitələr (*sedativa*) – mərkəzi sinir sisteminə ümumi sakitləşdirici təsir göstərən dərman vasitələri (məs., barbituratlar, bromidlər, pişikotu preparatları və s.)

Sediyo əməliyyatı (C. E. Sedillot, 1804-1883, frans. cərrahı) – yuxarı dodağın qüsuru zamanı icra olunan plastik əməliyyat

Sefalekssin (*cefalexinum*) – *Sefaloridin* qrupundan olan geniş spektrli antibiotik

Sefalgiya (*cephalgia*) – baş ağrısı

Sefalo-toranopaq (*cephalothoraropagus*) – baş və döş nahiyəsindən birləşmiş əkilər

Sefalometriya (*cephalometria*) – dö-lün başının ölçülərini bətdaxili müəyyən etmək üçün rentgenoq-ramma

Sefalopaq (*cephalopagus*) – bax: krani-opaq

Sefaloridin (*cefaloridinum*) – *Sefalo-ridin* qrupundan olan geniş spektrli antibiotik

Sefalosele (*cephalocèle*) – möhtəvi-yatı baş beyin maddəsi və ya qışa-ları olan kəllə-beyin yırtığı

Sefalotomiya – bax: kraniotomiya

Sefazolin (*cephazolin*) – *Sefaloridin* qrupundan olan geniş spektrli anti-biotik

Sekal (*cecalis*) – kor bağırsağa aid olan

Sekopeksiya (*cecopexia*) – həddən artıq hərəkətli olan kor bağırsağın parietal peritona tikilməsi ,tiflopek-siya

Sekoplikasiya (*cecoplicatio*) – kor ba-ğırsağa büzücü tikişlərin qoyulması ilə ölçüsünün kiçildilməsi

Sekostomiya (*cecostomia*) – kor ba-ğırsağın xarici fistulnın yaradılması cərrahi əməliyyatı

Sekotomiya (*cecotomia*) – kor ba-ğırsaq divarının kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Sekresiya etmək – ifraz etmək, xaric etmək

Sekresiya – vəzilərin orqanizmin fizi-oloji fəaliyyətinə lazım olan mad-dələr hazırlayıb ifraz etməsi prosesi

Seksual perverziya – cinsi zövqün tə-bii yolla deyil qeyri-normal forma-da ödənməsi

Sektor – hissə, nahiyyə, bölmə, şöbə

Sekvestr (*sequestrum*; lat. *sequestro* ayırmaq) – uzun müddət autolizə uğramayan nekrozlaşmış toxuma sahəsi; sağlam toxumadan ayrılan ölü toxuma sahəsi

Sekvestrasiya (*sequestratio*) – demar-kasion iltihab nəticəsində nekrozlaşmış sahənin həyat fəaliyyətini saxlamış sahədən ayrılması

Sekvestrektomiya (*sequestrectomia*) – cərrahi əməliyyat: sekvestorun xaric edilməsi

Sekvestrotomiya (*sequestrotomia*) – cərrahi əməliyyat: sekvestrlərin xaric edilməsi məqsədilə sekvestral kapsulun açılması

Seqment ayaqcığı – bax: nefrotom

Seqmentektomiya (*segmentectomy*) – ağciyər seqmentinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Seqnet duzu – tartarat turşulu kali-um-natrium

Seqreqator (lat. *segrego, segregatum* ayırmaq) – bax: separator

Selafobiya – işıqlanmadan patoloji qorxu

Selaxofobiya – akulalardan patoloji qorxu

Seldinger üsulu (S. Seldinger, İsveç cərrahi) – döş aortasının kateteriza-siyası ilə aparılan angioqrafiya

Selenin adaptasion sindromu – bax: adaptasion sindrom

Selenofobiya (*selenophobia*) – aydan qorxma

Seliakiya – tərkibində qlüten olan qi-dalara qarşı həddindən artıq həssas-lıq və nazik bağırsağın yuxarı şö-bəsinin selikli qışasının atrofiyası ilə gedən xəstəlik

Seliakoqrafiya – qarın aortasının se-lektiv angioqrafiyası

Selikaltı əsas (*tela submucosa*) – həzm traktının selikli və əzələ qışası altın-da yerləşən boş birləşdirici toxuma qatı

Selikaltı paraproktit (*paraproctitis submucosa*) – düz bağırsaq diva-rının ətraf toxumalara yayılmayan

Selikli hüceyrə

irinli iltihabı; vərəm, aktinomikoz, sifilis zamanı rast gəlinir

Selikli hüceyrə – *bax*: mukosit

Selikli kisə (*bursa mucosa*) – *bax*: sinovial kisə

Selikli qışa (*tunica mucosa*) – həzm və tənəffüs aparatı orqanlarını daxil-dən örtən qışa

Selikli qışaaltı sinir kələfi (*plexus submucosus*) – orqanların selik qışaların altında yerləşən sinir kələfi

Selio- (yun. *koilia* bo.luq, qarın boşluğu) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsinə daxil olub “qarın boşluğuna aid olan” mənasını verir

Selioskopiya – *bax*: abdominoskopiya

Sellulyar (*cellularis*) – hüceyrəyə aid olan

Sellülit – *bax*: pannikulit

Selotelioma – *bax*: mezotelioma

Sels üsulu ilə dəri plastikası – qonşu nahiyəyə yerdəyişmə ilə dəri plastikası

Sementoma (*cementoma*) – əsasən aşağı çənə ağıl diş nahiyəsində rast gəlinən quruluşuna görə sementi xatırladan xoşxassəli şiş

Seminoma (*seminoma*; lat. *semen, seminis* toxum; sin. xayanın seminoması, spermatositoma) – toxum vəzisinin şişi; xayanın xərçəngi

Semiotika (yun. *semeiotikon*; sin. semiologiya, simptomatologiya) – xəstəliyin simptomlarının öyrənilməsi barədə elm

Semnoviç əməliyyatı – açıq hidrosefaliya zamanı, onurğa beyninin hörümçəyəbənzər qışası altı sahədən beyin-onurğa beyni mayesinin fəqərələrin süngəri maddəsinə axıdılması əməliyyatı

Semon simptomu – qırtlağın bədxassəli şişi zamanı səs tellərinin hərəkətliyinin azalması

Sena sindromu (Ch.F.M. Saint, Cənubi Afrikalı patoloq) – *bax*: Seynt sindromu

Senator xəstəliyi – angina və paratonzilliyar abseddən sonra inkişaf edən udlağın fleqmonası

Senesteziya – depersonalizasiya pozuntusu olub, öz şəxsiyyətini itirmə qorxusu

Senestopatiya – bədənin xaricində xoşagəlməz ağrı hissələri, gərilmə, yangı hissi, təzyiq, qıdıqlanma

Senil deliriya – qocalıq psixozunun deliroz tip düşüncə pozuntusu ilə rast gəlinən sindromu

Senilizm (*senilizm*) – *bax*: qocalıq ağıl kəmliyi

Senir-Aşer sindromu – *bax*: Aşer Bar-ni sindromu

Senker divertikulu (F. A. Zenker, 1825-1898, alm. patoloq) – qida borusunun yuxarı hissəsinin arxa divarında rast gəlinən diverkul

Senmentikal (*cementiculum*) – peridontda yerləşən sement tərkibli xoş xassəli şiş

Senofobiya – boş otaqdan patoloji qorxu

Sensopatiya (*sensopathiae*) – psixi xəstələrdə hissi qavramanın pozulması

Sensor deprivasiya – hissi çatışmazlıq

Sent sindromu – *bax*: Seynt sindromu

Separator (*separator*) – sidik kisəsini iki hissəyə bölən diafraqma ilə təchiz edilmiş ikili uretral kateter

Sepsis (*sepsis*; yunan sözü olub, ümumi infeksiya və ya çürümə mənası verir) – yerli irinli infeksiyanın orqanizmin müdafiə qabiliyyətinin aşağı düşməsi nəticəsində ağır ümumi infeksiyon xəstəliyə çevrilməsi

Anaerob sepsis (*s. anaerobica*) – anaerob infeksiya törədiciyələri tərəfindən törədilən sepsis

Bağırsaq sepsisi (*s. intestinalis*) – yenidoğulmuşlarda birincili iltihab ocağı bağırsaq olan sepsis

Çox kəskin sepsis (*s. superacuta*) – yüksək patogen mikroorqanizmlərin sürətlə yayılması nəticəsində inkişaf edən ağır gedişli sepsis

Çürüntülü sepsis (*s. putrida*) – çürüntülü infeksiya törədiciyələri tərəfindən törədilən sepsis

Dəri sepsisi (*s. cutanea*) – yenidoğulmuşlarda birincili irinli iltihab ocağı dəri və dərialtı toxuma olan sepsis

Fetal sepsis (*s. fetalis*) – bax: yenidoğulmuşların sepsis

Göbək sepsisi (*s. umbilicalis*) – yenidoğulmuşlarda birincili irinli ocağın göbək damarları və ya göbək çuxuru olduğu sepsis

Xroniki sepsis (*s. chronica*) – uzun müddət inkişaf edən, müxtəlif orqanlarda iltihab ocaqlarının əmələ gəlməsi və remissiyalarla gedən sepsis

İldırım sürətli sepsis (*s. fulminans*) – bax: çox kəskin sepsis

Kandidamikotik sepsis (*s. candidamycotica*) – Candida-lar tərəfindən törədilən sepsis; daxili orqanlara çoxsaylı metastazla səciyyəli

Kəskin sepsis (*s. acuta*) – bir neçə gün ərzində tam şəkildə inkişaf edən və remissiya dövrü olmayan sepsis

Koli-bakterial sepsis (*s. colibacterialis*) – yenidoğulmuşlarda və ya zəifləmiş uşaqlarda generalizə olan koli-infeksiyanın nəticəsi olan sepsis

Koli-basilyar sepsis – bax: kolibakterial sepsis

Kriptogen sepsis (*s. cryptogena*) – birincili irinli iltihab ocağının aşkar edilmədiyi sepsis

Qonokokk sepsisi (*s. gonococcica*) – qonokokklar tərəfindən törədilən sepsis

Mikotik sepsis (*s. mycotica*) – parazit göbəkləri tərəfindən törədilən sepsis

Neonatal sepsis (*s. neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların sepsis

Odontogen sepsis (*s. odontogena*) – birincili irinli iltihab ocağının dişdə yerləşməsi nəticəsində inkişaf edən sepsis

Oral sepsis (*s. oralis*) – birincili irinli iltihab ocağının ağız boşluğunda yerləşən sepsis

Otogen sepsis (*s. otogena*) – kəskin və ya xronik orta otit zamanı meydana çıxan ağırlaşma

Peritoneal sepsis (*s. peritonealis*) – kəskin irinli peritonit nəticəsində inkişaf edən çox kəskin sepsis

Puerperal sepsis (*s. puerperalis*; lat. *puerperalis* doğumdansonrakı) – doğumdansonrakı sepsis

Pulmonal sepsis (*s. pulmonaris*) – yenidoğulmuşlarda birincili irinli iltihab ocağının ağciyər olduğu sepsis

Rinogen sepsis (*s. rhinogena*) – birincili irinli iltihab ocağının burunda yerləşdiyi sepsis

Sap sepsisi (*s. malleica*) – sap törədiciyələri tərəfindən törədilən və ağır gedişli sapın klinik ağırlaşması olan sepsis

Stomatogen sepsis (*s. stomatogena*) – bax: oral sepsis

Tonzillojen sepsis (*s. tonsillogena*) – birincili irinli iltihab ocağının

badamcıqlarda, badamcıqətrafi və udlaqətrafi toxumalarda yerləşdiyi sepsis

Tromboflebitik sepsis (*s. thrombophletica*) – törədicinin irinli tromboflebit ocağından yayılması nəticəsində inkişaf edən sepsis

Yara sepsisi (*s. vulneralis*) – birincili irinli iltihab ocağının infeksiyalanmış yara olduğu sepsis

Yarımkəskin sepsis (*s. subacuta*) – metastatik abseslərin, klinik əlamətlərin kəskin sepsisə nisbətən az nəzərə cərpdiyi sepsis

Yenidoğulmuşların sepsisi (*s. neonatorum*) – yenidoğulmuşun bətn daxilində və ya doğuş zamanı yoluxması nəticəsində inkişaf edən sepsis

Septal (*septalis*) – arakəsməyə aid olan mənasını verir

Septektomiya – burun çəpərinin bir hissəsinin kənar edilməsi

Septik- (septiko-; yun. *septikos* çürüdən) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “irinləyən”, “irin törədən”, “septik” mənalarını verir

Septikopiemiya – orqanizmin ümumi intoksikasiya əlamətləri ilə yanaşı müxtəlif orqan və ya toxumalarda metastatik abseslərin əmələ gəlməsi ilə gedən sepsis forması

Septisemiya (*septicaemia*) – qanda olan patogen mikroorqanizmlərin orqan və toxumalarda metastatik irin ocaqları yaratmadığı sepsis forması, toksemiya

Septoplastika – burun çəpəri ayrılışı zamanı icra olunan plastik əməliyyat

Serebral angiogramma – beyin damarlarının rentgenoqramması

Serebral ateroskleroz zamanı Simmondsabənzər sindrom – serebral

ateroskleroz zamanı kəksiya, saçların tökülməsi, dırnaqların kövrəkləşməsi, hipotenziya, hipoqlikemik vəziyyətə meyllikdən ibarət simptom kompleks

Serebral defans – beyin zədələnməsi nəticəsində karlıq

Serebrasteniya (*cerebrasthenia*) – asteniyanın baş ağrısı, baş gicəllənməsi, yaddaş pozğunluğu ilə birgə təzahürü

Serebrolizin (*cerebrolysinum*) – mərkəzi sinir sisteminin funksional pozğunluqları zamanı tətbiq olunan tərkibində 18 amin turşusu olan dərman preparatı

Serebropatiya (*cerebropathia*) – bax: ensefalopatiya

Serebrorenal sindrom – bax: Lou sindromu

Serebroretinal angiomatoz (*angiomatosis cerebroretinalis*) – bax: Gippel-Lindau xəstəliyi

Serebrozid lipidozu – bax: Qoşə xəstəliyi

Serebrozidoz – bax: Qoşə xəstəliyi

Sereyski sindromu – baş beyinin alın nəhiyəsinin zədələnmələri zamanı aspontanlıq, adinamiya və abuliyanın birgə təsadüf olunması

Serigel (*cerigelum*) – detergent tərkibli antiseptik maddə

Serioqraf – müəyyən zaman müddətində rentgen filmlərini seriyalarla çəkməyə imkan verən rentgenoqrafiya aparatı

Serjan simptomu (E.E. Sergeant, 1867-1943, frans. terapevti) – 1. vegetativ sinir sisteminin labilliyinin yüksək olması zamanı davamlı qırmızı dermoqrafizm; 2. arterial hipotenzia və böyrəküstü vəz çatışmazlığı zamanı qarın nəhiyəsi dərisinin ağ dermoqrafizmi

Serjan sindromu (E.E. Sergent) – Bernar-Qorner sindromu ilə qırtlaq əzələlərinin iflicinin birgə təzahürü; ağciyər zirvəsinin xərcəngi, ağciyər vərəmi zamanı azan sinirin və boyun nahiyyəsinin simpatik kötüyünün zədələnmələri zamanı təsadüf olunur

Serologiya (*sero-* + *yun. logos* elm) – immunologiyanın seroloji reaksiyaların mexanizmini öyrənən bölməsi

Seropnevmo-perikard (*seropneumopericardium*) – perikardial boşluqda seroz mayenin və qazın toplanması

Seroprofilaktika – yüksək zədələnmə riski olan xəstələrə immun zərdab və ya qamma-qlobulin yeridilməklə infeksiya xəstəliklərin spesifik profilaktikası

Serosit (*serocytus*) – seroz vəzin sekretor hüceyrəsi (məs., qulaqətrafi)

Seroterapiya – xəstəyə tərkibində xəstəliyin törədicisinə və ya toksinlərinə qarşı anticism olan preparatın yeridilməsinə əsaslanan müalicə üsulu

Sirotinin üsulu – *bax:* zondsuz enteral oksigenasiya

Serotonin adipinat (*serotonini adipinas*) – antihemorragik təsirli vasitə

Seroz qışa (*tunica serosa*) – bədən boşluqlarını, onlarda yerləşən orqanları örtən sıx lifli birləşdirici toxumadan təşkil olunmuş mezotellə örtülən qışa (məs., periton, seroz perikard, plevra)

Seroz maye (*liquor serosus*) – seroz qışalar tərəfindən ifraz olunan maye

Seroz-əzələ bağırsaq tikişi – seroz qışa və əzələ qatını əhatə edən bağırsaq tikişi

Serozim – *bax:* faktor VII

Serozit (*serositis*; anat. *tunica serosa* seroz qışa) – seroz qışanın iltihabı

Revmatik serozit (*s. rheumatica*) – revmatik hücum zamanı inkişaf edən serozit

Uremik serozit (*s. uraemica*) – uremiya zamanı azotemiya cavab reaksiyası olaraq inkişaf edən serozit

Seroz-muskulyar bağırsaq tikişi – *bax:* seroz-əzələ bağırsaq tikişi

Serozosit (*serosocytus*) – *bax:* serosit

Serrasioz (*serratosiis*) – *Serratia Marcescens* şərti patogen bakteriyaları tərəfindən törədilən, müxtəlif orqan və ya sistemləri, əsasən sidikxıyarıcı yolları zədələyən az öyrənilmiş yoluxucu xəstəlik

Sertolli-Leydinq hüceyrələri – *bax:* arrenoblastoma

Serum – qan zərdabı

Servikal kanal – *bax:* uşaqlıq boynunu kanalı

Servikoartroz – *bax:* boyun spondilartroz

Servisit – uşaqlıq boyununun selikli qişasının iltihabı

Sessil anticismlər (frans. *sessile* oturan) – Erlix nəzəriyyəsinə görə anticism rolu oynayan hüceyrə reseptorları

Sestan simptomu (Cestan Etienne Jacques Marie Raymond, 1872-1932, frans. nevropatoloqu) – üz sinirinin periferik iflici zamanı xəstə önə baxıb gözlərini yumduqda, zədələnməmiş tərəfdə üst göz qapağının bir qədər qalxması

Sestan-Şene sindromu – yumşaq damaq və səs бүкüşü əzələlərinin iflici və Bernar-Qorner sindromunun zədələnməmiş tərəfin hemiparezi, hemiataksiyası, əks tərəfdə isə ağrı, temperatur hissiyatının aşağı en-

Seybin triadası

məsi ilə birgə təsadüf edilməsi ilə təzahür edən bulbar sindrom

Seybin triadası (A. B. Sabin, amer. virusoloq) – toksoplazmozlu xəstələrdə hidroşefaliya, xorioretinit və rentgenoloji olaraq baş beyində kirəcləşmə ocaqlarının aşkar edilməsi

Seyer simptomu – auskultasiya etdikdə spontan pnevmotoraks zamanı döş sümüyü nahiyəsində dəri üzərinə qoyulmuş qəpiyin üzərinə digər qəpiklə döyəclədikdə döş qəfəsinin arxa nahiyəsində metallik səsin eşidilməsi

Seyk simptomu (Seyk) – ürəyin mütləq və nisbi kütlük sərhədlərinin tənəffüsün fazalarından asılı olmaması (bitişən perikarditdə və ya bitişən plevritlərdə rast gəlinir)

Seyl simptomu (L. Sale, amer. cərrah) – qarın boşluğunun kəskin iltihabi proseslərində ağciyər üzərində auskultativ olaraq tənəffüs küylərinin birtərəfli zəifləməsi

Seynt sindromu (Ch. P. M. Saint) – qida borusunun diafraqmal dəliyinin yırtığı, öd daşı xəstəliyi və yoğun bağırsaq divertikulyozunun birgə təzahür etməsi

Seynt triadası – *bax*: Seynt sindromu

Seysmofobiya – zəlzələdən patoloji qorxu

Seysmometr (yun. *seismos* sarsıtma, titrətmə + *metreo* ölçmək) – dəriyə kamertonla təsir etdikdə meydana çıxan titrəməni qeydə alan cihaz

Seyunksiya – təfəkkürün assosiativ əlaqələrinin pozulması

Seyvan boşluğu (*cavum conchae*) – qulaq seyvanının xarici qulaq keçəcəyinə keçən çuxuru

Selio – (yun. *koilia* boşluq, qarın boşluğu) – mürəkkəb sözlərin tərkib his-

səsinə daxil olub “qarın boşluğuna aid olan” mənasını verir

Sezar xəstəliyi – dərinin və sümük iliyinin zədələnməsi ilə gedən limfomatoz

Sezari retikulyozu (A. Sezary, 1880-1956, frans. dermatoloqu) – *bax*: Sezari sindromu

Sezari sindromu (A. Sezary; sin. Sezari retikulyozu, retikulyar eritrodermiya) – qaşınan və qabıqlanan eritrodermiya, limfadenopatiya, alopesiya, leykositoz, qanda atipik makrofaqların aşkar edilməsi ilə təzahür edən dəri retikulozu

Səhər sindromu – xroniki alkoqol gastriti zamanı selik tərkibli səhər qusması

Səhra cərrahiyyə masası – səhra şəraitində cərrahi əməliyyatların aparılması üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi masa

Səhra distilyasiya aparatı – səhra şəraitində distillə edilmiş su almaq üçün portativ distilyator

Səhra hospital çarpayısı – yaralı və xəstələrin səhra müəssisələrinə yerləşdirmək üçün istifadə olunur

Səhra mətbəxi – səhra şəraitində hərbi qulluqçuların isti yeməklə təmin etmək üçün istifadə olunan qoşqu və ya nəqliyyat

Səhra narkoz aparatı – səhra şəraitində narkoz və Ağciyərlərin süni ventilyasiyasını aparmaq üçün partativ narkoz aparatı

Səhra sarğı masası – səhra şəraitində yaraların sarınması üçün istifadə olunan masa

Səhra stomatoloji kabinet – səhra şəraitində hərbi qulluqçulara stomatoloji yardım üçün nəzərdə tutulur

Sənaye zəhəri – müəyyən şəraitdə işçilərin sağlamlığına zəhərleyici

təsir edən (məs., doza artıqlığı zamanı) səniyənin son və ya aralıq məhsulları

Səpgi (*eruptio*) – dəri və ya selikli qişaların xarici ocaqlı patoloji dəyişikliklərinin ümumi adı

Allergik səpgi (*e. allergica*) – allergik reaksiyanın təzahürü kimi meydana çıxan polimorf səpgi

Dərman səpgisi (*e. medicamentosa*) – medikamentoz toksidermiya və dermatitlər zamanı meydana çıxan səpgilərin ümumi adı

Qızılca səpgisi (*e. morbillica*) – qızılca zamanı xəstəliyin ilk 3 günündə meydana çıxan ləkə və papulalardan ibarət səpgi

Medikamentoz səpgi – bax: dərman səpgisi

Məninqokokkəməlik səpgi (*e. meningococcaemia*) – məninqokokkəməliyə zamanı ətraflarda, gövdədə, göz qapaqlarında çoxsaylı qeyri-düzgün ulduzabənzər formalı qansızmalar şəklində təzahür edən səpgi

Monomorf səpgi (*e. monomorpha*) – eyni tip morfoloji elementlərlə təzahür edən səpgi

Polimorf səpgi (*e. polymorpha*) – eyni zamanda müxtəlif növ morfoloji elementlərlə təzahür edən səpgi

Skarlatinoz səpgi (*e. scarlatinoza*) – skarlatina zamanı Filatov üçbucağını çıxmaq şərti ilə qalan nahiyyələrdə nöqtəvari ləkələr və qansızmalarla bəzən isə papulalarla təzahür edən səpgi

Vaksin səpgisi (*e. vaccinalis*) – vaksinasıyadan sonra meydana çıxan polimorf səpgilər

Səpgili yatalaq (*typhus exanthematicus*) – rikketsiyalar tərəfindən törədilən kəskin infeksiya xəstəlik

Səpginin sönmə fenomeni – skarlatina zamanı dəri altına antistreptokokk zərdabı yeridildikdə həmin nahiyyədə səpgilərin sönməsi

Sərbəst insulin – qan zərdabında olan zülalla birləşməyən, qlükozanın əzələ toxuması, az miqdarda isə piy toxuması tərəfindən mənimsənilməsinə təmin edən insulin

Sərbəst sinir ucu (*terminatio nervi libera*) – yalnız hissi neyronun ox silindirlərindən təşkil olunmuş və qlial elementləri olmayan sinir ucu

Sərbəst T₃ (triiodotironin) – qalxanabənzər vəzi hormonu, quruluşunda 3 yod molekulu var

Sərbəst T₄ (tiroksin) – qalxanabənzər vəzi hormonu, quruluşunda 4 yod molekulu var

Sərhəd komendantlığı tibb məntəqəsi – komandatura ərazisində yerləşən hərbi qulluqçulara tibbi yardım göstərən tibbi hissə

Sərhəd komendantlığı tibb məntəqəsinin rəisi – komendantlıq ərazisində tibbi fəaliyyəti həyata keçirir, rütbəsi t/x kapitanı

Sərhəd zastavasının sanitariya təlimatçısı – zastavanın şəxsi heyətinə ilk tibbi yardım göstərir, xəstələri vaxtında aşkar edir, sanitariya-gigiyena və əksepideмик tədbirləri həyata keçirir

Sərhədçi simptomu – təxminən 10 günlük dissamnik yuxu zamanı yaranır, özünü fikir ifadəliyinin qeyri-səlişliyi, yersiz təvəssülatlığa yol vermə, nisbətən acıqlı olma, səsin modulyasiyasının dəyişməsi, hətta illüziya və funksional görmə hallüsinasiyaları ilə bürüzə verir; nadir hallarda spontan baş verir; təxminən 5-7 ildən artıq steriotip xidmət rejimi, uzun müddət iş sta-

jı olan şəxslərdə yorğunluq zamanı müşahidə olunur; müalicə aspektlərində sərhədçinin xarakter cizgiləri, təfəkkür istiqaməti, yaşı, az hallarda cinsi, intellektual baqajı, sosial problemləri aparıcı rol oynayır və onların ümumi həyatında və sağlamlığında çox əhəmiyyətli yer tutur; bu simptomlar digər insanlarda da aşkarlanır, lakin sərhədçilərdə peşə xəstəliyi əlaməti kimi qəbul edilə bilər

Sərhədçi yuxusuzluğu – gecə sərhəd naryadlarında vaxtaşırı eşidilən külək, quş, heyvan səsləri, onların duyğu orqanlarına müvafiq (xüsusən görmə, eşitmə, qoxu) şərti refleks formalaşdırır və bu da vegetativ sinir sisteminin mərkəzi şöbələrinin simpatoadrenal reaksiya oyanıqlığı ilə səciyyələnilir; iş təcrübəsi 5-7 ildən artıq olan sərhədçilərdə daha aydın nəzərə çarpır; yuxusuzluğun tez-tez təkrar olunması təxminən 10 il ərzində sərhədçinin səhhətində tam iz buraxır və onların növbəti həyatlarında daim öndə olan hal sayılır

Səs aparatı – səs yaratmaqda iştirak edən orqanlar-ağız boşluğu, burun boşluğu, burunətrafı ciblər, udlaq, qırtlaq, diafraqma və bronxlar

Səs бүкүшү – qırtlağın selikli qışasında-ki tərkibində səs telləri və səs əzələsi olan бүкүш

Səs çıxıntısı – qırtlağın çalovabənzər qığırdağının əsasındakı səs tellərinin və əzələnin başladığı ön çıxıntı

Səs qəbuledici aparat – spiral orqana müvafiq eşitmə analizatorunun hissəsi

Səs yarığı – iki səs бүкүшү və arxa sahədə çalovabənzər qığırdaqların medial səthi ilə məhdudlaşan, qırtlağın orta hissəsindəki horizontal yarıq

Səsin maskalanması – eyni zamanda müxtəlif yüksəklikli səslərin dinlənməsi zamanı aşağı yüksəklikli səsin eşidilməsinin dayanması (audiometriya zamanı istifadə olunan fizioloji fenomen)

Səsin yaranması – *bax*: fonasiya

«Səsləndirilmiş» hüceyrələr – ultrasəsle təsir edilmiş hüceyrələr

Səsötürücü aparat – qulaq seyvanı, xarici qulaq keçəcəyi, təbil pərdəsi, eşitmə sümükçükləri zənciri, eşitmə əzələləri, eşitmə borusu, mağara və gicgah sümüyü, məməyəbənzər çıxıntısının havalı hüceyrələri, ilbiz axacağı

Səthi çat – epidermis nahiyəsində əmələ gələn çat

Səthi qasıq halqası (*anulus inguinalis superficialis*) – qarının xarici çəp əzələsi apanevrozunun ayaqları, ayaqarası liflər və əyilmiş bağın əmələ gətirdiyi halqa

Səthi spesifik şiş antigeni – şiş hüceyrələrinin səthində lokalizasiya edən orqanospesifik şiş antigeni

Səyrimə – *bax*: tiklər

Səyyar rentgen avtomobili – müxtəlif bölgələrdə yerləşən hərbi hissələrdə şəxsi heyətin rentgen müayinəsinin aparılması üçün istifadə olunan avtomobil

Səyyar stomatoloji dəstə – şəxsi heyətə stomatoloji tibbi yardım göstərir

Sfenoidit (*sphenoiditis*) – burnun əsas cib- nin selikli qışasının iltihabı

Sfenosefaliya (*sphenocephalia*) – kəllə sümüyünün pazabənzər formasından ibarət inkişaf anomaliyası

Sfenson-Hiatta əməliyyatı (O. Swenson, amer. cərrah; R. Hiatt) – Qrişp- runq xəstəliyi zamanı icra olunan iki etaplı cərrahi əməliyyat

Sferdlov aparatı (Ю. М. Свердлов, sov. ortoped-travmatoloqu) – ayağın

natamam çıxıqları zamanı topuqlar nahiyyəsinə qoyulan və onları yaxınlaşdıran aparat

Sferdlov əməliyyatı (Ю. М. Свeрдлов) – bəzə oynanışının çıxığı zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Sferik cib – *bax*: sferik çökəklik

Sferik çökəklik (*recessus sphericus*) – daxili qulağın sümük labirintinin medial divarında yerləşən və ilbizlə birləşən kürəyəbənzər çökəklik

Sferik kisə çökəkliyi – *bax*: sferik çökəklik

Sferik kisəcik – ilbiz axacağı ilə birləşən, dəhlizin sferik dərinliyində yerləşən zarlı labirintin bir hissəsi

Sfero – (yun. *sphaira* kürə, şar) – mürək-kəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “sferik səthə malik”, kürəyəbənzər” mənasını verir

Sferoblast – damar divarının osmotik təzyiqin dəyişməsinə davamsızlığı nəticəsində yaranan bakterial hüceyrə

Sferoblastoma (*sphaeroblastoma*) – *bax*: meduloblastoma

Sferofagiya-braximorfiya – *bax*: Markezani sindromu

Sferofakiya (*sphaerophakia*) – bəbəyin kürəyəbənzər formasından ibarət irsi inkişaf anomaliyası

Sferolit (*spherolithos*) – öd kisəsində piy və ya xolesterindən ibarət mikroskopik törəmə (öd konkretininin sələfi)

Sferoperimetr – görmə sahəsini ölçmək üçün alət

Sferosit (*sphaerocytus*) – hemolitik anemiyalarda aşkar olunan sferik formalı eritrosit

Sfiqmo – (yun. *sphynlos* nəbz) – mürək-kəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “nəbzə aid olan” mənasını verir

Sfiqmofofiya – qanın arteriyalardan keçməsi zamanı yaranan səs fenomenlərinin qeydə alınması

Sfiqmoqronoqraf – *bax*: sfiqmokardi-oxronoqraf

Sfiqmokardioxronoqraf – periferik arterial nəbzi və ürək təkanını eyni zamanda qeydə alan cihaz

Sfiqmoqraf (*sfiqmo-* + yun. *grapho* yazmaq, təsvir etmək) – arteriya divarının nəbz dalgasını qrafik qeydə alan cihaz

Sfiqmoqrafiya (*sfiqmo-* + yun. *grapho* yazmaq, təsvir etmək) – yüksək arterial təzyiq zamanı arteriya divarlarının rəqsinin qrafik qeydiyyatı

Düz sfiqmoqrafiya – dətçikin bilavasitə arteriya divarına birləşdirilməsi ilə aparılan sfiqmoqrafiya

Sfiqmoqramma (yun. *sphynlos* nəbz + *gramma* yazı) – arteriya divarının nəbz dalgasını əks etdirən əyri

Mərkəzi sfiqmoqramma – ümumi yuxu arteriyasında qeydə alınan sfiqmoqramma

Periferik sfiqmoqramma – periferik arteriyada qeydə alınan sfiqmoqramma

Sfiqmologiya – nəbz haqqında təlim

Sfiqmomanometriya – arterial təzyiqin sifiqmomanometrlə ölçülməsi

Sfiqmoosilloqrafiya – *bax*: sfiqmoqrafiya

Sfiqmotenzioqraf – arterial təzyiqi və arteriya divarının nəbz dalgasını eyni zamanda qeydə alan cihaz

Sfiqmotonometriya – *bax*: sfiqmomanometriya

Sfinkter (*musculus sphincter*) – boşluqlu orqanı və ya hər hansı bir dəliyi sıxan sirkulyar əzələ

Göz bəbəyi sfinkteri (*m. sphincter pupillae*) – göz bəbəyini daraldan sirkulyar saya əzələ hüceyrələri

İleosekal sfinkter (*m. sphincter ileocaecalis*) – qalça bağırsağın əzələ liflərindən əmələ gələn ileosekal dəliyi qapayan sfinkter

Oddi sfinkteri (*sphincter Oddi*) – ümumi öd və mədəaltı vəzi axacağıının birləşməsindən əmələ gəlmiş genişliyin (ampulun) çevrəsi boyunca onikibarmaq bağırsağın ənən hissəsində böyük məməciiyin (Fater məməciiyinin) divarında, həlqəvi saya əzələ liflərindən əmələ gəlmiş törəmə; ödəün və mədəaltı vəzi şirəsinin onikibarmaq bağırsağa keçməsinə tənzimləyir, bağırsaq möhtəviyyatının axacaqlar sisteminə düşməsinin qarşısını alır

Sidik kisəsinin sfinkteri (*m. sphincter vesicae*) – sidik kisəsi əzələ qışasının orta qatının qalınlaşması

Ümumi öd axarının sfinkteri (*m. sphincter ductus choledochi*) – ümumi öd axarının intramural hissəsinin saya əzələ hüceyrələrinin sirkulyar qatı

Sfinkterit (*sphincteritis*) – hər hansı bir sfinkterin iltihabı (əsasən qaraciyər, mədəaltı vəz ampulasına məxsus sfinkterin)

Sfinkterektomiya (*sphincterectomy*) – sfinkterin hər hansı bir hissəsinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Sfinkterometriya – sfinkterin tonusunun ölçülməsi üsulları

Sfinkteroplastika (*sphincteroplastica*) – sfinkterin bərpası və ya yeni sfinkterin yaradılması cərrahi əməliyyatı

Sfinkterorafiya (*sphincterorrhaphia*) – sfinkterin tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Sfinkterotomiya (*sphincterotomy*) – sfinkterin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Sfirion (*sphyrion*) – medial topuğun ən aşağı hissəsi (antropometrik nöqtə)

Sxindilioz (*schindylesis*) – bir sümüyün iti ucunun digər sümüyün haçalanmış ucları arasına keçərək fibroz birləşmə əmələ gətirməsi

Şğıortalayıcı drenaj – əməliyyat yarasının baş verə biləcək ağırlaşmaların

qarşısının alınması məqsədilə drenləşdirilməsi

Sıxac – tıbdə: hər hansı bir obyektı tutmaq, sıxmaq və sıxıb saxlamaq üçün alət

Cərrahi sıxac – cərrahi əməliyyat və sarğı zamanı orqan, toxuma və sarğı materiallarını tutmaq və saxlamaq üçün istifadə olunan sıxacları ümumi adı

Qandayandıran sıxac – qanaxmanı müvəqqəti saxlamaq məqsədilə qan damarlarını sıxmaq üçün istifadə olunan cərrahi sıxacların ümumi adı

Sıxıcı alətlər – qan damarlarının sıxılmasında istifadə olunan alətlər

Sıxıcı jom – bax: enterotrib

Sıxılma (*compressio*) – orqan və ya toxumaların təzyiq nəticəsində zədələnməsi

Sinir sıxılması (*c. nervi*) – sinirlərin uzun müddətli təzyiq nəticəsində zədələnməsi (məs., çapıq, sümük döyənəyi, şişlər tərəfindən göstərilən təzyiq)

Travmatik sıxılma – bax: travmatik tok-sikoz

Sial- (sialo-; yun. *sialon* tüpürcək, ağız suyu) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ağız suyuna aid, tüpürcək vəzinə aid” mənasını verir

Sialadenit (*sialadenitis*; *sial-* + yun. *aden* vəzi) – ağız suyu vəzilərinin iltihabı

Sialadenit qeyri-epidemik seroz – bax: kəskin seroz parotit

Sialodoxit (*sialodochitis*) – tüpürcək vəzi axarının iltihabı

Sialoqrafiya (*sialo-* + yun. *grapho* yazmaq; sin. *salivoqrafiya*) – ağız suyu axacağı və vəzilərinin rentgenoloji müayinəsi

Sialolitiaz (*sialolithiasis*) – ağız suyu daşları

Sialoreya (*sialo-* + yun. *rhoia* axma, tökülmə) – ağız suyunun axması

Sialosintiqrafiya – *bax*: sialoskanoqrafiya

Sialoskanoqrafiya – tüpürcək vəzilərinin radioizotop skanə edilməsi

Sialostaz (*sialostasis*) – tüpürcək vəzi axarının tutulmaları zamanı tüpürcək ifrazının dayanması

Siamid (*cyamidum*) – alkoqolizmin müalicəsində tətbiq olunan preparat

Sianodermiya (*cyanoderma*; *siano-* + *yun. derma* dəri) – dərinin sianozu

Sianokobalamin (*cyanocobalaminum*; *sin. B₁₂* vitamini, Kaslin xarici amili) – suda həll olan vitamindir; əsasən qaraciyər, böyrək, qırmızı ət, dəniz məhsulları, balıqlar, toyuq, süd, yumurta, qatıq və pendir kimi heyvan mənşəli qidalarda olur; metionin və nuklein turşularının biosintezində, qanyaranma proseslərində iştirak edir, sinir sisteminin normal fəaliyyət göstərməsinə səbəb olur; onun çatışmazlığı anemiya və funikulyar mieloza gətirib çıxarır

Sianopsiya (*synopsis*; *sin-* + *yun. opsis* görmə) – mavi rəngin düzgün qavranılmaması

Sianoz (*cyanosis*) – qan təchizatının zəif olması nəticəsində dərinin göyümtül rəngi

Periferik sianoz – periferik nahiyələrin göyərməsi

Sibazon (*sibazonum*) – benzodiazepin törəməsi olan trankvilizator

Sibenman xəstəliyi – Valdeyer həlqəsi zonasında selikli qişanın xroniki iltihabı nəticəsində ağ rəngdə xırda tikanabənzər çöküntülərin əmələ gəlməsi

Sibir yarası (*anthrax*) – *bax*: qarayara

Sibofobiya (*cibophobia*) – qidadan qorxma

Siçovul rikkesiozu – epidemik səpgili yatalaq

Siçovulların cüzamı – siçovulların yoluxucu xəstəliyi, *Mycobacterium lepra*

rae mirium tərəfindən törədilən cüzamın eksperimental modeli

Sidenqam xəstəliyi (Th. Sydenham, 1624-1689, ing. həkimi) – *bax*: kiçik xoreya

Sidero – (*yun. sideros* dəmir) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “dəmirə aid olan”, “tərkibində dəmir olan” mənasını verir

Sideroblast – *bax*: siderofaq

Siderodromofobiya (*siderodromophobia*) – dəmir yolu nəqliyyatından patoloji qorxu

Siderofagiya (*siderophagia*) – siderofaqlar tərəfindən dəmir tərkibli birləşmələrin udulması prosesi

Siderofaq (*siderophagus*) – tərkibində dəmir olan birləşmələri udan faqosit (siderofaqlar dəmir tərkibli piqmentləri hemosiderinə çevirir)

Siderofilin – *bax*: transferrin

Sideropenik sindrom – *bax*: Plummer-Vinson sindromu

Sideropeniya (*sideropenia*) – dəmirdefisitli anemiyalar zamanı plazmada dəmirin azalması

Siderosilikoz (*siderosilicosis*) – sistematik olaraq tərkibində dəmir və silisium olan tozlarla nəfəsalma nəticəsində meydana çıxan pnevmokonioz

Sideroskop (*sidero-* + *yun. skopeo* tədqiq etmək) – gözdə maqnit tərkibli yad cismin lokalizasiyasını təyin etmək üçün cihaz

Sideroskopiya (*sidero-* + *yun. skopeo* tədqiq etmək) – sideroskopun maqnit əqrəbinin yerdəşməsinə əsasən gözdaxili maqnit tərkibli yad cismin aşkar edilməsi üsulu

Siderotik angiofibroma (*angiofibroma sideroticum*) – hemosiderinin toplanması ilə gedən angiofibroma

Sideroz (*siderosis*) – 1) dəmir və onun birləşmələrinin tozu ilə sistematik

nəfəsalma nəticəsində yaranan pnevmokonioz;

Qara sideroz (*s. nigra*) – ağciyər toxumasının dəmir korbanat, dəmir fosfat kimi birləşmələrlə qara rəngə boyanması ilə xarakterizə olunan sideroz

Qırmızı sideroz (*s. rubra*) – ağciyər toxumasının dəmir oksidləri ilə boyanması nəticəsində al rəngdə olması ilə xarakterizə olunan sideroz

Sideroz – 2) orqan və toxumalarda dəmir birləşmələrinin toplanması Ekzogen sideroz (*siderosis exogena*) – dəmirin orqanizmə xaricdən daxil olması nəticəsində meydana çıxan sideroz

Transfuzion sideroz (*s. transfusionalis*) – qanqöçürmə nəticəsində meydana çıxan sideroz

Ümumi sideroz (*s. totalis*) – çoxsaylı toxumaları əhatə edən sideroz

Yerli sideroz (*s. localis*) – toxumanın məhdud nəhiyəsinin siderozu

Sidik (*urina*) – böyrəklər tərəfindən hasil olunan və sidik axarları ilə ifraz olunan bioloji məhlul

Birincili sidik – qanın plazmasının böyrək yumaqcıqlarında ultrafiltrasiya nəticəsində yaranan maye

Definitiv sidik – birincili sidikdən artıq suyun, orqanizm üçün zəruri olan mineral duzların və üzvi maddələrin geriye sorulmasından sonra qalan sidik

Hipertonik sidik – xüsusi çəkisi qanın xüsusi çəkisindən artıq olan sidik

Hipotonik sidik – xüsusi çəkisi qanın xüsusi çəkisindən az olan sidik

İkincili sidik – bax: definitiv sidik

Qalıq sidik – sidik ifrazından sonra sidik kisəsində qalan sidik (sidik kisəsinin əzələ qatının zəifliyi və ya sidik çıxarıcı kanalın keçiriciliyinin pozulması nəticəsində meydana çıxır)

Provizor sidik – bax: birincili sidik

Sidik axarı dəliyi (*ostium ureteris*) – sidik kisəsi divarında sidik kisəsi üçbucağının əsasında yerləşən sidik axarının açıldığı dəlik

Sidik axarının anadangəlmə daralması – sidik-cinsiyyət sisteminin anadangəlmə anomaliyası

Sidik axarının anadangəlmə klapanı – sidik-cinsiyyət sisteminin anadangəlmə anomaliyası

Sidik axarının ekstirpasiyası (*exstirpatio ureteris*) – bax: ureterektomiya

Sidik axarının ektopiyası (*ectopia ureteris*) – inkişaf anomaliyası: sidik axarı dəliyinin sidik kisəsində deyil, aralıq nəhiyəsinin dəliyində, sidik çıxarıcı kanalda və ya uşaqlıq yolunda yerləşməsi

Sidik axarının ikiləşməsi (*fissura ureteris*) – məhdud nəhiyədə sidik axarının ikiləşməsi

Sidik cövhəri (*urea*; sin. karbamid) – bax: karbamid

Sidik kisəsi (*vesica urinaria*) – sidik-ifrazat sisteminin kiçik canaqa yerləşən, sidiyin böyrəklərdən toplandığı və sidik çıxarıcı kanala ifraz edildiyi əzələvi orqan

Sidik kisəsi sfinktoru (*musculus sphincter vesicae*) – sidik çıxarıcı kanalın daxili dəliyi nəhiyəsində sidik kisəsinin orta sirkulyar əzələ qatının qalınlaşması

Sidik kisəsi üçbucağı (*trigonum vesicae*) – sidik axarı dəlikləri və sidik çıxarıcı kanalın daxili dəlikləri arasındakı sahə

Sidik kisəsinin ageniziyası – anadangəlmə olaraq sidik kisəsinin olmaması

Sidik kisəsinin çönməsi – bax: sidik kisəsinin ekstrofiyası

Sidik kisəsinin ekstraperitonizasiyası – sidik kisəsinin rezeksiyası əməliyyatı zamanı onun zirvəsini örtən periton qışasından ayrılması etapi

Sidik kisəsinin ekstrofiyası (*extrophia vesicae urinariae*) – anadangəlmə inkişaf qüsuru olub, sidik kisəsinin ön divarının olmaması şəklində təzahür edilir

Sidik kisəsinin ektopiyası (*ectopia vesicae urinariae*) – bax: sidik kisəsinin ekstrofiyası

Sidik kisəsinin ikiləşməsi – sidik-cinsiyət sisteminin anadangəlmə anomaliyası

Sidik kisəsinin tenizmi – qeyri-normal sidik buraxma istəyi

Sidik pepsini – bax: uropepsin

Sidik obstruksiyası – sidik yollarında maneənin olması nəticəsində sidik axınının çətinləşməsi

Sidik sindromu – proteinuriya, hematuriya, leykosituriya və slindruriyadan ibarət kliniko-laborator anlayış

Sidik sövhəri – osmotik təsirli diuretik

Sidik stazı – bax: urostaz

Sidik turşulu asidoz – bax: laktat asidoz

Sidik turşusu – purin mübadiləsinin son məhsulu (nəfritlər, leykozlar və podaqra zamanı miqdarı artır)

Sidik yolları – sidiiyin toplandığı və ifraz edildiyi anatomik orqanların məcmusu (böyrəklər, ləyənləri və kasacıqları ilə birgə, sidik axarları, sidik kisəsi və sidik çıxarıcı kanal)

Sidik yollarının obstruksiyası – bax: sidik obstruksiyası

Sidikqəbuledici – yataq xəstələrində sidiiyin toplanması üçün şüşə, metal və ya plastikdən hazırlanmış qab

Sidikqovucu vasitələr (*diuretica*) – orqanizmin toxuma və boşluqlarından su və duzların sidik vasitəsi ilə xaric olmasını artıran dərman maddələri (məs., furosemid, spirinolakton, dia-karb, dixlotiazit)

Sidiyi saxlaya bilməmə (*inkontinentia urinae*) – sidik ifrazı siqnalı olmadan

sidik çıxarıcı kanaldan qeyri-iradi sidik ifrazı

Sidiyin reabsorbsiyası – birincili sidikdən suyun və suda həll olan bəzi maddələrin qana sorulması

Sidnokarb (*sydnocarbum*) – fenilalkil-sidnoim törəməsi olan mərkəzi sinir sisteminə stimulyedici təsir göstərən dərman vasitəsi

Sidofobiya – öldürülməkdən patoloji qorxu

Sifilid (*syphilidum*) – sifilis zamanı rast gəlinən səpgi

Çiçəybənzər pustulyoz sifilid (*s. pustulosum varioliforme*) – pustulları yarımkürəybənzər mərkəzində basıq olan pustulyoz sifilid

Ektimatoz pustulyoz sifilid – bax: sifilitik ektima

Pustulyoz impetiginoz sifilid (*s. pustulosum impetiginosum*) – klinik gedişi impetiqoya oxşar pustulyoz sifilid

Pustulyoz sifilid (*s. pustulosum*) – ikincili sifilis zamanı dərinin ağrı və ödəmi ilə müşayiət olunmayan pustulaşəkili sifilid

Sifilidologiya (*sifilis* + yun. *logos* elm) – venerologiyanın sifilisin patogenezi, simptomatikası və gedişinə, onun diaqnostikası, müalicə və profilaktikası üsullarına həsr olunan bölməsi

Sifilidoloq – sifilisin müalicəsi üzrə mütəxəssis

Sifilitik afta (*aphthae syphiliticae*) – ikincili sifilis zamanı yumşaq damağın aftoz zədələnməsi

Sifilitik angina (*angina syphilitica*) – ikincili sifilis zamanı damaq badamcıqlarının zədələnməsi ilə gedən angina

Sifilitik eritematoz angina (*a. syphilitica erythematosum*) – selikli qişanın kəskin eriteması ilə xarakterizə olunan sifilitik angina

Sifilitik papuloz angina (*a. syphilitica papulosa*) – əsnək, badamcıq və dildə papulaların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan sifilitik angina

Sifilitik yaralı-pustulyoz angina (*a. syphilitica pustulo-ulcerosa*) – əsnək, badamcıq və dildə pustulaların və xoraların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan sifilitik angina

Sifilis (*syphilis*; yun. *sys* donuz + *phifos* dost) – solğun treponemaların (*trehanema pallida*) törətdiyi zöhrəvi xəstəlik olub, gedişatında dərinin, selikli qişaların, daxili orqanların, sümük və sinir sisteminin zədələnməsi müşahidə olunur

Sifilis endemik (*syphilis endemica*) – bax: becel

Sifilisin birinci dövrü (*syphilis primaria*) – bərk şankrın əmələ gəlməsindən sonrakı ilk iki ay

Sifilisin birincili affekti (*primeraffekt*) – bax: bərk şankr

Sifilisin ikinci dövrü (*sifilis secundaria*) – ləkə, düyüncük, irinlik, sudurcuk, leykoderma və saçların tökülməsi kimi əlamətlərin inkişaf etdiyi dövr

Sifilitik bubon – bax: sifilitik limfadenit

Sifilitik döyənək (*clavus syphiliticus*) – ovuc-ayaqaltı sifilid (buynuzlaşmış iri papulalar)

Sifilitik obliterasiyaedən endarteriit (*endarteriitis obliterans syphilitica*) – baş beyin arteriyalarında lokalizasiya edən visseral sifilisin təzahür forması

Sifilitik psevdoflic – bax: Parro xəstəliyi

Sifilitik rupiya (*rupia syphilitica*) – əsasən ətraflarda yerləşən çoxsaylı qabıqla örtülən pustulyoz sifilid

Sifilitik skleradenit – bax: sifilitik limfadenit

Sifilofobiya (*syphilophobia*) – sifilislə xəstələnməkdən patoloji qorxu

Sifiloma (*syphiloma*) – sifilis zamanı yaranan spesifik düyün

Sifiloma birincili (*syphiloma primaria*) – çox vaxt tək eroziya və ya xora olub, ağrısızdır, ətrafında iltihab əlamətləri qeyd edilmir, əsasında qığırdağabənzər sərtləkdə və dəqiq sərhədlili infiltrat olur

Sifiloma üçüncülü (*syphiloma tertiarium*) – bax: sifilitik qumma

Sifilonixiya (*syphilonychia*; *sifilis* + yun. *onyx*, *onychos* dırnaq) – bax: sifilitik onixiya

Sikar simptomu (J. A. Sicard, 1872-1929, frans. nevropatoloqu) – oturaq və ya qamış sinirinin nevriti zamanı ayağı bükükdə incik sümüyünün başı nahiyyəsində ağrının meydana çıxması

Sikar sindromu (R. Sicard, frans. nevropatoloqu, 20 əsr.; sin. Sikar-Robino sindromu) – qaynar, soyuq, bərk qida qəbulundan sonra, danışiq zamanı, əsnəmə və ya öskürək zamanı dil kökünün, udlağın və yumşaq damağın bir tərəfində qəfil meydana çıxan ağrı ilə təzahür edən dil-udlaq sinirinin nevrallgiyası

Sikara-Rabino sindromu (R. Sicard; M. Robineau, 1870-1960, frans. anatomu) – bax: Sikar sindromu

Sikkəvari dəmrov – səpgilərinin forması pulu xatırladan dəmrov

Siklit (*cyclitis*) – gözün kirpikli cismnin iltihabı

Siklobarbitol (*cuclobarbamyllum*) – sakitləşdirici və yuxugətirici dərman vasitəsi

Siklodol (*cyclodolum*) – periferik və mərkəzi xolinolitik təsir göstərən parkinsonizm əleyhinə preparat

Siklofobiya – velosipedlərdən patoloji qorxu

Sikloforiya (*cyclophoria*) – çəpgözlüyün bir növü, müayinə zamanı göz almasının saat əqrəbi və ya əksi istiqamətində hərəkət etməsi

Siklofosfan (*cyclophosphanum*) – beta xloretil tərkibli şiş əleyhinə təsir göstərən kimyəvi terapevtik dərman maddəsi

Siklometiazid (*cyclomethiazidum*) – tiazid tərkibli diuretik maddə

Siklopiya (*cyclopia*) – orta xətdə bir gözün olmasında ibarət inkişaf anomaliyası

Sikloplegiya – akkomadasıyanın iflici

Siklopropan (*cuclopqoranum*) – inqalyasion narkoz zamanı istifadə edilən dərman vasitəsi

Sikloreleksasiya – akkomadasıyanın reflektor boşaldılması

Siklorentikulyar blok – kirpikli cismnin və büllurun önə doğru yerdəyişməsi nəticəsində maye dövrəninin pozulması

Sikloşefaliya (*cyclocephalia*) – bax: siklopiya

Sikloskopiya – gözün müayinə metodu

Siklospazm – bax: akkomadasıyanın spazmı

Siklotimiya (*cyclothyria*) – maniakal-depressiv psixozun yüngülvari forması

Sikoz (*sycosis*) – tük follikullarının irinli iltihabı

Sikvalon (*cycvalonum*) – ödqovucu təsirli maddə

Siqmatizm (*sigmatismus*) – fışılıtlı və cingiltili səslərin tələffüzünü çətinləşdirən dilin pəltəklilik növü

Siqmoidit (*sigmoiditis*) – «S»-əbənzər bağırsağın iltihabı

Hematogen siqmoidit (*s. haematogena*) – bağırsaq divarına infeksiya törədicisinin qan dövranı ilə

düşməsi nəticəsində meydana gələn siqmoidit

Hemorragik siqmoidit (*s. haemorrhagica*) – bağırsaq selikli qişasında nöqtəvari qansızmanın olması ilə xarakterizə olunan siqmoidit

Xroniki siqmoidit (*s. chronica*) – qarının sol yarısında tədricən başlayan ağrı, ağırlaşma və remissiyaların növbələşməsi ilə gedən siqmoidit

İrinli-hemorragik siqmoidit (*s. purulenta haemorrhagica*) – bağırsaq selikli qişasında irinin olması ilə xarakterizə olunan hemorragik siqmoidit

Kataral siqmoidit (*s. catarrhalis*) – bağırsaq selikli qişasının hiperemiyası və selikli ifrazatın artması ilə xarakterizə olunan siqmoidit

Kəskin siqmoidit (*s. acuta*) – qarının sol yarısında qəfil ağrı, qeyri-requlyar nəcis ifrazı və hərəkətin yüksəlməsi ilə gedən siqmoidit

Selikli siqmoidit (*s. mucosa*) – bax: kataral siqmoidit

Yaralı siqmoidit (*s. ulcerosa*) – bağırsaq selikli qişasında yaranın əmələ gəlməsi ilə gedən siqmoidit

Siqmoidoskop – bax: rektoromanoskop

Siqmoplikasiya – «S»-əbənzər bağırsağın divarına onun uzunluğunu azaltmaq üçün büzücü (qafraədən) tikişlərin qoyulması cərrahi əməliyyatı

Siqmoproktostomiya – «S»-əbənzər bağırsaq düz bağırsaq arasında anastomozun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Siqmostomiya – «S»-əbənzər bağırsağın xarici fistulnın yaradılması cərrahi əməliyyatı

Signatura

Signatura (*signatura*) – 1) aptekdən xəstəyə reseptin əvəzinə verilmiş əksi; 2) reseptin dərman vasitəsinin qəbul edilmə qaydası göstərilən hissəsi

Siquatera (isp. *siguatera*) – *bax*: siqvatera

Siqun müalicəsi – orqanizmin psixi, fiziki və tənəffüs imkanlarının inkişafı ilə aparılan qədim Çin müalicə metodu

Siqvatera (isp. *siguatera*; sin. siquate-ra) – bəzi tropik və subtropik balıqlarla qidalandıqda meydana çıxan xəstəlik

Silensofobiya – sakitlikdən patoloji qorxu

Siliar cisim – *bax*: kirpikli cisim

Silibor (*siliborum*) – hepatoprotektor təsirli maddə

Silikon – kosmetoloji qüsurları aradan qaldırmaq üçün iysiz və rəngsiz maye, sintetik material

Silikosideroz – *bax*: siderosilikoz

Silindruriya (*cylindruria*) – böyrək parenximasının patoloji prosesləri zamanı sidikdə silindrlərin miqdarının artması

Silinqomeliya – əsasən onurğa bey-ninin döş nahiyəsinin boz maddə-sində boşluqların əmələgəlməsi ilə gedən xəstəlik

Sillepsiologiya – dövlənmə və hamiləlik haqqında elm

Silverşeld əməliyyatı (N. Silfverskjold, İsveçli ortoped, 20 əsr) – spastik ifliclər zamanı baldırı bükən əzələlərin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Silverşeld xəstəliyi (N. Silfverskjold) – sümük segmentinin orta və proksimal nahiyəsinin qısalması, epifizin qalınlaşması, onurğanın əyilməsi, cırdanboyluluq, əyri pəncəlik və

yəhərəbənzər burnun olması ilə xarakterizə olunan xondrodisplaziya

Silvester üsulu ilə süni ventilyasiya (H. R. Silvester, 1829-1908, ing. həkimi) – zərərçəkənin əllərini baş arxasına aparmaqla nəfəsalma, döş qəfəsinə sıxmaqla nəfəsvermə əldə etməklə ağciyərlərin süni ventilyasiyası

Silvestron-Byanko sindromu (E. Silvestroni, ital. həkimi; J. Bianco, ital. həkimi) – *bax*: kiçik talassemiya

Simanovskinin alın reflektoru (N.P. Simanovski, 1854-1922, sov. otorinolarinqoloqu) – əks olunan işıq vasitəsilə qulaq, burun, qırtlaq və boğazın müayinəsində istifadə olunan dəyirmi, mərkəzində dəliyi və başa taxılması üçün sərt halqası olan batıq güzgü

Simanovski-Plaut-Vensan anginası (N.P. Simanovski, 1854-1922, sov. otorinolarinqoloqu; H. K. Plaut, 1858-1928, alm. həkimi; J. H. Vincent, 1862-1950, frans. bakterioloq və epidemioloqu) – simbiozda olan Plaut-Vensanın miləoxşar bakteriyası və Vensan spiroxetin səbəb olduğu angina; badamcıq üzərində xoranın və ərpin olması ilə gedən pis qoxulu iltihabi proses

Simanovski-Vensan anginası – *bax*: Simanovski-Plaut-Vensan anginası

Simbammatopatiya (köh.; yun. *symbama*, *sybamatos* təsadüfi hadisə + *pathos* xəstəlik) – qəfil təbii fəlakət zamanı meydana çıxan psixogeniya

Simbamtopatiya – əsasən. davranış pozuntuları ilə təzahür edən, müəyyən bir hadisə, qalmaqla zamanı meydana çıxan psixogen mənşəli pozuntu

Simblefaron (*symblepharon*) – göz qa-pağı və göz almasının konyunktiva-larının bitişməsi

Simboliya – əllə yoxlamaqla əşyaları tanıma qabiliyyəti

Simbolofobiya (*symbolophobia*) – pis mənəli əşya, yuxu və hadisələrdən patoloji dərəcədə qorxma

Simbosefaliya (*cymbocephalia*) – sa-gittal istiqamətdə kəskin böyümüş kəllə

Simens akromelanozu (H. W. Sie-mens, 1891-1969, alm. dermatoloqu) – *bax*: ağ ləkəli akromelanoz

Simens sindromu (H.W. Siemens) – tər vəzilərinin tamamilə olmaması, dişlərin tam və ya hissəvi olmama-sı, hipotrikoz, burun sümüklərinin deformasiyası, xeylit və dərinin göyümtül piqmentasiyasının bir-gə təsadüf olunduğu anadangəlmə anomaliya

Simens-Bloxun piqment dermatozu (H. W. Siemens, 1891-1969, alm. dermatoloqu; B. Bloch, 1878-1933, isveçrəli dermatoloq) – *bax*: Piq-ment saxlamama sindromu

Simetidid (*cimetidinum*) – antihista-min təsirli maddə

Simfalangiya – *bax*: ortodaktiliya

Simfiz (*symphysis*) – sümüklərin qığır-dağ vasitəsi ilə bitişməsi

Fəqərəarası simfiz (*s. interverteb-ralis*) – fəqərəarası qığırdaq disklə-rin əmələ gətirdiyi və fəqərə cismlə-ri arasında yerləşən simfiz

Qasıq simfizi (*s. pubica*) – sağ və sol qasıq sümüklərini birləşdirən simfiz

Simfizektomiya (*symphysectomia*) – qasıq simfizinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı (qasıq sümüyü-nün vərəmi və şişləri zamanı tətbiq olunur)

Simfizit (*sympophysitis*) – qasıq simfizi-nin iltihabı

Simfizotomiya (*symphysiotomia*) – qasıq simfizinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Siminal (*ciminalum*) – dezinfeksiya və dezodorasiya məqsədilə işlədilən antiseptik maddə

Simmetrik akroleykopatiya (*acroleu-copathia symmetrica*) – de və hiper-piqmetasiyanın birgə rast gəldiyi simmetrik akropiqmentasiya

Simmetrofobiya – simmetriyadan pa-toloji qorxu

Simmonds xəstəliyi – hipofizin ön pa-yının nekrozu nəticəsində yaranan kaxeziya

Simmonds sindromu – orta qulağın iltihabı zamanı yüksək kəllə daxi-li təzyiq simptomlarının inkişafı nəticəsində meydana gələn otogen mənşəli hidrosefaiya

Simon kəsiyi – XII qabırğadan qalça darağına qədər aparılan kəsik və əzələlərin küt ayrılması ilə böyrəyə operativ müdaxilə

Simon qnatostatı (P.W.Si mon) – diş cərgəsinin sagittal, üfuqi və frontal müstəvilərə nəzərən yerləşməsini müəyyən edən cihaz

Simon üçbucağı – ön-yuxarı qalça tinlərini birləşdirən xəttin kənarları ilə diz oynaqlarını birləşdirən xətt arasında qalan nahiyyə (təbii çiçək zamanı səpgilər adətən bu nahiyyədə meydana çıxır)

Simonar atmaları – *bax*: amniotik at-malar

Simons sindromu (A. Simons, alm. həkimi) – *bax*: progressivləşən seq-mentar lipodistrofiya

Simpatalgiya (*sympathalgia*) – vege-tativ sinir sisteminin simpatik hissə-

Simpatektomiya

sinin zədələnməsi nəticəsində toxumaların trofik pozğunluğu və ağrısı

Simpatektomiya (*sympathectomia*) – simpatik sinir düyünlərinin və liflərinin rezeksiyası

Bel simpatektomiyası (*s. lumbalis*)

– II-III bel simpatik qanqlionlarının xaric edildiyi simpatektomiya

Böyrək simpatektomiyası (*s. renalis*) – böyrək arteriyası ətrafında icra olunan periarterial simpatektomiya

Döş simpatektomiyası (*s. pectoralis*) – iki-üç döş simpatik qanqlionlarının xaric edildiyi simpatektomiya

Qanqlionar simpatektomiya (*s. ganglionaris*) – simpatik qanqlionların xaric edildiyi simpatektomiya

Postqanqlionar simpatektomiya (*s. postganglionaris*) – postqanqlionar simpatik liflərin kəsildiyi simpatektomiya

Trunkulyar simpatektomiya (*s. truncularis*) – simpatik kötüyün rezeksiya olunduğu simpatektomiya

Simpatik xorioid (*chorioiditis sympathica*) – digər gözün nüfuz edən yaralanmaları nəticəsində meydana çıxan xorioidit

Simpatik oftalmiya (*ophthalmia sympathica*) – bir göz zədələndikdə digər gözdə əmələ gələn allergik iltihab; xəstəlik yaralanmadan və ya əməliyyatdan bir neçə həftə və ya bir neçə il sonra ortaya çıxma bilər

Simpatik sinir sistemi – vegetativ sinir sisteminin bir hissəsi

Simpatikopatiya – simpatik sinir sisteminin xəstəlikləri, patologiyası

Simpatikotomiya (*sympathicotomia*) – simpatik kötüyün kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Simpatikotoniya (*sympathicotonia*) – vegetativ sinir sisteminin simpatik

hissəsinin tonusunun parasimpatik hissənin tonusu üzərində üstünlük təşkil etməsi

Simpatikotripsiya (*sympathicotripsia*) – simpatik kötüyün əzilməsi, dağıdılması cərrahi əməliyyatı

Simpatoblastoma – *bax*: neyroblastoma

Simpatoganglionit (*sympathoganglionitis*) – simpatik qanqlionun iltihabı

Simpatogonioma – *bax*: neyroblastoma

Simpatolitik vasitələr (*sympatholytica*) – adrenergik sinapslarda sinir impulslarının ötürülməsini presinaptik membran səviyyəsində blokada edən dərman vasitələri

Simpatolitiklər (*sympatholytica*) – *bax*: simpatolitik vasitələr

Simpatomimetik maddə – simpatik sinir sisteminə təsir göstərən maddə

Simpeksiya (yun. *sympexis* birləşmə, güclü əlaqə) – toxum kisəcicində və spermada konkretin olması

Simplast (*symplastus*; *sim-* + yun. *plastos* formalaşmış, əmələ gətirilmiş) – hüceyrələrin bitişməsi nəticəsində əmələ gələn çoxnüvəli hüceyrə

Simpson iynəsi (J. Y. Simpson, 1811-1870, şotl. ginekoloq) – metallik məftillə tikiş qoymaq üçün cərrahi iynə

Simpson sindromu – bətin daxili və ya doğuşdan sonra sürətlənmiş normal intellektual inkişaf fonunda qeyri-proporsional fiziki inkişaf

Simptom (*symptomum*) – patoloji vəziyyətin və ya xəstəliyin əlaməti

Simptomatik larinqosele – qırtlaq büküşlərində şiş və çapıqların olması, onların qırtlaq mədəciyinə fonasiya vaxtı daxil olan havanın əks işıqamətdə qırtlaq boşluğuna keçməsinə maneə törədən larinqosele

Simptomatik sarkoid (*sarcoidum symptomaticum*) – bəzi infeksiya xəstəlikləri zamanı dərinin sarkoidozabənzər zədələnmələri, məs., sifilis, cüzam zamanı təsadüf olunur

Simptomokompleks – *bax*: sindrom

Simultan kasset (frans. *cassette simultane*) – müayinə olunan obyektin eyni zamanda bir neçə qatının təsvirini almağa imkan verən tomoqrafiya kasseti

Simulyasiya (*simulatio*) – yaldan özünü xəstə göstərmə, özünü xəstəliyə vurma xəstə qələmə vermə

Sin – (sim-; yun. *syn-, sym-*) – “birgə fəqliyyət”, “eyni vaxtda olma”, “qarşılıqlı əlaqə” mənasını verən önşəkilçi

Sinaptik sinir ucu – sinapsın strukturu daxil olan sinir ucu

Sinarizin (*cinnarizinum*) – beyin-qan dövranını yaxşılaşdıran maddə

Sinartroz (*synarthrosis*) – sümüklərin fasiləsiz birləşməsi

Sindaktiliya (*syndactylia*) – barmaqların anadangəlmə tam və ya qismən bitişməsi

Dəri sindaktiliyası (*s. cutanea*) – barmaq boyunca dəri və yumşaq toxumalardan ibarət qalın arakəsmə ilə birləşmə

Dəri-membranoz sindaktiliyası (*s. cutanea membranacea*) – nazik dəridən ibarət arakəsmə ilə barmaqların qismən birləşməsi

Sümük sindaktiliyası (*s. ossea*) – barmaq falanqalarının da birləşdiyi sindaktiliya

Uc sindaktiliya (*s. terminalis*) – yalnız uc falanqalarının birləşdiyi sindaktiliya

Sindesmologiya (*syndesmologia*) – anatomiyanın sümük birləşmələrini öyrənən bölməsi

Sindesmoz (*syndesmosis*) – sümüklərin lifli quruluşlu bərk birləşdirici toxuma ilə birləşməsi

Sindrom (*syndromum*) – vahid patogenezlə birləşən simptomlar məcmusu (bəzən bu terminlər sərbəst nazoloji vahidlər və ya hər hansı bir xəstəliyin forması ifadə olunur)

Sinexiotom – oftalmologiyada istifadə olunan bəbəyin bitişmələrini ayırmaq üçün istifadə olunan cərrahi alət

Sinexiya (*synechia*; yun. *synecheia*) – bağlılıq – *bax*: bitişmə

Sinexotomiya (*synechotomia*) – bəbəyin bitişmələrinin ayrılması cərrahi əməliyyatı

Sinekologiya – qrupların ekologiyası

Sinergik aspirasiya–*bax*: Qrin-Brkeviç aspirasiyası

Sinergist – başqa maddənin fəaliyyətinə kömək göstərən dərman maddəsi

Sinergizm (yun. *synergos* birlikdə hərəkət edən) – 1) hər hansı orqan və sistemin müstəqil fəaliyyəti; 2) dərman maddələrinin bir-birinin təsirini artırması

Sinergiya (yun. *synergia* qarşılıqlı əlaqə) – *bax*: sinergizm

Sinerqoantagonizm – dərman maddələrinin bir dozada sinergik, digər dozada isə antaqonistik təsir göstərməsi

Sinerqometr (*sinergiya* + yun. *metreo* ölçmək) – müxtəlif qrup əzələlərinin sinerqiyasını ölçən cihazlar

Sinesteziyalgiya (*synaesthesia*) – bədən hər hansı bir nəhiyəsini qıcıqlandırdıqda ağrı tutmasının meydana gəlməsi

Sinesteziya (*synaesthesia*) – hər hansı bir qıcıqlandırıcının təsiri nəticəsində başqa bir hiss orqanında hissiy-

Sinfalangiya

yatın yaranması (məs., musiqi dinlədikdə işığın hiss edilməsi)

Sinfalangiya (*synphalangia*) – əl və ya ayaq barmaqlarının bitişməsindən ibarət inkişaf anomaliyası

Singen şiş transplantasiyası (*transplantatio tumoris syngenes*) – eyni antigen xüsusiyyətlərə malik candan köçürülmüş şiş transplantasiyası

Singenezofobiya – qohumlardan patoloji qorxu

Sinh-Samant simptomu – otoskleroz zamanı təbil pərdəsinin fibroz qatında qeyri-düzgün zolaqların qrup şəkilində törəmələr əmələ gətirməsi

Sinxeyliya (*syncheilia*) – ağız dəliyinin anadangəlmə atreziası

Sinxondroz (*synchondrosis*) – sümüklərin qığırdaq vasitəsi ilə fasiləsiz birləşməsi

Sinxoviçin burun-çənəaltı refleksi – *bax*: burun-çənəaltı refleksi

Sinir (*nervus*) – sinir liflərindən ibarət, birləşdirici toxuma tərkibli qışa ilə əhatə olunmuş, sinir impulslarının ötürülməsini təmin edən periferik sinin sisteminin əsas hissəsi

Sinir anoreksiyası (*anorexia nervosa*) – *bax*: sinir-psixi anoreksiya

Sinir düyünü – *bax*: qanqlion

Sinir hipofizi – *bax*: neyrohipofiz

Sinir hüceyrəsi – *bax*: neyron

Sinir xəstəlikləri – *bax*: nevropatologiya

Sinir kanalı (*canalis neuralis*) – sinir borusu mənfəzi

Sinir kaxeksiyası (*cachexia nervosa*) – *bax*: sinir-psixi anoreksiya

Sinir kələfi (*plexus nervorum*) – PSS-nin sinir lifləri və sinir dəstələri arasında mübadilə gedən hissəsi

Sinir kökü (*radix neuralis*) – baş beyin və onurğa beynindən çıxan sinir lif-

ləri dəstəsi (periferik sinirləri əmələ gətirir)

Sinir qazları – *bax*: sinir-paralitik təsirlə zəhərləyici maddələr

Sinir qütbü (*polus nervosus*) – sinir ucu ilə təmsil olunmuş akso-əzələ sinapsı

Sinir mənsəli gəyirmə (*eructatio nervosa*) – mədənin sinir tənziminin pozulması zamanı meydana çıxan aerofagiya nəticəsində gəyirmə

Sinir sisteminin mediatoru (*mediator*) – sinir ucları tərəfindən sintez olunan, sinapslarda sinir impluslarının ötürülməsini təmsil edən bioloji aktiv maddələrin ümumi adı

Sinir şırımı (*sulcus neuralis*) – sinir lövhəsinin boylama basığı

Sinir ucu (*terminatio nervi*) – sinir lifinin digər toxumalarla əlaqəsini təmin edən uc aparatı

Sinir ucu cismi (*corpusculum nervosum terminale*) – sonu qalınlaşmış sərbəst sinir ucu

Sinir-damar ucluğu – damar divarında bitən sinir ucu

Sinir-epitel ucluğu – epitel toxumasında bitən sinir ucluğu

Sinir-əzələ ucu – əzələ toxumasında yerləşən hissi və hərəkətli sinir uclarının ümumi adı

Sinir-psixi anoreksiya (*anorexia nervosa psychica*) – ruhi xəstəliklər zamanı xəstənin inadlı olaraq qidadan imtina etməsi və həddən artıq arıqlaması

Sinir-psixi astenizasiya – mərkəzi sinir sisteminin funksional imkanlarının aşağı enməsi, psixi yorğunluq, diqqət və yaddaşın, iş qabiliyyətinin pisləşməsi

Sink – *sulfat sınağı* – *bax*: sink sınağı

Sink sınağı (sin. Kunkel sınağı) – koagulyasiyaedici faktor kimi sink

sulfatdan istifadə olunan koaulyasiya sınağı

Sinkardonoterapiya – periferik qan dövrünün çatışmazlığı zamanı pnevmotik manjetlərin köməyi ilə ürəyin sistolik ritminə uyğun olaraq əl və ayaqların sıxılması ilə fizioterapiya üsulu

Sinkarion – *bax*: amfikarion

Sinkineziya (*synkinesia*; *sin-* + *yun. kinesis* hərəkət) – birgə reflektor hərəkət

Fizioloji sinkineziya (*s. physiologica*) – sağlam insanda iradi hərəkətlər zamanı müşahidə olunan sinkineziyaların ümumi adı

Patoloji sinkineziya (*s. pathologica*) – mərkəzi iflici olan xəstələrdə sağlam ətrafın iradi hərəkəti ilə müşayiət olunan zədəli ətrafın sinkineziyalarının ümumi adı

Sinkumar (*syncumar*) – dolayı təsirli antikoagulyant

Sinqa (*scorbutus*) – qida ilə vitamin C-nin qəbulunun kifayət qədər olmaması və ya bağırsaqlardan sorulmasının pozulması nəticəsində inkişaf edən hipovitaminoz

Sinoatrial blok – *bax*: sinoatrial blokada

Sinoatrial blokada – sinus impluslarının sinoatrialbirləşməyə blokada olunara qulaqcığa çatmaması

Sinoatrial – venoz cibə və qulaqcığa məxsus

Sinobronxit (*sinobronchitis*) – *bax*: sinus-bronxial sindrom

Sinofobiya (*sinophobia*) – Çinə məxsus hər şeydən qorxma

Sinopsiya (*synopsia*) – müxtəlif səsləri dinlədikdə müəyyən işıq hissiyyatının yaranması (sinesteziyanın bir növü)

Sinoptofor (*yun. synoptikos*) – çəpgözlük və heteroforiya zamanı hərəkəti və hissi pozğunluqların diaqnostikası və müalicəsi üçün cihaz

Sinorxizm – xayaların bitişməsi

Sinostoz (*synostosis*) – müxtəlif sümüklərin öz aralarında birləşməsi
Anadangəlmə sinostoz (*s. congenita*) – inkişaf qüsuru olaraq yaranmış sinostoz (said, əl və ayaq darağı sümükləri, fəqərələr, qabırğalar və s. arasında)

Posttravmatik sinostoz (*s. posttraumatica*) – yaxın yerləşmiş sümüklərin sınığı zamanı bütün fraqmentlər üçün ümumi sümük döyənəyinin əmələ gəlməsi nəticəsində yaranan sinostoz

Süni sinostoz (*s. artificialis*) – cərrahi əməliyyatın köməyi ilə yaradılmış sinostoz

Sinotiya (*synotia*) – orta qulaq sümüklərinin bitişməsindən ibarət inkişaf qüsuru

Sinotopiya – orqanların qonşu anatomik törəmələrə nisbətən topoqrafik yerləşməsi

Sinovektomiya (*synovectomy*) – oynaqın sinovial kisəsinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Sinovia (*synovia*) – *bax*: sinovial maye

Sinovial birləşmə – *bax*: oynaq

Sinovial xondromatoz – *bax*: oynaq xondromatozu

Sinovial kisə (*bursa synovialis*) – tərkibində sinovial maddə olan sinovial qışa ilə əhatə olunmuş boşluq

Sinovial qat (*stratum synovialis*) – *bax*: sinovial qışa

Sinovial qışa (*membrana synovialis*) – oynaq boşluğunu vətər yatağını və ya sinovial kisəni daxildən örtən boş formalaşmamış lifli quruluşlu

Sinovial maye

birləşdirici toxuma və endotelial hüceyrələrdən ibarət qat

Sinovial maye (*synovia*) – oynaq boşluğunun sinovial qışası tərəfindən ifraz olunan oynaq qığırdaqlarını qidalandıran və nəmləndirən özlü maye

Sinovial membran (*membrana synovialis*) – bax: sinovial qışa

Sinovial osteoxondromatoz – bax: oynaq xondromatozu

Sinovioartrit (*synovi arthritis*) – oynaqın sinovial kisənin patoloji prosesə daha çox cəlb edilməsi ilə gedən iltihabı

Sinovioma (*synovioma*; anat. *membrana synovialis* sinovial qışa; sin.: oynaq mezoteliomasi, sinovial endotelioma) – bax: oynaq mezoteliomasi

Sinovit (*synovitis*) – sinovial qışanın iltihabı

Xovlu sinovit (*s. villosa*) – sinovial xovların kəskin böyüməsi və oynaq boşluğuna doğru inkişaf etməsi ilə gedən xroniki sinovit

Xroniki hiperplastik sinovit (*s. chronica hyperplastica*) – sinovial qışanın ödemi, qalınlaşması və fibrozlaşması ilə xarakterizə olunan xroniki sinovit

Kristallik sinovit – podaqra və ya psevdopodaqra zamanı oynaq boşluğu və ya toxumalarında kristallik konkrementlərin əmələ gəlməsi ilə gedən xroniki sinovit

Reaktiv sinovit (*s. reactiva*) – toksik və ya mexaniki təsirin, allergik reaksiyanın nəticəsində yaranmış sinovit

Sinpsixialgiya – emosiyaların təsiri altında ağrı tutması

Sinsser-Koul-Enqmen sindromu (F. Zinsser, 1865-1952, alm. dermatoloq;

H. N. Cole, amer. dermatoloq; M. F. Engman, 1869-1953, amer. dermatoloq) – bax: anadangəlmə diskeratoz

Sinsitial karsinoma (*carcinoma syncytiale*) – bax: xoriokarsinoma

Sintiqrafiya – radiofarmasevtik preparatların orqanizmdə paylanması və vizualizasiyasından ibarət radioizotop metod

Sintilyasiya (*scintillatio*) – bəzi maddələrdən yüklənmiş hissəciklər keçdikdə qısamüddətli işıq lanma

Sintilyator – ionlaşdırıcı şüaların təsirindən sintilyasiyaya uğrayan maddələr

Sintomisin (*synthomycinum*) – levomitsetin qrupundan olan geniş spektrli antibiotik

Sinton – müsbət əhval-ruhiyyə, nikbinlik, istəyə canatma marağı

Sinuit (*sinuitis*; sin. sinusit) – burunətrafı boşluqları (sinusları) örtən selikli qışanın iltihabı: haymorit, frontit, etmoidit

Əng sinuiti – bax: haymorit

Paranasal sinuit – bax: sinuit

Üst çənə sinuiti – bax: haymorit

Vazomotor sinuit – selikli qışanın cəld inkişaf edən ödemi və seroz mayenin transsudasiyası ilə xarakterizə olunan sinuit

Sinus düyününün zəifliyi sindromu – sinus-qulaqcıq düyününün zədələnmələri zamanı EKG-də sinus bradikardiyası və ya sinoaurikulyar blokadaların müxtəlif növ aritmiya tutmaları ilə eyni vaxtda təzahür etməsi

Sinus ritmi – normal ürək ritmi

Sinus-bronxial sindrom – xroniki sinusitin xroniki bronxitlə ağırlaşması

Sinusit (*sinusitis*; anat. *sinus paranasalis* burunətrafi cib + -it; sin. sinuit, paranasal sinusit) – burunətrafi ciblərin kəskin və ya xroniki iltihabı **Paranasal sinusit** (*sinusitis paranasalis*) – bax: sinusit

Vazomotor sinusit (*sinusitis vasomotoria*) – seroz mayenin transudasiyası və selikli qişanın ödemi ilə gedən, qısa müddət ərzində kəçib-gedən sinusit

Sinusoqrafiya (anat. *sinus durae matris* beynin sərt qişasının sinusu + yun. *grapho* yazmaq) – beynin sərt qişa sinuslarının və baş beyin venalarının kontrast rentgenoqrafiyası

Düz sinoqrafiya – erkən yaşlı uşaqlarda kontrast maddənin bitişməmiş əmgəkdən daxil edilməsi nəticəsində aparılan sinoqrafiya

Kateterizasiyalı sinoqrafiya – başın və boynun səthi venalarına yeridilmiş nazik kateter vasitəsi ilə kontrastlaşdırma ilə aparılan sinoqrafiya

Punksiyalı sinoqrafiya – cərrahi əməliyyat zamanı və ya xüsusi yaradılmış trepanasion dəlikdən aparılan punksiya vasitəsi ilə icra edilən sinoqrafiya

Retroqrad sinoqrafiya – kontrast maddənin boyun və ya kəllənin yumşaq qişa venaları vasitəsi ilə yeridilməsi zamanı icra olunan sinoqrafiya

Sinusoskopiya – bax: antroskopiya

Sinusotomiya (*sinusotomia*) – qlaukomanın müalicəsində icra olunan cərrahi əməliyyat

Sinusotrabikulotomiya (*sinusotrabciculotomia*) – qlaukomanın müalicəsində icra olunan cərrahi əməliyyat

Sion siniri – ürəyin depressor siniri

Siopofobiya – bax: skiofobiya

Sirenomeliya – aşağı ətrafların bitişməsi

Sirepar (*syrepar*) – tərkibində sianokobalamin olan, əsas qaraciyər xəstəliklərində istifadə olunan preparat

Siretta – şpris-tubik

Sırğalıq (*lobulus auriculae*) – qulaq seyvanının qığırdaqdan məhrum piyli hissəsi

Sirinq- (yun. *syrnix*, *syringes* boru, boruşəkilli boşluq) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “boşluğa, fistulaya, kanala aid olan” mənasını verir

Siringoadenoma (*syringoadenoma*) – başın tüklü hissəsində tər vəzi axaclarının adenomasi

Siringobulbiya (*syringobulbia*) – uzunsov beynin zədələnməsi nəticəsində üzde Zelder zonasında hissiyyat pozğunluğu, tədricən artan bulbar iflic əlamətləri ilə təzahür edən sirinqomieliya

Sirinqoma (*syringoma*) – tər vəzilərinin xırda sistlərdən təşkil olunmasından ibarət inkişaf anomaliyası

Sirinqomieliya (*syringomyelia*) – mərkəzi sinir sisteminin əsasən onurğa beyninin zədələnməsi, boşluqların və qliya birləşmələrinin əmələ gəlməsi ilə gedən səthi hissiyyatın dissosiolunmuş pozğunluğu, periferik iflic və trofik pozğunluqlarla gedən xroniki xəstəliyi

Sirinqosistadenoma – bax: sirinqoadenoma

Sirinqosistoma – bax: sirinqoadenoma

Sirkulyasiya edən immunokomplekslərin təyini – immunopatologiyalar və onların dinamikası haqqında informasiya verən metod

Sirkulyator (*circulatorius*) – qan dövrəsinə aid olan

Sirkumduksiya

Sirkumduksiya (*circumductio*) – orqanların dairəvi hərəkəti

Sirkumsiziya (*circumcisio*) – sünnət dərisinin kəsilməsi

Sirop (*siripus*) – tərkibində şəkər və ya digər şirin komponentlə konsentrasiya olunmuş duru dərman forması

Sirroz (*cirrhosis*) – parenximatoz orqanın deformasiyası ilə nəticələnən birləşdirici toxumanın həddən artıq inkişaf etməsi

Ağciyər sirrozu (*c. pulmonis*) – əksər hallarda bronxoektaziya və emfizema ilə nəticələnən, uzun müddət davam edən iltihabi prosesin nəticəsi olaraq ağciyərlərdə fibroz toxumasının inkişafı

Ağciyərin muskulyar sirrozu (*c. pulmonis muscularis*) – hipertrofiyalanmış saya əzələ liflərinin inkişaf etməsi ilə xarakterizə olunan ağciyər sirrozu

Sirroz-xərçəng (*cirrhosis cancer*) – sirroz fonunda inkişaf edən qaraciyər xərçəngi

Sist (*cysta*; yun. *kystis* kisə) – divarı əksər hallarda epitel və ya endotellə örtülmüş fibroz toxumadan təşkil olunmuş patoloji boşluq

Anadangəlmə sist (*c. congenita*) - normada doğuşdan sonra itən embrional cib və kanalların genişlənməsi və ya parenximatoz orqanların inkişaf anomaliyası nəticəsində meydana gələn sist

Apikal (zirvə) diş sisti (*c. dentalis apicalis*) – diş kökü zirvəsində yerləşən diş kökü sisti

Bartolin vəzinin sisti (*c. glandulae Bartholini*) - Bartolin vəzinin çıxarıcı axarının tutulması nəticəsində əmələ gələn retension sist

Branxiogen sist (*c. branchiogen*) – döş-körpücük-məməyəbənzər əzə-

lənin daxili kənarında aşağı çənə bucağına yaxın boyun toxumalarının yerləşən anadangəlmə sist

Bronxogen sist (*c. bronchogena*) - divararalığında və ya ağciyərlərdə yerləşən, divarlarının quruluşu bronx divarı quruluşuna uyğun gələn anadangəlmə sist

Çənə sisti – bax: diş sisti

Diş kökü sisti (*c. dentalis radicularis*) – diş kökü nahiyəsində lokalizə olunmuş iltihab mənşəli diş kökü sisti)

Diş sisti (*c. dentalis*) – çənənin alveolyar çıxıntısının və ya çənə sümüyü cisminin sisti

Dişətrafi sist (*c. paradentalis*) – bax: diş sisti

Dizontogenetik sist (*c. dysontogenetica*) – bax: anadangəlmə sist

Həqiqi sist (*c. vera*) – epitel və ya endotellə örtülmüş sist

İntraligamentar sist (*c. intraligamentaris*) – uşaqlığın enli bağı səhifələri arasında yerləşən sist

Kolloid sist (*c. colloidalis*) – beyin mədəciklərinin içərisində qatı kolloid maye olan, epitelə örütülmüş nazik divarlı birkameralı sisti

Qəlsəmə sisti (*c. branchialis*) – bax: branxiogen sist

Yalançı sist (*c. spuria*) – divarı daxildən epitel və ya endotellə örtülməyən sist

Sistadenoma (*cystadenoma*) – yumurtalıqların şiş əmələ gətirən xoşxassəli epitel sistlərinin ümumi adı

Limfomatoz papilyar sistadenoma (*c. papillare lymphomatosum*) – bax: adenolimfoma

Mezonefroid sistadenoma (*c. mesonephroideum*) – birincili böyrəyin qalıqlarından inkişaf edən sistadenoma

Sistalgiya (*cystalgia*) – sidik kisəsinin zədələnməsinin obyektiv əlamətləri olmadıqda rast gəlinən ağrılı, tez-tez sidiyə getmə

Sistein (*cysteinum*) – əvəz olunmayan amin turşusu

Sistektomiya (*cystectomy*) – sidik kisəsinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Sistem limfangiomatoz (*lymphangiomatosis systemica*) – çoxsaylı limfangiomalarla xarakterizə olunan xəstəlik

Sistemli başgicəllənmə – ətrafdakı əşyaların və ya öz bədəninin bəlli istiqamətdə hərhlənmə hissiyyatı, ya da «başının içində» hərhlənmə hissiyyatını xarakterizə edən başgicəllənməsi

Sistemli Turen elastoreksisi – bax: elastik psevdoksantoma

Sistemsiz başgicəllənmə – öz bədəninin və ya ətrafdakı əşyaların davamlı olmaması, yıxılma hissiyyatının meydana gəlməsi

Sisternoqrafiya – hörümçəyəbənzər qışaaltı nahiyənin kontrast rentgenoqrafiyası

Sistinoz (*cystinosis*) – sistin mübadiləsinin pozulması zamanı retikulyar hüceyrələrdə kristalların pozulması nəticəsində boyun inkişafdan qalması, sümüklərdə rast gəlinən raxitəbənzər dəyişikliklər

Sistit (*cystitis*) – sidik kisəsi selikli qışasının iltihabı

Bilqarsioz sistit (*c. bilharziosa*) – bax: şistosomoz sistit

Boyun sistiti (*c. cervicis*) – iltihabi prosesin sidik kisəsinin boyun nahiyəsində yerləşdiyi sistit

Bulyoz sistit (*c. bullosa*) – sidik kisəsi selikli qışasında tərkibində

seroz maye olan qovuqcıqların olması ilə xarakterizə olunan sistit

Deflorasion sistit (*c. deflorativa*) – sidikçıxarıcı kanalın zədələnməsi ilə müşayiət olunan, deflorasiyadan sonra inkişaf edən kəskin sistit

Emfizematoz sistit (*c. emphysematosa*) – sidik kisəsi selikli qışası və selikaltı qatında qazla dolu qovuqcıqların olması ilə xarakterizə olunan sistit

Fibrinoz sistit (*c. fibrinosa*) – selikli qışaya fibrinin çökməsi ilə xarakterizə olunan kəskin sistit

Follikulyar sistit (*c. follicularis*) – selikli qışada limfatik follikulları xatırladan çoxsaylı düyünlərin əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan sistit

Hemorragik sistit (*c. haemorrhagica*) – sidik kisəsinin selikli qışasına qansızma ilə gedən kəskin sistit

Xoralı sistit (*c. ulcerosa*) – sidik kisəsi selikli qışasında xoraların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan sistit

Xroniki sistit (*c. chronica*) – residiv verən gedişli, dizuriya və piuriya ilə xarakterizə olunan sistit

İnkrustasiya edən sistit (*c. incrustata*) – bax: qələvi sistit

İnvolyusion sistit (*c. involutinalis*) – klimakterik dövrlərdə qadınlarda inkişaf edən xroniki sistit

Kəskin sistit (*c. acuta*) – tez-tez, ağrılı sidik ifrazı və piuriya ilə müşayiət olunan, kəskin inkişaf edən sistit

Kistoz sistit (*c. cystica*) – sidik kisəsinin selikli qışasında xırda sistlərin əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan xroniki sistit

Qanqrenoz sistit (*c. gangraenosa*) – sidik kisəsi divarının nekrozu ilə gedən kəskin sistit

Qələvi sistit (*c. alcalina*) – selikli qışaya kalsium fosfatın şökməsi ilə xarakterizə olunan xroniki sistit

Qranulyar sistit (*c. granularis*) – sidik kisəsinin selikli qışasında çoxsaylı xırda infiltratların əmələ gəlməsi ilə gedən xroniki sistit

Membranoz sistit (*c. membranosa*) – sidik kisəsinin divarından nekrozlaşmış toxumaların pərdə şəklində ayrılması ilə gedən kəskin sistit

Mikotik sistit (*c. mycotica*) – parazit göbələklər tərəfindən törənən sistit

Proliferativ polipoz sistit (*c. proliferativa polyposa*) – əsasən, sidik kisəsinin boyun nahiyyəsində selikli qışa epitelinin poliplər şəklində artması ilə gedən sistit

Proliferativ sistit (*c. proliferativa*) – selikli qışanın epitel hüceyrələrinin artması ilə gedən sistit

Pseudomembranoz sistit (*c. pseudomembranosa*) – sidik kisəsi divarından ayrılmayan sıx, fibroz-nekrotik pərdələrin əmələ gəlməsi ilə gedən kəskin sistit

Şistosomoz sistit (*c. schistosomosa*) – sidik-cinsiyyət şistomozu zamanı sidik kisəsi selikli qışasına qansızma, xoralar, qabar və ləkə formasında parazit yumurtalarının toplanması ilə gedən sistit

Şüa sistiti (*c. radialis*) – ionlaşdırıcı şüaların təsirindən meydana gələn sistit

Sistoieloplastika (*cystoileoplastica*) – izolə edilmiş nazik bağırsaq ilgəyindən sidik kisəsinin yaradılması cərrahi əməliyyatı

Sistoqrafiya – kontrast maddə ilə doldurulmuş sidik kisəsinin rentgeno-oloji müayinəsi

Ekskretor sistoqrafiya – bax: ənənə sistoqrafiya

Enən sistoqrafiya – kontrast maddənin sidik kisəsinə böyrəklərdən daxil olması ilə aparılan sistoqrafiya

İkili kontrast sistoqrafiya – sidik kisəsinə qazın və suda həll olan kontrast maddənin yeridilməsi ilə aparılan sistoqrafiya

Kombinə olunmuş sistoqrafiya – qalxan və ənənə sistoqrafiyanın birgə tətbiq olunması

Qalxan sistoqrafiya – kontrast maddənin sidik kisəsinə sidik kateteri vasitəsi ilə yeridilməsi ilə icra olunan sistoqrafiya

Qalıq sistoqrafiyası – şiş səthinin barium sulfat hissəciklərini öz səthində saxlama xüsusiyyətinə əsaslanaraq əvvəlcə sidik kisəsinə barium sulfat yeridilməsi, kisə boşaldıqdan sonra isə qazın daxil edilməsi ilə aparılan sistoqrafiya

Lakunar sistoqrafiya – sidik kisəsinə az miqdarda suda həll olan kontrast maddə yeridildikdən sonra müayinə olunan şəxsin sidik kisəsinə gərginlik hiss etdiyi ana qədər qaz yeridilməsi ilə aparılan ikincili kontrast sistoqrafiyanın bir növü

Retrograd sistoqrafiya – bax: qalxan sistoqrafiya

Sistola (yun. *systole*, *systello* qısaltmaq, toplamaq; sin. ürəyin sistolası) – qulaqcıq və mədəciklərin ardıcıl yığılmasından ibarət ürək tsikli

Mədəciklərin sistolası – mədəcik miokardının yığılması nəticəsində qanın böyük və kiçik qan dövrəsinə, ürəyin tac arteriyalarına qovulması

Qulaqcıqların sistolası – qulaqcıq miokardının yığılması nəticəsində qanın qulaqcıqlardan mədəciklərə qovulması

Ürəyin sistolası – bax: sistola

Sistoliaz – sidik kisəsinin daşı

Sistolik göstərici – bax: sistolik indeks

Sistolik indeks (sin. sistolik göstərici) – ürəyin dəqiqəlik həcmnin müəyinə olunan şəxsin bədən səthinə nisbətində əsasən ürəyin funksional vəziyyətinin göstəricisi (ml/m²)

Sistolik təzyiq – sol mədəcikin sistolası zamanı arterial sistemdə nəbz dalğasının ən çox qalxdığı andakı təzyiq

Sistolitiaz (*cystolithiasis*) – sidik kisəsində daş əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan xəstəlik

Sistolitotripsiya – görmənin nəzarəti altında, sistolitotriptorun köməyiylə daşların parçalanması

Sistolitotriptoz – görmənin nəzarəti altında sidik kisəsində daşların parçalanmasını həyata keçirmək üçün sistoskop və litotriptordan ibarət alət

Sistoma – kisəyə bənzər şiş

Sistometr – kisə daxili təzyiqi ölçmək üçün sidik kisəsi divarının əzələ qatının tonusunu və yığılma qabiliyyətini ölçən cihaz

Sistometriya – sidik kisəsi mənfəzində hidrostatik təzyiqi ölçməklə əzələ qatının tonusunun və yığılma qabiliyyətinin təyin edilməsi

Sistoplegiya – sidik kisəsində ağrı

Sistoseli (*cystocele*) – uşaqlığın ön divarının enməsi nəticəsində sidik kisəsi üçbucağının və sidik kisəsi boynunun aşağıya doğru yerdəyişməsi

Sistoskop – sidik kisəsinin virtual müayinəsi zamanı istifadə olunur

Sistoskopio-litotriptoz – bax: sistolitotriptoz

Sistosomlar – qan soran helmintlər insanlarda sistosomoz xəstəliyinin törədicisidir

Sistospazm (*cystospasmus*) – sidik kisəsinin saya əzələlərinin spazmı

Sistostomiya (*cystostomia*) – sidik kisəsinin xarici fistulnın qoyulması cərrahi əməliyyatı

Sistotom – bax: kapsulotom

Sistotomiya (*cystotomia*) – cərrahi əməliyyat: sidik kisəsi mənfəzinin açılması

Aralıq sistotomiyası (*c. perinedis*) – sidikçıxarıcı kanal və düz bağırsaq arasında icra olunan sistomiya

Transabdominal sistotomiya (*c. transabdominal*) – sidik kisəsinin zirvəsi və uşaqlığın boyun nahiyyəsində qarın boşluğundan keçməklə aparılan sistotomiya

Vaginal sistotomiya (*c. vaginalis*) – uşaqlıq yolu divarından icra olunan sistomiya

Sistotraxedoqrafiya – sidik kisəsi və uşaqlıq boynunun eyni zamanda rentgenoloji müayinəsi

Sistouretroqrafiya – eyni zamanda sidik kisəsi və sidikçıxarıcı kanalın kontrast rentgen müayinəsi

Sitamifen (*cetamiphenum*) – hipoxolesterinemik təsir göstərən dərman maddəsi

Sitenqo əməliyyatı – diz oynaqının xaçvari bağının bərpa olunması cərrahi əməliyyatı

Sitiofobiya (sin. sitofobiya) – qida qəbulundan qorxma

Sitiomaniya (yun. *sition* qida + *maniya*) – acgözlük

Sititon (*cytitonum*) – tənəffüs mərkəzinə reflektori stimulyaedici təsir göstərən analeptik vasitə

Sitkovski simptomu

Sitkovski simptomu (П.П. Ситковский, 1882-1933, sov. cərrahı) – kəskin appendisit zamanı arxası üstə uzanmış xəstə sol böyrüüstə çöndükdə sağ qalça nahiyyəsində ağrının güclənməsi

Sito – (hist. *cytus* hüceyrə, yun. *kytos* boşluq, damar) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ hüceyrəyə aid “ mənasını verir

Sitoblastoma (*cytoblastoma*) – az differensiasiya etmiş, naməlum mənsəli hüceyrələrdən təşkil olunmuş şişlərin ümumi adı

Sitodiagnosticsika – *bax*: sitoloji diaagnosticsika

Sitoeкологиya – sitologiyanın hüceyrələrin ətraf mühitə adaptasiya qanunauyğunluqlarını öyrənən bölməsi

Sitofiziologiya – fiziologiyanın hüceyrə və onun komponentlərini öyrənən bölməsi

Sitofobiya (*sitophobia*) – 1) ağır ezofagit, xora xəstəliyi və s. zamanı qida qəbulundan qorxu; 2) nevrozlar, psixopatiyalar zamanı qida qəbulundan qorxudan ibarət sarışan hal

Sitogenez – hüceyrələrin inkişafı

Sitoxol antigeni – ölküz ürəyi əzələsinin spirtli ekstraktına xolesterin əlavə edilməklə əldə edilən antigen

Sitoliz (*cytolysis*; *sito-* + yun. *lysis* dağılma, ərimə) – hüceyrənin dağılması prosesi

Sitolizozom – *bax*: autolizozom

Sitologiya (*cytologia*) – hüceyrələrin quruluşu, inkişafı və funksiyaları barədə elm

Sitologiya (yun. *sitos* hüceyrə, *logos* elm) – hüceyrənin inkişafı, quruluşu və funksiyalarını öyrənən elm

Sitomaniya (*sitomania*) – qidaya qarşı tələbatın həddindən artıq artmasından ibarət patoloji vəziyyət

Sitomeqaliya (*cytomeöalia*) – herpes qrupundan olan virusların törətdiyi, əsas etibarilə tüpürcək vəzilərini, bəzi hallarda daxili orqanları zədələyən yoluxucu xəstəlik; tüpürcək vəzilərinin və başqa üzvlərin toxumalarında nəhəng hüceyrələr və nüvədaxili böyük törəmələrin olması ilə səciyyələnir

Lokallaşdırılmış sitomeqaliya (*c. localis*) – prosesin yalnız tüpürcək vəzilərində lokallaşdığı sitomeqaliya

Ümumiləşdirilmiş sitomeqaliya (*c. generalista*) – tüpürcək vəzilərinin ardınca daxili orqanların da patoloji prosesa cəlb olunduğu sitomeqaliya forması

Sitomorfologiya (*cytomorphologia*) – sitologiyanın, hüceyrə və onun hissələrinin strukturunu öyrənən bölməsi

Sitopatiyalar (sin. mitoxondrial xəstəliklər) – əzələ, sinir və sinir-əzələ sistemlərini zədələyən mitoxondrial və ya nüvə genomunun mutasiyaları nəticəsində baş verən heterogen qrup sistem pozğunluqlar; hüceyrə patologiyası

Sitopatologiya (*cytopathologia*) – patomorfologiyanın patoloji prosesləri hüceyrə səviyyəsində öyrənən bölməsi

Sitopeniya (*cytopenia*) – müayinə obyektiində müəyyən növ hüceyrələrin sayının azalması

Autoimmun sitopeniya (*c. auto-immunis*) – defisiti olan hüceyrəyə qarşı autoimmun reaksiyasının olması nəticəsində meydana çıxan sitopeniya

Sitoseqresom – *bax*: autolizasom

Sitoskopiya – hüceyrələrin mikroskopik müayinəsi

Sitostatiklər (*cytostatica*) – hüceyrələrin bölünməsinə dayandıran maddələr

Sitotaksis (*cytotaxis*) – hüceyrələr arasında qarışıqlı təsir

Mənfi sitotaksis – hüceyrələrin bir-birindən uzaqlaşması

Müsbət sitotaksis – hüceyrələrin qarşılıqlı yapışması

Sitotoksin – hüceyrələr üçün zəhərli olan maddələrin ümumi adı

Sitozis – beyin–onurğa beyni mayesinin hüceyrə tərkibi

Sitrullinuriya (*citrullinuria*) – sitrullin mübadiləsinin pozulması ilə gedən, zehni inkişafın ləngiməsinə, sümüklərin inkişafının pozulmasına səbəb olan, hepatomeqaliya, hipotirioz, baş beyin atrofiyası ilə nəticələnən irsi xəstəlik

Situriya (*cyturia*) – sidikdə hüceyrələrin sayının artması

Sivəş əməliyyatı (К.М. Сиваш, sov. cərrah-ortoped) – bud-çanaq oynaqına endoprotezə yerləşdirilməsi cərrahi əməliyyatı

Sivəş şinası (К.М. Сиваш) – bud-çanaq və diz oynaqlarının funksiyasını bərpa etmək üçün ortopedik aparat

Sivəş üsulu ilə sümük tikişi (К.М. Сиваш) – budun yuxarı 1/3-nin sınıqları zamanı sümük fragmentlərinin qalın, metallik, vintəbənzər ştiflə birləşdirilməsi

Sivri kondiloma (*conduloma acuminata*) – süzülən virusların törətdiyi, cinsi yolla yoluxan dəri xəstəliyi

Sivri qırmızı dəmrov (*lichen ruber acuminatus*) – sivri uclu düyüncüklərin olması ilə gedən dəmrov

Sınıq (*fractura*) – sümüyün tamlığının pozulması ilə nəticələnən zədələnməsi

Açıq sınıq (*f. aperta*) – sınımış sümük fragmentlərinin dəri və ya səlikli qışa tamlığının pozulması nəticəsində ətraf mühitlə əlaqələnməsi
Ağırlaşmış sınıq (*f. complicata*) – magistral damarın və ya sinirin zədələnməsi ilə müşahidə olunan sınıq

Akuşer sınığı (*f. obstetrica*) – *bax*: doğuş sınıqları

Basıcı sınıq (*f. cum impressione*) – sümük fragmentinin sümük iliği və ya boşluqları sıxması ilə xarakterizə olunan sınıqlar

Boylama sınıq (*f. longitudinalis*) – sınıq xəttinin sümüyün boylama oxuna paralel olduğu sınıq

Çəp sınıq (*f. obliqua*) – sınıq xəttinin sümüyün boylama oxu ilə bucaq əmələ gətirdiyi sınıq

Diafizər sınıq (*f. diaphysialis*) – borulu sümüklərin diafiz nəhiyəsində sınığı

Doğuş sınığı – doğuş zamanı yenidoğulmuşun körpücük, bud və ya bazu sümüyünün sınıması

Epifizər sınıq (*f. epiphysialis*) – borulu sümüklərin epifiz nəhiyəsində sınığı

Epikondilyar sınıq (*f. epicondylaris*) – bazu sümüyünün daxili epikondulus nəhiyəsində olan sınığı

Fleksion sınıq (*f. flexione*) – biləyin açılması nəticəsində baş verən sınıq
Gizli sınıq (*f. latentia*) – klinik simptomlar olduğu halda rentgenoloji üsulla aşkar edilməyən sınıq

İnfeksiyalaşmış sınıq (*f. infecta*) – açıq sınıqların irinli, çürüntülü və anaerob infeksiya ilə ağırlaşmış formaları

İzoləolunmuş sınıq (*f. isolata*) – bir sümük daxilində məhdudlaşan sınıq

Klassik sınıq – *bax*: tipik sınıq

Kompression sınıq (*f. compressio-ne*) – borulu sümüklərdə sıxılma və ya basılma nəticəsində əmələ gələn sınıq

Konduluslardan keçən sınıq (*f. percondylaris*) – borulu sümüklərin (bud, bazu, qamış) konduluslarından keçən sınıq

Metaepifizar sınıq (*f. metaepiphysialis*) – borulu sümüklərin epifiz və metafizindən keçən sınıq

Metafizar sınıq. (*f. metaphysialis*) – borulu sümüklərin metafiz nahiyyəsində sınıq

Müstərək sınıq – eyni zamanda daxili orqanların zədələnməsi ilə gedən sınıq

Natamam sınıq (*f. incompleta*) – sınıq xəttinin sümüyün köndələn səthini tam ayırmaması ilə olan sınıq

Odlu silah sınığı (*f. sclopetaria*) – odlu silahların təsirindən yaranan açıq sınıq

Oynaqdaxili sınıq (*f. intraarticularis*) – zədələnmiş sümüyün oynaq boşluğu ilə əlaqəli olduğu sınıq

Patoloji sınıq (*f. pathologica*) – patoloji dəyişmiş sümüyün nəzərə-çarpmayan mexaniki təsirdən sınıması

Perforasiyalı (deşilmiş) sınıq (*f. perforata*) – adətən yastı sümüklərdə dairəvi və ya çoxbucaqlı formalı qüsurun əmələ gəlməsi ilə nəticələnən sınıq

Polifokal sınıq (*f. polyfocalis*) – bir sümüyün iki və ya daha artıq sınığı

Qabarlardan keçən sınıq (*f. perturbedularis*) – bazu sümüyünün qabbarlarından keçən sınıq

Qapalı sınıq (*f. clausa*) – dəri tamlığı qalmaqla sümük tamlığının pozulması ilə baş verən sınıqlar

Qəlpəli sınıq (*f. comminuta*) – ikidən artıq sümük fraqmenti olan sınıq

Qopan sınıq (*f. avulsionis*) – sümüyə birləşmiş vətər və ya bağın həddən artıq gərilməsi nəticəsində sümük fraqmentinin qopması

Sadə sınıq (*f. simplex*) – bir sümüyün iki fraqmentə ayrılması ilə gedən sınığı

Spiralşəkilli sınıq (*fractura spiralis*) – *bax*: vintşəkilli sınıq

Spontan sınıq – *bax*: patoloji sınıq

Sümüküüstlüyü altı sınıq (*f. superioristalis*) – sümük sınığı zamanı sümüküüstlüyünün tamlığının saxlanılması ilə xarakterizə olunan sınıqlar

Tam sınıq (*f. completa*) – sümüyün tam olaraq iki və ya daha artıq hissəyə bölünməsi

Tipik sınıq (*f. typica*) – müəyyən zədələnmə mexanizmi və sümük fraqmentlərinin yerdəyişməsi olan sınıq

Torsion sınıq (*f. torsione*) – sümüyün boylama oxu ətrafında fırlanması nəticəsində əmələ gələn sınıqlar

Travmatik sınıq (*f. traumatica*) – sağlam sümük toxumasının birbaşa və ya dolayı mexaniki təsir nəticəsində baş verən sınığı

Ulduzşəkilli sınıq (*f. stellata*) – rentgen müayinəsində sınıq xəttinin ulduzabənzər olduğu qəlpəli sınıq

Vintşəkilli sınıq (*f. spiralis*) – rentgenoqramda spiralabənzər sınıq xətti olan sınıq

Sıyrıntı (*excoriatio*) – qaşınma və ya başqa zədələnmə nəticəsində dəri-

nin tamliğının pozulması, dərinin səthi yaranması

Skabiofobiya (*scabiophobia*; lat. *scabies* qaşınma, qotur + *fobiya*) – bax: akarofobiya

Skafolosefaliya (*scapholoecephalia*) – bax: skafosefaliya

Skafosefaliya (*scaphocephalia*) – vaxtından qabaq bitişmiş sagittal tikişin yerində qabarmış qayıq formalı uzunsov kəllə qurluşundan ibarət inkişaf anomaliyası

Skalpel (lat. *scalpellum* bıçaq) – toxumaları kəsmək üçün, qısa ülgücü və uzun tutacağı olan cərrahi bıçaq

Düz skalpel (köh.) – düzxətli kəsici kənarı olan skalpel

Göz skalpeli – kiçik ölçülü, oftalmoloji əməliyyatlar üçün nəzərdə tutulmuş skalpel

İtiüclü skalpel – cərrahi əməliyyat zamanı toxumaların ayrılması və yonulmasında istifadə olunur

Lazer skalpeli – lazer şüalarının enerjisi ilə canlı toxumaların kəsilməsində istifadə olunur

Rezeksiya skalpeli – bax: rezeksiya bıçağı

Stomatoloji skalpel – stomatoloji əməliyyatlar üçün nəzərdə tutulmuş itiüclü skalpel

Skapulo-kostal sindrom – kürək sümüyü və qabırğalar nahiyyəsində ağrı sindromu

Skarifikasiya (*scarificatio*) – toxuma səthində kiçik sıyrıntı şəklində kəsiklərin aparılması; məs., dəriüstü vaksinasıya zamanı

Skarifikator (lat. *scarificatum* cırmaq, kəsmək) – 1) perikartda sıyrıntı şəklində kəsiklər əmələ gətirmək üçün alət; 2) dərinin skarifikasiyası üçün alət, iti dişcikləri olan lövhəcik (plastinka)

Skarlatina (*scarlatina*; ital. *scarlatina*, lat. *scarlatum* parlaq-qırmızı rəng) – hemolitik streptokokklar tərəfindən törədilən, kəskin tonzillit, regional limfadenit, qızdırma, intoksikasiya və xırda nöqtəli səpgilərlə təzahür edən, hava-damcı yolu ilə ötürülən kəskin yoluxucu xəstəlik

Ekstrabukkal skarlatina (s. *extrabuccalis*) – bax: ekstraparingeal skarlatina

Ekstraparingeal skarlatina (s. *extrapharyngealis*) – giriş qapısı əsnək deyil, zədələnmiş dəri və ya selikli qışa olan, kəskin tonzillit əlamətləri olmayan skarlatinaların ümumi adı

Hipertoksik skarlatina (s. *hyper toxica*) – bax: ildırımsürətli skarlatina

İldırımsürətli skarlatina (s. *fulminans*) – sürətlə inkişaf edən intoksikasiya, hipertermiya və komatoz vəziyyətlə xarakterizə olunan ağır formalı skarlatina

Septik skarlatina (s. *septica*) – nekrozlaşmış əsnək, burun-udlaqla xarakterizə olunan metastatik abseslər verməyə meyilli olan ağır formalı skarlatina

Toksiko-septik skarlatina (s. *toxicoseptica*) – toksik və septik əlamətlərlə gedən ağır formalı skarlatina

Yanıqdansonrakı skarlatina (s. *post combustionem*) – giriş qapısı infeksiyalaşmış yanıq nahiyyəsinin dərisi olan ekstraparingeal skarlatina

Yara skarlatinası (s. *vulneralis*) – giriş qapısı yara səthi olan ekstraparingeal skarlatina

Skarlatinoz angina (*angina scarlatina*) – skarlatina zamanı əsnəyin kəskin hiperemiyası, çirkli bozum-

tul ərpi, limfadenit və periadenitlə təzahür edən kəskin tonzillit

Skarp üçbucağı – *bax*: bud üçbucağı

Skatofagiya (*scatophagia*; yun. *skor*, *skatos* nəcis + *phagein* yemək) – *bax*: koprofagiya

Skatofiliya (*scatophilia*; yun. *skor*, *skatos* nəcis + *philia* sevgi, həvəs; sin. koprofiliya, kopromaniya) – nəcis kütlələri ilə manipulyasiyalara patoloji meyllilik

Skelet əli – əl əzələlərinin tam atrofiyası zamanı əlin qurluşu

Skeletotopiya – orqanların skelet elementlərinə nəzərən yerləşməsi

Skepens diatermokoaqulyatoru – torlu qışanın qopması zamanı icra olunan cərrahi əməliyyatlarda istifadə edilən elektrokoagulyasiya aparatı

Skeptofilaksiya (*skeptophylaxia*) – əvvəlcədən kiçik dozası yeridilməklə zəhərin toksik təsirinin azalması

Skia – (yun. *skia* kölgə) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “kölgəyə aid” mənasını verir

Skiametr – rentgen şüalanmasının sərtliyini təyin etmək üçün cihaz

Skiaskop – mərkəzində dəlik olan yastı güzgü vasitəsi ilə gözün refraksiyasını təyin etmək üçün cihaz

Skiaskopiya (*skia*- + yun. *skopeo* müşahidə etmək, müayinə etmək) – gözün klinik refraksiyasının skiaskop və ya oftalmoskop vasitəsilə təyin edilməsi üsulu

Skiaskopiya xətkəsi – gözün refraksiyasını təyin etmək üçün xüsusi xətkəş

Skineit (*skeneitis*) – parauretral axarların iltihabı

Skiofobiya – kölgələrdən patoloji qorxu

Skirr – xərçəngin 1 növü olub fibroz (bərk) xərçəng deməkdir

Skler- (yun. *skleros* bərk, sıx) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “bərk”, “sıx”, “skleraya aid” mənasını verir

Sklera (*sclera*) – göz almasının qeyri-şəffaf xarici qışası; gözün fibroz təbəqəsinin 5/6 hissəsini təşkil edir

Skleral yastıqcıq – skleranın güzəhli qışa-bəbək bucağında yerləşən daxili sirkulyar hündürlüyü

Skleranın Elliton üsulu ilə trepanasiyası (R.H. Elliot, 1864-1936, ing. oftalmoloqu) – qlaukoma zamanı skleranın limb nəhiyəsində trepanasiyası

Skleraüstü sahə – *bax*: episkleral sahə

Sklerit (*scleritis*) – gözün ağıl qışasının iltihabı

Arxa sklerit (*s. posterior*) – skleranın arxa nəhiyəsini əhatə edən və göz alması yatağının iltihabı ilə müşayiət olunan skleri

Dərin qranulomatoz sklerit (*s. granulomatoza profunda*) – iridosiklidlə ağırlaşmış qranulomatoz sklerit

Ətli sklerit – *bax*: tələbə skleriti

Həlməşik sklerit – kəskin nəzərəçarpan hiperemiya, infiltrasiya və sklera toxumasının boşalması ilə gedən toksiko-allergik sklerit

İrinli sklerit (*s. purulenta*) – irin törədicisinin hematogen metastaz yolu ilə skleraya gəlməsi nəticəsində inkişaf edən sklerit

İrinsiz sklerit (*s. non purulenta*) – *bax*: qranulematoz sklerit

Qranulematoz sklerit (*s. granulomatoza*) – qranulemaların əmələ gəlməsi və dərin damarların inyeksiyası ilə xarakterizə olunan, adətən skleranın ön hissəsində yerləşən sklerit

Sklerit-rozasea (*scleritis-rosacea*) – çəhrayı sızanaqlar zamanı sklerada

və episklerada düyünlərin əmələ gəlməsi

Sklerodaktiliya (*sclerodactylia*) – sistem sklerodermiya zamanı əl barmaqlarının yarım bükülü vəziyyəti, nazıqlaşması, dərisinin atrofiyalaşması və falanqalar arasında hərəkətin məhdudlaşması

Skleroderma (*scleroderma*) – bax: sklerodermiya

Sklerodermiya (*sclerodermia*) – birləşdirici toxumaların iltihabi distrofiyası nəticəsində dərinin məhdud və ya yayılan atrofiyası

Sklerodermiya damcıyabənzər (*sclerodermia guttata*) – bədənə yuxarı nahiyələrinin ağımtıl, xırda, dairəvi şəkildə çoxsaylı zədələnməsindən ibarət ocaqlı sklerodermiya növü

Sklerodermiya diffuz (*sclerodermia diffusa*) – bax: sistem sklerodermiya

Sklerodermiya generalizasiya olunmuş (*sclerodermia generalisata*) – bax: sistem sklerodermiya

Sklerodermiya məhdud (*sclerodermia circumscripta*) – bax: ocaqlı sklerodermiya

Sklerodermiya ocaqlı (*sclerodermia focalis*) – dərinin məhdud nahiyələrinin sklerodermiya tipli zədələnməsi ilə gedən naməlum etiologiyalı xəstəlik

Sklerodermiya ödemli (*sclerodermia oedematica*) – bax: yaşlıların skleredeması

Sklerotik tonzillit (*tonsillitis sclerotica*) – bax: xroniki sklerotik tonzillit

Sistem sklerodermiya (*sclerodermia systemica*) – birləşdirici toxumanın progressivləşən sistem dezorqanizasiyası, dəri və daxili orqanların fibroz-atrofik dəyişikliyi ilə gedən,

obliterasiyaedən endoartriti xatırladan sistem xəstəlik

Sklerektaziya (*sclerectasia*) – iltihabi və ya distrofik dəyişiklik, zədələnmələr nəticəsində skleranın nazıqlaşması və dartılması

Sklerodermiya universal (*sclerodermia universalis*) – bax: sistem sklerodermiya

Skleroma (*scleroma*) – Friş-Folkoviç çöpləri tərəfindən törədilən, yuxarı tənəffüs yollarında fibroz və çapıq dəyişikliyə uğrayan qranulema əmələ gəlməsi nəticəsində tənəffüs yollarının stenozlaşmasına səbəb olan xroniki yoluxucu xəstəlik

Skleromalyasiya (*scleromalacia*) – gözün ağıl qişasının yumşalması, əriməsi

Skleromalyasiya perforativ (*scleromalacia perforans*) – skleritin ağır formalarında rast gəlinən skleranın nekrozu və perforasiyası

Skleronixiya (*scleronychia*) – dırnaq lövhəsinin qalınlaşması, bərkiməsi və rənginin dəyişməsi və dırnaq yatağından asanlıqla qopması

Sklerootit – bax: timpanoskleroz

Skleroplastika (*scleroplastica*) – skleranın qüsurları, yaxındangörmə zamanı göz alması formasının dəyişilməsi məqsədilə sklerada aparılan cərrahi əməliyyatların ümumi adı

Sklerotenonit – bax: arxa sklerit

Sklerotomiya (*sclerotomia*) – skleranın bir hissəsinin kəsilib çıxarılması
Arxa sklerotomiya (*s. posterior*) – xüsusi damarlı qişanın qopması zamanı gözün arxa nahiyəsində icra olunan sklerotomiya

Ön sklerotomiya (*s. anterior*) – qlaukoma zamanı gözdaxili təzyiqi aşağı salmaq məqsədilə gözün ön

Skleroz

nahiyəsində icra olunan sklerotomiyaya

Skleroz (*sclerosis*) – orqanın funksional elementlərinin birləşdirici (fibroz) toxuma və ya hialinə bənzər homogen kütlə ilə əvəz olunması

Skleroz dağınıq (*sclerosis disseminata*; sin. multiple skleroz) – sinir sisteminin iltihabi xəstəliyi olub, baş və onurğa beynində sinir hüceyrələrinin örtük qışasının zədələnməsi ilə müşahidə olunur, nəticədə sinir sistemi hissələri arasında əlaqə pozulur və bir sıra simptom və sindromlar yaranır

Skleroz yan amiotrofik (*sclerosis amyotrophica lateralis*; sin. Şarko xəstəliyi) – nevroloji xəstəlik olub, progressiya edərək icra etmə funksiyasının pozulmasına, sosial deadaptasiyaya və sonda ölmə gətirib çıxarır; ön buynuzlarda və beyin kötüyündə yerləşən aşağı motoneyron, presentral qırıqda yerləşən yuxarı motoneyron, kortikospinal yolların və əksərən prefrontal motoneyronların zədələnməsi nəticəsində yaranır

Skleroz-hialinoz (*sclerosis-hyalinosis*) – bax: düz skleroz

Sklifosovski əməliyyatı (köh.; H. B. Склифосовский, 1836-1904, rus cərrahı) – 1) sidik kisəsi daşının qarın boşluğundan aparılan əməliyyatla xaric edilməsi; 2) fəqərə qüsurunun kürək sümüyündən götürülmüş sərbəst sümük transplantantı ilə aradan götürülməsi cərrahi əməliyyatı; 3) babasilin cərrahi müalicəsi zamanı düynün əsasında liqatura ilə tikilməsi (bu zaman düyn kəsilmir, müəyyən müddətdən sonra öz-özünə düşür)

Sklifosovski-Ren-Delorm-Bier əməliyyatı – düz bağırsağın sallanması zamanı selikli qışanın anal dəlik nahiyəsində kəsilməsi, əzələ qatının qofrədici tikişlərlə tikilərək sirkulyar əzələ yastıqçığının əmələ gətirilməsi və selikli qışa qüsurunun tikilməsi

Sklovski simptomu (E. L. Sklowsky, alm. həkimi) – su çiçəyi zamanı əvvəlcə dəri ətrafına, sonra isə qovucuğun özünə təzyiq etməklə qovucuq möhtəviyyatının xaric edilməsi (bu əlamət təbii çiçəkdə olmadığı üçün diaqnostik əhəmiyyət kəsb edir)

Skolesifobiya – bax: vermifobiya

Skolioton – dartma metodu ilə skoliozu müalicə etmək üçün aparat

Skolioz (*scoliosis*; yun. *skoliosis* əyilmə) – onurğa sütununun ayrılığı

Skoliozometr (*skolios* + yun. *metreo* ölçmək) – fəqərə sütununun yana əyilmələrini ölçmək üçün cihaz

Skopofiliya (*scopophilia*; yun. *skopeo* baxmaq + *philia* sevgi, həvəs) – seksual həvəsi artırmaq üçün gizli olaraq cinsiyyət orqanlarına baxmaq

Skopofobiya (*scopophobia*; yun. *skopeo* baxmaq + *fobiya*; sin. skoptofobiya) – diqqəti özünə cəlb etməkdən, digərlərinin izləyici baxışlarından patoloji dərəcədə qorxma

Skopolamin (*scopolaminum*) – antixolinergik təsir göstərən maddə

Skoptofobiya (*scoptophobia*; yun. *skopto* zarafat etmək + *fobiya*) – bax: skopofobiya

Skorbut (*scorbutus*; hol. *scheurbuik*, alm. *skorbut*) – bax: sinqa

Skoroboqatov simptomu – orta qu-
lağın dərin zədələnməsi zamanı üz
sinirinin parezi

Skotofobiya (scotophobia; греч. sko-
tos темнота + *фобия*) – bax: axlu-
ofobiya

Skotoma (scotoma; yun. skotos kor-
luq, qaranlıq) – görmə sahəsinin
periferik sərhədləri ilə birləşməyən
qüsuru

Binazal skotoma (s. binasale) –
görmə sahəsinin burun (medial) ya-
rısında yerləşən ikitərəfli skotoma

Birtərəfli skotoma (s. unilaterale)
– yalnız bir gözün görmə sahəsində
müşayiət olunan skotoma

Bitemporal skotoma (s. bitempo-
rale) – görmə sahəsinin gigcah (la-
teral) yarısında yerləşən ikitərəfli
skotoma

Dairəvi skotoma (s. sircmatum) –
torlu və ya damarlı qışanın məhdud
ocaqlı zədələnmələri zamanı rast
gəlinən dairəvi sərhədləri olan sko-
toma

Damar skotomasi (vassoscotoma) –
bax: angioskotoma

Halqavari skotoma (s. anulare) –
jalqa şəklində olan skotoma, fiksə
nöqtəsini əhatə edir və görmə sahə-
sinin periferiyasını tutmur; məs.,
torlu qışanın pigment degenerasiya-
sı zamanı müşahidə olunur

Hemianopik skotoma (s. hemia-
nopticum) – görmə sahəsinin bir ya-
rısında yerləşən ikitərəfli skotoma

İkitərəfli skotoma (s. bilaterale) –
hər iki gözün görmə sahəsində ox-
şar xarakterli skotoma

Qlaukوماتоз skotoma (s. glau-
comatosum) – qlaukoma zamanı
böyümüş, formasını dəyişmiş, kor
ləkə şəklində rast gəlinən skotoma

Mənfi skotoma (s. negativum) –
yalnız perimetriya, kapimetriya və
ya skotometriya zamanı aşkar olu-
nan, xəstənin özü tərəfindən hiss
olunmayan skotoma

Markəzi sekal skotoma (s. centro-
caecale) – baxışın fiksə nöqtəsi və
kor ləkə arasında yerləşərək onlarla
birləşən skotoma (əsasən torlu qışa
arteriyasının mərkəzi şaxəsinin em-
boliyası zamanı rast gəlinir)

Mərkəzi skotoma (s. centrale) –
baxışın fiksə nöqtəsində yerləşən
və görmə itiliyinin kəskin enməsi
ilə müşayiət olunan skotoma

Müsbət skotoma (s. positivum)
– xəstənin özü tərəfindən görmə
sahəsində qara ləkə şəklində hiss
olunan skotoma

Mütləq skotoma (s. absolutum) –
ışığın qəbul edilməsinin tamamilə
mümkün olmadığı skotoma

Nisbi skotoma (s. relativum) – gör-
mənin müəyyən dərəcədə pozulma-
sı ilə gedən (məs., yalnız işığı qəbu-
letmənin zəifləməsi) skotoma

Obyektiv skotoma (s. objectivum) –
bax: mənfi skotoma

Parasekal skotoma (s. paracaeca-
le) – kor ləkəyə hər hansı bir tərəf-
dən yaxınlaşan skotoma

Parasentral skotoma (s. paracent-
rale) – baxışın fiksə nöqtəsinə hər
hansı bir tərəfdən yaxınlaşan sko-
toma

Periferik skotoma (s. peripheri-
cum) – mərkəzi görmə zonasından
kənarda yerləşən skotoma

Perisekal skotoma (s. pericaecale)
– kor ləkəni əhatə edən skotoma

Perisentral skotoma (s. pericentra-
le) – baxışın fiksə nöqtəsini əhatə
edərək bilavasitə onun yaxınlığında
yerləşən skotoma

Skotoma fizioloji

Sürətli skotoma – forma, ölçü və lokalizasiyası tez-tez dəyişən skotoma

Skotoma fizioloji (*skotoma physiologicum*) – görmə sahəsinin təbii defektlərinin ümumi adı

Skotoma psixi (*skotoma psychicum*) – psixogeniyalar zamanı xəstənin hər hansı bir həqiqi faktları inkar etməsi və ya boynuna almaması

Skotomafobiya – korluqdan patologiya qorxu

Skotometr (*skotoma* + yun. *metreo* ölçmək) – görmə sahəsinin mərkəzi hissəsində skotomaların müəyyən edilməsi üçün cihaz

Skotometrik pilokarpin sınağı – bax: Samoylov sınağı

Skotometriya (*skotometria*; *skotoma* + yun. *metreo* ölçmək) – skotomaların forma və ölçülərinin təyin edilməsi

Skott əməliyyatı (M. Scott, amer. neyrocərrah) – açıq hidrosefaliya zamanı onurğa beyninin hörüm-çəybənzər qışaaltı sahəsinin qarın boşluğu ilə əlaqələndirilməsi cərrahi əməliyyatı

Skrəff əməliyyatı – hidrosefaliyanın cərrahi müalicəsində tətbiq olunan neyrocərrahi əməliyyat

Skrayver-Şafer-Efron sindromu (Ch. R. Scriver, I.A. Schafer, amer. pediatrlar və genetikləri; M.L. Efron, amer. həkim) – irsi inkişaf anomaliyaları: karlıq, işığa qarşı epilepsiya, hematuriya və proteinuriya, böyrəklərin hipoplaziyası, hiperprolinemiya

Skrining (ing. *screening*) – müəyyən patologiyaya aid olan xəstələri aşkar etmək üçün kütləvi müayinə

Skroful (*scrofulae*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, limfatik düyünlərin böyüməsi mənasını verir

Skrofulus (*scrofulosis*) – ekssudativ-kataral diatez və limfatikohioplastik diatezin ümumi adı

Skrotal dil – bükümlü dil

Skvalen – xolesterin, steroid hormon və digər bioloji aktiv birləşmələrin biosintezinin aralıq məhsulu

Skvamoz (*squamosus*) – qabığa aid olan, qabıqla örtülən

«**Slac sindromu**» – qanın formalı elementlərinin aqreqasiyasının artması

Slader simptomokompleksi (G. Sluder, 1868-1928, amer. otorinolaringoloq) – qanad-damaq qanqlionunun nevralfiyası nəticəsində göz, burun kökü və yuxarı çənə nahiyələrində tutmaşəkilli ağrı, güclü zökəm, burun və gözün selikli qişasının hiperemiyası, üz dərisinin ödemi, işıqdan qorxma, akkomodasiyanın pozulması, baş gicəllənmə, ürək bulanma və boğulma tutmaları

Slader sindromu (G. Sluder) – qanad-damaq qanqlionunun nevralfiyası zamanı qıcıqlanma asqırmaları, gözdündaxili bucağı, burun zirvəsi, yumşaq damaq, göz yuvasında güclü ağrılar, göz yaşı vəzinin birtərəfli hipersekresiyası

Slindroskiaskopiya – astigmatizm zamanı sferik və slindrik linzalardan istifadə etməklə aparılan skiaskopiya ilə refraksiyanın müayinəsi

Slinsten-Qoldberq sindromu (M.F. Goldberg, amer. oftalmoloq və genetik) – skleroz, əqli zəiflik, udlağın və qırtlağın hipoplaziyasından ibarət irsi xəstəlik

Smit-Teyler-Şaxenmann sindromu (D.W. Smith, amer. pediatr; K. Theiler, isveçrəli anatom, G. Schachenmann, isveçrəli pediatr) – irsi anomaliyalar kompleksi: qulaq seyvanının displaziyası, traxeya qı-

ğırdaqlarının hipoplaziyası, yuxarı tənəffüs yollarının infeksiyon xəstəliklərə yoluxmağa meyilliliyi, dilin qatlanması, göz yarıqlarının çəp yerləşməsi, mikrosefaliya, hipotoniya, kor bağırsağın artım hərəkətliyi; autosom-resessiv yolla ötürülür

Smirnov plantoqrafiyası – yastıyaqılığın dərəcəsinin müəyyən edilməsi üsulu

Smit xəstəliyi (C. H. Smith, amer. pediatr) – *bax*: kəskin infeksiyon limfositoz

Smit sınığı – biləyin arxa səthi üzərinə yığıldıqda mil sümüyü epifizinin sınığı

Smit üsulu (H. W. Smith, amer. fizioloq) – diodrastın klirensinə əsasən böyrək qan dövranının müayinə üsulu

Smit-Fişer simptomu (E. Smith, 1835-1914, ing. həkimi; L. Fischer, 1864-1944, amer. pediatr) – vərəm bronxoadeniti zamanı böyümüş limfa düyünlərinin venaları sıxması nəticəsində başını arxaya əymiş xəstənin döş sümüyünün dəstəyi nahiyəsində damar küyünün eşidilməsi

Smit-Lemni-Optiz sindromu (D.W. Smith, Lemii Luc, amer. Pediatrlar; J.M. Opitz, amer. Pediatr və genetik) – irsi anomaliyalar kompleksi: anadangəlmə cırtdanboyluluq, bədən çəkisinin az olması, çəp-gözlük, enli burun, dişlər arasında məsafələrin geniş olması, damağın yarığı, göz qapaqlarının sallanması, qırtlağın hipoplaziyası, sindaktiliya, hipospadiya; ümumi əzələ tonusunun artması, bəzən azalması, ayır-ayrı hallarda ürəyin anadangəlmə qüsurları

Smit-Petersen üsulu (M. N. Smith-Petersen, 1886-1953, amer. cərrah) – bud sümüyü boynunun sınıqları zamanı icra olunan osteosintez

Smitvik əməliyyatı – hipertoniyanın müalicəsi zamanı icra olunan simpatektomiya cərrahi əməliyyatı

Smolyanov çəkici (A. A. Смолянов, 1897-1958, sov. neyrofizioloqu) – nevroloji müayinə üçün istifadə olunan alət

Snapper üsulu (I. Snapper, hol. həkim) – nəcisdə hemoglobinin hemoxromogenə əsaslanaraq qanın aşkar edilməsi üsulu

Sneddon-Uilkinson sindromu (J. B. Sneddon, ing. dermatoloqu; D. S. Wilkinson, ing. dermatoloqu) – subkorneal pustulyoz dermatoz

Snellen cədvəli (H. Snellen, 1834-1908, hol. oftalmoloqu) – görmə itiliyini müəyyən etmək üçün cədvəl

Soave əməliyyatı (F. Soave) – Qrişprunq xəstəliyi zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Sodoku (yap. *sodoku* siçovul zəhəri) – siçovul dişləməsindən törənən xəstəlik

Sodomiya – əhilləşmiş ev heyvanlarına qarşı cinsi meylin olması

Sofofobiya (*sophophobia*) – oxumaqdan qorxma

Sofomaniya – öz zehni qabiliyyətini patoloji dərəcədə şişirtmə

«**Soğan qabığı**» **fenomeni** – sistem qırmızı qurd eşənəyi zamanı dalaq arteriya və arteriolalarının ətrafında çox qatlı kollagen həlqələrinin inkişaf etməsi

Soğanağabənzər cismcik (*corpusculum bulboideum*) – budaqlanmış hissi sinir liflərindən, daxili qliyal kolba və birləşdirici toxuma tərkibli kapsuladan ibarət hissi sinir ucu

Sohar sindromu

Sohar sindromu – ağışəitmə, astenik quruluş, uzağı pis görmə, qanda qalıq azotun yüksək olması

Soxulcanabənzər sızanaqlar – *bax*: soxulcanabənzər atrofofodermiya

Sokolov əməliyyatı (H. H. Соколов, sov. cərrahı) – kriptorxizm zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Sokolov simptomu (H. H. Соколов) – körpə uşaqlarda kəskin orta otit nəticəsində iltihab olan tərəfdə ağrıların artması zamanı qulaq arxasındakı tüklərin şaquli vəziyyətdə olması

Sokolovski aparatı (M. П. Соколовский, род. в 1887 г., sov. cərrahı) – said sümüklərinin sınıqları zamanı yerini dəyişmiş sümük fraqmentlərini yerinə qaytarmaq üçün istifadə olunan ortopedik aparat

Sokolski-Buyo xəstəliyi (Г.И. Соколовский, 1807-1886, rus terapevti; J. B. Bouillaud, 1796-1881, frans. həkimi) – *bax*: revmatizm

Sol atriioventrikulyar dəlik (*ostium atrioventriculare sinistrum*) – *bax*: sol qulaqcıq-mədəcik dəliyi

Sol laterarekumbetn pozisiya – dizləri bükülmüş halda sol böyrü üstə vəziyyət

Solarium – günəş vannaları və işıqla müalicə

Solitar dəstə – *bax*: solitar yol

Solitar yol (*tractus solitarius*) – üz, dil-udlaq və azan sinirlərin afferent liflərinin uzunsov beyin dorsal hissəsindən keçən dəstəsi (dad hissiyatının aparıcısı)

Solizim (*solizimum*) – *Penicillium solitum*-dan alınan lipolitik təsirli fermentativ preparat

Solkoseril (*solcoseryl*) – trofik xoraqların regenerasiyasını və mübadilə

proseslərini sürətləndirən biogen maddə

Sollyuks lampası – ştativə bərkidilmiş reflektorla təchiz olunmuş işıq müalicəsi məqsədilə istifadə olunan xüsusi lampə

Solusurmin (*solusurminum*) – ibtidailərə qarşı geniş spektrli antibakterial maddə

Solyar sindrom – günəş kələfi qanlıqlarının patoloji prosesə cəlb olunması nəticəsində baş verən ağrı

Solyargiya – *bax*: Solyar sindrom

Solyari (*solaris*) – günəş vannası qəbul etmək üçün meydança

Solyarit (*solaritis*) – qarın kələfinin iltihabı

Sollyuks lampası (lat. *sol* günəş + *lux* işıq) – ştativ üzərində quraşdırılmış reflektorlu közərmə lampası şəklində çıraq; işıq-istiliklə müalicə üçün tətbiq olunur

Somato- (yun. *soma*, *somatos* bədən) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “bədənə aid” mənasını verir

Somatalgiya – üzvi zədələnmə zamanı bədəndə ağrı

Somatik xəstəlik – daxili orqanların xəstəliyi

Somatik postradiasion effekt – somatik hüceyrələrə təsir edən postradiasion effekt

Somatologiya (*somato-* + yun. *logos* elm) – antropologiyada bütünlükdə insan bədəninin variasiyalarını öyrənən bölmə

Somatometriya (*somato-* + yun. *metro* ölçmək) – insan bədəninin kütləsinin və xarici ölçülərinin müəyyən edilməsi üsulları

Somatopaqus – gövdələri bitişmiş əkizlər

Somatoskopiya – insan bədəninin xarici xüsusiyyətlərinin dəqiq təsvir edilməsi üsulları

Somatostatin – 1) hipofizar hormonların sekresiyasının blokatorları; 2) mədəaltı vəz hormonu; 3) hipotalamusun hormonu

Somatostatinoma – mədəaltı vəzin somatostatin ifrazının artması ilə gedən şişi olub, qlükozaya tolerantlığın pozulması və hipoxlorhidriya ilə gedən xəstəlik

Somatotipologiya – bədən quruluşu tiplərinin öyrənilməsi

Somatotropin – *bax*: somatotrop hormon

Somnambul – *bax*: lunatik

Somnarium – müalicəvi yuxu tətbiq edilən sanatoriya

Somnəfobiya – yatmaqdan patoloji qorxu

Somnilokviya – yuxuda danışma

Somnokinematograf – yuxuda hərəkətləri qeydə almaq üçün cihaz

Somnolensiya – düşüncənin keyləşməsinin bir mərhələsi, yarı yuxulu vəziyyət

Son dövr halı – şizofreniyalı xəstələrdə xəstəliyin gedişinin son halında qüsurun dəyişməz halı

Son hal – şizofreniya xəstəliyi zamanı qüsurların və neqativ əlamətlərin stabilləşməsi ilə xarakterizə edilən vəziyyət

Son istifadə müddəti (*validitas*) – hər bir dərmanın üzərində göstərilən son istifadə günü

Son söz simptomu – şizofreniya zamanı ruhi xəstənin söhbətə girmədiyi halda həmsöhbəti ilə sağollaşdıqda deyilən hər hansı bir söz

Sonnabulizm – qeyri-iradi olaraq yuxuda gözmə

Sonoforez (lat. *sonus* səs + yun. *phoresis* daşıma, köçürmə) – *bax*: fonoforez

Sonoterapiya (lat. *sonus* səs + terapiya) – ultrasəs dalğaları ilə müalicə

Sonsuzluq (*sterilitas*) – cütlüyün müntəzəm olaraq qorunmamış cinsi əlaqədə olmasına baxmayaraq hamiləliyin olmaması halı

Kişi sonsuzluğu (*impotentia generandi*) – kişilərdə ejakulyasiya, ereksiya və spermatogenezin pozulması nəticəsində mayalandırma qabiliyyətinin olmaması

Qadın sonsuzluğu (*s. feminina*) – qadının mayalanma qabiliyyətinin olmaması

Sopor (*sopor*) – şərti reflekslərin itməsi və reflektor fəaliyyətin saxlanılması ilə huşun qaralması və itməsi, qeyri-adi və müəyyən dərin yuxu; xəstə ağrı qıcıqlarına mimiki əzələlərlə cavab verir, ətraf mühitə qarşı tam laqeyd olub, tapşırıqları yerinə yetirmir, sualları cavablandırmır

Soporoz vəziyyət (*status soporosus*) – *bax*: sopor

Sorbit – şəkərli diabetli xəstələr üçün şəkəri əvəz edən maddə

Sorbsiya (*sorbeo*) – bərk cisim və ya maye tərkibli maddə tərəfindən ətraf mühitdən maddələrin udulması

Sorezi simptomu (A. Z. Soresi, amer. cərrah) – xroniki appendisit zamanı sol qabırğaaltı nahiyyəyə təzyiq etdikdə sağ qalça nahiyyəsində ağrının olması

Sosial readaptasiya – insanın əmək və məişət şəraitinə uyğunlaşmasına yönəlmiş dövlət və ictimai tədbirlər kompleksi

Sosial yadlaşma – sosial əlaqələrdən imtina etmək

Sosiofobiya

Sosiofobiya (*sociophobia*) – ictimai yerlərdə çıxış etmək, başqa insanlar qarşısında öz fikrini bildirməkdən qorxmaq

Soteriofobiya (*soteriophobia*) – digər-lərindən asılı olmaqdan qorxma

Sovkain (*sovcainum*) – yerli təsirli ağ-rikəsici maddə

Soyuq autoanticism – antigenlə qarşılıqlı təsirdə olması üçün optimal temperatur 370-dən aşağı olan au-toanticism

Soyuq bürümə – soyuq mayədə isla-dılmış mələfə ilə bürümə

Soyuq iflici (*paralysis frigore*) – ana-dangəlmə miotoniyası olan insan-larda soyuğun təsirindən yaranan ətrafların tonik spazmı

Soyuq nöqtəsi – bədənə soyuğu daha dəqiq hiss edən kiçicik sahəsi

Soyuq ocaq – toxumanın radioaktiv maddəni ətraf toxumalara nisbətən az toplayan hissəsi

Soyuq sınağı – bədənə hər hansı bir hissəsinin daha tez soyumasına əsaslanan müayinə üsullarının ümu-mi adı

Soyuq su simptomu – Reyno xəstəliyi zamanı əlləri soyuq suya saldıqda qəfil solğunlaşması, soyuması və hissiyyatının enməsi

Soyuq vaksinq – soyuq vosk vasitəsi ilə aparılan epilyasiya

Soyuqdan əsmə – istilik yaranmanın artırılmasının təmin edilməsi üçün kompensator olaraq skelet əzələlə-rinin qeyri-iradi ritmiki yığılması

Sozon-Yaroşeviç müdaxiləsi (А.Ю. Созон-Ярошевич, sov. cərrahı) – çiyin kələfinə müdaxilə etmək üçün döş-körpücük-məməyəbənzər əzələnin arxa kənarının ortasından körpücük sümüyünün mərkəzinə və

böyük döş əzələsinin aşağı kənarına doğru aparılan kəsik

Sönmüş əhəng – kalsium-hidroksid

Söz karlığı – *bax*: sensor qabıq afazi-yası

Söz korluğu – *bax*: aleksiya

Spasəfobiya – boş sahədən patoloji qorxu

Spasokukoski-Koçergin üsulu (С.И. Спасокукоцкий, 1870-1943, sov. cərrahı; И.Г. Кочергин, 1903-1980, sov. cərrahı) – cərrahın əli-nin əməliyyata hazırlanması üsulu (0.5%-li naşatır spirti, 96%-li tibbi spirt və yodla)

Spastik sidik (*urina spastica*) – emo-sional oyanıqlıqdan, vegetativ kriz-dən, paroksizmal taxikardiya tut-masından və stenokardiyaadan sonra çox miqdarda sidiyin əmələ gəlməsi

Spastik sindrom (*syndromum spasti-cum*) – bağırsaqların iltihabı zama-nı qarın nahiyyəsində tutmaşkilli ağrılar, qəbizlik və ishalın bir-birini əvəz etməsi

Spazm (*spasmus*; yun. *spasmos* və ya *spasma*) – saya və ya eninəzolaqlı əzələlərin qeyri-iradi yığılması

Akkomodasiyanın spazmı (*s. ac-comodationis*) – gözün optik siste-minin sındırıcı gücünün artmasına səbəb olan gözün kirpikli əzələsinin spazmı

Baxışın spazmı – *bax*: baxışın qı-colması

Bilək-ayaq spazmı (*s. carpopeda-lis*; anat. *carpus* bilək + *pes, pe-dis* pəncə) – tetaniya zamanı bilək (akuşer əlinin əmələ gəlməsi) və ayaq əzələlərinin müştərək spazmı

Dodaq-dil spazmı (*s. labiolingua-lis*) – *bax*: Şarko-Brisso simptomu

Hərəkətli spazm (*spasmus mobilis*) – *bax*: mobil spazm

Karpopedal spazm – bax: bilək-a-yaq spazmı

Lokal spazm (*spasmus localisatus*) – eyni əzələ qrupunda dəfələrlə təkarlanan spazm

Miotonik spazm (*spasmus myotonicus*) – eninəzolaqlı əzələlərin spazmı və ardınca yavaş-yavaş boşalması (miotoniya zamanı müşahidə olunur)

Mobil spazm (*s. mobilis*) – növbə ilə müxtəlif eninəzolaqlı əzələ qruplarını əhatə edən spazm

Reflektor spazm (*s. reflectorius*) – refleks mexanizmi nəticəsində inkişaf edən spazm

Spazməlyhinə vasitələr – bax: spazmolitiklər

Spazmofiliya (*spasmophilia*) – qıcığa qarşı meyllik

Spazmogen (*spasmogenus*) – spazm əmələ gətirən

Spazmolitik preparatlar – bax: spazmolitiklər

Spazmolitiklər (*spasmolytica*) – əzələlərin spazmını aradan götürən dərman vasitələri (atropin, papaverin, teofillin)

Spazmolitin (*spasmolytinum*) – antixolinergik təsir göstərən maddə

Spektral anomaloskop – eyni zamanda iki rəng sahəsinin müqayisəsinə əsaslanan anomaloskop

Spektrofobiya – bax: eyzoprotofobiya

Spektrometr – şüalanma və udulma spektrounu müəyyən etməklə laborator analizlərdən istifadə olunan optik cihaz

Speleoterapiya (yun. *spelaiion* mağara) – xəstələrin uzun müddət mağara və ya şaxtalarda saxlanılmaqla müalicəsi

Spens sindromu (Th. Spens, 1764-1842, şotl. həkim) – bax: Morqani-Adams-Stoks sindromu

Spenser xəstəliyi (R. R. Spencer, amer. həkim) – bax: viruslu diareya

Spermatogenez (*spermatogenesis*; sin.: spermatopoez, spermogenez) – spermatozoidlərin inkişafı

Spermatolizis – spermatozoidləri dağıdan

Spermatopatiya – toxum vəzisinin və axacaqların xəstəliyi

Spermatopoetik – toxumun əmələ gəlməsinə və xaric olmasına kömək edən

Spermatoreya – spermanın axması

Spermatosistit – bax: vezikulit

Spermatozoid – yetkin kişi cinsiyyət hüceyrəsi

Spermaturiya – sidiklə spermanın ifraz olunması

Spermolit – toxumçıxarıcı axacağın daşı

Spesifik şiş antigeni – spesifik şiş əleyhinə immunitetlə müəyyən edilən, yalnız həmin şişə xarakter olan şiş antigeni

Spesifik transplantasion şiş antigeni – bəzi təcrübə heyvanlarına şiş hüceyrələri peyvənd etdikdə aşkar edilən orqanospesifik şiş antigeni

Spidofobiya – Qazanılmış İmmundefisit Sindromuna yoluxmaqdan qorxma

Spinal drenaj – subaraxnoidal sahənin drenləşdirilməsi vasitəsi ilə beyin-onurğa beyni mayesinin xaricə axdırılması

Spinal heyvan – baş beyni çıxarılmış heyvan

Spinal kanal (*canalis spiralis*) – onurğa beyni kanalı

Spinal simptom

Spinal simptom – onurğa beyni fəaliyyətinin pozulması ilə əlaqədar olan əlamətlərin ümumi adı

Spinal Vasserman testi (A. Wassermann, 1866-1925, alm. immuno-loqu) – onurğa beyni mayesi ilə Vasserman reaksiyası

Spindilodez – fəqərələrin stabilləşdirilməsi əməliyyatı

Spinokortikal – onurğa beyninə və beyin qabığına aid

Spinomuskulyar – onurğa beyninə və əzələlərə məxsus

Spinonevral – onurğa beyninə və periferik sinirlərə məxsus

Spiral kanal – *bax:* bazu-əzələ kanalı

Spiralşəkilli sidik axarı – bətdaxili inkişaf qüsuru olub, sidik axarının spiral formada burulması və urodinamikanın pozulması ilə xarakterizə olunan hal

Spirosetozlar (*spirochaetosis*) – patogen spirosetlər tərəfindən törədilən infeksiya xəstəliklərin ümumi adı

Spiroqrafiya – tənəffüs hərəkətlərinin yazılması

Spirometr – ağciyərlərin həyat tutumunu müəyyən etmək üçün cihaz

Spirometriya – ağciyərlərin həyat tutumunun ölçülməsi üsulu

Spirolakton (*spironolactone*) – kalsiumqoruyucu diuretik təsirli maddə

Spirtili yod məhlulu (*solutio iodi spirituosae*) – dəri və selikli qışaların iltihabi xəstəliklərində, miozidlərdə, nevrologiyalarda xaricə antiseptik və qıcıqlandırıcı təsir göstərən dərman vasitəsi

Splaxnokistoz dizensefaliya – *bax:* Mekkel sindromu

Splaxnoptoz – *bax:* enteroptoz

Splanx- (*splanxno-*; yun. *splanchna* daxili orqanlar) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “daxili orqanlara aid” mənasını verir

Splanxektomiya (*splanchnectomy*) – 1) kəllə sinirlərinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı; 2) eksperimental şəraitdə laborator heyvanın hər hansı bir orqanının çıxarılması cərrahi əməliyyatı

Splanxnologiya (*splanchnologia*) – anatomiyanın həzm, tənəffüs, sidik-cinsiyyət sistemini öyrənən bölməsi

Splanxnomeqaliya – daxili orqanların gicqantizmi

Splanxnometriya – daxili orqanların ölçü, kütlə və davamlılığının kəmiyyətə qiymətləndirilməsi üsullarının ümumi adı

Splanxnopatiya – daxili orqanların patologiyası

Splanxnopeksiya (*splanchnopexia*) – daxili orqanların patoloji hərəkətliyi zamanı onların cərrahi fiksasiyası

Splanxnoptoz (*splanchnoptosis*) – daxili orqanların öz normal yerinə nəzərən aşağıya doğru yerdəyişməsi

Splanxnoskopiya – *bax:* abdominoskopiya

Splen- (yun. *splen*) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi daxil olub, “dalağa aid” mənasını verir

Splenadenoma (*splenadenoma*) – *bax:* splenoma

Splenalgiya (*splenalgia*) – dalaq kapsulunun dartılması nəticəsində dalaq nahiyəsində ağrı (zədələnmələr və ya iltihabi prosesin inkişafı nəticəsində həcmnin böyüməsi zamanı)

Splenektomiya (*splenectomy*) – dalağın çıxarılması əməliyyatı

Splenifikasiya – ağciyər toxumasının kəskin sürətdə bərkiməsi və hemogenləşməsi

Splenit (*splenitis*) – dalağın iltihabı

Splenogenik – dalaqdan əmələ gələn

Splenoma (*splenoma*) – dalaq toxumasının hiperplaziyası və sıx düyünün yaranması

Splenomanometriya – manometr vasitəsi ilə dalaq venasında hidrostatik təzyiqin ölçülməsi

Splenomeqaliya (*splenomegalia*) – dalağın böyüməsi

Splenopeksiya (*splenopexia*) – azan dalağın cərrahi yolla təsbit edilməsi

Splenoportal radiosirkulyasiya – bax: radioizotop splenoportografiya

Splenoportografiya – dalaq toxumasına punksiya vasitəsi ilə kontrast maddə yeridilməsindən sonra dalaq və qarın venası şəxələrinin fleboqrafiyası

Splenorafiya (*splenorrhaphia*) – dalağın cırılmaları zamanı tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Splenoskanografiya – dalağın radioizotop skanə edilməsi

Spondilyoz (*spondylosis*) – fəqərəarası disklərin distrofik dəyişikliyi ilə gədən xroniki xəstəlik

Spondilit (*spondylitis*) – onurğanın xroniki iltihabi xəstəliyi

Bruselyozlu spondilit (*s. brucei*) – bruselyoz zamanı bir neçə fəqərənin zədələnməsi ilə səciylənən spondilit

Vərəmli spondilit (*s. tuberculosa*; sin. Pott xəstəliyi) – əsasən onurğanın döş hissəsini zədələyən vərəm zamanı baş verən spondilit

Spondiloartrit (*spondyloarthritis*) – fəqərəarası oynaqaların iltihabı

Spondiloartroz (*spondyloarthrosis*) – fəqərəarası oynaqaların ankilozlaş-

ması, disklərin nazikləşməsi, fəqərə cisimlərinin kənarlarında osteofitlərin əmələ gəlməsi ilə gədən fəqərəarası oynaqaların artrozu

Bel spondiloartrozu (*s. lumbalis*) – onurğanın bel nahiyyəsinin spondiloartrozu

Birincili spondiloartroz (*s. primaria*) – bilinməyən səbəbdən və ya həddən artıq fiziki yükün və tez-tez təkrarlanan zədələnmənin nəticəsi olaraq inkişaf edən spondiloartroz
Boyun spondiloartrozu (*s. cervicis*) – onurğanın boyun nahiyyəsinin spondiloartrozu

Deformasiyaedən spondiloartroz (*s. deformans*) – bax: spondiloartroz

Döş spondiloartrozu (*s. thoracica*) – onurğanın döş nahiyyəsinin spondiloartrozu

İkincili spondiloartroz (*s. secundaria*) – fəqərələrin deformasiyası və digər xəstəliklərinin nəticəsi olaraq inkişaf edən spondiloartroz

Spondilodez (*spondylodesis*) – fəqərə sütunun hər hansı bir nahiyyəsində olan hərəkətliyi aradan qaldırmaq üçün icra olunan sümük plastik əməliyyatı

Spondilodiniya (*spondylodynia*) – fəqərə sütunu nahiyyəsində ağrı

Spondiloqrafiya (*spondilo-* + *yun. grapho* yazmaq) – onurğa sütununun kontrastlaşdırılmaqla aparılan rentgenoqrafiyası

Spondiloliz (*spondylolysis*) – fəqərənin arxa qövsü nahiyyəsində yuxarı və aşağı fəqərənin aralanması ilə nəticələnən yarıq

Spondilosxiz (*spondyloschisis*) – bax: spondiloliz

Spengioz

Spengioz (*spongiosis*) – epidermisin hüceyrəarası sahələrə maye toplanması ilə gedən ekssudativ iltihabı

Spengioz böyrək (*ren spongiosus*) – bax: süngəri böyrək

Spontan (*spontaneus*) – xarici təsir olmadan öz-özünə baş verən

Spontan daktiloliz – bax: anyum

Sporadik (*yun. sporadikos*) – tək-tək hallarda baş verən

Sporadik səpgili yatalaq – bax: Brill-Sinser xəstəliyi

Sporotrixoz (*sporotrichosis*) – dərin mikozlar qrupundan olan xəstəlik

Sporotrixoz (*sporotrichosis*) – *Sporotrichum* cinsindən olan, parazit göbələklər tərəfindən törədilən xroniki mikoz

Spriding-faktor – bax: yayılma faktoru

Spru (ing. *sprue*; in. tropik aftalar, bədxassəli aftalar) – ishal, bağırsaqlarda sorulmanın pozulması, ağır distrofiya, fol defisitli anemiya, daxili sekresiya vəzilərinin patoloji dəyişikliyi və orqanizmin külli miqdarda kalsium itirilməsi ilə gedən progressivləşən enterit

Stabil diabet (*diabetes stabilis*) – bax: yaşlıların diabeti

Stabil faktor – bax: faktor VII

Stabiloqrafiya (lat. *stabilis* sabit, hərəkətsiz + *yun. grapho* yazmaq) – bədən ayaqüstə dayanma vəziyyətində ağırlıq mərkəzinin dəyişməsinin qrafik qeydə alınması

Stabiloqramm – bədən ayaqüstə dayanma vəziyyətində ağırlıq mərkəzinin dəyişməsinə göstərən əyri

Stafilodermiya (*staphyloidermia*) – stafilokokklar tərəfindən törədilən piodermiya

Stafiloma (*staphyloma*) – buynuz qışa və ya skleranın çapıq və ya distrofik

dəyişikliyi nəticəsində göz almasının önə qabarması

Skleranın arxa stafilomasi (*s. sclerae posticum*) – bax: skleranın həqiqi stafilomasi

Skleranın həqiqi stafilomasi (*s. sclerae verum*) – yüksək dərəcəli yaxındangörmə zamanı göz almasının arxa nahiyyəsində skleranın stafilomasi

Skleranın siliar stafilomasi (*s. sclerae ciliare*) – kirpikli cismnin proyeksiyası nahiyyəsində sklerada bir və ya bir neçə tünd rəngli hündürlük şəklində stafiloma

Stafiloplastika (*staphyloplastica*) – yumşaq damaq qüsurları zamanı icra olunan plastik əməliyyatların ümumi adı

Stafilorafiya (*staphylorrhaphia*) – yumşaq damaq yarığının tikilməsi

Stafilotomiya (*staphylotomia*) – skleranın stafilomasının kəsilərək xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Stapedektomiya (*stapedectomy*) – otosklerozun müalicəsində üzənginin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Stapedoplastika (*stapedoplastica*) – otoskleroz və adgeziv otit zamanı icra olunan plastik əməliyyatlar

Stasifobiya – ayaqüstə durmaqdan patoloji qorxu

Stasinski simptomu – diffuz toksiki zob zamanı sklerada genişlənmiş və çarpazlaşmış damarların olması

Stasionar (*stationarius*) – müalicə-profilaktika müəssisəsinin xəstələrin müayinəsi, müalicəsi və sutka ərzində həmin müəssisədə qalaraq tibb personalının müşahidəsi altında olması üçün nəzərdə tutulmuş strukturu

Stasionar progressiv iflic (*paralysis progressiva stationaria*) – ləng inkişaf edən klinik əlamətləri çətinliklə seçilən, əsasən beyin-onurğa beyni mayesinin dəyişikliyinə əsasən diaqnozu qoyulan progressiv iflic

Statik ləkələr (*maculae staticae*) – daxili qulağın zarlı labirintinin ellipsvari və sferik kisəciklərinin ləkələrinin ümumi adı

Statik skolioz – sağ və sol aşağı ətrafın eyni uzunluqda olmaması nəticəsində skolioz

Statinlər (yun. *statikos* dayandıran) – hipofizin trop hormonlarının ifrazını dayandıran neyrohormonlar

Statoitlər – bax: otolitlər

Statokinetik funksiya – müvazinət funksiyası

Statokoni zarı – bax: otolit zarı

Status anginozus – anginalı xəstənin olduğu vəziyyət

Stayls-Kroufordun direksional effekti – bax: torlu qışanın direksional effekti

Staz (*stasis*) – orqanizmin məhdud nəhiyəsində qan və digər fizioloji mayenin (məs., sidiyin, ödün, seliyn) təbii axınının dayanması

Duodenal staz (*duodenostasis*) – bax: duodenostaz

Durğun staz (*s. congestiva*) – damarlara qan axınının pozulması nəticəsində inkişaf edən hemostaz

İşemik staz (*s. ishaemica*) – arteriyalarla qan axınının dayanması nəticəsində inkişaf edən hemostaz

Qan stazı (*haemostasis*) – bax: hemostaz

Limfa stazı (*lymphostasis*) – bax: limfostaz

Seroz staz – bax: limfostaz

Sidik stazı (*urostasis*) – bax: urostaz

Stazobazofobiya (*stasobasophobia*) – ayaqüstə dayanma və gəzmədən patoloji qorxu

Stearin ləkəsi fenomeni – psoriaz zamanı papulaların səthini qaşdıqda yumşaq gümüşü ağ qabıqların əmələ gəlməsi

Steat – (yun. *stear*, *steatos* yağ) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “piylərə aid olan”, “tərkibində yağ olan” mənasını verir

Steatodermik pitiriaz (*pityriasis steatodermica*) – bax: steatodermiya

Steatodermiya (*steatodermia*) – bax: şın tüklü hissəsində piy ifrazının artması nəticəsində çox sayda bozumtul-sarımtıl rəngli qabıqlanmanın olması ilə xarakterizə olunan seboreya

Steatofaqlar (*steatophagi*) – makrofaqal sistemin piy hissəciklərini faqositoza uğradan hüceyrələr

Steatogranuloma – bax: lipoqranuloma

Steatoma (*steatoma*) – piy vəzi axarının tutulması nəticəsində meydana çıxan retension sist

Steatomeriya (*steatomeria*) – bud nəhiyəsində piy toxumasının həddən artıq inkişaf etməsi

Steatopigiya (*steatopygia*) – sağrı nəhiyəsində piy toxumasının həddən artıq inkişaf etməsi

Steatoreya (*steatorrhoea*) – nəcisdə yağın olması

Alimentar steatoreya (*s. alimentaria*) – bax: qida steatoreyası

Bağırsaq steatoreyası (*s. intestinalis*) – nazik bağırsaqda yağların sorulmasının pozulması nəticəsində meydana çıxan steatoreya

Qida steatoreyası (*s. alimentaria*) – qidanın tərkibində həddən artıq yağların olması nəticəsində meydana çıxan steatoreya

Pankreatik steatoreya (*s. pancreatica*) – mədəaltı vəzin xarici sekretor funksiyasının pozulması nəticəsində meydana çıxan steatoreya

Steatosistomatoz (*steatocystomatosis*; *steato-* + *yun. kystis* kisə) – saçın tüklü hissəsində, qoltuq altında və bədən digər nahiyələrində çoxsaylı steatomaların əmələ gəlməsi

Steatoz – *bax*: seboreya

Stefanski xəstəliyi (B. K. Стефанский, 1867-1949, sov. infeksiyoz və epidemioloq) – *bax*: siçovulların cüzamı

Stefanski simptomu – qarayaranın dəri formasında çəkilə ödem nahiyəsinə perkussiya etdikdə toxumaların titrəməsi

Stellektomiya (*stellectomia*) – boyun-döş qanqlionlarının xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Stenik hal – fəaliyyət aktivliyinin güclənməsi

Steno- (*yun. stenos* dar) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “daralma” mənasını verir

Stenofobiya (*stenophobia*) – dar yerlərdən qorxma

Stenokardiya (*stenocardia*; *steno-* + *yun. kardia* ürək) – anginoz ağrı ilə və bu ağrının nitroqliserinlə aradan götürülməsi ilə xarakterizə olunan ürəyin işemik xəstəliyi

Angiomotor stenokardiya (*stenocardia angiomotoria*) – psixosomasiyalı gərginlik zamanı dəyişikliyə uğramamış tac arteriyaların spazmı nəticəsində meydana çıxan və validolla asanlıqla aradan qaldırıla bilən anginoz ağrı

Gərginlik stenokardiyası – yalnız fiziki gərginliklə əlaqəli tutan anginoz ağrı

Qeyri-stabil stenokardiya – *bax*: infarktönü vəziyyət

Postural stenokardiya (*s. posturalis*) – *bax*: sakitlik stenokardiyası

Prinsmetal stenokardiyası – koronar çatışmazlığın bir saata qədər davam etməsi, ekstrasistoliya ilə gedən, nitroqliserinlə aradan götürülməyən, EKQ-də infarkta xas olan dəyişikliklər verən, lakin tutma başa çatdıqdan sonra bu dəyişikliklərin aradan götürülməsi ilə xarakterizə olunan forması

Progressivləşən stenokardiya – *bax*: infarktönü vəziyyət

Sakitlik stenokardiyası (*s. decubitus*) – xəstənin üfuqi vəziyyətində, bəzən isə yuxu zamanı tutan anginoz ağrı

Yalançı stenokardiya (*stenocardia spuria*) – *bax*: angiomotor stenokardiya

Stenoz (*yun. stenosis*) – borulu orqanın və ya onun xarici dəliyinin (çıxış hissəsinin) daralması

Stenoz atriyoventrikulyar (*stenosis ostii atrioventricularis*) – sol qulaqcıq-mədəcik dəliyinin daralmasından ibarət ürək qüsuru

Stenoz mitral (*stenosis mitralis*) – *bax*: stenoz atriyoventrikulyar

Stenoz nisbi aortal (*stenosis ostii aortae relativa*) – aorta dəliyinin normal ölçüsü şəraitində aortanın qalxan hissəsinin patoloji genişlənməsi nəticəsində meydana çıxan vəziyyət

Stenoz trikuspidal (*stenosis tricuspidalis*) – *bax*: sağ atriyoventrikulyar stenoz

Stenozektom – ürəyin stenozlaşmış klapanlarının kəsilməsi əməliyyatı

Stenton xəstəliyi (köh.; Th. A. Stenton, 1875-1930, ing. həkimi) – *bax*: melioidoz

Stenvers üsulu – daxili qulağın, gicgah sümüyü piramidasının təsvirini almaq üçün gicgah sümüyünün çəp, ənsə-almacıq proeksiyasında rentgenoloji müayinəsi

Stereoakuziya (*stereoacusia*) – müxtəlif istiqamətlərdən gələn səslərin tam olaraq qəbul edilməsi

Stereoqnoz (*stereognosis*) – əşyaları əlləməklə tanımaq qabiliyyəti

Stereomikroskop – *bax*: stereoskopik mikroskop

Stereoneqatoskop – rentgenoqrammlara baxmaq üçün stereoskopla təchiz olunmuş neqatoskop

Stereoftalmoskopiya – *bax*: stereoskopik binokulyar oftalmoskopiya

Stereoptika – müştərək cəpəgzüklük zamanı stereoskopik görməni bərpa etmək üçün konservativ üsullar

Stereopielografiya – böyrək ləyəni və kasacıqlarının stereorentgenoqrafiyası

Stereopolyariskop – binokulyar görməni müayinə etmək üçün stereoskop

Stereorentgenoangioqrafiya – qan və limfa damarlarının stereorentgenoqrafiyası

Stereorentgenoskopiya – müayinə olunan obyektin həcmli rentgen təsvirini almağa imkan verən rentgenoskopiya üsulu

Stereoskop – obyektə həcmli görməyə imkan verən binokulyar optik cihaz

Stereotaksik aparat – elektrod, kanyula və alətlərin beynin müəyyən nöqtəsinə yeridilməsini təmin edən aparat

Stereotipiya – eyni tərzdə sözlərin və hərəkətlərin təkrarı

Steril (*sterilis*) – 1) mikroorqanizmlərdən tam azad edilmə; 2) nəsil törətmə qabiliyyətini itirmiş

Sterilizasiya (lat. *sterilis* sonsuz, faydasız) – hər hansı bir maddənin və ya əşyanın fiziki və ya kimyəvi amillərlə təsir etməklə mikroorqanizmlərdən tam azad edilməsi; dezinfeksiyanın mühüm komponentlərindən biri sayılır

Sterilizasiya Aşa üsulu ilə – hamiləliyin baş verməməsi məqsədilə uşaqılıq borularının bağlanması əməliyyatı

Sterilizasiya-distilyasiya qurğusu – səhra şəraitində sarğı materiallarının, cərrahi ağların, tibbi avadanlıqların sterilizasiyası və distillə olunmuş qaynadılmış su almaq üçün aparat

Sterilizator – müxtəlif əşya və materialları sterilizasiya etmək üçün istifadə edilən aparatların ümumi adı

Sterj-Veber xəstəliyi – *bax*: Sterj-Weber-Krabbe sindromu

Sterj-Weber-Krabbe sindromu (W. A. Sturge, 1850-1919 ing. həkim; F. P. Weber, 1863-1962, ing. həkim; K. H. Krabbe, 1885-1961, danim. nevropatoloq) – mərkəzi sinir sisteminin epilepsiyabənzər tutmalar, anadangəlmə angiomotozu, qlaukoma, üçlü sinirin gedişi boyunca damar xalları ilə xarakterizə olunan anadangəlmə patoloji vəziyyət

Sterkobilin – sterkobilinogenin işığın təsiri altında oksidləşmə məhsulu olan nəcisin əsas pigmenti

Sterkobilinogen – yoğun bağırsaqda bilirubinin kimyəvi çevrilmə məhsulu olan rəngsiz maddə

Sterkotoraks (*sterkothorax*) – qarın və döş boşluqlarının müştərək yaralanmaları zamanı plevra boşluğuna nə-

cisin düşməsi nəticəsində yaranan plevrit

Sterno – (yun. *sternon* döş qəfəsi, döş sümüyü) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “döş sümüyünə aid” mənasını verir

Sternomediastinolaparotomiya (*sternomediastinolaparotomia*) – qaraciyərin sol payının rezeksiyası zamanı icra olunan döş sümüyünün də 6-7 sm kəsilməsi və diafraqma liflərinin küt üsulla aralanması ilə icra olunan yuxarı orta laparotomiya

Sternopaqqlar (*sternopagi*) – döş sümüyü nəhiyəsində birləşmiş əkizlər

Sternotom (*sterno-* + yun. *tome* kəsik, yarılma) – döş sümüyünü köndələn istiqamətdə kəsmək üçün istifadə olunan kəsici alət

Steriod diabet (*diabetes steroideus*) – qlükokortikoidlərin sekresiyasının artması (məs., İsenko-Kuşinq xəstəliyi zamanı) və ya qlükokortikoid preparatlarından uzun müddət istifadə edilməsi nəticəsində meydana çıxan mədəaltı vəzədən kənar diabet

Sternotomiya (*sternotomia*) – divaralığı orqanlarına müdaxilə etmək məqsədilə döş sümüyünün kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Steto- (yun. *stethos* döş) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “döşə, döş qəfəsinə aid” mənasını verir

Stetofon – fonokardiogrammanı müşahidə etmək üçün dinamik, osilloskopla təchiz olunmuş səsi gücləndirməklə ürəyin auskultasiyasını etmək üçün cihaz

Stetofonendoskop – binaural auskultasiya üçün istifadə olunan cihaz (stetoskop və fonendoskopdan ibarətdir)

Stetometr – döş qəfəsinin dairəsin və tənəffüs zamanı onun dəyişikliklərini ölçmək üçün cihaz

Stetoskop (*steto-* + yun. *skoepo* müşahidə etmək, tədqiq etmək) – ürəyin auskultasiyası üçün cihaz

Binaural stetoskop – hər iki qulaqla aparılan auskultasiya üçün

Stetoskopiya – stetoskopla ürəyə qulaqasma

Steynbrokker sindromu (O. Steinhrocker, amer. həkim) – *bax:* bazu-bilək sindromu

Steynton sindromu (Ch. W. Stainton, 1839-1906, amer. stomatoloq) – *bax:* Steynton-Kapdepon sindromu

Steynton-Kapdepon sindromu (Ch. W. Stainton, 1839-1906, amer. stomatoloq; B. Capdepont, 1867-1918, frans. stomatoloq) – irsi xəstəlik olub, gələcək nəslin yarısına ötürülür, bu zaman dişlər sarı-qəhvəyi rəngdə olur, minadan məhrum olur, tez sürtülür, dentin şəffaf olur ki, bu zaman pulpa görünür, dişlər asanca ovxalanır, köklər qısa və nazik olur

Stiqma – damğa

Still xəstəliyi (G. F. Still, 1868-1941, ing. pediatri; sin. Still-Şoffar xəstəliyi) – uşaq yaşlarında təsadüf olunan Still triadası ilə təzahür edən revmatoidli artrit

Still simptomu (G. Steell, 1851-1942, ing. həkimi) – döş qəfəsinə yaxın yerləşən şişlər və ya aortanın anevrizmaları zamanı ürək təkanlarından kənar zonada döş qəfəsinin ön divarının məhdud pulsasiyası

Still triadası – limfatik düyünlərin böyüməsi, splenomeqaliya və simmetrik yerləşmiş oynaqların şişkinliyi

Still-Şoffar xəstəliyi (G. F. Still, 1868-1941, ing. pediatri; A. M. E. Cha-

uffard, 1855-1932, frans. terapevti)
– *bax*: Still xəstəliyi

Stiloidit (*styloiditis*) – mil və ya dirsək sümüyünün bizəbənzər çıxıntısına birləşdiyi yerdə vətərlərin iltihabi və ya distrofik dəyişikliyi

Stimul (*stimulo*) – orqanizmin, ayrı-ayrı orqanlarının və ya toxumanın fəaliyyətini gücləndirən qıcıqlandırıcı

Stimulyasiya – orqanizmin, ayrı-ayrı orqanların və ya toxumaların fəaliyyətinin dəyişməsinə (adətən güclənməsinə) səbəb olan qıcıqlanma

Stivens-Conson sindromu (A. M. Stevens, 1884-1945, amer. pediatri; F. C. Johnson, 1894-1934, amer. pediatri) – dəridə, ağız boşluğunun və sidikçıxarıcı kanalın selikli qışalarında, konyunktivada tərkibində hemorragik möhtəviyyat olan eritematoz ləkələr və qovuquclar şəklində polimorf səpgilərlə gedən, intoksikasiya əlamətləri ilə müşayiət olunan dermatoz

Stoxastik – təsadüfi

Stoks boyunluğu – yuxarı boş venanın sıxılması zamanı dərialtı venaların dolması nəticəsində boyun, kürək və yuxarı döş nahiyəsinin şişməsi

Stoks sindromu – *bax*: Morqani-Adams-Stoks sindromu

Stoma (*stoma*) – boşluqlu orqanın cərahi əməliyyatla yaradılmış xarici fistul

Stomalar – qarın boşluğunun zədələnmə və yaralanmalarında əməliyyat həcmnin və müddətinin azaldılması məqsədilə həzm traktının müəyyən bir hissəsinin dəri səthinə çıxarılması

Stomat- (stomato-, stomo-; yun. *stomatos* ağız, dəlik) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ağıza, ağız boşluğuna aid” mənasını verir

Stomatit (*stomatitis*) – ağız boşluğu selikli qışasının iltihabı

Aftoz stomatit (*s. aphthosa*) – bozumtul-ağ ərlə örtülmüş eroziya və ya səthi yaralar şəklində təzahür edən stomatit

Bismut stomatiti (*s. vismuthica*) – uzun müddət bismut preparatları ilə müalicə alan şəxslərdə ağız boşluğunun selikli qışasında göy-qara ləkələrlə xarakterizə olunan stomatit

Blastomikotik stomatit (*s. blastomycotica*) – *bax*: mikotik stomatit

Çapıqlaşan stomatit (*s. cicatricans*) – selikaltı qışada düynülərin olması, bu düynülərin zamanla yaraya -çevrilməsi və sağaldıqda yerində çapıq qoyması ilə gedən stomatit

Civə stomatiti (*s. mercurialis*) – bədənə civə daxil olması nəticəsində inkişaf edən bozumtul piqmentasiya və ardınca diş əti toxumasının yanaq və dilin selikli qışasına keçən nekrozu

Dərman stomatiti (*s. medicamento-*) – bəzi dərman maddələrinə qarşı (məs., antibiotiklər, sulfanilamidlər) həssaslığı olan orqanizmlərdə bu maddələrin qəbulundan sonra meydana çıxan stomatit

Eritematoz stomatit (*s. erythematos-*) – bəzi yoluxucu xəstəliklərdə selikli qışanın kəskin hiperemiyası ilə gedən stomatit

Kandidoz stomatiti (*s. candidosa*) – maya göbələkləri tərəfindən törədilən ağ ərlərin olması ilə gedən mikotik stomatit

Kataral stomatit (*s. catarrhalis*) – ekssudativ dəyişikliyin, hiperemiya və ödem, bəzi hallarda isə ağımtıl ərpin olması ilə gedən stomatit

Leykemik stomatit (*s. leukaemica*) – kəskin leykoz zamanı diş ətinin qanamaya meyilli olması, selikli qışaya qansızmalar, daha sonra isə yara və nekrozlarla təzahür edən stomatit

Mikotik stomatit (*s. mycotica*) – parazit göbələklər tərəfindən törənən stomatit

Nikotin stomatiti (*s. nicotinic*) – bax: siqaret çəkənlərin stomatiti

Pellaraqoz stomatit (*s. pellagrosa*) – bədənə nikotin turşusunun çatışmazlığı zamanı ağız boşluğu selikli qışasının quruması, kəskin hiperemiyası, dil məməciklərinin atrofiyası və dilin ödemi ilə gedən stomatit

Peşə stomatiti (*s. professionalis*) – peşə ilə əlaqədar zərərli vasitələrin (kimyəvi maddələr, ionlaşdırıcı şüalar, tozlar və s.) təsirindən yaranan stomatit

Qanqrenoz stomatit (*s. gangraenosa*) – toxumaların nekrozu, ümumi intoksikasiya əlamətləri və ağızdan pis iy gəlməklə gedən stomatit

Qurğuşun stomatiti (*s. plombea*) – orqanizmə qurğuşun daxil olması nəticəsində diş əti selikli qışasının pıqmentasiyası, hiperemiyası və ödemi

Sinqot stomatit – bax: skorbutik stomatit

Siqaret çəkənlərin stomatiti (*s. fumantium*) – siqaret çəkən şəxslərdə nikotinin selikli qışaya sistemik təsiri nəticəsində inkişaf edən xroniki kataral stomatit

Skorbutik stomatit (*s. scorbutica*) – C vitamini çatışmazlığı zamanı inkişaf edən stomatit

Şüa stomatiti (*s. radialis*) – ionlaşdırıcı şüaların təsirindən meydana

çıxan hiperemiya, ödem və eroziyalarla təzahür edən stomatit

Yaralı membranoz stomatit (*s. ulcerosa*) – üzəri ərplə örtülmüş yaralarla xarakterizə olunan stomatit

Yaralı stomatit (*s. ulcerosa*) – bax: qanqrenoz stomatit

Yaralı-qanqrenoz stomatit (*s. ulcerogangraenosa*) – bax: qanqrenoz stomatit

Stomatit herpetik (*stomatitis herpetica*) – sadə herpesin ağız boşluğu selikli qışasında vezikulyar səpgilərin yerində eroziyaların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan klinik forması

Stomatit vezikulyar (*stomatitis vesicularis*) – rabdo viruslar tərəfindən törədilən, insana ev heyvanlarından yoluxan, bədən temperaturunun yüksəlməsi, baş ağrısı, ağız boşluğu selikli qışasında xırda ağrılı vezikulların, daha sonra isə eroziyaların olması ilə gedən kəskin infeksiya xəstəlik

Stomatologiya (*stomatologia*) – klinik təbabətin diş, çənə, ağız boşluğunun və üz-çənə nahiyyəsinin digər orqanlarının xəstəliklərini və zədələnmələrini öyrənən bölməsi

Cərrahi stomatologiya – stomatologiyanın diş, çənə, ağız boşluğunun və üz-çənə nahiyyəsinin digər orqanlarının xəstəliklərinin və zədələnmələrinin cərrahi müalicəsi ilə məşğul olan bölməsi

Ortopedik stomatologiya – stomatologiyanın diş və çənələrin təmiri və funksiyalarının pozulmasının diaqnostikası və öyrənilməsinə, onların profilaktikası və müalicəsi üsullarının işlənib hazırlanmasına, əvəzedici aparatların istifadəsinə həsr olunan bölməsi

Terapevtik stomatologiya – stomatologiyanın diş xəstəliklərini, dişət-
rafi toxumaların və ağız boşluğu se-
likli qışasının xəstəliklərini öyrənən
və onların morfoloji və funksional
tamlığını saxlamağa yönələn müa-
licə-profilaktik tədbirlər hazırlayan
bölməsi

Stomatoloji kreslo – xəstəyə ağız
boşluğunda müayinə və müalicəvi
manipulyasiyalar aparmağa imkan
verən vəziyyətin verməyin müm-
kün olduğu xüsusi kreslo

Stomatoloji separator – dişləri arala-
maq üçün alət

Stomatoloq-cərrah – ağız boşluğu
orqanlarının və üz-çənə nahiyyəsinin
zədələnmə və xəstəliklərinin diaq-
nostikası, cərrahi yolla müalicəsi
ürzə ixtisaslaşmış stomatoloq-hə-
kim

Stomatoloq-ortoped – dişlərin və
çənənin funksiyasının, tamlığının
pozulmasının diaqnostikası, protez-
ləşdirmə yolu ilə müalicə ürzə ixti-
saslaşmış stomatoloq-həkim

Stomatonevrologiya (*stomatoneuro-
logia*) – sinir xəstəlikləri və sto-
matologiyanın dişlərdə, çənələrdə
və ağız boşluğu orqanlarında olan
patoloji proseslərlə bağlı meydana
çıxan sinir xəstəliklərini öyrənən
bölməsi

Stomatoragiya – diş ətindən qanaxma

Strabizm (*strabismus*) – bax: çəpgöz-
lük

Strabometr (*strabizm-* + yun. *metreo*
ölçmək) – çəpgözlük zamanı görmə
oxlarının vəziyyətini müəyyən edən
cihaz

Strabometriya – çəpgözlük bucağını
ölçmə üsullarının ümumi adı

Stranquriya (*stranguria*; yun. *stranx*,
strangos damcı + *uron* sidik) – ağ-
rılı sidik ifrazı

Stratigrafiya (lat. *stratum* qat + yun.
grapho yazmaq) – bax: tomoqrafiya

Strauz simptomu – üz sinirinin peri-
ferik iflici olan xəstəyə pilokarpin
vurduqda zədələnmiş tərəfdə tərlə-
mənin azalmasına əsasən mərkəzi
iflici periferik iflicdən diferensiasiy-
a etmə üsulu

Streptodermiya (*streptodermia*) –
streptokokklar tərəfindən törədilən
və fliktenlərin olması ilə xarakterizə
olunan piodermiya

Diffuz xroniki streptodermiya (*s.
chronica diffusa*) – geniş eroziya-
laşmış və periferiyalarında flikten-
lər olan sahələrlə xarakterizə olu-
nan streptodermiya

İntertriginoz streptodermiya (*s.
intertriginosa*) – dəri bükşlərində
çoxsaylı fliktenlərin olması ilə ge-
dən streptodermiya

Yaralı streptodermiya – bax: adi
ektima

Streptoliza (*streptoliasum*) – betta
hemolitik streptokokkların kultu-
rasından alınan streptokinaza fer-
mentli preparat

Streptolizinlər – bir qrup streptokokk-
lar tərəfindən ifraz olunan və hemo-
liz törədən toksinlər

Streptomisin – dərman preparatı, anti-
biotik

Streptomisin sulfat (*streptomycini
sulfas*) – *Streptomyces globisporus*
streptomucini göbələkləri tərə-
findən hasil edilən, qrammənfi və
qrammüsbət mikroorqanizmlərə tə-
sir edən genişspektrli antibiotik

Streptosid (*streptocidum*) – sulfanila-
mid preparatlarının ilk nümayəndəsi

Streptostafilodermiya

Streptostafilodermiya (*streptostaphylo-dermia*) – törədiciyi eyni zamanda strepto və stafilokokklar olan piodermiya

Streptotrixoz (*streptotrichosis*) – bax: nokardios

Stress (ing. *stress*, gərginlik, stress) – ətraf mühitin intensiv və davamlı təsiri nəticəsində orqanizmin bütün uyğunlaşma mexanizmlərinin pozulması ilə xarakterizə olunan hal
Emosional stress – emosional oynalıqlıq nəticəsində meydana çıxan stress

Stress-faktor – stress əmələ gətirən fəvqəladə və ya patoloji qıcıqlandırıcı

Stressor – bax: stress-faktor

Stria (lat. zolaqlar, şırımlar) – gərilmə nəticəsində dəridə atrofik zolaqlar

Striar sindrom – bax: hiperkinetik-hipotonik sindrom

Stridor (*stridor*) – qırtlağın, traxeyanın və ya bronxların mənfəzinin kəskin daralması nəticəsində tənəffüs zamanı fitəbənzər səsin meydana çıxması

Strixinin (*strychninum*) – mərkəzi sinir sisteminə oyadıcı təsir göstərən dərman vasitəsi

Strixinizm – strixininlə zəhərlənmə

Striktura (*strictura*) – divarların patoloji dəyişikliyin getməsi nəticəsində hər hansı bir borulu orqanın mənfəzinin kəskin daralması

Stroboskop – təkrar olunan hərəkətlərin dövrünü, impulsların müddətini müəyyən etmək üçün optik cihaz

Stroboskopiya – həqiqi səs büküşlərini müəyinə etmək üçün Alət

Strofantin K (*strophanthinum K*) – xroniki ürək çatışmazlığı zamanı tətbiq olunan ürək qlükoziti

Strofulyus – bax: uşaq qaşınma xəstəliyi

Stroqanov sistemi – eklampsianın müalicəsinin əsasını təşkil edən kənar qıcıqlandırıcıların təsirinin zəiflədilməsi, ağrısızlaşdırma, qan buraxma və doğuşun tezləşdirilməsi

Stroma (*stroma*) – orqan və ya şiş toxumasının birləşdirici toxumadan ibarət dayaq strukturu

Retikulyar stroma (*stroma reticulare*) – retikulyar toxumadan təşkil olunmuş stroma; məs., sümük iliyninin, dalağın, limfatik düyünlərin, badamcıqların stroması

Stromatoliz (*stromatolysis*) – bax: stromoliz

Stromoliz (*stromolysis*) – hemoliz zamanı eritrositin tam parçalanması

Stronqiloid qurdu – insanlarda stronqiloidoz xəstəliyinin törədicisidir

Strumektomiya (*strumectomy*) – qalxanvari vəzin tam və ya hissəvi çıxarılması cərrahi əməliyyatı

Strumit (*strumitis*) – tireotoksikozlu qalxanvari vəzin iltihabı

Bərk vəzli strumit – bax: Ridel strumiti

Vəzəbənzər strumit – bax: Ridel strumiti

Stugeron – bax: sinarizin

Stupor (*stupor*) – hərəkətsizlik, ətraf mühitlə kontaktın pozulması və hissiyyatın bütün növlərinin zəifləməsi ilə gedən psixopatoloji pozğunluq
Affektiv stupor (*s. affectivus*) – bax: depressiv stupor

Akinetik stupor (*s. akineticus*) – bədən vəziyyətini uzun müddət saxlayan və dəyişilməsinə müqavimət göstərməklə xarakterizə olunan stupor

Apatik stupor (*s. apathicus*) – apatiya, hiss və həyəcanın kasadlığı, oriyentasiyanın pozulması ilə gedən stupor

Boş stupor – hər hansı bir psixoloji pozğunluqla müşayiət olunmayan stupor

Dissosiativ stupor – psixogen mənşəli bəzi ruhi-əsəb pozuntuları zamanı şəxsin danışiq qabiliyyətini itirməsi

Depressiv stupor (*s. depressivus*) – dərin depressiyalarda üzün əzabçəkici ifadəsi ilə təzahür edən stupor

Dissosiativ stupor – psixogen mənşəli bəzi ruhi-əsəb pozuntuları zamanı şəxsin danışiq qabiliyyətini itirməsi

Emosional stupor – psixogen mənşəli stupor sindromu

Epileptik stupor (*s. epilepticus*) – epilepsiya zamanı meydana çıxan, bir neçə saatdan bir neçə günə qədər davam edən, amneziya ilə müşayiət olunan stupor

Hallüsinator stupor (*s. hallucinatorius*) – əsasən eşitmə, bəzi hallarda görmə hallüsinasiyaları ilə müşayiət olunan stupor

Hallüsinator-paranoid stupor (*s. hallucinatorioparanoideus*) – bax: hallüsinator stupor

İsterik stupor (*s. hystericus*) – – psixi travmalardan sonra meydana çıxan affektiv gərginlik (hərəkətsiz mutizmlə özünü biruzə verən, katatonik stupordan emosional cizgilərin olması ilə fərqlənən vəziyyət)

Katatonik stupor (*s. catatonicus*) – katatonik sindromun təzahürü kimi inkişaf edən stupor

Maniakal stupor (*s. maniacalis*) – hərəkətin tormozlanması fonunda əhval-ruhiyyənin yüksəlməsi

Melanxolik stupor (*s. melancholicus*) – bax: depressiv stupor

Negativ stupor – aktiv və ya passiv negativ donuqluq

Negativlik stuporu – xəstənin, onu müayinə edən şəxsin onun tutduğu pozanı və ya bədənin ayrı-ayrı hissələrinin vəziyyətini dəyişməsinə qarşı çıxması ilə təzahür edən stupor

Pseudokatatonik stupor (*s. pseudocatatonicus*) – bax: psixogen stupor

Psixogen stupor (*s. psychogenus*) – psixi travmanın nəticəsi olaraq meydana çıxan stupor

Şokdan sonrakı stupor – qəza vəziyyətlərindən sonra meydana çıxan stupor

Stuporoz – stupor vəziyyətində olan

Stuporoz vəziyyət (*status stuporosis*) – bax: stupor

Styuart nefroplikasiyası (H. Stewart, ing. cərrahı) – hidronefroz nəticəsində böyrək parenximasının nəzərəcərpacaq dərəcədə kiçilməsi zamanı böyrək qütblərini yaxınlaşdıraraq fassial loskutla fiksə etmə cərrahi əməliyyatı

Styuart-Xolms simptomu (J. P. Stewart, 1869-1949, ing. nevropatoloq; G. M. Holmes, 1876-1965, ing. nevropatoloq) – beyincik zədələnmələri zamanı müayinə edən şəxsin qəfildən müdaxiləsi dayandıqda xəstənin öz dirsək oynaqında bükülmə hərəkətinin qarşısını ala bilməməsi və dirsək oynaqının bükülərək xəstənin döş qəfəsinə zərbə endirməsi

Styuart-Trivs sindromu (F. W. Stewart, amer. patoloq; N. Treves, amer. cərrah) – xərçəngə görə icra edilmiş mastektomiyadan sonra uzun müddət davam edən limfostaz

nəticəsində yuxarı ətrafların limfangiosarkoması

Su çiçəyi – kəskin yüksək kontagioz virus xəstəlik

Su qışası – *bax:* amnion

Su təchizatı sahəsi – səhra şəraitində mühəndis-texniki və sanitari-gigiyenik tələblərə uyğun qorunan, təmizlənən və paylanılan su mənbəyi

Subaortal əzələ stenozu – *bax:* obstruktiv kardiomiopatiya

Subaortal hipertrofik idiompatik stenoz – *bax:* obstruktiv kardiomiopatiya

Subbotin əməliyyatı (M. C. Субботин, 1848-1913, rus cərrahi) – 1) plevranın empiemasi zamanı qabırğaların qənaətli rezeksiyası ilə icra olunan torakoplastika; 2) hemoroidal düyünlərin kəsilməsindən sonra selikli qışa qüsurlarına ketqut tikişlərinin qoyulması

Subbotin üsulu (M. C. Субботин) – irinli plevritin müalicəsində irinli eksudatın plevra boşluğundan rezin balon vasitəsi ilə aspirasiya edilməsi

Subbotinin sümük tikişi (M. C. Субботин) – sümük fraqmentlərinin ketqut vasitəsi ilə osteosintezi

Subdepressiv vəziyyət (*status subdepressio*) – ətraf hadisələrin pessimist qiymətləndirilməsi, iş qabiliyyətinin və əhval-ruhiyyənin aşağı enməsindən ibarət yüngül ifadə olunmuş depressiya vəziyyəti

Subdural – beynin sərt qışasının altındakı yerləşən

Subdural radikotomiya – *bax:* Fershter-Abbi əməliyyatı

Subdural sahə (*spatium subdurale*) – onurğa beyninin bərk və hörümçəyəbənzər qışaları arasında sahə

Subendokardial fibroelastoz (*fibroelastosis subendocardialis*) – ürək endokardında lifli birləşdirici toxumanın və elastik liflərin inkişaf etməsi nəticəsində endokardın qalınlaşması ilə təzahür edən anadangəlmə ürək xəstəliyi

Subendotelial qat (*stratum subendoteliale*) – qan və limfa damarlarının və ya endokardın nazik, elastik və kollagen liflərdən, ulduzabənzər az diferensasiya etmiş hüceyrələrdən ibarət qatı

Subendotelium – *bax:* subendotelial qat

Subependioma – *bax:* subependimal astrositoma

Suberoz – tənəffüs yollarına palıd qabığına inkişaf edən göbələklərin düşməsi nəticəsində yaranan allergik alveolit

Subfebrilitet – *bax:* subfebril bədən temperaturu

Subikterik – zəif sarıqlıq

Subklinik forma – aydın olmayan forma

Subkortikal damar demensiyası – patoloji prosesin beynin ağ maddəsinin dərin strukturlarınadək gedən, klinik mənzərəsinə görə Altsheymer xəstəliyinə oxşayan patoloji vəziyyət

Subletal – doza ölüm dozasına yaxın

Sublingual – dilaltı

Submaksillit (*submaxillitis*) – aşağı çənəaltı vəzin iltihabı

Suboksipital pnevmoensefaloqrafiya – kontrastlaşdırmaq üçün vurulan qazın suboksipital nəhiyyənin punksiyası ilə vurulduğu pnevmoensefaloqrafiya

Substitusiya – *bax:* natamam regenerasiya

Subtalamotomiya (*subthalamotomia*) – ekstrapiramid sistemin zədələnmələrinin müalicəsində talamusdan aşağıda yerləşən qabıqaltı strukturların dağıdılması cərrahi əməliyyatı

Subyektiv simptom – xəstənin dindirilməsi zamanı aşkar olunan simptomlar

Subyektiv sktoma (*scotoma subjectivum*) – bax: müsbət skotoma

Suda boğulma – mayenin aspirasiyası nəticəsində hipoksemiya, tənəffüs çatışmazlığı, hiperkapniya və qırtlağın reflektor spazmı

Sudoriferosit (*sudoriferocytus*) – tər vəzinin sekretor hüceyrəsi

Sudur – bax: suluq

Sudurcuq – bax: suluqcuq

Suisid (*suicidium*) – özünəqəsd

Suisidal fikirlər – özünü öldürmə ideyaları ilə bağlı sarışan fikirlər

Suisidofobiya – özünəqəsdən qorxma

Suisidomaniya (*suicidomania*) – özünü öldürməyə meyllilikdən ibarət sarışan hal

«**Suiti kürəkləri**» – barmaq sümüklərinin revmatizm zamanı deformasiyası

Suk simptomu (A. A. Souques, 1860-1944, frans. nevropatoloq) – mərkəzi ifliclər zamanı əli passiv olaraq yuxarı qaldırıqda barmaqların qeyri-iradi aralanması

Suker simptomu (J. R. Suker, род. в 1926 г., amer. endokrinoloq) – göz almasının xarici əzələlərinin iflici zamanı orta xəttin yanında yerləşmiş obyektə baxışın fiksə edilməsinin çətinləşməsi

Sukkusion – sukkusiya küyünü aşkar etmək üçün diaqnoz tik üsul

Sukkussiya səsi – şırıltı küyü

Suksimer (*succimerum*) – arsen, cıvə, qurğuşunla zəhərlənmə zamanı tətbiq olunan spesifik antidod

Suqquestiya-təlqin

Sulema sınağı – müayinə olunan şəxsin qanına 0,1%-li cıvə xlorid məhlulu əlavə etməklə aparılan koaguliyasiya sınağı

Sulema-çökmə reaksiyası – bax: sulema sınağı

Sulfadiazin gümüş (*sulfadiazini argenti*) – xinoksalin törəməsi olan antibakterial maddə

Sulfadimetoksin (*sulfadimethoxinum*) – sulfanilamid qrupundan olan antibakterial təsirli maddə

Sulfadimezin (*sulfadimezinum*) – sulfanilamid preparatı

Sulfalen (*sulfalenum*) – sulfanilamid qrupundan olan antibakterial təsirli maddə

Sulfamonometoksin (*sulfamonometoxinum*) – sulfanilamid qrupundan olan antibakterial təsirli maddə

Sulfanilamid preparatları (*sulfanilamida*) – müxtəlif yoluxucu xəstəliklərin müalicəsinə tətbiq olunan sulfanil turşusunun törəmələri olan kimyəvi terapevtik vasitələr

Sulfapiridazin (*sulfapyridazinum*) – sulfanilamid qrupundan olan antibakterial təsirli maddə

Sulfasil natrium (*sulfacylum natrium*) – sulfanilamid preparatı

Sulfaton (*sulfatonum*) – sulfamonometoksin və trimetoprim tərkibli kombinə olunmuş antibakterial təsirli maddə

Sulfazin (*sulfazinum*) – sulfanilamid preparatı

Sulfokamfokain (*sulfocamphocainum*) – kəskin ürək və tənəffüs çatışmazlığı, kardiogen şok zamanı tətbiq edilən analeptik vasitə

Sulfozin terapiyası

Sulfozin terapiyası – kükürdün şaftalı və ya zeytun yağında hazırlanan 1-2 % məhlulu ilə şizofreniya və psixomotor oyanma hallarının müalicəsi

Sulgin (*sulginum*) – sulfanilamid qrupundan olan, əsasən bağırsaq mənfəzində təsir göstərən antibakterial təsirli maddə

Sulkoviç reaktiv – sidikdə kalsiumun miqdarını təyin etmək üçün istifadə olunan, tərkibində suda həll edilmiş turşəng turşusu, amonium oksalat və sirkə turşusu olan reaktiv

Sulkoviç testi – sidiyə Sulkoviç reaktiv əlavə etdikdən sonra sidiyin bulanma dərəcəsinə və çöküntünün əmələ gəlməsinə əsasən kalsiumun miqdarının təyin edilməsi üsulu

Sulpirid (*sulpiridum*) – neyroleptik dərman vasitəsi

Sulsen (*sulsenum*) – selen və kükürd tərkibli antiseptik maddə

Sulu xərçəng – *bax*: noma

Suluq (*bulła*) – içərisində eksudat olan boşluqlu dəri morfoloji elementi

Suluqcuq (*vesicula*) – içərisində eksudat olan boşluqlu birincili dəri elementi

Suni burun – oksigen terapiyası zamanı nəmləşdirilmiş oksigenlə nəfəs almaq üçün uyğunlaşdırılmış vasitə

Suppozitoriya (*suppositoria*) – adi şəraitdə bərk, bədən temperaturunda isə əriyən dozalanmış dərman vasitəsi

Rektal suppozitoriya (*s. rectalia*) – düz bağırsağa yeridilmək üçün nəzərdə tutulan suppozitoriya

Vaginal suppozitoriya (*s. vaginalia*) – uşaqlıq yoluna yeridilmək üçün nəzərdə tutulan suppozitoriya

Suppurativ residiv verən polidaktilit – *bax*: pustulyoz akrodermatit

Supradentiya – *bax*: poliodontiya

Supraxorioidal sahə (*spatium supra-chorioideale*) – *bax*: perixorioidal sahə

Supraklavikulyar nahiyyə – körpücüküstü sahə

Supranuklear bulbar iflic (*paralysis bulbaris supranuclearis*) – *bax*: psevdobulbar iflic

Suprarenektomiya – *bax*: adrenalektomiya

Suprastin (*suprastin*) – antihistamin təsirli maddə

Sur Nedden üsulu – *bax*: Nedden üsulu

Surdo- (lat. *surdus* kar) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ağır-şitməyə, karlığa aid” mənasını verir

Surdokamera – müxtəlif fizioloji, psixoloji və digər müayinələri, o cümlədən məşqləri (məs., kosmonavtların hazırlanması) keçirilməsi üçün səs keçirməyən divarları olan sahə

Surdologiya – otorinolarinqologiyanın ağırşitmə və karlığın etiologiya, diaqnostika, müalicə və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Surdomutizm (*surdoimitismus*; *surdo-* + lat. *mutus* lal) – *bax*: lal-karlıq

Surdopedaqogika – otorinolarinqologiya və pedaqogikanın ağırşitmə zamanı eşitmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək və danışq qabiliyyətini formalaşdırmağa yönəlmis tədbirlər hazırlayan bölməsi

Surdoterapevtik aparatlar – ağırşitmə və karlıq zamanı eşitmə qabiliyyətini məşq etdirmək üçün aparatlar

Surdoterapiya (*surdotherapia*) – ağırşitmə və karlığın müalicə üsullarının məcmusu

Surfaktant – səthi fəal maddə

Susberger-Qarbe xəstəliyi – genişlənmiş damar ətrafında qaşınma və qabıqlanma verən infiltratların

əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan naməlum mənşəli dermatoz

Suslov əməliyyatı (Г. Б. Суслов) – qulaq seyvanından götürülmüş transplantatla burun qanadı qüsurunun plastik əməliyyatı

Suspenziya (*suspensiones*) – nisbətən iri, bərk hissəciklərin mayədə (su, qliserin, duru yağ) dispers qarışığından ibarət dərman forması

Suspensorium (*suspensorium*) – xayanı fiksə etmək üçün kişə formalı asıcı sarğı

Sustak (*sustac*) – antianginal təsirli maddə

Suyun zərərsizləşdirilməsi (dezinfeksiyası) – suyun zərərsizləşdirilməsi altında ən birinci patogen mikroorqanizmlərdən təmizlənməsi nəzərdə tutulur, bu fiziki, kimyəvi və mexaniki üsullarla aparılır

Süd şirəsi damarları (*vasa lactea*) – yağın sorulması nəticəsində nazik bağırsaq müsariqəsində südəbənzər maye ilə dolan limfa damarı

Süd vəzi giləsinin Pedjet xərcəngi – süd vəzi giləsinin və areollarının ifrazat, xora və ekzemayabənzər dəyişikliklərlə gedən səthi xərcəngi

Süd vəzinin ekzemayabənzər xərcəngi – *bax:* süd vəzi giləsinin Pedjet xərcəngi

Süd vəzinin isterik şişi – *bax:* tireotoksik mastopatiya

Süd yarası – *bax:* aftoz stomatit

Sümük döyənəyi (*callus*) – sümüyün tamlığının pozulduğu yerdə sümük fraqmentlərinin birləşmə zonasında əmələ gələn sümük toxuması

Sümük iliyi (*medulla ossium*) – sümüklərin süngəri maddəsində və sümük iliyi boşluqlarında yerləşən, orqanizmin bioloji müdafiəsini təmin edən qanyaranma orqanı

Sümük iliyi limfosit – *bax:* B- limfosit

Sümük iliyinin hipoplaziyası (*hypoplasia medullae ossium*) – sümük iliyinin mieloid toxumasının piy toxuması ilə əvəz olunması nəticəsində eritro, leyko, trombositopoezin pozulması (xroniki infeksiyalar, hipoplastik anemiyalar, sümük iliyinin sistem və metastatik zədələnmələri zamanı təsadüf olunur)

Sümük məhmızı – *bax:* daban məhmızı

Sümük tikişi – *bax:* osteosintez

Sümük tranplantasiyası – sümük köçürülməsi

Sümük yarım dairəvi kanal (*kanales semicirculares ossei*) – daxili qulağın sümük labirintinin bir hissəsi

Sümük-qığırdaq ekzostoza (*exostosis osteocartilaginea*) – qığırdaq və sümük toxumasından təşkil olunmuş sümük törəməsi

Sümük-lakunar rezorbsiya (*resorbtio ossis lacunaris*) – osteoklastların iş-tirakı ilə gedən sümük toxumasında boşluqların (lakunaların) əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan rezorbsiya

Sümüklərin daşdaşması – *bax:* Albers-Şönberq sindromu

Sümüklərin xondromatozu (*chondromatosis ossium*) – uzun borulu sümüklərin çoxsaylı enxondromu, uzununa inkişafının dayanması ilə gedən anadangəlmə xəstəlik

Sümüklərin kreptizayası – sümük sınığı zamanı olan spesifik sə

Sümükləşmə (*ossificatio*; sin. ossifikasiya) – qığırdaq və ya birləşdirici toxumanın hüceyrəarası maddəsinin mineral duzlarla (əsasən kalsium duzları) imprevnasiyası; sümük

toxumasının əmələ gəlməsi zamanı baş verir

Endoxondral sümükləşmə (o. Endochondralis; sin. enxondral sümükləşmə) – qığırdaq toxumasında gedən və sümüyün süngəri maddəsinin əmələ gəlməsinə səbəb olan sümükləşmə

Enxondral sümükləşmə (o. enchondralis) – bax: endoxondral sümükləşmə

Perixondroostal sümükləşmə (o. perichondroostalis; sin. periostal sümükləşmə) – qığırdaq üstlüyünün (sümük üstlüyünün) dərin qatlarında, diafizin ortasında baş verən və perixondral sümük həlqəsinin əmələ gəlməsinə gətirib çıxaran sümükləşmə

Periostal sümükləşmə (o. periostalis) – bax: perixondroostal sümükləşmə

Sümüküstlüyü (*periostenum*) – sıxlıqlı birləşdirici toxumadan təşkil olunmuş sümük örtüyü

Sümüyün destruksiya ocağı (*focus destructionis*) – sümüyün məhdud sahəsində sümük atmalarının dağılmaya və irinli əriməyə məruz qaldığı hissə

Sümüyün xarici xondromatozu – bax: çoxsaylı sümük-qığırdaq ekzostozları

Sümüyün qeyri-ossifikasiyalı fibroması – bax: sümüyün qeyri-osteogen fibroması

Sümüyün qeyri-osteogen fibroması (*fibroma ossis non osteogenum*) – bud və qamış sümüklərinin metafizlərinin kortikal qatının ocaqlı rezorbsiyası və fibroz toxuma ilə əvəz olunması ilə xarakterizə olunan naməlum etiologiyalı patoloji

dəyişikliyi; simptomsuz gedişə məlikdir, patoloji sınıqlara səbəb olur

Sümüyün medulizasiyası – sümüyün kompakt maddəsində süngəri maddəyə xas olan struktur dəyişikliklərin getməsindən ibarət patoloji proses

Sümüyün mezenximoması (*mesenchymoma osis*) – qığırdaq, damar, piy və sümük toxumasından ibarət sümük şişi

Süngəri böyrək (*ren spongiosus*) – böyrəyin distal nahiyəsində çoxsaylı kistaların olması, piyuriya, poliuriya, xırda konkrementlərin ifraz olunması, arterial hipertenziya ilə gedən irsi inkişaf anomaliyası

Süngəri vəziyyət (*status spongiosus*) – kəsikdə toxuması məsaməli görünən baş beynin distrofik və atrofik dəyişiklikləri

Süni ağciyər ventilyasiya cihazı – tənəffüs çatışmazlığı zamanı istifadə olunur

Süni atmosfer – ətraf mühitdən izolyasiya olunmuş canlıların tənəffüsünü və qaz mübadiləsini təmin etmək üçün süni surətdə yaradılmış xüsusi qazlar qarışığı

Süni böyrək – ekstrakorporal hemodializ üçün aparat

Süni hipertermiya – bax: piroterapiya

Süni hipotermiya (*hypothermia artificialis*) – orqanizmin hipoksiyası və əməliyyat zamanı davamlılığını artırmaq üçün termorequlyasiyanın blokada edilməsi ilə əldə edilən süni hipotermiya

Süni iqlim kamerası – süni idarə olunan mikroklimatik şəraitli xüsusi təchiz olunmuş kamera

Süni qan dövrəni aparatu – orqanizmdə və ya ayrı-ayrı orqanlarda qan

dövranını təmin edərək ürəyi tam və ya hissəvi əvəz edən aparat

Süni qida borusu (*esophagus artificialis*) – əməliyyat üsulu ilə dəridən, qida borusu, nazik və ya yoğun bağırsağ divarından hazırlanmış qida borusunu tam və ya hissəvi əvəz edən boru

Süni mumifikasiya – meyidin çürüməsinin qarşısının alınması üçün xüsusi maddələrdən istifadə etməklə qurudulması

Süni nitq aparatı – səs tellərindən məhrum olmuş insanların ağız boşluğuna və ya qırtlağına yerləşdirilərək artikulasiya hərəkətlər nəticəsində nitq yaratmaq qabiliyyəti olan aparat

Süni orqan – insan orqanizmində hər hansı bir orqanın daimi və müvəqqəti olaraq texniki avadanlıqla əvəz edilməsi (məs., ürək, böyrək)

Süni oval pəncərə – otoskleroza xəstələrdə eşitməni yaxşılaşdırmaq məqsədilə lateral, bəzən isə ön yarım dairəvi kanalı sümük divarında cərrahi üsulla açılan dəlik

Süni öskürək aparatı – xəstənin tənəffüs yollarının keçiriciliyini bərpa etmək üçün öskürək təkanı yaradan aparat

Süni tənəffüs aparatı – bax: ağciyərlərin süni ventilyasiya aparatı

Süni tənəffüs – bax: ağciyərlərin süni ventilyasiyası

Süni ürək (*cor artificiale*) – ürəyin nasos funksiyasını əvəz edən implan-tasion aparat

Süni ürək ritmi – elektrokardiostimulyatordan gələn elektrik impulslarının yaratdığı oyanıqlıq nəticəsində meydana çıxan ürək yığılmalarının ritmi

Süni zəli – qanı çəkmək üçün nəzərdə tutulmuş şüşə slindr

Sürət balistoqramması – bədənin seçilmiş oxa nəzərən yerdəyişmə sürətinin ölçülməsi zamanı əldə edilən ballistokardiogramma

Sürmə sınağı (sin. Çopra-Qupta sınağı) – visseral leyşmanyoz zamanı xəstənin qan zərdabına sürmə preparatı əlavə etməklə pambığabənzər çöküntünün əmələ gəlməsi

Süst dəri sindromu – atrofik, pastoz büküşlər əmələ gətirməyə meyilli olan dəri

Süstlük – fəaliyyətsizlik, psixi proseslərin tormozlanması

Sveyfelin kefalokranioklastı – akuşer əməliyyatlarında istifadə olunan cərrahi əməliyyat

Sveyfelin traxelorektoru – embriotomiya üçün istifadə olunan akuşer aləti

Swift sindromu – bax: akrodiniya

Sylvest xəstəliyi (E. O. S. Sylvest, 1880-1931, danım. həkim) – bax: epidemik plevrodiniya

Ş

Şaber (alm. *schaber*) – stomatologiyada: çıxarılan diş protezlərini əl ilə işlənməsi üçün istifadə olunan diş-texniki alət

Şahid-autoanticisimlər – toxumani zədələməyən, lakin onların antigen strukturunda dəyişikliklərin olmasını göstərən autoanticisimlər

Şaxmatov borusu (A.П. Илaxматов, 1889-1947, sov. parazitoloqu) – qurd yumurtalarını müəyyən etmək məqsədilə bağırsaqlardan selik yığmaq üçün istifadə olunan xüsusi boru

Şaqas sindromu

Şaqas sindromu (C. Chagas, 1879-1934, braz. həkim) – Amerikan tripanosomozunun gecikmiş ağırlaşması olaraq sinir hüceyrələri qanqlionlarının destruksiyası nəticəsində boşluqlu orqanların (məs., meqakolon, meqaduodenum, meqasistit) patoloji genişlənməsi

Şaqoma ikincili (C. Chagas, braz. həkim) – Amerikan tripanosomozu zamanı törədicinin hematogen yolla disseminasiyası nəticəsində dərialtı toxumada əmələ gələn və dəri ilə sıx birləşən düyün

Şaqoma birincili (C. Chagas, braz. həkim) – Amerikan tripanosomozu zamanı limfangiit və regionar limfadenit şəklində təzahür edən, irinləməyən iltihabi infiltrat

Şalo-Lisenkov əməliyyatı (Chalot; N. K. Lisenkov, 1865-1941, sov. anatom və cərrahı) – magistral damarların bağlanması və bazunun ekzar tikulyasiyası

Şamberq xəstəliyi (J.F. Schamberg, 1870-1934, amer. dermatoloq) – hemosiderozlar qrupundan olan naməlum mənşəli dermatoz; baldır, bud, sağrı və bel nahiyyələrində tədricən inkişaf edən çoxsaylı simmetrik qırmızı ləkələr və teleangiektoziyalarla xarakterizə olunur

Şamberq xəstəliyi (J.F. Schamberg) – dərinin şiddətlənən torlu hemosiderozu

Şamberlan şamları (Ch. E. Chamberland, 1851-1908, frans. bakterio loqu) – kaolindən hazırlanan bakterial filtrlər

Şamov əməliyyatı (B.H. Шамов, 1882-1962, sov. cərrahı) – hər tərəfdən dəri ilə örtülmüş, nazik bağırsaqdan hazırlanmış sərbəst transplantatla döş qəfəsindən xaric

süni qida borusunun yaradılması cərrahi əməliyyatı

Şankr (frans. *chancr* xora) – bəzi yoluxucu xəstəliklər zamanı törədicinin daxil olduğu yerdə meydana çıxan xora və ya eroziya

Şankroid (*chancroidum*) – limfatik düyünlərin iltihabı və cinsiyyət orqanlarında çoxsaylı ağrılı yaralarla gədən kəskin zöhrəvi xəstəlik

Şanz əməliyyatı (A. Schanz, 1868-1931, alm. cərrahı) – cərrahi əməliyyat: *Hallux valgus* zamanı ayaq baş barmağın birinci falanqasının proksimal hissəsinin xaric edilməsi

Şarabənzər kisəcik – *bax*: sferik kisəcik

Şarko dəbilqəsi – *bax*: dəbilqə simptomu

Şarko duşu (J. M. Charcot; sin. şırnaqlı duş) – təzyiqli axın altında bədənin müxtəlif nahiyyələrinə suyun kompakt təsirinə əsaslanan müalicəvi prosedur

Şarko qırtlaq apopleksiyası – qəflətən başlayan, boğazda cırmaqlanma hissiyyatı, öskürək tutması, sifətin qızarması, ağır hallarda huşun itirilməsi və qıcolmalar

Şarko oynaqı (J. M. Charcot) – *bax*: nevrogen artropatiya

Şarko simptomu (J. M. Charcot) – 1) tireotoksikoz zamanı əllərin titrəməsi; 2) mimik əzələlərin periferik parezi olan tərəfdə qaşın yuxarə qalxması, mimik əzələlərin kontrakturası zamanı isə qaşların daha aşağıda olması; üz sinirinin periferik zədələnməsi zamanı müşahidə olunur 3) *bax*: dəbilqə simptomu

Şarko sindromu (J. M. Charcot) – *bax*: ləngərləyici axsama

Şarko-Mari amiotrofiyası (J. M. Charcot, 1825-1893, frans. nevropatoloq; P. Marie, 1853-1940, frans. nevropatoloq) – *bax*: irsi nevr-al amiotrofiya

Şarko triadası – yayılmış sklerozun əlamətləri – nistaqm, intonasional nitq, intension əsmə

Şarko-Brissu simptomu (J.M. Charcot, 1825-1893, frans. nevropatoloq; E. Brissaud, 1852-1909, frans. patoloq) – isteriya zamanı ağır bucağının yuxarıya doğru dartılması və dilin həmin tərəfə meyl etməsi

Şarko-Leyden kristalları (J.M. Charcot; E. V. Leyden, 1832-1910, alm. nevropatoloq) – bronxial astma və astmoid bronxit zamanı bəlgəmin mikroskopik müayinəsində aşkar edilən hamar, rəngsiz, çoxbucaqlı kristallar

Şarko-Mari-Tut xəstəliyi (J.M. Charcot; P. Marie, 1853-1940, frans. nevropatoloq; H. H. Tooth, 1856-1925, ing. nevropatoloq) – *bax*: irsi nevr-al amiotrofiya

Şarko-Mari-Tut-Hoffmann xəstəliyi (J.M. Charcot; P. Marie; H.H. Tooth, 1856-1925, ing. nevropatoloq; J. Hoffmann, 1857-1919, alm. nevropatoloq) – *bax*: irsi nevr-al amiotrofiya

Şarkonun isterik qövsü – *bax*: isterik qövs

Şarko-Vulpian xəstəliyi (J.M. Charcot, 1825-1893, frans. nevropatoloq; E. F. Vulpian, 1826-1887, frans. həkimi) – *bax*: çoxsaylı skleroz

Şarp-Şub üsulu (A.S. Sharp, 1700-1778, ing. cərrahı) – perikardın döş sümüyünün sol kənarından, üçüncü qabırğaarası sahədən punksiyası

Şarpantye fenomeni (Charpentier, 1852-1916, frans. oftalmoloq) – endogen depressional melonxonik involyusional damar və senil psixozlu xəstələrdə ətraf mühitin dəyişməsinin depressiya halını gücləndirməsi

Şarrirer şkalası (J.F.B. Charriere, 1803-1876, tibbi alətlərin hazırlanması üzrə fransız ustası) – buj və katetrlərin ölçülərini təyin etmək üçün üzərində artan diametrlə nömrələnmiş dəliklər olan lövhə

Şars əməliyyatı – göz yaşı nöqtəsinin sönmələri zamanı icra olunan cərrahi əməliyyat

Şaslenin diskordantlığı (Ph. Chaslin, 1857-1923, frans. psixiatri) – *bax*: intrapsixi ataksiya

Şassenyak qabarı (Ch.M.E. Chassaignac, 1805-1879, frans. cərrahı) – *bax*: yuxu qabarı

Şassenyak artrotomiyası (Ch.M.E. Chassaignac) – diz qapağının, budun dördbaşı əzələsinin vətəri və diz qapağı bağının lateral kənarı ilə edilən yan kəsik vasitəsilə icra olunan diz oynaqının artrotomiyası

Şaşabo – bəzi ədəbiyyatlarda ruhi xəstənin adlandırıldığı ad

Şavani miqreni (J.A. Chavany, frans. nevropatoloq, 20 əsr) – sərt beyin qışasının oxabənzər çıxıntısının, əsasən emosional gərginlik halında tutmaşəkilli güclənən daimi baş ağrısı

Şede aparatı (F. Schede, 1882-ci ildə an. olub, alm. ortopedi; sin. Şede şinası) – mil sümüyünün distal hissəsinin sınıqları zamanı mil-bilek oynaqının və barmaqlara lazımı vəsait verən vasitə

Şede uzatması (F. Schede) – 3 yaşına qədər olan uşaqlarda bud sümüyü

Şede əməliyyatı

sınığı zamanı şaquli vəziyyətdə qaldırılmış aşağı ətrafın yan səthlərinə yapışdırılmış plastr vasitəsilə aparılan uzatma üsulu

Şede əməliyyatı – *hallux valgus* (baş ayaq barınağında olan deformasiya, ayrılık, çəplik) zamanı birinci daraq sümüyünün başının və sümük-qığırdaq əzələsinin birgə rezeksiyasından ibarət cərrahi əməliyyat

Şede şinası – *bax*: Şede aparatı

Şede üsulu ilə artrotomiya (F. Schede, 1882-ci ildə an. olub, alm. ortopedi) – bud-çanaq oynaqda əməliyyatlar zamanı dəri əzələsinin daxili kənarı ilə aparılan müdaxilə

Şedel sıxıcısı (Schedel) – əməliyyat sahəsini məhdudlaşdırmaq üçün istifadə olunan materialların yara nəhiyəsinə fiksə olunması üçün istifadə olunan alət

Şeele əməliyyatı (K. Scheele, alm. cərrahı) – cərrahi əməliyyat: sidik kisəsinin bir hissəsinin nazik bağırsaqla əvəz edilməsi

Şefer sindromu (E. Schafer, alm. dermatoloqu, 20 əsr) – keratodermiya, heperhidroz, alopesiya ilə xarakterizə olunan irsi xəstəlik

Şeffe-Emersen-Ayvinin süni ağciyər ventilyasiyası (E. A. Sharpey-Schafer, 1850-1935, ing. fizioloqu; J. H. Emerson, ing. həkimi; R. H. Ivy, amer. cərrah) – nəfəsalmanı xəstənin çanaq nəhiyəsini qaldırmaqla, nəfəsverməni isə döş qəfəsinə təzyiq etməklə icra olunan süni ağciyər ventilyasiyası

Şeffe refleksi (M. Schaffer, 1852-1923, alm. nevropatoloqu) – ekstrapiramid yolların zədələnməsi zamanı Axilles vətərinə təzyiq etdikdə baş barmağın açılması

Şeffe üsulu ilə süni ağciyər ventilyasiyası (E. A. Sharpey-Schafer, 1850-1935, ing. fizioloqu) – qarnı üstə uzanmış xəstənin döş qəfəsinə təzyiq etməklə nəfəsvermə yaradır, nəfəsalma isə passiv icra olunur

Şekvist əməliyyatı (O. Sjoqvist, 1901-1955, İsveç neyrocərrah; sin. Şokvist əməliyyatı) – üçlü sinrin nevrologiyası zamanı icra olunan əməliyyat

Şeqren xəstəliyi (K. G. T. Sjogren, İsveç nevropatoloq və psixiatri) – iri oynaqların zədələnməsi, keratokonyunktivit, kserostomiya və ekzokrin vəzilərin funksiyasının pozulması ilə gedən xəstəlik

Şeqren sindromu (K. G. T. Sjogren) – ikitərəfli katarakta, oliqofreniya, fiziki inkişafın ləngiməsi, beyincik ataksiyası

Şeqren-Larsson sindromu (K. G. T. Sjogren, 1896-cı ildə an. olub, İsveç nevropatoloq və psixiatri; T. Larsson, İsveç psixiatri) – oliqofreniya, spastik yeriş, ixtioz, cinsi orqanların hipoplaziyası, boyun ya həddən artıq inkişafı, ya da inkişafdan qalması

Şellonq sınağı (F. Schellong, 1891-1953, alm. həkimi) – fiziki yükdən əvvəl və sonra hər 10 dəqiqədən bir arterial təzyiqin ölçülməsindən ibarət funksional sınaq

Şellonq-Ştrizover fenomeni (F. Schellong; Strisover) – xəstənin horizontal vəziyyətdən şaquli vəziyyətə keçdikdə arterial təzyiqin düşməsi (iri arteriyaların ateroskleroza zamanı)

Şelli testi (W.B. Shelley, amer. dermatoloq) – *bax*: bazofil testi

Şemaker xətti (J. Schoemaker, hol. cərrah) – bud sümüyü burmasından

yuxarı ön qalça qanadına çəkilən xəyali xətt

Şendube sınağı (W. Schondube) – hipofizin qıcıqlandırılmasının Oddi sfinkterinə təsir edərək, onikibarmaq bağırsağa ödənin daxil olmasının dayandırılmasına əsaslanan cihaz

Şenk aparatı (A. K. Шенк, 1873-1943, ortoped) – onurğa sütununun ayrılışı zamanı müalicəvi bədən tərbiyəsini korreksiya edən dəst

Şenk xəstəliyi (B. R. Schenck, 1872-1920, amer. ginekoloq) – *bax*: spometrioz

Şenleyn-Henox xəstəliyi (J.L. Schonlein, 1793-1864, alm. həkimi; E. H. Henoch, 1820-1910, alm. pediatri) – *bax*: hemorrogik vaskulit

Şepensin periferik xorioiditi (C.L. Schepens) – *bax*: periferik xorioidit

Şereşevski simptomu (H.A. Шерешевский, 1885-1961, sov. endokrinoloq) – aşağı ətrafların proksimal şöbələrinin zəifliyi səbəbindən çöməmiş vəziyyətdən qalxmağın mümkün olmaması; tireotoksikoz, miopatiya zamanı müşahidə olunur

Şereşevski üsulu (H.A. Шерешевский,) – diffuz toksiki zobu olan xəstələrin əməliyyata hazırlıq dövründə yod preparatlarının və sakinləşdiricilərin tətbiqi

Şereşevski-Terner sindromu (H.A. Шерешевский; H.H. Turner, amer. endokrinoloq) – *bax*: Terner sindromu

Şereşevski-Terner-Bonnevi-Ullrix sindromu (H.A. Шерешевский; H.H. Turner; K. Bonnevie, 1872-1950, norvec zooloqu; O. Ullrich, 1894-1957, alm. pediatri) – *bax*: Terner sindromu

Şerrington refleksi (Ch.S. Sherrington, 1857-1952, ing. fizioloqu)

– onurğa beyninin zədələnməsi zamanı iflicli ətrafa ağrı qıcığı verdikdə gəzməni xatırladan hərəkətlərin meydana çıxması

Şevass-Qrequar əməliyyatı (M. Chevassu, 1877-1957, frans. cərrahı; W. Gregoire, belçikalı cərrah) – cərrahi əməliyyat: xayanın bədxassəli şişləri zamanı peritonarxası sahənin limfatik düyünlərinin bir blokla xaric edilməsi

Şevriqin-Manyuk sindromu (Б.В. Шеврыгин, М.К. Манюк) – burun ucunun haçalanması, burun arakəsməsinin xortumlu olması, əng sümüyünün hipogeneziyası və gözün güzəhli qışasının koloboması

Şeyermann-Mau xəstəliyi (H.W. Scheuermann, 1877-1960, danım. cərrah-ortoped; K. Mau, 1890-1958, alm. cərrah-ortoped; sin. osteoxondropatik kifoz) – döş, əsasən VII-X fəqərələrin apofizlərinin osteoxondropatiyası; Şmorl yırtığı ilə xarakterizə olunan kifoz

Şeynis əməliyyatı (B. Н. Шейнис, sob. cərrahı) – filayaqlılıq zamanı icra olunan əməliyyat

Şeytxauer-Mari-Senton (G. Scheut-hauer, 1837-1894, alm. cərrahı; P. Marie, 1853-1940, frans. nevropatoloqu; R. Sainton, 1868-1958, frans. həkimi) – *bax*: körpücük-kəllə dizostozu

Şəffaf arakəsmə boşluğu (*cavum septi pellucidi*) – beynin şəffaf lövhələri arasında yarıqabənzər qapalı sahə

Şəxsiyyətin aksentləşməsi – xarakterin hər hansı bir əlamətlərinin disharmoniyası, lakin bu disharmoniya psixopatiya səviyyəsinə çatmır

Şəxsiyyətin depressiv inkişafı – uzunmüddətli və təkrar olunan psixotravmatik faktorların təsirindən və

Şəxsiyyətin dəyişməsi

konstitusion meyilli şəxslərdə depressiv əhval-ruhiyyənin artması nəticəsində formalaşan şəxsiyyət

Şəxsiyyətin dəyişməsi – şəxsi keyfiyyətlərin dəyişməsi, yeni keyfiyyətlərin əmələ gəlməsi (autizm, aktivlik və emosianallığın enməsi), şəxsin energetik və adaptosion imkanlarının dəyişməsindən ibarət psixopatoloji proses

Şəkər xəstəliyi (sin. insulindən asılı şəkərli diabet) – insulinin nisbi və ya mütləq çatışmazlığı nəticəsində karbohidrat mübadiləsinin pozulması ilə gedən xəstəlik

Şəkərli diabet (*diabetes mellitus*) – endokrin sistemin xəstəliyi olub, mütləq (1-ci tip) və ya nisbi (2-ci tip) insulin çatışmazlığı nəticəsində qanda qlükozanın xroniki artımı ilə müşahidə olunur

Şəkərli diabet sindromu – bax: yenidoğulmuşların tranzitor şəkərli diabeti

Şəkərsiz diabet (*diabetes insipidus*) – vazopressinin ifrazının az olması və ya böyrək kanalciqları epitelinin vazopressinə həssaslığının azalması nəticəsində yaranan xəstəlik

Şərqi Hindistanın sapı – bax: melioidoz

Şərti reflekslər kamerası – heyvanlarda MSS-nin fəaliyyətini öyrənmək üçün işıq, səs, qoxu keçirməyən, vibrasiyalardan izlələnmiş xüsusi təchizatlı kamera

Şifrlənmiş biopsiya – nəzarət altında biopsiya

Şigellyoz – *Shigella* cinsindən olan bakteriyaların törətdiyi, əsasən yüngün bağırsağın distal hissəsinin zədələnməsi və ümumi intoksikasiya ilə gedən kəskin infeksiya xəstəlik;

ishal və qanlı ishalın əsas səbəblərindən biridir

Şixen sindromu (H. L. Sheehan, ing. patoloqu) – bax: beyinciğin hipoqonodizmlı ataksiyası

Şik reaksiyası (B. Schick, 1877-1967, amer. pediatr) – difteriya toksiki dəri sınağı

Şik simptomu (B. Schick) – traxeya və bronxların divar aralığının böyümüş limfa düyünləri ilə sıxılması zamanı tənəffüsün çətinləşməsi

Şilder sindromu (P.F. Schilder, 1886-1940, nevropatoloq və psixiatr) – iris diffuz serebroskleroz: baş ağrısı, temperaturun yüksəlməsi, görmə sinirinin atrofiyası və korluq, afaziya, iybilmə və eşitmə qabiliyyətinin zəifləməsi, bəzən də kəmağıllıq inkişaf edir

Şiller simptomu – mərkəzi hemiparez zamanı xəstənin hemiparezli tərəfə sağlam tərəfə nisbətən daha aktiv addım atması

Şilling testi (R.F. Schilling, amer. həkim) – nişanlanmış sianokobalamin qəbulu və onun sidiklə xaric olunmasına əsasən, sianokobalaminin bağırsaqlardan sorulmasının təyini

Şimike şişi – limfoepitelioma

Şimmelbus xəstəliyi (C. Schimmelbusch, 1860-1895, alm. cərrahı) – bax: kistoz-proliferativ mastopatiya

Şin (alm. *schiene*) tıbdə – bədənə bintlənmiş yerinin tərpənməməsi üçün sarğının altından qoyulan lövhəcik

Şindilyoz (*schindyllosis*) – bax: şxindilyoz

Şipo üçbucağı (A. Chipault, frans. cərrahı, 19 əsr) - 1) xarici qulaq keçəcəyinin arxa divarının ortasından keçən horizontal xətlə məhdudlaşan və məməyəbənzər çıxıntının sümük darağına uyğun vertikal xətlə məh-

dudlaşan məməyəbənzər çıxıntının ön yuxarı sahəsi

Şir sifəti – cüzam xəstəliyi zamanı xəstənin aldığı tipik üz quruluşu

Şir simptomu – otoskleroz zamanı, hətta eşitmə cihazından istifadə etdikdə belə, çeynəmə vaxtı danışmaq nitqini qəbul edə bilməmək

Şırım basıqları – *bax*: barmaq basığı

Şırımlı dil – *bax*: бүküşlü dil

Şırımqalı duş – *bax*: Şarko duşu

Şiş (*tumor*; sin. blastoma, neoplazma, yenitörəmə) – toxumaların patoloji inkişafı

Bədxassəli şiş (*t. malignus*) – ətraf toxumalara infiltrativ inkişafı və metastaz vermə xüsusiyyəti ilə seçilən şişlər

Bifraksion şiş (*t. bifractionalis*) – iki müxtəlif neyroektodermadan ibarət şiş (məs., oliqodendroastro-sitoma)

Branxiogen şiş (*t. branchiogenus*) – embrionun qəlsəmə aparatının qalınlığından inkişaf edən boynun yan nahiyyəsinin bədxassəli şişi

Dishormonal şiş (*t. dyshormonalis*) – orqanizmdə hər hansı hormonun sintezinin və balansının pozulması nəticəsində yaranan şiş

Dizembrigenetik şiş (*t. dysembr-yogeneticus*) – *bax*: dizontogenetik şiş

Dizontogenetik şiş (*t. dysontogene-ticus*) – rüseymin embrional toxumasında dəyişiklik nəticəsində baş verən şiş

Eksperimental şiş (*t. experimenta-lis*) – laborator şəraitdə heyvanlar üzərində yaradılan şiş

Ekstradural şiş (*t. extraduralis*) – baş və onurğa beyninin sərt qışası üzərində yerləşən şiş

Ekstramedulyar şiş (*t. extrame-dullaris*) – fəqərə daxilində onurğa beyninə nüfuz etmədən inkişaf edən şiş

Ekstraserebral şiş (*t. extracere-bralis*) – kəllə boşluğunda baş beynə nüfuz etmədən inkişaf edən şiş

Epidural şiş (*t. epiduralis*) – *bax*: ekstradural şiş

Epitelial şiş (*t. epithelialis*) – epite-lial toxumadan inkişaf edən şiş

Gığanthüceyrəli bədxassəli şiş – *bax*: bədxassəli osteoblastoklasto-ma

Gığanthüceyrəli xoşxassəli epifizar şiş (*t. gigantocellularis epiphysialis benignus*) – *bax*: xondroblastoma

Gığanthüceyrəli kirəcləşən şiş (*t. gigantocellularis calcificans*) – *bax*: xondroblastoma

Hipofizar giriş yolu şişi – *bax*: kra-niofaringioma

Histioid şiş (*t. histioideus*; yun. *his-tos* toxuma + *-eides* oxşar) – az differensiasiya olunmuş şiş hüceyrələrindən təşkil olunmuş və orqanın ilkin struktur əlamətlərini itirmiş histoloji bircinsli şişlər

Hormonal-aktiv şiş – hormon hasil edən hüceyrələrdən təşkil olunmuş şiş

Xoşxassəli şiş (*t. benignus*) – əsasən ekspansiv inkişaf edən, ətraf toxumalara sıxıcı və ya yerdəyişdirici təsir göstərən (lakin onları dağıtmayan), metastaz verməyən şişlər

Xovlu şiş – ekzofit inkişafı və məməyəbənzər törəmələri ilə fərqlənən, yüksək malignizasiyaya meyilli olan yoğun bağırsağın adenoması

Xromaffin şiş (*t. chromaffinis*) – *bax*: feoxromositoma

İnduksiya olunmuş şiş (*t. inductus*; lat. *inducere* yönəltmək, tuşlamaq) – onkogen faktorun təsirindən yaranan eksperimental şiş

İntraligamentar şiş (*t. intraligamentosus*) – uşaqlığın enli bağından başlayan və uşaqlığın içərisinə doğru inkişaf edən şişlərin ümumi adı

İntramedulyar şiş (*t. intramedullaris*) – onurğa beyni maddəsinin içərisinə inkişaf edən şiş

İntraserebral şiş (*t. intracerebralis*) – baş beyin maddəsinin içərisinə inkişaf edən şiş

Qarışıq şiş (*t. mixtus*) – müxtəlif toxuma elementlərindən təşkil olunmuş xoşxassəli, mürəkkəb quruluşa malik şiş (çoxqatlı yastı və vəz epitel, qığırdaq, mukoid-əsasən tüpürçək vəzlərində, bəzi hallarda dəridə rast gəlinir)

Qığırdaq əmələ gətirən giganthüceyrəli şiş – bax: xondroblastoma

Qlomik şiş – bax: qlomusun şişi

Qlomus şişi (*t. glomicus*) – qlomus tipli arteriovenoz anastomozlardan inkişaf edən xoşxassəli şiş

Qonur-bozumtul şiş – bax: osteoblastoklastoma

Qranulyoz hüceyrəli şiş (*t. granulocellularis*) – yumurtalıqın beyin maddəsi və follikullarının qranulyoz hüceyrəsindən inkişaf edən şiş

Mieloid şiş (*t. myeloideus*) – bax: osteoblastoklastoma

Mieloplaks şiş – bax: osteoblastoklastoma

Mirvari şişi – bax: xolesteatoma

Odontogen ektodermal şiş (*t. odontogenus ectodermalis*) – epitelial elementlərdən ibarət odontogen şiş

Odontogen mezodermal şiş (*t. odontogenus mesodermalis*) – bir-

ləşdirici toxuma elementlərindən ibarət odontogen şiş

Odontogen şiş (*t. odontogenus*) – toxumadan inkişaf edən şiş

Orqanoid şiş (*t. organoideus*) – orqanın normal strukturunu saxlayan şiş

Ratke cibinin şişi – bax: kraniofaringioma

Sümüyün giganthüceyrəli şişi (*t. gigantocellularis ossis*) – bax: osteoblastoklastoma

Tekosit hüceyrəli şiş (*thecoma*) – bax: tekoma

Trofoblastik şişlər (*t. trophoblasticus*) – trofoblast elementlərindən inkişaf edən şişlər (beçəxor, destruksiya edən beçəxor, xorionepitelioma)

Tük şişi – bax: trixobezoar

Uortin şişi – bax: adenolimfoma

Viruslu şiş (*t. viralis*) – onkogen viruslar tərəfindən törədilən şişlər

Yalançı şiş (*t. spurius*) – makroskopik olaraq şişə bənzəyən, lakin aftonom inkişafı olmayan törəmə (məs., iltihab və hipertrofiya nəticəsində meydana çıxan şiş)

Şiş antigeni – şiş hüceyrələrində aşkar edilən antigenlər

Şiş hüceyrələrinin antigen konversiyası – həmin orqanizm üçün yad olan və bu şiş şişəstəliyinə xarakter olmayan şiş hüceyrələrinin yeni antigenlərinin süni stimulası

Şiş peyvəndi – bax: şiş transplantasiyası

Şiş transplantasiyası (*transplantatio tumoris*) – eksperimentdə canlıda şiş yaratmaq məqsədilə şiş hüceyrələrinin parenteral daxil edilməsi

Allogen şiş transplantasiyası (*t. tumoris allogena*) – canlıya həmin növ canlıdan şiş transplantasiyası

Autogen şiş transplantasiyası (*t. tumoris autogena*) – canlının özündən götürülmüş şiş hüceyrələri ilə aparılan şiş transplantasiyası

Autologik şiş transplantasiyası (*t. tumoris autologica*) – bax: autogen şiş transplantasiyası

Heteroloji şiş transplantasiyası (*t. tumoris heterologica*) – bax: heterogen şiş transplantasiyası

Heterogen şiş transplantasiyası (*t. tumoris heterogena*) – canlıya başqa növ canlıdan köçürülmüş şiş transplantasiyası

Homoloji şiş transplantasiyası (*t. tumoris homologica*) – bax: allogen şiş transplantasiyası

İzogen şiş transplantasiyası (*t. tumoris isogena*) – bax: singen şiş transplantasiyası

İzoloji şiş transplantasiyası (*t. tumoris isologica*) – bax: singen şiş transplantasiyası

Singen şiş transplantasiyası (yun. *syngenes* anadangəlmə; sin. izogen şiş transplantasiyası, izoloji şiş transplantasiyası) – eyni antigen xüsusiyyətlərə malik heyvandan heyvana şişin transplantasiyası

Şişəbənzər gastrit (*gastritis tumoroida*) – bax: Menetriye xəstəliyi

Şişin allogenezasiyası – bax: şiş hüceyrələrinin antigen konversiyası

Şişin süni heterogenezasıyası – bax: şiş hüceyrələrinin antigen konversiyası

Şişkinlik (*tumor*) – iltihabın 5 klassik simptomundan biri

Şişmiş damaq dilciyi – bax: platistafiloya

Şistosomozlar (*schistosomose*) – Shistosoma növündən olan trematodların səbəb olduğu helmintozların ümumi adı

Bağırsaq şistosomozu (*s. intestinalis*) – yoğun bağırsağın selikli qışasının helmint yumurtaları ilə zədələnməsi və allergiya ilə təzahür edən şistosomoz; Şimali Amerika və Afrikada yayılmışdır

Menson şistosomozu – bax: bağırsaq şistosomozu

Sidik-cinsiyyət şistosomozu (*s. urogenitalis*) – *Schistosoma haematobium* tərəfindən törədilən sidik-cinsiyyət yollarını zədələyən tropik antropoz helmintoz; Afrikada yayılmışdır

Yapon şistosomozu (*s. japonica*) – *Schistosoma japonicum* tərəfindən törədilən, allergiya, daha sonra kolit əlamətləri, bəzi hallarda isə qaraciyər sirrozunun inkişaf etməsi ilə gedən şistosomoz; Yaponiya, Çin, Filippin adalarında yayılmışdır

Şiz – (şizo-; yun. *schizo* ayırmaq, parçalamaq) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “bölünmə”, “parçalanma”, “psixikanın pozulması” mənasını verir

Şizofaziya (schizophrenia; şizo- + yun. *phasis* nitq) – nitqin kəskin pozuntusu, “söz yığımı”

Şizofreniya (*schizophrenia*; şizo- + yun. *phren* ağıl, zəka) – şəxsiyyətin ikiləşməsi ilə gedən ruhi xəstəlik

Diferensiasiya edilməmiş şizofreniya – diaqnostik sütünlarda göstərilən formalara uyğun gəlməyən və ya bir neçə formanın birlikdə rast gəlinədiyi şizofreniya

Gizli şizofreniya – ilk dövründə emosional durumun dəyişikliyi, autistik meyllər, davranışın paradoksalılığı ilə təzahür edən əsas sindromları tədricən inkişaf edən şizofreniya

Hebefrenik şizofreniya – hebefrenik oyanma əlamətlərinin üstünlüyü ilə gedən şizofreniya növü

Qalıq şizofreniya – bax: rezidual şizofreniya

Latent şizofreniya – süstgedişli, zəif nəzərəçarpan əlamətlərlə təzahür edən şizofreniya

Nüvə şizofreniyası (s. *nucleas*) – pozitiv simptomların tez bir zamanda emosional düzgünlüklə əvəz olunması ilə gedən şizofreniyaların ümumi adı

Peyvənd olunmuş şizofreniya – bax: oliqoşizofreniya

Rezidual şizofreniya – əvvəllər keçirilmiş şizofreniya barəsində dəqiq anamnestik məlumat olmadıqda xəstədə xroniki gedişli şizofreniya əlamətləri qeyd olunduğu zaman istifadə olunan termin

Sadə şizofreniya (s. *simplex*) – şizofrenik qüsurun tez əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan şizofreniya

Sennestopatik şizofreniya (s. *coenaesthopathica*) – bədənin müxtəlif orqan və toxumalarında xoşagəlməz ağrı, yanğı hissi və şizofrenik qüsurun isə zəif təzahür etdiyi şizofreniya növü

Simptomatik şizofreniya (s. *symptomatica*) – şizofreniyanı xatırladan psixozların ümumi adı

Sirkulyar şizofreniya (s. *circularis*) – periodik olaraq depressiya və maniya tutmaları ilə gedən şizofreniya

Şizokar şizofreniya – bax: nüvə şizofreniya

Şizont (şiz- + yun. *on,ontos* mövcud olan, canlı) – malyariya plozmodiumunun inkişaf mərhələsi

Şizotip pozuntu – süstgedişli şizofrenəbənzər psixotik pozuntu

Şlittler simptomu – qida borusunun yad cismləri zamanı qırtlağa əl ilə təzyiq etdikdə ağrının yaranması və güclənməsi

Şloffer əməliyyatı – türk yəhərinin ön divarının açılması ilə hipofizə cərrahi müdaxilə

Şmerz sıxıcısı (H. Schmerz, avstr. cərrah) – daban sümüyünün skelet dartmaları zamanı istifadə olunan cərrahi alət

Şmidenin bağırsağ tikişi – bağırsağın selikli qişasını tamamilə bağırsağ mənfəzinə çevirən bütün qatlardan keçən fasiləsiz tikiş

Şmiden əməliyyatı – 1) dirsək oynaqının rezeksiyası cərrahi əməliyyatı; 2) düz qasıq yırtığı zamanı icarı olunan cərrahi əməliyyat

Şmiden tikişi (V. Schmieden, 1874-1946, alm. cərrahı) – fasiləsiz olaraq daxildən xaricə olaraq qoyulan cərrahi tikiş

Şmid-Frakkaro sindromu – bax: pişik gözü sindromu

Şmidt reaksiyası (A. Schmidt, 1865-1918, alm. terapevti) – süleymani maddəsi ilə təsir etdikdə cəhrayı rəngin alınmasına əsasən, nəcisdə sterkobillinin aşkar edilməsi reaksiyası

Şmidt refleksi (R. Schmidt, 1873-1945, alm. terapevti) – yeni başlayan diafraqmal plevritli xəstələrdə nəfəsəsalmanın zirvəsində qarın divarı əzələlərinin fassikulyar səyriməsi

Şmidt sindromu (A. Schmidt) – uzunsov beynin kaudal şöbələrinin zədələnməsi zamanı qırtlağın, yumşaq damağın birtərəfli iflici, döş-körpücük-məməyəbənzər və trapesiyaya-bənzər əzələlərin birtərəfli iflici və konturlateral hemipleqiyası

Şmidtin süleymani sınağı – *bax*: Şmidt reaksiyası

Şminke şişi (A. Schmincke, 1877-1953, alm. patoloqu) – limfoid və epitelial hüceyrələrdən ibarət damaq badamcıqlarının bədxassəli şişi

Şmorl düyünü (Ch. G. Schmorl, 1861-1932, alm. patoloqu) – *bax*: Şmorl yırtığı

Şmorl xəstəliyi (Ch. G. Schmorl) – *bax*: Şeyermann-Mau xəstəliyi

Şmorl yırtığı (Ch. G. Schmorl) – fəqərə sütununun osteoxondrozu zamanı fəqərəarası disklərdən fəqərə cismi sümüyünün süngəri maddəsinə qı-ğırdaq toxumasının daxil olması

Şneyderin birinci ranq simptomları (K. Schneider, 1887-1967, alm. psixiatri) – şizofreniyanın diaqnos-tikasında əsas əhəmiyyət kəsb edən əlamətlər (məs., Birincili sayıqlama münasibətləri, dialoq və ya şərhçi səsi ilə verbal hallüsinasiyalar və s.)

Şneyderin birincili sayıqlama münasibəti (K. Schneider) – hallüsinasiyalarsız gedən və uzun müddət psixozun yeganə təzahürü olan sistematik sayıqlama

Şneyderin ikinci ranq simptomları (K. Schneider) – şizofreniyanın diaqnostikasında şərti əhəmiyyət kəsb edən əlamətlər (sayıqlama və hallüsinasiyaların bir çox növləri, affektiv pozuntular)

Şneyderin somatik psixozu (K. Schneider) – daxili orqanların xəstəlikləri, mərkəzi sinir sisteminin intoksikasiya və orqanik zədələnmələri zamanı meydana çıxan psixozların ümumi adı

Şneiderin buynuz qışanın degenerasiyası (W. Schnyder, 1892-?, isveç-rəli oftalmoloq) – güzhəli qışanın

mərkəzində diskşəkilli bulanıqla xarakterizə olunan irsi xəstəlik

Şob xəstəliyi (*Schob*) – psixi inkişafdan qalma və epilepsiya ilə təzahür edən, baş beyin yarım küreləri qabığının 3-cü qatının qalınlığının azalması nəticəsində baş beyin bir hissəsinin atrofiyası

Şoffar üçbucağı (A. E. Chauffard, 1855-1932, frans. həkimi) – *bax*: Şoffar-Rive zonası

Şoffar-Leriş xərcəngi (A. E. Chauffard, 1855-1932, frans. həkimi; R. Leriche, 1879-1955, frans. cərrahı) – mədəaltı vəzin cisminin və quyruğunun kəskin ağrılar, koxeksiya və zəifliklə gedən xərcəngi

Şoffar-Rive zonası (A. E. Chauffard; sin. Şoffar üçbucağı) – qarın, bədənənin orta xətti ilə göbəkədən sağa və yuxarıya doğru 45°-də çəkilməmiş xətt, yuxarıdan isə göbəkədən 6 sm yuxarıdan keçən üfqə xətlə məhdudlaşan sahəsi (bu sahənin ağrılı olması pankreatitə xarakterikdir)

Şok (frans. *choc*) – fəvqəladə qıcıqlandırıcıların təsiri ilə mərkəzi sinir sisteminə külli miqdarda mənfi afferentasiyanın daxil olması nəticəsində yaranan və orqanizmin sinir, ürək-qan damar, tənəffüs və digər həyat üçün vacib sistemlərində ciddi pozulmaların inkişaf etməsi ilə xarakterizə olunan həddən artıq ağır vəziyyətidir

Şokogen – şok törədən vasitə

Şopar üsulu (F. Chopart, 1743-1795, frans. cərrahı) – Şopar üsulu ilə amputasiyadan sonra ayaq güdülünün sallanmaması üçün barmaqları və ayağı açıcı vətərin daban və aşıq sümüyünə tikilməsi

Şor üsulu ilə yarma (Г.В. Шор, 1872-1948, sov. patoloqoanatomu)

Şostakovski balzamu

– daxili orqanları vahid kompleks şəkildə xaric etməklə icra olunan meyit yarılması

Şostakovski balzamu (*balsamum Schostakowsky*; sin. vinilin) – bax: vinilin

Şotter alətləri (Л. X. Шоттер, род. в 1917 г., сов. офтальмолог) – güzəhli qışadan yad cisimləri xaric etmək üçün istifadə olunan itiuc lu alətlər dəsti

Şotter əməliyyatı (Л. X. Шоттер) – güzəhli qışanın qopmuş kənarlarının kirpikli cismə tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Şouldays üsulu (E. Shouldice) – böyükölçülü qasıq yırtıqlarında qasıq kanalının arxa divarının ikiqat köndələn fassıyanın hesabına möhkəmləndirilməsi ilə aparılan cərrahi əməliyyat

Şouls sindromu – bax: Greenfield sindromu

Şoup fibroması (R.E. Shope, amer. virusoloq) – eksperimental onkologiyada istifadə olunan, dovşanlarda yaradılan virus mənşəli şiş

Şoup xərçəngi (R.E. Shope) – eksperimental onkologiyada istifadə olunan, dovşanlarda yaradılan, Şoup papillomasından inkişaf edən, lakin tərkibində virusu olmayan yastıhüceyrəli xərçəng

Şoup papillomasi (R.E. Shope) – eksperimental onkologiyada istifadə olunan dovşanlarda yaradılan, Şoup virusları tərəfindən törədilən, əksərən malignizasiyaya uğrayan yastıhüceyrəli dəri xərçəngi

Şöqren sindromu – bax: Mikuliç-Şöqren sindromu

Şönleyn xəstəliyi (J. L. Schonlein, 1793-1864, alm. həkimi) – hemorragik purpur

Şpatel (alm. *spatel* kürəkci, şpatel) – müayinə və ya cərrahi əməliyyatlar zamanı orqan və ya toxumanın kənara çəkilməsi üçün istifadə olunan cərrahi alət

Bakterioloji şpatel – müayinə olunan materialın və ya bakterial kütlənin sınaq şüşəsinə qoyulması üçün istifadə olunan alət

Barrakerin şpateli (I. Barraquer, 1855-1928, isp. oftalmoloqu) – gözdə mikrocərrahi əməliyyat aparılan zaman ön kamerada manipulyasiyalar icra etmək üçün istifadə olunan şpatel

Beyin şpateli – neyrocərrahi əməliyyatlar zamanı beyin toxumasını kənara çəkmək üçün istifadə olunan ensiz şpatel

Elşniq şpateli – siklodializ zamanı tətbiq olunan, əyriliyi skleranın daxili hissəsinin əyriliyə uyğun gələn ensiz şpatel

Göz şpateli – göz almasında aparılan cərrahi əməliyyatlar zamanı istifadə olunan incə şpatel

Neyrocərrahi şpatel – bax: beyin şpateli

Podrezin şpateli (A.Г. Подрез, 1852-1900, rus cərrahı) – neyrocərrahi əməliyyatlar zamanı trepanasiya məqsədilə istifadə edilən mişarın istiqamətinə kömək edən polad lövhə

Şperrunq (alm. *sperrung* maneə) – şizofreniya zamanı fikrin qəfləti qırılması və ya düşüncə prosesində uzunmüddətli gecikmə

Şpiqler-Fent sarkoidi – bax: dərinin limfositomasi

Şpilmeyerin sadə büzüşməsi – bax: Şpilmeyerin sinir hüceyrələrinin büzüşməsi

Şpilmeyerin sinir hüceyrələrinin bü-züşməsi – sinir hüceyrələrinin və Nissl substansiyasının ribonukleo-proteidlərin ölçülərinin kiçilməsi

Şpilmeyerin sinir hüceyrələrinin əriməsi – sinir hüceyrələrində qeyri-bərabər xromatoliz, sitoplazmanın vakuolizasiyası, nüvənin hiperxromatozu və lizisi, neyrofibrinlərin itməsi ilə gedən, geri dönməyən distrofik proses

Şpits-Holter əməliyyatı (E. B. Spitz, amer. neyrocərrah; J. F. Holter, amer. mühəndis) – hidrosefaliya zamanı tətbiq olunan ventrikuloatriostomiya

Şpringel xəstəliyi (O. K. Sprengel, 1852-1915, alm. cərrahı) – inkişaf anomaliyası: öz oxu ətrafında qanad şəklində fırlanmış enli qısa kürək sümüyünün olması

Şpringel kəsiyi (O. K. Sprengel) – dalqada aparılan cərrahi əməliyyatlar zamanı qarının ön divarının, göbəkklə xəncərəbənzər çıxıntını birləşdirən xəttin orta nöqtəsində bir qədər yuxarıdan başlayan, qabırğa qövsünə paralel olaraq qarının sol düz əzələsinin bayır kənarını birləşdirən nöqtəyə qədər və qarının çəp əzələsi boyunca yuxarıya doğru aparılan kəsik

Şpringer əməliyyatı – biləyin xroniki yarımçıxığı zamanı aparılan cərrahi əməliyyat

Şpris sarılığı – *bax*: zərdab hepatiti

Şrapnel zarı (*membrana Shrapnelli*) – təbil pərdəsinin sallanmış hissəsi

Şreder sindromu (H. A. Schroeder, amer. həkim) – böyrəküstü vəzin qabıq maddəsinin funksiyasının artması ilə əlaqədar olaraq arterial hipertenziya, piylənmə və tər vəziləri

ifrazatında natrium xloridin miqdarının azalması

Şretter dəsti (L. Schroetter, 1837-1908, avstriyalı otorinolarinqoloq) – polipektomiya üçün istifadə olunan alətlər dəsti

Ştakke əməliyyatı (L. Stacke, 1859-1918, alm. otorinolarinqoloqu) – sümük kariyesi ilə gedən xroniki irinli orta otit zamanı icra olunan radikal cərrahi əməliyyat

Ştange sınağı – nəfəsalma zamanı tənəffüsün maksimal saxlanılma müddəti

Ştaub fenomeni (H. Staub, 1890-1967, isveçrəli farmakoloq) – uzun sürən insulin koması zamanı qlükozanın yeridilməsindən sonra xəstənin vəziyyətinin pisləşməsi və hipoqlikemiyanın dərinləşməsi

Ştaub-Traugott sınağı (H. Staub; C. Traugott, alm. həkimi) – *bax*: ikiqat qlükoza yükü testi

Şteffen reaksiyası (C. Steffen) – toxuma hüceyrələrinə qarşı autoantitelin aşkar edilməsi üsulu

Ştellvaq simptomu (C. Stellwag; 1823-1904, avstr. oftalmoloq) – tireotoksikoz, parkinsonizm zamanı göz qapaqlarının tam qapana bilməməsi

Şteltsnerin anadangəlmə akroangio-nevrozu (W. Stolzner, alm. pediatri) – *bax*: akroeritroz

Ştelvaq simptomu – göz qırpmaların sayının minimum olması

Ştenger sınağı (H.-H. Stenger, alm. otorinolarinqoloqu) – Ştenger-Xilov fenomeninə əsasən birtərəfli karlığın simulyasiyasını aşkar etmək üçün sağlam qulaq tərəfdə zəiftonlu səslərdən istifadə edilməsi

Ştenger-Xilov fenomeni (H.-H. Stenger; K. Л. Хиллов, 1893-1975, sov.

Şter fenomeni

otorinolarinqoloqu) – eyni vaxtda hər iki qulağa bərabər ucalıqda, lakin müxtəlif gücdə ton ilə təsir etdikdə normal eşidən şəxsin mənbəyinin lokalizasiyasını səs intensivliyinin daha çox olan tərəfdə göstərməsi

Şter fenomeni (Ph. Stohr, 1849-1911, alm. anatomu) – limfositlərin əsnəyin adenoid toxumasından qida borusuna keçməsi fizioloji halı

Ştern simptomu (K. Stern, alm. həkim) – baş beynin alın payının zədələnmələri zamanı əks tərəfdə ovuc nəhiyəsini qıcıqlandırdıqda biləyin tutma hərəkəti və dodaqlarda əmmə hərəkətinin meydana gəlməsi

Ştern sindromu (K. Stern) – talamusun ikitərəfli simmetrik atrofiyası zamanı ağır ağıl kəmliyi, bəbəyin işıq reaksiyasının itməsi, tutma və dodaq reflekslərinin itməsi

Şteyner-Ferner sindromu (L. Steiner, alm. həkim, 20 əsr; H. Voerner, alm. həkim, 19-20 əsr; sin. miliar angiomatoz) – daxili orqanların bədxassəli şişləri zamanı üz dərisinin eriteması və nöqtəşəkilli teleangiektaziyaların birgə təsadüf edilməsi

Şteynert-Batten xəstəliyi (H. Steinert, alm. həkim, 20 əsr; F. E. Batten, 1865-1918, ing. nevroloqu) – bax: distrofik miotoniya

Şteynhauzenin skapuloperiostal refleks (W. Steinhäusen, alm. fizioloqu) – bax: kürək sümüyü refleks

Şteynmann mismarı (F. Steinmann, 1872-1932, isveçrəli cərrah) – skelet dartması zamanı istifadə olunan cərrahi alət

Şteynmann simptomu (F. Steinmann) – daxili meniskin zədələnməsi za-

manı düz bucaq altında qatlanmış baldırı xaricə rotasiya etdikdə ağrının əmələ gəlməsi və ya güclənməsi

Şteyental rinoplastikası (C. Steintal, alm. cərrah) – döş sümüyünün ön səthinin dəri-sümüküstlüyü losqutundan istifadə etməklə icra olunan rinoplastika

Ştikker xəstəliyi (G. Sticker, 1860-1960, alm. həkim) – infeksiya eritema

Ştiller redressatoru (“Stille” İsveç tibbi alətlər firması) – ayağın redressasiyası və dərialtı osteoklaziya zamanı istifadə olunan kombinə olunmuş vasitə

Ştiller sindromu (B. Stiller, 1837-1922, mac. həkim) – bax: total asiteniya

Ştillingin hörükşəkilli beyincik lifləri (B. Stilling, 1810-1879, alm. anatom və cərrah) – beyinciğin qonşu qırışlarını birləşdirən qısa, assosiativ sinir lifləri

Ştilling hüceyrələri (B. Stilling) – onurğa beyni, boyun və bel-oma nəhiyələrinin arxa buynuzlarında yerləşən neyronlar

Ştilling-Tyurk-Dueyn sindromu (J. Stilling, 1842-1915, alm. oftalmoloqu; S. Turk, isveçrəli oftalmoloqu, 19-20 əsr; A. Duane, 1858-1926, amer. oftalmoloqu; sin. Dueyn sindromu) – göz alması düz əzələsinin birtərəfli anadangəlmə iflici

Ştirlin simptomu (E. Stierlin, 1878-1919, alm. cərrah və rentgenoqu) – kor bağırsağın xroniki iltihabı zamanı yoğun bağırsağı kontrast maddə ilə doldurduqda kor bağırsağın rentgenoqoji kölgəsinin olmaması

Ştoffel əməliyyatı (A. Stoffel, 1880-1937, alm. cərrah-ortoped) – spas-

tik ifliclərin müalicəsi zamanı icra olunan hissəvi neyrotomiya

Ştraus simptomu (I. Straus, 1845-1896, frans. həkimi) – üz siniri zədələnmiş xəstələrə pilokarpin inyeksiya etdikdə iflicli tərəfdə tərifrazının nəzərəcərpacaq dərəcədə azalması

Ştrausun proktogen qəbizliyi (*proctostasis paradoxa*; H. Strauss, 1868-1945, alm. həkimi) – uzun müddət düz bağırsağın ampulasında bərk nəcis kütlələrinin yığılması nəticəsində bu kütlənin mərkəzində əmələ gəlmiş kanaldan mayeşəkilli nəcisin xaric olması

Ştrayt əməliyyatı (H. Streit, alm. otorinolarinqoloqu) – pələqulaqlıq zamanı icra olunan plastik cərrahi əməliyyat

Ştrenberq simptomu (A. Я. Штернберг, 1873-1927, sovl. ftiziatri) – 1) ağciyər vərəminin erkən dövründə çiyin əzələlərinin ağrılı və bir qədər rigid olması; 2) (K. Sternberg, 1872-1935, alm. patoloqu) – meza-denit zamanı nazik bağırsaq müsaricəsi boyunca ağrının olması

Ştroşeyn qarmağı (*Stroschein*) – cəp-gözlük münasibəti ilə icra olunan cərrahi əməliyyatlarda xarici göz əzələsi apanevrozunu tutmaq üçün istifadə olunan cərrahi alət

Ştruk sıxıcısı (struck) – retroqrad ap-pendektomiya zamanı soxulcana-bənzər çıxıntını tutmaq üçün istifadə olunan cərrahi alət

Ştrümpellin spastik paraplegiyası (A. G. G. Strümpell, 1853-1925, alm. nevropatoloqu) – çanaq oynağı funksiyalarının saxlanması ilə mərkəzi aşağı hemiparez əlamətləri ilə təzahür edən mərkəzi sinir

sisteminin progressivləşən, xroniki irsi-ailəvi xəstəliyi

Ştrumpellin tibial fenomeni (A. G. G. Strümpell) – mərkəzi hemiparezlər zamanı xəstə iflicli ayağını diz və bud-çanaq oynağında qatlamağa cəhd etdikdə ayağın çölə açılması

Ştrunge-Weber xəstəliyi (W. A. Strunge, 1850-1919, ing. həkimi; F. P. Weber, 1863-1962, ing. həkimi) – *bax*: Sterj-Weber-Krabbe sindromu

Şults sindromu – aqranulositoz ilə müşayiət olunan nekrotik angina

Şults-Çarlton fenomeni (W. Schultz, 1878-1947, alm. terapevti; W. Charlton, alm. həkimi) – *bax*: səpginin sönmə fenomeni

Şultse simptomu (F. Schultze, 1848-1934, alm. nevropatoloqu) – tetaniya zamanı yanağı yüngülcə vurduqda üz əzələlərinin yığılması

Şulutko şinası (Л. И. Шулутко, 1897-1971, sovl. ortoped-travmatoloqu) – diz və bud-çanaq oynaqlarına lazım olan bucaq altında qatlama imkanı verən şina

Şumlyanski-Boumen kapsulu (A. M. Шумлянский, 1748-1795, rus həkimi; W. Bowman 1816-1892, ing. anatom və oftalmoloqu) – *bax*: böyrək yumaqcığı kapsulu

Şuntlama (ing. *shunt*) – cərrahi əməliyyat: qan, limfa dövrənini və tənəffüsü bərpa etmək üçün əlavə yolun yaradılması

Şupik əməliyyatı (П. Л. Шупик) – hipospadiya zamanı qarın nahiyyəsindən götürülmüş dəridən istifadə etməklə icra olunan uretroplastika

Şurigin refleksi (Н.А. Шурягин, sovl. həkimi) – qəflətən yüksəktonlu güclü səsin təsirindən bəbəklərin tez daralması və tədricən genəlməsi

Şüa epiteliiti – *bax*: radioepiteliit

Şüa fibrozu

Şüa fibrozu (*fibrosis radialis*) – toxumalara ionlaşdırıcı şüaların təsiri nəticəsində inkişaf edən fibroz

Şüa malignizasiyası – şüa zədələnməsi yerində bədxassəli şişin əmələ gəlməsi

Şüa nefriti (*nephritis radialis*) – böyrəkdə şüaların təsirindən sonra yaranan distrofik və iltihabi proses

Şüa reaksiyası – ionlaşdırıcı şüalarla şüalandıqdan dərhal sonra əmələ gələn patoloji dəyişikliklərin məcmusu

Şüa yanıqları – toxumaların ionizasiya olunmuş şüalarla zədələnməsi

Şüa zədələnməsi – ionlaşdırıcı şüanın orqan və ya toxumalara təsirindən yaranan zədə

Şüalandırıcı – müalicə və profilaktika məqsədilə obyektə işıq və ya istilik şüası ilə təsir edən aparat

Şüalanma (sin. radiasiya) – enerjinin şüalar vasitəsilə köçürülməsi prosesi

α -şüalanma – bax: alfa-şüalanma

β -şüalanma – bax: beta-şüalanma

γ -şüalanma – bax: qamma-şüalanma

Elektromaqnit şüalanma – fotonların axınından ibarət şüalanma; elektromaqnit şüalanmanın tərkibinə qamma-şüalanma, rentgen, optik və radio şüalanma daxildir

Görünən şüalanma – ümumi elektromaqnit spektrdə dalğa uzunluğu 400-700 nm olan bir sahəni əhatə edən optik şüalanma

Infraqırmızı şüalanma – elektromaqnit spektrinin görünən qırmızı işıqdan azacıq aşağı tezliklərdə elektromaqnit şüalanması

İonlaşdırıcı şüalanma – mühitlə qarşılıqlı əlaqə zamanı müxtəlif

yüklü ionlar əmələ gətirən şüalanma

Neytron şüalanması – neytron axınından ibarət olan korpuskulyar şüalanma

Optik şüalanma – dalğaların uzunluğu 1 nm-dən 1 mm-ə qədər diapazonu əhatə edən elektromaqnit şüalanma; görünən, infraqırmızı və ultrabənövşəyi şüalanmadan ibarətdir

Proton şüalanması – proton axını ilə şüalanma

Ultrabənövşəyi şüalanma – dalğa uzunluğu 10-400 nanometr arasında optik şüalanmadır, ümumi elektromaqnit spektrdə görünən və rentgen şüalanma arasındakı sahəni tutur

Şüalanma sahəsi – şüa terapiyası zamanı xəstənin bədəninin ionlaşdırıcı şüaların təsirinə məruz qaldığı səthi

Şüalı göbəklər – bax: Aktinomisetlər

Şüalı tac (*corona radiata*) – beynin ağ maddəsində sinirlərin yelpik formasında yerləşməsi

Şüle simptomu – depressiyalar zamanı qaşlar üzərində qövşəşəkilli dəri büküşünün olması

Şüller üsulu – eşitmə orqanının sümük şöbələrinin quruluşu haqqında ümumi təsəvvür yaradan gigcah sümüyünün yan proyeksiyada rentgenoqrafiyası

Şürfə yarpağı (*folium salviae*) – bitki mənşəli büzücü maddə

Şüşəyəbənzər cism (*corpus vitrium*) – gözün optik sisteminin bir hissəsi

Şüşəyəbənzər cism kanalı (*canalis hyaloideus*) – bax: şüşəyəbənzər kanal

Şüşəyəbənzər cismin qopması (*ablatio corporis vitrei*) – şüşəyəbənzər

cismin torlu qışadan və ya görmə siniri diskindən qopması (məs., pre-retinal qansızmalar zamanı təsadüf olunur)

Şüşəybənzər çuxur (*fossa hyaloidea*) – şüşəybənzər cismin ön nahiyyəsində büllurun yerləşdiyi çökəklik

Şüşəybənzər kanal (*canalis hyaloidedeus*) – şüşəybənzər cismin mərkəzində görmə diskinə doğru gedən, şüşəybənzər cismin obliterasiyaya uğramış arteriyasının yerləşdiyi kanal

Şüür – yalnız insana xas olan, psixi proseslərin ali fəaliyyət forması

Şüürün kütləşməsi – bütün növ ətraf qıcıqlandırıcıların təsir həddünün artması, reaksiyaların ləngiməsi və çətinləşməsi ilə gedən şüürün pozulması (ətraf mühitə oriyentasiyanın itməsi)

Şvabax sınağı (D. Schwabach, 1846-1920, alm. otorinolarinqoloqu) – C₋₁₂₈ kamertonu ilə müayinə zamanı, səsin xəstə tərəfindən qısa müddətə qavranması səs qəbulədiyi aparatın, uzun müddətə isə səsötürücü aparatın zədələnməsini göstərən əlamət

Şvaxman testi (H. Schwachman) ovcu, içində gümüş – nitrat olan aqara əl vurmaqla ovucdakı tərin tərkibində olan NaCl – un təsirdən aqarın rənginin dəyişməsinə əsasən xloridlərin təyini

Şvalbe həlqəsi (G. A. Schwalbe, 1844-1916, alm. anatomu) – buynuz qışa-bəbək bucağı nahiyyəsində qonioskopiya zamanı ayırd olunan ağ sirkulyar zolaq

Şvan hüceyrəsi (Th. Schwann, 1810-1882, alm. histoloq və fizioloqu) – *bax*: lemosit

Şvan qışası (Th. Schwann) – sinir lifinin lemmositlərindən təşkil olunmuş nevrilemma və mielin qışaları arasında yerləşən qışası

Şvars tikişi (E. W. Schwarz, alm. cərrahı) – vətər uclarının liqatura tipli bağlanması və düyünlü tikişlərin qoyulması

Şvars üçbucağı (G. Schwarz, alm. rentgenoloqu) – rentgenoskopiyada ön proyeksiyada ürəyin sol konturu və diafraqma arasında üçbucaq formalı kölgəlik

Şvarts sindromu (O. Schwartz, amer. həkim) – irsi anomaliyalar kompleksi: miotoniya, alçaq boy, çanaq sümüklərinin displaziyası, blefaro-fimoz, yaxından görmə, yüksək damaq, muskulaturanın zəif inkişaf etməsi, oynaqların rigidliyi; histoloji olaraq əzələlərdə atrofiya, fibroz, qlikogenin toplanması aşkar olunur

Şvartse əlaməti – otoskleroz zamanı nazikləşmiş təbil pərdəsindən çəhrayı promontoriumun görünməsi

Şvartse əməliyyatı (H. H. R. Schwartz, 1837-1910, alm. otorinolarinqoloqu) – *bax*: mastoidotomiya

Şvartse üsulu – simulyantın qulağına isladılmış pambıq qoyaraq guya sağlam qulaq izolə edildikdə simulyant eşitmədiyini israr edərək, deyilən sözləri təkrar etməməsinə əsaslanaraq birtərəfli yalançı karlıqın aşkar edilməsi üsulu

Şvayzer əməliyyatı (A. Schwyzer, amer. cərrah) – hidronefroz zamanı sidik axarı keçiriciliyi bərpası

Şvayzer-Foley əməliyyatı (A. Schwyzer; F. E. B. Foley, amer. uroloq) – *bax*: Foley əməliyyatı

T

Taarnxo əməliyyatı (P. Taarnhoj, danim. neyrocerrah, 20 əsr) – *bax*: Trinxei əməliyyatı

Tabaçnik sindromu (*Tabatznik*) – ürək aritmiyasının yuxarı ətrafların anomaliyası ilə birgə təsadüf olunduğu irsi xəstəlik

Tabakkoizm – nikotinlə, tütünlə zəhərlənmə

Tabakoz (*tabacosis*) – tütün tozu ilə sistematik nəfəs aldıqda inkişaf edən pnevmokonioz

Tabes dorsales (lat. *tabes* tükənmə, ağır xəstəlik, *dorsum* kürək) – neyrosifilisin son mərhələlərində onurğa beyninin arxa köklərinin degenerativ dəyişikliyi ilə əlaqədar olaraq meydana çıxan dərin hissiyyatın pozulması, sensitiv ataksiya, arefleksiya və vegetativ krizlər; sinir sisteminin sifilisi zamanı onurğa beyninin arxa sütunlarının zədələnməsi və proprioseptiv impulsların zəifləməsi nəticəsində yaranan bel quruluşu; bu zaman görmə analizatorundan MSS-nə verilən afferent impulsar hesabına deafferentasiya kompensə olunur, xəstə gözünün nəzarətilə hərəkət edir, əgər xəstə gözünü yumarsa, müvazinətini itirib, yığıla bilər

Tabes mesaraica (yun. *mesaraion* müsəriqə) – uşaqlarda müsəriqə limfa vəzilərinin vərəmi

Tabletik sidik kisəsi (*vesica urinaria tabetica*) – neyrosifilis zamanı sidik kisəsinin boşalma qabiliyyətinin pozulması

Tablet (həb) (*tabuletta*; frans. *tablette*) – tərkibinə daxil olan inqrediyentlərin preslənməsi nəticəsində ha-

zırlanmış bərkformalı dozalanmış dərman

Tabofobiya (*tabes* + yun. *phobos* qorxu) – bel quruluşuna tutulmaqdan patoloji qorxu

Taboiflic (*taboparalysis*, *tabes dorsales* + iflic) – progressiv iflicin *tabes dorsalis*-lə birgə təsadüf olunması

Tabun – qanı və mərkəzi sinir sistemini zəhərləyən, tez təsiredici ümumi zəhərləyici maddə

Tafefobiya (*taphophobia*; yun. *taphe* cənazə, basdırma sin. tafefobiya) – 1) cənazədən və cənazəyə aid əşyalarından qorxma, 2) diri-diri basdırılmaqdan qorxma

Tafofiliya (*taphophilia*) – dəfn mərasimində iştirak etməyə meyllilik

Tafofobiya (*taphophobia*) – *bax*: tafefobiya

Taxça simptomu (frans. *niche*) – boşluqlu orqanların divarında yaralar zamanı kontrast maddənin dolması nəticəsində yaranan rentgenoloji kölgə

Taxi- (*taxo-*; yun. *tachys* sürətli, *tachos* sürət) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “sürət”, “sürətli”, “tez-tez” mənasını verir

Taxiaritmiya (*tachyarrhythmia*; *taxi* + *aritmiya*) – ürək yığılmalarının tezliyinin artması ilə birgə aritmiya

Taxifagiya (*tachyphagia*; *taxi* + yun. *phagein* yemək) – yeməyin çeynənmədən tez udulması

Taxifemiya (*tachyphemia*; *taxi* + yun. *phemi* danışmaq) – *bax*: taxilaliya

Taxifilaksiya (*tachyphylaxia*) – 1) təkrar işlədildikdə dərmanın müalicəvi effektinin aşağı düşməsi; 2) allergik faktorun orqanizmə təkrar daxil olduqda anafilaktik reaksiyanın zəifləməsi

Taxifraziya (*tachyphrasia*; *taxi-* + *yun. phrasis* nitq) – *bax*: taxilaliya

Taxikardiya (*tachycardia*) – bədənin normal temperaturu və sakitliyi vəziyyətində ürək əzələsinin 1 dəqiqədə 80 dəfədən çox yığılması, ürək döyüntüsünün dəqiqədə 180-240 zərbə vurması ilə müşahidə olunur; ürək xəstəliyi deyil, ürək xəstəliyinin simptomu olaraq qəbul edilir

Çoxocaqlı qulaqcıq taxikardiyası – qulaqcığın miokardında bir neçə yüksəlmiş avtomatizm ocağının funksiyası nəticəsində yaranan taxikardiya

Endokrin taxikardiya (*t. endocrinica*) – hormonların (katexolaminlərin, tiroksinin) təsirindən meydana çıxan taxikardiya

Fizioloji taxikardiya (*t. physiologica*) – emosional gərginliyə və fiziki yükə adekvat cavab olaraq meydana çıxan taxikardiya

Konstitusional taxikardiya (*t. constitutionalis*) – bəzi praktik sağlam şəxslərdə (əsasən astenik bədən quruluşlu) meydana çıxan taxikardiya

Mədəcik taxikardiyası (*t. ventricularis*) – mənbəyi His dəstəsinin şaxələri, purkinye lifləri və ya mədəciyin miokardı olan taxikardiya-lar qrupu

Mədəciküstü resiprok taxikardiya – *bax*: Parkinson-Papp taxikardiyası

Mədəciküstü taxikardiya (*t. supraventricularis*) – *bax*: supraventrikulyar taxikardiya

Nevrogen taxikardiya (*t. neurogena*) – sinir-emosional gərginliyin təsiri altında meydana çıxan taxikardiya

Ocaqlı qulaqcıq taxikardiyası – qulaqcıq miokardında yüksəlmiş avto-

matizm ocağının funksiyası nəticəsində yaranan taxikardiya

Ortostatik taxikardiya (*t. orthostatica*) – xəstənin üfüqi vəziyyətdən horizontal vəziyyətə keçməsi zamanı meydana çıxan taxikardiya

Sağ mədəcik taxikardiyası (*t. ventriculi dextri*) – avtomatizm ocağının sağ mədəcik miokardında yerləşdiyi mədəcik taxikardiyası

Sinus taxikardiyası (*t. sinuosa*) – ürək ritmi pozulmamaqla ürək vurğularının sayının 90-dan yuxarı qalxması

Sol mədəcik taxikardiyası (*t. ventriculi sinistri*) – avtomatizm ocağı sol mədəcikdə yerləşən mədəcik taxikardiyası

Taxikardiya ektoipik (*tachycardia ectopica*) – ürək ritmi aparıcısının sinus-qulaqcıq düyünündən kənarda yerləşdiyi taxikardiya-ların ümumi adı

Taxikardiya supraventrikulyar (*tachycardia supraventricularis*) – ürək ritminin aparıcısının qulaqcıq miokardında və ya sinus-qulaqcıq düyünündə yerləşdiyi taxikardiya

Taxilaliya (*tachylalia*) – danışq sürətinin nəzərəcarpan dərəcədə artması və ya çox danışma şəklində nitq pozuntusu

Taxipnoe (*tachypnoe*) – tənəffüsün tezləşməsi

Taxisfiqmiya (*tachysphygmia*) – nəbz-in tezliyinin artması (1 dəqiqədə 100 vurğudan artıq olması)

Taxokardiometr (*taxo-* + *yun. kardia* ürək+ *metreo* ölçmək) – *bax*: kardi-otaxometr

Taxoossiloqrafiya – qan dövrəni sisteminin multiparametrik üsulu; man-jet altında olan damarın həcmnin dəyişmə sürətinin ölçülməsi üsulu;

«Taxta başmaq» şəklində ürək

üsulun prinsipi ondan ibarətdir ki, məsələn, çiynə qoyulan manjetdə təzyiq avtomatik olaraq qalxır, eyni zamanda manjetdə olan havanın həcmnin dəyişməsinə əsasən damarın həcmnin dəyişmə sürəti və mil arteriyasındakı nəbz qeyd olunur

«Taxta başmaq» şəklində ürək – fallo tetradasının rentgenoloji əlaməti

Tair – *bax*: becel

Takaxara xəstəliyi (Sh. Takahara, yap. həkimi) – *bax*: akatalaziya

Takata reaksiyası (M. Takata, yap. patoloqu; sin. Takata-Ara reaksiyası) – civə xloridi və karbonat natriumun iştirakı ilə aparılan koaqulyasiya sınağı

Takata-Ara reaksiyası (M. Takata; K. Ara, yap. psixiatri) – *bax*: Takata reaksiyası

Takayasu xəstəliyi (M. Takayasu, yapon həkimi) – böyük arteriya və onun şaxələrinin divarlarında iltihabi-distrofik dəyişikliklərlə xarakterizə olunan, arteriyadaxili tromb əmələ gəlməsi və toxumaların işemiyası ilə gedən autoallergik xəstəlik

Takayasu sindromu (M. Takayasu) – *bax*: Takayasu xəstəliyi

Taksis (yun. *taxis* yerləşmə, qayda) – mikroorqanizmlərin, bir sıra çoxhüceyrəli orqanizmlərin bir qıcığa (kimyəvi, mexaniki, istilik, elektrik, işıq və s.) qarşı hərəkət edərək, ya qıcıq qaynağına yaxınlaşması, ya da ondan uzaqlaşması

Taktil hissiyyat (*tactilis*; lat. *tango*, *tactum* toxunmaq, əl vurmaq) – toxunma hissi, təmas hissi

Taqanidze jqutu (A. P. Таганидзе, sov. cərrahı) – qanı saxlamaq üçün yastı, kəməş şəklində olan jqut

Talalgiya (*talalgia*; lat. *talus* daban, topuq+ yun. *algos* ağrı; sin. daban nevralfiyası) – daban nahiyəsində ağrı, daban nevralfiyası

Talamik heyvan – beynin görmə qabarıqlarından yuxarı şöbələri çıxarılmış heyvan

Talamotomiya (*thalamotomia*) – talamusun müəyyən nüvələrinin dağıdılması cərrahi əməliyyatı

Talamus (*thalamus*) – bütün növ hissiyyatların qabıqaltı mərkəzi, aralıq beynin bir hissəsi

Dorsal talamus (*t. dorsalis*) – tərkibinə ön, medial-dorsal və qabıqönü nüvələrin daxil olduğu talamus hissəsi

Ventral talamus (*t. ventralis*) – tərkibinə orta, medial, arxa və ventrolateral nüvələrin daxil olduğu talamus hissəsi

Talass (talasso-; yun. *thalassa* dəniz) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “dənizə aid olan” mənasını verir

Talassemiya (*thalassaemia*) – genetik defekt nəticəsində hemoqlobin sintezinin pozulması və xroniki anemiya ilə xarakterizə olunan irsi qan xəstəliyi

Böyük talassemiya (*t. major*; sin. Kuli anemiyası) – nəzərəcarpan hipoxrom anemiya, hədəf eritrositlərin olması, dalağın böyüməsi, uzunborulu və kəllə sümüklərinin qalınlaşması ilə xarakterizə olunan homoziqot talassemiya

Kiçik talassemiya (*t. minor*) – yüngül hipoxrom anemiya, azsaylı hədəf eritrositlərin olması və dalağın qismən böyüməsi ilə xarakterizə olunan heteroziqot talassemiya

- Minimal talassemiya** (*t. minima*) – klinik əlamətlərsiz keçən heteroziqot talassemiya
- Talassofobiya** (*thalassophobia*) – dənizdən patoloji qorxu
- Talassoterapiya** (*talasso- + terapiya*) – dəniz suyu, dəniz sahilinin iqlimi ilə müalicə
- Talhaymer-Fişer üsulu** (Thalheimer; Fischer) – cərrahi əməliyyatdan bir neçə gün öncə əməliyyatdansonrakı dövrdə baş verə biləcək asidozun qarşısını almaq məqsədilə xəstəyə qlükoza məhlulunun köçürülməsi və dəri altına insulin inyeksiya edilməsi
- Talk** (*talcum*) – yerli təsirli bürüyücü maddə
- Talkoz** (*talcosis*) – talk tozu ilə sistematik nəfəsalma nəticəsində inkişaf edən pnevmokonioz
- Talma-Drammond əməliyyatı** (S. Talma, 1847-1918, hol. cərrahı; D. Drummond, 1852-1932, ing. cərrahı) – cərrahi əməliyyat: portal hipertenziya zamanı qapı venasından kollateral qan dövrənini yaratmaq üçün böyük piyliyin və ya qaraciyər kənarının parietal peritonun xaric edilmiş hissəsindən qarının ön divarına tikilməsi
- Tam evisserasiya üsulu** – *bax*: Şor üsulu ilə yarma
- Tam korluq** (*caecitas completa*) – *bax*: korluq
- Tam qidalanma** (*balanced meal*) – qidanın tərkibində orqanizmin normal fəaliyyəti üçün zəruri olan qida komponentlərinin tam olması
- Tamoksifen** (*tamoxifenum*) – şiş əleyhinə təsir göstərən hormonal preparat
- Tampon** (frans. *tampon*) – yara və ya boşluqlara daxil edilən steril tənzip, məs. qanı dayandırmaq məqsədilə
- Tamponada** (alm. *tamponade*, frans. *tampon tampon*) – yara və ya boşluqların tamponlarla və ya bir sıra biopreparatlarla (məs., hemostatic pambıqla) doldurulması; məs., qanaxmanı dayandırmaq, irinin axmasını təmin etmək və s. məqsədilə tətbiq edilir
- Tamura-Takahaşi sindromu** (A. Tamura, M. Takahashi, yap. həkimləri) – genotip pozğunluğu ilə əlaqədar olaraq selikli qışaların tünd-qara rəngdə olması
- Tanato-** (yun. *thanatos* ölüm) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “ölümə aid” mənasını verir
- Tanatofobiya** (*thanatophobia*; *tanato- + fobiya*) – ölümdən qorxma
- Tanatogenez** (*thanatogenesis*) – ölüm prosesində klinik, biokimyəvi, morfoloji dəyişikliklərin dinamikası
- Tanatologiya** (yun. *thanatos* ölüm + *logos* elm) – ölüm haqqında elm
- Tandler sxemi** (J. Tandler, 1869-1936, avstr. anatom) – baş beyin paylarının və qırıqlarının kəllə sümüyünə proyeksiyasını sümüyün xarici orientirlərinə əsasən göstərən sxem
- Tangensial düşüncə** (lat. *tangens* əlaqədar olan) – qarışıq, aydın olmayan düşüncə, amorf düşüncə, qeyri-müəyyən düşüncə, müəyyən istiqaməti olmayan və bir məntiqdən digərinə keçən uyğunsuz düşüncə
- Tanin** (*tanninum*) – bitki mənşəli büzücü maddə
- Tanner əməliyyatı** (E. K. Tanner, amer. cərrah) – cərrahi əməliyyat: qida borusunun varikoz genişmiş venalarından qanaxmanı dayandırır

maq məqsədilə mədənin köndələn kəsilərək böyük və kiçik piyliyin bütün damarlarının bağlanması

Tanner üsulu (N. C. Tanner, amer. cərrah) – selektiv vaqotomiya zamanı azan sinirin kətiyyə və mədənin kardial hissəsinə müdaxilə üçün icra olunan sağtərəfli transrektal laparotomiya

Tannhauzerin qaraciyər sirrozu (S.J. Thannhauser, alm. həkimi) – nəzərəçarpan hiperxolesterinemiya və dəridə ksantomaların meydana çıxması ilə gedən qaraciyər sirrozu

Tapia sindromu (A.G. Tapia, 1875-1950, isp. otorinolarinqoloqu) – arxa, aşağı beyincik arteriyasının trombozu zamanı əlavə və dilaltı sinir nüvələrinin zədələnməsi nəticəsində döş-körpücük-məməyəbənzər və trapesiyabənzər əzələnin, səs бүкüşü əzələsi və dilin birtərəfli iflici

Taptalama simptomu – irsi nevrall amiotrofiya zamanı ayaqüstə durmuş xəstənin növbə ilə öz ayağını tapdalaması

Tarantizm (ital. *tarantola* zəhərli hörümçək növü) – rəqsetmə quduzluluğu, maniyası; orta əsrlərdə Avropada kütləvi baş verən psixoz: xəstələr hesab edirdilər ki, onları tarantul dişləyib və ölümdən xilas olmaq üçün rəqs edirdilər, huşlarını itirdikdə isə yerə yığılır, ağızlarından köpük gəlir və tutmalar baş verirdi

Taratınov xəstəliyi – bax: eozinofil qranulomasi

Tardye ləkələri (A.A. Tardieu, 1818-1879, frans. həkimi) – mexaniki asfiksiyadan ölmüş xəstələrin autopsiyası zamanı visseral plevra və epikard altında tünd-qırmızı, xırda, nöqtəli qansızmalar

Tarnxoy əməliyyatı (P. Taarnhoj, danim. neyrocərrah, 20 əsr) – cərrahi əməliyyat: üçlü sinirin nevralkiyası zamanı beynin sərt qışasının üçlü sinir qanqlionu və hissi köklər üzərində kəsilməsi

Tarui xəstəliyi (S.Tarui) – bax: VIII tip qlikogenoz

Tarz- (tarzo-; yun. *tarsos* yastı səth, anat. *tarsus* ayaqdarağı arxası) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “göz qapağı qığırdağına aid olan” mənasını verir

Tarzal lövhə – göz qapağı qığırdağı

Tarzit (*tarsitis*) – göz qapağı qığırdağının iltihabı

Tarzomarginoplastika (*tarsomarginoplastica*) – göz qapağı kənarı və qığırdağının bərpa olunması plastik əməliyyatı

Tarzoplastika (*tarsoplastica*) – göz qapağı qığırdağında aparılan plastik əməliyyatların ümumi adı

Tarzorafiya (*tarsorrhaphia*) – bax: blefarorafiya

Tarzotomiya (*tarsotomia*) – göz qapağı qığırdağının kəsilməsi

Tasikineziya (yun. *tasis* meyllilik, *kinesis* hərəkət) – yüksək hərəkət aktivlik vəziyyəti, bir yerdə oturma bilməmək, tez-tez yerini dəyişmək və gəzişmək tələbatı

Tatuaj (frans. *tatouage* tatuirovka) – həll olmayan rəngli maddələrlə dərinin rənglənməsi, müxtəlif simvollar və ya şəkillərin bədəndə əks olunması

Taun (*pestis*) – *Yersinia pestis* tərəfindən törədilən, insana hava-damcı, alimentar və kontakt yolu ilə ötürülən bakterial zoonoz yoluxucu xəstəlik

Birincili ağciyər taunu (*p. pulmonaris primaria*) – aspirasion yolla

yoluxma zamanı meydana çıxan, ağır gedişli hemorragik pnevmoniya və kəskin intoksikasiya əlamətləri ilə xarakterizə olunan taun

Birincili septik taun (*p. primarioseptica*) – massiv yoluxma və orqanizmin müqavimətinin aşağı olması zamanı cəld inkişaf edən hemotogen generalizasiya nəticəsində meydana gələn, ağır intoksikasiya, hemorragik sindrom, mərkəzi sinir sisteminin və ürək-damar sisteminin pozğunluqları ilə xarakterizə olunan taun

Bubon taunu (*p. bubonica*) – törədicinin daxil olduğu yerdə, dəri səthində kəskin ağrılı bubonların əmələ gəlməsi, yüksək hərarət və intoksikasiya ilə xarakterizə olunan taun

Dəri-bubon formalı taun (*pestis cutaneobubonica*) – törədicinin dəridən daxil olduğu yerdə pustula, yara və ya karbunkulun əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan taun

İkincili ağciyər taunu (*p. pulmonalis secundaria*) – törədicinin ağciyərlərə birincili bubondan hematogen keçirilməsi nəticəsində yaranan taunun klinik forması, hemorragik pnevmoniyanın inkişaf etməsilə ağır gedişə malikdir

İkincili septik taun (*p. secundarioseptica*) – birincili affektdən hematogen yolla generalizə olunan taun

Taun çöpləri (*versinia pestis*) – hələ kətsiz, qrammənfi, aerob və ya fakultativ anaerob, nitralardan nitritlər əmələ gətirən, taun xəstəliyinin törədicisi olan bakteriyalar

Taun əleyhinə kostyum – xüsusi təhlükəli infeksiyalar zamanı geyinilən qoruyucu kostyum

«**Taun üzü**» (*facies pestica*) – ağır gedişli taun zamanı hiperemiyalaşmış, cizgiləri sərtləşmiş və üzündə əzab hissləri əks olunmuş tipik üz quruluşu

Taurofobiya (*taurophobia*) – öküzlərdən qorxma

Taussiq-Binq sindromu (H. B. Taussig, amer. kardioloq; R. J. Bing, amer. həkim) – aortanın sağ mədəcikdən çıxması, ağciyər kötüyünün isə hər iki mədəcikdən ayrılmasının mədəciklərarası arakəsmənin hündürlüdə yerləşməsi ilə birgə təsadüf olunduğu anadangəlmə ürək qüsuru

Taussiq-Snellen-Albers sindromu (H.B. Taussig; H.A. Snellen, amer. həkim, 20 əsr; F.H. Albers, amer. həkim, 20 əsr) – bütün ağciyər venalarının ön kardial venaya açılmasından ibarət anadangəlmə ürək qüsuru

Taussinq simptomu (S. Taussig, avstr. mikrobioloq) – flebotom qızdırma zamanı ilk 3 gündə yuxarı göz qaapağını barmaqlarla qaldırıqda və göz almasına təzyiq etdikdə ağrının olması

Tavegil (*tavegil*) – antihistamin təsirli maddə

Tavel xəstəliyi (E. Tavel, 1852-1912, isveçrəli cərrah) – appendektomiyadan sonra meydana çıxan, yoğun bağırsaqlarda meydana gələn bitişmə və daralmalar, qızdırma və bağırsaq funksiyasının pozulması ilə xarakterizə olunan perikolit

Tavildarov üsulu – cərrahi əməliyyat: sidik kisəsinin xərçəngi, vərəmi və digər ağır patologiyaları zamanı sidik axarı dəliyinin düz bağırsağın peritonla örtülməmiş hissəsinə implantasiyası

Tealgiya – irradiasiya edən ağrı

Teatrofobiya

Teatrofobiya (*theatrophobia*) – teatrlardan qorxma

Tebrofen (*tebrophenum*) – virus əleyhinə profilaktik təsir göstərən preparat

Texniki müşahidə məntəqəsi – radio-lokasiya, işıqlandırma qurğuları və digər texniki vasitələrin istifadəsi ilə dövlət sərhədinin tapşırılmış sahəsini mühafizə etmək üçün təyin edilən tərkib ştat qrupu və daha çox sərhəddən ibarət sərhəd naryadı

Texnofobiya (*technophobia*) – texnikadan qorxma

Tekofollikuloma (*thecofolliculoma*) – yumurtalıqların qranulyoz hüceyrə və tekositlərdən inkişaf edən bədxassəli hormonal aktiv şişi

Tekoma (*thecoma*) – əsas etibarilə tekositlərdən inkişaf edən yumurtalıqların hormonal aktiv şişi

Qranulyozabənzər tekoma – bax: tekafollikuloma

Pleomorf tekoma – bax: tekafollikuloma

Tekosit (*thecocytus*) – yumurtalıq follikulu qışasının birləşdirici toxuma hüceyrəsi

Tekotalamik yol (*tractus tectospinalis*) – orta beyin qapağından talamusa doğru gedən ənənəsinir yolu

Tekstofobiya (*textophobia*; lat. *testum* parça) – parçalardan qorxma

Tekstorartrotomiyası (K. Textor, alm. cərrahı, 18-19 əsr) – cərrahi əməliyyat: diz oynaqının qövsvari kəsiklə açılması; kəsik budun bir kondilusundan diz qapağından aşağıdakı digər kondilusa aparılır

Tektometr – taktil hissiyyatı müəyyən edən cihaz

Tel- (tele-, teleo-, telo-; yun. *tele* uzaq, *teleios*, *teleos* tamamlanmış) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi

olub, “uzaqda”, “son”, “yekun” mənasını verir

Telalgiya (*telalgia*) – ağrını törədən patoloji ocaqdan uzaqda lokalizasiya olunan ağrı

Teleangiektaziya (*teleangiectasia*) – xırda damarların və kapillyarların həddindən artıq lokal genəlməsi

Teleendoskopiya (*tele- + endoskopya*; sin. televiziya endoskopiyası) – təsvirin ekranda göstərilməsi və ya yazılması ilə icra olunan endoskopik müayinə üsulu

Telefaza – mitoz bölünmənin (hüceyrə bölünməsinin) son mərhələsi

Telefonofobiya (*telephonophobia*; *telefon + fobiya*) – telefon zəngindən, telefondan qorxma

Telekardiostimulyator (*tele- + kardiostimulyator*) – uzaq məsafədən idarə olunan elektrokardiostimulyator

Teleki simptomu (L. Teleky, 1872-1957, alm. gigiyenisti) – qurğuşunla xroniki zədələnmələr zamanı mil sinirinin iflici nəticəsində biləyi açan əzələlərin zəifləməsi

Teleqraf sütunu simptomu – diffuz toksiki zob zamanı ayaqüstə dayanmış xəstənin gövdə və ətraflarının tremoru

«**Teleqraf üslubu**» – mərkəzi sinir sisteminin üzvi zədələnmələri zamanı nitqdə mübtəda və xəbərin qeyri-müəyyən formada işlənməsi, ikinci dərəcəli üzvlərin olmamasından ibarət pozğunluq

Telemetriya – distansion ölçmə

Teleofobiya (*teleophobia*) – dini mərasimlərdən qorxma

Telepatiya (*tele- + yun. patheia* hissiyyat) – fikirlərin müəyyən məsafə və maneələrə baxmayaraq ötürülməsi;

yaxın və ya uzaq məsafədə olan insanın fikirlərini oxumaq qabiliyyəti

Telerentgenometriya (*tele* + *rentgenometriya*) – telerentgenoqrafiya və telerentgenoskopiya nəticəsində əldə edilmiş rentgen şəkillərinin ölçülməsi

Telereseptorlar – *bax*: distant reseptorlar

Teleterapevtik aparat – *bax*: qamma aparatı

Teletermometr – distansion termometr

Telit (*thelitis*; yun. *thele* süd vəzisinin giləsi) – süd vəzisi giləsinin iltihabı

Telkovun bağırsaq tikişi (H.A. Телков, sov. cərrahı) – bağırsaqlararası və ya mədə-bağırsaq anastomozu formalaşdırmaq üçün xüsusi alətlərdən-enterotom və ya qastro-rafitomdan istifadə edilməklə qoyulan bağırsaq tikişi

Telle əlaməti (Tellais) – diffuz toksiki zob zamanı göz qapağında piqmentasiyanın güclənməsi

Tellurit sınağı – difterianın sürətləndirilmiş diaqnostikası üsulu; difteriya ərpinin, tərkibində 2% natrium və ya kalium tellurit olan 40%-li qliserin məhlulu ilə islatdıqda qaralmasına əsaslanır

Teloftonofobiya – əli sındırmaqdan qorxma (taekvondo idmançılarında)

Temkin üsulu (Я.С. Темкин, 1896-1976, sov. otorinolarinqoloqu) – burunun selikli qişasının novakainlə səthi blokadası

Temperament (lat. *temperamentum* uyğunluq, mütənəsiblik) – insanın iradi fəaliyyətinin və emosional reaksiyalarının fərdi xüsusiyyətlərinin məcmusu

Flegmatik temperament (yun. *phlegma*, *phlegmatos* selik, flegma)

– əhval-ruhiyyənin qeyri-stabilliyi, emosional reaksiyaların süstlüyü ilə xarakterizə olunan temperament növü

Xolerik temperament (yun. *choleōd*) – həddən artıq oyanıqlıq, güclü emosional reaksiyalarla xarakterizə olunan temperament növü

Melanxolik temperament (yun. *melas*, *melanos* tünd, qara + *choleōd*) – özünə inamsızlıq, qərarsızlıq və enmiş əhval-ruhiyyənin üstünlük təşkil etdiyi temperament növü

Sanqvinik temperament (lat. *sanguis*, *sanguinis* qan) – hərəkətli və canlı emosional reaksiyalarla xarakterizə olunan temperament növü

Temperatur (lat. *temperatura* normal vəziyyət) – cisimlərin qızma dərəcəsini xarakterizə edən fiziki kəmiyyət; bədən istilik vəziyyətini xarakterizə edən kəmiyyət, əsasən qoltuqaltı çuxurda ölçülür

Temperaturun normal həddə salınması (*defervescentia*) – orqanizmin temperaturunun hipertermiya halından normal temperatura salınması

Temporal (*temporalis*) – gicgaha, gicgah sümüyünə, baş beynin gicgah payına aid olan

Temporal arteriit (*arteriitis temporalis*) – *bax*: gığanthurceyrəli arteriit

Tenar (*thenar*; yun. *thenar* ovuc, *thenio* vurmaq) – əlin baş barmağının altında yerləşən və baş barmaq əzələlərinin əmələ gətirdiyi qabarıqlıq

Tendinit (*tendinitis*) – vətərin iltihabı

Tendo- (*tendin-*; lat. *tendo*, *tendinis* vətər) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “vətərə aid olan” mənasını verir

Tendobursit

Tendobursit (*tendobursitis*) – vətərin və onun sinovial kisəsinin distrofik və iltihabi dəyişikliyi

Tendoplastika – vətərin plastikası

Tendosinovit (*tendosynovitis*) – bax: tendovaginit

Tendotomiya – vətərin kəsilməsi

Tendovaginit (*tendovaginitis*) – vətər yatağının sinovial qışasının iltihabı

Tenezmlər (*tenesmi*; yun. *teinesmos*, -*teino* güc vermək) – bağırsaq boş olduqda belə yalançı defekasiya çağırışları

Teniarinxoz (*taeniarhynchosis*) – *Taeniarhynchus saginaus* və *confusum* tərəfindən törədilən toksiko-allergik reaksiyalar və dispeptik əlamətlərlə gedən helmintoz

Teniofobiya (*taeniophobia*) – lentşəkilli qurdlarla yoluxmadan patoloji qorxu

Tenioz (*taeniosis*) – *Taenia solium* tərəfindən törədilən mərkəzi sinir sistemini, gözləri zədələyən dispeptik əlamətlərlə gedən helmintoz

«**Tennis ayağı**» – idmançılarda nəli əzələnin partlaması

Tennis dirsəyi (sin.: epikond displaziya, travmatik epikondilit) – dirsək oynaqının bağ aparatının və dirsək sümüyünün sümük üstlüyünün aseptik zədələnməsi

Teno – (yun. *tenon* vətər) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “vətərə aid” mənasını verir

Tenodez (*tenodesis*) – oynaq vətərinin fiksə olunması yolu ilə oynaqın hərəkətinin məhdudlaşdırılması cərrahi əməliyyatı

Tenoliqamentokapsulotomiya (*tenoligamentocapsulotomia*) – aşıq-baldir oynaqının vətər, bağ və kapsulunun kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Tenoliz (*tenolysis*) – cərrahi əməliyyat: vətərin çapıqlardan azad edilməsi

Tenologiya (*tenologia*) – anatomiyanın vətərlərin inkişafını, quruluşunu və funksiyasını öyrənən bölməsi

Tenomiotomiya (*tenomyotomia*) – əzələ və vətərlərinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Tenon kapsula (*vagina bulbi*) – göz alması yatağının kapsulu

Tenonit (*tenonitis*) – göz alması yatağının (tenon kapsulanın) iltihabı

Tenonoqrafiya (*tenonographia*) – episkleral sahəyə qaz yeridildikdən sonra aparılan göz alması yatağının rentgenoqrafiyası

Tenoplastik (*tenoplastica*) – cərrahi əməliyyat: vətər və sinovial yataqlarının plastikası

Tenoplikator (*teno-* + lat. *plico*, *plicatum* bükmək, yığmaq) – ortopedik əməliyyatlarda vətəri qısaltmaq məqsədilə büküşlər yaratmaq üçün istifadə olunan cərrahi alət

Tenorafiya (*tenorrhaphia*) – cərrahi əməliyyat: əzələ vətərinin tikilməsi

Tenotom (*teno-* + yun. *tomekəsik*) – vətərin dərialtı kəsilməsi üçün istifadə olunan bıçaq

Tenotomiya (*tenotomia*) – cərrahi əməliyyat: vətərin tam və ya hissəvi kəsilməsi

Pertes-Şede tenotomiyası (G. C. Perthes, 1869-1927, alm. cərrahi; F. Schede, alm. ortopedi) – ağır formalı yastıyaqqlıq zamanı icra olunan plastik əməliyyat

Şavass tenotomiyası (B. Chavasse, 1889-1941, ing. oftalmoloqu) – göz qapağı dərisində aparılmış kəsiklə gözün aşağı çəp əzələsinin tenotomiyası

Tenzoreseptorlar (lat. *tendo*, *tensum* dartmaq + *reseptorlar*) – əzələ və ya

və tərkibində qəbul edilən mexanoreseptorlar

Teobromin (*theobrominum*) – purin törəməsi olan spazmolitik maddə

Teofillin (*theophyllinum*) – purin törəməsi olan spazmolitik maddə

Teologikofobiya (*theologicophobia*) – ilahiyyatdan, teologiyadan qorxma

Teplovizor (lat. *video, visum* görmək; sin. termograf) – tibdə: dəri temperaturunun yerli dəyişikliklərini müəyyən etmək üçün istifadə olunan, istiliyə reaksiya verən cihaz; diaqnostik əhəmiyyət kəsb edir

Terapevt (yun. *therapeutes* müalicə edən) – daxili orqan xəstəliklərinin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası üzrə ixtisaslaşmış həkim

Terapevtik diapazon – dərman qəbulu arasındakı terapevtik məsafə

Terapevtik ultrasəs aparatı – ultrasəs tezlikli dalğaların gücünü generasiya edən terapevtik aparat

Terapevtik vasitə – müalicəvi vasitə

Terapiya (*therapia*; yun. *therapeia* qulluq, müalicə) – xəstələrin müalicəsi, termin əsasən konservativ müalicə üsullarını qeyd etmək üçün istifadə olunur

Ailəvi terapiya – ailədaxili konfliktlərin həll edilməsi məqsədilə ruhi xəstəsi olan ailələrdə bütün ailə üzvləri ilə aparılan psixoterapiya

Alfa-terapiya – alfa şüalanmaya əsaslanan şüa terapiyası növü

Byan terapiyası – hər iki əldə nəbzın öyrənilməsi ilə müalicə və diaqnostika sistemi (massaj və iynəbitirmə yolu ilə)

Dehidratasiya terapiya – orqanizmdə və ya ayrı-ayrı orqan və sistemlərdə mayenin miqdarını azaltmağa yönəlmiş terapiya

Desensibilizasiya terapiya – orqanizmin hər hansı bir antigenə qarşı həssaslığının azaldılmasına yönəlmiş terapiya

Dezintoksikasiya terapiya – orqanizmə daxil olmuş zəhərli maddələri zərərsizləşdirməyə və xaric etməyə yönəlmiş terapiya

Dəstəkləyici terapiya – əvvəllər alınmış müalicəvi effekti saxlamaq məqsədilə aparılan terapiya

Elektroerozol terapiyası – müalicə və ya profilaktik məqsədlərlə istifadə olunan elektroerozol

Elektrokonvulsiv terapiya – bax: elektro-qıcolma terapiyası

Elektron terapiyası – elektron dəs-tələrlə istifadə edilməklə aparılan şüa terapiyası

Etiotrop terapiya – xəstəliyin yaranma səbəbinə qarşı yönəlmiş müalicə

Əmək terapiyası – nevroloji və ruhi xəstələrin əmək proseslərinə uyğunlaşdırılması üçün aparılan terapiya

Əməliyyatdan sonra şüa terapiyası – onkoloji xəstələrdə cərrahi əməliyyatdan sonra aparılan şüa müalicəsi

Əməliyyatqabağı şüa terapiyası – onkoloji xəstələrdə cərrahi əməliyyatdan öncə aparılan şüa müalicəsi

Əvəzedici terapiya – orqanizmdə təbii yolla ifrazı azalmış və ya tam kəsilmiş maddənin kənardan daxil edilməsi ilə aparılan terapiya

Filatovun toxuma terapiyası – bax: toxuma terapiyası

Fizikal terapiya – bax: fizioterapiya

Foton terapiyası – bax: kvant terapiyası

Funksional aktiv terapiya – hər hansı bir orqanın funksiyasını bərpa

etmək üçün tətbiq olunan bədən tərbiyəsi və əmək terapiyası

Hemostatik terapiya – qanaxmanın kəsilməsinə yönəlmiş terapiya

Hidratasion terapiya – susuzlaşma zamanı orqanizmə xaricdən maye daxil edilməsi ilə aparılan terapiya

Hidratasion-dezhidratasion terapiya – orqanizmə xaricdən çox miqdarda maye daxil edilməsi və mayenin sürətlə çıxarılmasına əsaslanan terapiya

Hormonal terapiya – orqanizmə hormonların daxil edilməsi ilə aparılan terapiya

İmmunodepressiv terapiya – orqanizmin immunoloji reaktivliyinin immunodepressiv vasitələrlə aşağı salınmasına əsaslanan terapiya

İnhalyasion oksigen terapiyası – oksigenin ağciyərlərə tənəffüs yolları vasitəsi ilə yeridilməsinə əsaslanan terapiya

İnsulin-aminazin terapiyası – ruhi xəstələrin neyroleptik vasitələrlə yanaşı insulin terapiyası

İntensiv terapiya – ağır və həyatı təhlükəli vəziyyətlərdə aparılan kompleks terapiya

İntensiv terapiya – kritik vəziyyətdə olan xəstənin həyatı vacib orqan və sistemlərinin süni metodlarla əvəzlənməsi

Kimyəvi terapiya – infeksiya və parazit xəstəliklərin törədicilərinin həyat fəaliyyətini dayandıran və məhvədən müalicə üsulu

Kinezi terapiya – müalicə gimnastikası

Kompleks terapiya – hər hansı bir xəstəliyin patogenezinin müxtəlif zəncirlərinə təsir etmək məqsədilə eyni zamanda müxtəlif müalicə vasitələri və üsullarının tətbiqi

Korpuskulyar terapiya – hissəciklərin axınından istifadə etməklə (elektronların, ağır yüklənmiş hissəciklərin, neytronların və s.) tətbiq olunan şüa terapiyası

Kvant terapiyası – rentgen və qamma şüalarından istifadə etməklə icra olunan şüa terapiyası

Qeyri-inhalyasion oksigen terapiyası – oksigenin orqanizmə ağciyərlərdən kənar yolla yeridilməsi

Qeyri-spesifik desensibilizasion terapiya – orqanizmə az dozada zülal preparatları və allergiya əleyhinə vasitələr yeritməklə istənilən allergenə qarşı (antigenə) həssaslığının azaldılmasına yönəlmiş desensibilizasion terapiya

Qıcolma əleyhinə terapiya – xəstəni qıcolma vəziyyətindən çıxarmağa və ya qıcolma tutmalarını zəiflətməyə yönəldilmiş terapiya

Məşğulluq terapiyası – ruhi xəstələrin aktiv fəaliyyətə cəlb edilməsi ilə aparılan terapiya

Neytron terapiyası – neytron şüalanmasından istifadə etməklə aparılan şüa terapiyası

Oksigen terapiyası – oksigenlə müalicə; orqanizmə oksigenin yeridilməsi ilə aparılan müalicə

Palliativ terapiya – orqanizmin funksiyalarını kompensə etmək, xəstənin vəziyyətini hissəvi və ya tam yaxşılaşmasına yönəlmiş terapiya

Pirogen terapiya – bax: piroterapiya

Proton terapiyası – proton dəstəsi ilə icra olunan şüa terapiyası

Radikal terapiya – xəstənin tam sağlamlığına yönəlmiş terapiya

Reflektor terapiya – bax: refleksoterapiya

Simptomatik terapiya – xəstəliyin hər hansı bir əlamətini zəiflətməyə və ya aradan qaldırmağa yönəlmiş terapiya

Sitostatik terapiya – hüceyrələrin bölünməsinə dayandırıan dərman vasitələrindən istifadə edilməklə aparılan terapiya

Sklerozlaşdırıcı terapiya – aşağı ətraf venalarının varikoz damarlarda skleroz və obliterasiya törədən dərman vasitələri (varikosid, tetradesilsulfat və s.) yeritməklə müalicəsi

Spesifik desensibilizasion terapiya – orqanizmə hər hansı bir allergenə qarşı həssaslığın azaldılması məqsədilə xüsusi maddənin yeridilməsi ilə aparılan desensibilizasion terapiya

Stimullaşdırıcı terapiya – hər hansı orqan və ya sistemin funksiyasını gücləndirməyə yönəlmiş terapiya
Şüa terapiyası – ionlaşdırıcı şüalardan müalicə məqsədilə istifadə olunması

Təxirəsalınmaz terapiya – xəstəni həyat üçün təhlükəli vəziyyətdən çıxarmağa yönələn tədbirlər kompleksi

Toxuma terapiyası – orqanizmə biogen stimulyator olaraq canlı toxuma və ya onun ekstratlarının yeridilməsi ilə aparılan terapiya

Tuberkulinoterapiya – tuberkulinlə müalicə

Ultrasəs terapiyası – bədənin müəyyən nahiyəsinə 20 kHers-dən yuxarı tezlikli mexaniki səs dalgaları ilə təsir etməklə aparılan terapiya

Urgent terapiya – təxirəsalınmaz terapiya

Ümumi gücləndirici terapiya – orqanizmin təbii müdafiə gücünü qaldırmağa yönələn terapiya

Ümumi stimuləedici terapiya – bax: ümumi gücləndirici terapiya

Yerli oksigen terapiyası – orqanizmin hər hansı bir nahiyəsinə lokal təsir məqsədilə oksigenin yeridilməsi

Yerli terapiya – bilavasitə zədələnmiş patoloji ocağa yönəlmiş müalicə

Yuxu terapiyası (*hypnotherapy*) – ruhi xəstələrin uzunmüddətli fasiləsiz və ya fasiləli yuxu törədilməsinə səbəb olan dərman verilməsi ilə müalicəsi

Terat- (terato-; yun. *teras*, *teratos* eybəcər, ybəcərlik) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “eybəcərliyə aid olan” mənasını verir

Teratoblastoma (*teratoblastoma*) – embrional dövrdə toxumanın formalaşması nəticəsində inkişaf edən bədxassəli şiş

Teratofobiya (*teratophobia*) – deformasiya olmuş uşaqlardan, eybəcər, canavara oxşar insanlardan qorxma

Teratogen amil – eybəcərliyə səbəb olan amil

Teratogen təsir – fiziki, kimyəvi və ya bioloji təsirə malik olaraq inkişaf anomaliyasının əmələ gəlməsinə səbəb olan, embriogeneza pozulmasına gətirib çıxaran faktorların təsiri

Teratogeneza (*teratogenesis*) – inkişaf anomaliyalarının əmələgəlmə mexanizmi

Teratoid şiş – bax: teratoma

Teratologiya (*terato-* + yun. *logos* elm) – embriologiyanın inkişaf anomaliyalarını öyrənən bölməsi, anadangəlmə eybəcərliklər haqqında elm

Teratoma (*teratoma*) – eybəcərlik şişi

Teratozoospermiya (*teratozoospermia*) – eukulyatda patoloji formalı spermatozoidlərin olması

Ter-Egizarov fiksatoru (Г. М. Теп-Егизаров, sov. travmatoloq-ortoped) – osteotomiya əməliyyatından sonra bud sümüyü fraqmentlərini fiksə etmək üçün vasitə

Ter-Egizarov sınaşı (Г. М. Теп-Егизаров) – uşaqlarda bazu sümüyünün sınıqlarını müalicə etmək üçün vasitə (bazunu uzaqlaşdırma, saidi rotasiya vəziyyətində saxlamağa imkan verir)

Term- (termo-; yun. *thermos* isti, *therme* istilik) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, “istiyə, temperatūra aid” mənasını verir

Termal sular (yun. *thermal* isti bulaqlar) – temperaturu 35° C-dən yuxarı olan təbii mineral suların ümumi adı

Termalgiya (*thermalgia*) – isti və ya soyuq qıcıqlandırıcının təsiri altında meydana çıxan ağrı

Termanesteziya (*thermanaesthesia*) – temperatur hissiyyatının olmaması

Termiki yanıqlar – döyüş şəraitində alovun, qızmış qazların, buxar və qaynar mayələrin bilavasitə dəriyə təsirindən baş verir

Terminal lövhə (*lamina terminalis*) – baş beyin yarımkürələri arasında görmə çarpazından öndə yerləşən nazik boz maddə qatı

Terminal (lat. *terminalis* sonuncu) – son

Terminal ürək ritmi – terminal vəziyyətlərdə qeydə alınan ürək ritimlərinin ümumi adı; məs., mədəciklərin fibrilyasiyası və səyirməsi

Terminal vəziyyət (*status terminalis*) – bioloji ölümdən öncə orqanizmin funksiyalarının geri dönmə biləcək dərəcədə sönməsi vəziyyəti (buraya preaqoniya, aqoniya və kliniki ölüm daxildir)

Terminal vəziyyət sindromu – ağır mina-partlayıcı yaralanmalar, bədənin bir neçə hissəsinin ağır yaralanmaları, baş beyin ağır güllə yaralanmaları zamanı müşahidə olunur

Termo iynə (*termo- + iynə*) – hissiyyətli elementi borunun ucuna bərkidilmiş iynə olan termoelektrik датчикlə təchiz olunmuş orqan və ya toxumaların temperaturunu ölçən cihaz

Termobarokamera (*termo- + barikamera*) – orqanizmə ətraf mühitin qalxmış (və ya enmiş) hava təzyiqinin və qalxmış (və ya enmiş) temperaturunun birgə təsirini yaratmağa imkan verən barokamera

Termobarometr (*termo- + barometr*) – mayenin qaynama nöqtəsini təyin etməklə atmosfer təzyiqini ölçmək üçün cihaz

Termodatçik – temperatur ötürücüsü

Termoesteziometr (*termo- + esteziometr*) – temperatur həssaslığını öyrənən cihaz

Termofillər (*thermophilic*; *termo- + yun. philos* sevən) – bax: termofil bakteriyalar

Termofobiya (*thermophobia*) – istidən patoloji qorxu

Termofor (*termo- + yun. phoros* daşıyıcı, aparıcı) – bax: elektrik isitqac

Termogen – cərrahi əməliyyat zamanı bədən temperaturunu sabit saxlamaq üçün isidici cihaz

Termohiqroqraf – havanın temperaturu və rütubətliyini eyni zamanda fasiləsiz olaraq qrafik qeydə alan cihaz

Termoqraf (*termo- + yun. grapho* yazmaq) – temperaturu fasiləsiz qeydə alan cihaz

Termoqrafiya (*termo- + yun. grapho* yazmaq) – temperatur dəyişikliyi

qrafik qeydə alan üsulların ümumi adı

Termoqramma (*termo-* + yun. *gramma* yazı) – eyni zamanda bədənin bir neçə sahəsində temperatur dəyişikliyini əks etdirən əyri

Termolabil (*termo-* + *labil*) – istinin təsirinə qarşı davamsız olan, isidildikdə dəyişən

Termoliz – elektroepilyasiyanın növü

Termologiya (yun. *therme* istilik + *logos* elm) – istiliyin müalicəvi təsiri, istilik haqqında elm

Termometriya (*termo-* + yun. *metreo* ölçmək) – fizikanın temperaturu ölçmə üsullarını öyrənən bəhsi

Termopenetrasiya (*termo-* + lat. *penetratio* keçmə, nüfuzetmə) – *bax*: diatermiya

Termorequlyasiya mərkəzi – bədən temperaturunu tənzim edən mərkəz

Termorequlyasiya (*termo-* + *regul-* yasiya) – optimal bədən temperaturunun saxlanılmasını təmin edən fizioloji proseslərin məcmusu

Damar termorequlyasiyası – qan damarı mənfəzinin daralması və ya genişləməsi ilə həyata keçirilən termorequlyasiya

Fiziki termorequlyasiya – orqanizmin istilik verməsi ilə tənzim olunan termorequlyasiya

Kimyəvi termorequlyasiya – toxumalarda istilik hasilatının dəyişməsi hesabına tənzimlənən termorequlyasiya

Termoreseptorlar (*termo-* + *reseptor*) – *bax*: temperatur reseptorları

Termorezistent – *bax*: termostabil

Termostabil inhibitor – *bax*: alfa inhibitor

Termostabil (*termo-* + lat. *stabilis* daimi, dəyişməz) – temperatura qarşı

davamlı, qızdırılma zamanı öz xüsusiyyətlərini qoruyan

Termostat (*termo-* + yun. *statos* dayanan, quraşdırılmış) – qapalı mühitdə müəyyən stabil temperaturu yaratmağa imkan verən cihaz

Termoterapiya (*thermotherapia*) – istiliklə müalicə

Terner sindromu (H.H. Turner, amer. endokrinoloq) – qadınlarda xromosom anomaliyası ilə əlaqədar olan birincili və ikincili cinsi əlamətlərin inkişafdan qalması və ertişim sindromu

Terner sindromunun kişi fenotipi – *bax*: Nunan sindromu

Terner-Kizer sindromu (J. W. Turner, amer. həkimi; W. Kieser alm. həkimi) – diz qapağının hipoplaziyası, dirsək sümüyünün displaziyası və mil sümüyü başının çıxığı, dırnaqlarını distrofiyası, çanaq sümüyündə ekzostozların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan irsi xəstəlik; autosom-dominant yolla ötürülür

Ternovski əməliyyatı (С.Д. Терновский, 1896-1960, sov. cərrahi) – ön kəllə beyin yırtığının cərrahi müalicəsi üsulu (alın sümüyünün qabığından götürülmüş kəpənək formalı sümük-sümüküslüyü loskutu ilə aparılan əməliyyat)

Ternovski üsulu (С.Д. Терновский) – anadangəlmə olaraq kürək sümüklərinin hündürdə yerləşməsinin cərrahi korreksiyası

Terri sindromu (Th. L. Terry, 1899-1946, amer. oftalmoloq) – *bax*: retrolental fibroplaziya

Terrilitin (*terrilytinum*) – *Aspergillus terricola* şüalı göbələyinin həyat fəaliyyətinin məhsulu olan proteolitik təsirli preparat

Tersix mühiti

Tersix mühiti (В.И. Терских, 1894-1967, sov. mikrobioloqu) – tərkibində qan zərdabı və fosfat qarışığı olan leptosperaların becərilməsi üçün qidalı, selektiv maye mühiti

Tersil sindromu (*Thersil*) – gülləşəkilli kəllə, ekzoftalm, görmə sinirlərinin atrofiyası, gözün hərəkə qabiliyyətinin pozğunluğu, oliqofreniya və epileptik tutmalar

Terson sindromu (*Terson*) – subaraxnoidal qansızma ilə müşayiət olunan göz almasına (gözün ön kəmərasına, torlu qışaya, şüşəyabənzər cismə) qansızma

Test-doza – dərmanın toksikliyi yoxlamaq üçün test

Testektomiya – xayanın kənar edilməsi

Tester – sınaq üçün cihaz

Testosteron – androgen qrupundan olan steroid hormone; kişi cinsiyəthormone; böyrəküstü vəzlərindən ifraz olunur

Testudo (lat. *testudo* tısbağa) – tibdə: səkkizbənzər cərrahi sarğı; oynağın altından və üstündən aparılaraq səkkiz rəqəmi şəklində formalaşan bint sarğı

Tetaniya (*tetania*; yun. *tetanos* əsəbi gərginlik) – periferik sinirlərin oyanıqlığının artmasının təzahürü, əzələlərin qıcolmaları; epileptik tutmaları xatırladır

Aşkar tetaniya – bax: spazmofiliya

Gizli tetaniya (*t. latens*) – sinir sisteminin mexaniki və ya elektrik qıcıqlandırıcılarına qarşı aşkar qıcolmalar olmadan oyanıqlığı

Mədə tetaniyası (*t. gastrica*) – xəstələrdə inadlı qusma nəticəsində xloridlərin itirilməsi və alkalozun inkişaf etməsi səbəbindən meydana çıxan tetaniya

Uşaq tetaniyası (*t. infantilis*) – bax: spazmofiliya

Tetanizm – tetanusabənzər uzunmüddətli qıcığ halı

Tetano- (yun. *tetanos* əsəbi gərginlik, lat. *tetatus* donuxma) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “tetanusa aid olan” mənasını verir

Tetanohemolizin (*tetanohaemonisini*) – bax: tetanolizin

Tetanoid sindrom (*syndromum tetanoideum*) – qalxanvari ətraf vəzilərin zədələnməsi zamanı, kalsium mübadiləsinin və turşu-qələvi mühitinin tarazlığının pozulması nəticəsində ətraf əzələlərinin, qırtlaq və daxili orqanların sayə əzələlərinin təkrarlanan tonik qıcolması

Tetanolizin (*tetanolisini*) – tetanus toksininin hemoliz törədən fraksiyası

Tetanospazmin (*tetano- + spazm*) – tetanus toksininin eninəəlaqəli əzələlərdə tonik qıcolma yaranan fraksiyası

Tetanufil – tetanus toksininə yaxın olan

Tetanus (*tetanus*) – tetanus spazminlə hərəkə neyronların zədələnməsi nəticəsində skelet əzələlərinin tonik və klonik qıcolmaları ilə gedib asfiksiya ilə nəticələnən kəskin ağır infeksiya xəstəlik

Tetanus çöpləri – *Bacillaceae* ailəsindən olan *Clostridium tetani*, qram-mənfi, hərəkətli, spor əmələ gətirən, aerob, ekzotoksin ifraz edən canlılarda tetanus törədən çöplər

Tetra (yun. *tetra* dörd) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “dörd” mənasını verir

Tetrada (yun. *tetras, tetrados* dördlük, dörd) – dörd simptomun, elementin məcmusu

Tetrafus – dörd ayağı olan eybəcər döl

Tetramerizm – dörd hissəyə və ya bu-
ğuma ayrılma

Tetraparez (*tetraparesis*; sin. kvadri-
parez) – bütün dörd ətrafın parezi,
əzələ gücünün azalması

Tetraplegiya (*tetraplegia*; *tetra-* +
yun. *plege* zərbə, zədələnmə; sin.
kvadriplegiya) – aşağı və yuxarı
ətraflarda hərəkəti funksiyaların ta-
mamilə itməsi, dörd ətrafın da iflic
olması

Tetrasiklin (*tetracyclinum*) – qram-
mənfi və qrammüsbət mikroorqa-
nizmlərə təsiredən genişspektrli
antibiotik

Tetravaksin – qarın yatalağı, A və B
paratifləri və vəba vaksinlərinin
kombinasiyası

Teturam (*teturamum*) – alkoqolizmin
müalicəsində tətbiq olunan preparat

Teturam-alkoqol reaksiyası – *bax*:
antabus-alkoqol reaksiyası

Tevenar sindromu (A. Thevenard,
1898-1959, frans. nevropatoloqu) –
bax: yaralı mutilirasiyaedən ailəvi
akropatiya

Tevtofobiya (*teutophobia*) – *bax*: ger-
manofobiya

Teybi sindromu (H. Taybi, amer.
rentgenoloq) – irsi anomaliyalar
kompleksi: cırtdanboyluq, əqli zəif-
lik, kəllənin böyükölçülü olması,
daxili qulağın inkişaf pozğunluğu
nəticəsində karlıq və ya ağır eşit-
mə, burunətrafi sinusların havasız-
lığı, kiçik ağız, qulaq seyvanlarının
displaziyası, göz yarıqlarının çəpinə
yerləşməsi; rentgenoloji – uzun
borulu sümüklərin inkişafının lən-
giməsi, kəllə əsasının qalınlaşması,
fəqərələrdə çoxsaylı yarıqlar, çanaq
sümüklərinin displaziyası, mil sü-

müyü başının displaziyası; kəskin
androtropizm

Teyxman sınağı (L.C. Teich-
man-Stawiariski, 1825-1895, alm.
histoloq) – Məhkəmə Tibbi Ekspert-
tizasında istifadə olunan qəhvəyi
rəngli qan ləkəsinin aşkar edilməsi

Teykets sınağı (G. de Takats, mer.
cərrah) – venadaxili Heparin yeri-
dildikdən sonra dəri damarlarının
reaksiyasının qeydə alınmasına
əsasən, damar zədələnmələrinin
funksional diaqnostikası

Teylor aparatı (Ch. F. Taylor, 1827-
1899, amer. ortoped) – yastıayaqlı-
ğın müalicəsində tətbiq olunan or-
topedik aparat

Teylor bıçağı (Ch. B. Taylor, 1829-
1909, ing. oftalmoloq) – güzəhli
qışadək bitişmələri kəsmək üçün
nəzərdə tutulmuş, küt ucu olan iki-
ağzılı bıçaq

Teylor əməliyyatı (C. Taylor) – üz si-
nirinin iflici zamanı tətbiq olunan
cərrahi əməliyyat: üz sinirinin peri-
ferik ucunun dilaltı sinirin mərkəzi
ucuna tikilməsi

**Teylor-Rozenberq-Çutoriyen sind-
romu** (C. Taylor; R.N. Rosenberg,
amer. nevropatoloq; A. Chutorian,
amer. həkim) – *bax*: Rozenberq-Çu-
toriyen sindromu

Teyn sxemi (G. D. Thane, 1850-1930,
ing. anatomu) – baş beyin mədə-
ciklərinin kəllə sümüyünə proyek-
siyasını xarici sümük oriyentirləri
vasitəsilə hesablamaq üçün sxem

Təbaşir ləkəsi (*macula cretasea*) – ka-
riyesin erkən mərhələsində diş ema-
lı rənginin cüzi dəyişməsi

Təbii çiçək (*variola*) – *Poksvirus-*
lar tərəfindən törədilən yüksək
kontagioz hava-damcı infeksiyası
(hal-hazırda rast gəlinmir)

Təbii mumifikasiya

Təbii mumifikasiya – ətraf mühitin təbii faktorlarının təsiri nəticəsində yaranan mumifikasiya (quru isti hava)

Təbil boşluğu (*cavum tympani*) – orta qulağa aid olan, gicgah sümüyünün piramidində yerləşən qeyri-düzgün formalı boşluq

Təbil boşluğu cibi (*sinus tympani*) – təbil boşluğunun medial divarında kiçik çökəklik

Təbil boşluğunun kəskin katari – təbil boşluğu selikli qişasının kəskin iltihabi prosesi

Təbil kələfi sindromu (*syndromum plexus tympanici*) – bax: Reyxert sindromu

Təbil qalınlaşması – bax: təbil qanqlionu

Təbil pərdəsi (*membrana tympani*) – xarici qulağı orta qulaqdan ayıran pərdə

Təbil pərdəsinin arxa cibi (*recessus membranae tympani posterior*) – təbil boşluğu divarının təbil pərdəsi və arxa çəkis büküşü

Təbil pərdəsinin göbəyi (*umbo membrana tympani*) – təbil pərdəsinin ən batıq hissəsi

Təbil pərdəsinin ön cibi – bax: Trelçin ön cibi

Təbil pərdəsinin yuxarı cibi (*recessus membranae tympani superior*) – təbil boşluğunun yuxarı hissəsində, təbil pərdəsinin tarım çəkilməmiş hissəsi ilə çəkie sümüyü boynu arasında ensiz yarıq

Təbil pərdəsinin yuxarı çökəkliyi – bax: təbil pərdəsinin arxa cibi

Təbilüstü cib (*recessus epitympanicus*; sin. attik, təbilüstü çuxur) – təbil boşluğunun qulaq pərdəsindən yuxarı olan qismi; burada zindan

sümükçüyü və çəkie sümükçüyünün başı yerləşir

Təbilüstü çuxur – bax: təbilüstü cib

Təbil şırımı (*sulcus tympanicus*) – xarici qulaq keçəcəyində təbil pərdəsinin birləşdiyi yerdə dairəvi şırım

Təbil teli kanalcığı – gicgah sümüyünün piramidasında üz siniri kanalından başlayaraq təbil boşluğuna açılan təbil telinin yerləşdiyi kanal

Təcavüzkarlıq – ruhi xəstələrdə başqa birisinə və ya özünə qarşı yönəlmiş fiziki, verbal və digər düşmənçilik hərəkətləri

Təchizat bazası – döyüşən ordunun böyük birliklərinin apardığı hərbi əməliyyatları və qoşunları zəruri gündəlik ləvazimatla təmin etmək üçün maddi-texniki, ərzaq və başqa ehtiyat ehtiyat vasitələri olan arxa təşkilatlarının məcmusu.

Təcili tibbi yardım xidməti – bax: təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım

Təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım – ağır qəfləti xəstəliklər və bədbəxt hadisələr zamanı yerində yardım göstərilməsini təşkil edən qurum (təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım stansiyaları və təcili tibbi yardım xəstəxanası)

Təcridediciləyqhaz – tənəffüs üzvlərini xarici mühitdəki zəhərli havadan təcrid etməklə qoruyan fərdi mühafizə vasitəsi

Təcridxana – yoluxucu xəstəliyə tutulmuş xəstənin müvəqqəti yerləşdirildiyi yer

Təfəkkür dağınıqlığı – assosiativ prosesin pozulması zamanı xəstənin nitqinin məzmununun başadüşülməz olması

Təfəkkürün ambivalentliyi – bir-birinə əks olan ideyaların eyni şəxsdə, eyni zamanda meydana çıxması

Təfəkkürün əks-sədası – özünün və kənardan qəbul edilən fikirlərin təkrar səsləndirilməsi ilə təzahür edən psixi avtomatizm

Təfəkkürün güclənməsi – fikirlərin və nitqin sürətlənməsi

Təfəkkürün qırıqlığı – xəstənin danışığının söz yığımindan ibarət olması, real və qrammatik strukturunun pozulması, söz ardıcılığının itməsi

Təfəkkürün ləngiməsi – fikirlərin və nitqin tormozlanması

Təhlükəsizlik tədbirləri – təlimdə şəxsi heyətin təhlükəsizliyini təmin etmək, silah və döyüş texnikasını qorumaq üçün görülən tədbirlər kompleksi

Təhrikedici allergik sınaq – bax: təhrikedici sınaq

Təxirəsalınmaz hal – həyat üçün təhlükə törədən və həyatı vacib funksiyaların bərpa edilməsi üçün təxirəsalınmaz müdaxilə tələb edən vəziyyət

Təxirəsalınmaz profilaktika – infeksiyon xəstəliyə yoluxma şübhəsi və ya bioloji silahdan istifadə təhlükəsi olduqda tətbiq olunan profilaktika (immün zərdablar, bakteriofaqlar və s.)

Təxirəsalınmaz tibbi yardım – kəskin xəstələnmələrdə (zədələnmələrdə) orqanizmin həyatı vacib funksiyalarını saxlamaq və ya bərpa etmək, həmçinin həyat üçün təhlükəli ağrılaşmaların qarşısını almaq məqsədilə xəstəyə təxirəsalınmadan yerinə yetirilən diaqnostik və müalicə tədbirlərinin məcmusu

Təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirləri – xəstənin (zədələnmişin) həyatı üçün təhlükə yaradan vəziyyəti aradan qaldırmaq məqsədilə təxliyə

yə etasında görülməsi vacib olan müalicə tədbiri

Təxirəsalınmış reaksiya – stimül verən hadisədən dərhal sonra deyil, bir qədər ləngiməklə verilən reaksiya

Təxliyyə məntəqəsi – bir rəhbərlik altında birləşmiş, xəstə və yaralıların təxliyyəsini təmin edən müalicə, sanitar-təxliyyə, epidemiya əleyhinə qruplar və Silahlı Qüvvələrin tibb xidməti hissəsi

Təxliyyə – yaralıların ixtisaslaşdırılmış müalicəsi üçün müalicə müəssisələrinə göndərilməsi

Təxliyyənin drenaj sistemi – xəstə və yaralıların ümumi axınla bütün etapları keçərək təxliyyə olunması qaydası

Tək dəstə (*fasciculus solitarius*) – bax: solitar yol

Tək yol (*tractus solitarius*; sin. solitar yol) – üz, dil-udlaq və azan sinirlərin afferent liflərinin dəstəsi, uzunsov beynin dorsal hissəsindən keçir; dad hissiyyatının ötürücüsü

Təkrarlanma simptomu – akrixin intoksikasiyası zamanı xəstənin hər yeni təsiri dəfələrlə təkrarlanmış kimi qəbul etməsi

Təlaş – bax: vahimə

Təlqin (*suggestio*) – başqası tərəfindən verbal və digər üsullarla psixoloji təsir edərək müxtəlif effektlərə nail olmaq

Dolayı təlqin etmə (*s. obliqua*) – bax: dolayı yolla inandırma

Bilavasitə təlqin etmə – ali sinir sisteminin funksional pozuntuları zamanı xəstəyə bilavasitə edilən təlqinlə aparılan müalicə

Şifahi təlqin (*s. verbalis*) – danışığ təsiri ilə aparılan təlqin

Hipnotik təlqin (*s. hypnotica*) – hipnoz halında olan bir insana və ya

Təlqin yuxugörmə

bir qrup insana yönəldilmiş təlqin; fərdi və ya kollektiv psixoterapiya-da tətbiq olunur

Təlqin yuxugörmə (*suggesta*) – hipnoz vəziyyətində təlqinetmə nəticəsində yaranan yuxu

Təmiz fenol (*phenolum purum*) – antiseptik məqsədlə istifadə olunan maddə

Tənəffüs alveolositləri (*alveolocytii respiratorii*) – Ağciyər alveollarının qaz mübadiləsini təmin edən alveolositlər

Tənəffüs analeptikləri (*analeptica respiratoriya*) – tənəffüs mərkəzini stimula edən dərman vasitələri (lobelin, stiton)

Tənəffüs bronxoskopu – aparatın süni tənəffüs aparatına qoşulması üçün xüsusi klapanla təchiz olunmuş bronxoskop (müayinənin idarə olunan tənəffüslə aparılmasına imkan verən bronxoskop)

Tənəffüs çatışmazlığı (*insufisientia respiratoria*) – orqanizmin orqan və toxumalarının normal qaz tərkibli qanla təchiz olunmasının mümkün-süzlüyü və ya kompensator mexanizmlərin gərginliyi nəticəsində mümkün olması vəziyyəti

Tənəffüs ehtiyatı – ağciyərlərin maksimal ventilyasiyası və dəqiqəlik nəfəsvərmə zamanı xaric edilən hava arasında fərq

Tənəffüs yolları (*tractus respiratori*) – havanı ağciyər alviollarına aparan boşluqlu orqanlar

Tənəffüs yollarının skleromasi (*scleroma respiratorio*) – tənəffüs yollarında infiltratın əmələ gəlməsi ilə gedən və adətən iltihabi proseslə birgə törənən patoloji hal

Tənəffüs-şuntlama – traxeya və ya əsas bronxun tənəffüsdən kənarlaş-

ması zamanı əlavə süni tənəffüs yolunun yaradılması

Tənəffüsün dayanıqlı pozğunluğu – fəqərəarası əzələlərin iflici zamanı baş verir. Fəqərə sütununun boyun və yuxarı döş hissəsinin yaralanması zamanı

Tənəffüsün kəskin pozulması sindromu – döşün ağır zədələnmələrində və asfiksiyalar zamanı baş verir

Təngnəfəslik (*dyspnoe*) – tənəffüsün tezliyinin, ritminin, dərinliyinin pozulması, tənəffüs əzələlərinin işinin artması (subyektiv olaraq hava çatışmazlığı hissiyyatı və nəfəsalmanın çətinləşməsi şəklində hiss olunur)

Ekspirator təngnəfəslik (*d. expiratoria*) – nəfəsvərmənin çətinləşməsi nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik

Hemik təngnəfəslik (*d. haemica*) – qanla oksigenin daşınmasının pozulması nəticəsində tənəffüs mərkəzində yaranan hipoksiya zamanı meydana çıxan təngnəfəslik (məs., anemiyalar və hemoqlobinopatiyalar zamanı təsadüf olunur)

İnspirator təngnəfəslik (*d. inspiratoria*) – nəfəsalmanın çətinləşməsi nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik (məs., yuxarı tənəffüs yollarının stenozu zamanı təsadüf olunur)

İsti təngnəfəslik (*d. thermica*) – istinin təsirindən kompensator mexanizmlərin pozulması nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik

Qarışıq təngnəfəslik (*d. mixta*) – həm nəfəsalmanın, həm nəfəsvərmənin çətinləşməsi nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik

Mərkəzi təngnəfəslik (*d. yspnoe centralis*) – tənəffüs mərkəzinin

fəaliyyətinin pozulması nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik (məs., zəhərlənmələr zamanı)

Reflektor təngnəfəslik (*d. reflectoria*) – tənəffüs sisteminə reflektori təsir nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik (məs., plevranın zədələnməsi zamanı təsadüf olunur)

Serebral təngnəfəslik (*d. cerebrealis*) – bax: mərkəzi təngnəfəslik

Tənzif (frans. *marli*) – pambıq (və ya pambıq və viskoza tərkibli) parça, sapların çarpaz hörülməsindən əmələ gəlmişdir; tıbdə geniş istifadə olunur

Aptek tənzifi – hər hansı bir bakterisid maddə ilə hopdurulmuş tənzif (hiqroskopik xüsusiyyətə malikdir)

Bakterisid tənzif – bax: aptek tənzifi

Hemostatik tənzif – oksisellüloza liflərindən hazırlanmış qələvi tərkibli, toxumalar tərəfindən sorula bilən qanaxma zamanı tətbiq olunan tənzif

Hiqroskopik tənzif – yüksək hopdurma qabiliyyətinə malik olan, tam yağsızlaşdırılmış tənzif

Qanaxmanı dayandıran tənzif – bax: hemostatik tənzif

Sorucu tənzif – bax: hemostatik tənzif

Tənzif salfeti – dördqat edilmiş, kənarları qatlanmış tənzif (əsasən cərrahi əməliyyat sahəsini məhdudlaşdırmaq, yaranı qurutmaq, steril sarğılar qoymaq üçün istifadə olunur)

Tənzif şarcıqları (topaları) – kənarları qatlanmış, yumaq halına salınmış tənzif parçası (steril vəziyyətdə yaranı qurutmaq, əməliyyat sahəsini, dərinə təmizləmək üçün istifadə olunur)

Təpə dəliyi – təpə sümüyünün yuxarı kənarına yaxın nahiyədə yerləşən emissar venaların keçdiyi dəlik

Təpə qabarı (*tuber parietaris*) – təpə sümüyünün mərkəzində onun sümükləşmə mərkəzi olan hündürlük

Təpə nöqtəsi (*luryon*) – başın yan səthinin ən lateral nöqtəsi (antropometrik nöqtə)

Təpə payı sindromu (*syndromum lobi temporalis*) – baş beynin təpə payının müxtəlif nahiyələrdə zədələnmə sindromlarının ümumi adı

Tər (*sudor*) – tər vəzilərinin tərkibində NaCl, üzvi maddələr, o cümlədən sidik cövhəri, xolin və uçucu yağ turşuları olan ifrazatı

Tər axarı (*ductus sudorifer*) – dəri səthinə açılan tər vəzinin çıxarıcı axarı

Tər vəzilərinin çoxsaylı absesi (*abscessus multiplex infantum*) – bax: psevdofrunkulyoz

Tərpənməyən kirpiklər sindromu – tənəffüs yollarının xroniki patologiyası (rinit, sinusit, traxeobronxit, bronxoektoziya, pnevmoniya), spermatozoidlərin hərəkətsizliyi

Təsadüfi parazitizm – bax: yalançı parazitizm

Təsbehəbənzərqıda borusu – bax: Barşon-Teşendorf sindromu

Tiamin (*thiaminum*) – vitamin B₁

Tiaminaza (sin.: anevrinaza – *köh.*, anzerinaza – *köh.* tiamin-hidrolaza) – tiaminin hidrolizini katalizə edən, hidrolazalar sinfindən olan bakterial ferment

Tiazid diabet (*diabetes thiazidicus*) – eksperimental olaraq hipotiazidlərin və onun analoqlarının təsirindən yaradılan diabet

Tibb bacısı – müalicə-profilaktika müəssisəsində həkimin rəhbərliyi

Tibb xidməti rəisi

altında fəaliyyət göstərən orta tibbi təhsilli mütəxəssis

Tibb xidməti rəisi – hərbi hissə və birləşmələrdə, mülki müdafiə obyektlərində tibb xidmətinə rəhbərlik edən vəzifəli şəxs

Tibb xidməti üçün çadırlar – səhra şəraitində yaralı və xəstələrin yerləşdirilməsi, tibbi əmlakın saxlanması üçün istifadə olunan xüsusi çadırlar

Tibb xidmətinin təşkili və texnikası – silahlı qüvvələrin tibbi təminatının həm nəzəri, həm praktiki təşkili ilə məşğul olan hərbi təbabətin hissəsi

Tibb kitabçası – xəstənin müayinə və müalicəsinin tibbi qeydiyyatını aparmaq üçün xüsusi tərtib olunmuş kitabça

Tibb məntəqəsi – hərbi hissənin hərbi qulluqçularına tibbi xidmət göstərən bölmə

Tibb məntəqəsinin həkim-epidemioloqu – sanitar gigiyenik və əksepideмик tədbirləri həyata keçirir, rütbəsi t/x kapitanı

Tibbi alət – müəyyən sahələrdə hər hansı tibbi manipulyasiyanı həyata keçirmək üçün nəzərdə tutulmuş alət

Tibbi anbar – tibbi əmlakın qəbulu və saxlanması ilə məşğul olur

Tibbi aviasiya – tibbin, uçuş və texniki heyətin sağlamlıq və fiziki inkişaf göstəricilərini müəyyən edən, müxtəlif təcrübələr və məşqlərlə uçuş şəraitinə hazırlayan, qəzalar zamanı uçuş heyəti və səmşişnlərə kompleks tibbi yardımların göstərilməsinin elmi əsaslarını hazırlayan bölməsi

Tibbi baxış – əhalinin, onun müəyyən qruplarının (o cümlədən sənaye və təhsil kollektivlərində) arasında

sağlamlıq vəziyyətini və xəstəliyin erkən formalarını aşkar etmək məqsədilə keçirilən müayinə

Tibbi bankalar – 30-70 ml həcmli, qalınlaşmış hamar kənarlı, yarımdairəvi genişlənmiş dibi olan, mənfi təzyiqin nəticəsində qoyulduğu nəhiyədə müvəqqəti hiperemiya yaranan şüşə qab

Tibbi çeşidlənmə – müharibə şəraitində yaralı və xəstələrin ağırlıq dərəcələrinə, tibbi göstərişə uyğun təxliyyəsi üçün seçilməsi

Tibbi elektronika – texnikanın, tibbi cihaz və aparatların istehsalı konstruksiyası ilə məşğul olan sahəsi

Tibbi hazırlıq – *bax:* hərbi-tibbi hazırlıq

Tibbi xərək – yaralıların və xəstələrin əllə daşınması üçün nəzərdə tutulub

Tibbi işıq şüalandırıcısı – *bax:* tibbi işıq-istilik şüalandırıcısı

Tibbi işıq-istilik şüalandırıcısı – şüalanma mənbəyi elektrik lampası olan şüalandırıcı

Tibbi kadrlar – səhiyyənin və tibbin müəyyən sahəsi üzrə ixtisaslaşmış (həkimlər, provizorlar, orta farmasevtik işçilər, orta və kiçik tibb personalı) mütəxəssislər

Tibbi kəşfiyyat – hərbi tibbi xidmətin müvafiq şəraitin hərbi hissənin şəxsi heyətinin sağlamlığına təsirini, sanitar şəraiti və tibbi yardımın təşkili xüsusiyyətlərinin öyrənilməsinə yönəlmiş tədbirlər kompleksi

Tibbi korluq – *bax:* korluq

Tibbi kriminalistika – məhkəmə təbabətinin cinayət işlərinin araşdırılması zamanı qarşıya çıxan tibbi və tibbi-bioloji problemlərin həlli ilə məşğul olan bölməsi

Tibbi qammaqrafiya – təbii və ya süni radionuklidlə qamma-şüalan-

ma nəticəsində orqanın fotofilminin alınması

Tibbi qeydiyyat və hesabat – şəxsi heyətin fiziki vəziyyətinin möhkəmləndirilməsinə və qoşunun döyüş qabiliyyətinin artırılmasına xidmət edən hərbi-tibbi məlumatların toplanması, ümumiləşdirməsi, işlənməsi və təhlil olunması üçün rəsmən təsdiq edilmiş sənədlər sistemidir. Tibbi hesabat və qeydiyyatı sülh dövründə DSX-da tibbi qeydiyyat və hesabata dair göstərişlər və təcili məlumatlar tabelinə əsasən təşkil olunur

Tibbi laborant – ümumi orta təhsili olan, xüsusi kurslarda ixtisaslaşan, klinik, biokimyəvi, mikrobioloji, virusoloji, immunoloji, histoloji və digər laboratoriyalarda laborant vəzifəsində çalışan şəxs

Tibbi ləvazimatlar – müalicəvi diaqnostik tədbirlərin həyata keçirilməsi və xəstələrə qulluq zamanı tibb personalına və xəstələrə müvafiq şəraitin yaradılması üçün nəzərdə tutulan tibbi texnika

Tibbi maqnitlər – maqnit xüsusiyyəti, yad cismlərin toxuma və boşluqlardan çıxarılması üçün istifadə olunan maqnit və elektromaqnitlərin ümumi adı

Tibbi mikologiya – tibbininsanlar üçün patogen olan parazit göbələklərin, mikozların diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Tibbi parazitologiya – parazitologiyanın parazitləri və insanın parazitə xəstəliklərini öyrənən bölməsi

Tibbi profilaktika – 1) tibbin, əhalinin ömrünün artırılması, xəstələnmə və əlilliyin profilaktikası, sanitariya-sağlamlaşdırıcı tədbirlər komplekslərinin hazırlanması ilə məşğul olan

sahəsi; 2) əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi və qorunması məqsədilə dövlət tərəfindən hazırlanan tədbirlər

Tibbi reabilitasiya – xəstəlik və ya zədələrlə əlaqədar itirilən və ya pozulan sağlamlıqların, döyüş və əmək qabiliyyətlərinin bərpa olunmasına yönəldilmiş müalicə-profilaktika, gigiyenik tərbiyə və sağlam həyat tərzinin ardıcıl tədbirlərinin məcmusu

Tibbi reabilitasiya – hərbiyə: yaralı hərbi qulluqçunun əmək və döyüş qabiliyyətinin bərpası üçün həyata keçirilən müalicəvi, tibbi-psixoloji tədbirlər

Tibbi readaptasiya – insanın əmək və məişət şəraitinə uyğunlaşması üçün itirilmiş və ya zəifləmiş reaksiyalarının bərpa olunmasına yönəlməmiş müalicəvi-profilaktik tədbirlər

Tibbi refrigirator – qanın, bakterial preparatların və antibiotiklərin səhra tibb müəssisəsinə daşınması və müvəqqəti saxlanması üçün istifadə olunur

Tibbi sanitar batalyon – diviziya tibb xidmətinin əlahiddə hissəsi, müharibə dövründə yaralıların təxliyyəsi və ilk həkim yardımı göstərən tibb müəssisəsi

Tibbi səhra təchizatı – tibbi əmlak və vasitələrin səhra şəraitində işinin təşkili üçün uyğunlaşma

Tibbi sənaye – sənayenin tibbi təyinatlı məhsullar buraxmaq üzrə ixtisaslaşan sahəsi (dərman maddələri, sarğı materialları, tibbi alətlər, aparat və cihazlar)

Tibbi şərait – hərbi hissənin fəaliyyət göstərdiyi ərazidə qoşunların qoyulan tapşırıqları yerinə yetirməsinə

Tibbi texnika

təsir göstərən hərbi-tibbi parametrlərin məcmusu

Tibbi texnika – tibbidə profilaktik, diaqnostik, müalicə, sanitar-gigiyenik və epidemiya əleyhinə tədbirlərin keçirilməsi məqsədilə texniki vasitələrin məcmusu

Tibbi texnika və əmlaka təchizat – tibbi təminatın tərkib hissəsi olub, müalicə-profilaktika, sanitariya-gigiyena və əksepidemik tədbirlərin keçirilməsi, həmçinin şəxsi həyatın hərbi-tibb hazırlığının təşkili üçün qoşunların tibbi əmlaka olan tələbatını tam və fasiləsiz təmin etməyə istiqamətləndirilmiş tədbirlər məcmusudur

Tibbi termometr – bədən temperaturunu ölçmək üçün cihaz

Tibbi təhsil – 1) tibbi kadrların hazırlanması və təkmilləşdirilməsi sistemi; 2) həkim və ya orta tibb işçisi üçün lazım olan bilik və vərdislərin toplusu

Tibbi təxliyyə – yaralı və ya xəstələrin mərhələlər üzrə çeşidlənməsi, yardım göstərilərək növbəti mərhələyə ötürülməsi

Tibbi təminat tədbirləri – şəxsi heyətin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi, döyüş qabiliyyətinin saxlanılması, xəstələrə (yaralılara) vaxtında tibbi yardımın göstərilməsi, onların tezliklə sağlaraq xidmətə qayıtması məqsədi ilə təşkil edilir və həyata keçirilir; buraya müalicə-təxliyə, sanitar-gigiyenik, əks-epidemik tədbirlər və şəxsi heyətin kütləvi qırğın silahından müdafiəsinə yönəlmiş tibbi təminat tədbirləri aiddir

Tibbi təminat üzrə inspektor – ali farmasevtik təhsilli, hərbi-tibbi sahənin təminatının qoyulmuş tələblərə

uyğun icra olunmasına nəzarət edən məsul şəxs

Tibbi vərəqə – *bax*: ambulator xəstənin individual vərəqəsi

Tibbi yardım – xəstəliklər, travmalar, zəhərlənmələr, həmçinin doğuşlar zamanı tibbi (ali və ya orta) təhsili olan şəxslər tərəfindən aparılan müalicə-profilaktika tədbirləri kompleksi

Feldşer tibbi yardımı – xəstə və zərərçəkmişə orta tibbi personal tərəfindən göstərilən tibbi yardım

İxtisaslaşdırılmış tibbi yardım – 1) ixtisaslaşdırılmış müalicə müəssisələri və ya şöbələrində xüsusi aparatura, alətlər və avadanlıqdan istifadə etməklə həkim-mütəxəssislər tərəfindən göstərilən tibbi yardım; 2) hərbi tibbdə: hərbi birləşmələrin tibbi təxliyə mərhələsində və səyyar müalicə müəssisələrində həkimlər (əsasən cərrahlar və terapevtlər) tərəfindən yaralı və xəstələrə göstərilən yardım

İlk tibbi yardım – hər hansı bir qəza və ya həyati təhlükə yaranan bir vəziyyətdə həkimlərin köməyi təmin edilənə qədər həyatın xilas olunması və ya vəziyyətin daha da pisləşməsinin qarşısını almaq məqsədilə hadisə yerində tibbi vəsaitlərsiz, mövcud vasitə və vəsaitlərlə edilən dərmanlı müalicə

Stasionar tibbi yardım – xəstəxanalarda, hospitallarda, doğum evlərində, dispanserlərin stasionar şöbələrində xəstələrə göstərilən tibbi yardım

Təxirəsalınmaz tibbi yardım – qəfil kəskin xəstəliklər, travmalar, zəhərlənmələr və ya səhhətin kəskin pisləşməsi zamanı təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım stansiyalarının

həkimləri tərəfindən evdə göstərilən tibbi yardım

Tibbi yardım göstərməmə – peşə cinayəti (tibb işçisinin xəstəyə tibbi yardım göstərmədən imtina etməsi – əgər bu imtina xəstənin həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə ilə nəticələnibsə)

Tibbi yardım məntəqəsi – hərbi hissənin hərtərəfli tibbi təminatı üçün təyin olunmuş tibbi bölükdür

Tibbi yardım məntəqəsinin lazareti – xəstələrin 15 günədək stasionar müayinəsi və müalicəsi, yoluxucu xəstəliyi olan və ya ona şübhəli olan müalicə müəssisəsinə göndərilənədək müvəqqəti təcrid olunması, mütəxəssislərin təyinatı üzrə xəstələrin hospitaldan sonrakı bərpa müalicəsi, çağırıldığı hərbi komissarlığa göndərilənədək sağlamlıq vəziyyətinə görə hərbi xidmətə yararsız olan hərbi qulluqçuların müvəqqəti yerləşdirilməsi üçün təyin olunur

Tibbi yardım məntəqəsinin ambulatoriyası – hissənin şəxsi heyətinə ambulator tibbi yardım göstərmək üçündür

Tibbi zəli (*hirudo medicinalis*) – tıbbə qan xaric etmə və yerli antikoagulyasiya məqsədilə istifadə olunan zəli

Tibbi-coğrafi xəritə – coğrafi mühitinə orqanizminə və sağlamlıq səviyyəsinə təsirini müxtəlif rənglərlə və şərti işarələrlə göstərən coğrafi xəritə

Tibbi-coğrafi rayon – əhalinin sağlamlıq səviyyəsi və patoloji proseslərin spesifikliyi ilə seçilən bircinsli ərazi kompleksi (təbii və məişət-təsərrüfat şəraitindən asılı olaraq)

Tibbi-sanitar hissə – hər hansı sənaye, tikinti və ya digər təşkilatın işçilə-

rinə tibbi-profilaktik yardım göstərmək üçün nəzərdə tutulan şəhər poliklinikası (və ya xəstəxana ilə birgə fəaliyyət göstərən poliklinika)

Tibbi-topoqrafik rayon – bax: tibbi-coğrafi rayon

Tiberj-Veyssenbax sindromu (G. Thibierge, 1856-?, frans. klinisisti; R.J.E. Weissenbach, 1885-?, frans. dermatoloqu) – sistem sklerodermiyanın dəri kalsinozu ilə birgə təsadüf olunması: dərinin çoxsaylı şişləri, dəri (əsasən üzün dərisi) qalın və sərt, oynaqlarda barmaqların hərəkətləri dərinin qeyri-elastik olmasından məhduddur (sklerodermiya), teleangiektaziya

Tibet təbabəti – orqanizmin daxili tərzliyi və pozulmasının bərpasına yönəlmiş qədim Şərq təbabəti məktəbi

Tibial (*tibialis*; anat. qamış sümüyü) – qamış sümüyünə aid olan

Tiding-Boxon tonzillotomu – tonzillektomiya zamanı istifadə edilən nazik məftil ilə nazik tonzillotom

Tietilperazin (*thiethylperazinum*) – qusma əleyhinə təsir göstərən fenotiazin törəməsi

Tifl- (tiflo-; yun. *typhlos* kor, *typhlon* kor bağırsaq) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “kor”, “kor bağırsağa aid” mənasını verir

Tiflatoniya (*typhlatonia*) – kor bağırsaq mənfəzinin genişlənməsi və divarının nazıqlaşması ilə gedən funksional çatışmazlığı

Tiflektaziya (*typhlectasia*) – kor bağırsağın divarları qalınlaşmadan genişlənməsi

Tiflit (*typhlitis*) – kor bağırsağın iltihabı

Tiflokolit (*typhlocolitis*) – prosesin əsas etibarilə kor bağırsaqda loka-

Tiflomeqaliya

lizasiya olunması ilə xarakterizə olunan kolit

Tiflomeqaliya (*typhlomegalia*) – kor bağırsağın divarının qalınlaşması və ölçülərinin böyüməsi

Tiflopeksiya (*typhloperxia*) – kor bağırsağın fiksə olunması

Tifloptoz (*typhloptosis*) – kor bağırsağın sallanması

Tiflospazm (*typhlospasimus*) – kor bağırsağın spazmı

Tiflostaz (*typhlostasis*) – nəcisin kor bağırsaqda ləngiməsi

Tiflotomiya – *bax: sekotomiya*

Tiflotransverzostomiya (*typhlotransversostomia*) – cərrahi əməliyyat: kor və köndələn çənbər bağırsaq arasında anastomozun qoyulması

Tifoid (*typhoidum*) – 1) *status typhosus* xatırladan, ağır intoksikasion vəziyyətlə xarakterizə olunan hal; 2) yüngülgədişli qarın yatalağı xəstəliyinin digər adı:

Vəba tifoidi (*t. choleraicum*) – vəbanın sağalma dövründə ikincili infeksiyanın yoluxması nəticəsində ağırlaşması və sepsis tipli gedişi ilə xarakterizə olunan vəziyyət

Tifoz vəziyyət (*status typhosus*) – qarın yatalağı və ya səpgili yatalaqlı xəstələrdə kəskin intoksikasiya vəziyyəti

Tigel şinası (M. Tiegel) – baldırın və budun aşağı 1/3-nin sınıqları zamanı bir-birinə keçirilmiş metallik bordan ibarət nəqliyyat şinası

Tiger üsulu (M. Tiegel, alm. cərrahi) – ağciyər rezeksiyası zamanı bronx güdülünün işlənməsi üsulu (bronx selikli qişasının qaşınması, yandırılması və iki sirkulyar liqaturanın qoyulması – birinci liqatura sıx bağlanır, ikinci liqatura isə nekroz

təhlükəsinin qarşısını almaq üçün axıra qədər bağlanmır)

Tixomirov sınağı (П.Е. Тихомиров, 1895-1964, sov. oftalmoloqu) – daxilə 500 ml su qəbul edildikdən sonra kor ləkənin ölçüsünün böyüməsinə əsasən, qlaukomanın diaqnostikası üsulu

Tixov əməliyyatı (П.И. Тихов, 1865-1917, rus cərrahi) – cərrahi əməliyyat: sidik axarının düz bağırsağa implantasiya edilməsi, bu zaman sidik axarının sərbəst ucu düz bağırsaq mənfəzinə açılır

Tixov-Limberq əməliyyatı (П.И. Тихов, 1865-1917, rus cərrahi; Б.Э. Линберг, 1885-1965, sov. Cərrahi; Н.Е. Махсон, sov. ortopedi) – cərrahi əməliyyat: kürək sümüyünün və bazu oynaqının bədxassəli şişləri zamanı kürək sümüyünün, körpücük sümüyünün akromial ucunun ətraf toxuma və əzələlərlə birləşdirilməsi

Tikən aparat – cərrahi tikişqoyma prosesini avtomatlaşdıran aparatların ümumi adı

Tikib-daraldan aparat – mədə, bronx, sidik kisəsi, ağciyər güdüllərini П-şəkilli metal birləşdiricilər vasitəsilə tikən aparatların ümumi adı

Tikiş (*sutura chirurgica*) – 1) cərrahi tikiş: yaranın kənarları və toxumaların cərrahi alətlər və tikiş materialının köməyi ilə birləşdirilməsi;

Birincili gecikmiş tikiş – yaranın infeksiyalaşmasının klinik əlamətləri olmadıqda 24-72 saat ərzində qoyulan tikiş

Birincili tikiş – yaranın birincili cərrahi işlənməsindən dərhal sonra yaraya və ya əməliyyat yarasına qoyulan tikiş

Birmərtəbəli tikiş – eyni zamanda bütün qatlardan keçən tikiş

Biryaruslu tikiş – *bax*: birmərtəbəli tikiş

Dairəvi cərrahi tikiş – borulu orqanın, sinir kələfinin, qan damarlarının çevrəsi boyunca icra edilən tikiş
Dəridaxili fasiləsiz kosmetik tikiş – dəri səthinə çıxmadan dəriyə paralel olaraq eyni dərinlikdə qoyulan tikiş

Düynülü tikiş – ayrı-ayrı ilgəklərdən ibarət olan və tək-tək qoyulan tikiş

Epinevral sinir tikişi – epinevriuma qoyulan sinir tikişi

Fasiləsiz çevrilən tikiş – *bax*: Şmiden tikişi

Fasiləsiz tikiş – yaranın əvvəlindən sonuna qədər bir-birinin ardınca, sap kəsilmədən qoyulan tikiş

Hemostatik tikiş – qanaxmanı azaltmaq və ya dayandırmaq məqsədilə qan damarlarını əhatə edərək onlara sıxıcı təsir edən tikiş

Xətti cərrahi tikiş – bitişmə xətti bir xətt üzrə yerləşən xətti tikiş

İkincili erkən tikiş – 8-15-ci günlərdə qranulyasiya çapığının və dəyişikliyə uğramış dəri kənarları kəsilmədən yara kənarının mobilizasiya olunması

İkincili gecikmiş tikiş – 15-30-cu günlərdə qranulyasiya çapığının və dəyişikliyə uğramış dəri kənarlarının kəsilərək xaric edilməsindən sonra yara kənarının mobilizasiya olunması

İkincili tikiş – qranulyasiya olunmuş yaraya qoyulan tikiş

İnvaginasiyaedən tikiş – əvvəl qoyulmuş tikişin üstündən boşluqlu orqan divarına qoyulan tikiş

Kiset tikişi – hər hansı bir orqanın divarında olan dəlik və ya defekt ətrafına qoyulan fasiləsiz tikiş

Metal tikiş – metal materialdan hazırlanmış vasitələrlə qoyulan tikiş

Sirkulyar cərrahi tikiş – *bax*: dairəvi cərrahi tikiş

2) **kəllə tikişi** (*sutura cranii*) – kəllə sümüklərinin kənarlarının fibroz birləşdirilməsi

Dişli tikiş (*s. serrata*) – kənarları dişcik formasında olan sümükləri birləşdirən tikiş

Hamar tikiş (*s. plana*) – kəllə sümüklərini birləşdirən, kənarları hamar tikiş

Metopik tikiş (*s. metopica*) – alın tikişi

Sagittal tikiş (*s. sagittalis*) – sağ və sol tərəf sümüklərini birləşdirən tikiş

Tac tikiş (*s. coronalis*) – alın və tərəf sümüklərini birləşdirən tikiş

Tikiş materialı – yara kənarlarını birləşdirmək və ya damarları bağlamaq üçün istifadə olunan materialların ümumi adı (məs., ipək, ketqut, lavsan, kapron, tantal və s.)

Tiklər (frasn. *tic*; sin. hiperkinezlər) – hiperkinezin növü olub, bir əzələnin və ya bir qrup əzələlərin qeyri-iradi dartılmasıdır (tez-tez gözcürpə, buruncəkmə, çiyinatma və s.)

Tiqroid – sinir hüceyrəsində dənəciklər, bazofil maddə

Tillo-Verxovski simptomu – xarici quلاق keçəcəklərinin geniş olması; otosklerozun otoskopik əlamətləri

Tim (timo-; yun. *thymos* kəklikotu bitkisi, anat. *thymus* çəngələbənzər vəzi) – 1) mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “timus vəzinə aid olan” mənasını verir; 2)(yun. *thymos* əhval-ruhiyyə, hissiyyət)

Timalin

mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “əhval-ruhiyyəyə aid olan” mənasını verir

Timalin (*thymalinum*) – orqanizmin reaktivliyini stimula edən maddə

Timann kateteri (*Thiemann*) – prostat vəzinin adenomaları zamanı istifadə olunan konus formalı ucluqlu elastik uretral kateter

Timektomiya (yun. *thymos* kəklikotu bitkisi, burada – çəngələbənzər vəzi + *ektome* xaric etmə) – çəngələbənzər vəzinin (timusun) cərrahi yolla xaric edilməsi

Timerqaziya (*tim-* + yun. *ergasiai*, hərəkət) – affektiv pozğunluqların (depressiya və maniyaların) ümumi adı

Timiko-limfatikvəziyyət (*status thymicolymphaticus*) – çəngələbənzər vəzin və limfatik düyünlərin böyüməsi, böyrəküstü vəzin hipoplaziyasının birgə təzahürü

Timme sindromu (W. Timme, amer. həkim) – timusun, böyrəküstü vəzilərin və hipofizin birgə çatışmazlığı – yorğunluq, arterial təzyiqin aşağı olması, baş ağrısı, inkişafın ləngiməsi; birinci faza cinsi yetişkenlik dövrünə qədər başlayır: sümüklərin proporsional inkişafı, oynaqların artıq dərəcədə elastik olması, zəif tüklənmə (qaşlar, kirpiklər, qoltuqaltı çuxurlar); ikinci faza – pubertat dövründə başlayır, gecikmiş menstruasiya, genital infantilizm, mədə şirəsinin yüksək turşuluğu, sidiyi saxlamamaqla səciyyələnir; üçüncü faza – 20 yaşdan sonra başlayır, türk yəhərinin genişlənməsi, akromeqaliya, yuxululuq, baş ağrıları, epileptik tutmalarla səciyyələnir

Timol sınağı (sin. timol-veronal sınağı) – timoldan istifadə edilməklə aparılan koaulyasiya sınağı

Timoleptiklər (*thymoleptica*) – bax: antidepressantlar

Timoliz – timusun geriye inkişafı

Timol-veronal sınağı – bax: timol sınağı

Timoma (*thymoma*) – timus vəzindən inkişaf edən şişlərin ümumi adı

Timopatiya (*thymopathia*) – emosional sferada anomaliyaların üstünlüyü ilə gedən psixopatiyaların ümumi adı

Timosit (*thymocytus*; *timo-* + hist. *cytus* hüceyrə) – timus (çəngələbənzər) vəzisi hüceyrələrinin ümumi adı

Timosit limfositlər (*thymocytus lymphocyticus*) – bax: T-limfosit

Timpanal iynə – təbil pərdəsindəki çapıqları və birləşmələri kəsmək və bu nahiyyədə digər əməliyyatları icra etmək üçün istifadə olunan nazik iynə

Timpanik perkutor səs – boşluqlu orqanın üzərində perkussiya zamanı meydana çıxan yüksək perkutor səs

Timpanit (yun. *tympanon*, lat. *tympa-num* baraban) – timpanik səs

Timpano- (yun. *tympanon*, lat. *tympa-num* baraban) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “təbil boşluğuna, təbil pərdəsinə aid olan” mənasını verir

Timpanofoniya (*tympnanophonia*) – bax: autofoniya

Timpanoplastika (*tympnanoplastica*) – orta qulağın səsötürücü aparatının plastik əməliyyatı

Timpanopunksiya (*tympnanopunctio*) – müalicəvi və ya diaqnostik məqsədlə təbil pərdəsinin boşluqlu iynə ilə deşilməsi

Timpanoskleroz (*tympanosclerosis*; sin. psevdootosklerozsklerootit) – keçirilmiş orta otitin qalıq əlaməti olaraq konduktiv ağışəitməyə səbəb olan orta qulağın hər hansı bir hissəsində birləşdirici toxumanın əmələ gəlməsi, sonra bu toxumanın hialinozu, kirecləşməsi və ya sümükləşməsi

Timpanotomiya (*tympanotomia*) – təbii boşluğunun açılması cərrahi əməliyyatı

Timsah göz yaşı simptomu – qidalanma zamanı üz sinirin zədələnmiş nəhiyəsində gözdən yaş axması

Timus (*thymus*; yun. *thymos*, anat. *thymus* çəngələbənzər vəzi) – çəngələbənzər vəzi

Timus vəzi limfosit – *bax*: T-limfosit

Timusdan asılı limfosit – *bax*: T-limfosit

Tindalizasiya (J. Tyndall, 1820-1893, ing. fiziki) – təkrar, hissəvi pasteurizasiya; sterilizasiya olunan obyektlər sutka ərzində nisbətən aşağı temperaturda sporların becərilməsi üçün təkrar saxlanılır

Tinel simptomu (J. Tinel, 1879-1952, frans. nevropatoloqu) – boyun damarlarının sıxılması zamanı və ya başı arxaya əydikdə baş ağrısının artması; kəllədaxili təzyiqin əlaməti

Tinidazol (*tinidazol*) – ibtidailərə qarşı genişspektorlu antibakterial maddə

Tinktura (*tinctura*) – bitki və ya heyvəni mənşəli maddələrin spirt, spirt-su və ya spirt-efirdə hazırlanmış maye dərman forması

Tıtnınlıq – *bax*: rinolaliya

Tiofosfamid (*thiophosphamidum*) – şiş əleyhinə təsir göstərən kimyəvi terapevtik dərman maddəsi

Tiokto turşusu – *bax*: lipol turşusu

Tireo- (tireoid-; tiro-; anat. *glandula thyroidea* qalxanabənzər vəzi, *cartilago thyroidea* qalxanabənzər qıgırdaq, yun. *thyreos* qalxan+ *-eidos* şəər) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “qalxanabənzər vəziyə aid” mənasını verir

Tireoaplaziya (*thyreoaplasia*) – inkişaf anomaliyası: qalxanabənzər vəzinin olmaması

Tireodit (*thyreoiditis*) – qalxanabənzər vəzinin iltihabı

Tireogen (*tireo-* + yun. *genes* əmələ gələn) – qalxanabənzər vəzinin sekretor funksiyasının artması və azalmasına səbəb olan

Tireogen diabet (*diabetes thyreogena*) – qanda qalxanabənzər vəzi hormonlarının artıq olması nəticəsində yaranan diabet, məs., tireotoksikoz zamanı

Tireoid follikulu – *bax*: qalxanabənzər vəzi follikulu

Tireoid hüceyrə – *bax*: tirosit

Tireoid toksikozu (*toxicosis thyreoidinica*) – təcrübə heyvanlarında qalxanvari vəz hormonlarının yeridilməsi ilə yaranan tireotoksikoz

Tireoidektomiya (*thyreoidectomy*) – qalxanabənzər vəzinin kəsilib çıxarılması

Tireoidit (*thyreoiditis*) – qalxanabənzər vəzin iltihabı

Autoimmun tireoidit – autoantitel tərəfindən qalxanvari vəzin destruksiyası, birləşdirici toxuma ilə əvəz olunması və hipotireozla gədən simptomokompleks

Fibroz tireoidit – *bax*: Ridel strumiti

Gigant hüceyrəli qranulematoz tireoidit (*t. granulomatosa gigantocellularis*) – *bax*: yarımkəskin tireoidit

Tireokalsitonin

Kəskin tireoidit (*t. acuta*) – infeksiyanın hematogen yolla və ya burun-udlaqdan qalxanvari vəzə keçməsi nəticəsində meydana çıxan kəskin tireoidit

Yarımkəskin tireoidit (*t. subacuta*) – tirositlərin deskvamasiyası və degenerasiyası ilə xarakterizə olunan birləşdirici toxuma ilə əvəz olunması ilə nəticələnən, çoxnüvəli qığant hüceyrələr və qranulemaların aşkar olunması və qanda tireoglobulinə qarşı anticismın artması ilə gedən uzunmüddətli tireoidit

Tireokalsitonin – *bax*: kalsitonin

Tireolitik – qalxananabənzər vəzi toxumasını dağıdan

Tireosintiqrafiya – qalxananabənzər vəzinin radioizotop skanə edilməsi

Tireoskanoqrafiya – *bax*: tireosintiqrafiya

Tireostatik vasitələr – *bax*: antitireoid vasitələr

Tireotoksik (*tireo- + toksik*) – qalxananabənzər vəzinin funksiyasının artması ilə nəticələnən

Tireotoksik ürək (*cor thyreotoxicum*) – tireotoksikozlu xəstələrdə taxikardiya, ürəyin dəqiqəlik həcmnin artması, aritmiya, gecikmiş mərhələdə isə ürək çatışmazlığı ilə xarakterizə olunan miokardiodistrofiya

Tireotoksikoz (*thyreotoxicosis*) – qalxanvari vəzin hiperplaziya və hiperfunksiyası

Tireotomiya (*thyreotomia*) – boylama orta kəsiklə qalxanvari qığırdağın kəsilməsi ilə qırtlağın açılması

Tireotrop hüceyrələr – *bax*: tireotropositlər

Tireotrop – qalxananabənzər vəziyə təsir edən

Tireotropositlər (*thyreotropocyti*) – hipofizin ön payının tireotrop hormon hasil edən hüceyrələri

Tiri fistulu (L. Thiry, 1817-1897, avstriyalı fizioloq) – eksperimentdə həzm prosesini öyrənmək üçün xaricə çıxarılmış süni nazik bağırsaq fistulu

Tirosit (*thyrocytus*; sin. tireoid hüceyrə) – qalxananabənzər vəzi follikullarının divarını əmələ gətirən epitelial hüceyrə

Tirosit əsas (*thyrocytus principalis*) – qalxananabənzər vəzinin iri kürəyəbənzər epitel hüceyrəsi

Tirozin (*tyrosinum*) – orqanizmdə adrenalinin, noradrenalinin, melaninlərin, tiroksinin və digər zülalların biosintezində iştirak edən, əvəzlünən aminturşu

Tirozinemiya – D vitamininə rezistent raxitin böyrək kanalcıqlarından sorulmanın pozulması, qaraciyərin düyünlü sirrozu, hepatosplenomeqaliya əlamətləri ilə gedən qanda tirozinin konsentrasiyasının artması

Tirozinoz (*tyrosinosis*) – qaraciyər, böyrək və digər orqanlarda tirozinin toplanması ilə gedən irsi xəstəlik (özünü hepatomeqaliya, sümüklərdə raxitəbənzər dəyişiklik, böyrəklərin və sinir sisteminin zədələnməsi, hemorragik sindromla bürüzə verir)

Tirş bıçağı (K. Thiersch, 1822-1895, alm. cərrahı) – cərrahi əməliyyatlarda istifadə edilən kəsici alət

Tirş əməliyyatı (K. Thiersch) – düz bağırsağın sallanması zamanı anal dəliyi daraltmaq məqsədilə xarici sfinktor ətrafında dəri altına gümüş həlqənin yerləşdirilməsi

Tis üsulu (F. Thies, K. Thies (qardaşlar), alm. otorinolarinqoloqları, 20

əsr) – 0,2-0,3 mm qalınlıqlı epidermis və dermanın məməyəbənzər qatından ibarət hazır dəri təbəqəsinin sərbəst köçürülməsi

Titrəmə (*tremor*) – bədən və ya ayrı-ayrı hissələrinin qeyri-iradi, ritmik titrəyişli hərəkətlərlə təzahür edən hiperkinez

Alkoqol titrəməsi (*t. alcoholicus*) – üz sinirlərinin, dilin və əsasən də əllərin aralanmış barmaqlarının sərxoş halda və xroniki alkoqolizm zamanı müşahidə olunan titrəməsi

Emosional titrəmə (*t. emotionalis*) – emosional oyanıqlıq zamanı yaranan əllərin, göz qapaqlarının, bəzən başın fizioloji titrəməsi

Fizioloji titrəmə (*t. physiologicus*) – əzələ gərginliyi, yorğunluq nəticəsində və ya emosional oyanıqlıq zamanı yaranan titrəmə

İsterik titrəmə (*t. hystericus*) – isteriya zamanı baş verən, psixogen amillərin təsiri altında artan daimi və ya tutmaşəkilli titrəmə

Qarışıq titrəmə (*t. mixtus*) – sakitlikdə və hərəkətdə olan zaman yaranan titrəmə

Qocalıq titrəməsi (*t. senilis*) – əsasən başın, alt çənənin, əl barmaqlarının qarışıq titrəməsi; ahıl və qoca yaşlarda müşahidə olunur

Parkinsonik titrəmə (*t. parkinsonicus*) – Parkinson xəstəliyi zamanı müşahidə olunan əllərin, başın, alt çənənin, ayaqların və s. titrəməsi

Sistolik titrəmə – ağır ürək qüsurları zamanı prekordial nəhiyədə palpator olaraq sistola fazasında döş qəfəsinin titrəməsinin ayırd edilməsi

Statik titrəmə (*t. staticus*) – sakitlikdə müşahidə olunan və hərəkət zamanı dayanan titrəmə

Titrəyən iflic – *bax*: parkinson xəstəliyi

Tits sindromu (W. Tietz, amer. pediatr) – irsi anomaliyalar kompleksi: albinizm, fotofobiya, nistaqm, bəbəklərin açıq-mavi rəngdə olması, daxili qulağın inkişaf anomaliyası nəticəsində karlıq

Titse xəstəliyi (A. Tietze, 1864-1927, alm. cərrahı) – *bax*: Titse sindromu

Titse sindromu (A. Tietze; sin. Titse xəstəliyi) – bir və ya bir neçə qabırğa-döş sümüyü birləşməsi nəhiyəsində bərk ağrılı ödem

Tizonit (*tysonitis*) – pülük vəzilərinin iltihabı

Tobler sindromu (L. Tobler, 1877-1915, isveçrəli pediatr) – yuxarı çənənin birtərəfli hipertrofiyası və üzdə anadangəlmə yastı hemangiomanın olması

Tobramisin (*tobramycinum*) – aminonqlikozidlər qrupundan olan genişspektrli antibiotik

Todda iflici (R.B. Todd, 1809-1860, ing. həkimi) – bir neçə epileptik tutmadan dərhal sonra meydana gələn, keçib-gedən iflic

Tofilo şınası (Тофило, sov. cərrahı) – aşağı ətrafın arxa nəhiyədə lövhə ilə təchiz olunmuş nəqliyyat şınası

Tofus (*tofus*) – dərialtı təbəqənin patoloji bərkləşmə ocaqlarının ümumi adı

«**Toxmacıq**» **simptomu** – qırtlaq və traxeya qığırdıqlarının sınıması və qırtlağın traxeyadan dərialtı köndələn qopması

Toxum qabarığının hipertrofiyası – siddik-cinsiyyət sisteminin anadangəlmə anomaliyası

Toxuma (*textus*) – hüceyrəvi və ya qeyri-hüceyrəvi strukturlu, eyni

mənşəli, funksiyalı və quruluşlu sistem

Animal əzələ toxuması – bax: skelet əzələ toxuması

Bərk lifli birləşdirici toxuma (*t. connectivus fibrosus compactus*) – hüceyrəarası maddəsi sıx yerləşmiş kollagen liflərdən ibarət birləşdirici toxuma

Birləşdirici toxuma (*t. connectivus*) – çox miqdarda hüceyrəarası maddəyə malik, orqanizmdə trofiki, plastik, müdafiə və mexaniki funksiyaları yerinə yetirən toxuma

Birləşdirici torlu toxuma (*t. connectivus reticularis*) – bax: retikulyar birləşdirici toxuma

Boş lifli birləşdirici toxuma (*t. connectivus fibrosus latus*) – hüceyrəarası maddəsi boş yerləşmiş kollagen liflərdən ibarət birləşdirici toxuma

Dənəvər toxuma (*t. granularis*) – bax: qranulyasiya toxuması

Elastik birləşdirici toxuma (*t. connectivus elasticus*) – hüceyrəarası maddəsində elastik lifləri tor və ya nazik lövhələr şəklində yerləşmiş birləşdirici toxuma (elastik bağların, iri arteriya divarlarının və bronxların tərkibinə daxildir)

Elastik qığırdaq toxuması (*cartilago elastica*) – toxumaarası maddəsi əsasən elastik liflərdən ibarət olan qığırdaq toxuması

Eninəzolaqlı əzələ toxuması (*t. muscularis striatus*) – eninəzolaqlı miofibrinlərdən təşkil olunmuş əzələ toxuması (ürək və skelet əzələ növləri ayırd edilir)

Əzələ toxuması (*t. muscularis*) – yığılma qabiliyyəti olan hüceyrə elementlərindən təşkil olunmuş toxuma

Fibroz toxuma (*t. fibrosus*) – bax: lifli birləşdirici toxuma

Formalaşmamış birləşdirici toxuma (*t. connectivus irregularis*) – bax: boş lifli birləşdirici toxuma

Hialin qığırdaq toxuması (*cartilago hyalina*) – toxumaarası maddəsi kollagen liflər və xondromukoproteidlərdən ibarət olan qığırdaq toxuması

Xondroid toxuma (*t. chondroideus*) – insan embriogenezinin erkən inkişaf mərhələsində əmələ gələn qığırdağabənzər toxuma

Xromaffin toxuma (*t. chromaffinis*) – hilial mənşəli, katexolaminlər sintez edən hüceyrə sistemi

İnterstisial toxuma (*t. interstitialis*; sin. birləşdirici toxuma) – parenximatöz orqanların əsasını təşkil edən boş lifli quruluşlu birləşdirici toxuma

Kambial toxuma (*t. cambialis*) – hüceyrələrin intensiv bölünməsi ilə xarakterizə olunan toxumaların ümumi adı (məs., limfoid toxuması, bağırsaq epiteli və s.)

Kobud lifli sümük toxuması (*t. osseus rudifibrosus*) – qaydasız yerləşmiş kobud dəstələrlə xarakterizə olunan sümük toxuması

Qığırdaq toxuması (*t. cartilagineus*) – xondroblastlardan, xondrositlərdən və çox miqdarda sıx hüceyrəarası maddədən ibarət olan birləşdirici toxuma

Qonur piy toxuması (*t. adiposus fuscus*) – əsasən yenidoğulmuşlarda təsadüf olunan, tərkibində dəmir-lə zəngin mitoxondrilərdən ibarət pigment hüceyrələri olan qonur rəngli piy toxuması

Qranulyasiya toxuması (*granulationes*) – toxuma qüsurlarının sağal-

ması, xroniki iltihabi proseslər, yad cisimlərin inkapsulyasiyası və ölmüş hissələrin orqanizasiyası zamanı əmələ gələn birləşdirici toxuma

Lifli birləşdirici toxuma (*t. connectivus fibrosus*) – toxumaarası maddəsi əsas etibarilə kollagen, elastik və retikulyar liflərdən ibarət birləşdirici toxuma

Lifli qığırdaq toxuması (*cartilago fibrosa*) – hüceyrəarası maddəsində, xondrosit cərgələri arasında yerləşən kollagen liflərdən ibarət qığırdaq toxuması

Limfoid toxuma (*t. lymphoideus*) – çox miqdarda limfoid hüceyrələrdən təşkil olunmuş retikulyar toxuma (limfatik düyünlərin, dalağın, badamcıqların, timus vəzinin əsasını təşkil edən toxuma)

Limforetikulyar toxuma (*t. lymphoreticularis*) – bax: limfoid toxuma

Lövhəcikli sümük toxuması (*t. osseus lamellaris*) – ossein liflərinin qaydalı şəkildə yerləşməsi və nazik lövhəciklər əmələ gətirməsi ilə xarakterizə olunan sümük toxuması

Mezenxim əzələ toxuması – bax: saya əzələ toxuması

Mieloid toxuması (*t. myeloideus*) – qranulositlərin, eritrositlərin və trombositlərin sələf hüceyrələrinin cəmi

Piqment birləşdirici toxuması (*t. connectivus pigmentosus*) – sitoplazmasında piqment olan hüceyrələrdən təşkil olunmuş birləşdirici toxuma

Piqment toxuması (*t. pigmeirtosus*) – tərkibində piqment hüceyrələri olan toxumaların ümumi adı

Piy toxuması (*t. adiposus*) – piy hüceyrələrindən əmələ gəlmiş toxuma

Prexondral toxuma(*t. prechondralis*) – insan embrionunun, xondroblastlardan və nazik hüceyrəarası maddə atmalarından ibarət, tərkibində kollagen fibrinləri olan, gələcəkdə qığırdaq toxumasını əmələ gətirən toxuması

Protoxondral toxuma (*t. protochondralis*) – bax: prexondral toxuma

Retikulyar birləşdirici toxuma (*textus connectivus reticularis*) – çıxıntılarla sinsitial əlaqə yaradan retikulyar hüceyrələrdən və retikulyar liflərdən ibarət birləşdirici toxuma

Retikulyar toxuma (*t. reticularis*) – bax: retikulyar birləşdirici toxuma

Saya əzələ toxuması (*t. muscularis non striatus*) – hamar əzələ hüceyrələrindən təşkil olunmuş, əsasən damar divarlarının və daxili orqanların əzələ qatlarını təşkil edən əzələ toxuması

Selomik əzələ toxuması (*t. muscularis coelomicus*) – bax: ürək əzələ toxuması

Sinir toxuması (*t. nervosus*) – qıcığın qəbul etmək və impuls şəklində digər toxumalara ötürmək qabiliyyətinə malik hüceyrələrdən ibarət toxuma

Skelet əzələ toxuması (*t. muscularis striatusskeletalis*) – skelet əzələlərinin əsasını təşkil edən miotom mənşəli əzələ toxuması

Somatik əzələ toxuması (*t. muscularis somaticus*) – bax: skelet əzələ toxuması

Sümük toxuması (*t. osseus*) – hüceyrəarası maddəsi kirəcləşmiş birləşdirici toxuma

Şüşəbənzər qığırdaq toxuması – bax: hialin qığırdaq toxuması

Toxuma akkomodasiyası

Torlu toxuma (*t. reticularis*) – bax: retikulyar birləşdirici toxuma

Ürək əzələ toxuması (*t. muscularis striatus cardiacus*) – miokardı əmələ gətirən ürək miositlərindən və liflərdən təşkil olunmuş eninəzolaqlı əzələ toxuması

Toxuma akkomodasiyası – bax: histoloji akkomodasiya

Toxuma antigeni – bax: hüceyrə antigeni

Toxuma bankı – orqan və toxumaların transplantasiyaya hazırlanması, konservləşdirilməsi və saxlanması ilə məşğul olan tibbi müəssisə

Toxuma immuniteti – irsi olaraq toxumanın müəyyən xəstəliyə tutulma qabiliyyəti; yerli immunitet

Toxuma kulturası – toxumanın orqanizmdən kənarda becərilməsi

Toxuma mayesi – toxumalararası yarıqları dolduran, tərkibi maddələr mübadiləsinin məhsulları və qandan daxil olan maddələrdən ibarət olan maye

Toxuma paraziti – həyat tsiklinin müəyyən mərhələlərini sahibinin toxumasında qidalanan parazit (məs., onxoserkozun törədicisi)

Toxuma protromboplastini – bax: faktor III

Toxuma trombokinazası – bax: faktor III

Toxumadaxili şüa müalicəsi – ionlaşdırıcı şüa mənbəyinin bilavasitə şiş toxumasının daxilinə yeritməklə aparılan şüa müalicəsi

Toxumaların tikişsiz birləşdirilməsi – toxumaların tikiş materialı işlənmədən yapışqan plastr və ya ultrasəs qaynağı vasitəsi ilə birləşdirilməsi

Toxumaların uzunmüddətli basılma sindromu – bax: travmatik toksikoz

Toxumgətirici kanalcıqlar – xayanın gətirici kanalları

Tokiskopatiya – xəbərlərin törətdiyi xəstəlik

Tokoferol asetat (*tocopheroli acetat*) – E vitaminin sintetik preparatı

Tokofobiya (*tocophobia*) – doğmaqdan patoloji dərəcədə qorxma

Tokolitiklər – uşaqlıq əzələlərinə boshaldıcı təsir göstərən maddələr

Toks- (toksi-, toksik-, toksiko-, tokso-; yun. *toxikon* oxlara sürtülən xəhər) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “xəhərli”, “toksik”, “xəhərlərə aid” mənasını verir

Toksemiya (*toxaemia*) – qanın xəhərlənməsi

Toksidermiya (*toxidermia*; toksi- + yun. *derma* dəri; sin.: toksikodermiya) – toksik və toksikoallergik mənşəli dermatozların ümumi adı

Alimentar toksidermiya (*t. alimentaria*) – qida intoksikasiyaları zamanı qaşınan eritemalar, papulalar və suluqlar şəklində meydana çıxan toksidermiya

Qastrointestinal toksidermiya (*t. gastrointestinalis*) – bax: alimentar toksidermiya

Medikamentoz toksidermiya (*t. medicamentosa*) – dərman qəbulundan sonra meydana çıxan övrə və ya polimorf eritemalar şəklində təzahür edən toksidermiya

Salvarsan toksidermiyası (*t. ex usu salvarsani*) – salvarsan preparatlarının qəbulundan sonra meydana çıxan toksidermiya

Vaksin toksidermiyası (*t. vaccinalis*) – bax: vaksin səpgisi

Zərdab toksidermiyası (*t. serosa*) – zərdab köçürülməsindən sonra seroz eritema və ya övrə şəklində təzahür edən toksidermiya

Toksigenlik (*toksi-* + *yun. genes* əmələ gətirən) – heyvan, bitki və ya mikroorqanizmin toksik təsirə malik maddələr (ekzo- və endotoksinləri) hasil etmək qabiliyyəti

Toksik ağciyər ödemi (*oedema pulmonum toxicum*) – toksik maddələrin ağciyər toxumasına təsiri nəticəsində meydana gələn ağciyər ödemi

Toksik fibrozlaşan alveolit – sitotoksik təsir göstərən maddələrin yaratdığı xəstəlik

Toksik melanodermiya (*melanoderma toxica*; *yun. qara dəri*) – follikul ətrafında tünd-boz rəngli ləkələrlə gedən toksiki dəri xəstəliyi

Toksik sindrom (*syndromum toxicum*) – intoksikasiya ilə əlaqədar olan müxtəlif simptomların ümumi adı

Toksik tromb (*thrombus toxicus*) – zəhərlənmələr zamanı qanın tez laxtalanması nəticəsində yaranan tromb

Toksik vahid – toksinin dəniz donuzunu öldürən ən az miqdarı

Toksiki lixenoid melanodermiyası (*melanoderma toxica lichenoides*) – neft və daş kömür sənayesində istehsal olunan karbohidrogen tərkibli maddələrin dəridə yaratdığı piqmentasiya

Toksikodermiya (*toxicodermia*) – *bax:* toksidermiya

Toksikofobiya (*toxicophobia*) – zəhərlənməkdən qorxma

Toksikologiya (*toksiko-* + *yun. logos* – selm) – tibbin zəhərli maddələrin fiziki və kimyəvi xüsusiyyətlərini, təsir mexanizmini, diaqnostikasını,

zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Aviasion-kosmik toksikologiya – toksikologiyanın uçuş texnikasının salonlarında (kabinalarında) atmosferi çirkləndirən və orqanizmə zərərli təsir göstərən kimyəvi maddələrin gigiyenik normativlərini və profilaktik tədbirləri öyrənən bölməsi

Dərman toksikologiyası – toksikologiyanın dərman vasitələrinin toksiki təsirini, müalicəsini və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Hərbi toksikologiya – hərbi təbabətin və toksikologiyanın zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin diaqnostikası, profilaktikası və müalicəsini öyrənən bölməsi

Kənd təsərrüfatı toksikologiyası – toksikologiyanın kənd təsərrüfatında tətbiq olunan zərərli maddələrin gigiyenik normativlərini, onların törədə biləcəyi fəsadların profilaktikasını və müalicəsini öyrənən bölməsi

Klinik toksikologiya – toksikologiyanın zəhərlənmələrin klinik təzahürlərini, diaqnostikasını və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Qida toksikologiyası – toksikologiyanın qida zəhərlənmələrini, onların müalicəsini və profilaktikasını öyrənən bölməsi

Radiasion toksikologiya – toksikologiyanın radioaktiv vasitələrin orqanizmə daxil olduğu şəraitdə yaratdığı şüa zədələnmələrini öyrənən bölməsi

Sanitar toksikologiya – toksikologiyanın ətraf mühitdə və o cümlədən qida maddələrində rast gəlinən kimyəvi vasitələrin insan orqaniz-

minə zərərli təsirinin profilaktikası-
nı hazırlayan bölməsi

Sənaye toksikologiyası – toksiko-
logiyanın sənaye istehsalı zamanı
meydana çıxan zərərli maddələrin
gigiyenik normativlərini, onların
törədə biləcəyi fəsadların profilak-
tikasını və müalicəsini öyrənən böl-
məsi

Toksikoloq (*toksiko-* + *yun. logoselm*)
– zəhərlənmələrin diaqnostikası,
müalicəsi və profilaktikası üzrə ix-
tisaslaşmış həkim

Toksikomaniya (*toxicomania*) – nar-
kotiklər və zəhərlərlə xroniki zəhər-
lənmə

Toksikoz (*toxicosis*) – az və ya çox
dərəcədə zəhərlənmə və ya digər
mənşəli toksidermiya nəticəsində
meydana çıxan vəziyyət

Bağırsaq toksikozu – uşaqlarda in-
toksikasiya, susuzlaşma və hemo-
dinamikanın pozulması ilə gedən
kəskin bağırsaq infeksiyalarının
ağırlaşması zamanı yaranan sind-
rom

Hamiləliyin gecikmiş toksikozu –
bax: hestoz

İnfeksion toksikoz (*t. infectiosa*)
– orqanizmə bakterial toksinlərin
və ya infeksiya törədicilərinin təsi-
ri nəticəsində pozulmuş mübadilə
məhsullarının təsirindən yaranan
toksikoz

Qida toksikozu – *bax:* qida zəhər-
lənməsi

Travmatik toksikoz (*t. traumatica*)
– zədələnmə və ya yumşaq toxuma-
ların sıxılması nəticəsində maddələr
mübadiləsinin pozulması nəticəsin-
də meydana çıxan və kəskin böyrək
çatışmazlığının inkişafına səbəb
olan toksikoz

Toksin-antitoksin – difteriya toksini
və antitoksininin qarışığı

Toksinemiya (*toxinaemia; toksin* +
yun. haimaqan)– *bax:* toksemiya

Toksinlər (*yun. toxikon (pharmakon)*
zəhər)– zəhərli maddələr

Toksinlik – maddələrin müəyyən miq-
darda canlı orqanizmə daxil olaraq
zəhərlənmə və ya ölüm törədə bil-
mək xüsusiyyəti

Toksinoterapiya (*toksin+ terapiya*) –
toksinlərin müalicəvi tətbiqi

Toksonema (*tokso-* + *yun. nema* sap,
tel)– *bax:* mikronema

Tolerant (*lat. tolerantiasəbir*, dözümlü,
dözmə qabiliyyəti) – dərman mad-
dəsinin, zəhərin müəyyən miqdarı-
na dözmə

Tolerant hədd – icazə verilən hədd,
dözümlən hədd

Tolerantlıq (*lat. tolerantiasəbir*, dö-
zümlü, dözmə qabiliyyəti) – farma-
kologiyada: orqanizmin müəyyən
dərman vasitəsinin və ya zəhərin
təsininə dözmə qabiliyyəti, mü-
vafiq terapevtik və ya toksik effekt
inkişaf etmədən

Toloçinov-Roje xəstəliyi (H. L. Roger,
1809-1891, frans. həkimi)– *bax:*
Roje xəstəliyi

Tomas sindromu (H. Thomas) – 55
yaşdan yuxarı şəxslərdə beyincik
qabığının atrofiyası nəticəsində in-
kişaf edən beyincik sindromu

Tomas sınısı (H. O. Thomas, 1834-
1891, ing. ortopedi) – aşağı ətrafla-
rın immobilizasiyası və dartılması
üçün nəqliyyat şinası

Tomas üsulu (H. O. Thomas) – nəfə-
salmanın və nəfəsvermənin zir-
vəsində çəkilməmiş rentgenoqramda
diafraqmanın vəziyyətinə əsasən
diafraqmanın hərəkətinin müəyynə
üsulu

Tomas-Jumanti simptomu (A.A. H. Thomas, 1867-1963, frans. nevropatoloqu; Jumantie) – beyinciyn və onun aparıcı yollarının zədələnmələri zamanı xəstənin hər hansı bir əşyanı tutmağa cəhd etməsi zamanı barmaqların həddən artıq açılması

Tomayer əlaməti (J. Thomayer, 1853-1952, çex terapevti) – bitişən peritonit zamanı qarını göbəkdən sağda perkussiya etdikdə timpanik səsin güclənməsi

Tomo- (yun. *tomos* kəsik, qat, *temno* kəsmək) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “qata, lövhəyə aid” mənasını verir

Tomofobiya – cərrahi əməliyyatlardan patoloji qorxu

Tomoqrafiya (*tomo-* + yun. *grapho* yazmaq; sin.: biotomiya, laminografiya, rentgenotomoqrafiya, stratiqrafiya) – qat-qat rentgenoqrafiya

Tomopnevmomediastinoqrafiya (*tomo-* + yun. *pneuma* hava+ anat. *mediastinum* divararası+ yun. *grapho* yazmaq) – divararalığı orqanlarına qaz yeridilməklə kontrastlaşdırıldıqdan sonra divararalığı orqanlarının tomoqrafiyası

Tom-Ru simptomu (A.A.H. Thomas, 1867-1963, frans. nevropatoloqu) – *bax*: solyar refleks

Tomsen xəstəliyi (A. J. Thomsen, 1815-1896, danim. həkim) – *bax*: anadangəlmə miotoniya

Tomsomianizm – ancaq bitki preparatları ilə müalicə etməyə icazə verən ara həkimliyi sistemi

Tomson xəstəliyi (W. H. S. Thomson) – *bax*: VII tip qlikogenoz

Tomson sindromu (M. S. Thomson, 1894-cü ildə an. olub, ing. dermatoloqu) – *bax*: irsi sklerozlaşan poykilodermiya

Tonik bulbofasial simptom – *bax*: Mondonezi simptomu

Tonik vasitə – tonusu artıran vasitə

Tonoqraf (*tono-* + yun. *grapho* yazmaq) – qan təzyiqini qeyd etmək üçün cihaz

Tonometr (*tono-* + yun. *metreo* ölçmək) – gözdaxili təzyiqi ölçmək üçün cihaz

Tonometriya – qan təzyiqinin ölçülməsi, tonusun müəyyən edilməsi

Tonus (lat. *tonus*, yun. *tonos* gərginlik) – 1) bütövlükdə orqanizmin, onun ayrı-ayrı orqan və sistemlərinin aktivliyinin uzun müddət saxlanılması; 2) normal əzələ gərginliyi

Damar tonusu – qan damarlarının onlardan axan qanın divarlara təzyiqi nəticəsində daim gərginlik altında olması

Əzələ tonusu – əzələnin uzun müddət gərginlik vəziyyəti

Sinir-əzələ tonusu – sinir sisteminin təsiri altında meydana çıxan əzələ tonusu

Tonuslandırıcı maddələr (*tonica*) – mərkəzi sinir sistemində oyaıcı təsir göstərən dərman maddələri

Tonusun affektiv itirilməsi – *bax*: kaptleksiya

Tonzill- (tonzillo-; anat. *tonsilla* badamcıq) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “badamcıqlara aid olan” mənasını verir

Tonzillektomiya (*tonsilloectomy*) – damaq badamcıqlarının birləşdirici toxuma kapsulu ilə birgə tam xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Tonzillit (*tonsillitis*) – damaq badamcıqlarının iltihabı

Tonzillokardial sindrom (*syndromum tonsillocardiacum*) – xroniki tonzillitli xəstələrdə intoksikasiya nəti-

cəsində miokardiodistrofiya simptomlarının əmələ gəlməsi

Tonzillorotator (*tonzillo-* + lat. *roto, rotatum* firlandırmaq) – ön damaq qövşünə təzyiq etməklə, damaq badamcıqları lakunalarından irin və kazeoz kütləni çıxarmaq üçün tətbiq olunan əyilmiş şpatel

Tonzillotom (*tonzillo-* + yun. *tome* kəsik) – damaq badamcıqlarını rezeksiya etmək üçün cərrahi bıçaq

Tonzillotomiya (*tonsillotomia*) – damaq badamcıqlarının hissəvi xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Tonzillyar (*tonsillaris*) – damaq badamcıqlarına aid olan

Top- (*topo-*; yun. *topos* yer, mövqe) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “müəyyən yerə aid olan” mənasını verir

Topalgiya (*topalgia*; yun. *algos* ağrı) – yerli, lokal ağrı; dərinin məhdud nəhiyəsində olan və sinir sisteminin hər hansı bir zədələnməsi əlamətləri ilə müşayiət olunmayan ağrı; əsasən istəriya zamanı müşahidə olunur

Topektomiya (*topectomia*) – böyük beyin yarımkürələri qabığının müəyyən sitoarxitektonik sahəsinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Topofobiya (*topophobia*) – müəyyən yerdən və ya sahədən patoloji qorxu

Topoqrafik xəritə – yerin kağız üzərində xüsusi şərti işarələrlə bütün xətlərinin məlum ədədə qədər kiçildilməklə işlənmiş dəqiq və ətraflı təsviri

Toprover gastrostomiyası (Q.S. Toprover, 1894-1966, sov. cərrahı) – bu növ gastrostomiya zamanı mədənin ön divarıkonus şəklində yaranın içinə çıxarılır, üzərinə qoyulmuş kiset tikişlərlə mədəyə yeridilmiş rezin borunun ətrafında bərkidilir,

sonra mədə yarasının kənarları dəriyə tikilir, boru isə çıxarılır

Torak- (*torako-*; yun. *thorax*, *thorakos* – döş, döş qəfəsi) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “döşə, döş qəfəsinə aid olan” mənasını verir

Torakalgiya (*thoracalgia*) – döş qəfəsində olan ağrı

Torakektomiya – qabırğaların rezeksiyası

Torakoabdominal (*torako-* + lat. *abdomen* qarın) – eyni zamanda döş qəfəsinə və qarın boşluğuna aid olan

Torakoabdominal kəsik – döş və qarın boşluğundan keçən kəsik

Torakoabdominal yaralanma – döşqəfəsi və qarın boşluğunun eyni zamanda diafraqmanın zədələnməsi ilə baş verən dəlib-keçən yaralanması

Torakodiniya (*thoracodynia*; *torak-* + yun. *odyne* ağrı; sin. *torakalgiya*) – döş qəfəsində ağrı

Torakofrenolaparotomiya (*thoracophrenolaparotomia*) – diafraqmanın kəsilməsi ilə aparılan torakolaparotomiya

Torakokaustika (*thoracocaustica*) – plevral bitişmələrin yandırılması cərrahi əməliyyatı

Torakoqastroxizis (*torako-* + yun. *gaster*, *gastros* qarın + *schisis* parçalanma) – inkişaf anomaliyası: döş qəfəsinin ön nəhiyəsinin və qarın boşluğu divarının bitişməməsi

Torakoqraf (*torako-* + yun. *graphe* yazmaq) – döş qəfəsinin üfüqi müstəvidə ölçülərinin tənəffüs aktı zamanı dəyişməsini qrafik qeydə alan cihaz

Torakolaparotomiya (*thoracolaparotomia*) – qarın və döş boşluğunun bir kəsiklə açılması

Torakometr (*torako-* + *yun. metreo-* ölçmək) – döş qəfəsinin dairəsini və diametrini ölçmək üçün cihaz

Torakopaq (*thoracopagus*) – döş qəfəsi nahiyəsində birləşmiş əkilər

Torakoplastika (*thoracoplastica*) – cərrahi əməliyyat: döş divarının müəyyən nahiyəsində qabırğaların xaric edilməsi və ya rezeksiyası

Estlander torakoplastikası (J. A. Estlander, 1831-1881, fin cərrahi) – plevranın xroniki empieması zamanı icra olunan intraplevral torakoplastika

Limberq torakoplastikası (Б. Э. Линберг, 1885-1965, sov. cərrahi) – plevranın postravmatik empiemaları zamanı empiema üzərindəki bütün qabırğaların rezeksiya edilərək plevra boşluğuna müdaxilə edilməsi

Monaldi torakoplastikası (V. Monaldi, ital. pulmonoloqu) – ikiqatlı torakoplastika (IV-VII qabırğaların ön və yan səthlərinin rezeksiyası, 8-10-cu gün isə I-III qabırğaların döş qəfəsinin ön tərəfindən icra olunan rezeksiyası)

Pilləvari torakoplastika – *bax:* Limberq torakoplastikası

Torakosentez (*thoracocentesis*) – plevra boşluğunun punksiyası

Torakoskop (*torako-* + *yun. skopeo-* baxmaq) – döş qəfəsini müayinə etmək üçün endoskopik cihaz

Torakoskopiya (*thoracoscopy*; *sin. plevroskopiya*) – plevra boşluğunun torakoskopya ilə endoskopik müayinəsi

Torakotomiya (*thoracotomia*) – cərrahi əməliyyat: plevra boşluğunun döş qəfəsindən icra olunan açılması

Qabırğaarası torakotomiya (*t. intercostalis*) – qabırğaların kəsilmədən

və rezeksiya edilmədən qabırğaarası sahədən icra olunan torakotomiya

TORCH sindromu – tez-tez rast gəlinən bətdaxili infeksiyaların abbreviaturası: T – toksoplazmoz, O – digər infeksiyalar (mikoplazma, sifilis, hepatitlər, kandida, streptokoklar və s.), R – qızılca (*rubella*), C – sitomeqalovirus, H – herpes

Torkildsen əməliyyatı (A. Torkildsen, norveç neyrocərrahi) – baş beyin mədəciyi və beyincik-beyin sisternası arasında anastomozun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Torlu arakəsmə – *bax:* torlu membran

Torlu qısa damarlarının kalibrometriyası – torlu qısa damarlarının daxili diametrinin oftalmoskopiya vasitəsilə ölçülməsi

Torlu qışanın angiod zolaqları – Gernblat-Strantberq sindromu zamanı görmə siniri diski ətrafında konsentrik və radial istiqamətlərdə yerləşən pigment zolaqları

Torlu qışanın angiomatozu (*angiomatosis retinae*) – torlu qışada şişəbənzər tünd-qırmızı rəngdə damar törəmələrinin əmələ gəlməsi ilə gedən patoloji proses

Torlu qışanın birincili qopması (*ablatio retinae primaria*) – torlu qışanın distrofik dəyişikliyi və ya travmaları zamanı qopması

Torlu qışanın direksional effekti – ensiz işıq dəstəsinin göz bəbəyinin mərkəzi tərəfindən periferiyasına nisbətən daha aydın qəbul edilməsi

Torlu qışanın idiopatik qopması – *bax:* mərkəzi seroz retinopatiya

Torlu qışanın ikincili qopması (*ablatio retinae secundaria*) – göz almasının iltihabi prosesləri, şişləri, qansızmalar nəticəsində torlu qışanın qopması

Torlu qışanın qopması

Torlu qışanın qopması (*ablatio retinæ*) – torlu qışanın daxili qatının onun pigment qatından ayrılması

Torlu qışanın medulloblastomasi – *bax*: diktoma

Torlu membran (*membrana reticularis*) – spiral orqanın zirvəsində yerləşən çoxsaylı dəliklərindən eşitmə hüceyrələrinin reseptorlarının çıxıntıları keçən membran

Tormozlayıcı mediator – postsinaptik membranda hiperpolarizasiya yaradan və tormozlayıcı postsinaptik potensialın əmələ gəlməsini təmin edən mediator

Tornello sindromu – qırtlağın anomaliyalı, döyənək cismin ageneziyası, telekantus, qulaqların və burnun inkişaf anomaliyalı, ətrafların qısa olması

Tornton-Bobrov-Posadas exinokokkektomiyası (J. K. Thornton, 1845-1904, şotl. cərrah; A. A. Бобров, 1850-1904, rus cərrahı; Posadas) – *bax*: qapalı exinokokkektomiya

Tornton exinokokkektomiyası (J. K. Thornton, 1845-1904, şotl. cərrah) – *bax*: qapalı exinokokkektomiya

Tornvaldt xəstəliyi (G. L. Tornwaldt, 1843-1910, alm. həkimi) – udlaq damaqcığı lakunasının irinlə dolmuş sistin əmələ gəlməsi ilə gedən iltihabı

Tornvaldt kistəsi (G. L. Tornwaldt) – faringeal kisəciyin anadangəlmə bağlanması nəticəsində udlağın burun hissəsinin orta xəttində əmələ gələn kista

Tornvaldt sindromu (G. L. Tornwaldt) – udlaq cibində, tərkibində selik və ya irin olan kistanın əmələ gəlməsi nəticəsində burun tənəffüsünün çətinləşməsi, udlağın burun hissəsindən selikli və ya irinli ifra-

zat, ağızdan xoşa gəlməyən qoxu və baş ağrıları

Torpid (*torpidus*) – xəstəliyin qeyri-aktiv süst gedışı

Torpidlik – süstlük, fəaliyyətin və psixi proseslərin ləngliyi

Torsinometr (lat. *torsio*, *torsionis* fırlanma, əyirmə+ yun. *metreo* ölçmək) – onurğa sütununun şaquli oxu ətrafında fırlanma bucağını ölçmək üçün cihaz

Torsion ballistokardiograf – bədənin boylama oxu ətrafında fırlanmasını qeydə alan ballistokardiograf

Tortoanomaliya (lat. *torqueo*, *tortum* çevirmək+ *anomaliya*) – inkişaf anomaliyası: dişin öz boylama oxu ətrafında fırlanması

Torulyoz (*torulosis*; lat. *torulus*, *torus* yüksəlmə, qabarıqlıq) – *bax*: kriptokokkoz

Tosqun hüceyrə – *bax*: labrosit

Tosqunluq (*obesitas*) – artıq piyin əsasən dərialtı piy təbəqəsində toplanmasından ibarət mübadilə pozğunluğu

Töst burun tamponadası – burun boşluğuna salınmış rezin borunun ətrafına tamponlar daxil edilərək tənəffüs saxlanılmaqla qanaxmanın dayandırılması

Total asteniya (*asthenia totalis*) – konstitusional quruluşla əlaqəli asteniya (yüksək boy, nazik sümük, döş qəfəsinin ensiz olması, əzələlərin zəif inkişaf etməsi, enteroptoz, ürək-damar sisteminin zəif olması, seksual cəhətdən inkişafdan geri qalması, baş ağrısı və gicəllənmələr və s.)

Total cinsi abstinensiya – heç bir şəraitdə orqazmın baş vermədiyi cinsi abstinensiya

Total demensiya (*dementia totalis*) – ağıl zəifliyi, tanımaq qabiliyyətinin itməsi, emosional sferanın dəyişməsi ilə gedən şəxsiyyətin deqradasiyası

Toti əməliyyatı (A. Toti, ital. oftalmoloqu) – xarici dakriosistorinostomiya əməliyyatı

Toynbi simptomu (J. Toynbee, 1815-1866, ing. otorinolarinqoloqu) – 1) otoskleroz zamanı eyni zamanda bir neçə şəxsin danışması zamanı nitqin aydın qəbul edilməməsi; 2) otoskleroz zamanı xarici qulaq keçəcəyində ekzostozların olması

Toynbi sınağı (J. Toynbee; sin. Val-salvanın mənfi sınağı) – müayinə olunan şəxs ağzını yumaraq burununu barmaqları ilə sıxdığı zaman udqunma hərəkətləri etdikdə eşitmə borusunun keçiriciliyi pozulmayıbsa, qulaqda xarakterik səsin eşidilməsi

Toynbi-Binqa simptomu (J. Toynbee; A. Bing, 1844-1922, avstr. otorinolarinqoloq) – otoskleroz zamanı qulaq kirinin hiposekresiyası

Toyuq korluğu – qaranlıqda görməmə

Toz (*pulvis*) – səpilən dərman maddələrindən təşkil olunmuş bərk dərman forması

Toz düyünü – *bax*: fibroz-toz düyünü

Trabekulektomiya (*trabeculectomia*) – qlaukoma zamanı gözün trabekulyar sahəsinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Traxeal (*trachealis*) – traxeyaya aid olan

Traxeit (lat. *tracheitis*) – yuxarı tənəffüs yollarının iltihabı və obstruksiyası ilə müşayiət olunan traxeyanın infeksiyası

Traxeobronxit (*tracheobronchitis*) – bronx və traxeya selikli qışalarının iltihabı

Traxeobronxomalyasiya (*tracheobronchomalacia*) – bronx və traxeya qığırdaqlarının ocaqlı və ya diffuz yumşalmasından ibarət patoloji vəziyyət

Traxeobronxomeqaliya (*tracheobronchomegalia*; sin. Munye-Kun sindromu) – anadangəlmətraxeya və bronxların mənfəzinin və uzunluğunun normadan artıq olması

Traxeobronxopatik malyasiya (*tracheobronchomalacia*; sin. traxeobronxopatik malyasiya) – *bax*: traxeobronxomalyasiya

Traxeobronxoskop – *bax*: bronxoskop

Traxeobronxoskopiya (*traxeya+bronxoskopiya*) – *bax*: bronxoskopiya

Traxeohioidopeksiya – qırtlaq xərçənginin ikinci stadiyasında icra olunan rekonstruktiv əməliyyat; qırtlağın və dilaltı sümüyün kəsilərək xaric edilməsi, traxeyanın yuxarı çəkilərək dilin kökünə fiksə edilməsi

Traxeomeqaliya (*tracheomegalia*) – traxeya diametrinin həddindən artıq böyük olması ilə gedən inkişaf anomaliyası

Traxeoplastika (*tracheoplastica*) – traxeya divarlarının tamlığının bərpa olunması plastik əməliyyatı

Traxeosele (*tracheocele*) – içərsində hava olan böyük divertikulla bitən əlavə traxeal bronxun olmasından ibarət inkişaf anomaliyası

Traxeostenoz (*tracheostenosis*) – traxeyanın mənfəzinin daralması

Traxeostomiya (*tracheostomia*) – traxeostomanın əmələ gətirilməsi üçün icra olunan, traxeya mənfəzinin açılaraq traxeya kənarlarının

Traxeotom

dəriyə tikilməsindən ibarət cərrahi əməliyyat

Traxeotom (*traxeya*+ yun. *tome* kəsik) – traxeotomiya zamanı istifadə olunan cərrahi bıçaq

Traxeotomiya (*traxeotomia*) – cərrahi əməliyyat: traxeya mənfəzinə xüsusi borunun yeridilməsi ilə aparılan traxeyanın açılması

Aşağı traxeotomiya (*t. inferior*) – qalxanvari vəzin boyun nahiyyəsindən aşağıda aparılan traxeotomiya

Yuxarı traxeotomiya (*t. superior*) – qalxanvari vəzin boyun nahiyyəsindən yuxarıda aparılan traxeotomiya

Traxeotomiya qarmağı – traxeotomiya zamanı traxeyanı çəkmək və fiksə etmək üçün istifadə olunan birdiqli metal qarmaq

Traxoplastika – traxeyada aparılan plastik əməliyyatlar

Traxeya məhmızı – traxeya divarında traxeostomiyanın ağırlaşması kimi meydana çıxan davamlı boylama yastıqcıq

Traxeyanın intubasiyası (nəfəs borusuna boru və ya lülənin daxil edilməsi) – tənəffüsü və tənəffüs yolunun keçiriciliyini təmin etmək məqsədilə icra edilən anestezioloji və reanimatoloji əməliyyat

Traxioskopiya (*trachyscopia*; yun. *trachys*nahamar+ *skopeo*baxmaq) – traxeyanın müayinə üsulu

Traxoma cisimcikləri – traxoma zamanı rast gəlinən spesifik əlamət

Traxoma (*trachoma*; yun. *trachoma*, *trachys*nahamar, kələ-kötür)– xlamidiyalar tərəfindən törədilən, endemik regionlarda korluğa səbəb olan ağır yoluxucu göz xəstəliyi

Traksiya (sin. dartma) – sınıqlarda və onurğa sütünü xəstəliklərində istifadə olunan ortopedik metod

Traqus (*tragus*) – xarici qulaq keçəcə-yi dəliyinin önündə yerləşən qulaq seynənin çıxıntısı

Trankvilizatorlar (*tranquilisantia*; lat. *tranquillo* sakitləşdirmək) – mərkəzi sinir sisteminə sakitləşdirici təsir göstərən dərman maddələri qrupu (məs., xlozepit, sibazon, fenazepam və s.); bu qrupdan olan dərman maddələri həyəcan, depressiya və yuxu pozulmalarının müalicəsində istifadə olunur

Böyük trankvilizatorlar – bu qrupa antipsixotiklər (neyroleptiklər) aid olunur

Kiçik trankvilizatorlar – bu qrupa anksiolitiklər (həyəcan əleyhinə) aid olunur

Trans (frans. *transe*) – 1) qısamüddətli (1-2 dəq.) ambulator avtomatizm vəziyyəti, bu zaman xəstə harasa qaçır, soyunur və digər impulsiv edir; epilepsiya zamanı müşahidə olunur; 2) yuxuyabənzər hal, sıx hipnoz halı

Trans- (lat. *trans-*) – “bir şeydən yönəldilmiş hərəkət”, “bir şeyin xaricində olmaq”

Transaminaza – *bax*: aminotransferazalar

Transasetilaza – *bax*: asetiltransferaza

Transfemoral aortaqrafiya – kontars maddənin aortaya bud arteriyasına yeridilmiş kateter vasitəsilə daxil edilməsilə aparılan aortaqrafiya

Transferrin (*transferrinum*) – plazmanın dəmir nəqlində iştirak edən zülal fraksiyası

Transfiksiya (*transfixio*) – cərrahi əməliyyat: ikincili qlaukomanın müalicəsi zamanı buynuz qışa və bəbəyin dəşilməsi

Transfobiya (*transphobia*) – transgen-derlərdən, transseksuallardan qorxma

Transfuziologiya (*transfuziya(qanın)* + yun. *logoselm*) – klinik təbabətin qan və qan preparatlarının, qan və plazma əvəzedicilərinin köçürülmələrini öyrənən bölməsi

Transfuzion aparat – vena və arteriya daxilinə qanın, qanəvəzedici maddələrin və duz məhlullarının köçürülməsi üçün aparat

Transfuzion reaksiya – orqanizmin venadaxili mayələrin köçürülməsi zamanı meydana çıxan, keçib-gedən vəziyyəti (ümumi zəiflik, titrəmə, hərarətin yüksəlməsi)

Transgenderofobiya – *bax*: transfobiya

Transilluminasiya (*transilluminatio*) – göz almasının yad cisminin bəbəyin qaranlıq otaqda işıqlandırılması zamanı sklerada aşkar olunan kölgəyə əsasən, ayırd edilməsi üsulu

Translokasiya – genetikada: xromosomların genetik materialın yerdəyişməsi nəticəsində baş verən struktural dəyişiklikləri

Translūmbal aortaqrafiya – kontrast maddənin aortanın bel nahiyəsində arxa-orta xətdən 8-10 sm solda punksiya etməklə yeridilməsindən sonra aparılan aortoqrafiya

Transmissiv xəstəlik – keçici xəstəlik

Transmissiv viruslar – *bax*: arboviruslar

Transpirasiya – *bax*: perpirasiya

Transplantasion xəstəlik – transplantanta qarşı reaksiya

Transplantasiya (*transplantatio*) – patoloji proseslə zədələnmiş və ya olmayan orqan və ya toxumanın orqanizmin özündən və ya digər

orqanizmdən götürülmüş orqan və ya toxuma ilə əvəz olunması

Allogen transplantasiya (yun. *allogenes* yad) – bir insandan başqasına aparılan orqan (toxuma) köçürülməsi, məs., sümük iliynin transplantasiyası

Heterotop transplantasiya (*t. heterotopica*; yun. *heteros* digər, başqa + *topos* yer) – bu növ transplantasiya zamanı orqan və ya toxuma onlara xas olmayan yerə köçürülmələri; məs., böyrək transplantasiyası

Ortotop transplantasiya (*t. orthotopica*; yun. *orthos* düz, düzgün + *topos* yer) – bu növ transplantasiya zamanı orqan və ya toxuma olmayan və ya çıxarılmış eyni orqan və ya toxumanın yerinə köçürülür, məs., ürək transplantasiyası

Transplantat (*transplantatum*; lat. *transplantatum* köçürmək, başqa yerə tikmək və ya calamaq) – transplantasiya üçün istifadə olunan orqan və ya toxuma sahəsi

Allostatik transplantat (*t. allostaticus*; yun. *allos* digər + lat. *status* quraşdırılmış) – respiyentin yeni toxuması üçün karkas funksiyasını daşıyan allotransplantat

Allo vital transplantat (*t. allo vitalis*; yun. *allos* digər + lat. *vita* həyat) – həyat qabiliyyətini saxlamış allotransplantat

Heterotopik transplantat (*t. heterotopicus*; yun. *heteros* digər, qeyri-adi + *topos* yer) – özünə məxsus olmayan yerə köçürülmüş transplantat (məs., sümük boşluğuna köçürülmüş qığırdaq və ya əzələ toxuması)

Homostatik transplantat (*t. homostaticus*; yun. *homos* eyni + *sta-*

Transplantologiya

tos quraşdırılmış) – *bax*: allostatik transplantat

Homovital transplantat (*t. homovitalis*; yun. *homos* eyni + lat. *vita* həyat) – *bax*: allovital transplantat

Ortotopik transplantat (*t. orthotopicus*; yun. *orthos* düz, düzgün + *topos* yer) – öz adəti yerinə köçürülmüş toxuma və ya orqan

Transplantologiya (*transplantologia*) – tibbin və biologiyanın transplantasiyanın problemlərini, orqan və ya toxumaların konservləşdirilməsi üsullarını, süni orqanların yadılması və tətbiq olunması yollarını öyrənən bölməsi

Transseksofobiya – *bax*: transfobiya

Transseksualizm – əks cinsə patoloji meyllilik, cərrahi əməliyyatla öz cinslərini dəyişməyə meyllilik

Transsudant (*transsudatum*; sin. ödem mayesi) – ödem zamanı toxumalar arasında və bədən boşluqlarında toplanan, zülalı az olan maye

Transsudasiya (*transsudatio*) – qanın maye hissəsinin kapillyar və venulalardan toxumalararası sahəyə və bədən boşluqlarına keçməsi

Transuretral elektrozeksisiya – rezektoskop-sistoskop vasitəsi ilə prostat vəzinin bir hissəsinin və ya sidik kisəsi şişinin xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Transvenoz anevrizmoraffiya – *bax*: Raduşkeviç-Petrovski üsulu

Transvenoz aortaqrafiya – kontrast maddənin venaseksiyaadan sonra kanyula və ya kateter vasitəsilə orta dirsək venasına, səthi vidaci venaya və sağ bud venasına yeridilməsindən sonra aparılan aortaqrafiya

Transverzit (*transversitis*) – köndələn çənbər bağırsağın iltihabı

Transverzosiqmostomiya (*transversosigmoidostomia*) – köndələn çənbər bağırsaq və «S»-ə bənzər bağırsaq arasında anastomozun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Transverzostomiya (*transversostomia*) – cərrahi əməliyyat: köndələn çənbər bağırsaq fistulun yadılması

Transvestitizm (*transvestismus*; *trans* + lat. *vesti* geyindirmək; sin.: travestizm) – əks cinsin paltarını geyinməyə meyllilik

Trantas əməliyyatı (A. Trantas, yunan oftalmoloqu) – cərrahi əməliyyat: göz qapağının çönmələri zamanı aşağı göz qapağı dərisinin göz yuvasının aşağı kənarına fiksə edilməsi

Tranzitor demensiya (*dementia transitoria*) – keçici xarakterli ağıl zəifliyi

Tranzitor diabet (*diabetes transitoria*) – keçib-gedən diabet

Tranzivitizm – xəstənin hiss etməsinin, həyəcanının ətrafındakı insanlara “ötürülməsi”, özünün yox, başqalarının xəstə olmasına inanması ilə gedən patoloji vəziyyət

Traube sahəsi (L. Traube, 1818-1876, alm. terapevti) – sol qabırğaaltı nahiyənin sağdan qaraciyər, soldan dalaq, aşağıdan və içəridən qabırğa qövsləri ilə, yuxarıdan ağciyər kənarı, arxadan isə mədə dibi və çənbər bağırsaqla məhdudlanan, perkussiya zamanı timpanik səs verən sahəsi

Traube simptomu (L. Traube) – *bax*: Traubenin ikili tonu

Traube sindromu (L. Traube) – *bax*: Traube sahəsi

Traubenin ikili tonu (L. Traube, 1818-1876, alm. terapevti; sin. Traube simptomu) – aorta qapağının çatışmazlığı zamanı qanın diastola

zamanı sol mədəciyə requrqitasiyası nəticəsində səsin ikiləşməsindən ibarət auskultativ fenomen

Traubenin narkoz nəzəriyyəsi (L. Traube) – narkozun əmələ gəlmə mexanizmini, narkotik maddənin hüceyrə membranına adsorbsiya edərək keçiriciliyini pozması ilə izah edən nəzəriyyə

Trautmann üçbucağı (M. F. Trautmann, 1833-1902, alm. otorinolaringoloqu) – arxadan «S»-vari sinusla, öndən arxa yarım dairəvi kanalla, yuxarıdan gicgah sümüyünün daşlıq hissəsinin yuxarı kənarı ilə məhdudlaşan sahə

Travma (yun. *trauma* yara, bədən xəsarəti) – hər hansı xaricitəsir (yaralanma, əzilmə, yanma və s.) nəticəsində bədən toxumalarının və ya üzvlərinin zədələnməsi

Travmanın ağırlıq dərəcəsi – alınan zədənin və yaralının vəziyyətinin ağırlıq dərəcəsi ilə ölçülən vəziyyət

Travmatik difterit – *bax*: qazlı qanqrena

Travmatik epikondilit – əsasən tennisçilərdə rast gəlinən dirsəyin travmatik zədələnməsi

Travmatik xəstəlik – *bax*: travmatik üzülmə

Travmatik isterika (*hysteria traumatica*) – kəllə-beyin zədələnmələrinin uzaq nəticəsi kimi meydana çıxan isterik pozğunluqlarla müşahidə olunan vəziyyət

Travmatik lipoqranulema (*lipogranuloma traumaticum*) – zədələnmə nəticəsində piy toxumasının nekroza uğramış yerində əmələ gələn lipoqranulema

Travmatik meningit (*meningitis traumatica*) – kəllə sümüklərinin açıq

yaralanmaları zamanı yaranan irinli meningit

Travmatik mioqlobinuriya (*myoglobinuria traumatica*) – böyük zədələnmələrdən bir müddət sonra əzələlərin nekrobiozu ilə əlaqədar olaraq mioqlobinuriya

Travmatofiliya – özünü zədələməyə meyillilik

Travmatofobiya (*traumatophobia*) – travmadan, zədələnmələrdən qorxma

Travmatologiya (yun. *travmayara*, zədələnmə, *logoselm*) – zədələnmə haqqında elm

Transfuziya (*transfusio sanguinis*; lat. *transfusio* köçürmə) – qanköçürmə

Tredekafobiya (*tredecaphobia*) – on üç rəqəmindən patoloji qorxu

Trexofobiya – tükün qidaya, paltara və ya bədən səthinə düşməsindən patoloji qorxu

Trela nöqtəsi (U. Trelat, 1828-1890, frans. cərrahı; sin. Trela simptomu) – vərəm yaralarının ətrafında xırda sarımtıl ləkələr

Trela simptomu (U. Trelat) – *bax*: Trela nöqtəsi

Trema (*trema*; yun. *trema* dəlik) – diş cərgəsində dişlər arasında ara məsafənin olması; adətən çənə sümüyünün həddən artıq inkişafı zamanı rast gəlinir

Tremner refleksi (E. L. Tremner, alm. nevropatoloqu) – piramid yolların zədələnməsi zamanı pronasiya vəziyyətində olan biləyin ovuc səthində barmaqların uc falanqalarına vurduqda barmaqların yığılması

Tremner simptomu (E. L. Tremner) – piramid yolların zədələnməsi zamanı nəli əzələyə təzyiq etdikdə ayaq baş barmağının açılması

Tremofobiya

Tremofobiya (lat. *tremor* titrəmə+ *fo-biya*) – titrəmədən, əsmədən qorxma

Tremoqrafiya (lat. *tremor* titrəmə+ yun. *grapho* yazmaq) – bədən hissələrinin əsməsinin amplituda və tezliyinin qeydə alınması

Tremor (*tremor*, lat. titrəmə) – titrəmə, vibrasiya

Essensial tremor – hərəkət zamanı, müəyyən bir pozanı saxlamaq istəyəndə əllərin, başın və səs əzələlərinin əsməsi ilə gedən irsi xəstəlik

İdiopatik tremor – heç bir xarici amillə əlaqədar olmayan irsi, ailəvi zəmində yaranan əsmə-titrəmə

Trenajor (ing. *train* öyrətmək) – hər hansı bir hərəkətin elementini imitasiya edən cihaz

Trendelenburq əməliyyatı (F. Trendelenburg, 1844-1924, alm. cərrahı) – həddən artıq böyükölçülü qulaq seyvanı zamanı aparılan kosmetik cərrahi əməliyyat

Trendelenburq sınağı (F. Trendelenburg) – *bax*: Trendelenburq-Troyanov sınağı

Trendelenburq-Troyanov sınağı (F. Trendelenburg, 1844-1924, alm. cərrahı; A.A. Троянов, 1849-1916, rus cərrahı; sin. Trendelenburq sınağı) – aşağı ətrafların varikoz venalarının genişlənməsi zamanı aparılan diaqnostik sınaq

Trendelenburq vəziyyəti (F. Trendelenburg) – çanaq orqanlarında cərrahi əməliyyat aparmaq üçün xəstəyə verilən vəziyyət

Trental – *bax*: pentoksifillin

Treonin – bir çox zülal birləşmələrinin tərkibinə daxil olan əvəzolunmaz amin turşusu

Trepano- (frans. *trepan*, yun. *trypanon* burğu, matqab) – mürəkkəb

sözlərin tərkib hissəsi olub, “trepanasiyaya aid” mənasını verir

Trepanasiya (*trepanatio*) – cərrahi əməliyyat: müvafiq nahiyəni və ya boşluğu əldə etmək məqsədi ilə kəllə sümüyünün dəlilməsi

Trepanobiopsiya (*trepano* + *biopsiya*) – xüsusi iynə vasitəsilə müxtəlif toxuma hissəciklərinin dəlilməsi-yolu ilə aparılan histoloji müayinə; əsasən sümük vəqıgırdaq toxuması şışlərinin morfolojimüayinəsində istifadə edilir

Tressder simptomu (Tressder) – kəskin appendisit zamanı xəstə qarını üstə uzandıqda ağrının azalması

Tressilen əlaməti (F. J. Tresilian, 1862-1926, ing. həkimi) – epidemik parotit zamanı qulaqətrafı axacağın selikli qışasının qırmızımtıl rəngdə olması

Tribadiya (*tribadia*; yun. *tribos* sürtmək, ovmaq) – *bax*: lezbiyanlıq

Triftazin (*triflazinum*) – fenotiazin törəməsi olan neyroleptik dərman vasitəsi

Trigeminia (*trigeminia*; lat. *trigeminus* üç qat) – üçvurğulu nəbz

Trix- (*trixo-*; yun. *thrix*, *trichos* tük, saç) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “saçlara aid” mənasını verir

Trixatrofiya (*trichatrophia*) – tüklərin anadangəlmə və ya qazanılmış atrofiyası

Trixiyaz (*trichiasis*) – kirpiklərin tərsinə inkişaf etməsi nəticəsində göz almasını qıcıqlandırması

Trixinella qurdu (*Trichinella spiralis*) – dəyirman qurdlar tipinin *Nematodlar* sinfinə aid olan növ; insanlarda trixinelyoz xəstəliyinin törədicisidir; trixinellaya yoluxma əsasən do-

nuz (kolbasa), qaban, ayı, porsuq əti yeyəndə baş verir

Trixinellyoz (*trichinellosis*) – *Trichinella spiralis* və *nativa* tərəfindən törədilən hərarət, əzələ ağrısı və dispepsiya əlamətləri ilə gedən toxuma zoonoz helmintozu

Trixion (yun.*thrix*, *trichos* tük) – alnın tüklü hissəsi ilə sərhədində orta xətt üzərində yerləşən antropometrik nöqtə

Trixobezoar(*trixo-* + *bezoar*)– tərkib hissəsi tük, qida hissəcikləri və selikdən ibarət olan mədənin yad cismi

Trixodesmotoksikoz (*trichodesmotoxicosis*) – *trichodesma incanum*-la yoluxmuş buğda ilə qidalanmış insanlarda meydana çıxan qida zəhərlənməsi

Trixoepitelioma (*trichoepithelioma*) – tük follikullarından inkişaf edən xoşxassəli şiş

Trixofagiya (*trichophagia*) – saç yeməyə patoloji meyl

Trixofitiya (*trichophytia*) – *Trichophyton* cinsindən olan göbələklərin törətdiyi dermatomikoz

Dərin trixofitiya (*t. profunda*) – *bax*: infiltrativ-irinli trixofitiya

Dırnaq trixofitiyası (*t. unguimun*) – dırnağın deformasiyası, sarımtıl rəng alması və qalınlaşması ilə gedən səthi trixofitiya

Xroniki trixofitiya (*t. chronica*) – uzun illərlə davam edən trixofitiya

İnfiltrativ-irinli trixofitiya (*t. infiltrativa suppurativa*) – zoofil trixofitonlar tərəfindən törədilən, tükdə irinli follikulyar abseslərin, sarımtıl ərplərin əmələ gəlməsi, regionar limfa düyünlərinin böyüməsi, ümumi halsızlıqla gedən, əsas etibarilə

saçda, hamar dəridə, saqqal nahiyyəsində rast gəlinən xəstəlik

Səthi trixofitiya (*t. superficialis*) – antropofil trixofitonları tərəfindən törədilən, saçın dəridən 1-2 mm məsafədə qırılması, ocaqlı qabıqlanmanın əmələ gəlməsi ilə gedən trixofitiya

Trixofitik onixomikoz – *bax*: dırnaq trixofitiyası

Trixofiton (*trichophyton*) – insanda trixofitiya, favus, rubrofitiya, ayaqların epidermofitiyasını törədən patoloji göbələk növü

Trixofitoz (*trichophytosis*) – *bax*: trixofitiya

Trixofobiya (*trichophobia*) – qidaya, geyimə və bədən səthinə tükün düşməsindən patoloji qorxu

Trixofollikuloma (*trichofolliculoma*) – tük follikullarının yüksək diferensiasiya etmiş hüceyrə elementlərindən ibarət xoşxassəli şiş

Trixohialin (*trichohyalinum*) – saçın tərkibinə daxil olan, tərkibcə keratohialinə yaxın olan zülal

Trixoklaziya (*trichoclasia*) – saçların patoloji vəziyyəti, saçların dəri səthindən 1-3 sm məsafədə öz-özünə qırılması ilə səciyyələnir

Düynülü trixoklaziya (*t. nodosa*) – saçın qabıq maddəsi səviyyəsində haçalanması və haçalanma yerində düynülərin əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan trixoklaziya

İdiopatik trixoklaziya (*t. idiopathica*; sin. spontan trixoklaziya, ocaqlı trixoleksis) – əsasən qadınlarda rast gəlinən, saçın eyni səviyyədə qırılması və dairəvi formalı ocaqların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan trixoklaziya

Spontan trixoklaziya (*t. spontanea*) – *bax*: idiopatik trixoklaziya

Trixokriptomaniya

Trixokriptomaniya (*trixo-* + yun. *kr-
yptos* gizli+ *maniya*) – *bax*: trixotil-
lomaniya

Trixologiya (*trichologia*) – dermato-
logiyanın saç və onun xəstəliklərini
öyrənən bölməsi

Trixomalyasiya (*trichomalacia*) – saç
oxunun əriməsi və məhdud alope-
siya ilə nəticələnən patoloji vəziy-
yət

Trixomatrioma – başın, boynun və
ya əlin dərisində tük follikullunun
yatağından inkişaf edən kiçik, bərk
düyün şəklində xoşxassəli şiş

Trixomikoz (*trichomycosis*) – saç kuti-
kulasının zədələnməsinə səbəb olan
keratomikozların ümumi adı

Trixomikoz qoltuqaltı (*trichomycosis
axillaris*) – *Nocardia tenuis* mikro-
orqanizmləri tərəfindən törədilən
tük kutikulasında yumşaq, əsasən
sarı, bəzi hallarda isə qırmızı və ya
qara rəngli, öz aralarında birləşən
və saçı əhatə edən düyünlərin olma-
sı ilə xarakterizə olunan xəstəlik

Trixomonasid (*trichomonacidum*) –
ibtidailərə qarşı genişspektorlu an-
tibakterial maddə

Trixomoniaz – *Trichomonas vaginalis*
tərəfindən törədilən sidik-cinsiy-
yət orqanlarını zədələyən zöhrəvi
xəstəlik

Trixonodoz (*trichonodosis*) – saçların
öz-özünə qıvrılması

Trixopatiya (*trichopathia*) – tüklərdə
baş verən patoloji dəyişikliklərin
ümumi adı

Trixopatofobiya (*trichophathobia*)
– yeməyə, paltara və ya bədən sət-
hinə tüklərin düşməsindən patoloji
qorxma

Trixopolioz (*tricholiosis*) – tüklərin
depigmentasiyası

Trixoptiloz (*trichoptilosis*) – uzun saç-
ların uclarının fırçaşəkilli haçalan-
ması

Trixoreksis (*trichorrhexis*) – *bax*:
trixoklaziya

Trixoreya (*trichorrhoea*) – saçların
patoloji tökülməsi

Trixosefaliöz – *Trichuris trichiur* tərə-
findən törənən, dispeptik əlamətlər-
lə gedən antroponoz helmintoz

Trixosporiya (*trichosporia*) – *Tri-
chosporon beigelii* və *Piedraia hor-
tae* göbələklərinin törətdiyi uzun
tüklərin kutikulasında bərk konsis-
tensiyalı, xırda düyünlərin olması
ilə xarakterizə olunan patoloji və-
ziyyət

Trixostrongiloidoz (*trichostron-
gylidoses*) – *Trichistrongylodae*
tərəfindən törədilən, əsasən nazik
bağırsağı zədələyən və dispeptik
əlamətlərlə gedən zoonoz helmin-
toz

Trixoşizis (*trichoschisis*; *trixo-* + yun.
schisis parçalanma, yarılma)– *bax*:
trixoptiloz

Trixotillomaniya (*trichotillomania*) –
başda və ya bədənin digər hissəsində
tüklərin dartılaraq çıxarılmasına
patoloji meyl

Trixotortoz (*trichotortosis*) – tüklərin
öz oxu ətrafında patoloji burulması

Trixoz (*trichosis*) – saç xəstəliklərinin
ümumi adı

Trixromat (üç+ yun. *chroma*, *chroma-*
tos rəng) – üç əsas rəngi – qırmızı,
yaşıl və bənövşəyi rəngləri normal
qəbul edən insan

Trixromaziya (*trichromasia*) – üç əsas
rəngin – qırmızı, yaşıl və bənövşəyi
rənglərin normal qəbul etmək qabili-
yyəti

Trixromaziya qeyri-adi (*trichromasia
anomalis*) – əsas rənglərin zəif qə-

- bul edilməsi ilə əlaqədar olan görmə pozğunluğu
- Trixuroz** – *bax*: trixosefaliroz
- Trikuspidal çatışmazlıq** – sağ qulaqcıq-mədəcik qapağının çatışmazlığı
- Triqonoureterosiqmoanastomoz** – *bax*: Maydl əməliyyatı
- Trimekain** (*trimecainum*) – yerli təsirli ağrıkəsici maddə
- Trinitrolong** (*trinitrolong*) – antiangi-nal təsirli maddə
- Trinqonosefaliya** (*tringonocephalia*) – enli ənsə, ənsiz alın hissəsinin olması ilə xarakterizə olunan insan kəllə forması
- Trioksazin** (*trioxazin*) – trankvilizator dərman vasitəsi
- Triombrast** (*triombrastum*) – diaqnos-tika məqsədilə istifadə olunan rentgenokonstrast maddə
- Tripānofobiya** (*trypanophobia*) – yaranmadan, iynə vurmaqdan qorxma
- Tripānosomoz** – ibtidailər tərəfindən törədilən yoluxucu xəstəlik
- Triplegiya** (*triplegia*; yun. *plege* zə-dələnmə) – üç ətrafın birgə iflici
- Triplopiya** (*triplopia*) – monokulyar diplopiya zamanı əşyaya iki gözlə baxdıqda təsvirin itməsi
- Tripsin** (*trypsinum*) – endogen proteolitik fermentin əsasında hazırlanmış dərman preparatı (əsasən irinli-nekrotik proseslərin müalicəsində istifadə olunur)
- Triptofan** – əsasən nikotin turşusu və serotoninin biosintezində iştirak edən, bir sıra zülalların tərkibinə daxil olan əvəz olunmayan amin-turşusu
- Trisamin** (*trisaminum*) – asidozu aradan qaldırmaq üçün istifadə olunan dərman vasitəsi
- Trisefaliya** (tri + yun. *kephalebaş*) – inkişaf anomaliyası: vahid bədəndə bir baş üzərində üç üz səthinin olması
- Triskaydekafobiya** (yun. *triskaideka-onüç* + *fobiya*; sin. tredekafobiya) – 13 rəqəmindən qorxma
- Triskupidal qapaq** – ürəyin üçtaylı qapağı
- Tritanomaliya** (*tritanomalialia*) – rəngli görmənin, əsasən bənövşəyi rəngin qəbul olunmasının zəifləməsi nəticəsində pozulması
- Tritanop** – tritanopiyadan əziyyət çəkən insan
- Tritanopiya** (*tritanopia*; yun. *tritos* üçüncü, *ops, opos* göz, görmə) – bənövşəyi rəngin qəbul edilməməsindən ibarət dixromaziya
- Triumfovun refleksi** (A. B. Трымфов, 1897-1963, sov. nevropatoloqu) – fizioloji refleks: orta xətdən 1-2 sm lateral olmaqla qasıq nahiyyəsini çəkilə döyəclədikdə, qarın divarı əzələlərinin birtərəfli yığılması
- Trivus simptomu** – diafraqmaaltı abses zamanı ürək kütlüyü ilə aşağıda yerləşən abses arasında aydın ağciyər perkutor səsinin aşkar edilməsi
- Trizm** (yun. *trismos* qıcırtı, cırıltı) – çeynəmə əzələlərinin tonik yığılması, çənələrin sıxılması ilə təzahür edir, məs., alt çənənin osteomieliiti zamanı
- Troakar** (frans. *trocart*; sin. trokar) – bədənin boşluqlarından mayeni xaric etmək məqsədilə döş və ya qarın divarını deşmək üçün nəzərdə tutulan cərrahi alət
- Trofik xəstəlik** – qidalanmanın pozulması nəticəsində yaranan xəstəlik

Trofoblastik xəstəlik

Trofoblastik xəstəlik (*morbus trophoblasticæ*) – *bax*: trofoblastik şişlər

Trofonevroz (köh.; *trophoneurosis*; yun. *tropheqidalanma + nevroz*) – vegetativ sinir sisteminin zədələnməsi nəticəsində (yataq yarası, üzün hemiatrofiyası və s.) trofikanın pozulmalarının ümumi adı

Trofotaksiz – qidalanma ilə əlaqədar taksiz

Trokar – *bax*: troakar

Tromb (*thrombus*, yun. *thrombos* qan laxtası) – canlıda damar və ya ürək daxilində bərk qan laxtası

Ağ leykemik tromb (*t. albus leukaemicus*) – əsas etibarilə yetişməmiş leykositlərdən ibarət ağ tromb

Ağ tromb (*t. albus*) – əsasən trombosit, fibrin və leykositlərdən ibarət açıq-boz rəngli tromb

Aqqlütinasion tromb (*t. agglutinativus*) – uyğun olmayan qan köçürüldükdə eritrosit və trombositlərin aqqlutinasiyası nəticəsində meydana gələn tromb

Autoxton tromb (*t. autochtonus*) – öz əmələ gəlmə yerində yerləşən tromb

Autotoksik tromb (*t. autotoxicus*) – autointoksikasiya zamanı qanın reoloji xüsusiyyətlərinin dəyişməsi nəticəsində meydana gələn tromb

Birincili tromb (*t. primarius*) – *bax*: provizor tromb

Davamedici tromb (*t. prolongalus*) – damar boyunca qan axını ilə yayılan qapayıcı tromb

Dilatasion tromb (*t. dilatativus*) – anevrizma boşluğunda yaranan tromb

Divarönü tromb (*t. parietalis*) – damar divarına və ya endokarda yapışmış, lakin damar mənfəzini və

ya ürək boşluğunu tamamilə qapamayan tromb

Durğunluq trombu (*t. congestivus*) – venoz durğunluq nəticəsində vena daxilində yaranan qırmızı tromb

Eritrositar tromb (*t. erythrocytarius*) – *bax*: qırmızı tromb

Ferment tromb (*t. fermentativus*) – qan dövranına proteolitik fermentlərin düşməsi nəticəsində meydana gələn tromb

Kirəcləşmiş tromb (*t. petrificatus*) – *bax*: petrifikasiya etmiş tromb

Koaqulyasion tromb (*t. coagulativus*) – *bax*: aqqlutinasion tromb

Kürəybənzər tromb (*t. sphaeroides*) – əsas etibarilə qulaqcıq mənfəzində yerləşən sərbəst kürəşəkilli tromb

Qapayıcı tromb (*t. obturatorius*) – damar mənfəzini tamamilə qapayan tromb

Qarışıq tromb (*t. mixtus*) – fibrin laylarının arasında eritrosit və leykositlərin yerləşməsi nəticəsində eninə kəsiyində alabəzək görünən tromb

Qatlı tromb (*t. stratificatus*) – ağ və qırmızı layların növbələşməsindən ibarət tromb

Qırmızı tromb (*t. niber*) – çox miqdarda eritrositlərdən, trombositlərdən və fibrinlərdən təşkil olunmuş tromb

Quyruqlu tromb (*t. caudatus*) – kənarı damar mənfəzində sərbəst yerləşən uzun, divarönü tromb

Leykositər tromb (*t. leucocyctarius*) – *bax*: ağ tromb

Lövəcikli tromb (*t. lamellosus*) – əsas etibarilə fibrin və trombositlərdən təşkil olunmuş tromb

Marantiq tromb (*t. maranticlis*) – *bax*: durğunluq trombu

Mikotik tromb (*t. mycoticus*) – tərkibində mikroorqanizmlər olan tromb

Obturaliyaedici tromb (*t. obturatorius*) – bax: qapayıcı tromb

Parietal tromb (*t. parietalis*) – bax: divarönü tromb

Provizor tromb (*t. provisorius*) – əsas etibarilə fibrin və trombositlərdən ibarət olan trombun başlanğıc hissəsi

Septiki tromb (*t. septicus*) – bax: mikotik tromb

Sərbəst tromb (*t. liber*) – divardan qoparaq qan axını ilə yerini dəyişən tromb

Soxulcanabənzər tromb (*t. vermiformis*) – bir ucu divara yapışmış, digər ucu isə damar mənfəzində qan cərəyanının təsiri altında əyilərək sərbəst yerləşmiş tromb

Şiş trombu (*t. tumorosus*) – şiş hüceyrələrindən təşkil olunmuş tromb

Vaskulyarizasiya olunmuş tromb (*t. vascularisatus*) – endotellə örtülmüş yarıq və ya kanalın içərisində yerləşən tromb

Trombarteriit (*thrombarteriitis*) – arteriyanın trombozla müşayiət olunan və ya trombozun səbəb olduğu iltihabı

İnfeksiyon trombarteriit (*t. infectiosa*) – irinli infeksiya törədici ilə yoluxmuş trombdan iltihabın arteriya divarına keçməsi nəticəsində inkişaf edən trombarteriit

Trombaza – bax: trombin

Trombin (*thrombinum*) – qanın təbii laxtalanma sisteminə aid olub, tıbdə donor qanlarından alınaraq istifadə edilir

Tromboaqlutininlər – bax: tromboaqlutinasiyaedici anticism

Tromboelastoqrafiya (TEQ)– fibrinoliz və qanın laxtalanma proseslərinin qrafik qeydiyyatı üsulu

Tromboembolik sindrom (*syndromum thromboembolicum*) – qanın laxtalanmasının artması və ya tromb əmələ gəlmə ocaqlarının olması nəticəsində müxtəlif arteriyaların trombotik kütlələrlə təkrar emboliyası

Trombofiliya (*thrombophilia*) – qanın laxtalanmasının artması ilə xarakterizə olunan patoloji vəziyyət

Tromboflebit (*thrombophlebitis*) – venanın trombozla müşayiət olunan iltihabı

Miqrasiyaedən tromboflebit (*t. migrans*) – aşağı ətrafın səthi venalarının xroniki residiv verən tromboflebiti, bu zaman iltihabi proses venanın bir sahəsindən dəfələrlə digər sahəsinə keçir

Doğumdansonrakı romboflebit (*t. puerperalis*) – zahılarda baş verən tromboflebit, bəzən kiçik çanaq və aşağı ətraflarda qan dövranının pozulmaları zamanı yaranır

Səthi tromboflebit – əsas etibarilə aşağı ətrafın səthi venalarının trombozu və reflektor spazmı ilə gedən iltihabı

Tromboflebitik splenomeqaliya (*splenomegalia thrombophlebitica*) – dalaq venasının tromboflebiti nəticəsində əmələ gələn splenomeqaliya

Trombogen – bax: factor II

Trombogenik – tromb əmələ gətirən

Trombokapillarit (*thrombocapillari-tus*) – kapillyarların trombozla müşayiət olunan iltihabı

Trombokatalizin – bax: factor VIII

Trombolitik – trombu həll edən

Trombopeniya

Trombopeniya (*thrombopenia*) – bax: trombositopeniya

Trombopileflebit (*thrombophlebitis*) – qapı venasının tromboflebiti

Tromboplastin kofaktoru – bax: faktor V

Tromboplastinogen – bax: faktor VIII

Trombosit (*thrombocytus*; *trombo-* + *hist. cytushüceyrə*) – qanın laxtalanma prosesində iştirak edən kiçik rəngsiz qan hüceyrələri

Trombositar tromb (*thrombus thrombocytarius*) – bax: lövhəcikli tromb

Trombositemiya (*thrombocytaemia*) – bax: trombositoz

Trombositlərin kofaktoru – bax: faktor VIII

Trombositokrit – qanda trombositlərin sayını müəyyən etmək üçün cihaz

Trombositolizin – bax: faktor VIII

Trombositopatiya (*thrombocytopathia*) – keyfiyyətsiz trombositlərin olması nəticəsində meydana çıxan hemorragik diatezlərin ümumi adı

Hemorragik trombositopatiya (*t. haemorrhagica*; *sin. irsi trombositopatiya*) – trombositlər faktorların irsi çatışmazlığı nəticəsində qan laxtalanmasının pozulması zamanı meydana çıxan irsi-ailəvi trombositopatiya

İrsi trombositopatiya (*t. hereditaria*) – bax: hemorragik trombositopatiya

Konstitusional trombositopatiya (*t. constitutionalis*) – bax: angiohemofiliya

Trombositopenik akroangiotromboz (*acroangiotrombositthrombocytopenica*) – bax: Moşkovich xəstəliyi

Trombositopenik mikroangiotromboz – bax: Moşkovich xəstəliyi

Trombositopeniya (*thrombocytopenia*; *yun. penia* çatışmazlıq, azlıq) – qanda trombositlərin azalması

Allergik trombositopeniya (*t. allergica*) – dərman allergiyasının təzahürü kimi baş verən trombositopeniya

Autoimmun trombositopeniya (*t. autoimmunis*) – şəxsi trombositlərinə qarşı anticismlərin əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan trombositopeniya

Simptomatik trombositopeniya (*t. symptomatica*) – zəhərlənmələr, yoluxucu xəstəliklər və tireotoksikoz zamanı inkişaf edən trombositopeniya

Trombositoz (*thrombocytosis*) – periferik qanda trombositlərin miqdarının artması

Trombotik mikroangiopatiya – bax: Moşkovich xəstəliyi

Trombotomiya – bax: venotomiya

Trombovaskulit (*thrombovasculitis*) – damar divarının trombozla müşayiət olunan iltihabı

Tromboz (*thrombosis*) – trombların (trombların) əmələgəlmə prosesi

Damardaxili tromboz (*t. intramuralis*) – bax: intramural tromboz

Dərin damarların trombozu – aşağı ətraf və ya çanağın dərin venalarının iltihabı və trombozu

Divarönü tromboz – parietal tromboz

Güc trombozu – bax: Pedjet-Şretter sindromu

Hemorraidal tromboz – babasil düyünlərinin trombozu

Intramural tromboz (*t. thrombosis intramuralis*) – damarın daxili divarında fibrinin laxtalanması ilə başlayan tromboz

Qaraciyər venalarının birincili trombozu – bax: Kiari xəstəliyi

Qoltuqaltı venanın travmatik trombozu – bax: Pedjet-Şretter sindromu

Obturation tromboz (t. *obturatoria*) – damar mənfəzini qapayan trombun əmələ gəlməsi ilə gedən tromboz

Parietal tromboz (*thrombosis parietalis*) – divarünü trombun əmələ gəlməsi ilə müşayiət olunan tromboz

Trombun kanalizasiyası(*canalisatio thrombi*) – damarın tromblaşmış nəhiyəsində qan dövrənini bərpa edən, daxildən endotel hüceyrələrlə örtülən, trombun daxilində yaranan törəmə

Tromofobiya (*tromophobia*; yun. *tromos* titrəmə, əsmə + *fobiya*; sin. tremofobiya) – bax: tremofobiya

Tropafen (*tropaphenum*) – alfa-adrenoblokator təsirli antiadrenergik maddə

Tropik afta (*aphthae tropicae*) – bax: Spru

Tropik bubon – bax: qasıq limfoqranulematozu

Tropik dermatomiozit – bax: tropik piomiozit

Tropik dermatopiomiozit – bax: tropik piomiozit

Tropik gənə yatalağı – bax: Tsutsuqamuşi

Tropik anhidrotik asteniya – bax: tropik anhidroz

Tropik piomiozit (*pyomyositis tropica*) – hərəkətin yüksəlməsi, skelet əzələlərində abslesləşməyə meyilli olan, ağır infiltrata çevrilən piodermiyanın olması ilə xarakterizə olunan tropik yoxuxucu xəstəlik

Tropinlər (yun. *troposistiqamət*, dön-gə) – bax: bakteriotropinlər

Tropofobiya (*trophobia*) – dəyişiklikdən, köçmədən qorxma

Troposkop – bax: sinoptofor

Trotter sindromu (W.B.L. Trotter, 1871-1939, ing. cərrahı; sin. Trotter triadası) – udlağın burun hissəsinin çoxda böyük olmayan şişləri zamanı alt çənədə, dildə, qulaqda birtərəfli ağrılar, birtərəfli ağırəşitmə və ya karlıq, yumşaq damağın birtərəfli iflici, trizm və qulaqaltı tüpürcək vəzinin hipertrofiyasından ibarət simptomokompleks

Troyanov iynətutani (A. A. Троянов, 1849-1916, rus cərrahı) – cərrahi əməliyyatlarda tikişlərin qoyulması zamanı iynələri tutmaq üçün istifadə olunan alət; sabitləmə kremalyeri tutacaqların sonunda yerləşir və onun açılması əlin beşinci barmağı ilə yerinə yetirilir

Trelçin arxa cibi (A. F. Troltech, 1829-1890, alm. otorinolarinqoloqu) – təbil pərdəsinin şrapnel hissəsi ilə çəkic sümüyünün boynu arasındakı çuxur

Trelçin ön cibi (A. F. Troltech) – təbil pərdəsi və ön çəkic büküşü arasındakı çuxur

Trusso genəldicisi – traxeotomik genəldici

Trusso xəstəliyi – üzün yarısının kəskin ağrılarına səbəb olan, bir neçə saniyə davam edən, ay ərzində bir neçə dəfə təkrarlanan üz nəhiyəsini tiki

Tsiklik – dövrü təkrarlanan proses

Tsikloplegiya (*cycloplegia*; yun. *kykios* dairə, silsilə, dəyirmi forma-ya malik; göz + yun. *plege* zərbə, zədə) – bax: akkomodasiyanın iflici

Tsiklotimiya

Tsiklotimiya (*cyclothymia*; yun. *thymos* əhvl-ruhiyyə, hissiyyat) – mənialkal və depressiv pozuntuların yüngül forması

T-supressor – zəiflədici hüceyrə

Tsutsuqamuşi (*tsutsugamushi*; yap. *tsutsuga* zəiflik, xəstəlik, *mushi* gənə) – kəskin infeksiya xəstəlikdir, törədicisi *Rickettsia tsutsugamushi*; qırmızıbıdın gənələrin sürfələri ilə ötürülür; xəstəlik üşütmə və qızdırma ilə kəskin başlayır, qızdırma 2-3 həftə davam edir, xəstələrin əksəriyyətində xəstəliyin 1-ci həftəsinin sonundan etibarən makulo-papulyoz səpgilər müşahidə edilir; Şərqi və Cənubi-Şərqi Asiya ölkələrində təsadüf olunur

TT cüzamı – bax: vərəm cüzamı

Tuberoz skleroz (*sclerosis tuberosa*) – qıcolma tutmaları, ağıl kəmliyi və dərinin zədələnmələri (fibromalar, piy vəzilərinin adenomasi, dərinin qəhvəyi rəngli pigment ləkələri) ilə gedən irsi xəstəlik

Tubokurarın-xlorid (*tubocurarin chloridum*) – kurareyəbənzər təsir göstərən maddə

Tubootit (*tubootitis*; anat. *tuba auditiva* eşitmə borusu + yun. *us*, otosqulaq; sin. *salpinqootit*) – bax: *salpinqootit*

Tuboovarial şiş (*tumor tuboovarialis*) – ooforit zamanı və uşaqlıq borusunun iltihablanmış yumurtalıq toxuması ilə konqlomeratı

Tubulyar nefropatiya (*nephropathia tubularis*) – böyrək kanalcıqları epitelinin distrofiyası

Tulyaremiya çöpləri – *Francisella tularensis*, qrammənfi, hərəkətsiz, ciddi aerob, bəzən kapsul əmələ gətirən tulyaremiya xəstəliyinin törədicisi olan bakteriyalar

Tulyaremiya (*tularaemia*; *Tulare* Kaliforniyada vilayət adı + yun. *haima* qan) – kəskin bakterial zoonoz infeksiya xəstəliyi; intoksikasiya, qızdırma, spesifik limfadenitin inkişafı və müxtəlif orqanların zədələnməsi ilə təzahür edir

Tunellefobiya – piyada və ya nəqliyyatla tuneldən keçməkdən qorxma

Tunis endemik yatalağı – bax: Marsel qızdırması

Turen-Sulinyakın anadangəlmə hiperektdermozu (A. Touraine, 1883-1961, frans. dermatoloq; Soulignac) – bax: Şəfer sindromu

Turen-Solant-Qol sindromu (A. Touraine; G. Solente, frans. dermatoloq; L. Gole, frans. dermatoloq) – bax: paxidermoperiostoz

Turna (frans. *tourniquet*) – qanaxmanı müvəqqəti dayandırmaq, həmçinin ətrafları bərk bağlamaq və onların toxumalarını sıxmaqla venoz durğunluq yaratmaq üçün istifadə edilən vasitə

Esmarx turnası (F. A. Esmarch, 1823-1908, alm. cərrahı) – turnanı bağlamaq üçün uclarında qarmaqları və zənciri olan yoğun rezin borucuqdur

Lentvari turna – eni 3-4 sm olan rezin zolaqdır; yuxarı ətraflarda qanaxmanı saxlamaq və əməliyyat vaxtı ətrafa qan gütməməsin üçün qoyulur

Parçadan tikilmiş burmac-turna – uzunluğu 1 m və eni 3 sm, bir ucu burulmuş və düyməli, qalın parçadan kəsilmiş zolaqlardır

Turpin sindromu (R.A. Turpin, frans. pediatr və genetiki) – traxeya, qida borusu və döş qəfəsi sümüklərinin irsi anomaliyalar kompleksi: anadangəlmə bronxektaziyalar, meqa-

ezofagus, traxeozofageal fistullar, fəqərə və qabırğaların anomaliyaları (artıq fəqərələrin olması)

Turş hemalaun – *bax*: Mayer hemalaunu

Turşu perfuziyası – *bax*: perfuzion sınaq

Turtual sinusu (K.Th. Tourtual, 1802-1865, alm. anatomu) – əlavə damaq daxili badamcığın dərinşaxəli lakunası

Turun simptomu – oturaq sinirin nevrیتی zamanı baş barmağı qəfil bükükdə nəli əzələsində ağrının meydana gəlməsi

Tutma (*accessus*) – konkret olaraq xəstəlik zamanı qəflətən baş verən, qısa müddət davam edən, dəfələrlə təkrarlanan vəziyyət (məs., qıcolma tutması, huşun itməsi və s.)

Deserebrasion tutma (*a. decerebrationalis*) – baş beyin kəskin işemiyaları zamanı müşahidə olunan bütün eninəzolaqlı əzələlərin spazmı nəticəsində opistotonus şəklində təzahür edən tutma

Eklamptik tutma (*a. eclampticus*) – eklampsiya zamanı tonik qıcolmaların klonik qıcolmalarla əvəz olunması

Epilepsiyaşəkilli tutma (*a. epileptiformis*) – epilepsiyayı xatırladan, lakin başqa xəstəliklər zamanı rast gəlinən tutma (məs., hipoksiya zamanı)

İsterik tutma (*a. hystericus*) – istəriya zamanı, kənar müşahidəçilərin iştirakı ilə baş verən müxtəlif diqqət çəkən hərəkətlərdən ibarət tutma

Kataplektik tutma (*a. cataplecticus*) – hər hansı bir qıcıqlandırıcının təsirindən və ya yuxudan qəfil oyandıqda əzələ tonusunun qısamüddətli itirilməsi şəklində tutma

(məs., narkolepsiya, şizofreniya, baş beyin bəzi üzvi zədələnmələri zamanı təsadüf olunur)

Paralitik tutma (*a. paralyticus*) – progressivləşən iflicli xəstələrdə keçib-gedən iflic və pənzələrin müşayiəti ilə xarakterizə olunan epilepsiyabənzər tutma

Tutor-korset – xəstənin çanaq və bud nahiyyəsini əhatə edərək bud-çanaq oynaqını immobilizasiya edən korsetşəkilli ortopedik aparat

Tutucu tikiş – cərrahın işini asanlaşdırmaq üçün qoyulan uzun liqatura

Tübaj (frans. *tubage*) – müalicəvi və ya diaqnostik məqsədlə xəstəyə peroral olaraq xolekinetik verdikdə öd kisəsinin boşalması üsulu

Tüffiyə kanyulası (M.Th. Tuffier, 1857-1929, frans. cərrahı) – sidik çıxarıcı şüşə kanyula

Tüffiyə simptomu (M.Th. Tuffier) – kollateral qan dövranının çatışmazlığı zamanı magistral arteriya və venaların eyni zamanda sıxılması nəticəsində dərialtı periferik venaların şişməsi

Tük (*trichos*) – buynuzlaşmış sapvari dəri artımı

Tük baroreseptorları – dəri örtüyünün yerdəyişməsinə reaksiya verən və түk follikulları ilə əlaqədar olan dəri reseptorları

Tük baş qurdu – insanlarda trixosefalyoz xəstəliyinin törədicisidir

Tük kürəsi – *bax*: trixobezoar

Tük məməciyi (*papilla pili*) – dərinin dərinliyindən түk follikuluna doğru inkişaf edən konus formalı birləşdirici toxumadan təşkil olunmuş qan damarları və sinir lifləri ilə zəngin törəmə

Tük-burun-falanqa sindromu – aramudabənzər burun forması, pa-

Tükcüklü hüceyrələr

lazqulaqlıq, uzunsov sifət quruluşu, üst dodağın nazik olması və alt çənənin hündürlüyü ilə xarakterizə olunan inkişaf anomaliyası

Tükcüklü hüceyrələr – *bax*: Korti hüceyrələri

«Tüklü» qara dil (*lingua villosa nigra*) – dilin arxa və orta hissəsində yerləşmiş sapabənzər məməciklərin böyüməsi və rəngini dəyişməsi nəticəsində yaranan simptom

Tüklü sist – *bax*: büzdümün epitelial yolu

Tüklü ürək (*cor hirsutum*) – *bax*: xovlu ürək

«Tünd eynək» simptomu – vəba xəstələrində göz ətrafının göy rəngdə olması

Tüksüzləşdirilmə (*decalvans*) – tükün müxtəlif vasitələrlə məhv edilməsi

Tükün Henli təbəqəsi – tükün nüvələrdən məhrum olunmuş, bir cərgə buynuzlaşmış hüceyrələrdən ibarət xarici təbəqəsi

Tünd akantoz (*acanthosis nigricans*) – boyun, qoltuqaltı nahiyyə, xarici cinsiyyət orqanları, aralıq nahiyyəsi, qasıq – bud бүküşlərində simmetrik yerləşən qara rəngli xovlu buynuzlaşmış ziyiləbənzər törəmələrlə təzahür edən dermatoz

Bədxassəli tünd akantoz (*a. nigricans malignus*) – daxili orqanların onkoloji xəstəlikləri zamanı rast gəlinən akantoz

Xoşxassəli tünd akantoz (*a. nigricans benigna*) – gənc yaşlarda, endokrin və ya sinir sistemi xəstəlikləri olan insanlarda rast gəlinən akantoz

Tünd xətt simptomu (*linea fuscus*) – bəzi endokrin pozğunluqlar və mərkəzi sinir sisteminin xəstəlikləri

zamanı alın nahiyyəsində qövsvari hiperpiqmentasiya

Tüpürcək (*saliva*) – tərkibində həzm fermentləri olan, tüpürcək vəzinin ifrazatı

Tüpürcək cisimcikləri (*corpuscula salivaria*) – ağız boşluğu selikli qişasından miqrasiya edərək tüpürcəyin tərkibinə daxil olan leykositlər

Tüpürcək ifrazı (*salivatio*) – tüpürcək vəziləri tərəfindən tüpürcəyin ağız boşluğuna ifraz edilməsi

Tüpürcək stazı – *bax*: sialostaz

Türkəçarəci (köh.) – keçmişdə xəstələri tibbi təhsili olmayan, qeyri-elmi üsullarla müalicə edən şəxs; arahəkim

Tüstü örtüyü, pərdəsi – düşmənin görmə qabiliyyətinin zəiflədilməsi, öz qoşunlarının, donanma qüvvələrinin hərəkətinin və eləcə də obyektlərin maskalanması üçün süni yaradılmış tüstü buludu və ya duman

Tüstü vasitələri – tüstü yaradılması üçün döyüş sursatları, cihaz və məşinlər

Tüstülətmə kamerası – çirklənmiş atmosfer mühitində müxtəlif tapşırıqları icra etmək üçün döyüş zəhərləyici vasitələrinin müəyyən konsentrasiyasının yaradılması üçün xüsusi kamera

Tüstülü aviasiya bombası – köməkçi təyinatlı aviasiya bombalarına aid olub, ağ fosfor və kiçik partlayıcı maddə ilə təsvir olunmuş, ərazidə tüstü pərdəsi yaratmaq üçün istifadə olunan bomba

Tütün ürəyi – siqaretçəkmə nəticəsində ürək fəaliyyətinin funksional pozulması

Tyerin generalizə olunmuş papulyoz fibromatozu (H. Thiers) – *bax*:

generalizə olunmuş papulyoz fibromatoz

Tyudor-Edwards yaragenişləndirici-si (A. Tudor; R. Edwards) – cərrahi əməliyyatlar zamanı yara kənarlarını genişləndirmək üçün istifadə olunan alət

Tyurk xəstəliyi (W. Turk, 1871-1916, avstr. həkim) – *bax*: infeksiyon mononukleoz

Tyurk refleksi (W. Turk) – dekapitasiya olunmuş təcrübə heyvanında dəriyə kimyəvi mexaniki qıcıqlandırıcı ilə təsir etməklə arxa ətrafın yığılmasının əldə edilməsi

U

Uanyenin bulanıqlaşma reaksiyası (R. Hoigne, yeni, isveçrə dermatoloqu) – dərman allergiyasının diaqnostikası zamanı müvafiq dərmanı qan zərdabına əlavə etdikdə zərdabın optik aktivliyinin artmasına əsasən, allergik reaksiyanın təyin edilməsi

Uayət üsulu (J. A. Wyeth, 1845-1922, amer. cərrah) – bud-çanaq oynaqı nəhiyəsində budun amputasiyası zamanı qanaxmanı dayandırmaq məqsədilə jutdan distal nəhiyyəyə, oynaqın hər iki tərəfinə bir neçə böyük iynə yeridilməsi vasitəsi ilə juqutun fiksasiya edilməsi

Uayldərin qaraciyər-su sınağı (R. M. Wilder, 1885-1959, amer. həkim) – 300 ml izotonik NaCl məhlulu yeridildikdən sonra diurezin ölçülməsinə əsasən qaraciyər funksiyasının müayinəsi (qaraciyər zədələnmələri zamanı diurez artmış olur)

Uayli əməliyyatı (W. G. Wylie, 1848-1923, amer. ginekoloq) – uşaqlığın

retrodeviasiyası zamanı girdə bağıncısalılması cərrahi əməliyyatı

Uaypl sindromu – dilin hamarlaşması, ağız boşluğunda aftalar, nəcisin yağlı olması, ödəmlər, dəridə səpgilər, anemiya və kaxeksiya

Uaythed əməliyyatı (W. Whitehead, 1840-1913, ing. cərrahı) – babasil zamanı düz bağırsaq selikli qışasının 5-8 sm uzunluqda kəsilərək dəriyə tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Ubikvitar (ubiquitarius) – hər yerdə olan (infeksiya)

Uc-uca anastomoz (ing. *end-to-end*) – kəsilmiş və ya rezeksiya olunmuş orqanların uc nəhiyələri arasında qoyulan anastomoz

Udlağın burun hissəsi (*pars nasalis pharyngis*; sin. burun-udlaq, epifarinks) – burun boşluğunun arxasında yerləşən udlağın yuxarı hissəsi

Udlağın qırtlaq hissəsi (*pars laryngea pharyngis*; sin. hipofarinks) – *bax*: hipofarinks

Udlaq (*pharynx*) – həzm traktının ağız boşluğu ilə qida borusunu birləşdirən hissəsi (eyni zamanda yuxarı tənəffüs yolunun burun boşluğu ilə qırtlağı birləşdirən hissəsi)

Udlaq badamcığı anginası (*a. retro-nasalis*) – *bax*: adenoidit

Udlaq boşluğu (*cavum pharyngis*) – udlağın, burun və ağız boşluğunu udlaq və qırtlaqla birləşdirən hissəsi

Udlaq cibi (*recessus pharyngeus*) – *bax*: Rozenmüller cibi

Udlaqətrafi məkan (*spatium parapharyngeum*) – *bax*: parafarengeal sahə

Uells qasıǵı (Th. S. Wells, 1818-1897, ing. cərrahı) – göz almasının enukleasiyası zamanı görmə sinirini izolyasiya etmək üçün alət

Uesting-xəstəliyi

Uesting-xəstəliyi (ing. *wasting* zəiflik, haldan düşmə) – bax: Uesting sindromu

Uesting-sindromu – timektomiyadan 2-3 ay sonra laborator heyvanda meydana çıxan çəkinin itməsi, diareya, sümüklərin nazikləşməsi, tüklərin tökülməsi, dermatit, daxili orqanlara qansızma, limfoid folikulların destruksiyası

Uever-Brey fenomeni (E. G. Wever, 1902, amer. psixoloq, G. W. Bray, 1904, amer. otolarinqoloq; sin.ilbin mikrofon effekti) – səs təsiri nəticəsində daxili qulağın dəhlizində elektrik potensialının yaranması-mikrofon effekti

Uikhem toru (L. F. Wickam, 1861-1913, frans. dermatoloq) – qırmızı yastı dəmrov zamanı papula səthinə kiçik torvari dəyişiklik

Uilkins sınağı (L. Wilkins, amer. endokrinoloq) – hipofiz və böyrəküstü vəz xəstəliklərinin diaqnostikasında xəstəyə böyük dozada qlükokortikoidlərin verilməsi ilə aparılan diaqnostik sınaq

Uilkinson xəstəliyi (L. F. Wilkinson, 1897, ing. hematoloq) – bax: B₁₂ və foldefisitli axrestik anemiya

Uillis simptomu (T. Willis, 1921-1975, ing. anatomu) – otoskleroz əlamətlərindən biridir, səs-küylü şəraitdə eşitmənin yaxşılaşmasının güman edilməsi

Uills-Balfur-Mak-Suini sindromu (L. Wills, 20 əsr, ing. həkim; Balfour; Mc. Swiney, sin. hamilələrin meqalositar subtropik anemiyası) – tropik iqlim şəraitində yaşayan hamilə qadınlarda normal qidalanma rejimi pozulduqda stomatit, hiperxrom anemiya, hərəkətin yüksəlməsi, ley-

kopeniya və limfositozun meydana gəlməsi

Uilyams əməliyyatı (D.İ. Williams, ing. uroloq) – sidik kisəsi – sidik axarı refluyksu zamanı sidik axarının uzadılması cərrahi əməliyyatı

Uinter sindromu (Winter) – ağrışitmə, xarici qulaq keçəcəyinin stenozu, qulaq seyvanlarının inkişafdan qalması, mikroqnatıya, sidik axarlarının aplaziyası ilə inkişaf edən anomaliya

Uinterbottom əlaməti (Th. M. Winterbottom, 1764-1859, amer. həkim) – Afrika tripanosmozu zamanı boynun lateral nahiyyəsində limfatik düyünlərin böyüməsi

Uippl xəstəliyi (G.H. Whipple, 1878-1976, amer. patoloq, sin. intestinal lipodistrofiya) – bədəndə piy mübadiləsinin pozulması nəticəsində inkişaf edən intestinal lipodistrofiya

Uippl triadası (A.O. Whipple, amer. cərrah, 1881-1963) – qlükozanın daxil edilməsi ilə aradan qaldırılan hiperinsulinizm sindromu

Uitmenin gips sarğısı (R. Whitman, 1857-1946, amer. cərrah) – bud sümüyü boynunun sınıqları zamanı qoyulan dairəvi gips sarğısı

Uqlov bronxo fiksatoru (Ф. Г. Углов, 1904, sovet cərrahı) – kəsilməş bronx hissəsinin və ya güdülünün fiksəsi üçün cərrahi alət

Uqlov kəsiyi (Ф. Г. Углов) – pnevmektomiya zamanı bir və ya iki qabırğanın kəsilməsi ilə döş qəfəsinin ön-yan kəsiyi

«**Ulduz**» **fiquru** – müxtəlif formalı retinitlər zamanı oftalmoskopiyada yaşıl ləkənin ətrafında çox guşəli ulduzşəkilli dəyişikliklərin aşkar edilməsi

Ulduzlu düyün sindromu (*syndromum ganglii stellati*) – bax: Barre-Leu sindromu

Ullrix sindromu (O. Ullrich, 1894-1957, alm. pediatri, sin. Bonnevi-Ullrix) – məməyəbənzər çıxıntı ilə akromion arasında dəri büküşləri, sindaktiliya, klinodaktiliya, bud sümüyü başının anadangəlmə çıxığı, limfangiektaziya, əl və ayağın xarici səthinin ödemi ilə gedən inkişaf anomaliyası

Ullrix statusu (O. Ullrich)– bax: Ullrix sindromu

Ullrix-Feyxtiger sindromu (O. Ullrich; H. Feichtiger) – qulaq seyvanlarının deformasiyası, karlıq, məməyəbənzər üz, alın nahiyyəsinin irəli çıxması, mikroftalmiya, polidaktiliya ilə inkişaf edən anomaliya

Ullrix-Nilsen sindromu (O. Ullrich; H. Nielsen, danim. həkim) – bax: Nilsen sindromu

Ulnar (*ulnaris*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, dirsək sümüyünə aid olan, saidin dirsək nahiyyəsinə aid olan mənasını verir

Ulotrixiya (yun. *ulotrichia*) – saç tükərlərinin qıvrılması

Ulseroz angina (*angina ulcerosa*) – bax: herpetik angina

Ultra- (*ultra*) – mürəkkəb sözlərin tərkib hissəsi olub, “həddindən çox, həddindən artıq” mənasını verir

Ultra pasterizasiya – bax: uperizasiya

Ultravirus (*filter virus, ultravirus*) – bakterial filtrdən keçən infeksiyon komponentlərin birincili adı

Ultrabənövşəyi çatışmazlıq – bax: günəş çatışmazlığı

Ultrafonoforez – bax: fonopsiya

Ultramikrotom – elektron mikroskopik müayinəsi üçün çox nazik kəsikləri hazırlamaq üçün aparat

Ultrasəs audiometriyası (*audiometrie ultrasonique*) – qulağın səs qəbul etmə və səs ötürmə funksiyasının zədələnməsinin diferensial diaqnostikası məqsədilə ultrasəs dalğaları ilə aparılan audiometriya

Ultrasəs bıçağı – cərrahi əməliyyatlar zamanı ultrasəs dalğalarının təsiri ilə toxumaları ayırmaq üçün aparat

Ultrasəs kardiografi (*ultrasonic cardiograph*) – bax: exokardiograf

Ultrasəs kardiografiyası (*ultrasonic cardiology*) – bax: exokardiografiya

Ultrasəs müayinəsi (sin. sonografiya) – daxili orqan və toxumaların ultrasəs dalğalarının onlarda əks olunmasının tədqiqi nəticəsində müayinəsi

Ultrasəs oftalmografi (*ultrasonic ophthalmograph*, yun. *ophthalmos* göz+ yun. *grapho* yazmaq) – bax: exooftalmograf

Ultrasəs oftalmologik lokatoru – bax: exooftalmograf

Ultrasəs müalicə – ultrasəs dalğasının mexaniki təsiri ilə aparılan müalicə

Undrits direktoskopu (В. Ф. Ундриц, 1891-1963, sov. otolarinqoloq, lat. *directus* düz+ yun. *skopeo* baxmaq) – qırtlağa və traxeyanın yuxarı hissəsinə baxmaq üçün alət

Undritz sindromu (В. Ф. Ундриц) – azan sinrin zədələnmələri zamanı qırtlağın armudabənzər sinusunda tüpürçəyin toplanması

Unifikasiya edilmiş xərk – bax: sanitariya xərk

Unitiol (*unithiolum*) – arsenlə zəhərlənmə zamanı tətbiq olunan spesifik antidod

Unna simptomu (P.G. Unna, 1850-1929, alm. dermatoloq) – pigment

Unnanın seboreya tacı

övrəsi zamanı mexaniki qıcıqlanma nəticəsində səpgi nahiyəsinin qızarma və şişkinləməsi

Unnanın seboreya tacı (P.G. Unna; Thost) – seboreya zamanı alın nahiyəsində tüklü hissə ilə tüksüz hissənin tam sərhəddində eritematoz-skvamoz səpgilərin olması

Unnanın skutulyar parakeratozu P.G. Unna () – *bax:* skutulyar parakeratoz

Unna-Tost sindromu – *bax:* Unna-Tostun irsi keratodermiyası

Unna-Tostun irsi keratodermiyası (P. G. Unna; Thost, sin. Unna-Tost keratozu) – ovuc və ayaq altında massiv buynuz qatların əmələ gəlməsi, lokal hiperhidroz, hiperonixiya, bəzi hallarda çoxsaylı lipomalar, buynuz qişanın distrofiyası və oliqofreniya ilə təzahür edən irsi dermatoz

Unsinarioz (*uncinariosis*) – dermatit və övrənin inkişafına səbəb olan dəri vasitəsi ilə yoluxan *Uncinaria stenocephala* nematodlarının törətdiyi helmintoz

Unterberger sınağı (Unterberger) – vestibulyar analizatoru müayinə etdikdə labirintin qıcıqlandırılmasından sonra gözü yumulu, yerində ayaq döyən xəstədə bədənin nisqam olan tərəfə əyilməsi

Unterxarnşeydtın sinkopal vertebral sindromu (F. Unterharnscheidt, alm. nevropatoloq) – boyun osteoxondrozu olan xəstələrdə qan dövranının pozulması nəticəsində başı yan tərəfə döndərdikdə huşun qısamüddətli itməsi və diffuz əzələ hipotoniyası

Uoker əməliyyatı (A. E. Walker, 1907, amer.neyrocərrah) – müalicəyə tabe olmayan ağır sindromları zamanı

orta beynin dorsolateral hissəsinin aparıcı yollarının kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Uoks sindromu – həzm aparatının və tənəffüs yollarının selik və endokrin vəzilərinin irsi zədələnməsi

Uollesin doqquzlar qaydası (A. B. Wallace, yeni, ing. cərrah) – yanıq səthinin ümumi bədən səthinə olan nisbətini qiymətləndirmək üçün sxem

Uolters-Merş-Mak-Kinnom-Kolli üsulu (W. G. Walter, 1910, ing. fizioloq; Moersch; Mekinnom; Colley) – portal hipertenziya zamanı dalaq və qapı venaları arasında yan-yana anastomozun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Uorren əməliyyatı (J. C. Warren, 1842-1927, amer. cərrah) – süd vəzinin lateral kənarından başlayan və orta xəttə doğru aparılan kəsiklə süd vəzi və şişinin pazvarı xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Uortin-Finkeldey hüceyrələri (a.s. Warthin, 1866-1931, amer. patoloq; W. Finkeldey, 20 əsr.alm. patoloq-anatom) – qızılca zamanı limfatik düyünlərin follikullarında aşkar edilən gıqant hüceyrələr

Uotsonioz (Watsoniosis) – nazik bağırsaqda parazitlik edən *Watsonius Watsoni* trematodozu tərəfindən törədilən helmintoz

Uperizasiya (sin. ultrapasterizasiya) – maye ərzaq məhsullarına 150-160⁰-yə qədər qızdırılaraq hava buxarının daxil edilməsi və ardınca cəld soyudulması ilə aparılan zərərsizləşdirilmə

Uraxus (*urachus*) – sidik kisəsinin zirvəsini göbək ciyəsi ilə birləşdirən sidik axarı

Uraxusun anomaliyası – bətdaxili inkişaf qüsuru olub, göbək ciyəsi düşdükdən sonra axarın obliterasiya olunmaması nəticəsində göbək nahiyəsinə sidiyin ifraz olunması ilə gedən sidik kisəsi-göbək fistul

Uranin – *bax*: quanidin

Urano – (*yun. uranos*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, damağa aid olan mənasını verir

Uranofobiya (*uranophobia*) – göyə baxmaqdan patoloji qorxu

Uranoplastika (*uranoplastica*) – sərt damaq qüsurlarının aradan qaldırılması üçün icra olunan plastik əməliyyatların ümumi adı

Uraturiya (*uraturia*) – sidikdə uratların miqdarının artması

Urbax-Oppengeyim sindromu (U. Urbach, 1893-1946, amer. dermatoloq; M. Oppenheim, 1876-1949, avstr. dermatoloq) – *bax*: diabetik lipid nekrobioz

Urbax-Vite sindromu (U. Urbach; G. Wiethe, 1888-1949, avstr. otolarinqoloq) – lipoproteinlərin dəridə və selikli qişalarda çökməsi ilə gedən mübadilə pozuntusu

Urbax-Vitte xəstəliyi (U. Urbach; G. Wiethe) – *bax*: dəri və selikli qişaların hialinozu

Urbaxın hüceyrədənənar xolesterozu (U. Urbach) – *bax*: dəri və selikli qişaların hialinozu

Uremik (*uraemicus*) – uremiyaya aid olan

Uremik korluq (*caecitas uraemica*) – uremiya zamanı torlu qişanın zədələnməsi nəticəsində meydana çıxan korluq

Uremik osteodistrofiya (*osteodystrophy uraemica*) – *bax*: nefrogen osteopatiya

Uremiya (*uraemia*) – sidiyin əmələ gəlmə və ifraz etmə funksiyasının pozulması nəticəsində orqanizmdə su-duz mübadiləsinin pozulması nəticəsində turş və zəhərli məhsulların toplanması, turş-qələvi mühitinin pozulması ilə gedən həyat üçün təhlükəli vəziyyət

Ureter (*yun. ureter*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, «sidik axarına» aid olan mənasını verir

Ureterektomiya (*ureterectomy*) – sidik axarının xaric eilməsi cərrahi əməliyyatı

Ureterohidronefroz (*ureterohydronephrosis*) – sidik axarının pozulmaları zamanı böyrək ləyanının və sidik axarının genişlənməsi

Ureteroileoplastika (*ureteroileoplastica*) – sidik axarının nazik bağırsaq ilgəyi ilə əvəz olunması cərrahi əməliyyatı

Ureterokalikostomiya (*ureterocalycostomia*) – sidiyin böyrək ləyanlarından axınının pozulması zamanı sidik axarı və aşağı böyrək kasası arasında anastomozun qoyulması əməliyyatı

Ureterokolostomiya (*ureterocolostomia*) – sidik axarı və düz bağırsağın peritondaxili hissəsi arasında anastomozun qoyulması əməliyyatı

Ureteroqrafiya (*yun. ureter* sidik axarı + *grapho* yazmaq) – sidik axarına kontrast maddə yeridildikdən sonra çəkilən rentgenoqrafiya

Ureterolitoeqstraksiya (*uretero*+*yun. lithos* daş+ekstraksiya) – daşın ekstraktor vasitəsi ilə sidik axarından sidik kisəsinə endirilməsi və xaric edilməsi

Ureteroliz (*ureterolysis*) – sidik axarının və ləyan-sidik axarı seqmen-

Ureteroneoimplantasiya

tinin bitişmələrdən azad edilməsi əməliyyatı

Ureteroneoimplantasiya (*ureteroneoimplantatio*) – sidik axarının kiçik çanaq orqanlarından birinə tikilməsi və ya dəri səthinə çıxarılması cərrahi əməliyyatı

Ureteroneosistostomiya (*ureteroneocystostomia*) – *bax:* uretersistoneostomiya

Ureteropielostomiya (*ureteropyelostomia*) – sidik axarının böyrək ləyəninə açılması cərrahi əməliyyatı

Ureterorafiya (*ureterorrhaphia*) – rezeksiya olunmuş və kəsilmiş sidik axarı ucunun tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Ureterorektoneostomiya (*ureterorectoneostomia*) – sistektomiya əməliyyatından sonra sidik axarının düz bağırsağa implantasiya edilməsi cərrahi əməliyyatı

Ureterorektostomiya (*ureterorectostomia*) – *bax:* ureterorektoneostomiya

Ureterosiqmostomiya (*ureterosigmostomia*) – sistektomiya əməliyyatından sonra sidik axarı və «S»-ə bənzər bağırsaq arasında anastomozun qoyulması

Ureterosistostomiya (*ureterocystostomia*) – *bax:* uretersistoneostomiya

Ureterolitotomiya (*ureterolithotomia*) – sidik axarının açılması və daşların xaric edilməsi cərrahi əməliyyatı

Ureterotomiya (*ureterotomia*) – cərrahi əməliyyat zamanı sidik axarı divarının kəsilməsi

Ureteroureterostomiya (*ureteroureterostomia*) – hər iki sidik axarı arasında anastomozun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Ureterovezikostomiya (*ureterovesicostomia*) – *bax:* uretersistoneostomiya

Uretersistoneostomiya (*ureterocystoneostomia*) – sidik axarının distal hissəsinin rezeksiyası və ya böyrək transplantasiyasından sonra süni sidik axarı dəliyinin yaradılması cərrahi əməliyyatı

Uretraplaziya (*aplasia urethrae*) – sidikçixarıcı kanalın olmamasından ibarət inkişaf anomaliyası

Uretrit (*urethritis*) – sidik kanalının iltihabı

Allergik uretrit (*urethritis allergica*) – allergik reaksiyanın təzahürü kimi inkişaf edən uretrit

Arxa uretrit (*urethritis posterior*) – sidikçixarıcı kanalın zərli və prostat vəzinə uyğun hissəsinin selikli qışasında lokalizasiya olunan uretrit

Bakterial uretrit (*urethritis bacterialis*) – bakteriyalar tərəfindən törədilən uretritlərin ümumi adı

Kistoz uretrit (*urethritis cystica*) – sidikçixarıcı kanalın selikli qışasında sistlərin əmələ gəlməsi ilə gedən uretrit

Kongestiv uretrit (*urethritis congestiva*) – sidikçixarıcı kanalın selikli qışasında venoz durğunluq nəticəsində əmələ gələn uretrit

Mikotik uretrit (*urethritis mycotica*) – Candida cinsindən olan göbəliklərin törətdiyi uretrit

Ön uretrit (*urethritis anterior*) – sidikçixarıcı yollarının süngəri hissəsində lokalizasiya olunan uretrit

Vərəm uretriti (*urethritis tuberculosa*) – böyrək və sidik yollarının vərəmi zamanı inkişaf edən vərəm uretriti

Ureterokutaneostomiya (*ureterocutaneostomia*; *uretero- + anat. cuta-*

neus dəri + *yun. stoma* dəlik) – sidik axarının xaricə çıxarılaraq dəriyə tikilməsi cərrahi əməliyyatı

Uretroqrafiya – sidikçıxarıcı kanalın kontrastlaşdırıldıqdan sonra aparılan rentgen müayinəsi

Enən uretroqrafiya – kontrast maddənin sidikçıxarıcı kanala öncədən kontrastlaşdırılmış sidik kisəsi vasitəsi ilə daxil olmasından sonra aparılan rentgen müayinəsi

Kombinəlunmuş uretroqrafiya – enən və qalxan uretroqrafiyanın birgə aparılması

Qalxan uretroqrafiya – kontrast maddənin sidikçıxarıcı kanala xarici dəlik vasitəsi ilə yeridilməsindən sonra aparılan rentgen müayinəsi

Retroqrad uretroqrafiya – *bax*: qalxan uretroqrafiya

Uretrometr – sidikçıxarıcı kanalın daralma dərəcəsini müəyyən edən cihaz

Uretrometriya – sidikçıxarıcı kanalın diametrinin uretrometr vasitəsi ilə təyin edilməsi

Uretrookulosinovial sindrom (*syndromum urethrooculosynoviale*, H. Reiter, 1881-1969, alm.həkim) – *bax*: Reyter xəstəliyi

Uretroplastika (*urethroplastica*) – sidikçıxarıcı kanalın forma və funksiyasını bərpa edən cərrahi əməliyyatların ümumi adı

Uretropoez (*urethropoesis*) – sidikçıxarıcı kanalı bərpa etmək üçün icra olunan plastik əməliyyatların ümumi adı

Uretroragiya (*urethrorrhagia*) – sidik ifrazı aktından asılı olmayaraq sidikçıxarıcı kanaldan qanaxma

Uretrosele (*ureterocele*) – sidik kisəsi daxilinə sidik axarının yırtıqşəkilli qabarması

Uretrosistit (*urethrocystitis*) – sidikçıxarıcı kanalın və sidik kisəsinin selikli qişasının müştərək iltihabı

Uretrosistografiya (*uretro* + *yun. kystis* sidik kisəsi + *grapho* yazmaq) – sidikçıxarıcı kanalın və sidik kisəsinin birgə kontrast rentgen müayinəsi

Uretroskop – sidikçıxarıcı kanalın daxili səthini müayinə etmək üçün tibbi endoskop

Uretroskopiya – sidikçıxarıcı kanalın endoskopik müayinəsi

Uretrostenoz (*uretrostenosis*) – sidikçıxarıcı kanalın mənfəzinin daralması

Uretrostomiya (*urethrostomia*) – süni sidikçıxarıcı kanal fistulunun yaradılması cərrahi əməliyyatı

Uretrotom (*urethrotom*) – sidikçıxarıcı kanalın çapıq strikturalarını kəsmək üçün alət

Uretrotomiya (*urethrotomia*) – sidikçıxarıcı kanalın çapıqla daralmış hissələrinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Aralıq uretrotomiya (*u. perinealis*) – aralıq nahiyəsinin toxumasından müdaxilə etməklə icra olunan uretrotomiya

Daxili uretrotomiya (*u. interna*) – sidikçıxarıcı kanala yeridilmiş uretrotom vasitəsi ilə icra olunan kəsik əməliyyatı

Xarici uretrotomiya (*u. externa*) – dəri kəsiyi vasitəsi ilə müdaxilə etməklə icra olunan uretrotomiya

Uretrotrigonit (*urethrotrigonitis*) – süzənək zamanı sidikçıxarıcı kanalın və sidik kisəsi üçbucağının selikli qişasının müştərək iltihabı

Urikemiya (*uricaemia*) – qanda sidik turşusunun miqdarının artması

Urinofobiya

Urinofobiya (*urinophobia*) – sidik ifrazından patoloji qorxu

Urinokultura (lat. *urina* sidik+ *bakter* kultura) – bakterioloji müayinə zamanı sidikdən alınan mikroorqanizmlərin kulturası

Urinoterapiya (lat. *urina* sidik+ *yun. therapeia* müalicə) – sidiyin müalicə məqsədilə xaricə və ya daxilə tətbiqi

Urinoz – sidiyə bənzər, sidiyə oxşar (lat. *urina* sidik)

Urinq (ing. *urining*) – homoseksuallıq, pederastiya ilə məşğul olan kişi

Urinqa – homoseksual qadın, lesbiyan qadın

Urobilin cisimcikləri – *bax*: urobilinoidlər

Urobilin (uro + lat. *bilis* öd, sin. *mezobilin*) – sidikdə urobilinogenin oksidləşməsi nəticəsində yaran pıqment

Urobilinogen (urobilin+ *yun. genes* əmələ gələn, sin. *mezobilinogen*) – bağırsaqlarda bakteriyaların təsiri nəticəsində yaranan bilirubinin bərpə məhsulu

Urobilinoidlər (urobilin+ *yun. eides* oxşar, sin. urobilin cisimciklər) – sidik və nəcislə xaric olan, bilirubin mübadiləsi məhsullarının ümumi adı

Urobilinuriya (*urobilinuria*) – sidikdə urobilinin miqdarının artması

Urofobiya (*urophobia*) – münasib olmayan yerlərdə sidiyə getməkdən patoloji qorxu

Urogenital (*urogenitalis*) – eyni zamanda sidik və cinsiyyət orqanlarına aid olan

Urogenital xlamidioz (*urogenital clamidiosis*) – *Chlamydia trachomatis* tərəfindən törədilən, əsasən

cinsi yolla ötürülən sidik-cinsiyyət orqanlarının iltihabi xəstəliyi

Uroginekologiya – urologiyanın qadın cinsiyyət orqanları ilə sidik sistemi orqanlarının müştərək xəstəliklərini öyrənən bölməsi

Urohematoma (*urohaematoma*) – piy toxumasında sidik və qanın məhdud şəkildə toplanması

Uroxrom (*yun. uro* sidik+ *yun. chroma* rəng) – sidiyə sarı rəng verən uroporfinin və zülal kompleksindən ibarət pıqment

Uroqastron (*yun. uro* sidik+ *yun. gastrer* mədə) – sidikdən ayrılan, mədənin sekresiya və motorikasına təsir edən maddə

Uroqrafiya (*uro-* + *yun. grapho* yazmaq, təsvir etmək) – böyrək və sidik yollarının kontrastlaşdırılmasından sonra aparılan rentgenoqrafiyası

Bağırsaqdaxili uroqrafiya – kontrast maddənin yoğun bağırsağın distal nahiyyəsinə yeridilməsi ilə aparılan uroqrafiya

Dərialtı uroqrafiya – *bax*: subkutan uroqrafiya

Ekstretor uroqrafiya – *bax*: uroqrafiya

İfrazedici uroqrafiya – *bax*: uroqrafiya

İnfuzion uroqrafiya – venadaxilinə çox miqdarda durulaşdırılmış kontrast maddənin infuziya edilməsindən sonra aparılan uroqrafiya

Kompression uroqrafiya – qarın divarından sidik axarlarının sıxılması ilə aparılan uroqrafiya

Subkutan uroqrafiya (sin. dərialtı uroqrafiya) – kontrast maddənin dərialtına yeridilməsi ilə icra olunan uroqrafiya

Venadaxili uroqrafiya (sin. venadaxili püloqrafiya) – kontrast mad-

dənin venadaxili yeridilməsindən sonra aparılan uroqrafiya

Urolaqniya (*urolagnia*) – əks cinsin nümayəndəsinin sidiyini içmək, qoxulamaqdan seksual zövq almaq

Urolit (*urolithus*) – tərkibi əsasən sidik turşusundan ibarət olan konkret

Urolitiaz (*urolithiasis*) – *bax*: böyrək daşı xəstəliyi

Urologiya (yun. *uro* sidik+ yun. *logos* elm) – klinik təbabətin sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəliklərini, onların diaqnostikasını, müalicə və profilaktikasını öyrənən sahəsi

Uroloq – sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəliklərini, onların diaqnostikasını, müalicə və profilaktikasını öyrənmək üzrə ixtisaslaşan həkim

Urometr (yun. *uro* sidik+ *metreo* ölçmək) – sidiyin xüsusi çəkisini təyin etmək üçün cihaz

Uropepsin (*uropepsin*) – pepsinogenin sidiklə dəyişilmədən xaric olan hissəsi

Uropepsinogen (*uropepsinogen*) – *bax*: uropepsin

Uroproteinoqramma (*uro+ prote-in* zülal+ yun. *gramma* yazma) – elektroforez metodu ilə sidikdə olan zülalların tərkibinin təyin edilməsi nəticəsində alınan əyri

Urorentgenokinematografiya – orqanizmə kontrast maddə yeridildikdən sonra sidik yollarının rentgen filminin çəkilməsi

Urorentgenoskopiya – uroqrafiya prosesi zamanı sidikçixarıcı yolların rentgenoskopiyası

Urosepsis (*urosepsis*) – sidik sistemi orqanlarındakı iltihab ocağından yayılan sepsis

Urostaz (*urostasis*) – sidiyin sidik yollarında ləngiməsi, stazi

Urostereorentgenoqrafiya – uroqrafiya zamanı sidik yollarının stereorentgenoqrafiyası

Urostratiqrafiya – uroqrafiya zamanı böyrək və sidik yollarının tomoqrafiya müayinəsi

Urosulfan (*urosulfanum*) – sulfanilamid preparatı, qram «+» və qram «-» bakteriyalara effektiv təsiri var

Urso və de Fabi əməliyyatı – sidik axarının nazik bağırsaqla əvəz edilməsi plastik əməliyyatı

Uşaq epidemik iflici (*paralysis infantilis epidemica*) – *bax*: poliomielit

Uşaq xəstəlikləri – *bax*: pediatriya

Uşaq oftalmologiyası – oftalmologiyanın uşaqlarda gözün quruluş və xüsusiyyətlərini, xəstəliklərin əmələ gəlmə səbəblərini və gedişini öyrənən bölməsi

Uşaq papullos övrəsi (*uriticaria infantum papulosa*, sin. *strophulus infantum*) – *bax*: uşaq qaşınma xəstəliyi

Uşaq sanatoriyası – 1 yaşından 14 yaşına qədər olan uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş sanatoriya

Uşaq serebral iflici (*paralysis infantilis cerebialis*) – mərkəzi sinir sisteminin perinatal proqressivləşən zədələnməsi nəticəsində yaranan hərəkəi pozğunluqlar qrupu

Uşaq spinal iflici (*paralysis infantilis spinalis*) – *bax*: poliomielit

Uşaq yaşlarının ailəvi spinal amiotrofiyası (*hereditary spinal amyotrophy*) – *bax*: irsi spinal amiotrofiya

Uşaqlığın antepozisiyası (*antepositio uteri*) – uşaqlığın çanaq oxuna nəzərən önə yerdəyişməsi

Uşaqlığın anteversiyası (*anteversio uteri*) – uşaqlıq cismnin çanaq oxuna nəzərən önə doğru yerdəyişməsi

Uşaqlığın ekstirpasiyası (*exstirpatio uteri*) – *bax*: histeroektomiya

Uşaqlığın fibromioması

Uşaqlığın fibromioması (*metrofibroma*) – uşaqlığın saya əzələ toxuması və fibroz birləşdirici toxumasından yaranan xoşxassəli şiş

Uşaqlığın fleksiya (*metrocampsis*) – uşaqlıq cisminin əyriliyi

Uşaqlığın ventrofiksayası (*ventrofixatio*) – *bax*: laparohisteropeksiya

Uşaqlıq borusu (*tuba uterina*; *sin.* Fallop borusu) – silindrəbənzər uzun boru şəklində cüt üzvlərdən olub, uşaqlığın yan tərəfində, enli bağın yuxarı kənarında yerləşir

Uşaqlıq borusu saçaqları (*fimbria tubae uterinae*) – yumurta hüceyrənin boru daxilində hərəkətini təmin edən, uşaqlıq borusu qıfının kənarının çoxsaylı çıxıntıları

Uşaqlıq boynu kanalı (*canalis servicis uteri*) – uşaqlıq yolunu uşaqlıq boşluğu ilə birləşdirən kanal

Uşaqlıq boynunun diatermoekssiziyası (*diathermoxcisio cervicis uteri*) – uşaqlıq boynundan ilgəkşəkilli diatermokoaqulyator vasitəsi ilə biopsiyanın götürülməsi

Uşaqlıq-cift apopleksiyası (*apoplexia uteroplacentalis*) – ciftin vaxtından qabaq qopması zamanı uşaqlıq divarına geniş qansızma

Uşaqlıq melanodermiyası (*melanodermia uterina*) – *bax*: hamiləlik xloazması

Uşaqlıq yolunun epitelioması (*epithelioma malignum*) – *bax*: uşaqlıq yolunun karsinoması

Uve – (*uvea*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, gözün damarlı qışasına aid olan mənasını verir

Uveit (*uveitis*; *yun.* *uvea* üzüm salxımı) – göz alması damarlı qışasının iltihabı ilə xarakterizə olunan xəstəlik
Allergik uveit (*uveitis allergica*) – allergik reaksiya fonunda inkişaf edən uveit

Arxa uveit (*uveitis posterior*) – *bax*: xorioidit

Birincili uveit (*uveitis primaria*) – gözdə digər xəstəliklər olmadan ilkin olaraq inkişaf edən uveit

Fakogen uveit (*uveitis phagogen*) – zədələnmiş və ya kapsulu distrofik dəyişikliyə uğramış büllurun zülallarına göz alması damarlı qışasının toksiko-allergik reaksiyası nəticəsində inkişaf edən uveit

Hipertenziv uveit (*uveitis hypertensiva*) – gözdaxili təzyiqin qalxması ilə birgə təzahür edən uveit

Xroniki uveit (*uveitis chronica*) – uzungedişli, əksər hallarda ikincili qlaukoma ilə nəticələnən, görmə qabiliyyətinin zəifləməsinə, ağır hallarda isə korluğa səbəb olan uveit

İkincili uveit (*uveitis secundaria*) – digər göz xəstəliklərinin ağırlaşması kimi inkişaf edən uveit

İrinli uveit (*uveitis purulenta*) – damarlı qışaya irinli infeksiya törədicisinin daxil olması nəticəsində inkişaf edən uveit

Kəskin uveit (*uveitis acuta*) – qəfil başlanğıcı, ekssudatın gözün ön kamerasına və şüşəyəbənzər cismə toplanması ilə xarakterizə olunan uveit

Qranulematoz uveit (*uveitis granulomatosa*) – iltihabi qranulemaların inkişaf etməsi ilə xarakterizə olunan uveit

Metastatik uveit (*uveitis metastatica*) – patogen mikrobların metastazlaşması nəticəsində meydana çıxan uveit

Müştərək simpatik uveit (*uveitis sympathica*) – bir göz almasının dəlib- keçən yaralanması zamanı digər gözdə simpatik oftalmiyanın təzahür forması kimi inkişaf edən uveit

- Odontogen uveit** (uveitis odontogena) – ilkin iltihab ocağının diş və ya çənələrdə olması ilə xarakterizə olunan uveit
- Ön uveit** (uveitis anterior) – bax: iridosiklit
- Periferik uveit** – kirpikli cismin və damarlı qışanın periferik nahiyyəsinin iltihabı
- Revmatik uveit** (uveitis rheumatica) – revmatizm zamanı inkişaf edən uveit
- Simpatik uveit** (uveitis sympathica) – bir göz almasının zədələnməsi zamanı digər gözdə simpatik oftalmiyanın təzahür forması kimi inkişaf edən uveit
- Sinusogen uveit** (uveitis sinusogena) – ilkin iltihab ocağının burunət-rafı ciblərdə yerləşdiyi uveit
- Tam uveit** – gözün torlu qışasının bütün nahiyyələrinin iltihabı
- Travmatik uveit** (uveitis traumatica) – göz almasının zədələnməsi nəticəsində inkişaf edən uveit
- Vərəm uveiti** (uveitis tuberculosa) – vərəm etiologiyalı, ağır gedişli metastatik uveit
- Zülal-anaflaktik uveit** – bax: fakogen uveit
- Uveomeningeal sindrom** (*syndromum uveomeningeale*) – uveit və meningeal sindromun birgə təzahür etməsi ilə əlaqədar olan sindromların ümumi adı
- Uveoparotit** (*uveoparotitis*) – ikitərəfli parotit və uveitin birgə təzahür etdiyi, üz sinirinin iflici və diplopiya ilə müşayiət olunan naməlum etiologiyalı xəstəlik
- Uveopatiya** (*uveopathia*) – gözün damarlı qışasının qeyri-iltihabi xəstəliklərinin ümumi adı
- Uyoviridin** (*ujoviridin*) – böyrəyin, ürək-damar sisteminin, qaraciyərin funksional vəziyyətini öyrənmək üçün diaqnostik vasitə
- Uzaq Şərq leptospirozu** – bax: sarılıqsız leptospiroz
- Uzaqdangörmə** (*hypermetropia*) – işıq şüalarının fokus nöqtəsinin torlu qışadan arxada olması
- Uzaqlaşdırıcı sinir** (*abdugens nervus*) – başlanğıcını IV mədəciyin dibində yerləşən Varoliev körpüsündən götürən VI cüt kəllə-beyin siniri
- Uzun boyun simptomu** – qalxanabənzər qığırdaq-dilaltı sümük səhifəsinin dərialtı qopması, qırtlağın və udlağın dərialtı tamliğinin pozulması
- Uzunmüddətli insulinoterapiya** – insulinlə yaradılmış komanın bir neçə saata qədər davam etməsi
- Uzunmüddətli sıxılma sindromu** (*traumatic rhabdomyolysis*) – bədənin bütövlükdə və ya ayrı-ayrı hissələrinin ağır əşyalar arasında sıxılması nəticəsində meydana çıxan yerli (sıxılmış orqanın işemiyası) və ümumi (böyrək çatışmazlığı) əlamətlər
- Uzunsov beyin sindromu** (*syndromum medullae oblongatae*) – uzunsov beynin zədələnmələri zamanı bulbar iflicin alternədən bulbar sindromla birgə təzahür etməsi və qan dövranı və tənəffüs pozğunluğu
- Uzunsov beynin dorso-lateral sindromu** (*syndromum medullae oblongatae laterale*) – bax: Vallenberq sindromu
- Uzunsov beynin yan sindromu** – bax: Vallenberq sindromu
- Uzununa-eninə indeks** (*kepal index*) – bax: kəllə indeksi

Ü

Üç «A» sindromu – *bax*: Sereyski sindromu

Üç stəkan sınağı – sidiyin üç porsiyasının müayinəsi: I-ön uretranı, II-arxa uretranı, III-sidik kisəsini müayinə etməyə imkan verir

Üçbələk yastığı – budun anadangəlmə çıxığını müalicə etmək üçün vasitə

Üçlü sinir düyünü sindromu – *bax*: Qasser düyünü simptomu

Üçlü sinir sindromu (*syndromum ganglitriginini*) – üçlü sinirin zədələnmə tərəfində üz nahiyəsində ağrı, səthi hissiyyatın pozulması, çeynəmə əzələlərinin iflici, kon-yunktival və buynuz reflekslərinin itməsi

Üçtaylı qapağın atreziası (*atresia tricuspidæ*) – sağ qulaqcıqla mədəcik arasında əlaqənin olmaması ilə xarakterizə olunan anadangəlmə inkişaf qüsuru

Üçüncü qrup əlillik dərəcəsi – əmək qabiliyyətini öz sənəti üzrə itirmiş, lakin daha yüngül işdə və ya öz sənəti üzrə yüngülləşdirilmiş əmək şəraitində işləmək qabiliyyəti olan şəxslərin aid olduğu qrup

Üçüncü qurşaq-müşahidə – ikinci qurşağa bitişir və acıq su mənbələrinə nəzərdə tutulub

Üçüncü tip hiperlipidemiya – əsasən patoloji lipoproteidlərin meydana çıxması ilə xarakterizə olunan hiperlipidemiya

Üfüqi nistaqm (*nystagmus horizontalis*) – göz almasının sağdan- sola, soldan- sağa hərəkəti ilə gedən nistaqmı

Üfürmə üsulu – *bax*: insufflyasiya

Ümumi adaptasion sindrom (lat. *adaptatio* alışmaq) – *bax*: adaptasion sindrom

Ümumi alfa-terapiya (*alpha therapy*) – radon və onun məhsulları ilə ümumi dozalanmış şüalanmaya əsaslanan alfa-terapiya

Ümumi angiografiya (angiography, sin. vazoqrafiya, yun. *angeion* damar+ *grapho* yazmaq, qeydə almaq) – kontrast maddənin kateter vasitəsilə venadaxili və ya Ağciyər kötüyünə yeridilməsi ilə kiçik qan dövranının angiografiya müayinəsi

Ümumi alopesiya – başın tüklü hissəsinin geniş sahəsində saçların patoloji tökülməsi

Ümumi burun yolu (*m.n. communis, gemeinsamer nasengang*) – burun arakəsməsi ilə burun balıqçulaqlarının sonu arasında yerləşən burun boşluğunun medial hissəsi

Ümumi histologiya – histologiyanın, toxumaların quruluşu, inkişafı və funksiyalarının ümumi qanunauyğunluqlarını, təsnifatını və müayinə metodlarını öyrənən bölməsi

Ümumi irinli infeksiya – *bax*: sepsis
Ümumi məhkəmə-kimyəvi analiz – naməlum kimyəvi maddənin təyin edilməsi üçün aparılan məhkəmə-kimyəvi analiz

Ümumi öd axarı (*ductus choledocus*) – qaraciyərdaxili və öd kisəsi axarının birləşməsindən əmələ gəlir və onikibarmaq bağırsağın böyük məməciyinə açılır

Ümumi parazitologiya – parazitologiyanın parazit və sahibi arasındakı qarşılıqlı əlaqələri öyrənən bölməsi

Ümumi periferik damar müqaviməti (*total peripheral vascular resistance*) – böyük qan dövrəni damarlarının ümumi müqaviməti

Ümumi təyinatlı tibbi əmlak – gündəlik istifadə olunan ümumi tibbi əşyalar

Ürək (*cor*) – orta divar aralığında ürək kisəsinin içərsində yerləşən qan-damar sisteminin fibroz-əzələvi boşluqlu orqanı

Ürək astması (*asthma cardiale*) – xroniki ürək çatışmazlığının kəskinləşməsi və ya ürəyin sol hissəsinin çatışmazlığı zamanı meydana çıxan təngnəfəslik və bəlgəm tutması

Ürək beli – ön proyeksiyada aparılan rentgen müayinədə ürək kölgəsi və iri damarların sərhədində aşkar olunan daralma

Ürək-arterial intervalı (*cardioarterial interval*) – *bax*: kardioarterial interval

Ürək çatışmazlığı (*insufficiencia cordis*) – ürəyin nasos funksiyasının zəifləməsi nəticəsində yaranan qan dövrəni pozğunluğu

Gizli ürək çatışmazlığı (*i. c. latens*) – *bax*: ürək fəaliyyətinin subkompensasiyası

Ürək döyənəyi – infarkt nəticəsində miokardda əmələ gələn çapıq

Ürək enerqometri (*energometer*, sin. Xristen enerqometri) – arteriyanın müəyyən nahiyyəsində nəbz dalğasının enerjisini ölçmək üçün manometrik cihaz

Ürək enerqometriyası (yun. *energeia* fəaliyyət, hərəkət + *metreo* ölçmək) – ürək fəaliyyətinin arteriyanın müəyyən nahiyyəsində nəbz dalğasının enerjisinin ölçülməsi yolu ilə qiymətləndirilməsi

Ürək fəaliyyətinin subkompensasiyası – hemodinamikanın sakitlik və həmin xəstə üçün adi olan fiziki gərginlik zamanı kompensator

mexanizmlərin mobilizasiyası nəticəsində normada qalması

Ürək indeksi (*cardiac index*) – ürəyin dəqiqəlik həcmnin bədən səthinə olan nisbətinin göstəricisi

Ürək köynəyi (*heart sac*) – *bax*: perikard

Ürək kütlüyü (*obtusio cardiaca*) – ürəyin döş qəfəsinə yaxın yerləşdiyi nahiyələrdə perkutor səsin qısalması

Böyük ürək kütlüyü – *bax*: nisbi ürək kütlüyü

Dərin ürək kütlüyü – *bax*: nisbi ürək kütlüyü

Kiçik ürək kütlüyü – *bax*: mütləq ürək kütlüyü

Mütləq ürək kütlüyü (*o. cardiaca absoluta*) – yavaş perkussiya zamanı aşkar olunan ürək kütlüyü (bu ürəyin ağciyərlərlə örtülməmiş hissəsinin proyeksiyasına müvafiq gəlir)

Nisbi ürək kütlüyü (*o. cardiaca relativa*) – qabırğalararası sahədə, sagittal istiqamətdə qəfil perkussiya zamanı aşkar olunan ürək kütlüyü (bu ürəyin ağciyərlərlə örtülmüş hissəsinin proyeksiyasına müvafiq gəlir)

Səthi ürək kütlüyü – *bax*: mütləq ürək kütlüyü

Ürək qapağı çatışmazlığı (*insufficiencia valvae cordis*) – ürək qapağının qanın geriye axınının qarşısını effektiv ala bilməməsi

Anadangəlmə qapaq çatışmazlığı (*i. valvae congenita*) – ürəyin inkişaf qüsuru nəticəsində meydana çıxan qapaq çatışmazlığı

Aterosklerotik qapaq çatışmazlığı (*i. valvae atherosclerotica*) – qapaq taylarının ateroskleroz nəticəsində deformasiyaya uğraması səbəbin-

dən meydana çıxan qapaq çatışmazlığı

Funksional qapaq çatışmazlığı (*i. valvae functionalis*) – bax: nisbi qapaq çatışmazlığı

İkincili qapaq çatışmazlığı (*i. valvae secundaria*) – bax: nisbi qapaq çatışmazlığı

Kəskin qapaq çatışmazlığı (*i. valvae acuta*) – miokard infarktı, zədələnmələr zamanı qapaq taylarının deformasiyası və ya məməyəbənzər əzələnin çırılması nəticəsində qapağın perforasiyası zamanı meydana çıxan kəskin qapaq çatışmazlığı

Nisbi qapaq çatışmazlığı (*i. valvae relativa*) – ürək, aorta və ağciyər arteriyası mənfəzinin genişlənməsi nəticəsində qapağın dəliyi tam qapaya bilməməsi nəticəsində meydana çıxan kəskin qapaq çatışmazlığı

Travmatik qapaq çatışmazlığı (*i. valvaetraumatica*) – mexaniki zədələnmələr zamanı qapaq taylarının perforasiyası və ya digər deformasiyaları zamanı meydana çıxan qapaq çatışmazlığı

Üzvi qapaq çatışmazlığı (*i. valvae organica*) – qapaq taylarının deformasiyası nəticəsində meydana çıxan qapaq çatışmazlığı

Ürək qüsuru (*vitium cordis*) – ürək qapaqlarının dəliklərinin, arakəsmələrinin və ürəklə əlaqəli iri damarların anadangəlmə və ya qazanılmış quruluş anomaliyası

Afonik ürək qüsuru (*v. cordis aphonicum*) – auskultativ dəyişiklik aşkar edilməyən ürək qüsuru

Ağ ürək qüsuru – sianoz verməyən anadangəlmə ürək qüsuru

Anadangəlmə ürək qüsuru (*v. cordis congenitum*) – dölün inkişaf qüsuru ilə əlaqədar olan ürək qüsuru

Göy (qara) ürək qüsuru – nəzərəçarpan sianozla gedən anadangəlmə ürək qüsuru

Kombinəlunmuş ürək qüsuru – hər hansı bir qapaq çatışmazlığının o qapağa müvafiq dəliyin daralması ilə bərgə təsadüf olunduğu ürək qüsuru

Lal ürək qüsuru – afonik ürək qüsuru

Mitral ürək qüsuru (*v. cordis mitrale*) – sol qulaqcıq-mədəcik dəliyinin daralması və ya sol qulaqcıq-mədəcik qapağının çatışmazlığı ilə gedən qazanılmış ürək qüsuru

Papillyar ürək qüsuru (*v. cordis papillare*) – sol mədəcik-qulaqcıq qapağının vətərlərin zədələnməsi və ya papillyar əzələlərin infarktı nəticəsində meydana çıxan qüsür

Revmatik ürək qüsuru (*v. cordis rheumaticum*) – revmatik endokardit nəticəsində meydana çıxan ürək qüsuru

Sifilitik ürək qüsuru (*v. cordis syphiliticum*) – sifilis zamanı aortal qapağın qummoz zədələnməsi nəticəsində meydana çıxan çatışmazlığı

Solğun ürək qüsuru – bax: ağ ürək qüsuru

Ürək miositi – ürək əzələsinin hüceyrələri

Ürək nevrozu (*neurosis cordis*) – bax: kardionevroz

Ürək ödemi (*oedema cardiacum*) – sol mədəcik çatışmazlığı zamanı bədənə aşağı nəhiyələrində yaranan durğunluq ödemi

Ürək ritminin aparıcısı (*cardiac pacemaker*) – bax: ürəyin avtomatizm ocağı

Ürək ritminin mənbəyi – bax: ürəyin avtomatizm ocağı

Ürək sayıqlaması (köh.) – *bax*: səyirici aritmiya

Ürək təngnəfəsliyi (*dyspnoe cardialis*) – ürək çatışmazlığı zamanı ağciyərlərdə yaranan qan durgunluğu səbəbindən ağciyər toxumasının elastikliyinə və tənəffüs səthinin azalması nəticəsində meydana çıxan təngnəfəslik

Ürək-ağciyər aparatı – süni qan dövrənə aparatı

Ürək-ağciyər çatışmazlığı (*insufficiencia cardiopulmonalis*) – xroniki sol mədəcik və sol qulaqcıq çatışmazlığı zamanı, ağciyər alveollarının patoloji dəyişikliyi nəticəsində xarici tənəffüs funksiyasının çatışmazlığı

Ürək-ağciyər sindromu – *bax*: ürək-ağciyər çatışmazlığı

Ürəkərxası sahə (*spatium retrocardiacum*) – *bax*: retrokardial sahə

Ürəkdaxili təzyiq (*tensio intracardica*) – ürəyin ritmik fəaliyyəti zamanı ürək boşluğunda yaranan və dəyişən təzyiq

Ürək-damar çatışmazlığı (*insufficiencia cardiovascularis*) – ümumi etiologiya və ya patogenezi ürək-damar çatışmazlığının birgə təzahürü

Ürək-damar vasitələri (*cardiovascularia*) – ürək və damar xəstəliklərində istifadə olunan dərman vasitələri (məs: kardiotonik, hipotenziv, antiangial, antiaritmik və s.)

Ürək-diafraqmal sindromu (*syndromum cardiodiaphragmaticum*) – diafraqmanın zədələnmələri zamanı ürək nahiyəsində ağrı və aritmiya

Ürəkdöyünmə (*palpitatio cordis*) – ürək fəaliyyətinin güclənməsi və ya tezləşməsi hissiyyatı

Ürəkgetmə (*syncope*) – *bax*: bayılma

Ürəküstü paraqanqlium (*paraganglium supracardiacum*) – aorta və ağciyər kötüyü arasındakı birləşdirici toxumada yerləşən paraqanqlium

Ürəkyanı kisə (*heart sac*) – *bax*: perikard

Ürəyin abdominalizasiyası (sin. abdominoperikardiostomiya) – xroniki koronar çatışmazlığı olan xəstələrdə perikard boşluğu ilə qarın boşluğu arasında cərrahi yolla anastomozun qoyulması

Ürəyin alternasiyası (*alternatio cordis*) – güclü yığılmaların zəif yığılmalarla mütəmadi olaraq növbələşməsi

Ürəyin anatomik oxu – ürəkdən keçən üç qarşılıqlı perpendikulyar şərti xətlərin ümumi adı

Ürəyin aortal qüsuru (*vitium cordis aorticum*) – aorta dəliyinin daralması və ya aortal qapağın çatışmazlığından ibarət qazanılmış ürək qüsuru

Ürəyin aorta-mitral qüsuru (*vitium cordis aortomitral*) – ürəyin sol mədəcik-qulaqcıq və aorta qapaqlarının qazanılmış qüsuru

Ürəyin aritmiyası (*arrhythmia cordis*) – ürək əzələsində oyanma impulslarının formalaşması və ötürülməsi pozğunluğu, normal sinus ritmindən istənilən kənara çıxma

Bradisistolik səyirici aritmiya (*aritmia fibrillaris bradysystolica*) – ürək döyüntülərinin normal və ya azalması, nəbz defisitinin isə olması, səyirici aritmiya

Daimi səyirici aritmiya (*arrhythmia fibrillaris perpetua*) – qulaqcıqların daimi olaraq səyirilməsi ilə xarakterizə olunan səyirici aritmiya
Ekstrasistolik aritmiya – *bax*: ekstrasistolika

Euritmik səyirici aritmiya (*arrhythmia fibrillaris eurhythmica*) – mədəciklərin yığılmalarının 1 dəqiqədə 60-80 (yəni norma daxilində) olması ilə xarakterizə olunan səyirici aritmiya

İridalğalı səyirici aritmiya – EKQ-də iri və nadir görsənən qulaqcıq səyiriməsi, dişciklərinin olması ilə xarakterizə olunan səyirici aritmiya (qulaqcıqlarının gərginliyi ilə ürək qüsuru olan xəstələrdə müşahidə olunur)

Kiçikdalğalı səyirici aritmiya – əsasən kardioskleroz zamanı müşahidə olunan, EKQ-sində tez-tez və kiçik dalğalar şəklində təzahür edən qulaqcıqların səyiriməsi ilə xarakterizə olunan səyirici aritmiya

Paroksizmal aritmiya (*arrhythmia paroxysmalis*) – qəfil meydana çıxan və qəfil də keçib-gedən aritmiya

Paroksizmal səyirici aritmiya (*arrhythmia fibrillaris paroxysmalis*) – tutmaşəkilli gedişi ilə xarakterizə olunan, tutmalar arası dövrdə düzgün sinus ritmi ilə təzahür edən səyirici aritmiya

Postkonversiyon aritmiya (lat. *post* sonra+ *conversio* qan dövrəni) – səyirici aritmiyası olan xəstələrdə sinus ritmi bərpa olunduqdan sonra qulaqcıqların səyiriməsi və paroksizmal taxikardiya şəklində təzahür edən aritmiya

Səyirici aritmiya (*arrhythmia fibrillaris*) – qulaqcıqların fibrilyasiyası və mədəciklərin yığılma gücü ilə ürək yığılmaları arasında intervalın reqlyasiyasının tam pozulması ilə xarakterizə olunan aritmiya

Səyirici bradiaritmia – bax: bradistolik səyirici aritmiya

Sinus aritmiyası (*arrhythmia sinusosa*) – əsasən parasimpatik reqlyasiyanın dəyişikliyi nəticəsində sinus-qulaqcıq döyünündə avtomatik ürək ritminin pozulması

Tam aritmiya (*arrhythmia completa*) – bax: səyirici aritmiya

Taxisistolik səyirici aritmiya (*arrhythmia fibrillaris tachysistolica*) – sakitlik vəziyyətində ürək yığılmalarının 1 dəqiqədə 90-dan çox olması və nəbz defisiti ilə xarakterizə olunan səyirici aritmiya

Tənəffüs aritmiyası (*arrhythmia respiratoria*, sin. Qerinq fenomeni) – azan sinirin tonusunun dəyişməsi nəticəsində nəfəsalma zamanı ürək yığılmalarının artması və nəfəsvermə zamanı azalması ilə xarakterizə olunan sinus aritmiyası

Ürəyin atrioventrikulyar ritmi (anat. *atrium* ürək qulaqcığı + *ventriculus* mədəcik) – ritmin aparıcısının qulaqcıqda və ya qulaqcıq-mədəcik döyününün bilavasitə yaxınlığında yerləşdiyi və bradikardiya ilə meydana çıxan ürək aritmiyasının olması

Ürəyin autostimuləsi – bax: ürəyin atrioventrikulyar stimuləsi

Ürəyin avtomatizm ocağı (*cardiac pacemaker*) – miokardın ritmik impulslarını oyanıqlığa çevirməklə ürək yığılmasını yaradan hissəsi

Ürəyin boylama anatomik oxu – ürəyin zirvəsindən əsasına doğru mərkəzindən keçərək çəkilmiş anatomik oxu

Ürəyin dekstropozisiyası (*dextropositio cordis*) – ürəyin, ürəkdənkənar faktorların təsiri nəticəsində döş qəfəsinin sağ tərəfində yerləşməsi (sağtərəfli ateletkəz, soltərəfli eksudativ plevrit)

Ürəyin dilatasiyası (*dilatatio cordis*) – ürəyin genişlənməsi

Ürəyin qalxan dilatasiyası (*dilatatio cordis ascendens*) – ürəyin qulaqcıqdan mədəciyə doğru istiqamətlənərək inkişaf etmiş dilatasiyası

Ürəyin kompensator dilatasiyası (*dilatatio cordis compensatoria*) – bax: ürəyin tonogen dilatasiyası

Ürəyin konsentrik dilatasiyası (*dilatatio cordis concentrica*) – bax: ürəyin tonogen dilatasiyası

Ürəyin düyünlü ritmi (*atrioventricularrhythm*) – bax: ürəyin atrioventrikulyar ritmi

Ürəyin elektrik mövqeyi – ürəyin normal vəziyyətdə döş qəfəsində yerləşməsinə uyğun olan elektrokardiografik əlamətlərin məcmusu

Ürəyin elektrik stimulyasiyası (sin. kardiostimulyasiya, *cardiac stimulation*) – elektrokardiostimulyatorlar tərəfindən ötürülmüş impulsların təsirindən miokardın ritmik oyanması

Ürəyin asinxron stimulyasiyası – impulsların tezliyinin başlama və bitmə vaxtının stimulyasiyanı aparan şəxs tərəfindən müəyyən edilməsi ilə aparılan stimulyasiya

Ürəyin atrioventrikulyar stimulyasiyası – hər impulsun endokardial EKQ-də P dişinin qeydə alınmasından sonra avtomatik olaraq hasil olması ilə xarakterizə olunan sinxron stimulyasiya

Ürəyin daxili stimulyasiyası – elektrokardiostimulyatorun xəstənin bədəninə implantasiya edilməsi ilə icra olunan stimulyasiya

Ürəyin ekstrakorporal stimulyasiyası – bax: ürəyin xarici stimulyasiyası

Ürəyin elektrik stimulyasiyası – elektrokardiostimulyatorlar tərəfindən ötürülmüş impulsların təsirindən miokardın ritmik oyanması

Ürəyin endokardial stimulyasiyası – venalar vasitəsi ilə ürəyin sağ boşluğuna ötürülmüş elektrod vasitəsi ilə həyata keçirilən ürəyin xarici stimulyasiyası

Ürəyin «gözləyən» stimulyasiyası – bax: ürəyin «tələbata görə» stimulyasiyası

Ürəyin xarici stimulyasiyası – elektrokardiostimulyator xəstənin bədənindən xaricdə olarkən icra olunan stimulyasiya

Ürəyin intrakorporal stimulyasiyası – bax: ürəyin daxili stimulyasiyası

Ürəyin ləngidilmiş stimulyasiyası – ürək mədəciklərinin yığılma tezliklərinin azalmasına səbəb olan ürək stimulyasiyası

Ürəyin sinxron stimulyasiyası – impulsların ötürülməsinin ürək tsiklinin fazaları ilə və EKQ-nin dişlərinə əsasən, sinxronlaşdırıldığı ürək stimulyasiyası

Ürəyin sürüşən stimulyasiyası – impulsların tezliyini qulaqcıq və mədəciklərin öz yığılma tezliklərindən fərqli olduğu ürək stimulyasiyası

Ürəyin tezləşmiş stimulyasiyası – ürək mədəciklərinin yığılma tezliklərinin artmasına səbəb olan ürək stimulyasiyası

Ürəyin «tələbata görə» stimulyasiyası – aritmiyanın əmələ gəlməsindən və bitməsindən asılı olaraq avtomatik olaraq müəyyən olunan sinxron ürək stimulyasiyası

Ürəyin gərginlik sindromu – həddən artıq fiziki gərginlikdən sonra in-

Ürəyin gətirici sisteminin

kişaf edən ürəyin müxtəlif ritm və keçiricilik pozğunluqları ilə xarakterizə olunan patoloji vəziyyət

Ürəyin gətirici sisteminin izlənilməsi – bax: Lenegr xəstəliyi

Ürəyin heterotop avtomatizm ocağı (*heterotopic automatism*) – ürəyin avtomatizm ocağının qulaqcıq-məddəcik düyünündən kənarda yerləşməsi (ürəyin patoloji ritmlərinin mənbəyi)

Ürəyin hiperdinamiası (*hyperdynamia cordis*) – ürək əzələlərinin yığılmasının və ürəyin işinin artması (diffuz toksiki zob, ürək qüsurları, sağlam adamlarda isə fiziki yükün artması zamanı müşahidə olunur)

Ürəyin idioventrikulyar ritmi (*ritmo idioventricolare*, yun. *idios* şəxsi+ anat. *ventriculus* məddəcik) – ritmin aparıcısının məddəikdə yerləşdiyi heterotop ürək ritmi

Ürəyin izlənilməmiş kalsifikasiyalı aortal qüsuru (*calcinosis valvae aortae isolata*) – aortal qapağın təydlərinin kalsinozu ilə xarakterizə olunan aortal ürək qüsuru

Ürəyin köndələn anatomik oxu – ürəyin boylama və sağ məddəciyin xarici divarından sol məddəciyin xarici divarına çəkilməmiş oxuna perpendikulyar olan anatomik oxu

Ürəyin mürəkkəb qüsurları – bax: müştərək ürək qüsurları

Ürəyin nomotop avtomatizm ocağı (yun. *nomos* qanun + *topos* yeri) – ürəyin avtomatizm ocağının qulaqcıq-məddəcik düyünündə yerləşməsi (ürəyin fizioloji ritmlərinin mənbəyi)

Ürəyin ön-yan anatomik oxu – ürəyin boylama və köndələn oxlarına perpendikulyar olan anatomik oxu

Ürəyin sinistroversiyası (*sinistroversio cordis*) – ürək zirvəsinin döş sümüyü arxasında üfqi səthdə bədənə orta xəttinə yaxın yerləşməsindən ibarət inkişaf anomaliası (adətən bu vəziyyət ürək qüsurları ilə müşayiət olunur)

Ürəyin sinus ritmi – ritmin aparıcısının sinus-qulaqcıq düyünündə yerləşdiyi ürək ritmi

Ürəyin tamponadası (*tamponade cardiac*) – perikard boşluğuna yığılmış qan və ya ekssudatla ürəyin sıxılması

Üz göstəricisi – bax: üz indeksi

Üz indeksi – üzün hündürlüyünün almacıqların diametrinə olan nisbətinə göstərən antropoloji göstərici

Üz kəllə quruluşu (*cranium viscerale*) – kəllənin üz hissəsinin sümük əsasını əmələ gətirən hissəsi

Üz paraspazmı (*paraspasmus facialis*) – əsasən ensefalitin nəticəsi olaraq üz əzələsinin periodik təkrarlanan simmetrik tonik yığılması

Üz siniri kanalı (*canalis nervi facialis*; sin. Fallop kanalı) – gicgah sümüyünün daşlıq hissəsində olan ən uzun və geniş kanal olub, daxili qulaq keçəcəyinin dibindən başlayır; əvvəlcə üfqi istiqamətdə arxadan önə, sonra isə bayıra doğru gedir

Üzən göz simptomu (*floating eyes sign*) – baş beynə qansızlıqlar zamanı komatoz vəziyyətdə olan xəstənin göz almacıqlarının ləng horizontal assosə olunmamış hərəkəti

Üzəngi (*stapes*) – orta qulağın təbil boşluğunda yerləşən qulaq sümük-cüyü

Üzənginin interpozisiyası (*stapes interposition*) – bax: Porttman əməliyyatı

Üzənginin mobilizasiyası (*mobilisatio stapedis*) – daxili qulaq sümüklərinin hərəkətinin bərpa edilməsi cərahi əməliyyatı (otoskleroz və adgeziv orta otit zamanı icra olunur)

Üzqırxma simptomu – daxili yuxu arteriyası hovuzunda beyin qan dövranının keçib- gedən pozğunluğu zamanı üzünü qırxan xəstənin başını eyni zamanda yana döndərərək arxaya əydikdə üzqırxan alətin əlindən düşməsi

Üzülmə, yorulma (*defatigatio*) – orqanizmin və ya ayrı-ayrı orqanların öz funksiyalarını normal yerinə yetirə bilməyəcək dərəcədə yorulması

Alimentar üzülmə – bax: alimentar distrofiya

Gecikmiş pubertat üzülməsi – bax: Kilin xəstəliyi

Postparoksizmal üzülmə – epileptik tutmadan sonra zəiflik, baş ağrısı, düşüncə nitqin pozulması ilə xarakterizə olunan keçib- gedən üzülmə

Pubertat üzülmə – daxili sekresiya vəzilərinin hiperfunksiyası nəticəsində cinsi yetişkənlik dövründə inkişaf edən üzülmə

Travmatik üzülmə – uzunmüddətli iltihabla ağırlaşmış travmadan sonra inkişaf edən, çəki itirilməsi, hipoproteinemiya, reaktivliyin enməsi və trofik pozğunluqlarla xarakterizə olunan üzülmə

Yanıq üzülməsi – uzun müddət irinləmə nəticəsində yanıq xəstəliyinin üçüncü dövründə baş verən travmatik üzülmə

Yara üzülməsi – bax: travmatik üzülmə

Üzümlə müalicə – su-duz mübadiləsini tənzimləmək üçün çox miqdarda üzüm və ya üzüm şirəsinin qəbuluna əsaslanan dietoterapiya

Üzün bədxassəli qranuleması (*granuloma faciei malignum*) – bax: Vudsun bədxassəli burun qranuleması

Üzün çəp yarığı (*coloboma faciei*) – yan alın çıxıntısının əng çıxıntısı ilə bitişməməsi nəticəsində göz yaşı-burun kanalının açıq qalması nəticəsində inkişaf edən anomaliya

Üzün ikiləşməsi (*diprosopus*) – inkişaf anomaliyası: kəllə boşluğu tək olduğu halda başın ön hissəsinin ikiləşməsi

Üzün köndələn yarığı – bax: böyükəğızlıq

Üzün orta fetal qranuleması (*lethal midline granuloma*) – bax: Vudsun bədxassəli burun qranuleması

Üzün yarılməsi (*prosoposchisis*) – bax: üzün çəp yarığı

Üzüyəbənzər qığırdaq (*cartilago cricoidea*) – qırtlaq əsasında yerləşən formaca üzüyə bənzəyən, qırtlağın skeletini əmələ gətirən qığırdaqlardan biri

V

«**Venera boyunbağısı**» (*morbus venerus*) – sifilitik leykoderma

Vardenburg simptomokompleksi (P.J. Waardenburg, 1886- 1979, holland oftalmoloq) – göz qapaqlarının daxili bucaqlarının və göz yaşı nöqtələrinin gicgah istiqamətində yerdəyişməsi, enli burun kökü, qaş qövslərinin orta hissəsinin hipert-

Vaginal histerektomiya

rofiyası, gözün qüzehli qışasının müxtəlif rəngli olması, lal-karlıq

Vaginal histerektomiya (*vagynal hysterectomy*) – uşaqlığın vaginal ekstripiyası

Vaginal kultura (*vaginae cultura*) – uşaqlıq yolu ifrazatının əkilməsindən alınan kultura

Vaginit (*vaginitis*, sin. kolpit) – uşaqlıq yolunun iltihabı

Vaginizm (*vaginismus*) – sirin sistemi ilə əlaqədar olaraq uşaqlıq yolunun spastik yığılması

Vaginofiksə (*vaginofixatio*, sin. vaginopeksiya, kolpopeksiya) – uşaqlıq yolu divarlarının təsbit edilməsi

Vaginofobiya (*vaginophobia*) – qadın cinsiyyət orqanlarından patoloji qorxu

Vaginoqrafiya (*vagino-* + yun. *grapho* yazmaq, təsvir etmək) – uşaqlıq yolunun rentgen müayinəsi

Vaginopeksiya (*vaginopexia*) – bax: vaginofiksasiya

Vaginoplastika – uşaqlıq yolunun plastikasi

Vaginoskopiya (*vagino-* + yun. *skopeo* müşahidə etmək, kolposkopiya) – uşaqlıq yolunun müayinəsi

VAGR sindromu – Vilms şişi, ağır kəmliyin, sidikçıxarıcı yolların anomaliyasından ibarət simptom-kompleks

Vahimə – qəflətən kəskin yaranan, intensiv həyəcan tutmaları olan qorxu ilə əlaqədar meydana çıxan vəziyyət

Vaxtındanqabaq letallıq – xəstəxanaya daxil olmuş xəstələrin I-ci sutka ərzində ölüm sayının xəstəxanaya daxil olmuş ümumi xəstələrin sayına nisbətini göstərən statistik göstərici

Vakkafobiya – inəklərdən patoloji qorxu

Vaksin areaktogenliyi – vaksində əlavə təsirlərin olmaması (hərərət, allergik reaksiyalar)

Vaksin (*vaccinum*) – diri və ölü mikroorqanizmlərin kulturasından alınmış preparat

Antirabik vaksin (v. *antirabicum*) – quduzlığa qarşı vaksin

Solk vaksini – polimielit vaksini

Vaksinasiya (*vaccinatio*) – peyvənd etmək, vaksin tətbiq etmək

Profilaktik vaksinasiya – epidemiyalar zamanı aparılan qoruyucu vaksinasiya

Vaksinotor (*vaccinator*) – peyvənd etmək üçün alət

Vaksinq (ing. *wax* mum) – isti mum vasitəsi ilə aparılan epilyasiya

Vaksinofobiya (*vaccinophobia*) – peyvəndlərdən patoloji qorxu

Vaksinoterapiya (*vaccinotherapy*) – vaksinlə müalicə

Vakuol (*vacuola celularis*) – adətən maye möhtəviyyətli qovuqşəkilli hüceyrə əlavəsi

Vakuol degenerasiya (*vacuolar degeneration*) – degenerativ proseslər nəticəsində nüvənin büzüşərək məhv olması, vakuollarla əvəz olması

Vakuol nefropatiyası (*nephropathia vacuolaris*) – böyrək kanalcığı epitelinin sulu distrofiyası

Vakuom pasterizasiyası – südün yüksək təzyiq altında qızdırılmış vakuom kamerasında zərərsizləşdirilməsi üsulu

Vaqolitik maddələr – azan sinirin funksiyasını zəiflədən maddələr

Vaqosimpatik blokada (*vagus sympathikus blockade*) – bax: vaqosimpatik novokain blokadası

Vaqotomiya (*vagotomia*) – xora xəstəliyinin müalicəsi məqsədilə azan sinir və onun ayrı-ayrı şaxələrinin kəsilməsi cərrahi əməliyyatı

Vaqotoniya (*vagotonia*) – vegetativ sinir sisteminin parasimpatik hissəsinin tonusunun simpatik hissənin tonusundan üstün olması

Vaqotrop maddələr – azan sinirə təsir edən maddələr

Vaqus nəbzi – azan sinirin arxa nüvəsinin tonusunun artması zamanı müşahidə olunan nəbzin sayının azalması

Valdenstrem xəstəliyi (L. Waldenström, 1906, isveç terapevt) – makroqlobulimeniya

Valdeyerin limfatik həlqəsi (H. W. G. Waldeyer, 1836- 1921, alm. anatom) – *bax*: limfatik udlaq həlqəsi

Valqus (*valgus*) – xaricə çevirilmiş

Vallenberq sindromu (A. Wallenberg, 1862-1949, alm. həkim) – uzunsov beynin arxa lateral şöbələrinin zədələnməsi zamanı qusma, başgicəllənmə, nistaqm, zədələnməmiş tərəfə yığılmağa meyllilik, udqunmanın çətinləşməsi, yumşaq damağın parezi, səs tellərinin iflici

Vallenberq-Babinski-Najot sindromu (A. Wallenberg; J. F. F. Babinski, 1857-1932, frans. nevropatoloq; J. Nageotte, 1866- 1948, frans. qistoloq) – arxa-aşağı beyincik arteriyasının sıradan çıxması zamanı əks tərəfdə hiposteziya, keçici hemiparez, angioektaziya, yumşaq damağın, udlağın və səs tellərinin iflici, qusma, nistaqm və baş gicəllənmə

Vallenberqin damar sindromu (A. Wallenberg) – *bax*: Vallenberq sindromu

Vallenberq-Zaxarçenko sindromu (A. Wallenberg; M. A. Захарченко, 1879- 1953, sov. nevropatoloq) – yumşaq damağın və səs tellərinin iflici, əsnək və qırtlağın anesteziyası, üzdə hissiyyatın pozulması və beyincik yolları zədələndikdə zədələnmə nəhiyəsində hemiataksiya, uzunsov beyin zədələndikdə tənəffüs pozğunluğu, zədələnmənin əks tərəfində hemipleziya, termanesteziya

Valsalva sınağı (A. M. Valsalva, 1666-1723, ital. anatom və cərrah) – yuxarı tənəffüs yollarında havanın yüksək təzyiqini yaratmaqla eşitmə borusu keçiriciliyinin müayinəsi

Valter-Büel üçlüyü (H. Walter-Buel, 1951) – yaddaşın zəifləməsi, qavramanın pisləşməsi, əsəblərin cıllanması ilə təzahür edən psixi-orqanik sindrom

Valvulit (*valvulitis*) – ürək qapaqlarının əmələ gətirən toxumaların iltihabı

Diffuz valvulit (*valvulitis diffusa*) – *bax*: diffuz endokardit

Talalayev valvuliti (B. T. Талалаев, 1886- 1947, sov. patoloqanatom) – *bax*: diffuz endokardit

Van-Boqart-Xos sindromu (L. Van Bogaert, 1897, belçika nevropatoloqu) – akroosteoliz, əl və ayaqda balaca barmaqlar, dirsək sümüyünün distal hissəsinin hipoplaziyası, burun sümüklərinin, yanağın qalınlaşması, mikroqnatziya, oliqofreniya, dişlərin yerləşməsinin anomaliyası

Van-Buhem sindromu (F. S. Van Buhem, hol. həkim) – 10 yaşdan sonra eşitmə zəifliyinin artması, aşağı çənənin böyüməsi, üz sinirinin periferik iflici, görmə qabiliyyətinin tədricən zəifləməsi, ekzoftalm, kör-

Van-Boqart-Divri xəstəliyi

püçük sümüklərinin qalınlaşmasından ibarət anadangəlmə xəstəlik

Van-Boqart-Divri xəstəliyi – anadangəlmə poxkilodermiya, teleangiektaziya, nevroloji və psixi pozğunluqlar (*qıcolma tutmaları, ekstrapiramid pozğunluqlar və demensiya*) ilə təzahür edən angioma-tozlar qrupundan olan irsi xəstəlik

Van-der-Huve sindromu (I. Van der Hoeve, 1878-1952, hol. oftalmoloq; sin. Diqton sindromu, Spurvey sindromu, Eddoys sindromu) – ağrısız, skleranın mavi rəngdə olması, sümüklərin patoloji kövrəkliyi, dişlərin displaziyası, rəng korluğu, sindaktiliya və epilepsiya

Van-der-Huve – Halberstma-Vardenburq sindromu (J. Van der Hoeve; Halbertsma; P. J. Waardenburg, 1886, holland oftalmoloq) – *bax*: Kleyn-Vardenburq simptomu

Vander Vud sindromu (Van der Woude) – dodaqların və damağın anadangəlmə inkişaf qüsuru, autosom dominant tipli irsi xəstəlik

Vanil-badam turşusu – böyrəküstü vəz hormonlarının aralıq məhsulu

Vanilizm (*vanilisme*) – vanilinlə işləyənlərdə peşə dermatiti

Vaporizasiya (frans. *vaporisation*, lat. *vapor* buxar) – buxarın müalicəvi təbiiqi

Vaporizator (*vaporizer*) – buxarla müalicə üçün istifadə olunan cihaz

Vapoterapiya (*vapotherapy*) – inhalasiyalarla müalicə

Vapotester – qaz qarışığında anestetik maddənin partlayış təhlükəsi törədən minimal konsentrasiyasını ölçmək üçün cihaz

Variasiya (*varietas*) – dəyişkənlik

Varikoqrafiya (*varicography*) – genişmiş venaların rentgenoqramı

Varikosele (*varicocele*) – toxum ciyəsi venalarının genişləməsi

Varikoselektomiya – genişmiş toxum ciyəsi venalarının kəsilməsi əməliyyatı

Varikoz simptomokompleks – aşağı ətraf venalarının varikoz genişlənməsi nəticəsində meydana gələn xora, hemosideroz, dərinin ekzematizasiyası və sklerozlaşması ilə təzahür edən dermatoz

Varikoz (*varicosis*) – venaların genişlənməsi

Variks (*varix*) – varikoz düyün

Varioliform pustulyoz (*pustulosis varioliformis*) – herpeslə ağırlaşmış ekzema zamanı çoxsaylı, mərkəzində çökəklik olan gruplaşmış qovucucular şəklində olan və ümumi intoksikasiya ilə təzahür edən dermatoz

Varioloid (*variolois*) – peyvənd edilmiş şəxslərdə təbii çiçəyin yüngül forması

Variostat (lat. *varius* müxtəlif+ Yun. *states* qoyulmuş) – *bax*: pantostat

Vartenberq refleksi (R. Wartenberg, 1887- 1956, alm. nevropatoloq) – perkusiyaya çəkilə II və III barmaqlara vurdulda II və IV barmaqların yığılması (piramid yolların zədələnməsi zamanı təsadüf olunur)

Vartenberq simptomu (R. Wartenberg) – üz sinirinin iflici zamanı göz qapağını passiv qaldırdıqda və eyni vaxtda xəstə müqavimət göstərdikdə, gözün dairəvi əzələsində normal vibrasiyanın olmaması

Vartenbergin yellənmə simptomu (R. Wartenberg) – *bax*: Leşenko sinkineziyası

Vasilyev-Veyl xəstəliyi – *bax*: sarılıqlı leptospiroz

Vaskulit (*vaskulitis*) – qan damarı divarlarının iltihabı

Allergik vaskulitlər (*vasculitis allergica*) – allergik faktorun təsiri nəticəsində damar keçiriciliyinin dəyişikliyi və hemorragik ləkələrlə gedən xəstəlik

Düyünlü vaskulit (*vasculitis nodularis*) – dərialtı təbəqənin damarlarının iltihabı, aşağı ətraf, sağrı nahiyyəsinin gərginləşmiş qırmızı dərisi və bəzən üzərində livedo tipli səpgilərin olması ilə xarakterizə olunan allergik xəstəlik

Vaskulyar (*vaskularis*) – damar, damara aid olan

Vaskulyar implant – damar protezi

Vaskulyarizasiya (*vaskulo*) – orqan və toxumaların qan damarları vasitəsi ilə qanla təchiz olunması

Vasserman simptomu (A. Wassermann, 1866- 1925, alm. immuno- loq) – bud sinirinin nevriti zamanı qarnı üstə uzanmış xəstənin diz oynaqı açıq vəziyyətdə olan ayağını yuxarı qaldırdıqda qasıq nahiyyəsində və budun ön səthində kəskin ağrı

Vəşə simptomu – kəskin otit və xarici qulaq keçəcəyinin fəurunkulu zamanı traqusa baş barmaqla təzyiq etdikdə ağrıların artması

Valvulotomiya (*valvulotomia*) – ürək qapaqlarının bitişmiş taylarının kəsilməsi

Vaynqarten xəstəliyi (R. F. Weingarten, yeni, amer. həkim) – subtropik ağciyər eozinofiliyası

Vays simptomu – ağciyər vərəmi olan xəstələrdə orta qulağın iltihabı zamanı xəstənin öz tənəffüsünü iltihab olan qulağında eşitməsi

Vaytbrext endoreaktiv distimiyası (J. H. Weitbrecht, sin. endoreaktiv depressiya) – maniakal və depres-

siv fazada yüksək emosional qabiliyyətin artması ilə gedən psixogen və somatogen hal ilə meydana çıxan depressiyanın özünəməxsus halı

Vazektomiya (*vasectomy*) – toxum- çıxarıcı axacağın kənar edilməsi əməliyyatı

Vazoaktiv maddələr (*vasoactive*) – damarlara təsir edən maddələr

Vazoanastomoz (*vasal anastomosis*) – bax: damar anastomozu

Vazodilatator (*vazo-* + lat. *dilatatio* genişlənmə) – qan damarlarının genişlənməsinə səbəb olan

Vazodilatator vasitələr (*vasodilatoria*) – bax: damargenəldici vasitələr

Vazodilatasiya (*vazo-* + lat. *dilatatio* genişlənmə) – damar divarının əzələ tonusunun müvəqqəti azalması nəticəsində qan damarlarının genişlənməsi

Vazoingibitorlar (*vasoinhibitor*) – damar hərəkəti sinirlərinə ləngidici təsir göstərən vasitələr

Vazokardiografiya (lat. *vas* damar + yun. *kardia* ürək+ *grapho* yazmaq) – bax: angiokardiografiya

Vazokonstriksiya (*vasoconstrictio*) – damar divarı əzələlərinin tonusunun yüksəlməsi nəticəsində damar mənfəzinin daralması

Vazokonstruktiv vasitələr (*vasoconstrictiva*) – damardarəldici vasitələr

Vazografiya (lat. *vas* damar + *grapho* yazmaq) – bax: angiografiya

Vazoliqatura (*vasoligatura*) – qan və limfa damarlarının bağlanması

Vazomotor (*vasomotoris*) – qan damarlarının daralmasına və ya genişlənməsinə səbəb olan vasitə

Vazomotor labillik – bax: vegetativ damar distoniyası

Vazomotor maddələr – damar daraldan maddələr

Vazomotor-trofik nevroz

Vazomotor-trofik nevroz (*vasoneurosis*) – *bax*: angiotrofonevroz

Vazonevroz – *bax*: vegetativ damar distoniyası

Vazopatiya (*vasopathia*) – *bax*: angiopatiya

Vazoplegiya (*vasoplegie*) – *bax*: angioparez

Vazopressinə rezistent nefrogen şəkərsiz diabet – böyrək kanalcığı epitel hüceyrələrinin antidiuretik hormona həssas olmaması nəticəsində reabsorbsiya qabiliyyətinin pozulması səbəbindən meydana çıxan irsi şəkərsiz diabet

Vazopressor vasitələr – damardaraldıcı, qan təzyiqini yüksəldən vasitələr

Vazopunktura (*vasopunctura*) – toxumçılarıcı axacağa dərman və ya rentgenoloji maddələrin vurulması məqsədilə iynənin batırılması

Vazorenal arterial hipertenziya – böyrək damarları ilə bağlı olan arterial qan təzyiqinin yüksəlməsi

Vazorenal hipertenziya – *bax*: renovaskulyar hipertenziya

Vazorezeksiya (*vasoresectio*) – toxumçılarıcı axacağın kəsilməsi

Vazosensor (*vasosensory*) – qan damarlarının hissi innervasiyası

Vazospastik maddələr – damarbüzücü, damar spazmına səbəb olan vasitələr

Vazostomiya – eksperimental heyvanlarda damara xüsusi metallik kanyula tikilməklə dərinədə yerləşən qan damarlarına daimi müdaxiləni təmin etmək

Vazotomiya (*vasotomia*) – toxumçılarıcı axacağın açılması cərrahi əməliyyatı

Vazovaqal sindrom (*syndromum vasovagale*) – azan sinirin tonusunun reflektori artması nəticəsində bra-

dikardiya, dəri örtüyünün solğunluğu, arterial hipotenziya və ürəyin dəqiqəlik həcmnin enməsinin birgə təsadüf olunması

Vazovazostomiya (*vasovasostomy*) – toxumçılarıcı axacağın iki sahəsi arasında anastomoz qoyulması

Veber bıçağı (A. Weber, 1829- 1915, alm. oftalmoloq) – göz yaşı kanallarında aparılan cərrahi əməliyyatlarda istifadə edilən kəsici alət

Veber əməliyyatı (Ф. К. Вебер, 1871- 1926, sov. cərrah) – bronxial fistul zamanı fistulətrafi toxumanın kəsilməsi və ayaqcıq üzərində əzələ losqutu ilə fistulun bağlanması cərrahi əməliyyatı

Veber ilgəyi (A. Weber) – katarakta zamanı büluru xaric etmək üçün alət

Veber sınağı (E. H. Weber, 1795- 1878, alm. anatom və fizioloq) – kamertonu əmgəyin ortasına qoyduqda səsin mənbəyinin müxtəlif subyektiv qavramaya əsaslanan qulağın səsötürücü və səsşəbuledici aparatının zədələnməsini müəyyən edən diferensial diaqnostika üsulu

Veber sindromu (H. D. Weber, 1823- 1918, ing. həkim) – gözün hərəkəti sinirinin və piramid yolların zədələnməsi zamanı zədələnmə tərəfindən ptoz, midriaz və çəpgözlük, əks tərəfdə isə hemiplegiya, hemianesteziya

Veber-Krisçen xəstəliyi (F. P. Weber, 1863- 1962, ing. həkim; H. A. Christian, 1876- 1951, amer. həkim) – *bax*: residiv verən qızdırmalı irinsiz pannikulit

Veber-Qulber-Jandren sindromu (H. D. Weber; A. M. Gulber, 1821-1879, frans. həkim; A. N.

- Gendrin, 1796-1890, frans. həkim)
– *bax*: Veber sindromu
- Vegener granulematozu** (F. Wegener, 1907-1990, alm. patoloq) – yuxarı tənəffüs yollarının, udlağın və qida borusunun selikli qişasının nekrozu və çapıqlaşması ilə özünü büruzə verən destruktiv-proliferatif vaskulit
- Vegetasiya** (*vegetatio*) – sürtünən nahiyələrdə dərinin hipertrofiyalanması
- Vegetativ damar distoniyası** (*dystonia vegetovascularis*) – vegetative sinir sisteminin pozulması ilə xarakterizə olunan damar distoniyası
- Vegetativ distoniya** (*dystonia vegetativa*) – *bax*: vegetativ nevroz
- Vegetativ həyəcan** – ürəkdöyünmə, ovucun tərləməsi, ağızda quru luq, başgicəllənmə, soyuq və isti tər, nəfəsalmanın çətinləməsi, sinə nahiyəsində ağrı, udqunmanın çətinləşməsi, tez-tez sidiyə getmə, qulaqlarda səs və ürəkbulanma ilə təzahür edən əlamətlər
- Vegetativ nevroz** (*neurosis vegetativa*) – vegetativ sinir sisteminin labilliyi və həddən artıq oyanıqlıq halı
- Vegetativ stigmatizasiya** (*vegetative stigmatisation*) – *bax*: vegetativ nevroz
- Vegetarian** (ing. *vegetarianism*) – bitki qidası ilə qidalanan
- Vegetoastenik sindrom** – *bax*: asteno-vegetativ sindrom
- Vegetonevroz** – *bax*: vegetativ nevroz
- Vegetopatiya** (lat. *vegeto* canlandırmaq + yun. *pathos* xəstəlik) – *bax*: vegetativ nevroz
- Vegetoz** – *bax*: vegetativ nevroz
- Vegner xəstəliyi** (F. R. G. Weyner, 1843- 1917, alm. patoloq) – *bax*: Parro xəstəliyi
- Vekterokardioskop** – ürəyi müayinə etmək üçün cihaz
- Vektor** (tibbi, *vectorial*) – infeksiya törədicisinin keçiricisi, yoluxdurucusu
- Velfber əməliyyatı** – ön mədə-nazik bağırsaq anastomozunun qoyulması əməliyyatı
- Velpo deformasiyası** (A. A. L. M. Velpeau, 1795-1867, frans. cərrah) – mil sümüyünün sınığı zamanı əlin şəklinin çəngəl formasında dəyişilməsi
- Velyaminov xəstəliyi** (H. A. Вельяминов, 1855-1920, rus cərrah) – *bax*: tireotoksik mastopatiya
- Vena hava kompression sindrom** – hamiləlik zamanı dölnün eyni zamanda uşaqlığın böyüyərək aşağı boş venanı sıxaraq qanın ürəyə axmasına maneə törətməsindən meydana çıxan hamiləlik fəsadı olan şok vəziyyəti
- Venadaxili pielografiya** (*intravenous pyelography*) – *bax*: venadaxili uroqrafiya
- Venaların arterializasiyası** (*arterialisatio venarum*) – arteriovenoz fistulalarda və ya anevrizmalarda vena divarının kəskin qalınlaşması və mənfəzinin genişlənməsi
- Venaların varikoz genişlənməsi** (*varices venarum*) – venaların mənfəzinin qeyri-bərabər genəlməsi, düyünlü şəkili əyilmələri və funksional qapaq çatışmazlığı ilə gedən patoloji dəyişikliyi
- Venaseksiya** (*venaesection*) – müalicə və ya müayinə məqsədilə iynənin, katetrin venaya yeridilməsi üçün venanın yarılması
- Venektaziya** (*venectasia*) – venaların davamlı surətdə genəlməsi

Venektomiya

Venektomiya (*venectomia*) – bax: flebektomiya

Venerofobiya (*venerophobia*) – zöhrəvi xəstəliklərdən patoloji qorxu

Venerologiya (*venerologia*) – tibbin zöhrəvi xəstəliklərdən bəhs edən sahəsi

Veneroloq – zöhrəvi xəstəliklər üzrə mütəxəssis

Venoarterial perfuziya – qanın magistral venadan götürülərək arteriyaya qovulması ilə yaradılan köməkçi qan dövranı

Venokavoqrafiya (anat. *vena cava* boş vena+ yun. *grapho* yazmaq) – boş venaların angioqrafiyası, kavoqrafiya

Venoqrafiya (*venography*) – bax: fleboqrafiya

Venoqram (*venogram*, *phlebogram*) – 1) venaların rentgenoqramı; 2) vena nəbzinin yazılması

Venotenzimetriya (lat.*vena* damar+ lat. *tensio* təziq+ yun. *metreo* ölçmək) – bax: flebotenzimetriya

Venotomiya (*venaetomia*) – vena mənfəzinin geniş açılması (məs: trombu xaric etmək üçün)

Venotonometriya – bax: flebotenzimetriya

Veno-venoz perfuziya – qanın magistral venalardan götürülməsi və qovulması ilə köməkçi qan dövranının yaradılması

Venoz nəbz (*pulsus venosus*) – iri vena damarlarının periodik təkanvari rəqsi

Venoz təzyiq (*venous pressure*) – qanın vena damarlarına göstərdiyi təzyiq (venoz təzyiq venanın kalibrindən, divarlarının tonusundan, qanın sürətindən və döş qəfəsi daxili təzyiqdən asılıdır)

Ventilyator (tibbi) – ağciyərlərin süni ventilyasiya aparatı

Ventral (*ventralis*) – qarın boşluğu, qarın boşluğuna aid olan

Ventrikuloatriostomiya (*ventriculoatriostomia*) – qulaqcıq, mədəcik anastomozu

Ventrikuloqrafiya (*ventriculography*) – beyin mədəciklərinin rentgenoqrafiyası

Hava ventrikuloqrafiyası – bax: pnevmoventrikuloqrafiya

Mənfi ventrikuloqrafiya – bax: pnevmoventrikuloqrafiya

Ventrikulo-subdural drenaj – ventrikulosubdural anastomoz

Ventrofiksə (*ventrofixatio*) – orqanın qarın divarına tikilməsi

Ventroskopiya (*ventroscopia*, sin. peritoneoskopiya) – bax: abdominoskopiya

Venula (*venulae*) – damar şəbəkəsinə daxil olan venaların başlangıç götürdüüyü qan damarları

Venustrafobiya (*venustraphobia*; sin. kaliginefobiya) – gözəl qadınlardan qorxma

Veraqut simptomu (O. Veraguth, 1870-1940, İsveçrə nevropatoloqu) – depressiya zamanı üst göz qapağında əlavə qırışın yaranması

Verapamil (*verapamilum*) – kalsium ionlarının antoqonisti olan antianginal maddə

Verbal illüziyalar (*verbalis*) – xəstənin onu əhatə edən şəxslər tərəfindən deyilən sözləri özünə qarşı pis ifadələr kimi qəbul etməsindən ibarət eşitmə illüziyasının bir növü

Verbal korluq (*alexia verbalis*; sin. aleksiya) – yazılmış sözlərin və ya hərflərin tanıma qabiliyyətinin məhdudlaşması səbəbindən mətni oxumaq bacarığının itirilməsi

Verbigerasiya (lat. *verbigero, verbi-geratum* söhbət etmək) – mənasız sözlərin stereotip təkrarı

Verbofobiya (sin. loqofobiya) – sözlərdən patoloji qorxu

Verdنيq-Hoffmann xəstəliyi (G. Werdnig, 1862, avstr. nevropatoloq; J. Hoffmann, 1857- 1919, alm. nevropatoloq) – *bax*: irsi spinal amiotrofiya

Vernike autopsixozu – xəstənin öz şəxsiyyəti haqqında yalan və dəyişilmiş fikirlərinin olmasından ibarət psixoz (özünə qiymətin dəyişilməsi)

Vermifobiya (lat. *vermis* qurd+ yun. *phobos* qorxu) – bakteriya, mikrob, qurd və həşəratlardan patoloji qorxu

Vermoqrafiya (*vermography*) – soxulcanabənzər çıxıntının rentgenoqrafiyası

Verne sindromu (M. Vernet, 1887, frans. nevropatoloq) – 1) dil-udlaq sinirinin iflici zamanı dilə şpatel ilə basdıqda qusma refleksinin yaranması, bu vaxt yumşaq damağın qöv-sünün qalxmaması və sağlam tərəfə dartılması; 2) orta qulaq xərçənginin yayılması nəticəsində dil-udlaq sinirinin, azan sinirin, əlavə sinirin zədələnməsi; 3) yumşaq damağın, udqunma aktında iştirak edən əzələlərin, döş-körpücük-məməyə-bənzər əzələnin bulbar iflici

Verner-His xəstəliyi (H. Werner, 1874- 1946, alm. həkim; W. His, 1863- 1934, alm. həkim) – *bax*: səngər qızdırması

Vernike xəstəliyi (K. Wernicke) – *bax*: hemorragik polioensefalit

Verokai nevrinoması (J. Verocay, 1876-1927, uruqvay patoloqu) – *bax*: A tipli Antoni nevrinoması

Vertebral (*vertebralis*) – fəqərə, fəqərəyə aid olan

Vertebral hormonal dekalsifikasiya (decalcification hormonalis vertebralis) – *bax*: hormonal osteoporoz

Vertebral-bazilyar çatışmazlıq (*insufficiencia vertebrobasilaris*) – başgicəllənmə, diplopiya, gözən zaman ataksiya, dizartiriya və disfagiya ilə gedən vertebral və bazal arteriyaların çatışmazlığı (qeyd olunan damarların stenozu, inkişaf anomaliyası və onurğanın boyun nahiyəsinin osteoxondrozu zamanı təsadüf olunur)

Vertebrogen torakalgiya (*vertebrogenous thoracalgia*) – onurğa sütununda olan patologiya ilə bağlı döş qəfəsində qeyd olunan ağrı

Vertigo(*vertigo*) – dayandığı yerdə avtomatik hərəkət, başgicəllənmə

Vertiqofobiya (*vertigophobia*) – başgicəllənmədən patoloji qorxu

Vestermark simptomu (Westermarck) – atelektaz zamanı rentgenoloji müayinədə divararalığının saat kəf-kirinə bənzər hərəkəti

Vestfal refleksi (K. F. O. Westphal, 1833- 1890, alm. psixiatr və nevropatoloq) – *bax*: diz refleksi

Vestfal sindromu (K. F. O. Westphal) – *bax*: paroksizmal iflic

Vestfal-Qoldflam iflici (K. F. O. Westphal; S. V. Goldflam, 1852- 1932, polşa nevropatoloqu) – *bax*: paroksizmal iflic

Vestfal-Vilson-Konovalov xəstəliyi – *bax*: hepatoserebral distrofiya

Vestibulo – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, dəhlizə aid olan mənasını verir

Vestibulometriya – vestibulyar aparatın zədələnməsinin diaqnostikası və ya professional seçmə məqsədilə onun funksional vəziyyətinin yoxlanılması

Vestibulopatiya

Vestibulopatiya (*vestibulopathia*) – vestibulyar aparatın funksiyasının pozulmalarının ümumi adı

Vestibuloreseptorlar (sin. akseleroreseptorlar) – insanda daxili qulağın zarlı labirintində tükcük hüceyrələrlə idarə olunan sürətin və məkanda bədənə yerləşmə istiqamətinin dəyişməsinə qəbul edən reseptorlar

Vestibulo-vegetativ reaksiyalar – labirintin respirator aparatının qıcıqlanması zamanı yaranan reaksiyalar

Vestibulyar aparat (lat. *vestibulum* dəhliz) – dəhliz kisəciklərindən və üç yarımdairəvi kanaldan ibarət, daxili qulaqda yerləşən, bucaqaltı və düzxətli tezliyə malik qıcıqların qəbulunu təmin edən vestibulyar analizatorun periferik şöbəsi

Vestibulyar boyun sindromu (*syndromum vestibulare cervicale*) – boyun osteoxondrozu zamanı başı yana döndərdikdə meydana çıxan, eşitmənin pozulması ilə müşayiət olunan vestibulyar sindrom

Vestibulyar məşq – vestibulyar analizatorun qıcıqların təsirinə müqavimətinin artmasına yönələn xüsusi məşqlər

Vestibulyar pilləkən (*scala vestibule*) – *bax:* dəhliz pilləkəni

Vestibulyar sindromu (*syndromum vestibulare*) – vestibulyar analizatorun zədələnməsi zamanı baş gicəllənmə, nistagm, ürəkbulanma, qusma və ürək-damar pozğunluqlarının birgə pozulması

Vestibulyar zar – *bax:* Reyssner zarı

Veterinar-sanitar ekspertiza – qida məhsullarının keyfiyyətinin veterinar xidmət tərəfindən yoxlanılması və rəyin verilməsi

Veykselbaum diplokokku (A. Weichselbaum, 1845- 1920, avstr. patoloq) – *bax:* pnevmokokk

Veyl xəstəliyi – *bax:* sarılıqlı leptospiroz

Veyll-Rey-Eydi sindromu (G. Weill, 1866- 1952, frans. oftalmoloq; L. Reys; W.G. Adie, 1886- 1935, ing. nevropatoloq) – *bax:* Eydi sindromu

Veyzenburq-Sikara-Robino sindromu (Weisenburg; R. Sicard, 20 əsr, frans. nevropatoloq; M. Robineau, 1870- 1960, frans. anatom) – *bax:* Sikara sindromu

Vezikulit (*vesiculitis*) – toxum kisəcinin iltihabı

Vezikuloektomiya (*vesikuloectomy*) – toxum kisəsinin çıxarılması cərrahi əməliyyatı

Vezikuloqrafiya – toxum kisələrinin rentgenoqrafiyası

Vezikulotomiya (*vesiculotomy*) – toxum kisəsinin açılması cərrahi əməliyyatı

Vezikuloviruslar (*vesikulovirus*) – rabdo viruslara aid olub, insanlarda vezikulyar stomatit yaradan viruslar

Vəba (*cholera*) – ishal və qusma nəticəsində dehidratasiya və demineralizasiya verən, fekal-oral yolla yoluxan ontroponoz infeksiya xəstəlik, *Vibrio cholerae* bakteriyaları tərəfindən törədilir

Vəba algidi (cholera- algid) – vəba xəstələrinin temperaturunun aşağı düşməsi nəticəsində bədənə soyuması, vəbanın terminal mərhələsi

Vəba büküşləri – vəba xəstələrində dehidratasiya nəticəsində dəridə yaranan davamlı büküşlər

Vəba ekzotoksini (cholera toxin) – *bax:* xolerogen

Vəba enterotoksini – *bax:* xolerogen

Vəba ishalı (*diarrhoea choleraica*) – ağırgedişli vəba xəstəliyi zamanı çox miqdarda su konsistensiyalı düyü həliminə oxşar qansız, irinsiz, iysiz ishal

Vəba sifəti (*facies cholera*) – vəba xəstəliyində xəstənin tipik üz quruluşu

Vəhşi ət – yara kənarında qranulyasiyanın həddən artıq inkişaf etməsi

Vərəm düyünləri (*lupus tuberosus*) – dəri vərəmi zamanı rast gəlinən düyünlər

Vərəm qurd eşənəyi (*lupus vulgaris*) – bax: adi qurd eşənəyi

Vərəm meninqoensefaliti (*tuberculous meningoencephalitis*) – bax: vərəm meningiti

Vərəm mezoadeniti – divararalığının vərəmi

Vərəm (*tuberculosis*) – vərəm çöpləri(-mikobakteriyaları) tərəfindən törədilən, müxtəlif orqanlarda(əsasən ağciyərlərdə) spesifik qranulemaların əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan , polimorf klinikalı yoluxucu xəstəlik

Aktiv vərəm (*tuberculosis activa*) – xəstəliyin əlamətlərinin nəzərəcarpacaq dərəcədə təzahür etdiyi dövr

Adi dəri vərəmi (*tuberculosis cutis luposa*) – vərəm çöpləri tərəfindən törədilən dəri xəstəliyi

Vərəm arteriiti (*artriitis tuberculosa*) – vərəmli xəstələrdə arteriya divarında qabarcıqların əmələ gəlməsi ilə gedən nekrotik və ya produktiv arteriit

Dərinin lyupoz vərəmi (*tuberculosis cutis luposa*) – bax: adi qurd eşənəyi

Düyünlü dəri vərəmi (*tuberculosis lupus serpinosus*) – vərəm çöplə-

ri tərəfindən törədilən düyünlü dəri vərəmi

Eybəcərləşdirən dəri vərəmi (*lupus mutilans*) – özündən sonra kobud dəri çapığı qoyan dəri vərəmi forması

Xorali dəri vərəmi (*tuberculosis cutis ulcrosa*) – düyüncüklərin yaranması ilə nəticələnən dəri vərəmi

İndurativ dəri vərəmi (*tuberculosis cutis indurativa*) – əsasən baldırın arxa səthində, dərinin dərin qatlarında bərk konsistensiyalı düyünlərin əmələ gəlməsi ilə gedən dəri vərəmi

Kollikvativ dəri vərəmi (*tuberculosis cutis colligativa*) – əsasən boyun, çənəaltı, döş qəfəsi və yuxarı ətrafları zədələyən, düyünləri nekrozlaşmaya meyilli olan dəri vərəmi

Vərəm leptomeningit (*leptomeningitis tuberculosa*) – vərəm mikobakteriyaları tərəfindən törədilən alterativ-ekssudativ dəyişikliklərlə xarakterizə olunan, sonralar isə vərəm qabarcıqlarının əmələ gəlməsi və beyin qışalarının bitişməsi ilə gedən leptomeningit

Lixenoid dəri vərəmi (*tuberculosis cutis lichinoides*) – tük kisəciklərinin girəcəyində düyünlərin əmələ gəlməsi ilə gedən, əsasən uşaqlarda müşahidə olunan dəri vərəmi

Orta vərəm otiti (*otitis media tuberculosa*) – təbil boşluğu divarı selikli qışasında xora və vərəm qabarcıqlarının əmələ gəlməsi, sonrakı mərhələlərdə təbil pərdəsinin perforasiyası və gicgah sümüyünün geniş destruksiyası ilə nəticələnən xroniki orta otit

Papula-nekrotik dəri vərəmi (*tuberculosis cutis papulo-necrotica*) – düyünləri nekrozlaşma ilə nəticələnən dəri vərəmi

Vərəm perikarditi (*pericarditis tuberculosa*) – vərəm xəstəliyi zamanı perikardda qabarların əmələ gəlməsi, boşluğunda isə qanlı seroz-fibrinoz ekssudatın toplanması ilə gedən perikardit

Vərəm peritoniti (*tuberculosis peritonitis*) – *Mycobacterium tuberculosis* tərəfindən törədilən, əsasən ekssudativ və ya yapışqan xarakterli peritonit

Səpələnmiş dəri vərəmi (*tuberculosis lupus disseminatus*) – vərəm çöpləri tərəfindən törədilən səpələnmiş dəri vərəm

Ziyilabənzər dəri vərəmi (*tuberculosis cutis verrucosa*) – əsasən vərəmdən ölmüş insan meyitləri, vərəmli xəstələrə, ət kombinatında işləyən şəxslərdə əllərin ziyil formada zədələnməsi ilə gedən dəri vərəmi

Yayılan dəri vərəmi (*tuberculosis lupus diffusus*) – vərəm çöpləri tərəfindən törədilən dəri xəstəliyi

Vərəm mikobakteriyası (*mycobacterium tuberculosis*) – insanlarda və bəzi heyvanlarda vərəm xəstəliyi törədən *Mycobacteriaceae* ailəsindən olan çöpsəkilli bakteriya

Vərəm skrofulozu (*scrofula tuberculosis*) – uşaqlarda blefarit, keratokonyunktivit, xroniki rinit və limfadenitlə xarakterizə olunan birincili vərəm forması

Vətəndaş korluğu – bax: praktik korluq

Vətər (*tendo*) – eninəzolaqlı əzələni sümüyə və ya başqa törəməyə bağlayan kollagen liflərdən ibarət dəstə

Vətər mərkəzi (*centrum tendineum*) – vətər liflərinin çarpazlaşmasından ibarət diafraqmanın mərkəzi hissəsi

Vəz (*glandula*) – fizioloji aktiv maddə hasil edən və ya orqanizmdən mübadilə məhsullarını xaric edən orqan (və ya epitel hüceyrə)

Açıq (ekskretor) vəzilər (*g. excretoria*) – bax: xarici sekresiya vəziləri
Axacaqsız vəz – bax: daxili sekresiya vəziləri

Apokrin vəzilər (*g. apocrina*) – sekresiya zamanı hüceyrə sitoplazmasının bir qisminin sökülmə prosesinə məruz qaldığı vəzilər (məs: süd vəziləri, qulaq kiri vəziləri və s.)

Boumen vəziləri (W. Bowman, 1816- 1892, ing. cərrah- oftalmoloq) – bax: qoxu vəziləri

Burun vəziləri (*g. nasales*) – burun boşluğunun selikli qışasında yerləşən seroz-selikli vəzilər

Daxili sekresiya vəziləri (*g. endocrina*) – öz məhsullarını birbaşa qana və ya limfaya buraxan vəzilər

Ekkrin vəzilər (yun. *ekkrinein* ifraz etmək) – insanın əsas tər vəziləridir, bədənə bütün səthi boyu yayılır və təmiz, qoxusuz, əsasən sudan ibarət olan sekret ifraz edirlər

Ekzoepitelial vəz (*g. exoepithelialis*) – selikli qışanın epitel qatından inkişaf edib, həmin yerdən uzaqlaşan vəzilər

Ekzokrin sekresiya vəzi (*g. exocrina*) – xarici sekresiya vəzi

Endoepitelial vəz (*g. endoepithelialis*) – epitel qatda yerləşən vəzlər

Endokrin sekresiya vəzi (*g. endocrina*) – daxili sekresiya vəzi

Endokrin vəzi (*g. endocrinonta*) – bax: daxili sekresiya vəziləri

Holokrin vəzilər (*g. holocrina*) – sekresiya zamanı vəzi hüceyrələri-

nin sökülərək vəzi sekretini təşkil edən vəzilər (məs., piy vəziləri)

Xarici sekresiya vəziləri (g. *excretoriae*) – ifraz etdiyi maddəni axacağı vasitəsi ilə müəyyən üzvə və ya xaricə sekresiya edən vəzilər

Qapalı vəzilər – bax: daxili sekresiya vəziləri

Qoxu vəziləri (g. *olfactoriae*) – burunun selikli qışasında qoxu hüceyrələri üçün sekret hasil edən vəzilər

Qulaq kükürdü vəzi (g. *cerumino-sa*) – bax: seruminoz vəzilər

Liberkyun vəziləri (L.N. Lieberkühn, 1711- 1756, alm. anatom və həkim) – bax: bağırsaq kriptləri

Littre vəziləri (g. *Littrei*, A. Littre, 1658- 1725, frans. cərrah və anatom) – sidik axarı kanalının vəziləri

Piy vəziləri (g. *sebacea*) – qalokrin tipli vəzilərə aid olan dəri artımı

Seruminoz vəzlər (g. *ceruminosa*) – xarici qulaq keçəcəyinin dərisində yerləşən və qulaq kükürdü ifraz edən vəzilərin ümumi adı

Tər vəziləri (g. *sudoriberae*) – borusəkilli vəzilərə aid olan, tər ifraz edən dəri artımı

Traxeya vəzləri (g. *tracheales*) – traxeyanın arxa və yan divarında yerləşən seroz-selikli vəzilər

Vəzi xərçəngi – bax: adenokarsinoma

Vəzili asinus (*acinus glandularis*) – bəzi ekzokrin vəzilərin sonunun qovuşəkili olması (məs: tüpürcək vəzi, mədəaltı vəzi)

Vəzili-plevral sindromu (*syndromum glandulopleurale*) – vərəm bronxadenitinin ekssudativ plevritlə ağırlaşması

Vi-antigeni (*virulence antigen*) – bəzi qram “-” bakteriyaların K-antigenləri qrupundan olan səthi antigen

Vibrasion angionevroz (*pneumatic hamnier disease*) – bax: vibrasiya xəstəliyi

Vibrasiya (lat. *vibratio*) – titrəmə, əsmə

Vibrasiya xəstəliyi – vibrasiyanın orqanizmə təsirindən bədəndə angiotrofonevroz və sairə simptomların inkişafı ilə müşahidə olunan xəstəlik, angiotrofonevrozun inkişafı ilə xarakterizə olunan peşə xəstəliyi

Vibroepilasiya – vibrasiya dalgalarının tük follikullarına təsiri nəticəsində aparılan epilyasiya

Vibrokardiograf (lat. *vibro* yellənmə+ *cardio* ürək+ *grapho* yazmaq) – ürək yığılmaları ilə əlaqədar döş qəfəsinin aşağıtezlikli rəqslərini qeydə almaq üçün cihaz

Vibrokardiogramma – vibrokardiograf tərəfindən ürək yığılmalarının törətdiyi döş qəfəsinin aşağıtezlikli hərəkətinin qeydə alınması

Vibrotester (vibro+ ing. tester sınaq, -sınamaq) – dərinin vibrohəssaslığının funksional dəyişikliyinə qeydə alınması üçün cihaz (fiziki və ya emosional gərginlik nəticəsində baş verən dəyişiklikləri)

Vibrozdədlənmə – vibrasiyanın təsiri nəticəsində orqanizmdə yaranan patoloji dəyişikliklərin ümumi adı

Vidaci dəlik sindromu (*syndromum foraminis jugularis*) – vidaci dəlik nahiyəsində patoloji proseslər zamanı dil-udlaq, əlavə və azan sinirlərin zədələnməsi nəticəsində yumşaq damaq, udlaq əzələsinin, döş-körpücük-məməyabənzər və trapesiayabənzər əzələlərin iflici, disfagiya, dilin arxa 1/3 hissəsində dadbilmə hissiyyatının pozulması, yumşaq damağın, udlağın və qırtlağın arxa divarının hipesteziyası

Vidaci venanın aşağı soğanağı

Vidaci venanın aşağı soğanağı (*bulbus venae jugularis inferior*) – daxili vidaci venanın körpücükaltı vena ilə birləşdiyi yerdə genişlənmiş hissəsi

Vidaci venanın yuxarı soğanağı (*bulbus venae jugularis superior*) – daxili vidaci venanın gicgah çuxurunda yerləşən genişlənmiş hissəsi

Vidal-Abrami xəstəliyi (E. Vidal, 1825-1893, frans. dermatoloq; P. Abrami, 1879- 1943, frans. həkim) – *bax*: Abrami sindromu

Videxol (*videcholum*) – raxit əleyhinə təsir göstərən spesifik preparat

Vik keçid sindromu (H. H. Wieck, 1918, alm. psixiatr) – eksozogen-üzvi psixozlarda rast gəlinən qeyri-spesifik sindromlar qrupu (afekt, sayıqlama, depressiv-paranoid sindrom və s.)

Vikar (*vicarius*) – əvəzedici, kompensator

Vikasol (*vikasolum*) – K vitaminin sintetik analoqu

Vikin keçid sindromu – *bax*: keçid sindromu

Vilanova- Pinol Aqvade sindromu (X. Vilanova; J. Pinol Aguade, sin. miqrasiyaedən düyünlü pannikulit) – keçirilmiş anginadan və ya kəskin faringitdən sonra, əsasən baldırın ön və yan səthlərində əmələ gələn, noxud boyda ağırlı dərialtı düyünlər

Vilanova- Pinol Aqvade hipodermiiti (X. Vilanova; J. Pinol Aguade) – *bax*: Vilanova-Pinol Aqvade sindromu

Vildermut qulağı (H. A. Wildermuth, 1852-1907, alm. həkim) – qıvrımın üstündə qarşı qıvrımın kəskin sürətdə çıxması ilə fərqlənən inkişaf anomaliyası

Vildervank sindromu I (L.S. Wildervanck, hol. genetiki) – daxili qulağın inkişaf anomaliyası ilə əlaqədar karlıq, çəlləyəbənzər döş qəfəsi, qısa boyluluq, uzaqlaşdırıcı sinirin iflici, fəqərələrin anomaliyaları

Vildervank sindromu II (L.S. Wildervanck) – ağırəşitmə, böyükölçülü və dartılmış qulaq seyvanları, mikrogeniya, hipodontiya, uzun xarakterik deformasiyası, görmə sinirinin atrofiyası, nistagm, enoftalm, blefarofimoz və əqli inkişafdən geri qalma ilə təzahür edən irsi xəstəlik

Vildervank-Vardenburq sindromu (L.S. Wildervanck; Vardenburq) – *bax*: Vildervank sindromu 1

Villare-Dezual simptomokompleksi (M.Villaret, 1877-1946, frans. nevropatoloq; Desoille) – yastılaşmış sifət, burun sümüklərinin kiçik ölçüdə olması, bəzi dişlərin inkişaf etməməsi, çənə sümüklərində atrofiya

Villebrand xəstəliyi (E. A. Willebrand, 1870-1949, fin həkimi) – *bax*: angiohemofiliya

Villebrand-Yurgensin konstitusional trombotipiyası (E. A. Willebrand; R. Jurgens, 1898- 1961, alm. həkimi) – *bax*: angiohemofiliya

Villis fenomeni (Th. Willis, 1621-1675, ing. anatom) – otoskleroz zamanı sakitliyə nisbətən küylü şəraitdə nitqin daha yaxşı qavranması

Villiziyev çoxbucaqlısı (Th. Willis) – *bax*: beyinin böyük arterial dairəsi

Villiziyev dairəsi (*circulus Willisii*, Th. Willis) – *bax*: beyinin böyük arterial dairəsi

Vilms şişi – böyrəklərin yüksək dərəcəli bədxassəli şişi

Vilson-Konovolov xəstəliyi (S. A. K. Wilson, 1878- 1937, ing. nevro-

- patoloq; H. B. Коновалов, 1900-1966, sov. nevropatoloq) – *bax*: hepatocerebral distrofiya
- Vilson üsulu** (S. A. K. Wilson) – qida borusunun yad cisimləri zamanı barium horrasında isladılmış pambığı xəstəyə uddurulur və pambığın yad cismə ilişməsinə əsasən lokalizasiya təyin edilir
- Vilson-Mikiti sindromu** (M. G. Wilson, amer. həkim; V. G. Mikity, amer. həkim) – laringomalyasiya, respirator distres (təngnəfəslik, öskürək, sianoz, aspirasion pnevmoniya, ürək-ağciyər çatışmazlığı) sindrom
- Vilsonun ocaqlı alopesiyası** (W. J. E. Wilson, 1809- 1884, ing. dermatoloq) – *bax*: hüddüdi ocaqlı alopesiya
- Viner jqutu** (A. S. Wiener, 1907-1976, amer. həkim) – sıxma gücünü dozalamaq üçün vintlə təchiz olunmuş qanaxmanı dayandırmaq üçün jqut
- Vinilin** (*vinylinum*) – yerli təsirli anti-septik maddə
- Vinivarter xəstəliyi** (A. Winiwarter, 1848-1917, alm. cərrah) – *bax*: obliterasiyaedən endarteriit
- Vinkristin** (*vincristinum*) – bitki mənşəli alkaloid tərkibli sitostatik preparat
- Vinslov dəliyi** (foramen Winslowi, J. B. Winslow, 1669- 1760, frans. anatom) – *bax*: piylik dəliyi
- Vintli yaragenişləndirici** (*screw-type refractor*) – cərrahi əməliyyatlar zamanı yara kənarlarını genişləndirmək üçün istifadə olunan alət
- Vintvari qida borusu** (*corkscrew esophagus*) – *bax*: Barşon-Teşendorf sindromu
- Vipraksin** (*vipraxinum*) – tərkibində ilan zəhəri olan, iltihab əleyhinə və ağrıkəsici təsir göstərən preparat
- Viremiya** (*viraemid*) – *bax*: virusemiya
- Virilizasiya** (lat. *virilis* kişiyə aid olan) – qadında kişi əlamətlərinin inkişafı
- Virilizm** (*virilismus*) – endokrin çatışmazlıq nəticəsində qadının üzündə tük əmələ gəlməsi
- Virsunq axarı** (J. G. Wirsung, 1589-1643, alm. anatom) – *bax*: mədəaltı vəz axarı
- Virsunqoduodenostomiya** (*wirsungoduodenostomia*) – mədəaltı vəz axarı və onikibarmaq bağırsağ arasında anastomozun qoyulması əməliyyatı
- Virsunqoqrafiya** (*wirsungographie*) – mədəaltı vəzin axacağıının kontrast rentgen müayinəsi
- Virus** (*virus*) – hüceyrəsiz quruluş olub, sərbəst genoma (DNT və RNT) malik olsa da, sərbəst sintezetmə və çoxalma qabiliyyətinə malik olmayıb, daha təkmil orqanizmlərin hüceyrələri hesabına çoxalır
- Alfa virus (*alpha virus*) – birsaplı RNT-si olan sferik formalı, qışalı, tərkibində lipidləri olan, canlılarda xəstəlik törədən virus növü
- Bakterial virus – *bax*: bakteriofaq
- Virus antigeni** (*viral antigen*) – virusların zülal və zülal tərkibli komponentlərindən ibarət olan antigen
- Virus indurasiyaedən allergen** – *bax*: aralıq autoallergen
- Virus indurasiyaedən şiş hüceyrəsi** – şiş hüceyrələrində aşkar edilən və immunoloji reaksiyalarına görə onkogen viruslara uyğun gələn antigen
- Virus sarılığı** – *bax*: infeksiyon hepatit
- Virusemiya** (*virus+* yun. *haima* qan) – qanda virusların olması, əksər virus xəstəliklərinin patogenezinin bir etapı

Viruslu diareya

Viruslu diareya (*diarrhoea viralis*)

– əsasən qastroenterit və enterit, bəzən yuxarı tənəffüs yollarının katari və ümumi intoksikasiya əlamətləri ilə gedən polietioloji kəskin infeksiya xəstəlik

Viruslu ishal (*diarrhoea viralis*) – bax: viruslu diareya

Viruslu qastroenterit (*gastroenteritis viralis*) – bax: viruslu diareya

Virusologiya (*virus*+ yun. *logos* elm) – viruslar və virus xəstəlikləri haqqında elm

Virusun adsorbsiyası (*viral adsorption*) – virusun hüceyrə səthinə yapışmasından ibarət virus infeksiyasının başlanğıc etapi

Virusuriya (*virus*+ yun. *uron* sidik) – sidikdə virusların olması

Viskozimetr (lat. *viscosus* özüllü+ yun. *metreo* ölçmək) – maye və qazların özlülüyünü ölçən cihaz

Viskozimetriya – maye və qazların özlülüyünün ölçülməsi

Visseral (*visseralis*) – daxili orqanlara aid olan

Visseral torakalgiya (*visceral thoracalgia*) – daxili orqan xəstəlikləri nəticəsində döş qəfəsində qeyd olunan ağrı

Visseromotor (*visceromotor*) – daxili orqanların hissi innervasiyasına aid olan

Visseroptoz (*visceroptosis*) – bax: splanxnoptoz

Visserorefleks – bax: visseral refleks

Vişnevski blokadası (A. B. Вишневский, 1874-1948, sov. cərrah) – bax: novokain blokadası

Vişnevski ləkəsi (C. M. Вишневский, rus sudeksperti) – mədənin selikli qişasında tünd qəhvəyi və ya qara rəngli ləkənin olması (soyuğun təsirindən ölmənin əlaməti)

Vişnevski tamponadası (A. B. Вишневский) – plevranın empieması zamanı Vişnevski məhləminə batırılmış tamponla plevra boşluğunun tamponadası

Vitafor (*vitaforum*) – əsasən uşaqlarda kariyesin müalicə-profilaktikasında tətbiq olunan kompleks preparat

Vital göstəriş – xəstənin həyatı üçün təhlükə törədən vəziyyəti aradan qaldırmaq üçün hər hansı bir diaqnostik və ya müalicəvi tədbirin həyata keçirilməsini tələb edən göstəriş

Vital (*vitalis*) – həyatı qabiliyyəti olan

Vital kədər (lat. *vitalis* həyata aid olan) – fiziki ağrılarla müşahidə edilən dərin kədər

Vitamerlər – eyni vitaminin müxtəlif kimyəvi formaları (məs: E qrupundan olan *a*, *b*, *g-tokoferollar*)

Vitamin açlığı – bax: vitamin çatışmazlığı

Vitamin B₈ – bax: inozit

Vitamin çatışmazlığı – orqanizmdə müxtəlif vitaminlərin çatışmazlığı nəticəsində yaranan müxtəlif patoloji vəziyyətlərin ümumi adı

Vitamin (*vitaminum*) – insan və ya heyvan orqanizminin yaşaması üçün üzvi birləşmələr qrupu

Vitaminizasiya – qidaya vitaminlərin əlavə edilməsi

Vitohepat (*vitohepatum*) – əsasən bədxassəli qan azlığında istifadə olunan anemiya əleyhinə dərman

Vitreoretinopatiya (*vitreoretinopathy*) – şüşəbənzər cismin və torqişanın patologiyası

Vitropressiya (lat. *vitrum* şüşə + *pressio* təziq) – bax: diaskopiya

Vitsel gastrostomiyası (O. Witzel, 1856-1925, alm. cərrahi) – mədə fistulunun yaradılması əməliyyatı

Vitt rəqsi (*sanctus Vitus*) – *bax*: kiçik xoreya

Viviseksiya (lat. *vivus* canlı+ lat. *sectio* kəsmə) – canlı üzərində kəskin təcrübə

Vizionizm – çılpaq adama və ya cinsi əlaqədə olan adamlara baxarkən seksual oyanmanın yaranmasından ibarət seksual perversiyanın bir növü

Vizual (lat. *visualis* görmə) – görmə vasitəsi ilə qəbul olunan

Vizus (*visus*) – görmə itiliyi

Vizuskop (lat. *visus* görmə+ yun. *skopeo* müşahidə etmək) – göz dibini müayinə etmək üçün cihaz

Vodak-Fişer sınağı (E. Wodak, yeni, alm. otolarinqoloqu; M. Fischer, yeni, ing. həkim) – labirintin qıcıqlanmasından sonra əzələ tonusunun fərqlənməsinə əsaslanan müayinə üsulu

Volf əməliyyatı (J. Wolff, 1836-1902, alm. anatom və cərrah) – *bax*: artroliz

Volf-Parkinson-Uayt sindromu (L. Wolff, 1898, amer. həkim; J. Parkinson, yeni, ing. həkim; P. D. White, 1886- 1973, amer. kardioloq) – EKQ zamanı mədəciklərin vaxtından qabaq qıcıqlanması fenomeni

Volf-Xirşxorn sindromu (U. Wolf, 1933, alm. genetik; K. Hirschmörhn, 1926, amer. genetik) – intellektin geri qalması, burun və göz yarıqlarının anomaliyaları ilə birgə bazunun qısa olması sindromu

Volfov cismi (*corpus Wolff*; C. F. Wolff, 1733-1794, morfoloq) – *bax*: mezonefroz

Volkov astiqmooptometri (B. B. Волков, 1921, sov. oftalmoloq) – *bax*: astiqmooptometr

Volkoviç kəsiyi (H. M. Волкович, 1858-1928, sov. cərrah) – *bax*: Mak-Berney kəsiyi

Voltolini sindromu (R. Voltolini, 1819-1889, alm. otolarinqoloq) – qısamüddətli kəskin meningial simptomlarsız infeksiya xəstəlikdən sonra uşaqlarda ikitərəfli karlıq

Vomitofobiya (*vomitophobia*) – münasib olmayan yerdə qusmadan patologiya qorxu

Voyaçək bizi (B. И. Воячек, 1876-1971, sov. otolarinqoloq) – otolarinqoloji əməliyyatlar vaxtı sümükləri çəkicsiz dəlmək üçün cərrahi alət

Voyaçək burun mişarı (B. И. Воячек) – burun əməliyyatları vaxtı nazik sümükləri və kiçik sümük çıxıntılarını mişarılamaq üçün cərrahi alət

Voyaçək iskənəsi (B. И. Воячек) – məməyəbənzər çıxıntının çəkicsiz trepanasiyası zamanı istifadə edilən cərrahi alət

Voyaçək ləkəsi (B. И. Воячек) – allergik rinit zamanı burun balıqqulaqlarında əmələ gələn ağımtıl-göyümtül ləkələr

Voyaçək otolit reaksiyası – müayinə olunan şəxsin oturaq vəziyyətdə, vertikal ox ətrafında başı aşağı vəziyyətdə fırlanmadan sonra başını dərhal qaldırılması zamanı əmələ gələn hərəkəti və vegetativ reaksiyalara əsasən vestibulyar analizatorun müayinə üsulu

Voyaçək portkaustiki (B. И. Воячек, lat. *porto* gətirmək, aparmaq+ yun. *kaustikas* yandıran, acılı) – burun balıqqulaqlarının selikli qişalarını

Voyaçek üsulu

dərman maddələrinin məhlulları ilə yandırmaq üçün alət

Voyaçek üsulu (Б. И. Воячек) – xəstənin burun boşluğuna havanın daxil olmasını təyin etmək üçün burnun önünə tənzif sapın tutulması ilə aparılan müayinə üsulu

Voyaçekin sözlər cədvəli (Б. И. Воячек) – eşitməni pıçıltı ilə duymanın müayinəsi üçün istifadə olunan aşağı və yuxarı tezlikli sözlərdən ibarət cədvəl

Vrisberq qığırdağı (*cartilago Wrisbergi*, H. A. Wrisberg, 1739- 1808, alm. anatom) – buynuzabənzər qığırdağın üstündə, çalovabənzər qığırdaq-qırtlaq qapağı бүküşündə yerləşən qığırdaq

Vrisberq təcəyi (*tuberculum Wrisbergi*; H. A. Wrisberg) – daxilində pazabənzər qığırdağın yerləşməsindən əmələ gələn çalovabənzər qığırdaq-qırtlaq qapağı бүküşünün arxa hissəsindəki qalınlaşma

Vuayerizm (frans. *voyeurisme*, sin. skopofiliya) – *bax*: vizionizm

Vudsun bədxassəli burun qranuleması (R.Woods, *granuloma nasi malignum*) – burnun selikli qişasının nekrotik-yaralı zədələnməsindən inkişaf edən qranulema

Vuxererioz (*wuchereriosis*) – *Wuchereria bancrofti* tərəfindən törədilən, əsasən limfatik damarları zədələyən helmintoz

Vulva (*vulva*) – qadının xarici cinsiyyət orqanları

Vulvit (*vulvitis*) – qadın xarici cinsiyyət orqanlarının iltihabı

Vulvovaginit (*vulvovaginitis*; *vulva* + lat. *vagina* uşaqlıq yolu) – qadın xarici cinsiyyət üzvlərinin və uşaqlıq yolunun iltihabı

Kandidoz vulvovaginit – K. vulvovaginit cinsiyyət orqanlarında selikli qişasının qızarmasına səbəb olur, suluqlar və eroziyalar yaradır, qadınları göynəmə verən kəsmiyəbənzər axıntılar narahat edir

Qöbələk vulvovaginit – *bax*: mikotik vulvovaginit

Diabetik vulvovaginit (v. *diabetica*) – şəkərli diabetdə hüceyrələrin qidalanmasının pozulması nəticəsində müşahidə olunur

Mikotik vulvovaginit (v. *mycotica*) – *Candida* qrupundan olan göbələk tərəfindən törədilir, uşaqlıq yolun və vulvanın selikli qişasında ağ qar kimi örtük olur, əsasən uzun müddət antibiotik qəbulundan sonra əmələ gəlir

Trixomonada vulvovaginit (v. *trichomonadalis*) – *Trichomonas vaginalis* tərəfindən törədilir və selikli qişada yaşıl örtüklə müşahidə olunur

Vurman-Vunderli reaksiyası (F. Wuhrmann, 1906, İsveçrə həkimi; Ch. Wunderly, yeni, İsveçrə bioximiki) – *bax*: kadmium sınağı

Vyens-Vallenberq sindromu (G. Viensalaux, 1746- 1814, İsveçrə həkimi; A. Wallenberg, 1862- 1949, alm. terapevt) – *bax*: Vallenberq sindromu

Vizikantlar – dəri zədələyici təsirli zəhərləyici maddələr

Y

«Yalançı» qidalandırma – eksperimentdə qida borusuna qoyulmuş fistula nəticəsində qidanın xaricə tökülməsi ilə aparılan təcrübə

(mədə şirəsinin şerti-reflektor ifrazını öyrənmək üçün)

Yad cisim (*corpus alienum*) – orqan və ya boşluqlara yaranan, təbii dəliklərdən daxil olmuş cisim (endoparazitlər, konkrementlər də yad cisim sayılır)

Yadassonun dəri sınağı (J.Jadassohn, 1863-1936, alm. dermatoloq) – Dyuring xəstəliyinin müayinəsində yoda qarşı hiperhəssaslığa əsaslanan dəri sınağı (xəstənin dərisinə tərkibində kalium-yod olan məhləm vurulması və bu məhləmin yerində eritematoz-vezikulyar səpgilərin əmələ gəlməsinə əsasən)

Yadosson epiteloması (J.Jadassohn) – əsas etibarilə gövdə nahiyyəsində rast gəlinən bazillomanın bir növü

Yadosson sınağı (J.Jadassohn) – bax: üç stəkan sınağı

Yadasson-Levandovski sindromu (J. Jadassohn; F. Levandowsky, 1879-1921, alm. dermatoloq; sin. Simensin çoxformalı keratozu) – keratodermiya, hiperhidroz, paxionixiya, diz və dirsək nahiyyələrində yayılmış follikulyar keratoz, ağız boşluğu selikli qişasının leykokeratozu, saç və dişlərin distrofiyası, intellekt qüsurları ilə xarakterizə olunan irsi xəstəlik

Yaddaş (*memoria*) – fərdin keçmişdə olan hadisəni yadında saxlamaq və ifadə etmək bacarığı

Assosiativ yaddaş – elementlərin öz aralarında assosiasiyasını yaratmaqla yadda saxlanması (uyğunluq və ya əks keyfiyyətləri ilə)

Emosional yaddaş – müəyyən emosiyalara, həyəcanlara və hisslərə əsaslanan yaddaş; keçirilən hissləri, emosional vəziyyətin xüsusiyyətini və affektləri həkk edir; itin

qorxutduğu uşaqda böyük ehtimalla böyüdükdən sonra da bu heyvana qarşı xoşagəlməz hiss davam edəcək (qorxu yaddaşı)

Görmə yaddaşı – gözlə görülmüş obrazların asanlıqla yadda saxlanması

Hərəkət yaddaşı – hərəkətlərin koordinasiyası və ya ardıcılığına əsaslanan yaddaş; yəni hərəkət edən əməliyyatlar sistemini yadda saxlama və təkrarlama qabiliyyəti (avtomobili idarə etmək, hörük hörmək, qalstuk bağlamaq və s.)

İkonik yaddaş – bax: obrazlı yaddaş

İmmunoloji yaddaş – orqanizmin antigenlə təkrar kontaktda intensiv immun cavab vermə qabiliyyəti

İradi yaddaş – diqqətin fiksə olunduğu yaddaş

Qeyri-iradi yaddaş – yadda saxlama prosesi zamanı diqqətin fiksə olunmadığı yaddaş

Qısamüddətli yaddaş – informasiyanın qısa müddət ərzində yadda saxlanması ilə xarakterizə olunan yaddaş

Mexaniki yaddaş – yadda saxlanılan elementlərin öz aralarında heç bir əlaqəsi olmadığı yaddaş

Məntiqi yaddaş – elementlərin hər hansı məntiqi bağlıqla yadda saxlanması

Obrazlı yaddaş – müəyyən obraza əsaslanan yaddaş; hissi məlumatları saxlamaq və gələcəkdə istifadə etmək imkanı, o, qəbuledici analizatordan asılı olaraq, eşitmə, görmə, lamisə, iybilmə və dadbilmə kimi təzahür edir

Operativ yaddaş – bax: qısamüddətli yaddaş

Yager-King sindromu

Səsli yaddaş – səslerin asanlıqla yadda saxlanıldığı yaddaş növü (məs., musiqi)

Sözlü yaddaş – sözlərin asanlıqla yadda saxlanıldığı yaddaş növü

Uzunmüddətli yaddaş – insanın həyatının uzun bir hissəsi ərzində informasiyanın saxlanılması

Vasitəli yaddaş – assosiativ və loqik yaddaşın ümumi adı

Vasitəsiz yaddaş – *bax*: mexaniki yaddaş

Vizual yaddaş – görmə yaddaşı

Yalançı yaddaş – *bax*: paramneziya

Yager-King sindromu (Jager; King) – essensial (irsi) əsmə zamanı kiçik əşyalarla əməliyyat etdikdə əllərin kiçik amplitudlu əsməsi

Yağlı seboriya (*seborrhoea oleosa*) – piy vəzilərinin hiperfunksiyası ilə gedən dəri xəstəliyi

Yaxındangörmə – miopiya

Yaxınlaşdırma (*adductio*) – *bax*: adduksiya

Yaxma (*smear*) – mikroskopiya üçün əşya şüşəsinin üzərində hazırlanmış müayinə materialı

İz-yaxma (*impression smear*) – müayinə olunan toxumaya və ya orqana əşya şüşəsinin toxunması ilə götürülmüş preparat

Nativ yaxma (*direct smear*) – rənglənməyə məruz qalmamış yaxma

Yakob simptomu (A. Jakob, 1884-1931, alm. nevropatoloq) – *bax*: parakinez

Yakobinin atrofik damar poykildermiyası (E. Jacobi, 1862-1915, avstr. dermatoloq) – *bax*: atrofik damar poykilodermiyası

Yakobson xış-burun qığırdağı (L. L. Jacobson, 1783-1843, daniyalı anatom) – burun arakəsməsinin qığırdaq hissəsinin aşağı kənarında,

xış-burun orqanının yanında yerləşən qığırdaq lövhə

Yakobson xış-burun orqanı (L. L. Jacobson) – xışla sərhəddə, burun balıqqulağının aşağı hissəsində yerləşmiş kiçik, axarı kor qurtaran kanal

Yakobstal-Kafki reaksiyası (E. Jacobsthal, alm. həkim; V. Kafka, 1881, alm. həkim) – *bax*: mastik reaksiya

Yaktasiya (*jactatfi*) – idarə olunmayan xaosik hərəkət oynatıldığı

Yalançı anevrizma (*aneurysma spurium, falsum*) – damar divarının zədələnmələri zamanı əmələ gələn pulsasiya edən hematomanın orqanizasiyası nəticəsində meydana çıxan və damar divarı ilə əlaqələnen patoloji boşluq

Yalançı bulbar iflic (*paralysie pseudobulbare*) – *bax*: psevdobulbar iflic

Yalançı difteriya çöpləri – *Corynebacterium pseudodiphtheriae*, qram (+), aerob, insanın yuxarı tənəffüs yollarında məskunlaşan qeyri-patogen bakteriyalar

Yalançı fil ayaqlılıq (*pseudoelephantiasis*) – *bax*: neyrofibromatoz fil ayaqlılıq

Yalançı göy öckürək çöpləri – *Bordetella parapertussis*, oval, qram (-), hərəkətsiz, adi qidalı mühitdə becərilən, insanın tənəffüs yollarından göy öskürəybənzər xəstəlikləri zamanı ifraz olunan çöplər

Yalançı içki düşkünlüyü – *bax*: psevdodipsomaniya

Yalançı irinlik (*pul false*) – *bax*: psevdoabses

Yalançı kelloid – dərinin lifli birləşdirici toxumasının kobud şişəbənzər inkişafı

Yalançı larinqosele (*laryngosele falsa*) – qalxanvari qığırdağın fistul zamanı boyunda şiş şəkilli törəmənin əmələ gəlməsi (fistuldan çıxan havanın boynun yumşaq toxumalarına toplanması nəticəsində)

Yalançı leykoderma (*leucoderma spuria*) – bax: psevdoleykoderma

Yalançı melanoz (*melanosis spuria*) – bax: psevdomelanoz

Yalançı miksoma – bax: psevdomiksoma

Yalançı parazitizm (sin. təsadüfi parazitizm, psevdoparazitizm) – sərbəst yaşayan orqanizmin digər heyvanın bədənində təsadüfi qısamüddətli mövcudluğu

Yalançı perikarditik qaraciyər sirrozu (*cirrhosis hepatis pericarditica spuria*) – bax: qaraciyərin Pik psevdosirrozu

Yalançı səs yarığı – qırtlaq dəhlizi бүкüşləri ilə məhdudlaşan sahə

Yalançı sidii saxlaya bilməmə (*inkontinentia urinae spuria*) – sidik axarının zədələnmələri və ya andangəlmə fistulları zamanı qeyri-radi sidik ifrazı

Yalançı şiş (*tumor spurius*) – makroskopik olaraq şişə bənzəyən, lakin aptonom inkişafı olmayan törəmə (məs: iltihab və hipertrofiya nəticəsində meydana çıxan şiş)

Yalançı vərəm çöpləri – *Yersinia pseudotuberculosis*, qrammənfi, hərəkətli, polimorf, aerob və ya fakültativ anaerob preparatlarda qruplar və ya zəncir formada yerləşən, insanda psevdovərəm törədən bakteriyalar

Yan boyun nahiyyəsi (*regio cervicalis lateralis*) – öndən döş-körpücük-məməyəbənzər əzələnin arxa kənarı, arxadan trapesiyabənzər

əzələlərin lateral kənarı aşağıdan körpücük sümüyü ilə məhdudlaşan nahiyyə

Yan işıqlanma metodu (sin. fokal işıqlanma üsulu) – sklera, buynuz qışa, ön kamera və bəbəyin müəyinə metodu

Yan mədəciyin daxili drenajı – bax: ventrikulosubdural anastomoz

Yan tikişi (*side seam*) – borulu orqanın çevrəsi boyunca və ya digər anatomik törəmənin səthinə qoyulan tikiş

Yanaq (*bucca*) – üzün, ağız boşluğunun yan divarlarını təşkil edən hissəsi

Yanaq sudurlu dəmrovu (*herpes facialis*) – yanaqların suluq şəklində zədələnməsi ilə gedən dəri xəstəliyi

Yandırıcı aviasiya bombası – yanğınlar törətmək, canlı qüvvə və texnikaya zərbə endirmək üçün tətbiq edilir

Yandırıcı maddələr – yandıqda çoxlu miqdarda istilik buraxan və yüksək temperatur əmələ gətirən xüsusi kimyəvi birləşmələr və qatışıqlar

Yandırıcı vasitələr – toxumanın koagulyasiya və yerli olaraq dağıdılması üçün istifadə olunan dərman vasitələri (turşular, qələvilər və s.)

Yandırma (*cauterisatio*) – müalicə məqsədilə zədələnməmiş toxumanın termiki, kimyəvi, elektrik və ya şüa yanğıının törədilməsi, qədim Şərq təbabətinin iynəbatırma ilə və ya sərbəst tətbiq olunan müalicə üsulu

Yanğı – orqanizmin suya tələbatının subyektiv hissiyyatı

Yanıq (*combustiones*) – toxumaların yüksək temperaturun, kimyəvi maddələrin, radiasiya və ya elektrik cərəyanının təsirindən zədələnməsi

Yanılma reaksiyası

Yanılma reaksiyası (pointing test) – *bax:* Baraninin şəhadət barmağı sınağı

Yanoviç-Çaynski üsulu (M. C. Янович-Чайнский, 19 əsr, rus oftalmoloqu) – 0,4-0,6 mm qalınlığında dərinin köçürülməsi

Yaponofobiya (japonophobia) – yaponiyaya aid olan hər şeydən patoloji qorxu

Yara (*vulnus*) – mexaniki təsir nəticəsində, dərinin və ya selikli qişaların (bəzən altıda yerləşən orqan və ya toxumaların da) dərinliyə doğru tamlihinin pozulması

Aseptik yara (*v. asepticum*) – praktik olaraq patogen və ya şərti patogen mikroorqanizmlərin olmadığı yara

Cərrahi yara (*v. chinirgicum*) – *bax:* əməliyyat yarası

Cırılmış yara (*v. laceratum*) – toxumaların gərilməsi nəticəsində meydana çıxan, qeyri-düzgün kənarları olan toxumaların qopması ilə xarakterizə olunan yara

Deşilmiş yara (*v. punctum*) – köndələn ölçüsü kiçik olan iti alətlə törənmiş yara

Dişlənmiş yara (*v. morsum*) – canlıların dişləməsi nəticəsində meydana çıxan, adətən infeksiyalaşmış, nahamar kənarlı yara

Əzilmiş yara (*v. contusum*) – küt alətin zərbəsindən yaranan yara (yara ətrafının birincili və ikincili nekrozu ilə xarakterizə olunur)

İrinli yara (*v. purulentum*) – yara boşluğu divarının və dibinin irinli iltihabı ilə xarakterizə olunan yaralar

Kəsilmiş yara (*v. incisum*) – nazik kəskin alətin sürüşmə hərəkəti nəticəsində meydana çıxan, uzunluğu

dərinliyindən böyük olan hamar, paralel kənarlı yara

Qranulyasion yara (*v. granulationis*) – dibi qranulyasiya toxuması ilə dolan yara

Yoluxmuş yara (*v. infectiosum*) – patogen mikroorqanizmlərin daxil olduğu yara

Yara ballistikası (*ballistics of wound*) – yaralayıcı mərmirin (güllənin) toxumada hərəkətini və yaratdığı zədələnmənin xarakterini öyrənən elm

Yara boşluğu (*cavum vulnerale*) – yaranın dibi və divarları ilə məhdudlaşan sahə

Yara infeksiyası (*infectio vulneralis*) – yaraya patogen mikroorqanizmlərin daxil olması patoloji proseslərinin ümumi adı

Yara kanalı (*canalis vulneralis*) – dərinliyi köndələn ölçüsündən nəzərəcərpacaq dərəcədə böyük olan yara kanalı

Yaragenişləndirici (*refractor*) – işçi hissələrini açılmış vəziyyətdə saxlamaq üçün vasitə ilə təchiz edilmiş, yara kənarlarını genişləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş alət

Yara-xərçəng – *bax:* malignizasiya olunmuş xora

Yaralanma (*wound*) – travmanın xüsusi forması olub, orqanizmə yaralayıcı vasitələrin təsirindən əmələ gəlir

Yaralı (*wounded*) – cərrahi döyüş travması olan hərbi qulluqçu

Yaralı mutilirasiyaedən ailəvi akropatiya (*acropathia ulceromutilans familiaris*) – onurğa beyni qanqlionlarının zədələnməsi nəticəsində ətrafların distal nahiyələrinin hiperkeratozu, xoraları, bilək və ayaqla-

rın deformasiyası, xırda sümüklərin osteolizi ilə gedən irsi dermatoz

Yaralı mutilirasiyaedən qeyri-ailəvi psevdosiringomielitik akropatiya (*acropathia ulceromutilans pseudosiringomyelitica non familiaris*) – xroniki alkoqollu xəstələrdə aşağı ətraflarda distrofik dəyişikliklər, yaralar, ankiroz atropatiya, dırnaqların dəyişilməsi taktil və ağrı hissiyyətinin saxlanıldığı halda temperatur hissiyyətinin ikitərəfli simmetrik itməsi ilə gedən naməlum etiologiyalı xəstəlik

Yaralı vegetasiyaedən piodermiya (*pyoderma ulcerovegetans*) – səthi yaralı və çoxsaylı papillomatoz əlavələrlə örtülüb şişəbənzər polimorf törəmələrlə xarakterizə olunan stafilocokk piodermiyası

Yaralıların tibbi çeşidlənməsi – yaralıların funksional tibbi bölmələrə qəbulunun növbəliyi və ehtiyacılığı, həmçinin ilk tibbi yardımın göstərilməsi

Yaralı-nekrotik angina (*angina ulceronecrotica*) – bax: nekrotik angina

Yaranın cərrahi işlənməsi – həyat qabiliyyətini itirmiş toxumaların xaric edilməsi, ağırlaşmaların qarşısının alınması və müalicəsi, yaranın sağlması üçün əlverişli mühitin yaranmasına yönəlmis cərrahi müdaxilə (əməliyyat)

Yaranın enzimatik təmizlənməsi (*rectificatio vulneris enzymatica*) – yaranın fermentativ maddələr vasitəsilə təmizlənməsi

Yaranın erkən birincili cərrahi işlənməsi – 24 saat ərzində edilən müdaxilə

Yaranın gecikmiş birincili cərrahi işlənməsi – 72 saat və daha artıq vaxt ərzində edilən müdaxilə

Yaranın ikincili cərrahi işlənməsi – yarada inkişaf etməkdə olan ağırlaşmaların müalicəsinə yönəlmis cərrahi müdaxilə

Yaranın işlənməsi (*rectificatio*) – yaranın təmizlənməsi, ölmüş hüceyrə qatlarının xaric edilməsi, sargının qoyulması

Yaranın penetrasiyası (*penetratio ulceris*) – xora xəstəliyi zamanı xoranın qonşu orqanlara-mədəaltı vəz, qaraciyər və ya piyliyə nüfuz etməsi

Yaranın təxirəsalınmış birincili cərrahi işlənməsi – 48 saat ərzində edilən müdaxilə

Yarimboks – yoluxucu xəstələri izolyasiya etmək məqsədilə şüşə arakəsmələrlə ayrılan, girişi və sanitar qovşağı ayrı olan xəstəxana palatasının bir hissəsi (hava-damcı yolu ilə yayılma təhlükəsi olmayan xəstəliklər zamanı)

Yarımkəskin mikroporadenit (*microporadenitis subacuta*) – bax: qasıq limfoqranulematozu

Yarımkəskin septik botallit (*botallitis subacuta septica*) – bax: yarımkəskin septik endobotallit

Yarımkürənin angioması (*angioma hemisphaericum*) – bax: yarımkürənin arteriovenoz anevrizması

Yarımkürk simptomu – bax: kürk simptomu

Yarımoynaq (*hemiarthrosis*) – bax: simfiz

Yarpağabənzər məməciklər (*papillae foliatae*) – dilin kənarında yerləşən dad məməcikləri

Yasenko üsulu (A. C. Яценко, 19 əsr, rus cərrahi) – epidermis və dermanın birgə köçürülməsi

Yastı oynaq (*articulatio plana*) – oynaq səthində nəzərəcarpmayan əyri-lyi olan oynaqlar

Yastı raxitik çanaq

Yastı raxitik çanaq (*pelvis plana rachitica*) – raxit keçirmiş qadınlarda kiçik çanağın girişində düz ölçülərin kiçilməsi ilə xarakterizə olunan yastı çanaq

Yastı ziyillər (*verrucae plantar*) – bax: gənclik ziyilləri

Yastıyaqlılıq (*pes planus*) – ayaq tağının hündürlüyünün azalması, bəzən isə tam itməsi ilə xarakterizə olunan tam deformasiyası

Boylama yastıyaqlılıq – ayaq tağının boylama hündürlüyünün azalması ilə xarakterizə olunan yastıyaqlılıq

Köndələn yastıyaqlılıq (*pes transversoplanus*) – ayaq tağının köndələn hündürlüyünün azalması ilə xarakterizə olunan yastıyaqlılıq

Paralitik yastıyaqlılıq (*pes planus paralyticus*) – ayaq tağını saxlayan əzələnin iflici ilə xarakterizə olunan yastıyaqlılıq

Raxitik yastıyaqlılıq (*pes planus rachiticus*) – raxit zamanı uşaqlarda meydana gələn ayaq tağının qalınlaşması, yük azaldıqdan sonra isə bərpa olunması ilə xarakterizə olunan yastıyaqlılıq

Reflektor-spastik yastıyaqlılıq (*pes planus contractus dolorosus*) – ayaq əzələlərinin ağrılı, reflektor spazmi ilə gedən yastıyaqlılıq

Statik yastıyaqlılıq (*pes planus staticus*) – artıq çəkili şəxslərdə ayağa düşən ağırlıq nəticəsində meydana çıxan yastıyaqlılıq

Travmatik yastıyaqlılıq (*pes planus traumatica*) – xarici topuğun sınığı, ayağın digər sümüklərinin və əzələlərinin zədələnməsi zamanı meydana çıxan yastıyaqlılıq

Yaşıl gün – şəkərli diabetin müalicəsində bitki pəhrizi günü

Yaşlıların asemik psixozu – bax: Qak-kebuş-Geyer-Geymanoviç xəstəliyi

Yaşlıların diabeti (*diabetes stabilis*) – adətən yaşlı şəxslərdə təsadüf olunan, stabil gedişli, peroral diabetik dərmanlara müsbət cavab verən, ketoasidozu olmayan, əksər hallarda piylənmə ilə müşayiət olunan şəkərli diabet

Yaşlıların lokal miksedemasi – bax: dərinin düyünlü musinozu

Yaşlıların skleredemasi (*scleroedema adultorum*; sin. Buşke xəstəliyi) – hər hansı bir yoluxucu xəstəlikdən sonra meydana gələn, kollagen liflərin qalınlaşması nəticəsində üz və boyun nahiyyəsinin bərk, ağrılı, tez inkişaf edən, aşağıya doğru yayılan ödəmi

Yaşur (*aphthae epizooticae*) – dırnaq yatağı, barmaqlararası büküşlərin, ağız və burun boşluğu selikli qişasının vezikulo-eroziv zədələnməsi və intoksikasiya əlamətləri ilə xarakterizə olunan kəskin zoonoz virus xəstəliyi

Yataq yarası (*decubitus*) – uzunmüddətli mexaniki təsir nəticəsində yaranmış işemiyanın törətdiyi yumşaq toxumaların nekrozu; həmişə bir tərəfi üstə yatmaqdan bədənin bir yerinin sürülməsi, keyləşməsi, yara əmələ gəlməsi

Ekzogen yataq yarası (*d. exogenus*) – xaricdən olan təsir nəticəsində toxumaların trofikasının pozulması səbəbindən yaranan yataq yarası

Endogen yataq yarası (*d. endogenus*) – bax: neyrotik yataq yarası

Neyrotik yataq yarası (*d. neuroticus*) – onurğa beyninin ağır zədələnmələri zamanı toxumaların sinir trofikasının pozulması nəticəsində əmələ gələn yataq yarası

Yatalaqlar (*paratiflər*) – etiologiya, patogeneza və klinik gedişatına görə qarın yatalağını xatırladan kəskin yoluxucu xəstəliklər qrupu

Yatrofobiya (*iatrophobia*) – həkimlərdən patoloji qorxu

Yatrogen (*iatrogenic*) – həkimin ehtiyatsızlığı, savadsızlığı, səriştəsizliyi, səhlənkarlığı ucbatından xəstənin səhhətinə əlavə vurulmuş ziyan

Yatrogen xəstəliklər (yun. *iatros* həkim + *gen*) – bax: yatrogen

Yatrogeniya (sin. yatrogen xəstəliklər, yun. *iatros* həkim + *geneia* yaranmaq) – həkimin və digər tibb işçilərinin ehtiyatsızlığı, savadsızlığı, bəzən də etik normalara əməl etməməsi nəticəsində hər hansı bir patoloji sindromun ortaya çıxması

Yatrokimiya (*iatrochemistry*) – xəstəliklərin kimyəvi vasitələrlə müalicə edilməsi

Yatrotexnika – tibbi texnika

Yavorski hüceyrələri (B. Яворский, 20 əsr, rus. həkimi) – hiperassit qastritli xəstələrin mədəsinin selikli qişasında aşkar olunmuş spiralşəkili hüceyrələr

Yavorski sindromu (B. Яворский) – xroniki appendisit zamanı ileosekal nəhiyənin palpasiyası zamanı sağ ayağı yuxarı qaldırıqda ağrının artması

Yayılma faktoru (sin. Reynalds faktoru, spriding faktor) – birləşdirici toxumanın keçiriciliyini artırmaqla maddələrin qan və limfa damarları vasitəsi ilə yayılmasını sürətləndirən fermentlər kompleksi

Yazı qıcolması (*spasmus scriptorius*, *graphospasmus*) – bax: yazı spazmı

Yazı spazmı (*spasmus scriptorius*) – bilək və barmaqlarda digər xırda hərəkətlərin saxlanıldığı halda, yazı

aktının pozulmasına gətirib çıxaran əl əzələlərinin sinergizminin pozulması

Yeqorov-Freydin yaragenişləndiricisi (B. Г. Ерозов, 1892- 1972, sov. neyrocərrahı; Г. С. Фрейдin, sov. neyrocərrahı) – cərrahi əməliyyatlar zamanı yara kənarlarını genişləndirmək üçün istifadə olunan alət

Yelkən simptomu – komatoz vəziyyətdə olan xəstənin baş beyin zədələnməsinin əks tərəfində tənəffüs aktı zamanı yanağın passiv üfürülməsi

Yelpik simptomu – piramid yolların zədələnməsi zamanı ayağın xarici kənarını qıcıqlandırdıqda II-V ayaq barmaqlarının yelpik şəklində açılmasından ibarət patoloji refleks

Yenidoğulmuşların aftası (*aphthae neonatorum*) – yenidoğulmuşların bərk damağında kobud silinmənin və ya əmziyin zədələyici təsiri nəticəsində yaranan afta

Yenidoğulmuşların böyrək asidozu (*asidosis renalis neonatorum*) – süni qidalanma zamanı meydana çıxan, susuzlaşma, poluriya, qəbizlik, qusma, bədən temperaturunun yüksəlməsi ilə gedən böyrək yumaqcığı asidozu

Yenidoğulmuşların dərialtı adiponekrozu (*adiponecrosis subcutanea neonatorum*) – yenidoğulmuşlarda dərialtı piy qatında düyün şəklində bərkimələr (bu düyünlər dəriyə heç bir yara vermədən sorulur)

Yenidoğulmuşların düyünlü sklereması (*sclerema neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların dərialtı adiponekrozu

Yenidoğulmuşların epidermal desquamasiyası (*desquamatio epider-*

Yenidoğulmuşların

malis neonatorum) – bax: lamellyar ixtioz I

Yenidoğulmuşların fizioloji hiperbilirubinemiya (sin. yenidoğulmuşların fizioloji sarılığı, icterus neonatorum) – neonatal dövrdə sərbəst bilirubinin hesabına yaranan fizioloji tranzitor hal

Yenidoğulmuşların həqiqi melenası (*melaena neonatorum vera*) – yenidoğulmuşların hemorragik xəstəliyi zamanı qarağat rəngli nəcisin olması

Yenidoğulmuşların xondrodistrofiyası (*chondrodystrophia congenita*) – dölün qığırdaq əmələ gətirmə sisteminin inkişaf qüsuru ilə əlaqədar olaraq ətraf və kəllə sümüklərinin bəzindəxili inkişafının pozulması ilə təzahür edən anadangəlmə sistem xəstəliyi

Yenidoğulmuşların qlükozuriiyası (*diabetes neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların tranzitor şəkərli diabeti

Yenidoğulmuşların laktat-asidozu (*lactat acidosis neonatorum*) – bax: irsi laktat-asidoz

Yenidoğulmuşların lamellaz deskvamasiiyası (*decquamatia lamellosa neonatorum*) – bax: lamellyar ixtioz I

Yenidoğulmuşların lövhəcikşəkilli deskvamasiiyası – bax: lamellyar ixtioz I

Yenidoğulmuşların melituriyası (*melituria neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların tranzitor şəkərli diabeti

Yenidoğulmuşların metabolik asidozu (*metabolic acidosis neonatorum*) – yenidoğulmuşların böyrək asidozu

Yenidoğulmuşların müalicə olunan dəri indurasiyası (*induratio cuta-*

nea curabilis neonatorum) – bax: yenidoğulmuşların dərialtı adiponekrozu

Yenidoğulmuşların oleoqranuleması (*oleoqranuloma neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların dərialtı adiponekrozu

Yenidoğulmuşların Parro atrofiyası (J. M. J. Parrot, 1829- 1883, frans. həkimi) – dölün xondro distrofiyası zamanı qeyri-mütənasib cırtanboyluluq

Yenidoğulmuşların psevdoksantomatozu (*pseudoxanthomatosis neonatorum*) – bax: yenidoğulmuşların dərialtı adiponekrozu

Yenidoğulmuşların tranzitor şəkərli diabeti (*diabetes mellitus transitorius neonatorum*) – doğuş zamanı alınan stress və travma, infeksiyon mənşəli toksikoz yenidoğulmuşlarda hiperqlikemiya və qlukozuriya ilə müşahidə oluna bilər, mədə altı vəzdə patologiya olmur

Yenidoğulmuşların yalançı melenası (*melaena neonatorum spuria*) – yenidoğulmuşların öz qanını (burun-udlaq qanaxmaları zamanı) və ya ananın qanını (doğuş zamanı, yaxud əmizdirmə vaxtı gilətrafi çatlardan xaric olan qanı) udması nəticəsində nəcisin rənginin tündləşməsi

Yenidoğulmuşun nəcisi – bax: mekoniy

Yenidoğulmuşun sifilitik pemfiqusu (*pemphigus neonatorum syphiliticus*) – anadangəlmə sifilis zamanı yenidoğulmuşun ovuc və ayaqlarının altında moruq-qırmızı rəngli dibi olan qabarıqların əmələ gəlməsi

Yeniyetmə kifozu – bax: Şeyermann-Mau xəstəliyi

Yeniyyətmə ürəyi (*cor juvenum*) – cinsi yetişkənlik dövründə endokrin və digər sistemlərin funksional yenidən qurulması nəticəsində ürək fəaliyyətinin keçib-gedən dəyişikliklərinin ümumi adı

Yeriş (*gait*) – gəzmə zamanı hərəkət və pozaların xüsusiyyətlərinin cəmi

Ataktik yeriş (*ataxic gait*, yun. *ataktos* nizamsız) – ataksiya zamanı yerişin müxtəlif pozulmalarının ümumi adı

Asinergik yeriş (*asinergic gait*) – aşağı ətraflarla gövdənin müştərək hərəkətinin pozulması nəticəsində hər addımda gövdənin təkanvari arxaya əyilməsi (beyinciyn zədələnmə əlaməti)

Beyincik yerişi (sin. sərxoş yerişi) – statiko-lokomotor beyincik ataksiyaları zamanı aralı qoyulmuş ayaqlar, gövdənin yellənməsi ilə müşahidə olunan yeriş

Hacileylək yerişi (*gait of stork*) – irsi amiotrofiyalar zamanı budun həddən artıq yuxarıya qaldırılması nəticəsində ayağın sallanması ilə təzahür edən yeriş

Hemipleqik yeriş (*hemiplegic gait*) – hemiplegiya zamanı iflicli ayağın uzaqlaşdırma hərəkətlərinin artması nəticəsində yarımdairə cızaraq irəliləməsi (bu zaman iflicli əl dirsək oynaqından bükülmüş və gövdəyə yaxınlaşdırılmış vəziyyətdə olur)

Xoruz yerişi – bax: peroneal yeriş

İsterik yeriş – yerişin əcaibliyi və müxtəlifliyi ilə xarakterizə olunur, xəstənin ayaqları arxasınca sürünür, güclə ayaqlarını çəkir, addımları yavaş olur, əksər hallarda xəstə başqasının köməyi ilə və ya stuldan, çarpaydan tutaraq hərəkət edir

Qocalıq yerişi (*gerontal gait*, sin. senil yeriş) – yaşlı şəxslərdə xırda inamsız addımlarla yeriş

Ördək yerişi (*wadding gait*) – gövdənin növbə ilə yanlara əyilməsi formasında yeriş (çanağın dərin əzələlərinin və budun bükücü əzələlərinin iflici, polimielitin qalığı əlamətləri, proqressivləşən miopatiyalar zamanı rast gəlinir)

Paretik yeriş (*paraparetic gait*) – ayaqların parezi zamanı müşahidə olunan yerişlərin ümumi adı (məs: peroneal yeriş, ördək yerişi)

Peroneal yeriş (*peroneal gait*, sin. xoruz yerişi) – xəstənin ayağını hündürə qaldırması, irəliyə ataraq qəfildən aşağıya salması ilə yeriş (baldır əzələlərinin iflici zamanı müşahidə olunur)

Rəqqas yerişi (*dancing gait*) – gövdənin yanlara dönməsi və ya əyilməsi, başın arxaya atılması və ya yanlara dönməsi, bədənə şaquli vəziyyətinin təkanvari dəyişikliyi, əllərin uzaqlaşdırılması ilə xarakterizə olunan yeriş (məs: torsion distoniya zamanı rast gəlinir)

Senil yeriş (*senile gait*) – bax: qocalıq yerişi

Sərxoş yerişi (*tottering gait*) – bax: beyincik yerişi

Spastik yeriş (*spastic gait*) – mərkəzi paraparezlər zamanı xəstənin ayağını yerdən çətinliklə qaldırması və xırda addımlarla irəliləməsi

Spastik-paretik yeriş – ayaqların mərkəzi və ya periferik paraparezləri zamanı spastik və paretik əlamətli yeriş

Yerli adaptasion sindrom (*syndromum adaptasionis locale*) – fəvqəladə və ya patoloji qıcıqlandırıcıya

Yerli ağrısızlaşdırma

orqanizmin yerli cavab reaksiyası (məs: iltihab reaksiyası)

Yerli ağrısızlaşdırma (*lokal anesthe-sia*) – yerli anestetiklərdən istifadə etməklə əməliyyat nəhiyəsinin hissiyyatının və ağrısının məhəlli olaraq tam aradan qaldırılması

Yerli eozinofil testi (*locale eosinophil probe*) – bax: «dəri pəncərəsi» testi

Yerli qanazlıq (*local anemia*) – bax: işemiya

Yeroşevski-Panfilov əməliyyatı (Т.И. Ярошевский, rus cərrahı; Н.И. Панфилов, rus oftalmoloqu) – mio-piya zamanı skleranın möhkəmləndirilməsi əməliyyatı – intralamell-yar skleroplastika

Yevgenika-insanın irsi xüsusiyyətlərinin seçim yolu ilə özündən sonrakı nəsələ keçməsinə təmin edən təlim

Yevnuxoudizm (*eunuchoidism*) – həddən artıq hündür boyun olması və xarici cinsiyyət orqanlarının və ikincili cinsi əlamətlərin inkişafdan qalması ilə gedən simptomokompleks

Yevstax borusu (*tuba audi Eustachii*) – bax: eşitmə borusu

Yevstax borusunun kəskin katarı – bax: eşitmə borusunun kəskin katarı

Yevstaxit (*eustachitis*) – bax: salpinqotit

Yeyunektomiya (*jejunectomy*) – nazik bağırsağın bir hissəsinin və yaxud bütövlükdə kəsilməsi

Yeyunoskopiya (anat. *jejunum* nazik bağırsaq + yun. *skopeo* müşahidə etmək) – nazik bağırsaq selikli qişasının lifli endoskop vasitəsi ilə müayinəsi üsulu

Yeyunostomiya (*jejunostomia*) – nazik bağırsağa xarici fistulun qoyulması cərrahi əməliyyatı

Maydl yeyunostomiyası – nazik bağırsaq fistulun yaradılması cərrahi əməliyyatı (aparıcı ilgəyin qarın boşluğu yarasına tikilməsi və ucyan bağırsaq anastomozunun qoyulması)

Yeyunotomiya (*jejunotomy*) – nazik bağırsağın kəsiyi

Yəhərəbənzər burun (*nasus selliformis*) – xarici burnun orta hissəsində çökəkliyin olmasından ibarət burun deformasiyası

Yığılan xərək – qıfıl vasitəsi ilə birləşdirilən, iki eyni ölçülü hissədən ibarət sanitariya xərəyi

Yırtığın ləğvi (*herniotomia*) – yırtıq möhtəviyyatının qarın boşluğuna salınması, yırtıq kisəsinin kəsilməsi və yırtıq qapısı nəhiyəsində qarın boşluğu divarının bərpa olunması cərrahi əməliyyatı

Yırtıq (*hernia*) – orqan və ya onun hissələrinin dəlikdən dəri altına, əzələarası və ya daxili ciblərə, boşluqlara qabarması

Beyin yırtığı (*h. cerebialis*) – bax: kəllə-beyin yırtığı

Boxadelkin diafraqmal yırtığı (V. A. Bochdalek, 1801-1883, çexiyalı anatom) – əsasən sol tərəfdə müşahidə olunan diafraqmanın bel-qabırğa üçbucağı nəhiyəsində əzələ qatının zəif inkişaf etməsi nəticəsində meydana çıxan diafraqmal yırtıq

Diafraqmanın anadangəlmə yırtığı (*h. diaphragmatica*) – diafraqmada dəliyin olması nəticəsində qarın boşluğu orqanlarının döş boşluğuna keçməsi

Kəllə-beyin nazoetmoidal yırtığı (*h. cerebialis nasoethmoidalis*) – burun sümüklərinin, üst çənənin alın çıxıntısı və burnun qığırdaq

hissəsinin arasından çıxan ön kəllə-beyin yırtığı

Kəllə-beyin nazofrontal yırtığı (*h. cereb-
ralis nasofrontalis*) – xəlbir
sümüyünün xəlbir səhifəsi, burun
və göz yaşı sümükləri, alın sümü-
yünün göz yuvası və burun hissələ-
rindən yaranmış kanaldan çıxan ön
kəllə-beyin yırtığı

**Kəllə-beyin nazofrontoorbital yır-
tığı** (*h. cereb-
ralis nasofrontoorbita-
lis*) – burun-alın və burun-göz yu-
vası kəllə-beyin yırtığının müştərək
formasını

Kəllə-beyin nazoorbital yırtığı (*h.
cereb-
ralis nasoorbitalis*) – xəlbir,
alın, göz yaşı sümüklərinin və üst
çənənin alın çıxıntısının birləşdiyi
yerdən göz yuvasına çıxan ön kəl-
lə-beyin yırtığı

Kəllə-beyin yırtığı (*h. cereb-
ralis spinalis*) – kəllə sümüklərinin
qüsurlarından baş beyin qışaları və
maddəsinin dərialtına çıxan ana-
dangəlmə yırtığı

Kəllə-beyin-burun yırtığı (*h. cereb-
ralis nasalis*) – burun boşluğuna
çıxan ön və ya bazal kəllə-beyin
yırtığı

Kəllə-beyin-burun-alın yırtığı (*h.
cereb-
ralis nasofrontalis*) – bax: kəllə-beyin nazofrontal yırtığı

**Kəllə-beyin-burun-alın-göz yuvası
yırtığı** (*h. cereb-
ralis nasofronto-
orbitalis*) – bax: kəllə-beyin na-
zofrontoorbital yırtığı

**Kəllə-beyin-burun-göz yuvası yır-
tığı** (*h. cereb-
ralis nasoorbitalis*) – bax: kəllə-beyin nazoorbital yırtığı

Kəllə-beyin-burun-xəlbir yırtığı (*h.
cereb-
ralis nasoethmoidalis*) – bax: kəllə-beyin nazoetmoidal yırtığı

Qarnın anadangəlmə yırtığı (*h. ce-
rebralis abdominalis*) – diafraqma

və ya qarın divarının inkişaf qüsuru
nəticəsində yaranan yırtıq

Embrional yırtıq (*h. embryonalis*) –
qarnın, yırtıq kisəsi göbək ciyəsi
elementi olan anadangəlmə yırtığı

Yod (*iodum*) – mikrob əleyhinə, qıcıq-
landırıcı-reflektori və maddələr mü-
badiləsinə dissimilyasiyaedici təsir
göstərən maddə

Radioaktiv yod – terapeutik və di-
aqnostik məqsədlərlə istifadə olu-
nan radioaktiv yod izotoplarının
ümumi adı

Yod ədədi (*iodine value*) – müayinə
olunan orqanik maddənin 100 qra-
mına birləşən yodun qramlarla miq-
darına əsasən yağda və piyda yağ
turşularının miqdarının göstəricisi

Yod fenomeni – bax: Yadassonun dəri
sınağı

Yod sınağı – intensiv rəngləndikdə yo-
dun təsirindən qəhvəyi rəngə keç-
məsi ilə qlikogenin təyin edilməsi
üsullarının ümumi adı

Yodamid (*iodamid*) – diaqnostika
məqsədilə istifadə olunan rentgeno-
kontrast maddə

Yodizm (*iodismus*) – yodun norma-
dan artıq daxil edilməsi və ya fərdi
olaraq yoda qarşı həssaslığın artıq
olması nəticəsində orqanizmə yod
daxil edildikdə yodun xaric olduğu
selikli qışa nahiyyəsində meydana
çıxan aseptik iltihab

Yodqryun – preparatda amiloidi aşkar
etmək üçün istifadə olunan histoloji
boya

Yododerma (*iododerma*; yod + yun.
derma dəri) – yod preparatlarına
qarşı həssaslığın yüksək olması nə-
ticəsində meydana çıxan toksoder-
miya

Düymünlü yododerma (*i. tuberosum*)
– ağrılı, göyərməmiş, ətrafı iltihabla

Yodofil

əhatə olunmuş, şişəbənzər, xoralaşmağa meylli olan yododerma

Sızanaqşəkilli yododerma (*i. acneiforme*) – adi sızanağı xatırladan yododerma

Tuberoz yododerma (*i.a. tuberosum*) – bax: düyünlü yododerma

Yodofil – yodla boyanan

Yodoform (*iodoformium*) – halloidlər qrupundan olan, antiseptik vasitə

Yodolipol (*iodolipolum*) – diaqnostika məqsədilə istifadə olunan rentgeno-kontrast maddə

Yodometrik üsul – kimyəvi kəmiyyət, müayinə üsulu (diagnostik laboratoriyada)

Yodopsin (*iodopsinum*) – tor qişa kolbacıqlarının görmə pigmenti

Yodoterapiya (iodotherapy) – yodun müalicə məqsədilə işlədilməsi

Yoğun bağırsağın anadangəlmə seqmentar aqanqliozu – yoğun bağırsaqda bir və ya bir neçə aqanqlionar zonanın normal bağırsaq sahələri ilə növbələşməsi şəklində təzahür edən Girşsprunq xəstəliyinin patomorfoloji forması

Yoğun bağırsağın anadangəlmə aqanqliozu (*agangliosis coli congenita*) – bax: Girşsprunq xəstəliyi

Yoğun bağırsağın piy lenti (*tenia omentalis*) – köndələn çənbər bağırsağa böyük piyliyin birləşdiyi nəhiyədə boylama əzələ sahəsi

Yolaverilən radiasiya dozası – bir dəfə və təkrar şüalanmaya məruz qalarkən şəxsi həyati zədələməyən radiasiya dozası

Yoluxma (*infectio*) – yoluxucu xəstəliyin canlı orqanizmə daxil olaraq bu və ya digər proses törətməsi (xəstəlik, xəstəliyin daşıyıcısı)

Yoluxma mənbəyi (*infection contamination*) – orqanizmində parazit

çoxalan və digərlərini də yoluxdura bilən insan (və ya heyvan)

Yoluxmuş (*infectio*) – infeksiyon xəstəliyinin törədiciyi ilə yoluxmuş canlı

Yoluxucu bulbar iflic (*paralysis bulbaris infectiosa*) – bax: Aueski xəstəliyi

Yoluxucu ektromeliya (*ectromelia infectiosa*) – heyvanlarda aşağı ətrafların spontan düşməsinə səbəb olan yoluxucu virus xəstəliyi

Yoluxucu xəstə – yoluxdurma dərəcəsiindən asılı olmayaraq yoluxucu xəstəliyi olan xəstə

Yoluxucu xəstəlik (*infectious disease*) – canlı xəstəliktörədicilərin insan orqanizmində yaratdığı patoloji proses

Yoluxucu xəstəliklərin təcridi – yoluxucu xəstələrin və xəstəliyə şübhəliyə sağlamlıq hərbi qulluqçulardan ayrılması

Yoluxucu molyuks (*molluscum contagiosum*) – əsasən uşaqlarda təsadüf olunan, düyüncüklər şəklində dərinini zədələyən, *Molitor hominis* virusları tərəfindən törədilən dəri xəstəliyi

Yoluxucu nefrozonefrit (*nephroso-nephritis infectiosa*) – bax: böyrək sindromlu hemorragik qızdırma

Yorğunluq (*fatigue*) – həcmi və intensivliyinə görə insanın fərdi imkanlarını keçən fiziki və ya zehni işdən sonra orqanizmin subyektiv hissiyyatı

Yorulma – uzun müddət eyni işlə məşğul olmaq nəticəsində orqanizmin funksional pozğunluğu

Yorulmuş miokard üçbucağı – eksperimentdə impulsu cərəyanla uzun müddət stimula etdikdə ürəyin yığılma qabiliyyətinin zəifləməsinin pilləvari artması

Yuert simptomu (W. Ewart, 1848-1929, ing. həkimi) – *bax*: Yuert simptomu

Yudin genişləndiricisi (C. C. Юдин, 1891-1954, sov. cərrah) – qida borusu plastikası zamanı dərialtı kanal əmələ gətirmək üçün istifadə olunan cərrahi alət

Yudofobiya – *bax*: antisemitizm

Yuert simptomu (W. Ewart) – *bax*: Yuerta-Tesse simptomu

Yuerta-Tesse simptomu (W. Ewart; P. Teissier, frans. həkimi) – eks-sudativ perikardit zamanı II-V döş fəqərələri səviyyəsində onurğanın sağ kənarında perkutor səsin kütləşməsi

Yuxarı Barre simptomu (J. A. Barre, 1880-1967, frans. nevroloqu) – *bax*: Barre sınağı

Yuxarı beyincik aretriya sindromu (*syndromum arteriae cerebelli superioris*) – yuxarı beyincik arteriyasının tutulması zamanı zədələnmə tərəfin ətraflarında xoreik hiperkinetiz və ya atetozun, zədələnmənin əks tərəfində isə beyinciğin zədələnmə simptomları, ağrı və temperatur hissiyyatının pozulması

Yuxarı boş vena dəliyi (*ostium venae cavae superioris*) – sağ qulaqcıq divarında yuxarı boş venanın açıldığı dəlik

Yuxarı boş vena sindromu (*syndromum venae cavae superioris*) – yuxarı boş venanın trombozu və ya sıxılması nəticəsində döş qəfəsi venalarının genişlənməsi, sianoz, uzun ödəmi və kəllədaxili təzyiqin qalxmasının birgə təsadüf olunması

Yuxarı böyrək kasası sindromu (*syndromum calycis renalis superioris*) – yuxarı böyrək kasacığının keçiriciliyinin pozulmasına səbəb

olan patoloji vəziyyətlərin ümumi adı

Yuxarı burun yolu (*meatus nasalis superior*) – yuxarı və orta burun bəliqqulaqları arasında yerləşən burun yolu

Yuxarı daşlıq siniri şırımı (*sulcus sinus petrosi superioris*) – gigcah sümüyünün yuxarı kənarında çökəklik

Yuxarı daşlıq şırımı (*sulcus petrosus superior*) – *bax*: yuxarı daşlıq siniri şırımı

Yuxarı qalxanabənzər kəsik (*incusura thyroidea superior*) – qalxanabənzər qığırdaq lövhələri arasında onun yuxarı kənarında olan üçbucaqşəkilli çökəklik

Yuxarı qalxanabənzər qabar (*tuberculum thyroideum superius*) – qalxanabənzər qığırdaq lövhəsinin xarici səthinin yuxarı nahiyyəsində çəp xətti qabarıq

Yuxarı qırmızı nüvə sindromu (*syndromum nuclei rubri superioris*) – qırmızı nüvənin yuxarı nahiyyəsinin zədələnməsi zamanı ataksiya, intension tremor və bədənin bir tərəfində xoreoatetoz

Yuxarı sistotomia – qarın boşluğu çanaq sümüyü kəsilməklə sidik kisəsinin zirvəsindən, peritondanxaric icra olunan sistotomiya

Yuxarı tənəffüs yolları – xarici burun, burun boşluğu, burun-udlaq

Yuxu (*somnus*) – periodik olaraq insanın şüurlu psixi fəaliyyətinin olmaması, xarici qıcıqlandırıcılara qarşı reaksiyanın enməsi ilə xarakterizə olunan fizioloji vəziyyət

Aktivləşmiş yuxu – *bax*: tez yuxu

Dərman yuxusu (*somnus medicamentosus*) – sedativ və ya narkotik dərman vasitələri ilə törədilən yuxu

Hipnotik yuxu (*somnus hypnoticus*) – hipnoz nəticəsində yaradılan yuxu

Hissəvi yuxu (*somnus partialis*) – *bax:* hipnotik yuxu

Ləng yuxu – fizioloji yuxunun əsas hissəsini təşkil edən, EEG-də yüksək amplitudlu delta dalğalar və iyəbənzer dalğalar seriyası verən fazası

Narkotik yuxu (*somnus narcoticus*) – *bax:* dərman yuxusu

Ortodoksal yuxu – *bax:* ləng yuxu

Paradoksal yuxu – *bax:* tez yuxu

Parsial yuxu (*somnus partialis*) – *bax:* hipnotik yuxu

Şərti-reflektor yuxu – şərti-refleks mexanizmi ilə törədilən yuxugətiricilərin toksik təsirini azaltmaq və ona öyrəşmənin qarşısını almaq üçün istifadə olunan yuxu

Terminal yuxu (*somnus terminalis*) – bəzi patoloji vəziyyətlərin (məs: alkoqol delirisi, patoloji sərxoşluq, epileptik tutma) sonunda baş verən dərin yuxu

Tez yuxu – ümumi yuxunun 20-25%-ni təşkil edən gözlərin cəld hərəkəti, üz və boyun əzələlərinin tonusunun enməsi, yuxugörmələr, EEG-də aşağı amplitudlu dalğaların olması ilə xarakterizə olunan fizioloji yuxunun fazası

Uzadılmış yuxu (*somnus prolan-gatus*) – bəzi dərman vasitələrinin tətbiqi ilə davametmə müddəti uzadılmış yuxu

Vahiməli yuxu – psixozlar zamanı təsadüf olunan həddən artıq qarışıq, qorxulu yuxu

Yuxu çuxuru (*fossa carotica*) – *bax:* yuxu üçbucağı

Yuxu kanalı (*canalis caroticus*) – gicgah sümüyünün piramidasında

daxili yuxu arteriyasının keçdiyi kanal

Yuxu qabarı (*tuberculum caroticum*) – VI boyun fəqərəsinin ön köndələn çıxıntısı üzərində qabar (qanaxma zamanı ümumi yuxu arteriyasını bu qabara sıxmaqla qanaxmanı müvəqqəti dayandırmaq olur)

Yuxu pozulması – yuxuya getmənin, yuxunun dərinliyinin və davametmə müddətinin, yuxudan oyanmanın pozulması

Yuxu sinus (*sinus caroticus*) – ümumi yuxu arteriyasının bifurkasiya və daxili yuxu arteriyasının başlanğıc nahiyyəsində arterial yatağın genişlənmiş hissəsi

Yuxu şırımı (*sulcus caroticus*) – əsas sümüyün yan səthində daxili yuxu arteriyasının keçdiyi şırım

Yuxu təpəciyi (*tuberculum caroticum*) – *bax:* Şassenyak təpəciyi

Yuxu üçbucağı (*trigonum caroticum*) – arxadan döş-körpücük-məməyəbənzer əzələ, aşağıdan kürək-dilaltı əzələ, yuxarıdan ikiqarınıclı əzələnin arxa qarınıclığı ilə məhdudlanan boynun ön nahiyyəsinin damar və sinir dəstəsi yerləşən, yuxu arteriyasını bağlamaq üçün əlverişli olan hissəsi

Yuxuda apnoe – yuxu zamanı tənəffüsün fasiləli olması

Yuxugətirici vasitələr (*hypnotica*) – yuxunun gəlməsini asanlaşdıran və davam etməsini uzadan dərman vasitələri

Yuxugörmə (*somnia*) – yuxu zamanı müxtəlif obraz, ideya və psixi hadisələrin subyektiv qəbul edilməsi

Əziyyətverici yuxugörmə – *bax:* onirodiniya

Yuxusuzluq (*insomnia*) – yuxuya getməkdə çətinlik çəkmək, davamlı

yata bilməmək, erkən oyanma ilə təzahür edən yuxu pozuntusu

Yuinq xəstəliyi (J. Ewing, 1866-1943, amer. patoloq) – *bax*: Yuinq şişi

Yuinq simptomu (A. E. Ewing, 1855-1922, amer. oftalmoloq) – alın cibi-burun kanalının tıxanması zamanı göz yuvasının yuxarı-daxili bucağında hissiyyatın artması

Yuinq şişi (J. Ewing) – sümüyün kiçik-hüceyrəli, oval və ya dairəvi nüvəli hüceyrələrdən ibarət bədxassəli şişi

Yukstaqlomerulyar indeks (lat. *juxta* yaxın + anat. *glomerulus* yumaqcıq) – renin sintez edən yukstaqlomerulyar hüceyrələrin kompleksin 100 hüceyrəsinə olan nisbəti (böyrəyin yukstaqlomerulyar indeksinin aktivlik göstəricisi)

Yukstaqlomerulyar kompleks (*complexus juxtaqlomerularis*) – böyrək yumaqcıqlarının girişində renin sintez edən hüceyrələr kompleksi

Yuqulyar (*juqularis*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, boynun ön hissəsinə aid olan monasını verir

Yuqulyar simptom – *bax*: Raviç-Şerbo simptomu

Yuleplər (*julepia*) – aromatl, şəkər əlavə olunmuş suda dərman forması

Yumşaq xərək – *bax*: zərflı xərək

Yumşaq immobilizasiyaedici sarğı – yumşaq materiallardan hazırlanmış sarğı (bint, ləçək və s.)

Yumşaq şankr (*ulcus molle*) – streptobasilliyar çöplər tərəfindən törədilən, irinli ifrazatı olan cinsiyyət üzvlərində təzahür edən çoxsaylı dərin, ağrılı yaralar, limfangioma və regionar limfadenitlə xarakterizə olunan zöhrəvi xəstəlik

Difterik yumşaq şankr (*u. molle diphthericum*) – yalançı difteriya çöplərinin prosesə qoşulması nəti-

cəsində yaşılmıtlı-boz fibrinoz ərplə örtülmüş yumşaq şankr

Follikulyar yumşaq şankr (*u. molle folliculare*) – törədicinin piy vəziləri axacaqlarına və tük follikullarına daxil olması nəticəsində kiçik ölçülü kənarları hündürə qalxmış, dibi dərin olan çoxsaylı yaralarla xarakterizə olunan yumşaq şankr

İmpetiginoz yumşaq şankr (*u. molle impetiginosum*) – klinik gedişinə görə impetiqonu xatırladan yumşaq şankr

Qanqrenoz yumşaq şankr (*u. molle gangraenosum*) – anaerob infeksiya nəticəsində toxumaların qanqrenoz əriməsi ilə xarakterizə olunan yumşaq şankr

Qıfəbənzər yumşaq şankr (*u. molle infundivuliforme*) – cinsiyyət üzvü başının boyun nahiyyəsində yerləşən dərin xora ilə gedən yumşaq şankr

Serpiginoz yumşaq şankr (*u. molle serpiginosum*) – yaranın bir tərəfdən çapıqlaşaraq sağlması digər tərəfdən isə böyüməsi ilə xarakterizə olunan yumşaq şankr

Yumşaq şankr çöpləri (*Haemophilus ducrei*) – Haemophilus növündən olan bakteriya; qısa, qrammənfi kokşəkilli çöplərdir; yumşaq şankr xəstəliyinin törədicisidir

Yumşaq toxumaların absesi – piy toxuması və əzələdə irinlə dolmuş, ətraf toxumalardan piogen membranla ayrılan boşluq

Yumurtalıqın apopleksiyası (*apoplexia ovarii*) – ovulyasiya zamanı follikulun partlaması nəticəsində yumurtalıq parenximasına qansızma, yumurtalıqın təhlükəninə pozulması səbəbindən qarın boşluğuna qanaxma

Yumurtalıqın bazal xərçəngi

Yumurtalıqın bazal xərçəngi (*granulosa cell tumor*) – bax: qranulyoz hüceyrəli şişlər

Yumurtalıqın diffuz androblastomasi (*androblastoma ovarii diffusum*) – bax: Leydik hüceyrələrinin şişi

Yumurtalıqın embrional karsinoması (*carcinoma ovarii embryonale*) – bax: disherminoma

Yumurtalıqın endometrioid karsinoması (*carcinoma ovarii endometrioideum*) – bax: yumurtalıqın maliqnizasiya olunmuş endometrioid kistoması

Yumurtalıqın follikuloid xərçəngi – bax: qranulyoz hüceyrəli şişlər

Yumurtalıqın hipoplaziyası – inkişaf anomaliyası olub, hipoqonadizmlə müşahidə olunan hipoplaziya

Yumurtalıqın infarktı (infarctus ovarii) – bax: yumurtalıqların apopleksiyası

Yumurtalıqın mezonefroid karsinoması (*carcinoma ovarii mesonephroideum*) – bax: mezonefroza

Yumurtalıqın musinoz karsinoması (*carcinoma ovarii mucinosum*) – yumurtalıqın maliqnizasiya olunmuş psevdomusinoz kistoması

Yumurtalıqın partlaması – bax: yumurtalıqların apopleksiyası

Yumurtalıqın polikistoz sindromu (*polycystic ovarian syndrome*) – bax: yumurtalıqın polikistozu

Yumurtalıqın psammomatoz karsinoması (*carcinoma ovarii psammomatosum*) – bax: yumurtalıqın maliqnizasiya olunmuş silioepitelial kistoması

Yumurtalıqın psevdomusinoz adenokarsinoması (*adenocarcinoma ovarii pseudomucinosum*) – bax:

yumurtalıqın maliqnizə olunmuş psevdomusinoz kistoması

Yumurtalıqın sklerokisoz xəstəliyi (*sclerocystic disease of the ovary*) – bax: yumurtalıqın polikistozu

Yumurtalıqın silindroması (*cylindroma ovarii*) – bax: qranulyoz hüceyrəli şişlər

Yurgens sindromu (R. Jurgens, 1898-1961, alm. hematoloq) – bax: angiohemofiliya

Yuşar simptomu (H. Huchard, 1844-1910, frans. həkim) – kəskin sol mədəcik çatışmazlığı zamanı ağciyər emfizemasının inkişafı ilə əlaqədar olaraq ağciyərlər üzərində qutu perkutor səsinin aşkar edilməsi

Yutinel xəstəliyi (V. H. Hutinel, 1849-1933, frans. pediatr) – bax: Yutinel sindromu

Yutinel sindromu (V. H. Hutinel) – qaraciyər sirrozu olan xəstələrdə vərəm perikarditinin inkişaf etməsi nəticəsində venoz qan dövrənində durgunluq və xroniki vərəm intoksikasiyasının inkişaf etməsi

Yuvaranın sümük tikişi (E. Juvara, 1870-1933, rumın cərrahı) – sümük fraqmentlərinin bir ucunda iki dəlik, digər ucunda isə iki dili olan qısa gümüş lentlərlə osteosintezi

Juvenil (*juvenilis*) – mürəkkəb sözlərin tərkibinə daxil olub, uşağa, gənc yaşa aid olan mənasını verir

Juvenil qanqrena (köh., *gangraena juvenilis*) – bax: obliterasiyaedən endarteriit

Juvenil nefronoftiz (*nephronophthisis juvenilis*) – bax: Fankoni nefronoftizi

Juvenil osteoxondroz (*osteochondrosis juvenilis*) – bax: gənclik osteoxondrozu

Yuvenil progressivləşən iflic (*paralysis progressive juvenilis*) – anadangəlmə sifilis zamanı 15-20 yaşlarda inkişaf edən, əsasən demensiyanın üstünlüyü ilə gedən sifilis

Yuvenil revmatoid artrit (*juvenile rheumatoid arthritis*) – 16 yaşındakı uşaqların revmatoidli artrit

Yuvenil xloroz (*chlorosis juvenilia*) – bax: erkən xloroz

Yuvenil xroniki artrit (*juvenile chronic arthritis*) – bax: idiopatik yuvenil artrit

Yuvenilizm (lat. *juvenilis* gənc) – yaşlılarda gənclərə məxsus əlamətlərin olması

Yuyuntu suları – hər hansı boşluqlu orqanın və ya bədən boşluğunun yuyulması zamanı alınan diaqnostik material

Yuzefoviç əməliyyatı (M. A. Юзерович, rus cərrah) – ayağın aşırıq-baldır oynaqının çəngəlşəkilli kəsilməsi və bura daban sümüyünün qoyularaq aparılan sümük-plastik amputasiyası

Yük sınağı (*exercise tolerance test*) – hər hansı bir orqanın funksional çatışmazlığını müəyyən etmək üçün tətbiq olunan üsulların ümumi adı (məs: koronar çatışmazlığın aşkar edilməsi üçün)

Yüksək topuq simptomu (sin. Kalitovski simptomu) – ayaq barmaqlarının üzərində dayandıqda bir ayağın əyilməsi, nəticədə həmin ayağın dabanı digər ayağın dabanından daha yüksəyə qalxmış olur; bel-oma radikulitin əlaməti

Yüngül koma – ağrı qıcığına müdafiə reaksiyası (mimika, bəbəklərin genəlməsi, ətrafların hərəkəti), korneal reflekslərin saxlanması, perios-

tal, vətər və dəri reflekslərinin enməsi, tənəffüs və ürək fəaliyyətinin zəif pozulması

Yüngül yaralı – yüngül (mexaiki, termiki, radiasion və digər) yara almış, əmək və döyüş qabiliyyətini müvəqqəti itirmiş, lakin sərbəst hərəkət və özünəqulluq qabiliyyətini saxlamış, müalicəsi iki ay ərzində mümkün olan və hərbi qulluğa yararlılıqla nəticələnən yaralılar

Yüngül yaralıların yığılma məntəqəsi – mülki müdafiə sistemində stasionar müalicəyə ehtiyacı olmayan yüngül zədəlilərin müvəqqəti yerləşdirilməsi və ambulator müalicəsi üçün məntəqə

Yüngül zədəli – bax: Yüngül yaralı

Yüngülləşmə – öncəki impulsun qıcıqlanması nəticəsində sinir impulsunun ötürülməsinin fizioloji yaxşılaşması

Z

Zabolotski-Desyatovski simptomu

(П. П. Заблoцкий-Десятовский, rus cərrahı) – irinli haymorit zamanı xəstənin başını müayinə olunan haymor boşluğunun əks tərəf döndərib aşağı əydikdə orta burun boşluğunda irinin görsənməsi

Zahı – yeni doğmuş qadın

Zahorski sindromu (Zahorsky) – bir necə gün yüksək hərəkət, boğazda ağrılar, damaq badamcıqlarında, yumşaq damaqda qabarcıqların əmələ gəlməsi və onların yaraya keçməsi ilə təzahür edən yoluxucu xəstəlik

Zak simptomu

Zak simptomu (B.H. Zak, rus otolarinqoloqu) – xroniki tonzillit zamanı damaq qövsələrinin birləşdiyi sahənin ödəmi

Zamana görə dezorientasiya – saatı, günü, ayı və ili düzgün deyərilməmə formasında bələdliyin pozulması

Zarin – sinir-iffic təsirli zəhərləyici maddə

Zarlı ilbiz – daxili qulağın zarlı labirintinin hissəsi

Zaufal əməliyyatı (E. Zaufal, 1837-1910, çex otorinolarinqoloqu) – xroniki irinli orta otit zamanı icra olunan və xarici qulaq keçəcəyinin plastikası ilə yekunlaşan cərrahi əməliyyat

Zaufal simptomu (E. Zaufal) – ana-dangəlmə, gec və üçüncülü sifilis zamanı burun arakəsməsinin sümük hissəsinin dağılması nəticəsində əmələ gələn yəhərəbənzər burun

Zeber xəstəliyi – *Rhinosporidium* göbələyinin törətdiyi, burun və udlaqda poliplərin əmələ gəlməsi, selikli qişanın hipertrofiyası ilə gedən irsi xəstəlik

Zehni qabiliyyət – informasiyanı qəbul və analiz etmək qabiliyyəti

Zehni yorulma – zehni işlə məşğul oluqda meydana çıxan zehni iş qabiliyyətinin enməsi, emosional tonusun, diqqətin və marağın azalması ilə xarakterizə olunan yorğunluq

Zelderin korneomandibulyar simptomu (F. Solder, 1867-1943, avstr. nevropatoloq) – *bax:* korneomandibulyar refleks

Zelter – Swift – Feyer sindromu (P. Selter, 1866-1941, alm. pediatri; H. Swift, 1858-1937, avstr. həkim; E. Feer, 1864-1955) – *bax:* akrodi-niya

Zemmerring maddəsi (S. Th. Soemmerring, 1755-1830, alm. anatom) – *bax:* qara maddə

Zemmifobiya – siçovullardan patoloji qorxu

Zemtsov simptomu (Г.М. Земцов, 1896-1974, sovr. rentqenoloq) – qida borusunun perforasiyası olan nahiyyədə kiçik ox formalı rentgeno-loji işıqlanma

Zenger simptomu (A. Sanger, 1860-1921, alm. nevropatoloq) – *bax:* Enrot simptomu

Zenger-Enrot simptomu (A. Sanger; E. Enroth, 1879, fin oftalmoloq) – *bax:* Enrot simptomu

Zeyemann sindromu (M. Seeman) – beyincik funksiyasının inkişafdan qalması, nitqin, eşitmənin və intellektin pozulması, vestibulyar ataksiya

Zeylsler mühiti – anaerob mikroorqanizmləri becərmək üçün qidalı mühit

Zeytelberger simptomu – mərkəzi sinir sistemində maddələr mübadiləsinin progressiv lipoid degenerasiyası ilə pozğunluq nəticəsində karlıq, nistaqm, vestibulyar pozulmalar, üz və çəynəmə əzələlərinin qeyri-iradi hərəkəti, ənsə və boyun əzələlərinin atrofiyası, sfinktorların zəifliyi

Zeytun-beyincik yolu (*tractus olivocerebellaris*) – uzunsov beynin zeytun nüvələrindən başlayan, əks tərəfin beyincik ayaqcığına doğru gedən sinir yolu

Zədələnmə (*laesio*) – xarici təsir nəticəsində orqan və ya toxumanın anatomik tamlığının və ya funksional vəziyyətinin pozulması

Zəhər (*venenum*) – az dozada orqanizmə düşdükdə zəhərlənmə və ya ölüm törədən maddə

Aşıləyici zəhər – kəskin yerli destruktiv təsirə malik zəhər

Destruktiv zəhər – hüceyrə, toxuma və orqanların strukturunu pozan zəhər

Funksional zəhər – orqanizmin morfoloji strukturlarına təsir etməyərək yalnız funksional dəyişikliyə səbəb olan zəhər

Hemaqqlutinasia törədən zəhər – eritrositlərin aqqlutinasiasını törədən zəhər

Hemodinamik zəhər – qan dövrəni pozğunluğu yaranan zəhər

Hemoqlobinotrop zəhər – hemoqlobini methemoqlobinə və ya karboksihemoqlobinə çevirən zəhər

Hemolitik zəhər – hemoliz törədən zəhər

Hemopoetik zəhər – qanaxmaya səbəb olan zəhər

Hepatotrop zəhər – qaraciyər toxumasına zədələyici təsir göstərən zəhər

Sinaptik zəhər – sinapslarda sinir impulslarının ötürülməsinə təsir edən zəhərlərin ümumi adı

Zəhərlənmə – müxtəlif təbiətli kimyəvi maddələrin və ya keyfiyyətsiz qida məhsullarının orqanizmə düşməsi nəticəsində həyatı vacib funksiyaların pozulması və orqanizm üçün təhlükəli halın yaranması

Zəhərlənmə zonası – radioaktiv kimyəvi maddələrlə, yaxud bioloji xəstəlik törədicilərlə qoşunlar və əhali üçün təhlükəli dərəcədə zəhərlənmiş səma boşluğu və ya ərazi

Zəhərləyici maddələr – döyüş şəraitində rəqibin canlı qüvvəsini məhv etmək və ya sıradan çıxarmaq üçün

istifadə edilən yüksək toksiki təsirə malik kimyəvi birləşmələr

Asqırdıcı zəhərləyici maddələr – bax: qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr

Boğucu təsirli zəhərləyici maddələr – ağciyərin toksiki ödemini yaranan zəhərləyici maddələr

Dayanıqsız zəhərləyici maddələr – qazşəkilli və ya tez buxarlanan maye zəhərləyici maddələr (zəhərləyici təsiri istifadəsindən sonra 1-2 saat ərzində saxlanılan maddələr)

Dayanıqlı zəhərləyici maddələr – zədələyici təsiri bir neçə saatdan bir neçə günədək davam edən zəhərləyici maddələr

Dəri-deşici təsirli zəhərləyici maddələr – kontakt nahiyəsində iltihabi-nekrotik və ümumi təsir göstərən zəhərləyici maddələr

Dəri-rezorbktiv təsirli zəhərləyici maddələr – təmliğini itirməmiş dəridən sorularaq təsir göstərən zəhərləyici maddələr

Fosfor üzvi zəhərləyici maddələr – kimyəvi silah növünə aiddir, zarin, zaman, V-qaz və s. sinir parolitik təsirə malikdir

Gözyaşardıcı zəhərləyici maddələr – gözü və burun-udlağın selikli qışalarını qıcıqlandırmaqla təsir göstərən zəhərli maddələr

Qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr – tənəffüs yollarının selikli qışasına qıcıqlandırıcı təsir göstərən zəhərləyici maddələr

Gec təsir edən zəhərləyici maddələr – klinik təsirləri bir müddət çəkən, gizli dövrdən sonra təzahür edən zəhərləyici maddələr

Müvəqqəti sıradan çıxaran zəhərləyici maddələr – peşə və ya döyüş fəaliyyətinə müvəqqəti təsir

Zəhərləyici

göstərən, orqanizmdə geriyyə dönən dəyişikliklər yaradan zəhərləyici maddələr

Psixokimyəvi zəhərləyici maddələr – bax: psixotomimetik təsirli zəhərləyici maddələr

Psixotik zəhərləyici maddələr – bax: psixotomimetik təsirli zəhərləyici maddələr

Psixotomimetik təsirli zəhərləyici maddələr – digər orqan və sistemlərin fəaliyyətinə təsir göstərmədən psixi fəaliyyətin müvəqqəti pozğunluğunu yaradan zəhərləyici maddələr

Sinir-paralitik təsirli zəhərləyici maddələr – sinir sistemini zədələyərək mioz, bronxospazm, əzələlərin fibrilyasiyası, bəzi hallarda qıcolma, süst ifliclər və həyati vacib orqanların funksional pozğunluqlarına səbəb olan zəhərləyici maddələr

Tez təsir edən zəhərləyici maddələr – zədələyici təsiri orqanizmlə təmasdan dərhal sonra meydana çıxan zəhərləyici maddələr

Ümumi təsirli zəhərləyici maddələr – toxuma tənəffüsünü pozmaqla hipoksiya yaradan zəhərləyici maddələr

Üzvi fosfor zəhərləyici maddələri – fosfor turşularının orqanik efiirləri olan zəhərləyici maddələr (sinir-paralitik təsir göstərir)

Zəhərləyici maddələrin konsentrasiyası – zəhərlənmiş havanın həcm vahidində mövcud olan zəhərləyici maddələrin miqdarı

Zəhərli maddələrin indikasiyası – havada, suda, yerüstü ərazidə, hərbi texnikada zəhərli maddələrin kimya kəşfiyyatı cihazlarının köməyi ilə

aşkar edilməsi və miqdarının müəyyənləşdirilməsi

Zəhərlilik dozası – zəhərləyici maddə qatılığı ilə ekspozisiyanın (insanın zəhərlənmiş havada mühafizəsiz olma müddəti) hasilı

Zəhərlilik – zəhərləyici maddələrlə insanları və heyvanları zədələmə təsirinin qüvvəsi

Zəifəşitmə (bradycusia) – nitqin qəbul edilməsi saxlanıldığı halda eşitmənin zəifləməsi

Zəngli saat simptomu – yalnız səhər və ya gecə saatlarında meydana çıxan ishal (adətən lambioz zamanı rast gəlinir)

Zərbə dalğası – nüvə partlayışının əsas zədələyici amili, partlayış mərkəzindən hər tərəfə səs sürətindən yüksək sürətlə yayılan möhkəm sıxılmış hava sahəsi

Zərdab albumini – molekulyar çəkisi 70.000-ə yaxın olan, orqanizmin əsas zülal ehtiyatını təşkil edən qan zərdabının tərkibinə daxil olan albumin

Zərdab (serum) – qanın 55%-in təşkil edən səffaf və rəngsiz maye

Adsorbsiya olunmuş zərdab (serum adsorptum) – tərkibində olan anticişimlərin bir hissəsi xaric edilmiş zərdab

Antibakterial zərdab (serum antibacteriale) – tərkibində müəyyən növ bakteriya antigeninə qarşı anticişimi olan zərdab

Antifaq zərdabı (serum antiphagicum) – hər hansı bir faqın antigeninə qarşı anticişimi olan və onun yoluxucu aktivliyini neytralizə edə bilən zərdab

Antiqlobulin zərdab (serum antiglobulinicum) – digər insan və ya

heyvan qlobulininə qarşı anticismi olan zərdab

Antilinfositar zərdab (*serum antilymphocyticum*) – limfoid hüceyrələrə, əsasən limfositlərə qarşı anticisimlərlə zəngin hiperimmun zərdab

Antimikrob zərdab (*serum antimicrobiale*) – bax: antibakterial zərdab

Antitoksik zərdab (*serum antitoxicum*) – tərkibində antitoksin olan zərdab

Antitimositar zərdab (*serum antithymocyticum*) – tərkibində timositlərin antigenlərinə qarşı anticism olan zərdab

Autologik zərdab (*serum autologicum*) – zərdabın köçürüldüyü individiumun özünə məxsus olan qanın zərdabı

Boqomols zərdabı – bax: sitotoksik antiretikulyar zərdab

Diagnozistik zərdab (*serum diagnosticum*) – serodiagnostikada istifadə olunan zərdabların ümumi adı

Diagnozistik tipospesifik zərdab (*serum diagnosticum typospecificum*) – yalnız müəyyən serotipin mikroorqanizmlərinin antigenlərinə qarşı anticisimləri olan zərdab

Heterologik zərdab (*serum heterologicum*) – digər bioloji növdən alınmış qan zərdabı

Hiperimmun zərdab (*serum hyperimmune*) – tərkibində olan anticisimlərin titrinin adi immun zərdablarından daha yüksək olan zərdab

İmmun zərdab (*serum*) – hər hansı bir antigenlə immunizasiya olunmuş və həmin antigenə qarşı anticismi olan insan və ya heyvan qanından alınmış zərdab

İzoimmun zərdab (*serum isoimmune*) – eyni bioloji növün digər individiumuna qarşı anticisimləri olan zərdab

Qan zərdabı (*serum sanguinis*) – tərkibindən fibrinogeni çıxarılmış qan plazması

Qlobulin əleyhinə zərdab (*serum antiglobulinicum*) – bax: antiqlobulin zərdab

Leykositotoksik zərdab (*serum leucocytotoxicum*) – leykositlərin antigeninə qarşı anticismi olan və onlara toksik təsir göstərən zərdab

Monospesifik zərdab (*serum monospecificum*) – mürəkkəb antigen kompleksinin yalnız bir antigeninə qarşı anticismi olan zərdab

Monoreseptor zərdab (*serum monoreceptorium*) – bax: monospesifik zərdab

Polivalent zərdab (*serum polyvalens*) – bir neçə antigenə qarşı anticismi olan zərdab

Polispesifik zərdab (*serum polyspecificum*) – bax: polivalent zərdab

Presipitasiyaedən zərdab (*serum praecipitans*) – həll olan antigeni presipitasiya etmək qabiliyyətinə malik olan anticisimli zərdab

Sitotoksik antiretikulyar zərdab (*serum antireticulare cytotoxicum*) – uzun müddət sağalmayan yaralaların müalicəsində birləşdirici toxumanın aktivliyini stimula etmək məqsədilə tətbiq olunan, tərkibində qırmızı sümük ilişi və dalağın retikulyar toxumasına qarşı anticismi olan sitotoksik zərdab

Sitotoksik zərdab (*serum cytotoxicum*) – hüceyrə qışasında olan antigenlərə qarşı anticismi olan zərdab

Spermositotoksik zərdab (*serum spermocytotoxicum*) – spermatozo-

Zərdab hepatiti antigeni

id antigenlərinə qarşı sitotoksik anticişimi olan zərdab

Standart zərdab (*serum standardisatum*) – müəyyən antigenə qarşı müəyyən sayda anticisi olan zərdab

Üzölmüş zərdab – bax: adsorbsiya olunmuş zərdab

Zərdab hepatiti antigeni – bax: Avstraliya antigeni

Zərflı xərək – xəstənin vertikal vəziyyətdə gəminin lükundan keçirərək təxliyyə etmək üçün brezent zərflşəklində xərək

Zik angiiti (P.M. Zeek) – bax: həddən artıq həssas angiit

Ziqlenin «pnemotik» qıfı – təbil pərdəsinin hərəkətliyini müayinə etmək üçün aparat

Ziqomatisit (*zygomatistis*) – adətən orta qulağın kəskin iltihabının fəsadı kimi meydana çıxan, gicgah sümüyünün almacıq çıxıntısının irinli iltihabı

Yalançı ziqomatisit – irinləmiş periaurikulyar limfatik düyünlərdən və ya epidural abses boşluğundan almacıq sümüyü sahəsinə irinin toplanması

Ziqomatit (*zygomatistis*) – bax: ziqomatisit

Ziqomikoz – *Zygomysetes* sinfindən olan göbələklər tərəfindən törədilən göbələk xəstəliyi

Zilberplast-Zand simptomu (Zyeberlast, Zand) – bax: göz qapaqlarının səyirməsi simptomu

Zimogen hüceyrə – bax: ekzokrin pankreosit

Zimont ortoskopu (Д. И. Зимонт, 1883-1961, sov. otolarinqoloqu) – laringoskopiya zamanı istifadə olunan dəstəkli, şpatel formalı alət

Zimoplastik maddə – bax: faktor III

Zindan (*incus*) – orta qulağın təbil boşluğunda yerləşən qulaq sümökcüyü

Ziprkovski sindromu – anadangəlmə lal-karlıq, albinizmlə gedən inkişaf anomaliyası

Zirehli ürək (*cor testaceum*) – kəskin qalınlaşmış, bərkləmiş və kirəcləmiş perikardla əhatə olunmuş ürək (bitişmə perikarditi zamanı rast gəlinir)

Ziverit sindromu – bax: Kartagener simptomu

Zivositlər (*shirocytus*) – hemoliz zamanı qan yaxmasında aşkar olunan eritrosit fraqmentləri

Ziyil (*verrucane*) – süzölən viruslar tərəfindən törənən, əsasən əl və ayaqlarda müşahidə olunan dəri xəstəliyi

Adi ziyil (*verrucane vulgaris*) – *Meliton Verrucae* virusları tərəfindən törənən dəri xəstəliyi(əsasən əldə rast gəlinən 0,5 sm diametrə qədər ölçülü bozuntul, nahamar düyün

Sadə ziyil – bax: adi ziyil

Itiucly ziyil (*verrucane acuminata*) – bax: itiucly kondiloma

Yastı ziyil (*verrucane plana*) – rəngi əhatə edən dəridən seçilməyən, dəri səthindən azacıq hündürə qalxan dairəvi, sıx papulaya bənzər ziyil

Bərk ziyil (*verrucane dura*) – sadə və yastı ziyillərin ümumi adı

Ayaqaltı ziyillər (*verrucane plantaris*) – əsasən ayaqaltında rast gəlinən, döyənəybənzər, hiperkeratozlu haşiyələr formasında ziyillər

Gənclik ziyilləri (*verrucane juvenilis*) – bax: yastı ziyil

Ziyiləbənzər diskematoma (*dyskeratosis verrucosum*) – merokrin tərəzilərinin daxili epidermal nahiyyə-sindən inkişaf edən xoşxassəli şiş

Ziyiləbənzər qırmızı dəmrov (*lichen ruber verrucosa*) – baldırların ön səthində sərt, ziyiləbənzər qabarcıqların əmələ gəlməsi ilə gedən dəmrov

Ziyilli akrokeratoz (*acrokeratosis verruciformis*) – biləyin xarici səthində çoxsaylı ziyiləbənzər birləşən düyüncüklər şəklində keratoz

Ziyilli diskeratoma – əsasən 50 yaşdan yuxarı kişilərdə, mərkəzində göbəkşəkilli çökəklik və hiperkeratozu olan qırmızı və ya qəhvəyi solitar papulalarla təzahür edən dəri xəstəliyi

Zolaqlı cism sindromu – *bax*: hiperkinetik-hipotonik sindrom

Zolaqlı osteopatiya (*osteopathia striata*) – rentgenoloji olaraq əsasən metafizin kompakt maddəsində boylama ensiz zolaqların mövcud olması ilə aşkar edilən sümüyün inkişafının anadangəlmə pozğunluğu

Zollinger-Ellison sindromu (R.M. Zollinger, amer. həkim; E. H. Ellison, amer. həkim) – əsasən mədəaltı vəzin ada hüceyrələrinin şişləri zamanı qastrin ifrazının artması nəticəsində HCl hipersekresiyası və peptiki xoraların əmələ gəlməsi

Zond (frans. *sonde*) – insan bədəninin müxtəlif boşluqlarında və kanallarında diaqnostik və müalicəvi prosedurların icra edilməsi üçün təyin olunan nazik ox formasında alət

Düyməli qulaq zonu – *bax*: Voyaçek zonu

Qırtlaq zonu – qırtlaqda və burun-udlaqda müalicəvi və diaqnostik manipulyasiyalar üçün təyin olunan, pambıq tamponu tutmaq üçün yivli kəsiyi olan metal zond

Voyaçek zonu – təbil pərdəsində qüsurluqda, orta qulaqda müa-

yinə və manipulyasiyanı icra etmək üçün hamar, əyilmiş, düyməli, ilgəkli dəsti olan zond

Zondsuz enteral oksigenasiya – oksigenin xüsusi köpük vasitəsi ilə udulması ilə aparılan enteral oksigenasiya

Zonnenkalb üsulu (V. Sonnenkalb, alm. rentgenoloq) – gigah sümüyünün məməyabənzər çıxıntısının rentgenoloji müayinə üsulu (məməyabənzər çıxıntının relyef şəklində, ətraf toxumaların isə yayılmış vəziyyətdə görülməsi)

Zonulolis (zonulosis) – büllurun intrakapsulyar ekstraksiyası zamanı proteolitik fermentlərin arxa kameraya yeridilməsi ilə gözün kirpikli bağının (sinn bağının) dağıdılması

Zoofil trixofiton – əsasən heyvanlar üçün patogen olan, lakin onlardan insana da keçən trixofitonların ümumi adı

Zoofiliya (*zoophilia*) – *bax*: sodomiya

Zoofobiya (*zoophobia*) – heyvanlardan patoloji qorxu

Zoopsiya – xəstənin gözü önündə həşəratların, böcəklərin və ya heyvaların görünməsindən ibarət hallüsinasiya

Zöhrəvi xəstəliklər (zöhrə, venera-sevgi ilahəsi deməkdir) – cinsi əlaqələr vasitəsi ilə yayılan infeksiyon xəstəlikləri

Zöhrəvi qranulema (*granuloma venereum*) – xroniki, zəif progressivləşən, cinsi yolla ötürülən, əsasən cinsiyyət orqanları və aralıq nahiyyəsinin dərisinin qranulematoz yaralması ilə gedən xəstəlik

Zöhrəvi limfopatiya – *bax*: qasıq limfoqranulematozu

Zökəm – *bax*: rinit

Distrofik üfunətli zökəm – *bax*: xroniki atrofik rinit

Zöhrə, zöhrəvi

Distrofik zökəm – bax: xroniki atrofik rinit

Kəskin zökəm (*rhinitis acuta*) – burun selikli qişasının iltihabı

Ot zökəmi – bax: pollinoz

Zöhrə, zöhrəvi – bax: becel

Zudek atrofiyası (P.H. M. Sudeck, 1866-1938, alm. cərrah) – ətrafların zədələməsindən sonra uzun müddət vazomotor, trofik pozğunluqlar və osteoporozla müşayiət olunan ağrı sindromu

Zudek sindromu (P.H. M. Sudeck) – bax: Zudek atrofiyası

Zülal (protein) – müəyyən ardıcılıqla düzülmüş, orqanizmin əsas və vacib tərkib hissəsi olan aminturşulardan ibarət polimer birləşmə

Zülal çatışmazlığı (*insufficiencia proteinica*) – qida ilə daxil olan zülalın miqdarının kifayət qədər olmaması

nəticəsində meydana çıxan patoloji hal

Zülal-energetik çatmamazlıq – aşağıkalorili qidalanma və zülal çatışmazlığı nəticəsində inkişaf edən patoloji vəziyyətlərin ümumi adı

Zülal-birləşmiş yod testi – qalxanabənzər vəzin funksional halını qan zərdabında aşkar olunmuş yod-zülal birləşməsinə əsasən qiymətləndirmək üsulu

Zülal-hüceyrə dissosiasiyası – beyin və onurğa beyninin şişləri və digər xəstəlikləri zamanı təsadüf olunan serebro-spinal mayedə zülalın miqdarının artması

Zülal-kalorik çatmamazlıq – bax: zülal-energetik çatışmazlıq

Zülalsız ödem – alimentar distrofiya zamanı meydana çıxan ödem

Zvahlen sindromu – bax: Françesketti sindromu

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Ağayev B.A. Cərrahi əməliyyatlar atlası. I, II, III hissə. Bakı, 2014, 2015.
2. Ağayev B.A. Cərrahi xəstəliklər. Bakı, 2007, 808 s.
3. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. Dörd cildə. Bakı, “Şərq-Qərb”, 2006
4. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. II cild. Elm nəşriyyatı, 1980. səh. 576
5. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. III cild. Elm nəşriyyatı, 1983. səh. 555
6. Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi. Azərbaycan Tibb Universiteti. Sülh dövründə Quru qoşunlarının tibbi təminatının təşkili. Hərbi nəşriyyat, 2008. səh.499
7. Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi. Azərbaycan Tibb Universitetinin hərbi hissələrin döyüş fəaliyyətlərinin tibb təminatının təşkili. Hərbi nəşriyyat, 2009. səh.311
8. Azərbaycan Respublikasının Hərbi Qanunvericiliyi. Bakı: Qanun, 2010. səh. 1216.
9. Azərbaycanca-İngiliscə lüğət. Azərbaycan Dövlət Dillər İnstitutu, 1998. səh. 647.
10. Balakışiyev K. İnsanın normal anatomiyası. Dərslik. 3 cildə, Bakı, 1971, 1979, 1980
11. Bayramov N.Y. Cərrahi xəstəliklər. I hissə. Bakı, 2015, 952 s.
12. Əliyev Ə. Cərrahlik terminləri lüğəti. Bakı, 1966. səh. 218.
13. Əliyev S.A. Cərrahi xəstəliklər. Bakı: “Təbib”, 2008. səh. 780.
14. Əmiraslanov Ə.T., Bayramov R.B. Abdominal onkologiya: Rəhbərlik. Bakı: Təhsil, 2004, 320 s.
15. Əmiraslanov Ə.T., Qasimov N.V. Qığırdaq şişləri: Monoqrafiya. Bakı: Təbib, 2001, 200 s.
16. Əmiraslanov Ə.T., Qaziyev A.Y. Onkologiya: Dərslik. Bakı: Təhsil, 2010, 912 s.
17. Ginekologiya: Dərslik. Prof. H.F. Bağirovanın redaktəsi ilə. Bakı: Şərq-Qərb, 2012, 600 səh.
18. XBT-10. Xəstəliklərin və sağlamlıqla bağlı problemlərin beynəlxalq statistik təsnifatı. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı, Cenevrə, 2012.
19. İsmayilov N. Psixiatriyadan terminoloji qlossari. Bakı : “Çinar-çap”, 2007. səh.162
20. Kaplan Arıncı, Alaittin Elhan. Anatomi Terminleri Kılavuzu. 4. Baskı. Ankara: Yargıçoğlu matbaası, 1980. 148 y.
21. Qarayev A.H., Sultanov D.E., Hüseynova R.H., İsmayılova Ç.A. İngiliscə-azərbaycanca-rusca minimum tibb lüğəti. Bakı: Nurlan nəşriyyatı , 2001. səh.150

22. Qasımov E.M., Aslanova V.Ə. Göz xəstəliklərinin diaqnostikası. Bakı, 2009.
23. Mikayılzadə N.C. İngiliscə-Azərbaycanca tibb lüğəti. Bakı: Ergün, 1993. səh. 663
24. Onkoloji Xəstəliklərin Beynəlxalq Təsnifatı, 3-cü nəşr, birinci baxış. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi, 2015.
25. Orucova L. Rüstəmov Z. Azərbaycan-latın-rus-ərəb tibb terminləri lüğəti. Bakı: Əli Nəşriyyat evi, 2008. səh. 600.
26. Orucova L., Rüstəmov Z. Azərbaycan-latın-rus-ərəb tibb terminləri lüğəti / AMEA, akad. Z.M.Bünyadov ad. Şərqşünaslıq İn-tu. B.: Əli Nəşriyyat Evi, 2008. səh.596
27. Palayev N. R. Tibb bacısının məlumat kitabı. Azərnəşr (ikinci nəşr) , 1990, səh.579
28. Rusca-Azərbaycanca izahlı hərbi terminlər lüğəti. Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı, 1993, səh. 336
29. Rusca-Türkcə lüğət. I cild. Azərnəşr, 1928, səh. 320
30. Rusca-Türkcə lüğət. II cild. Azərnəşr, 1929, səh. 314
31. Şadlinski V.B. Anatomik Terminologiya. ”Müəllim “ nəşriyyatı-2010, səh 280.
32. Şahbaz Xuduəoğlu. Azərbaycan Respublikasının hərbi qanunvericiliyi. Bakı: Qanun. 2010, səh 1216.
33. Yusif-zadə K. R. Qastrointestinal endoskopiya. “İdeal-print”, 2010, 196 səh.
34. Yusif-zadə K.R. Cərrahi endoskopiya. “Təbib” nəşriyyatı, 2013, 528 səh.
35. Yusif-zadə K.R. Fundamentals of civil defense and medical aid. Textbook. Baku Higher Oil School, 2017, 208 p.
36. Yusif-zadə K.R. Semi-Public Hospital Management. 2016, 66 p.
37. Абу Али Ибн Сина. Канон врачебной науки. 4-е изд., Одесса: Энио, 2003, 632 с.
38. Акжигитов Г.Н., Акжигитов Р.Г. Большой Англо-русский медицинский словарь. 3-е издание, исправленное и дополненное. 100000 терминов и терминологических словосочетаний. Москва, «Геотар-Медиа», 2012, 1728 с.
39. Арнаутов Г.Д. Медицинская терминология. Софи: Медицина и физкультура, 1964, 943 с.
40. Атлас офицера. Военно-топографическое управление. Москва, 1947.
41. Блоцкий А.А. Синдромы и симптомы в оториноларингологии. Благовещенск: ГОУ ВПО АГМА, 2009, 92 с.
42. Болотина А.Ю., Якушева Е.О. Англо-русский и русско-английский медицинский словарь. Москва: «Руссо», 2006. 541 с.

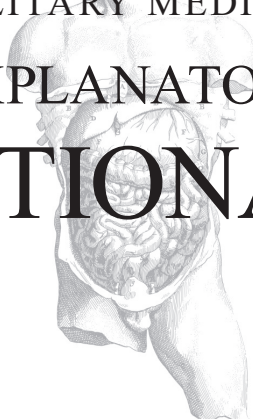
43. Большой Азербайджанско-Русский, Русско-Азербайджанский словарь. 160000 слов и словосочетаний. Москва : «Дом Славянской книги», 2010. 1088 с.
44. Большой энциклопедический словарь медицинских терминов. Под редакцией профессора Э. Г. Улумбекова. Москва: « ГЕОТАР-Медиа», 2012. 2242 с.
45. Большой энциклопедический словарь. Более 100000 статей свыше 4000 иллюстраций. Москва: Астрель, 2008. 1247 с.
46. Борисевич А.И., Ковешников В. Г., Роменский О. Ю. Словарь терминов и понятий по анатомии человека Москва: «Высшая школа», 1990. 272 с.
47. Брокгауз Ф.А., Ефрон И.А. Энциклопедический словарь. В 86 томах с иллюстрациями и дополнительными материалами. С.-Петербург, 1890-1907
48. Владимир Даль . Толковый Словарь. Том I. Москва, 1955. 700 с.
49. Вольфсон С.И. Латино-русский медицинский словарь. Москва: Медгиз, 1957, 422с.
50. Жак Уоллах. Лабораторная диагностика 8-е издание. Москва: «Эксмо», 2012, 1360с.
51. Инфекционные болезни. От А до Я. Терминологический словарь. Под общей редакцией академика РАМН, заслуженного деятеля науки РФ, проф. Ю. В. Лобзина. Москва-Санкт-Петербург: «Диля», 2012. 457 с.
52. Комарова Ф.И.. Военно-медицинская подготовка. Москва: «Медицина», 1984, 448с.
53. Крысенко С.М., Новейший англо-русский русско-английский словарь. А-Z 100 000 слов. Modern english-russian russian-english dictionary. «Арий», 2005, 960с.
54. Кузин М.И., Шкроб О.С., Кузин Н.М. и др. Хирургические болезни. Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Медицина, 2002. 784 с.
55. Лопаткин Н. А. Урология. Учебник для вузов. Москва, Издательская группа ГЕОТАР –Медиа 2007. 519 с.
56. Маколкин В.И., Овчаренко С.И. Внутренние болезни. Москва: Медицина, 1999. 592 с.
57. Медицинский словарь. Варшава ,1971. 1603 с.
58. Минебаев М.М., Шамсутдинов Р.Р., Мухутдинова Ф. И. Краткий русско-татарско-английский толковый словарь медицинских терминов(с эквивалентами на английском, немецком, французском и латинском языках). - Казань: Татарское книжное издательство , 2009. 304 с.
59. Минебаев М.М., Шамсутдинова Р.Р., Мухутдинова Ф.И. Краткий русско-татарско-английский толковый словарь медицинских терминов. Казан: Татар. 2009. 304 с.

60. Мокина Н.Р. Новый англо-русский, русско-английский медицинский словарь. 2010. 371 с.
61. Опыт советской медицины в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг. Энциклопедия. В 35 томах. Под ред. Е.И. Смирнова. Изд-во «Медгиз», 1949/1955, 13757 с.
62. Пальчун В.Т., Магомедов М.М., Лучихин Л.А. Оториноларингология. Учебник. 2-е изд., испр. и доп. – М.ГЭОТАР-Медиа, 2011. 656 с.
63. Покровский В.И. Энциклопедический словарь медицинских терминов.
64. Попеску О. Синдромы в педиатрии Бухарест: Медицинское издательство, 1977 . 476 с.
65. Спажев Ю.А., Филиппов А.А. КУРС военного перевода-I, Английский язык, Военное издательство министерства обороны союза ССР-Москва, 1963. 505 с.
66. Спажев Ю.А., Филиппов А.А., Юрьев Е.А. КУРС военного перевода-II, Английский язык, Военное издательство министерства обороны ССР-Москва, 1964. 477 с.
67. Тананушко К.А. Латинско-русский словарь . Минск: Харвест, 2002. 1037 с.
68. Тананушко К.А., Латинско-русский словарь. Минск: Харвест, 2008.1040 с.
69. Указания по военно-полевой хирургии. Москва, 2000. 415 с.
70. Хирургическая анатомия живота. Под ред. А. Н. Максименкова, Л.: Медицина, 1972
71. Чуковский К.И. Искусство перевода. Москва-Ленинград: ACADEMIA, 1936. səh. 223
72. Шульц Ю.Ф. Латинский язык и основы терминологии. 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Медицина, 1982. 336 с.
73. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том первый Москва, 1946. 1328 с.
74. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том второй. Москва, 1947. 1439 с.
75. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том третий. Москва, 1948. 1487 с.
76. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том четвертый. Москва, 1948. 1439 с.
77. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том пятый. Москва, 1948. 1319 с.
78. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Том шестой . Москва, 1950. 1440 с.
79. Энциклопедический словарь военной медицины. Под ред. Е.И.Смирнова. Москва, 1948. 677 с.

80. Advanced Trauma Life Support (ATLS). Student Course Manual. 9th edition. American College of Surgeons, Committee on Trauma, 2012.
81. Artur L. Kellerman, Eric Elster. Out of the Crucible. 2017, 435 p.
82. Atilla Engin. Genel Cerrahi. Tanı ve tedavi ilkeleri. 2 cilt. Baskı. Ankara 2000.
83. Atlas of Clinical Gastrointestinal Endoscopy / C.Mel Wilcox, Miguel Munoz-Navas, Joseph J.Y. Sung. Second edition, 2007.
84. Constantine P. Karakousis. Atlas of Operative Procedures in Surgical Oncology. Springer Science+Business Media, New York, 2015.
85. Giannou C., Baldan M. War Surgery. Working with limited resources in armed conflict and other situations of violence. ICRC, March 2009.
86. John D. Corson, Robin CN. Williamson. Surgery. Mosby international Limited. 2001.
87. Leonard L. Berry. Kent D. Seltman. Management lessons from Mayo Clinic. Copyright. 2008.
88. MACSIM® System MANUAL. Publishing and copyright: Lennmed AB, 2010. 39 p.
89. Meinhard Classen, Guido N.J. Tytgat, Charles J. Lightdale. Gastroenterological Endoscopy. Thieme Stuttgart, New York, 2002.
90. Nikolaev A.V. Topographic Anatomy and Operative Surgery: Textbook. M.: GEOTAR-Media, 2018, 672 p.
91. Norman M. Rich, Kenneth L. Mattox, Asher Hirshberg. Vascular Trauma. Second edition. 2004, 667 p.
92. Oktay Özdemir. Medikal istatistik. Baskı: 2006. 314 y.
93. Ramon Ribes, Pedro J. Aranda, John Giba. Surgical English. 2010. 371 p.
94. Schwartzs Principles of Surgery, Ninth Edition. Editor-in Chief F. Charles Brunicaudi. 2009.
95. Seyidov M.M., Rusca-azərbaycanca izahlı hərbi terminlər lüğəti. Bakı: Azər nəşr. 1993. Səh 336.
96. Silvia M. Rogers. Mastering Scientific and medical writing. A self-help guide. Springer, 2007. 146 p.
97. Strauss and Mayers. Acil Servis Yönetimi. Editör Şervan Göhkan. Akademisyen kitabevi, 2017
98. Temel Cerrahi. Editör: İskender Sayek. İkinci Baskı. Ankara, 1996.
99. The NATO Handbook for Pandemic and Mass-Casualty Planning and Response.
100. The Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms. 2nd edition. Oxford University Press, 2007. 518 p.
101. War Surgery in Afghanistan and Iraq. A specialty volume of the Textbooks of Military Medicine. A series of cases, 2003-2007.

Kanan Yusif-zada

MILITARY MEDICAL
EXPLANATORY
DICTIONARY

BAKU - 2018

Kənan Rafael oğlu Yusif-zadə

HƏRBİ-TİBBİ TERMİNLƏRİN İZAHLI LÜĞƏTİ

Bakı – “APOSTROF-A” – 2018

Naşir və buraxılışa məsul
Akif Dənzizadə

Texniki redaktor
Rəsmiyyə Daşdəmirova

Operatorlar
Abdulla Ağamirzəyev
Günəl Akifqızı

Korrektorlar
Nüşabə Əliyeva
Pərvanə Həsənova

Kitabın üz qapağının dizaynı “Maxmedia” agentliyi hazırlayıb.

© **Kənan Yusif-zadə**

Tiraj 1000 nüsxə.

Ofset kağızı

Times qarnituru

Fiziki çap 67.75

Format 60x90 1/16.

Kitab “APOSTROF-A” nəşriyyatında

(E-mail: apostrof0706@gmail.com

Tel.: +99450 432 51 04 / +99450 313 07 06)

nəşrə hazırlanıb və

ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.